

విషయ సూచిక

భీష్మపర్వము - ప్రథమాశ్వాసము

ధృతరాష్ట్రానికిడకు వేదవ్యాసుండు వచ్చుట.	...	1
సంజయుఁడు ధృతరాష్ట్రానకు భూపరిమాణంబు సెప్పట.	...	3
సంజయుఁడు ధృతరాష్ట్రానకు భారతవరబునం గల విశేషంబులు సెప్పట.	...	5
ధృతరాష్ట్రాఁడు భీష్ముమరణంబు విని విలపించుట.	...	7
సంజయుఁడు ధృతరాష్ట్రానకు భారతయుద్ధంబు సెప్పఁబూనుట.	...	8
భీష్ముఁడు నిజయోధుల కల్ల సుత్సాహంబుగాఁ దెగవ సెప్పట.	...	11
పాండవయోధులు యుద్ధంబునకు వెడలుట.	...	12
ధర్మజానకు నరునుఁ డుత్సాహంబు గలిగించుట.	...	15
ధర్మరాజు పాదచారి యై భీష్మునియొద్దకుఁ బోవుట.	...	17
ధర్మరాజు గురుకృపకల్పితచేత యుద్ధమాన కనుజాతుండగుట.	...	18
ఆరునుఁడు స్వజనసంహారంబునకు శంకించి మోహవిష్టుండగుట.	...	21
శ్రీకృష్ణుఁ డరునునకుఁ దత్సజానోపదేశంబు నేయుట.	...	23
ఆరునుఁడు శ్రీకృష్ణునివిశ్వరూపంబు గనుంగొని మ్రతించుట.	...	24
భీష్ముని ప్రథమ దివసయుద్ధము.	...	27
భీష్ముఁడు దుర్యోధనప్రేరేతుం డై పాండవపీఠుల నొప్పించుట.	...	31

భీష్మపర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము

ధర్మజుఁడు గోపాలదేవుపాలికిం జనుట.	...	35
భీష్మునిద్వితీయదివసయుద్ధక్రమము.	...	37
ఆరునుఁడు భీష్మునిమీఁదికి రథంబు దోలించి విజృంభించుట.	...	38
ధృష్టద్యుమ్నుద్రోణాచార్యుల యుద్ధము.	...	40
భీమసేనునిచేత భానుమంతుండు చచ్చుట.	...	41
భీష్ముని తృతీయదివసయుద్ధము.	...	44
దుర్యోధనుఁడు భీమునితో యుద్ధము నేసి మూర్ఛిలుట.	...	46
ఆరునుఁడు శ్రీకృష్ణప్రేరేతుం డై భీష్మునిపైఁ గవియుట.	...	48
శ్రీకృష్ణుఁడు చక్రంబు ధరించి భీష్మునిమీఁది కుఱుకుట.	...	50
భీష్ముని చతుర దివసయుద్ధము.	...	52
శల్యునందనుఁడు ధృష్టద్యుమ్నునితో యుద్ధంబు నేసి చచ్చుట.	...	53
దుర్యోధనుఁడు భీముని మూర్ఖుని మూర్ఛిఁ బొందించుట.	...	57
ఘటోత్కచుండు మాయాబలంబునఁ గౌరవసేనపై విజృంభించుట.	...	58
భీష్మునిపంచమదివసయుద్ధక్రమము.	...	61
ద్రోణుండు దుర్యోధన ప్రేరేతుం డై పాండవసైన్యంబులపైఁ గవియుట.	...	63
అభిమన్యులక్ష్మణకుమారులయుద్ధము.	...	64
భీష్మునిషష్ఠదివసయుద్ధక్రమము.	...	66
ధృష్టద్యుమ్నుఁడు భీమసేనునకుఁ దోడ్పడుట.	...	68

భృష్టద్యుష్టుఁడుద్రోణుని తోయుద్ధము నేయుట. ... 70

భీష్మపర్వము-తృతీయాశ్వాసము

భీష్మగాంధారిములసంవాదము.	...	73
భీష్మునిస ప్తమయుద్ధ దివసక్రమము.	...	"
భృష్టద్యుష్టుచే ధుర్యోధనుఁడు విరళుఁడై పోవుట.	...	75
చేకితానృపాచార్యులద్వంద్వయుద్ధము.	...	77
భీష్మునియష్టమదినసముద్ధ్రమము.	...	80
నునాభుఁడు మొసలగుమరుకుమారు ఁ భీమునిచే జచ్చుట.	...	81
అలంబునునచేతి నిరావతుఁడు మృతుఁడగుట.	...	83
సుతోత్కమఁడుద్రోణాచార్యులభృతులతో యుద్ధంబు నేయుట.	...	85
అరునుఁ డిరావతునిచచ్చుట భీమునిచే వినదుఃఖించుట.	...	87
భీష్మునివమమదినసముద్ధమము.	...	90
అలంబునుఁడు దుర్యోధనక్రేరితుఁడై యభిమన్యుపైఁ గవియుట.	...	92
అరునుఁడు ద్రోణాచార్యులతో యుద్ధము నేయుట.	...	93
దుర్యోధనుఁడు శకుని దుశ్శాసనుల భీష్మునకు సహాయంబుగాఁ బంపుట.	...	95
క్రిష్ణుఁడు రథంబు డిగిభీష్మునిపైకిఁ బోవుట.	...	98
ధర్మరాజు రహస్యప్రకారంబున భీష్మునియొద్దకుఁ బోవుట.	...	100
భీష్ముని దశమదినసముదాయము.	...	103
అరునుఁడు శిఖండికిఁ బోత్రొత్సాహంబు గలిగించి భీష్ముపైఁ గవియుచుట.	...	104
ద్రోణాచార్యు లక్రిష్ణామను భీష్మునకు సహాయంబుగాఁ బంపుట.	...	106
విరటులమ్ముఁ డగుశతానీకుండు భీష్మునిచే జచ్చుట.	...	109
భీష్ముఁడు శరతల్పగుఁ డగుట.	...	111
కరుఁడు భీష్మునియొద్దకుఁ బోయి వినతుం డగుట.	...	114

ద్రోణపర్వము - ప్రథమాశ్వాసము.

సంజయుఁడు యుద్ధభూమికిఁబోయి మరలివచ్చియందలివృత్తాంతంబు ధృతరాష్ట్రునితోఁ జెప్పుట	...	117
ద్రోణాచార్యులకు సర్వసేనాధిపత్యంబు నిర్ణయించుట.	...	122
ద్రోణాచార్యునిమరణంబు విని ధృతరాష్ట్రుండు పరికిపించుట.	...	124
ద్రోణుఁడు దుర్యోధనునకు ధర్మరాజుం బట్టియచ్చనట్లు వరం బిచ్చుట.	...	126
అరునుఁడు ధర్మరాజుతో ద్రోణుని ప్రతిజ్ఞకువేషవతుండునట్లు నెప్పుట.	...	127
ద్రోణుఁడు పాండవసైన్యంబుపై రేగి దివ్యాయుధాలతోఁ క్రీనువుట.	...	130
భీమునెకకల్పలగదాయుధము.	...	133
ద్రోణాచార్యులు ధర్మరాజుతో యుద్ధంబు నేయుట.	...	137
ద్రోణాచార్యులరెండవనాటియుద్ధము.	...	137
అరునుఁడు ధర్మరాజుచే ననుజ్ఞాతుఁడై సంత పకులపైఁ బోవుట.	...	138
సంత పకు లందఱు నొక్కపైట యరునుఁ డుంబుపైఁ బడుట.	...	141
ద్రోణాచార్యుచేత సత్యజితు సచ్చుట.	...	143
ద్రోణాచార్యునిచేత మూర్ఖుడగుఁడు సచ్చుట.	...	144
భగదతుఁడు సుప్రతికముఁ బఱచి పాండవసైన్యంబులం గలంచుట.	...	147
అరునుఁడు భగదతునిదెస రథంబు దొలు మని కృష్ణునితోఁ జెప్పుట.	...	148

భగవద్గీతా సుప్రతికంబుతోడ నరసునిచే జచ్చుట.	...	151
కర్ణాచారము.	...	153

ద్రోణపర్వము - ద్వితీయాశ్వాసము

ద్రోణునిమాండవనాటియుద్దము.	...	157
అభిమన్యుడు పద్మవ్యూహంబు భేదించుకొని చొచ్చుట.	...	159
దుర్యోధనప్రభృతిమహారథికు అందఱు నొక్కచుట్టి సభిమన్యునిపై గవియుట.	...	160
దుశ్శాసనుఁ డభిమన్యుతోడఁ బోరి పాటిపోవుట.	...	162
పద్మవ్యూహంబు సొచ్చుపాడవులకు సైంధవుల డడపడుట.	...	164
వృషసేనుం డభిమన్యుం దాడి మార్చుటం డగుట.	...	166
దుర్యోధనవ్రుత్తులం డగులక్ష్మణకుమారుం డభిమన్యునిచే జచ్చుట.	...	168
కరుణఁడు మొదలగుయోధులు వంచనచే సభిమన్యుని విరళుఁ జేయుట.	...	170
అభిమన్యుదుశ్శాసనుకు లిరువురు జచ్చుట.	...	172
అభిమన్యునిమరణమునకు ధర్మరాజు దుఃఖించుట.	...	174
నారదుఁ డకంపమునకు మృత్యుజేవతాప్రభావం బెఱింగించుట.	...	176
వేదవ్యాసమునీంద్రుఁడు ధర్మరాజునకు నుపరక్షించిచరిత్రము చెప్పుట.	...	179
పాండవరాజుచరిత్రము.	...	180
అరుసుఁడు శిబిరంబునకు వచ్చునెడ దుర్మిమిత్రంబులొ గని కృష్ణునితో జెప్పుట.	...	184
అరుసుఁడు ధర్మరాజు సభిమన్యుండు చచ్చివదిధంబు నకుగుట.	...	183
ధర్మరా జరుసుని కభిమన్యుండు చచ్చివదిధంబు చెప్పుట.	...	188
అరుసునిప్రతిజ్ఞ విని సైంధవులకు భయపడి దుర్యోధనునితో జెప్పికొనుట.	...	190
అరుసుఁడు కృష్ణునితో దసప్రతిజ్ఞావిషయంబు లైవవాక్యంబులు పెప్పుట.	...	192
శ్రీకృష్ణుఁడు పుత్రతోకాతుర యెననుభద్ర నూటకంచుట.	...	194
శ్రీకృష్ణుఁడు దారుకుతో నరుసుప్రతిజ్ఞావిషయంబు లైవవాక్యంబులు గొన్ని పెప్పుట.	...	196
కృష్ణార్జునులు స్వప్నమందుఁ గైలాసంబునకుఁ బోవుట.	...	198

ద్రోణపర్వము - తృతీయాశ్వాసము

అరుసుఁడు నిజస్వప్నవృత్తంబు ధర్మరాజుదలతో జెప్పుట.	...	202
అరుసుఁడు సాత్యకిని ధర్మరాజురక్షణంబునకు నియోగించుట.	...	204
ద్రోణునినాలవనాటియుద్దము.	...	206
అరుసుఁడు ద్రోణునిచే ననుజాతుం డై మొగరంబు సొచ్చుట.	...	208
అరుసుఁడు ద్రోణాచార్యుల సతిక్రమించి కురుసైన్యంబు సొచ్చుట.	...	209
అరుసుఁడు శ్రుతాయుధప్రముఖ మహారథికులం జంపుట.	...	211
దుర్యోధనుఁడు ద్రోణుని దూటనాడుట.	...	213
ధృష్టద్యుమ్నద్రోణాచార్యులయుద్దము.	...	215
వింధానువిందు అరుసునిచేత మృతిఁ బొందుట.	...	217
కవచధారణంబున దుర్యోధనుం డరుసుతో దలపడుట.	...	220
దుర్యోధనుఁ డరుసుం దలపడి యధిష్ఠినించుట.	...	222
వృషసేనుండు లోనగునెనమండు రథికు లొక్కపైట యరుసుపై గవియుట.	...	224
ధర్మరాజు ద్రోణునితో యుద్దము చేసి యాడిపోవుట.	...	226
అలంబునుఁడు ఘటోత్కచునితో యుద్దముచేసి చచ్చుట.	...	228
ధర్మరాజు సాత్యకి నరుసునకుఁ బోవ్వడఁ బొమ్మని ప్రార్థించుట.	...	230

సాత్త్విక ధర్మరాజు వేడినచొప్పున నర్జనుకడను బోవ నమ్మగించుట. ... 232

ద్రోణపర్వము - చతుర్థాశ్వాసము

సాత్త్విక మొగరంబు సారం దొడంగుట. ... 234
జలసంధుం డనురాజు సాత్త్వికతో యుద్ధంబు నేసి చచ్చుట. ... 237
నదర్మనుం డనురాజు సాత్త్వికతో యుద్ధంబు నేసి చచ్చుట. ... 239
దుశ్శాసనుడు సాత్త్వికతో యుద్ధంబు నేసి పాటిపోవుట. ... 241
దుశ్శాసనుడు సాత్త్వికతో యుద్ధంబు నేసి యోడుట. ... 243
ధర్మరాజు భీముని సరుసునకు దోడ్పడఁ బుచ్చుట. ... 245
భీముడు ద్రోణాదిరథికుల సత్రిక్రమించి యరును జేరఁబోవుట. ... 247
దుశ్శాసనుడు ద్రోణుని దూఱనాడుట. ... 248
భీమసేనుచేత శత్రుంజయాదికురుమారులు చచ్చుట. ... 253
కరుండు భీమసేను నవమానించి నీచోత్తులు బలుక్షుట. ... 255
భూరిశ్రవుడు సాత్త్వికతో యుద్ధంబు నేసి మడియుట. ... 257
సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునకు సాత్త్వికపరాభవకారణంబు చెప్పట. ... 259
కరుండు సాత్త్వికతో యుద్ధంబు నేసి యోడిపోవుట. ... 261
కరారుసులద్వంద్వయుద్ధము. ... 262
అరుసుండు సైంధవులతల దునుముట. ... 264

ద్రోణపర్వము - పంచమాశ్వాసము

కృష్ణారుసులు సల్లావము లొనరించుచు ధర్మజుకడకురుమగుడుట. ... 267
సైంధవుని సంహరించి కృష్ణారుసులు వచ్చి ధర్మజునకు నమస్కరించుట. ... 268
ద్రోణుండు పాంచాలురఁ జంపక కవచంబువిడువ నని ప్రతిజ్ఞ నేయుట. ... 270
భీమసేనుండు దుర్భదదుష్కరులం జంపుట. ... 272
అంజనపర్వుం డశ్వత్థామతో యుద్ధంబు నేసి చచ్చుట. ... 274
భీమసేనుచేత బాహుళుడు చచ్చుట. ... 276
కృపాచార్యుండు కరు నుపాలంభించుట. ... 277
సోమదత్తుండు సాత్త్వికతో యుద్ధంబు నేసి చచ్చుట. ... 280
పాండవకౌరవపీఠులద్వంద్వయుద్ధము. ... 282
కరుండు సహదేవుని వింటిశోవునని బోడుచుచు నవమానించుట. ... 284
కరి దుశ్శాసనులు దురాలోచన చేసి సాత్త్వికిం దలపడుట. ... 286
అలంబుసుండు ఘటోత్కచునిచేతఁ జచ్చుట. ... 283
అలాయుధాసురుండు ఘటోత్కచునితో యుద్ధము నేసి చచ్చుట. ... 290
కరుఁ డింద్రదత్తం బైనక కిచేత ఘటోత్కచుని జంపుట. ... 292
విరాటద్రుపదులు ద్రోణునిచేతఁ జచ్చుట. ... 298
ద్రోణారుసులద్వంద్వయుద్ధము. ... 299
ధర్మజుండు ద్రోణునితో శ్వత్థామ చచ్చె నని యేడుగునెంబునఁ జెప్పుట. ... 302
ధృష్టద్యుముండు మృతుం డైనద్రోణునికంఠంబుఁ దునుముట. ... 303
అశ్వత్థామపూర్ణిమలనఁ గౌరవయోధులు మరల ననికఁ గడంగుట. ... 305
ద్రోణునిపరిభంబునకుఁ గోపించి సాత్త్విక ధృష్టద్యుము నాడేపించుట. ... 307
నారాయణాస్త్రవీడితుం డగుభీమఁ గృష్ణారుసులురథంబు డిగఁ జేయుట. ... 310
అశ్వత్థామకు వ్యూసుండు గృష్ణారుసులమహిమ నెప్పుట. ... 312
వేదవ్యాసమునిద్రుం డరునునకుఁ బరమేశ్వరమహిమ నెప్పుట. ... 313

శ్రీ

హరిహరనాథాయ నమః.

శ్రీ మ దాంధ్రమహాభారతము

భీష్మపర్వము - ప్రథమాశ్వాసము

—❀❀❀❀—

సంపాదిపదాంబుజ

నాసాగ్రనివాసరసీక శ నాటామృతభా

రాసారదూప వేద

వ్యాసశృంజితవిహార శ హరిహరనాథా.

1

—... ధృతరాష్ట్రానికడకు వేదవ్యాసుండు వచ్చుట. ...—

- క. దేవా జనమేజయవసు,ధావల్లభుఁ డధికవినయశ్రతత్పరుఁ డై నం
భావించి కుతూహలమునఁ, దా వైశంపాయనునకుఁ శ దగ ని ట్లనియెన్. 2
- క. ఒండొరుల గెలుచుతలఁపునఁ, బాండవులును గౌరవులును శ బాహాగర్వో
ద్దండత నెట్లు దొడంగిరి, భండన మిప్పుటఁ జెల్లెఁ శ బరమమునీంద్రా. 3
- క. అనుటయు వైశంపాయనుఁ, డనుమోదరసార్ధసౌమ్యుఁడై యి ట్లనియెన్
జనమేజయుమనమున నం,జనితం బగుకౌతుకంబు శ సఫలతఁ బొందన్. 4
- వ. పుణ్యక్షేత్రోత్తమం బయినయాకురుక్షేత్రంబున నారెండుదెఱంగులవారికటకం
బులును విడిసి కయ్యంబునకుఁ గాలు ద్రవ్యసత్తిపమయంబున ధృతరాష్ట్రంబు
గొడుకులదుర్వినయంబునకు నిర్వేదనంబు నొంది సంజయద్వితీయుం డై చింతిం
చుచు యెడకుం ద్రికాలవేది యగు వేదవ్యాసుండు విజయంచేసి యమ్మహిమతి
నేయుసర్పనంబులం గైకొని యతని కి ట్లనియె. 5
- క. కాలం బగుటయు నృపులకు, నాలము నమకూరె దీని శ కడలకు మది నీ
వాలోకింపఁగ వలసిన, 1 నే లోనికి దివ్యదృష్టి శ నిచ్చెదఁ బుత్రా 6
- చ. అనుడు నతండు ఘోరముగ శ నన్నులుఁ దమ్ములుఁ 2 బోరఁ గ్రూరతం
గనుఁగొనఁ జాల నేను వినఁ శ గా వలతుం దదనుగ్రహంబు నే
సినఁ గడు లెస్స యన్న ముని శ చిత్తమునం గరుణించి సంజయుం
బనిచె మహారణంబు పరిపాటిమెయిన్ సకలంబుఁ జెప్పఁగన్. 7

1. నీలోనికి దివ్యదృష్టి * నించెద. 2. బోరు గ్రూరతం.

వ. ఇట్లు ధృతరాష్ట్రానకు గయ్యంబు తెఱంగు పనిపించ నియోగించి యానూతనంద నునకు నారెండు దెఱంగులపాడినారాత్త ప్రవర్తనంబులు గనునట్లును రహస్య ప్రకారభావణంబులు వినునట్లును మనోవృత్తంబు తెఱంగునట్లునుం గా వరం బిచ్చి యతిశీఘ్రగమనంబునోనగి భారతనమరధరణిం దిరిగినను శస్త్రాస్త్రంబు లెవ్వయుం వాడ కుండునట్టిప్రభావంబుం బ్రసాదించి దివ్యులయాలాపంబులు రూపంబులుం దలంపులుం దేవవక్షునట్టిమహాసీయబోధంబును గలుగ ననుగ్రహించి యావైచిత్రపీఠ్య నాటొకంచి యిది ప్రాప్తకాలంబై వచ్చిన భూప్రజాక్షయంబు దీక్షి వగవం బని లేడు ధర్మజయ తను చు నిశ్చింతంబున నుండు మేనును గురుపాండవులకీర్తి బ్రకటింపం గలవాడ నని యతిని నాశ్వాసించి సాత్య వతేయుండు వెండుయు.

క. మొగిళ్లులు తేయు సాటుములు, గగనక్షోభంబు సేసెం గ గరిహయతతిఁ బెల్లుగ నశ్రు తురిలఁబొచ్చెను, మృతములు పశులను బనులఁకొమ్ముల నీనెన్.

క. నలుపురు నేవురు విడ్డలు, గలగెడి కొక్కెక్కవనిత్రాగింబున వారలు పుట్టినపుడ యామఁడు, గలకల నవ్వుచు, జెలంగఁగనియెడ మెందున్. 10

తే. అర్జునుడయా స్తమయములయందుఁ గ్రొవ్వు
కాంతి ఘోరకబంధంబు శ్ర గప్పఁ బొచ్చె
నిండులాంఛనస్థి యలక్రిందు గాఁగఁ
దొండు చున్నది ప్రజ యెల్లఁ శ్ర ద్రుంకిఁ న్నె.

11

వ. విశేషించియుం గొలవనికతిసంబులఁ గెతినంబులఁ బొగ లెగయుటయు నాయుధంబులు ముండుటయు నివి మొదలుగా ననేకదుర్నిమిత్తంబులు పుట్టు చున్నయవి కులక్షయంబును నానానరేంద్రనాశంబునునగు నుపేక్షింపందగదు దుష్పథవర్తు లగుదురోధనాదికమాదుల వారించి నీతమ్మునిసా లతనికొడుకుల కొనంగి శాంతి సేయుట మేలు ముముబోంట్లమనంబులకుం బ్రయంబు గానియారాజ్యంబు నీ కేటి కనిన పని యమ్మును జూద్రుం డమ్మునీంద్రున కిట్లనియె. 12

చ. హితమును ధర్మముం దలఁచి శ్ర యిమ్మెయి జెప్పితి రిట్లు మున్నునా సుతుల నయంబుమై దక్షిమి శ్ర చూచితి ¹వారలఁ బంపు సేయ సేఁ జతురుండఁ గాను బ్రాథవము శ్ర సాలదు నాదెనఁ దప్ప లేమి మీ మతిఁ దలపోసి యీపలుకు శ్ర మానుఁడు పాకము దప్పె గార్యముల్. 13

వ. అనిన విని పరాశరనూనుం డది యట్లుండని మ్మింక నేమేనియెం జెప్పవలయు నది గలదే యని పలికన నాంబికేయుండు గయ్యంబున² గెలుపుఁబెంపునిమిత్తంబు లడిగిన నమ్మునివరేణ్యుండు వహ్నులు హోమకాలంబునం బుణ్యగంధంబులతోఁ బ్రదక్షిణార్చు లగుటయు శరీరముఖంబులు గంభీరఘోషంబు లగుటయు

వాయువు లనుకూలమృదుమనోహరప్రచారంబు లగుటయు నివి మొదలుగాఁ గొన్ని ఘోరముచకంబులు నిర్దేశించి కొంచెము పెద్ద యన లేదు సమరంబున జయంబు దైవాధీనంబు గావునం బెద్దలు పెనకువ లొప్ప వని చెప్పుదు రేను బోయి వచ్చెద నని చెప్పి సముచితప్రకారంబున సంతర్థానంబు సేసె దద సంతరంబ యక్కారపేంపుండు గొండొకసేపు చింతించి నిట్టూర్పు నిగిడింది సంజయున కిట్లనియె.

14

ఉ. భూమికి గాఁగఁ బ్రాణములకపోక దలంపక రాద్రుహారసం గ్రామము సేయు చుండుదురు శ్ర రాజులు దొల్లియు సంతదీపాకో భూమి ముసీంద్రసంగతి సురబుద్ధము నీకు జగంబు నాకు నీ భూమి తెజంగు సెప్పుము ప్రహోధనిరూఢముగా నమ స్తజిహ్వాన్.

15

వ. అనిన విని సంజయుం డతని కిట్లను నాయెఱిగినంత మాట నెఱిగింపెద భూతత్త్వ ప్రకారం బవధరింపుము.

శ్లోక సంజయుఁడు భృతరాష్ట్రునకు భూపతిమాణంబు సెప్పుట.

తే. అధిప నానాప్రకారచక్రరాచరంబు, లింద వేర్వేట జనియించు నింద పెరుంగుఁ బదప నింద యడంగు నీరవృద్ధి దాన, సకలమునకుఁ బరాయణాస్థాన మరయ.

వ. అదియుం గాక విను మాకాశంబునకు గుణంబు శబ్దంబు వాయువునకు శబ్ద స్పర్శంబులును దేజంబునకు శబ్దస్పర్శరూపంబులును నప్పులకు శబ్దస్పర్శరూప రసంబులును గుణంబులు వృధివికి శబ్దస్పర్శరూపరసగంధాత్మకం బైన గుణము దయంబంతయుం గలదు గావున నిశ్చూహభూతంబు లేనింటిలోనం బృథివి యెక్కుడు దీనియున్నవిధంబు వివరించెద శాకర్ణింపుము.

18

సీ. ధాత్రీశ మేరువుగఁజీణంబున సుదర్శన మనునభిధానమునఁ బ్రభూత విస్తార మై రెండురవేలు సేనాఁజయోజనముల పోకవు నై శ్ర సరసమధుర వివులశాశ్వతఫలకవితతిసమేత మై, యొక్కజంబూతరు శ్ర మోప్పి యుండు దాని పండులు మహీర్థనలి మహారవముగ, ననిశంబుఁ బడి రాలి శ్ర యువియుచుండు

ఆ. వానిరసము పొంగి శ్ర వాహినీమూర్తి న, న్నగమునకుఁ బ్రదక్షిణంబు గాఁగ నొరసికొనుచుఁ దిరిగి శ్ర యు త్రకరుభూము, లందుఁ జొచ్చి పాటు శ్ర నంబుధికిని.

వ. జంబూనది యనం బరంగినయాతరంగిణిని సోకిన చోట్లెల్లను సువర్ణం బగుటం జేసి కనకంబునకు జంబూనదం బనామంబునుం గలిగెఁ దదీయజలపానంబు సేసినమానవులకు ముదిమియుం దెవులును దప్పియు లే వని చెప్పుదు రయ్యేటి పడమటం బెరిగి వజ్రపు గలిగి శరణిధిచందంబున జంబూనదంబు గాఱుకొను చుండు నింతటికిం గారణం బయినయాజంబూప్యతంబుపేర నీదీప్తివంబు జంబూ దీప్తివంబును సుదర్శనదీప్తివంబు నన నెగడి లవణసముద్రము ద్రితం బయి పొలుచు నద్దీప్తియందు.

02

- సీ. నిడువునఁ దూర్పును శ బడవర నై రెండ, గడలున్ నంభోనిధి శ గదిసి యుండు
రత్నమయంబులు శ రవణీయములు సాధ్య, సిద్ధచారణగణాసేవితములు
నై హిమాచలమును శ నావల హేమకూటంబును నట నివ్యధంబు నొప్పు
లలితంబు లైననీలశ్వేతశృంగవం, తంబులు గ్రమమునఁ శ దనరి పాలుచు
ఆ. ¹నివులమూఁటి కవల శ నవులయమ్మాఁటికి, నివలఁ దేజరిల్లు శ దివిజనగము
గమలకర్ణికానుశకారియై కాంచన, మణిమయత్వమహిమశ్రవహిత మగుచు. 21
- తే. అతిదృఢం బగుపాతు వ్యదాటువేల, యోజనము లంపు దానికి శ రాజముఖ్య
విందు మెనుబడినాఁగురవేలయోజ, నంబు లని హేమధా శ్రీ ధరంబుపొడవు. 22
- వ. ఇవిధంబున భూమధ్యంబున నున్నయమ్మేరుమహీధరంబున దేవతలను దేవ
మానులును గంధర్వకింపురుషాదిదేవయోనులును దేవేంద్రప్రముఖదిక్పతులును
బరమేష్ఠియుం దత్తత్ప్రదేశంబులఁ బుణ్యవర్తనంబులం బరమసుఖంబు లనుభ
వింతు రుత్తరతటంబునం గర్ణికారవనంబున గౌరీనమేతుం డై సిన్ధగణంబులు
పరివేష్టించ విశ్వేశ్వరుండు విహరించు చుండు. 23
- క. తొమ్మిదిఖంకము లై వ, ర్షముల నం జాల నొప్పైనఁగుజంబూదీర్ఘ
వమ్మనజనపడములు విను, మమ్మహి²తాంశములు దెలియ శ ననువర్ణింతున్. 24
- వ. ఉత్తరనమః ద్రంబు శృంగవంతంబుమధ్యమం బై రావతవర్షం బన నొప్పు శ్వేత
పర్వతశృంగవంతంబులనడము హైరణ్మయవర్షం బనం బొలుచు నీలశైలోత్తర
దక్షిణదేశంబులు గ్రమంబున రమణకవర్షంబును నిలావృతవర్షంబును ననం
జెలు వమరు మేరువునకుం బ్రాచ్యవ్రతీచ్యంబు లగుభాగంబులు వరుసన భద్రా
శ్వవర్షంబును గేతుమాలావర్షంబు ననం బొగ డొందు హేమకూటోత్తర
భూమి హరివర్షం బన నెగడు హిమవంతంబునక్కడయు నిక్కడయు నోలిన
కింపురువవర్షంబును భారతవర్షంబును ననం బెంపారు నిట్లున్నదీనియందు. 25
- క. భారతవర్షముఁ దొడంగి మ, హీరమణ యుదీచ్యములన శ యెక్కుడు బలన
త్వారోగ్యాయస్సుఖపుణ్యారంభగుణంబు లంత్రకంతకు సరయన్. 26
- వ. అనిన విని వైచిత్రవీర్యుండు సమస్తదీప్తవంబులు నకలజలనిధులు నున్నపరిపాటి
యుం బ్రమాణంబులుం బ్రకాశంబుగ నెటింగింపుమనుటయు సూతనూనుండు
జంబూదీప్తవిష్కంభంబుకొలఁది యెనుబడివేలునాఁకునూఁడుయోజనంబులు దీని
రెండంతలు దొడంగి లవణేక్షురససురాఘృతదధి క్షీరశుద్ధజలమయంబు లయిన
మహార్ణవంబులవిష్కంభంబులు గ్రమంబున నొకటి కొకటి రెట్టి యై యుండుఁ
బ్రహ్మదీప్తపశ్చాత్తదీప్త క్రాంతదీప్త కుశదీప్తశాకదీప్త పుష్కరదీప్తంబుల విష్కం
భంబులును జంబూదీప్తవిష్కంభద్విగుణప్రమాణంబు మొదలుగా నోలి నొకటి
కొకటి యినుమడియైయుండు నయ్యాఁజుదీవులును జంబూదీప్తవంబుకంటె నెల్లదా

1. నివులమూఁటి కవల + నవులమూఁటి కవలఁ. దేజరిల్లుచున్నదివిజ, 2. తాంతరము దెలియ.

నను బొగడ్డవడి యనేకవర్షతంబులనునానానదులనుబహుజనపదంబులనునొప్పి
వరున నొండొంటికి గుణవిశేషంబుల నధికంబులై యుండు నింతకుం గర్తయు
భర్తయు హర్తయునై దుగ్ధాంబుధియు త్రరంబునం గనకమయ్యంబై యప్తచక్రం
బును బ్రభూతభూతయుక్తంబును మనోజవంబును నగుమహానియశకటంబున
వినోదపరాయణుం డైననారాయణుండు వికుంఠనిధానుం డగుచు నైకుంతాభి
ధానంబున విఖ్యాతుం డై విహరించు చుండు నని చెప్పటయు నతండు. 27

క. భారతవర్షమునకుఁగాఁ, గౌరవులును బాండవులును శ్ర గాంక్షం గడుఁ బె
ల్లెరాసి యొండొరులతోఁ, బోరం దెగి రిట్టిలుబ్ధబుద్ధులు గలరే. 28

వ. అనిన విని యమృతజవతికి నంజయుం డి ట్లనియె. 29

ఆ. అధిప పాండుసుతుల శ్ర కరయంగ నతికాంక్ష, లేదు లుబ్ధబుద్ధి శ్ర నీదుసుతుఁడు
శకునికఁజపు విని యశ్రనన్మార్గవృత్తికి, జొచ్చి యిట్టియెడకు శ్ర దెచ్చికొనియె. 30
-ఁజుఁగి సంజయుండు ధృతరాష్ట్రునకు భారతవర్షంబునం గలవిశేషంబులు సెప్పట. -ఁజుఁగి-

క. తమతమదేశంబులకై, మిముఁ గొని పాండవుల గెలుచుకొనియికోలున భూ
రమణులుఁ గొందఱు వచ్చిరి, నమగ్ర సఖ్యమునఁగూడుకొందమునఁ దగన్. 31

తే. వారి నన నేల తొల్లియు శ్ర వసుధకై య
నేకవృషతులు 1 పోరాడి శ్ర రిక్టు నేల
2 వ్రాలి కాదె భగీరథరఘుయయాతి
నహువముఖులు విశ్రుతోన్నతులు గనిరి. 32

వ. భారతవర్షంబునయుదారవిభూతివిలాసంబున కానపడి యీసునం బెనంగ కుండు
దుర దీనివిస్తారంబు విను వివరించెద. 33

ఆ. మలయ మనఁగ శుక్తిమంతంబు నా వింధ్య
మనఁగఁ బారియాత్ర శ్ర మన మహేంద్ర
మనఁగ ఋక్షవంత శ్ర మన సహ్యా మన నిందుఁ
గులనగంబు లేడు శ్ర వొలుచు నధిప. 34

వ. వీనియందు వివిధమణిగణంబులు సమకూర్ప వచ్చు ననిన ఖనివిశేషంబులు సెప్ప
నేల మతియు నుపమహీధరంబు లనేకంబులు కలిగి యుండు వానియందు. 35

క. ఉనుమును రాగియుం దగరంబును వెండియుఁబసిడియుం బ్రభూతములై పే
ర్చినసిరి జేయఁగ నొప్పెడు, ఖను లెడనెడఁ బెక్కుగలవు శ్ర కౌరవనాథా. 36

క. వెండియు ధనార్జునంబులు, గొండలవలనన ఘటించుకొన నగు నేర్పుక
దండితనంబును బాడియు, నొండొంటికి మిగులఁ గలిగి శ్ర యున్న ట్లయినన్. 37

వ. గంగయుఁ దుంగభద్రయు వేత్రవతియు వేదవతియుఁ గృష్ణవేణియుఁ బెన్నయు
యమునయుఁ దమనయు శరావతియుఁ గావేరియు గోదావరియు నర్జునయు

బాహుదయును సరయువును శతద్రవును వితస్తయు విపాశయుఁ దామ్రవర్ణయు
ననుమహానచులు మఱియు ననేకసరిద్విశేషంబులును గలిగి వీనివలన నానా
ముఖంబుల ధనధాన్యాదినంపదాగమంబులు సొంపు మిగిలి యుండు. 38

క. ఎడనెడఁ బట వై యొప్పెడి, యడవు లనేకములు వానియం దర్థము నే
రెడవెరవులు పెక్కులు సొప్పడి యుండు నయంబుతోడిగ్రబలిమి గలిగినన్. 39
వ. పాంచాల పాండ్య బర్బర వత్స మల్ల్య మగధ మయశ కళింగ కుళింగ
కుకురు కోంకణ టేంకణ త్రిగర్త సాముద్ర సాశ్వ శూరసేనసుదేవసుహృకురు
కరూశ కాశ కోసల యవన యగంధ రాంధ్ర సింధు చేది చోళ పుళింద
పుండ్రక పాం డ్యక్షీర సావీర సారాప్ర మహారాష్ట్ర విజేహ విదర్భ ద్రవిశ
దళార్ణ కర్ణాట గౌళాంగ వంగ మరాట లాట బాహ్లిక బహుదాన కిరాత కేక
యాశ్మంతిక కాశ్మీర గాంధార కాంభోజ కేరళ మాళవ నేపాళ ఘూర్జర కుంత
లావంతి కానూ పాచిజనపదంబులు నటనవస్తునంబులైనపదనంబు లయినగుణ
విశేషంబుల వెలసి పురుషార్థంబు లగుధర్మార్థకామంబులకుం గారణంబులై
కమనీయంబు లగు చుండు. 40

క. వివిధ కలిగి రక్షించుచు, ననువున దయతోడిపాడి య నాయతు లెల్లం
గొనుచుఁ దగ నేలి పొగ డొందినరాజున కుర్వి గామధేనువు గాదే. 41

ఆ. వెరవు లావుఁ గలుగునరనాథు లింతదేశంబు గలదు తమకుఁ య జాలునవరు
దండ్రి బిడ్డ యన్నతనమ్మడు నాకెత్తి, పోయి పోటు లాడి య పుడమిఁ గొండు

క. కావునఁ గౌరవపాండవు, లీవసుధకు నై వెలుగు యెగ్గే దైవం
బేవంక న్రాలె వారిక, 1వృత్తం గా నిలి నేరేంద్ర య పొగలకు మింకన్. 42

వ. అనిన విని యాంబికేయుండు సంజయుతో నీ వింక సంగరంబుఁ జూడంబొమ్మని
నముచితంబుగ వీనుకొలిపినం బోయి భారతరాణ ప్రకారం బనుసంధించి యలండు
కలివయదినంబులకుం జనుచెంచి దగిన తెఱంగునం గాంచి. 43

క. కొడుకులదెన నెవ్వరఁ జేడ్చుకొ వందిని యున్నయాస్థుకపాలునడుగులం
బడి భీష్ముపాటు సెప్పెచు, నడలి కరుణ నాద మెనఁగ య నాక్రందించెన్. 44

వ. అయ్యేడ్చుతో నెట్లని విలాపంబు నేయు. 45

సీ. ఆత్మయోధుల కెల్ల య నాధార మగునట్టి, తనకు నస్త్రంబు లాధార మయ్యెఁ
బరశురామునకు మేల్పరి యైనతనయండుఁ, గలిగె భంగంబు శిఖండిచేత
జనపతి దను నచ్చిమును జూర మొనరించె, దాను గయ్యంపుజూరదముననోడె
దనయార్పెఱుంగునఁ య దలకువైరులు పొంగ, నొంటుచు నేలకునొంటగనేడు

ఆ. తీవ్రబాణజాలరదీపులు వరఁగించి, పాండుతనయ సైన్యబహుళతము
లీలఁ బదిదినంబు య లోలి వినోదించి, యధిప భీష్మభానుఁ య డస్తమించె.

1. భూవర విను జయము గల్గుఁ దేవతాక. 2. 'తా' అ. 3. 'దండ' అని అచ్చుఁడని

క. ఓదివేపురు రాజులు దన, కెదిరి పొలిసి రాశిఖండి యేమిటివాఁడై
తుడి బోయి తన్ను నాజిం, గదియుచు బాలియించె నియతిఁ య గడవఁగవశమే.

తే. చావవత్తుండు భల్లదంధస్థావితాన, ఘోరమూర్తి నారాచనశ్శుండు ఖడ్గ
జిహ్వకాభీషణుండు నరకసింహమూర్తి, గాక కేవలనరుఁడె గంగగానుతుండు. 49

అథా ధృతరాష్ట్రుడు భీష్మమరణంబు విని పలవించుట, ఉత్తర-

వ. అని సంజయుండు పలవించువలుకులకుఁ జిత్తంబు జల్లని యెల్లంబోయిమూర్ఖిల్లి
కొండొక సేపునకు శిశిరవిఘానంబుల సేద దేజి ధృతరాష్ట్రుండు గిన్నెరు దొరంగ
గద్దకంతుం డై. 50

క. దేవాసురవరు లొక్కటి, యై వచ్చినఁ జిక్కువఱచు య నాపావమున నా
దేవత్రతుండు శిఖండిత, రావలిపాలయ్యె నేమి యనఁ గల దింకన్. 51

ఉ. అందితతాలకేతుఃకరణాళి మెఱుంగులు గాఁగ మార్చి మో
యించుట గర్జచందముగ య నేచి విరోధిదవానలంబు మా
యించుశితాశ్రవర్షమున య నిట్టిది భీష్మమహాభ్ర మెట్లడం
గించెనో శిఖంశ యనుకృత్రమహాయువు దాకి దైవమా. 52

తే. పెరిగి పాండవాంబుధి వెల్లిరవిరిసినపుడు, సెలువ సిహ్మగుదీవి గ్రాసెన్నుఁ దలఁచి
యుండు నత్యంతతుచ్చశిఖండివల్పు, రాక్రమంబున మునిఁగితే యకట తండ్రి.

ఉ. వీరసాంబు పూరమును య విశ్రుతబాహుమహోగ్రసత్త్వముం
బారుగదాధ్వజాచలవిశ్రళలము నంబజబాలవీచికా
స్ఫారము నై సభీష్మం జనునసాగరముం గడవంగ నీడఁగా
నేమి యెట్లానో కలుగ య నేర్చ శిఖండికి నేమి సేయుదున్. 54

తే. అంబకై పూసినచ్చు బరలాధిపుండు, బామదగ్మ్యండు సాధింపఁ య హల కున్న
వాని భీష్మం బాండవులకై య పూని వచ్చి, కడిమి సాధించి తొర శిఖండి పోర.

క. ఆశౌర్యం బాసత్వం, బాశీలం బావరాక్రమాభీలత్వం
బాశుద్ధవ్రత మెందు న, నాశము లని భీష్మం బెద్ద య సమ్యక్తిమి గదే. 56

వ. అని బహుప్రకారంబులం బలవించి యానూతనందనుచే సేతం గీలించి.

సీ. అతఁడు నొచ్చినతిటి య నడ్డంబు సొచ్చెద, మని వచ్చువారు లేర్పరె యచట
నడరి పోరాడక య యన్నియఁడోహణ, లొప్పరికించెనే యొకనిఁ గలన
నతని నోర్వఁగఁ జాల య వని సిత్యుయించితి, మంతకు నోపెనే యరిబలములు
ద్రోణుండుఁగ్రుపుండునుద్రోణసుతుండును, శత్రుండుఁగ్రేపింపిరచనిరె యపుడు

తే. పాండుసుతులు శిఖండియుఁడండక క్తి, మెఱయ నొక్కటఁబెడదబడ్డరవెఱచి తాత
విడిచి నాపుత్తులందఱురవిటిగియడవి, గలసికొనె యాతనికిఁ బడవలసెనకట.

వ. దేవత్రతుండు దెగినయవృష తక్కినయంతవట్టునుం దెగియెన కాఁ దలంచెద
నసే మిటియు నిట్లనియె. 59

సీ. కులగురు వృద్ధు నిరర్థులచిత్తు గాంగేయుఁ, జంపి రాజ్యము నేయ న సమ్మతించి
తొడరినపాండుపుత్రులకును దైవంబుఁ, దో డయ్యె ధర్మంబు న గీడుపటిచి
పరఁగి యధర్మంబు న వెరిఁగిన ట్లున్నది, వార లాతవిఁ గూల్చివసుధఁ గొనఁగ
నిశ్చయించుట గడు న నిష్ఠురత్వము దాని, కంటెను బాపంబు న గాదె మనకు
తే. సంగరంబున నాతండు న నచ్చు టోర్చి, సంపదకుఁగాఁ బెనంగినశచంద మరయఁ
గులములం దెల్ల నీరాచరకులము సాల, బెట్టిదం బిక్కులంబునఁ న బుట్టు నగునె.
వ. అని పలుమాట లాడి వెండియు. 61

ఆ. మగఁడు లేనిమగువనమాడ్కి గా కున్నెనా, నేన భీష్ము లేమిఁజేసి నేడు
కురుకుమారు లెంత న గుందిరో యెవ్వ రే, మైరొ యింక నెట్లుగలుగుదురొక్కొ.
క. రాజులు మంత్రులు ననియెడు, నాజూదరు లాత్మ నేమి న యని తలఁచిరో యే
యోజం బలికిరొగో తమ, కాజకి నీట మీఁద నెవ్వ న రాధారంబో. 62

వ. అని పలికి సంజయుకరంబు విడిచి కయ్యం బెయ్యెడం బొడిచిరి పదిదినంబులు
నుభయబలంబులవారలు నెవ్విధంబున మోహరించి రెవ్వ రెవ్వ రెవ్వ డెవ్వ
డేమి చేసి రిన్నాళ్ళు గాంగేయుఁ డెబ్బంగుల సంగరంబు నేసెఁదుది నెత్తెఱంగునం
దెగియె నంతయు వివరించి పరిపాటిం దేటపడం జెప్పుము. 64

ఉ. నెట్లన యావగాసుతుఁడు న నేలకు న్రాలె ననంగ విన్ననా
కట్టిడివీను లేమి వినుకాటియ కోర్వపు దుర్విసీతికిం
బుట్టినయిల్ల నై వినక న పోవఁగ వచ్చునె యింక నాకు నే
దిట్టఁడ నైతి నెల్లవియుఁ న దెల్లముగా విన నేర్తు నంజయా. 65

వ. అనిన విని సంజయుం డతని కి ట్లనియె. 66

ఆ. ఆధిప నీవు సెప్పినట్టిద నీయవి, నీతిఁజేసి ధర్మనిరతు లైన
తాండ్రునుతుల కన్నిరపాటులు వాటిలై, నింత దెచ్చికొంటి న వంతసేసి. 67

క. కీ ఛానరించినవారికిఁ, గీ డగు టరుదయ్య మేలు న గీ డేమియు నీ
వాడక విను ననుఁ గయ్యముఁ, జూడఁగఁ బుచ్చుట వినంగఁజూచియ కాడే 68

క. వేదవ్యాసమునీశ్వరు, పాదంబులు దలఁచి మ్రొక్కి న భక్తిరసైకా
స్వాదనసుకరానందో, త్పాదనదివ్యమతి నగుదుఁ న దగ నెఱిఁగింతున్. 69

వ. అనిన నాంబికేయుండు పట్ల కాక యెఱింగింపు మనుటయు సంజయుండు. 70

— శంఖ సంజయుఁడు భక్తరాష్ట్రపత భారతయుద్ధంబు నెప్పఁ బూనుట. శంఖ —

ఉ. ప్రాంశుఁ బయోదనీలతనుభాసేతు నుజ్జ్వలదండధారుఁ బిం
గాంశుజటాచ్ఛటాభరణం న నాగమపుంజవహార్థ త్వని
స్సంశయకారుఁ గృష్ణమృగశచర్యకృతాంబరకృత్య భారతీ
వంశవివర్ధనం ద్రిదశశ్రవందితు సాత్యవతేయుఁ గొల్చెదన్

భీష్మపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము.

- వ. అని పలికి పారాశర్యుం జిత్తంబుననిలిపి నమస్కరించి ధృతరాష్ట్రుని కిట్లు
 క. వినినదియును నెయ్యెడ నే, గనినదియును మునికృపం బ్రకాశం బై తో
 చినయదియును విశదంబుగ, వినిపించెద మొదలుకొని స్రవిస్తారముగన్.
- వ. ఆరాత్రి నిన్ను వీడుకొని మనదండునకుం జని నీకొడుకునగరు నముచితప్ర-
 బునం బ్రవేశించునప్పు డతండు గాంగేయాదికౌరవులును దగురాజులును
 వేష్టింపం బరిమితస్థానంబుననుండ నేనునుంబొడనూసి యతనియాదరణంబు
 కొలిచియుండితిం బదంపవీ సమరవిషయంబు లైననంభావణంబులనమయ
 నమ్మేదిసీశ్వరుండు దుశ్శాసనుం గనుంగొని యిట్లనియె.
- ఆ. మనకుఁ బాండురాజ్యతనయవర్గమునకుఁ
 గయ్యె మయ్యెఁ బెద్దకాలమేని
 నెదురు నూచు చుండ య నొదవె నివ్విధ మిందుఁ
 బూని చేయ వలయుదాని వినుము.
- క. కన్నాకు మనకు భీష్ముం, డిన్నరవరుఁ గావ వలయు య నెయ్యెయి నైనం
 దన్నుం గాచిన నితండు జగన్నుతముగ రణమునం బ్రగఱ నడఁగించున్.
- ఆ. ఎల్లవారిఁ గాచు య నితం డని యెప్పుడు, దలఁతు మితనిఁ గావ య వలయు
 యని తలంచె డేని య విను మిందఱకు నిది, వినఁగ వలయునట్టివని కుమా-
- వ. సత్యవ్రతుం డగునిమ్మహానుభావుండు.
- క. వినుఁ డన్య లెవ్వరును నా,మునుమునఁ బడి బ్రదుక రాల్గమున నేను శిఖ
 డిని నోర్వఁ జాలఁ జాండీ, యని మనయుద్యోగ వేళయప్పుడ చెప్పెన్.
- ఉ. ఏమటి రక్ష సాలనిమ్మగేంద్రుని నక్కయుఁ గోలువుచ్చు నం
 గ్రామములోనఁ గ న్లగి య కావక దక్కిన నాశిఖండిచే
 నీమనుజేంద్రుఁ గోల్పడమె యిట్టిది గోల్పులి నిద్రవోప ను
 ద్దామబలంబుమై గొఱియె య దాకి వధించినయట్లు లుండఁడే.
- క. కాపున నీయుద్భటరథి, కావలి నివ్వభునిఁ గాచునట్టుగఁ బనువం
 గా వలయు మీర లందఱు, నేవలఁ జూచిన శిఖండి య కెదురుం డెప్పుడున్.
- వ. అని నియమించి కొలువు విరిసి చని యుచితవిధంబున నుండె నంతఁ బ్రభు
 బగుటయు నమ్మహిపతి పడవాల్లం బనిచి బలుమానుసులను బలంబు
 బవరంబునకు వెడల నియోగించిన శంఖదుందుభిప్రముఖమంగళతూర్యనిన
 బులను నయ్యెసాధనంబులు సమకట్ట సముచితపరివారంబునకుం జెప్పెనుదో
 పలుకులగంభీరనాదంబులను ²గట్టుబట్టుకడలఁ దిగిదినం జెలంగుకరితురంగం
 బృంహీతహేషితఘోషంబులను బూన్పం దిగుచురథంబులనేమిస్వనంబు
 బెలుచే నొండురులం బిలుచుపదాతులయెలుంగులవిపులధ్వనులనుం జే

1. యనియెడనిఁ జెలియ విను. 2. గట్టుబట్టుకడలం.

- మహారాజంబుని శిబిరంబు చంద్రోదయఘూర్ణమానమహాగ్రవంబును గ్రేణిసేయు
చుండి నూర్జ్యోదయం బైన సైన్యంబులు సెలంగుచు వెడలునప్పుడు. 82
- తే. కనకభూమణజాలంబున తన గజము, ¹తెరవళులవోవుకొండల న నెనసి యొప్పై
పల్లనంబుల హేమలతవలన నబ్ధి, ఘనతరంగంబు లనఁ దురంగములు వొలిచె
క. అరదములు సవరణలతోఁ, బర పై యొక్కొక్కయూరివరపున నరిగెం
బడిననినలుకల నాకృతి, పరుషత నసురాలివోలె న భటతతి మెఱసెన్. 84
- వ. అట్టియెడ. 85
- మ. పరిధానంబును దేహ సత్వములుఁ బాపంబుం బరిస్ఫీలవ
జ్జగుచివ్వాప్తసువర్ణతాళమయచంద్రచత్వేశువున్ వర్జముం
గర మొప్పు దెలు పారు ²వెల్గొడుగుతో న గంగాసుతుం డాసుధా
కరుఁడంబోలె వెలింగె దర్ప మెనఁగం న గౌరవ్యసైన్యాభికిన్. 86
- సీ. కాంచనముఁ జేరిక కాకనత్తేనినో, జ్వలవిభ్ర ముం బొప్పఁ న గలశజండు
గనకగోవుషాంద్ర కాంతి కాంతిధ్వజ, విభవసలానంబు న వెలయుఁ గృపుండు
మణిసింహలాంగూలకమహిత కేతుప్రభా, స్ఫురణంబు మెఱయంగగరుసుతుండు
రత్నశిలారశ్మిరాజితకదలికా, హిమ శోభిల్లంగ న మద్రవిభుండు
- తే. వెడలి తమతమచతురంగరవితతు లెల్ల
నుచితగతి నూల్కానంగఁ జేయుచుఁ గడంగి
సంగరోత్సవసంభ్రతోత్సాహు లగుచు
నగుచుఁ దగుమాట లాడుచు నడచి రెండు. 87
- క. సమరక్రిడాసన్నా, హము లొప్పుగఁ దక్కుఁ గలుగునట్టిదొరలు ద
ర్పము పల్లవింప వెడలిరి, దమతమ కేతువులు గ్రాల న ధరణీనాథా. 88
- వ. వా రెవ్వ రం లేని వినుము. 89
- క. కల్పితదృఢచతురంగా, నల్పం బై, గండు మిగిలి న యూదవబు మా
కల్పజ్వలతఁ గొలువ నవి, కల్పండు గృతవర్మ సనియె న గాఢస్ఫూర్తిన్. 90
- క. రథములు దఱ చై చేలు వగు, పృథు సైన్యముతోడ బంధుబృందముఁ దానుం
బ్రథనోత్సక్తవృత్తి మహా, రథుండు జయద్రథుండు వొలిచె న బ్రస్ఫురితగతిన్.
- మ. చలదుర్బీధరలీలఁ గ్రాలుమదవరత్సామోద్భవస్తోమ మ
గ్గల మై యేచినసేన లొప్పుగ దిశల్ న గంపింప విందానువిం
దులుఁ గాళింగమహీవిభుండు భగదత్తుండన్ భవత్సేనయో
ధులకుం గన్నులపండు నై నడచి రుత్తుంగాంగసంగంభు లై. 92
- క. కొడుకులుఁ దమ్ములు గుఱువు, దడములుఁ బెత్కినబలవిరతానముఁ దగుమై
నడపించుచు మెలవున సం, గడములతో నరుగుశకుని న గడు నొప్పారెన్. 93

1. 'తెరవళుల వోవు' అని పెక్కుప్రతులు. 2. 'మేల్గొడుగు' అని ముప్పుప్రతి. 3. కాంతిస్ఫూర్తి.

- మ. తనతోఁ గాల్పురు సాలఁ గల్గుబలనంశతానంబతోఁ బ్రీతిఁ బు
త్తుని వీరోత్తము సోమదత్తు విలనశ్రద్ధోర్ధ్వదుర్దాంతంబు
త్తుని భూరిశ్రవసుం గనుంగొనుచు నింకొక యేక సేయంగనే
చినపెం పొప్పంగ బాహ్నికుం డరిగె నిశ్శబ్దంతంబునం బోరికిన్. 94
- వ. కాంభోజరా జగుసుదక్షిణుం డక్షిణావిధవంబున వెడలె మణియుం గోనలపతి
యగుబృహదృణుండును మాహిష్మతీపురనాథుం డగునీలుండును ద్విగ్రరేశ్వరుం
డగుసుశర్మయు ననుచేంద్రు లగ నలంబనవలాయుధులును సాల్వసావీరశూరసే
నాభీర యవన వసుధాధిపులును తోనుగాననేక దేశాధీశులాష్ట్రీయచతురంగబల
సమన్వితయును నిజధ్వజవిరాజమానులు నానాభరణోజ్జ్వలాంగులును నయి
నంగరకాతుకంబు మొగంబుం దొంగలింప నరిగి రివ్వధంబునం బదియై
హిణులు నడవం బడనొకండవయ్యైహిణితోఁ గురుక్షేత్రవల్లభుండు విస్ఫురిత
భూషణభూషితంబైనగంధసింధురంబు నెక్కి వెలిగొడుగులు మెఱయుం దొడవు
లం దఱి వైనవజ్రంబులయద్దామగబు లగుదీధితిస్తోమంబుండును జామరంబులుం
గలయుం బొలయు బహురత్నప్రభావిభాసితం బయినభుజంగ కేతనంబుగ్రాలఁ గె
లంకుల దుశ్శాసనదుర్మర్షణవివింశతివికర్ణాదు లగుసోదరులువాహన¹వల్లనంబులు
మెఱసి మెఱుఁగారుతమతమసిడంబు లుల్లసిల్లం జెలువు మిగిలి చనుదేరం జనియె
నిట్లు కౌరవసైన్యంబు గూడికొని కోదండ గజా దండ కుంత త్సురికా ముసల
ముద్గర తోమర వరశు భిండ్వాల శూలప్రముఖనిఖిల హేతివ్రాతంబులను భర్మవరి
కర్మనిర్మాణశోషితవర్మంబులను వివిధవర్ణవిచిత్రతనుత్రాణంబులనువణి²జ్వల
జ్వాలాజటిల కేతనంబులం బరమా భీష్ము దరనవృద్ధం బయ్యె నట్లున్నయప్పుడు.
- తే. అమరుతోడవులవజ్రంశులంచపింక, కరణిహరినీలములఁ బేర్చుకాంతి యభుల
వగిది మాణిక్యరుచివద్భృభంగిమెఱయుం, గురుబలంబు గెండామరశ్రకోలనిబోలె.
- వ. అట్టియెడ భీష్ముండు భూవల్లభుల నెల్లం గూడం బలిపించి వారలతో నిట్లనియె.

— యో భీష్ముండు నిజయోధుల కెల్ల మత్సాహంబుగాఁ దెగవ నెప్పుట. యో—

- క. ఆరయ వివృతస్వర్గ, ద్వారము రాజులకు నాహ్లాదం బందు మహా³
దారులు దొల్లియు నరిగిరి, మీ రీమార్గమున నడవ న్న మెయి⁴కొను టాప్పున్.
- క. ఇంటం దెవులునఁ జచ్చుటఁకంటెను బాపంబు లొందు న్న గలవె నృపులకున్
¹బంటకలను పొలిగల నిది, గంట నిధానంబు గంట న్న గాదే మనకున్ 99
- తే. అనిన వినివార లందఱు న్న నగ్గలికలు
నెఱయుమాటలఁ దనతనశ్రతెఱంగు మెఱయు
బహువిధంబుల నతనికి న్న బాస యిచ్చి
యేచి నిజసైన్యములలోని న్న కేగి రధివ.

వ. అయ్యవసరంబున గాంగేయుండు గాంధారేయు నాలోకించి మదీయసంగరసమయంబునఁ గర్ణుండు పుత్రమిత్రామాత్యబంధుసహితంబుగాఁ గయ్యంబునకు రాకుండఁ గలవాఁ డని తేటవడఁ బలికిన. 101

క. చలముకొని యొరుల నుడువుట, బలియుం డై తెంపు సేసి బవరమునకుఁ దాఁ 1 బలియుటగాదే యని కరు, కులముఖ్యుండు వొంగి యతనిఁ గొనియాడెఁ దగన్.

వ. ఇట్లు పితామహునెత్తికొలువకుం జిత్తంబు వికసిల్ల ననుజసహితంబుగా నతనిం జరివేప్పించి యన్నరపతి నిబిడచారునన్నాహంబుగానుచితవ్యూహం బమర్చుమని యతనికిం జెప్పిన నతండును బడమర మొగం బయి తానును ద్రోణుడును దాలధ్వజంబును వేదికా కేతనంబును గ్రాలు చుండ ముందర నిలిచి వలఁటఁ గృపాశ్వత్థామలును దాపటం గృతవర్మమద్రేశ్వరులు నెనుక బాహ్లికసోమవత్త భూరిశ్రవసులును నడమం గురుకుమారసమేతంబుగా నమ్మహీనాథుండును నతని యగ్రభాగంబున నర్జునుఁ జంపుదుము చత్తు మింతియ కాని యొండు లే డని 2 శకంబులుఁబలికి నంత వ్రక్కు లనం బ్రఖ్యాతు లయినసుశర్మ మొదలుగాఁగలవది వేపురు రథికముఖ్యులును గలయనెడ నెడం డిక్కినయోధవీరులునునిలుచునట్లుగా నియమించి తగ నయ్యై నెన్యంబుల కేసుంగులు నేసుంగుల కరదంబులు సరదం బులకుం దురంగంబులుఁ దురంగంబులకు విండ్లవారు విండ్లవారికి 3 సద్ధాయు ధులు నడ్డం బగుతెఱంగున నిలువ నియోగించి మానుషవ్యూహంబు సమకట్టిన నెన్నుండును నిట్టిదృఢవ్యూహంబు గనియును వినియు నెఱుంగ మని యెల్లవారు నచ్చెరువునం బొరయుచుఁ బ్రియం బందుచుండిరి బృందారక ప్రమఖదేవయోను లును దినంబున నున్నపురాతనధరారములును భారతరణంబు గనుంగొను కతూహలంబున వివిధవిమానారూఢు లై యేతెంచి రంతకు మున్న యక్కడ.

... పాండవయోధులు యుద్ధంబునకు వెడలుట. ...

సీ. ఏనిక మడమున క శలయుతేటల మొత్తములు వెలిగొడుగులక చెలువు 4 గొలువఁ దురగఖురోద్ధాతకధూళి యున్నరసల, 5 చిన్నిపువ్వులతోడఁ క జెలిమి సేయఁ గేతనంబులమణివ్రాతంబురోచులు, రవికిరణంబుల క నవలఁ ద్రోవ జైత్ర భేరులమహాస్వనములు నకలవ, ర్వరములఁ బ్రతివిరూపముల సీన

తే. నంబరము రథఘోషభీరమాభిరామ, కింకిణీగణధుణధుణాత్కృతిమయముగఁ బటుపదాతిహేతిప్రభాకపటలి యెల్లదిశలు వెలిగింప వెడలె యుగధిష్ఠిరుండు.

మ. ప్రమదం బాననకాంతిఁ గ్రొత్తవటుపం క బాదాతిభూయిష్ఠసై న్యముతో భీముండు భూషణద్యుతినికాయగబుక గదాద్యాయుధో గ్రమరీచి ప్రకరంబునుం గలిసి చిత్రస్ఫూర్తి శోభిల్ల గా

1. నెలయుట. 2. సుకాపంబులు. 3. నడ్డనాయకులును. 4. గెలువ. 5. యలకఁ
తోడుక; యలకపువ్వులతోడ; యలకఇదినిపువ్వు.

105

నమరక్రీడకు వచ్చె జృంభితభూజాగ్రస్తంభోజ్జ్వలాకారుఁడై.

సీ. దివ్యరథస్సారథిప్రిజాలంబులు, పద్మరాగోజ్జ్వలప్రభలు గాఁగ
మహానీయరథ్యశిర్గ్రహములజగిసొంపు, ఘనజ్వలనుసమత్కరము గాఁగ
నొగలపై నున్నకృష్ణనిమేనినునుజాయ, హరినీలకాంతివిస్ఫురణ గాఁగ
బ్రస్ఫీతకేతనాగ్రస్థితకపిదేహ, రోజులు గరుడాశ్రయచులు గాఁగ

ఆ. సంపాదుల నిగుడ ననంశువితానంబు, దీప్తమరకతములగ్రదీభితులుగఁ
దాఁమియును బెంపుఁ గ దనకు నైజములుగ, విజయరోహణాద్రివెడలివెలిగె.

క. అతులితరథప్రతానోద్ధతసైన్యము గొలువ దేవదత్తం బంగీ
కృతసకలతూర్వనాదోద్గతి యగుచుఁ జెలంగఁ గ్రీడిత గడు నొప్పారెన్. 107

తే. గాండివం బింద్రచావంబుకరణి నొప్పు, మెఱసి దివ్యకీటంబుమెఱుగు లడర
జ్యానినాదంబు గర్జగ్రామేనుకృష్ణ, కాంతిఁబాలిఁజెఁ గవ్వడి యనుకారు మొగులు.

మ. వివిధోద్దామహయావలీబహుళ మై క విక్రాంతికేళీనము
త్సవకౌతూహలసుందరం బగుమహాసైన్యంబుతో మేదినీ
ధవనందోహము బ్రీతిఁ బొంద మహిమోదాత్తో గ్రయానంబులం
గవ తేతెంచిరి వేడ్క నొండొరులకుం క గయ్యంబుమైఁ జెప్పుచున్. 109

మ. రథసత్తోభితమేదినితలముపై క రథ్యప్రచారంబు లొ
ప్పు భుజాగర్వము నెమ్మొగంబుల. దల్లిరప్ప గన్నెకయ్యంబు న
ర్థి భవత్పుత్రులమిఁదిఁగోపము న నుగ్రదీప్తింప నేతెంచి ర
య్యభిమన్యుండును ద్రావదేయులును మూర్ఖదృద్ధంతియుఁ థాకృతిన్. 110

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రతివింధ్యుండును శ్రుతసోముండును శ్రుతకీర్తియు శతాసీకుండును
శ్రుతసేనుండును సౌభద్రుండును దమకుం గన్నాకుగాఁ జెన్ను మిగిలి చనుదేరం
గనుంగొని కౌంతేయబలంబులు నంతసంబునం బొదలె నప్పుడు. 111

సీ. కరులనందడి నొప్పుఘనసేన దుర్దమ, లీలఁ దో నడవఁ బాంశుచాలవిభుండుఁ
దనుజులు ననుజులు క దర్పదుర్జయసైన్యమహిమఁ దో నేతేర క మత్స్యపతియు
యాదవాసీకంబు క లవని గ్రక్కదలఁ దో, జనుదేర బాలుపాఠిసాత్యకియును
యోధవీరులు ప్రతాపగ్రవాక్యములతో, దనుఁ జుట్టి రాఁ జేతతానవిభుండు

తే. బాన పై వీరరథికులు క బలసి యెలమి, నొండొరుల గమవంబుగ్రనుల్లసంబు
లాడుచును జేర నడతేర క నత్తుదార, గతి శిఖండియు నడచిరి క కారవేంద్ర.

చ. బధిరతదిబ్బుఖం బగుచు క బంధురతూర్వనికాయనాద మం
బుధియునుబోలె సేనకు విభూతి యొనర్పఁగ నేఁగుదెంచె మా
గధసహదేవుఁ డప్పు రణకౌతుకసల్లవసంబు నుజ్జ్వలా
యధవిభవంబుఁ జె నొనఁగ క నొప్పెడతమ్మునిఁ బ్రీతిఁ జూచుచున్. 113

- ఉ. చండభుజాబలంబుఁ బట్టుకొర్యనముల ననంబుఁ దోచ ను
గ్గండత నాత్మపైకి కలదప్పు మెలర్పంగ నెమ్మిఁ బల్కుచు
బొండవకోటిమాడ్కులకుఁ గ బంతువుగాఁ జనుదెంచె ధృష్టకే
తుండు సహోదరుండు దనకతో నడతేరఁ బరాక్రమోద్ధతిన్. 114
- మ. విచల్దండధరోహమాశ్రయవపుర్యస్సార మై దానవ
ప్రచయం బుద్ధతలీలఁ గొల్వొంగఁ దమోదరాశి ప్రతీకాశఘో
రచలస్త్రాఘమ భంగికిఁ దగిలదంధస్త్రాయుగ్మ మొప్పు ఘటో
త్కచుఁ డేతెంచె గరస్థూలరుచు లాకాశంబునం బర్వంగన్. 115
- వ. పాండ్యపతియును గేకయవంచకంబును నైబ్బుడను మఱియుం గాక కరూశాది
బహుదేశాధీశులును దమతమబలంబులదళంబులనరణలయొప్పును గయ్యంపుఁ
గడంకయు నెఱయం గేతనంబులు మెఱయం దోతెంచి యెఱుంగునం గూడి న
ప్రాతాపి టింబురుంబుగాఁ బెచ్చినపాండవసేన మొగంబునకుఁ దిలకం బై. 116
- శా. పుష్టాదంచితసారవీరరసనంధపూర్ణాంగమున్ సంగరా
వప్తంభోజ్యులవీర కేళయును భాగ్యన్యద్వాహనంవల్లనో
త్కృష్టస్యందనమం గనదనువు సురస్థి క్షధ్వజుంబుం దగఁ
ధృష్టమ్యుచ్చుండు 1వొల్పె నైజవిలసత్ ప్రేజోవిరాజదతిన్. 117
- వ. ఇట్లాప్సి సేనాపతి యగునాద్రుపదసుతుండు ముంగలి యై నడపించు చుండ. 118
- సీ. ఇల ధూళియెగసినఁ గ బలుచ గా కుండఁగ, రాసిసోడపులరజము దొరఁగు
నమరవికాసంబు కళమట నొ ప్పుట కుండ, హేతిదీధితులు రేయెండ నొడుచు
భేరిధ్వజుల నింగి గ బీటలు వో కుండఁ, గరికరశీర్యోర్కరము దడుపు
దర్పంబు గనుఁజాటూరవాఁకకుండఁగ గొడుగుల పెల్లుఖచరదృశకోటి నాఁగు
తే. ననిన నిజమైనయట్లుండెత్తమనుజనాథ, ధరణి వడవడ వడఁకె దిక్ కటములద్రువ
భూరిచతురంగచండవిశ్రస్థుర్ని బాంకు, నందనులసేన గలనికి గ నడచునపుడు.
- వ. ఇట్లునడచి కురుక్షేత్రంబులోన నుత్తమప్రదేశం బగుశమంతంపకసమీపస్థలం
బు సేరునమయంబున ధర్మనందనునకుం దోచుడక్షిణాక్షిస్పందనాదిశుభస్థూచ
కంబులకు మెఱుంగు వెట్టినచందంబున. 120
- క. ఏనుఁగులమదమూతావియు, సైనికనికరాను లేవరసారభ్యములుం
దా నుపలాించుచుఁ బవ,మానుం డనుకూలమృదుగ్రమనమునఁ బొలిసెన్.
- వ. దాని కయ్యుధిష్ఠిరుండు ప్రమునితచిత్తుం డగుచుఁ బ్రీతిచేతస్కు లగుతమ్ములుం
బాంచాలమాత్యుదివతులును సకలజనంబులును బరివేష్టించె దూర్పుమొగం
బై శౌరపు లున్నచక్కటికిం గట్టెదురుగానిలిచి యెల్లవారిపై న్యంబులుం గ్రమం
బునఁ గొలంది వెట్టుకొనుచు నందఱకు సంజ్ఞలు నశియాలంబులుం గల్పించి

దొరలడెనం గనుంగొని మన మీరణంబునంగు ధరణీరాజ్యంబు వడసెదమొండె
బూజ్యం బగునాకతోకనివానంబు గనియెదమొండె నని నిశ్చయించి నాకలంకుల
నిలువుం డనిపలికిన విని వారలు ధీరోచాత్రంబు లగువివిధవాక్యంబులం బ్రతిజ్ఞలు
సేసి నిజశంఖంబులు పూరించి తమరముబలంబులొసేకిం జని రజ్జనపతియును
దన కమర్చినకజ్జంబులును బుష్పఫలకర్పూరకస్తూరికాదులును వారలకుం బుచ్చు
చుండె.

122

- క. అనిన విని యాంబికేయుడు, మనమొన గడు బెద్ద దీని శ్రమార్జునం గుంతీ
తనయులు గొంచెం బహ్యును, ననమానింపక కడంగు శ్రుతి యెట్లానో. 123
- వ. అనుటయు నంజయుం డడియునుం జెప్పెద విను మని యతని కిట్లనియె గొంతే
యాగ్రజండు గుడుబలంబు గనుంగొని కొండొక విన్ననై వివ్వచ్చు నాలోకించి
- చ. ఘన మయి తోచుచున్నయది శ్రకారవసైన్యము చూచి కందు శాం
తనవునితాలకేతన ముదగ్రత్ర ముందటఁ బొల్పె జూచితే
యనవుడుఁ డిన్ననవ్వు నగి శ్రయన్నకుం డన్నమొంగంబు జూచి నె
ట్టన బలుమాట లాడఁగఁ గ్రవంగఁగ నొల్లక యత్కుదాత్రతన్.

— ధృతర్షణునకు నర్జునుఁ డుత్సాహంబు కలిగిండు. —

వ. అతనితో నిట్లనియె. 126

- చ. మునివరుడై ననారదుఁడు శ్రమ మున్నోకయపుడు సెప్పె ధర్మనా
శను లగువారలం బ్రబలసైన్యము గల్గినయేనిఁ గొంచె మై
నను రిపుసేన గెల్చు నని శ్రనాకు గురుండును దేవతానదీ
తనయఁడు నేర్పడకా వినఁగఁ శ్రదాను బరాశరమూనుఁడుం గృపన్. 127
- వ. అది యట్లుండె నమానుషశక్తిసముద్దామం బగుభీముగదావిహారంబు వైరిదు
న్నపాంబు ధృష్టద్యుమ్నశిఖండి ప్రముఖపాంచాలవర్గం బనర్గళవిక్రమంబు విరాట
శంఖముఖ్యమాత్స్యనికరం బరిభయంకరంబు సాత్యకిచేకితానాదియాదవనివ
హంబుభవజ్జయూవహం బభిమత్యుపాసింబ ప్రభృతికుమారలోకం బలోక సామా
న్యబలశౌర్యధుర్యంబు నీకటాక్షంబును గృష్ణవంరక్షణంబును గలిగి గాండీవం
బనుపామునకు తొక్కలువచ్చినట్లున్నయది యట్లుంగాక యేయఁగుంబోలె నీలావు
నీ వెఱుంగవు దివిజులకు నజయుండవు నీ వలిగిన నెవ్వ రెట్లయ్యెదరో యటు
నూడు మునినం దెలి వొంది నంక్రందననందనునకు ధర్మసందనుం డిట్లనియె.

తే. కారవప్రహ్లాదమునకుఁ దగంగ నొక్క

బంధురప్రహ్లాద మొనరింపఁ శ్రబంధు మునిన

నతఁడు ద్రుపదాత్మజుని నచశ్రలాఖ్య మైన

ఘనతరప్రహ్లాద మొనరింపఁ శ్రబనుచుటయును.

129

వ. ఆధృష్టద్యుమ్నుండును గలమమెంగి మాహారంబుమర్చె నయ్యచలప్రహ్లాదంబు

నందుఁ దా సగ్రభాగంబున నభిముఖ్య ప్రభృతికుమార సకలసహదేవసహితంబుగా
భీమసేనపరిపాలితుండై నిలఁచి దముతసాబంధులకును బలంబులకును బలువుతోడి
1 చెలువుగలుగఁ జేసి తానసాత్మకిన కేటంబుగాఁ బొంచాలమాతస్యదివతులుదయి
తోత్తరభాగంబుల నిలిచిరి నడము నడగొండగమియుంబోనిగజరాజితో రాజు
రథాహుంబుండై ధవళవృత్తచామరంబులు మెఱయ విప్రవర్గంబునకు నంబర
జాంబూనదంబు లొనంగుడు విజయాశీర్వాదంబు లాదరించు చుండె ముందటఁ
బురందరనందనసంరక్షితుండై శిఖండి గాంగేయునకుఁ గట్టెదురుగానిలిచి గండు
మిగిలియుప్పై నపరభాగస్థు లై మాగధనహదేవధృష్టకేతు లవప్తంభవిజృంభ
ణంబునం బాలించి రివ్వధంబునం జారుభీషణం బై . 130

క. అరదములు దీవు లున్నతఁకులు గిరులు హనులు వీచిరకలు సుభటనము
త్కర ముగ్ర సత్వములుగా, శరనిధిఁగి బాండుపుత్త్రసైన్యం బొప్పెన్. 131

క. ఉభయబలదీప్తకీర్తి, ప్రభలం గీడ్పఱచి కురుధరరావల్లభసై
న్యథాయంకర మైశక్ర, ప్రభవుకపిధ్వజము వెలిఁగెర బ్రకటస్ఫురణన్. 132

తే. అరుణములును సితంబులును ససితములును

నై నజోడులతోదొర యలండు నిందు

నాలలోనిమాఁబోతులఁ య బోలి పాలించి

రెనఁగుబెడిదంపుమాట లారకసము ముట్ట. 133

తే. కొన్నిభూములబలములు కురునృపాలుఁ, బాండవులఁగొన్నిభూములబలములీను
గలిగి పాయలై కొన్నిభూములబలములు, రెండుదిక్కులయందుఁ జేరిన వియధిప.

వ. కావున. 135

క. బాలురు వృద్ధులుఁ దక్కఁగ వ్రాలి యిలం గలుగుపురుషవర్గంబు జయ
శ్రీలోలత నేతెంచుట, నేల యవిసి మూఁగినట్లు య నెఱసె బలంబుల్. 136

వ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రుం డప్పు డపాండవ కౌరవసైన్యంబులలో నెయ్యదియుబ్బు
గలిగి యుండి నని యడగిన సంజయుండతని కిట్లనియె. 137

క. రెండుబలంబులవారలు, నొండొరువులకంటెఁ జాల య నుక్కు మిగిలి యొం
డొండ కడంగుడు నుజ్జ్వల చండస్థితి నొప్పి రవుడు య జగతీనాథా. 138

వ. అని వెండియు. 139

క. ఆరెండుబలములందును, దోం బై యున్నయట్లు య దోచెం బాండు
త్కరమణసుతుబలము నర,నారాయణు లునికిఁ జేసి య నాకుం జూడన్. 140

క. 2 ఎలసి వుని వారిదంతిఘటలమదముల రాహు వెట్టురటముఁ గౌరవనే
నలయేనుంగులమదధారలు డొంకం బొలయుసుధుకర్తరము లుబ్బడఁగన్. 141

1. సెలవు. 2. ఎలమి మెయి వారి; ఎలసి పయి. బాటి. 3. దంతిఘటలు మదమున రాపునెట్టు
అని యచ్చుప్రతి. 4. రాహునట్టు

తే. అధిప నీతనయఁడు గగ్గయ్యంబు వొడుచు, తెంపువదలక విభవంబు పెంపుమొఱసి
సారసానకు వచ్చిననందమునను, నెలమిఁబొందిరి పాండవేయులును హరియు.

వ. అట్టియొకఁ గృష్ణార్జునులు పాంచజన్యదేవదత్తంబులు పూరించిన 143

క. ఆనినదము విని పాండవ, సేన లలరె ధార్తరాష్ట్రసేనాగతయో
ధానీక ములిక నెత్తురు, వాన గురిసె నంత గౌరవపూహమునన్. 144

ప మఱియు ననేకదుర్నిమిత్తంబులు పుట్టెఁబుట్ట కేలతక్కు దేవప్రతుండును గురుం
డును గురునందనుండును గృవుండును నిచ్చలుఁ గయ్యంబునకు వెడలునప్పుడు
పాండవులకు జయం బవశ్యంబు నయ్యెడు మనుచు వెడలుదు రది యట్లుండె
నయ్యభిమానచకంబులకు ధార్తరాష్ట్రులు దలంకక తూర్ణంబులు మొరయింప
నియోగించిన. 145

ఉ. అప్పుడు రెండుసైన్యములు శ నాహవకేళిక నుత్సహించి పె
ల్లొప్పెఁ జెలంగి యుద్ధిననముద్ధతిఁ బొల్పుగుఱింటిచందముల్
దప్పి యుగాంతకాలచలితత్వము నొంది పరస్పరాకృతుల్
గప్ప నెదుర్చునంబుధియుగంబుమహోగ్రతఁ గ్రేణి సేయుచున్. 146

వ. తదవనరంబున నుభయబలంబులవారును. 147

చ. బవరము సేయు చుండియును శ భాషణముల్ దగఁ బల్కు చుండఁగా
నవినయవృత్తిమై వలవ శ దాయుధ మార్పుటఁ దాఁకి వడ్డఁ గై
దువు వడినం దొలంగినను శ దోర్బల మేది భయంబుఁ బొందినం
గవియక బీటు వోయినను శ గాదు వధింపఁగ నెట్టిశత్రునిన్. 148

వ. అని సమయంబు సేసి రాసమయంబున. 149

క. పలుచాయల నొప్పినయా, బలము లొకటి కొకటి కెదురఁ శ బల్లవపుష్పా
వలి గలవనములక్రియ ని, శ్వలత నిలిచి పొలిచె సతమగ్నమధైర్యములన్. 150

క. అత్తఱి సురభిచరాదుల, చిత్తము లనిఁ జూచు వేడ్కఁ శ జిహ్ముడి వడఁగా
నొత్తోకవున నిరుడెఱఁగుల, యుత్తమవీరులును దాఁక శ నుంకింపంగన్. 151

... ధర్మరాజు పాదచారి యై భీష్మనియొద్దకుఁ బోవుట. ...

తే. సమరకాతుకి యైనయశాతశత్రుఁ
డొప్పు మిగిలెడుమైమఱు శ పూడ్చి యాయు
ధములతోఁ గూడఁ దనయర్యదమునఁ బెట్టి
యిలకు డిగి మాని యై కరంబులు మొగిడ్చి. 152

వ. భీష్ముడెనకుం జను చున్నం గనుంగొని యమ్మహివల్లభుతమ్ములును శౌరిసాత్యకు
లును బరమాపు లగుధరణీసులు సతనిచేతోవృత్తం బెఱుంగమి నుత్తలపడు
చిత్తంబులతో వాహనంబులు డిగి యతనిం గూడఁ జని యప్పుడు. 153

నీ. ఏ మెల్ల నుండ నీ ర వి స్త్వాంతి గాల్పడ, నేగుచున్కి కిం గత ర మెద్దియొక్కొ-
వన్నికవగజ్జపై ర నన్నాహ మంతయు, నెకలించి నడచుట ర యెట్టులాక్కొ-
రిపులు దేకున సెడఁ ర గృహణత దుగ్ధలు, చామృతం జను లేమిరచంద ముక్కొ-
యడరి పోరాటకు ర నద నైనచో నొప్పు, పొలివోవం బోవుట ర వోలునొక్కొ-

తే. యని క్రమంబున నామకుర త్రనయవిజయ
నకులనహదేవు లడుగ భూనాథుఁ డొక్క
వలుకుం బలుకక యరుగంగఁ ర బద్ధనాభుఁ
డక్కు-మారులతో నిట్లు ర లయె నగుచు.

154

వ. ఇతనితలం పే నెఱింగితి నితండు భీష్మద్రోణకృపశత్రులకు నమస్కరించి వారల
చేత ననజ్ఞాతుం డై భండనంబు సేయువాఁడుగాఁ దలంచి చనియెడుఁ బెద్దల
యచుజ్ఞ గొని కయ్యంబు సేసిన జయం బగుట నిశ్చయం బని యాశ్వులు సెప్పు
దురు గవున నాసుకర్మం బాచరించుట మేల కాక యనిన విని యజాతశత్రు
వెనుక నప్పు డరిగినవారలు వలుకు లుడిగి నిలిచి వెఱుగువడి చిత్రరూపంబుల
చందం బై చూచు చుండిరి కృష్ణార్జునులును భీముండును గవలను దోన చనం
గొంతేయగ్రజులకుఁ గాంగేయుతేరు సేరం బోవం గౌరవ సైన్యంబుజనంబు లేపు
మిగిలి మెడ లెత్తి కనుంగొని రయ్యవనరంబున నందలియోధవీరు లితం డిగిత
వెఱచునే యనువారును వెఱవ నిప్పు డితని కేమి వచ్చె ననువారును వృకోద
రంపు వివ్వచ్చుడు గవలు సౌభద్రుండు సాత్యకి విరాటుండు ద్రుపదుండు ధృష్ట
ద్యుమ్నంబు శిఖండియు గలుగఁ దన కింతి యేల యనువారును ధర్మతన
యుండు భీతులకుఁ గాఁ డేమితలంపున వచ్చెనో యనువారును మఱియు ననేక ప్ర
శాంతులం బలుకువాడును నై యండిరి పాండవసైనికులు మానధనుం డగు ని
మ్మానవనాథుండు నదీనందనుతో నేమనువాఁడతం డితని నేమిభంగి నమ్మానించు
మాధవధనంజయు లెల్లు వలుకువారు మారుతసుతుండును మాద్రీనూనులును
నెలైఱంగున మాటలాడుదురు వీ రేమిటి కివ్వధంబునకుం దొడంగి రనుచు వగచి
వెండియు వివిధవచనముఖరు లగుచుండ రయ్యధిష్ఠితుండు సమద్యతనానాయుధ
బహుళం బైనకురువ్యూహంబు దఱిసి పితామహుపాలికిం బోయి తత్పాదంబు
లకుం బ్రణామంబు సేసి నవినయంబుగా నతని కిట్లనియె.

155

ఆ. అనఘ నీ కెదిర్చి ర యని సేయువాఁడ నై, ము న్ననుజ్ఞ గొనఁగ్రనిన్నుఁ గాన
నెమ్మి వచ్చినాఁడ ర నీచేత దీవన, వడసి చనిన సేను ర బగఱ గెలుతు. 156

నీ. అన విని గాంగేయుఁ ర డక్కట నీ విట్లు, ననుదేశ తక్కిన ర శాప మిత్తు
వచ్చితి మే లయ్యె ర వైరుల నిర్జింపు, మిది గాకయును వర ర మెద్ది యైన
నడుగుము నీకుఁ గా ర నని సేయు టొక్కటి, దక్కంగ నావుకు ర ధర్మసుతుండు
ధారాజుపక్ష మైరణము సేయుము న్నాకు, హిత మగుకార్యంబు ర మఱి దలంపు

- అ. మనుషు నట్ల కాక శ్రయట నీతలం పేమి, యనినభీష్ముతోడ శ్ర నతఁడు నిమ్మఁ బోర గెలుచువిధముబోధించు మనుటయు, సస్మితాస్యఁ డగుచుశాంతనవుఁడు.
- క. నను మార్కొని గెలువఁగ న, య్యుగిమిషులకు సరిది యాశుడు శ్ర న ట్లగుటఁగదా నిను వేఁడెద నని కుఁతీ, తనయుఁడు వలుకుటయుఁ దట్పిరతామహుఁడు గృహన్.
- ఉ. చుట్టటికంబునకొ మనసు శ్ర సొచ్చి ననుంగరఁగించి వేడినకొ దిట్టతనంబు వో విడిచి శ్ర తీవ్రరణంబుకడంక దక్కి నేఁ బట్టినయాయుధంబు వెడఁగబాసినఁ గాని వధింపఁ బోల ది ట్టి ట్టన కేఁగు మిప్పడున శ్ర యింతక కాలము గాదు దానికిన్.

159

—... ధర్మరాజు గురుకృపశత్రులచేతయుద్ధమున కనుజ్ఞాతుం డగుట. ...—

- తే. క్రమ్మటంగ నేతెంచెదురగాక యనుడు, సతిముసంబునఁ బ్రామిల్లిశ్రయతని హాక్య ముపుడుదలనిడుకొనినవార్యడగుచునప్పి, తామహుని నెమ్మివీడ్కొని శ్రధర్మనుతుఁడు.
- ప. కృష్ణార్జునాదులుం దోడన చనుచేర గురుకృపశత్రులకడకుం గ్రమంబున సరిగి పాదప్రణామంబు లాచరించి వారలచేత రణంబునకు ననుజ్ఞ వడసి యమ్మునుజపతి దనకు జయం బాశాసింపు మని యభ్యర్థించిన నమ్రాచార్యుండు నీకుం గృష్ణుఁడు మంత్రి యై యుండ నొరుల జయం బాశాసింపు మన నేట ధర్మం బేవలనం గ లుగు నవ్వలన కృష్ణుండు గైకొను నవ్వలనికి జయం బగు ననియె నిజవధోపాయంబు వేడిన సతండు నాచేత నాయుధం బున్నంతసేపు నన్నుం జంప నట్టి వారికి నశక్యం బేను బ్రాహ్మణవేషంబున నన్ను స్రశస్త్రుండ నైనం జంపుటకు నోపునట్టివారికి నది దొరకొనుఁ బెద్దయు నమ్మఁ గలవాఁడు నెప్పు నత్యంతదుస్స హంబైనకీడుమాట వింటినేని నట్టివాఁడ నగుదు నప్పు డట్టిపగలుకు నప్పని దీర్ప నను నై యుండు నని చెప్పినఁ గృపాచార్యునిం బరిమార్చు తెఱుగు నడుగం దొడంగియేర్పడం బలుక నేర కున్ననతం డెఱింగి తాను వధ్యుండు గామి యెఱిం గించిగెలుపు మని దీవించెమద్రవతితో నీవు రాధేమునకు సారథి వగుట సంభవిం పనోపు నని చెప్పి కయ్యంబునప్పుడు కర్ణుడేజంబు దూలం బలికి యుతనిఁ జిక్కు వఱుప వలయు నని వరంబు గోరిన సతం డవ్విధంబు నీయుద్యోగసమయమున నియ్యకొనినయదిగాదే యట్ల చేయుదు నని పలిక నిత్రైఱంగున నందఱవీడ్కొని యజాతశత్రుం డనుజవర్గానుగతుం డై మరలె నయ్యవసరంబున.
- 161
- క. మొనల వినోదంబునకుం, గనుఁగొన నేతెంచి యున్నకర్ణునికడకుం జని హరి యి ట్లను నొందారు, గని యప్పటియుచితధంగి శ్ర గడ తేర్చి తగన్.
- తే. ఆమరతటిసీతనూజుపై శ్రయలుకఁ జేసి, యనికిఁ జొరవలె యట్లు నశ్రనతఁడు నచ్చు నంతదాఁకఁ బొండవులకై శ్రకొంత నమర, కేలి వేకుకఁ జలుపుట శ్రవోదాహృతం.
- 164
- ప. అనిన విని దేవకీనందనునకు రాధానందనుం డి ట్లనియె.
- క. కినుక వొడమి గంగాపు, త్రునికయ్యమునప్పు డనికిఁ శ్ర దొలఁగితిసేనిం

- జనుఁ గా కేఁ గురువతి కి, చ్చిన్పాణం బొందువలనఁగ¹ జేర్పం దగునే. 165
- వ. అనవుడు నవ్వుకులకు సంతోషించినవాఁ డయి వాసుదేవుండు గాంతేయులం గూడఁ జనుదెంచె నివ్వీధంబున ధర్మనందనుండు గౌరవసైన్యంబు వెడలి నిలిచి యద్దిక్కు మొగంబు సేసి యెలుం గె త్తియి ట్లనియె. 166
- తే. మమ్ము నెమ్మిమ్మై గలయఁ జిత్తమ్ముగలుగు, వారలెవ్వరు గలిగిన శ్ర వచ్చికలయఁ డట్టివారిని నాతమ్ములంతవారిఁ, గాఁగఁ బాటింతు సంతయుశ్శాసమున. 167
- వ. అనిన విని నీపుత్తుండు యయుత్సుం డేను వచ్చెద నన్నుం గలపికిను మని పలికినదాసికిం బాండవాగ్రజుండు ప్రియంబుదినవలుకులు వలుకుటయునలండు దుర్యోధనాదులదుశ్చేష్టికంబు లుగ్గడించుచుఁ గాంతేయులగుణంబు లగ్గించుచు నిజసేనానమేతంబుగా నిస్సాణాదిరావంబులు సెలంగం జని ధర్మనందనుబలంబులం గలసె నది యట్టిదకాక నవతాలిప్రజలు పొంద నేర్తురే యది య ట్లుండె నిట్లు దన్నుం గలసిన సంతృప్తాంతరంగుం డగుచు నయు్యధిష్ఠితుండు యయుత్సునకు నత్యుపచారసమా గారంబులం బ్ర మోదం బొనరించి. 168
- తే. రథముమీఁదికిఁ జనుదెంచి శ్ర పృథులసైన్య హర్ష భాషణధ్వనలుఁ దూర్వార్థస్వనమాలు నెగసి దివి ముట్ట మైమలు శ్ర విడి తలిర్పు నెలమిఁ గోదండతూణీరథములు ధరించె. 169
- వ. తదవసరంబున సరినితమ్ములుం దక్కటిదొరలును దమతమరథంబులెక్కియెప్పటి నెలవుల నిలిచినం దదీయపూహంబు పూర్వప్రకారనన్నాహంబై యొప్పె నట్టి యెడ రెండుబలంబులవారును బాండవులు దొల్లి పడినపాట్లు సెప్పికొనివగచుచు వారు సంధికై చేసినయత్నంబు వాక్రుచ్చి మెచ్చుచు నివ్వుకు గురుజనం బులయెడఁ బాటించినవివయంబు వర్ణించి యనురాగించుచుండి రని చెప్పిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కి ట్లనియె. 170
- క. మానుగ ధర్మక్షేత్రం, బైనకురుక్షే త్రమున మహాహవమునకుం బూని మనబలముఁ బాండవ, సేనయు నిటు వన్ని యేమి శ్ర సేసెం జెపుమా. 171
- వ. అనిన విని సంజయుం డతని కి ట్లను దుర్యోధనుండు పాండవపూహంబు గనుం గొని గురునికడకుం బోయి. 172
- తే. చూడు మాచార్య నీదుశ్శిష్యుండు ద్రుపద సుతుఁ డమర్చినయది పాండుశ్రుతులసేన పెంపు బలువును గలిగి యొకప్పినది యందు భీము నర్జునుఁ బోలినవీరుదుమగలు. 173
- వ. సాత్యకి విరాటుండు ద్రుపదుండు ధృష్టకేతుండు చేకితానుండు గాశిరాజు పురు

జిత్తు కుంతిభోజండు శైబ్యుండు యుధామన్యుండును త్రమాజుండు నభిమన్యుండు
ద్రావదో యులు వారలందఱుం జాలుమానుసుల యిట్లుగూడి భీమాభిరక్షితంబగు
నబ్బలంబు సాల ¹నమర్థంబునుం బోలె మెఱసె ²మనసేచానాయకులం జెప్పెద ని
న్నను భీష్ముని నెన్ననేల కృపాచార్యుం డశ్వత్థామశత్రువుండు వికర్ణుండు భూరిశ్ర
వసుండు మఱియుం బెక్కండ్రురథికులుఁ గలరు నానాస్త్రికోవిదులు వివిధయుద్ధవి
శారదులు వీర లిందఱు నాకై ప్రాణంబులు విడిచెద మని యున్నవా రిట్లు బెర
సి భీష్మపరిపాలితం బయినయీసైన్యంబు పెద్దయనమర్థంబై తోచుచున్నయది
మీరెల్లను వలయు నెడల నిలిచి భీష్మనకుఁ గావలి గావలయు ననిన దోణు
డట్ల కాక యింత సెప్ప నేమిటి కనియె నప్పలుకులు విని యమ్మహీపతికిఁ బ్రి
యంబు వుట్ట శాంతనవుండు సింహనాదంబు సేసి శంఖంబు పూరించిన. 174

క. తనతనశంఖంబును దక్కుచు గలదొర లెల్ల ననికి శ్ర గొనకొని పూరిం
చినవివిధతూర్యనాదంబును జెలఁగె నథంబు దిశలుఁ శ్ర బూర్ణంబులుగాన్. 175
వ. అప్పుడు కృష్ణార్జునులు పాంచజన్యదేవద త్తంబులును భీమసేనుండు పౌండ్రంబును
యుద్ధిసిరుం డనంతవిజయంబును నకులనహదేవులు సుఘోషమణిపుష్పకంబు
లును బాంచాల విరాట సాత్యకి ధృష్టద్యుమ్ను శిఖండిప్రముఖుడండనాయకులు
దమతమశంఖంబులుఁ బూరించిన. 176

క. ఆనయము నుగ్రం బగుత, ద్వని గాంధారేయహృదయశ్రదారణ మై పాం
డునరేంద్ర పుత్రు సైనిక, ³మనోరమం బగుచుఁ జెలఁగె శ్ర మనుజాధీశా. 177
వ. తదనంతరంబ శిశ్రుసంపాతనంబునకు నమయు బగుటయుఁ గపిధ్వజండు గాండీ
వంబు పుచ్చికొని గుణంబు సాంచిది బాణపాణి యై సీకోడుకులం జూచి కృష్ణుని
తో ని ట్లనియె. 178

తే. కౌరవులలోన నిప్పు డెవ్వారితోడ
నసేకి గడఁగుదునో చూచిరకొనఁగ వలయు
నరద మల్ల న యుభయసైన్యములనడిమి
నేల కటు వోవఁగా నిచ్చి శ నిలుపు మచట. 179

అప్పుడు అర్జునుండు నృజనుంహరంబునకు శంకించి మోహవిష్టు డగుట. శ్లో.

వ. అనినగుడా కేసుపలుకులకు హృషీ కేసుండు భీష్మద్రోహప్రముఖయోధావీరులు గనుం
గొనుచుండ నత్తెఱంగున రథోత్తమంబు నిలిపి యతనితో నీ వీకూడినకౌరవులం
జూడు మనవును నహ్మర్థుండు రెండుబలంబులయందు నున్నసోదరసుతమాతులా
చార్యుడు లగుబంధుశిష్టజనంబుల నాలోకించి పరమకృపావేశంబున నత్యంత
విషాదంబు నొంది గోవిందు మొగంబు గనుంగొని దుర్మదాంధుం డయినకు
ర్యోధనుదుర్విసయంబున నింత వుట్టెం జూచితే యని పలికి వెంకియు. 180

- చ. సరసిజనాభ బంధుజననంతరి గయ్యపునేల జూడంగా
విరవిరః పోయి మేను నిరవధిండుక వట్టుడు గంప మొండఁ జే
నిరతము గాదు గాంధీవమా న నిర్విరగ నోర్వపు గల్లు నేను ని
మృతకుం జాల నొల్ల నొకఁడుక మహి యెలుట యెటిసౌఖ్యముల్. 181
- తే. ఎవ్వరికిఁ గాఁగ ధరణీయు న నెల్లనుభుజు
గోరెదము వార లందఱు న చీరె వచ్చి
ప్రాణములు సర్గములు నొల్లఁగఱుట సేసి
కయ్యమునఁ జావ నఱుముట న గంటి గాదె. 182
- ఉ. తాతల మామలక సుతులఁ న దంపులఁ దమ్ముల సన్నలక గురు
వ్రాతము శిష్టకోటి సభనర్తముఁ దుచ్చజనానుహాపను
ర్మితి వధించి యే బడయు న నెత్తుటఁ దోగినరాజ్యభోగముల్
శ్రీతి యొనర్చునే యశకుల న పెల్లొకఁగూర్చునె పెం పొనర్చునే. 183
- క. అక్కడిబంధులఁ జూపుచు, అక్కడిబంధవులు నచ్చ న టియ్యకొనుచు నిం
దెక్కడిపెం పొందడఁ జుడి, ద్రోక్కనుఁ బాపంబు రణమురతెను వే నొల్లన్. 184
- ఆ. ఎల్లభవనములను న నేలుటకై నను, నిట్టికూరకర్మ న మెట్లు సేయ
వచ్చుగడఁగి యెనిర్రహ రేమి సేసిన, మాటుసేయ నాకురమననురాదు. 185
- చ. అకట నితాంతలోభమున న నావలఁ బాటిలుకీడు గానఁ జా
లక ధృతరాష్ట్రసూనులు కురలక్షయ మయ్యెనుదాని కోర్పి పో
రికిఁ దెగి వచ్చి రక్కలుద న రెండు గఱిగెడునీవు నేను దీ
నికిఁ జొర నేల వీరి నిటు న నిర్దయః జంపిన నేమి యయ్యెనున్. 186
- క. కులనాశము సేసినఁ దత్కులధర్మము లడఁగు నవ్వకులధర్మలకుం
గలుగును దుస్సౌకర మ, క్కులఘ్ను లేఁగుదురు నరకశకూపంబులకున్. 187
- తే. ఇంతపాపంబు సేయంగ న నెత్తికొందు
మయ్య రాజ్యలోభంబున న సఖిబంధు
జనుల వధియింపఁ దొడఁగితి ర మని రథంబు
మీఁదఁ గూర్చుండఁబడియెఁ జే న యూఁదికొనుచు. 188
- వ. ఇవిధంబున శోకసంవిగ్నమానసుండును విషాదవివ్వలుండును బరమకరుణా
భరితుండును నై శరశరాసనంబులు విడిచి కన్నీరు దొరంగ నూర కున్న సవ్య
సాచిం జూచి మధుసూదనం డీ ట్లనియె. 189
- క. దెవ్వరవుజోట నీ కీ, యొప్పనివిధ మెదలనుండి న యొదవెను విను మీ
చొ ప్పవివేకులయది యిది, దప్పించును సద్గతియు నురవా త్తయశంబున్. 190
- వ. అని మఱియును. 191

తే. తగునె యర్జున యీ ఘోరతనము నీకు, దంకి వైలెమ్ముమనసు పేదదటిమివిడిచి
యనిన నట్లున్న భంగినయల్ల నిట్టు, లనియె నాతండు పుండరీకాక్షుతోడ. 192

సీ. ఒక్కట పూజార్తు శ్రీ లగుద్రోణభీష్ముల, నమ్ముల నొప్పింప నగునె చెవుమ
మాన్యుల జంపుట శ్రీ ముగపాడి గాదు భిక్షుశనంబైన న్యత్యంతసుఖము
కడగియెవ్వరి జంపంగఁబెద్దబ్రదుకయ్యు, నూహింపబ్రదుకుగ్రాకుండునాకు
విను మట్టిధృతరాష్ట్రురతనములు గారె యీ యొడ్డిన మొనలలో శ్రీ నున్నవార

ఆ. లింగ్రియముల నెల్ల శ్రీ నిపురంగఁ జేయుచు, నడచుశోకవహ్ని శ్రీ యాట నేర
దింద్రపదవి నేర శ్రీ నేనియుఁ గావున, భండనంబు నేయ శ్రీ కుంకువాండ. 193

వ. ఎల్ల భంగుల గురుజనంబుల నొప్పించుటకుఁ జాల వారిని గెలిపించుటయును
మనము వారల గెలిచినవారల మగుఁ య ననుసీరెంటియందును బెద్ద మే
లెయ్యది యేను గార్వణ్యదోషోపహతస్వభావుండను ధర్మసమ్మూఢ చేతస్కుం
డను నై నిన్న శరణు సొచ్చి యడిగెద నీశిష్యుండ నగునన్ను శాసింపు మనిన
విని కలకల నవ్వి నారాయణుండు నరున కిట్లనియె. 194

చ. వగవఁగ నేమియుం దగనిరవారికి నై హృదయంబు గుండఁగా
వగచెదు బుద్ధిమాటలును శ్రీ వావిరి నాడెదు నీవు పండితుల్
వగతురె యన్నవారికి నశవశ్యవిధేయతఁ జన్నవారికిం
దెగు వగ లెల్లఁ జిత్తము ప్రదీప్తవివేకమయత్వ మొందినన్. 195

వ. అని పలికి పారుని బరమజ్ఞానంబునకుఁ గారణంబు లగు వాక్యంబులు వినుటకుం
జొనిసి యిద్దేహంబునందు బాల్యంబు యౌవనంబు వార్ధకంబు ననం గలుగు
నవసలం బొందినట్లును జీర్ణంబు లై నవస్త్రంబులు విడచి నూతనంబు లై నవానిం
గైకొనినచాప్పుననుం గాని దేశాంతరగమనం బాత్మహాని జేయ దనియుఁ
బుట్టువుఁ జావు ననునివి లేమింజేసి శరీరంబువోలె శత్రుచ్ఛేదనంబు మొద
లైనవికృతికారణంబులకు నాత్మరూప లోను గాఁ డనియుఁ నప్పురుషుండు
నొప్పించువాఁడును నొప్పింపబడియెఁకవాఁడును గాఁ డనియుం జెప్పి మఱియు
ననే వాక్యంబుల నాత్మకు నభావంబును శరీరంబునకు భావంబును గలుగమి
దెలిపి యాత్మతత్త్వంబు శాశ్వతం బగుట యెఱింగించి యిట్లనియె. 196

— యీ శ్రీకృష్ణుఁ డర్జునకుఁ దత్త్వజ్ఞానోపదేశంబు నేయుట యీ —

ఆ. ఇట్లు లగుటఁజేసి శ్రీ యెవ్వరిదెనకు శోకంబు బొందఁ గారణంబు లేదు
జీవుఁ డెల్ల భంగిఁజెడియెడువాఁడుగాఁ, దలచి లేని నగవ్యసలదు మున్న. 197

క. పురుషుండు సెడు ననువాఁడును, బురుషుండు సెఱుచునని పలుకుపురుషుండునున
య్యిరువురు నవివేకుల యప్పురుషుండు సెఱువండు సెడఁడు శ్రీ భుజవీర్యనిధి. 198

క. పురుషుం డన వేటొకండే, పురుషోత్తముఁ డైనయేన శ్రీ పురుషోత్తమతా

- స్ఫురణకుఁబురుషత్వం బను, మెరమెర గలదదియగాఁద్రమెయికొనుఁగ్రియకున్.
- వ. అని వెండియు వివిధవాక్యంబుల నాత్మనకు బాధ్యబాధకత్వంబులు లేకునికి వివరించి వివృచ్చునకుం గృహశోకంబులకు మూలంబు లగునహంకారమమకారంబులు పారించి యతనికి రణోత్సాహంబునకుం గారణం బైనస్వకర్మావలంబనంబు వదలందగమి జెలియుటకు వలయువాక్యంబులు పెక్కులుపన్యసించి. 200
- క. సమరంబు రాజులకు ను, త్తమకర్మం బని యపవృత్తస్వద్వారము సుమ్ము లేమ్ము దగఁ గ,య్యము సేయుము దీని కేల యనుమానింపన్.
- క. ఫలములయెడ బ్రహ్మర్పణ, కలనవరుం డగుచుఁ గార్యకర్మము నడపఁ వలయుం దత్వజ్ఞానము, దలకొననం గర్మశ్రమము య దా నై కలుగున్. 202
- వ. అని మఱియు నీదృశంబు లగువాక్యంబు లనేకంబు లనుగ్రహించుచు వివిధ ప్రకారంబుల నికల్పించి విజయుం డడిగినవాని కెల్ల నదుత్తరంబు లిచ్చి నందే హంబు వాపుచు. 203
- క. పైరమున నులిచి త్రేంపక, కారాకులు డుల్లినట్లు కర్మము లెల్లం దార పెడఁబాయవలయుట, సారకృపం జెలియఁ జెప్పి శౌరి యతనికిన్. 204
- వ. ఇవిధంబునం జెప్పిన విని కవ్వడి సముత్థితం డై జగన్నాథున కిట్లనియె. 205
- మ. అతిగుహ్యం బిది నీవు భూరికృప నీయధ్యాత్మముం గానఁజేసితి నా కిమ్మెయి విన్నిఁ గొంత బ్రమ వ్యాసో యోగిహృద్యేయ మై యతులైశ్వర్యవిభూతి నొప్పుభవదీర్యం బైనరూపంబు నూచుతలం వెత్తెడఁ బోలునేని దయఁ జూతుఁ ప్రీతిఁ గావింపవే. 206
- వ. అనిన విని యచ్యుతుం డతని కిట్లనియె. 207
- క. నానాస్ఫుటవర్ణంబులు, నానాభంగులును గలుగునారూపమూల నానాశ్చర్యవిధంబులు, గానఁగ నగుఁ జూపెదం బ్రకాశస్ఫూర్తిన్. 208
- క. విను మానుషచక్షుర్గతిఁ, గనుఁగొన శక్యంబు గాదు య గావున నానిం గనుటకయి దివ్యచక్షుర్జననం బొనరింతు నీకు య శత్రువిదారీ. 209
- వ. అనియతనికిదివ్యదృష్టి యొనంగి యోగీశ్వరేశ్వరుం డైనయాలక్ష్మీశ్వరుండు దన దివ్యరూపంబు నూపె నావిశ్వరూపునిదివ్యతేజంబు నహస్రసూర్యప్రభానిభంబునుటయుం జాల కుండుం గావున వాక్రువ్వం గొలఁది గా దట్టిమహామూర్తిఁ గనుంగొని ధనంజయుండు విస్మయరోమహర్షణప్రహర్షోత్కర్షంబులతో దండప్రణామంబులు సేసి నిలిచి కేలు మొగిచ్చి యిట్లనియె. 210

— యి అర్జునుడు శ్రీకృష్ణునివిశ్వరూపంబు గనుంగొని స్తుతించుట. యి —

సీ. దేవ నీ దగదివ్యరదేహంబునందు ను, రాసురగంధర్వు య లాది గాఁగ గలదేవయోనులఁ య గమలాననుండును, సచరాచరం బైనశ్రవణము నాకు

- దోచె మొగంబులుదోర్దండములును బాదములుగన్నులుననేకములు గంటి
మకుటాదిభూషణానికరంబుఁ జక్కగదాద్యాయుధములు మూల్యాంబరములుఁ
- ఆ. బెక్కు గానవచ్చె నక్కజ మై యిది, నడుము మొదలు దుది యనంగరాదు
తేజ మప్రమేయదేదీప్యమానిని, ద్వికృతిమహిమ దర్శితీత్య మయ్యె. 211
- క. జగములకు నానికారణ, మగువరమజ్ఞేషు మీవ న్మని కనియెద భూ
గగనదిగంతర మంతయు, నగణితమూర్తి భవస్మయం బై తోచెన్. 212
- వ. చంద్రాంకులు లోచనంబులుగాఁ గలిగి దంష్ట్రాకరాళంబు లై ననీముఖంబులు
ప్రజ్వరిల్లుచున్నయవి నిన్ను రుద్రాదిత్యమరు ద్వసువులు ప్రవేశించెదరు సంఘం
బులై వచ్చి మహామునులు ప్రస్తుతించెదరు సిద్ధసాధ్యవియచ్చులు వెఱు గంది
వీక్షించెద రిట్లుదీప్తోగ్రం బగుభవదీయదివ్యరూపంబు ననుగొని నాకు విభ్రాంతి
వొడమి ధృతి మాత్ర సుఖంబు వడయ నేరక చిక్కువడి యున్నవాడఁ బ్రస
న్నండ్ వగుము రక్షింపుము. 218
- మ. అనలజ్వాలలు పర్వసీముఖములం న్దాధార్తరాష్ట్రప్రజం
బును భీష్మాదులు నిద్రెనం గలుగునీరభూపాలలోకంబు గ
క్కున నొక్కుమ్మడి వచ్చి చొచ్చెదరు నాకుం జెప్పవే యెవ్వరో
యని శంకించె నన్ను భారీకరునాయతైకచిత్తుండ వై. 214
- వ. అనవుడు నపురమేశ్వరుం డేను లోకక్షయకర్త యగుకాలుండ నిచ్చో జన
సమాజసమాహరణునకుఁ బ్రవృత్తుండ నైతి నీవు సంప వలయు నవి లే దీ
గురుభీష్మాదు లెట్లును లే కుండువార నాచేతం జచ్చినవీరి నెల్లనుజయించినవాడ
వగుటకు నిమిత్తమాత్రమ్ము గమ్ము లెమ్ము రాజ్యమ్ము గైకొను మనిన వినివడవడ
వడంకుచుం జేతులు మొగిప్పి గద్గదకంఠంబుతో గాండీవి యిట్లనియె. 215
- తే. అంబుపవమానసూర్యచంద్రానలాది, వివిధత త్వంబులును నీవ న్విశ్వలోక
సంప్రవర్తనకరుడవు న్ శాశ్వతుండ, వచ్యుతుండవు పుండరీకాక్ష నీవు. 216
- క. నిను నెఱుంగ కుంసి యాదవుఁ, డని సఖుఁ డని మేనబావ న్మని ¹యే సహభో
జనములు సల్లాపంబులు, నొనరించుచు మేల మాడు న్మచుండుదు నెపుడున్.
- తే. మఱియుఁ బెక్కులు లోకసామాన్యభంగు, లాచరించితి నీడెన సంతవట్లు
దల్లిదంపులు ప్రజలకుఁ న్దవ్వదాచు, లెల్ల సైరించునట్లు నరహింపవలయు.
- వ. అని సంప్రార్థనంబు నేసి పాకుండు వెంశియు నిట్లను నదృష్టపూర్వం బైనభవ
దీమరూపంబు గనుగొనం బడయుటం బ్రమాదంబును బట్టు సూచిన వెక్కు
నంబును హృదయవ్యభయముం బుట్టి యున్నయని నీతోంటిసామ్యకారంబు
గైకొని నిలిచి నాకు నాహోదంబు నేయుము. 219

1. యే సహభో, జనములు_యే సభో, జనములు. 2. దప్పదాల్చి, నెల్ల.

- చ. అనున దయార్ద్రచిత్తుఁ డగునపురమేశ్వరుఁ నక్కిరీటి కి
ట్లనుఁ దప మాచరించి నిగ్రమాధ్యయనం బొనరించి కానరా
దనఘ మదీయదివ్యవరమాకృతి పేర్చినయేకభక్తిభా
వనమునఁ దోచు దీని జనకవర్ణము గానదు నీక చూపితన్. 220
- వ. నీకు హృదయవ్యథం బొంద నేల మూఢత్వంబు విడిచి విగతభయండువై సంప్రీత
చేతస్కుండవు గమ్మని చెప్పి పూర్వప్రకారరూపంబు గాల్చి నిల్చినం గను
గొని కొంతేముఁ డాసామ్యరూపంబునూచి సచేతనత్వంబు నొందితిఁ బ్రకృతి
నుండ నైతి నని పలుకుటయు వాసుదేవుండు మత్కర్మపరుండఁను మద్భక్తుం
డును నైనచానికి నన్నుఁ బడయ వచ్చు నని యతని నాశ్వాసించి. 221
- తే. అతఁడు మఱియును బ్రహ్మవిశ్వాన్వయమునఁ
దనకు సంసిద్ధ మైపట్టిరదాని నెల్ల
సదుగఁగా నమృతహస్త్రుఁ డత్యంతకరుణఁ
దెలియఁ జెప్పుదు హృదయసౌరచలత మాన్పు. 222
- వ. ఇష్టిధంబునఁ బొగున కుంసమనరహితం బవగతంబు నేసి మనసుకనలు వాపి
వివేకంబునకుం జేక గలిగించి తృప్తుఁ డగుహృతరజ్జానం బుపదేశించితి దీని
నెఱింగికొని నీ కల్లు నూపిం బోలె నట్లు ప్రవర్తింపు మనుపలుకు వలికి యింత
కంటెం బరమరహస్యం బొక్కటి నెప్పడ విను మని యతని కి ట్లనియె. 223
- తే. క్రందుకొనునంధర్మవికల్పములను
నెడల విడిచి దృఢంబుగ శ్రీ సే నొకండ
శరణముగ నాశ్రయింపుము శ్రీ సకలదురిత
ములకుఁ దొలగింతు నిన్నుఁ ప్రమాదమొంద. 224
- వ. ఇప్పురమోచాయంబు. 225
- క. నియతియుఁ దపమును నీదెన, భయభక్తులుఁ గలిగి నాకు శ్రీ భక్తుం డై ని
శ్చయనిపుణుఁ డయినవానికిఁ, బ్రియమున నెఱింగింపు వలదు శ్రీ పెరివారలకున్.
- వ. అని వెండియుఁ బూడరీకాత్తుండు నాచెప్పినయది తెన్నగా నాకర్ణించితే నీ
యజ్ఞానసమ్మోహం బంతయుఁ బాసినే యనవుడు సర్జయండు. 227
- ఉ. మోహతమంబు వాసెఁ దుది శ్రీ ముట్టిననీదు ప్రపత్తి వీరనం
దేహుండ నైతి గాఢపరిశ్రమీ ప్రమహాకృతిఁ గాంచి బోధన
న్నాహనిరామయసిరమనస్సెఱిఁ బొందితి సర్వలోకని
ర్వాహవిసోద నీవిమలవాక్యముచొప్పన నెల్లఁ జేసెనన్. 228
- వ. అని పలికి యప్పురమపురుషునకు సభక్తిసాష్టాంగదండప్రణామంబు నేసి
పార్థుండు గృతార్థుండై ధృతాయుధుం డయ్యె నని చెప్పి సంజయుండు వెండియు
ని ట్లనుం గురుకులేశ్వరాయేను మునిగజేశ్వరుం డైనపారాశర్యకారుండునఁ

గృష్ణార్జునులయద్భుతపుణ్యసంవాదంబు వినుటకు మహాయోగింద్రహృదయానం దకరుం డైనయదేవునిదివ్యరూపంబు గనుటకుం బాత్రభూతుండైనతి నమ్మహాత్ముండు దనమధురవాక్యంబులు నుపదేశింప నత్యంతగూహ్యం బైనయోగప్రకారంబు విశదంబుగా ననుసంధించితి నమ్మహానుభావులసంభాషణంబులు సవ్యశ్వరూపునిమహాసీయాకారంబునుం దలంచి తలంచి యచ్చెరు వందుచుఁ బ్రయంబందుచు నుండడు నని మఱియును.

229

తే. అధిప యోగీశ్వరేశ్వరుండైనకృష్ణుఁ, డను ధనుర్ధరవర్కుఁ డగ్రునుఁడు నెచట నిలిచి రచ్చట విజయంబు శ సీతి సీరియ, భూతి నిత్యంబు లగు నిద్ర నాతలంపు వ. అనివ విని ధృతరాష్ట్రుం డిట్లనియె.

231

క. ఇవ్విధమున నాయిత మై, కొి వ్వలరారంగ నిలిచి శ కురుపాండవులం దెవ్వరు మును గడంగిరి రణ, మెవ్విధి నూలుకొని చెల్లె శ నెఱిగింపు తగన్.

... భీష్మసప్రథమవివరయద్ధము. ...

వ. అనుటయు సంజయుం డతని కిట్లనియె భవదగ్ర సందనుండత్యంతోద గ్రవ్యగుం డైన యాగ్రహంబునం బనిచినం బ్రకటదోర్ధ్వద్వర్ధముం డగుదుశ్శాసనుండు పురికొలువం గురుసైన్యంబులు శంఖభేరిమృదంగాదివిస్తవములు సెలంగ గాంగే తుండు దొలుతం గదలఁ గేతుశోభాభిరామం బగుచు నుద్దామగతిం గవిసినం గనుంగొని.

233

ఉ. పాండునృపాలనందనులు శ పావని మున్నగ నేచి యుప్పు భీష్ముండు గడంకమై నడచునచోటికిఁ జక్కటి గాంగ ద్రోచి యొం దొండ కడంగి సేన తమయ్యుబ్బున కుబ్బంగ నవ్యసైన్యవేదండముఖాంగముల్ దృణపితౌనముగాఁ గొని నిర్వికారు లై.

234

వ. ఉరవడించునమయంబున.

235

క. ఘనతరగర్జాధ్వనులును, ఘనవధ మఖిలంబుఁ దూటుకటైక తూర్యస్వనములునుం గబళించుచు, ననిలతనయసింహనాద శ మడరెం బెలుచన్.

236

వ. ఇట్లు ప్రతిభటతురంగమాతంగంబులగుండియి లవియ నందందయూర్చిపేర్చిన భీము నెదిర్చి దుశ్శాసనుండును దుర్ముఖుండును దుష్ప్రహుండును దుర్మర్షణుండును వివింశతియు వృషసేనుండు జిత్రనేనుండును వికర్ణుండును బురుమిత్రుండును దుర్యోధనుచూడ్కికి వేడ్కసేయుచుం దాకివ.

237

క. ఉద్యమై లై కవలును ధృష్టద్యుమ్నుండు గడంగఁ దోవఁ శ సౌభద్రుండుక మాద్యదగ్గఁ గవియుడు నే, కోద్యోగత ద్రావదీసుత్రోత్కర మడరెన్.

238

వ. ఇవ్విధంబున వృకోదరువకుం దలకడచి తాకి వజ్రనిభమ్ములగువాలమ్ములు శైలోపము లగుకౌరవవీరులపయిం గురియ నక్కుమారవర్గంబు ననర్గళప్రసారం బగుశర సారంబుల వారిలఁ గప్పె నట్టియెడం గొండొక సేపు.

239

- క. టిచ్చవడి యభయబలములు, నచ్చెరువుగఁ జిత్రయావుల ట్లుండ శర
పోచ్చలికచండదీప్తిస, మచ్చయములు పెలుచఁ బరఁగె నముసుంగువడంగాన్.
- క. పదవశి దుర్యోధను డు, స్మదం డై తఱుమంగ ధర్మనందనుఁడు జయ
స్వదముగఁ బురికొల్పంగ బెట్టిదముగ నొండొంటిఁ దలవశియెసైన్యంబుల్.
- సీ. కప్పారుణేపు న గమలాస్తబింబంబు, రాహుమండలమునరమణఁ గిప్పుఁ
దెల్లెరజము శోభిల్లు నంగ్రామరం, గమునకుఁ దగుమేలుకట్టునట్లు
ఖచరకాంతలయలకములందుఁ గెందూళి, యకులపైపుప్పొడి న ననుకరించు
నడరి పచ్చనిపాంసు న వమరు దిశాభిత్తి, తలములఁ గనకంపురదగడపగిడిఁ
- తే. బాండవానీకమును గురుబలము నొక్క, పెట్ట రథగజహయభటాభీలచటుల
గతిఁ బెట్టుణ్ణనంగరక్షితలముగ, వీక బెరసినయత్నోత్తరాఁకునపుడు 242
- మ. కరిఘంటానిచయస్వనంబులుఁ దురంగస్థిత హేమానము
త్కరనాదంబులు హేతిపంక్తిపటుసంఘట్టోతరావంబులున్
ధరణిభాగనభోంతరం బడరి యుద్ధతూర్వనానాధ్వని
స్ఫురణం బేమియుఁ దోవనీవ మొనలన్ న భూపాలచూడామణి. 243
- వ. తదనంతరంబ. 244
- క. కరికరశీకరతురగో, త్కరిలాలాజాలర క్తధారాపటబీ
పరిషిక్తం బై సంగర, ధరణీరజ మడఁగె నద్భుతం బెలరారన్. 245
- క. కుడుపాండవసైన్యంబుల, దొర లక్షియాలముల నొప్పుతో మెఱయునము
ధురవీరధ్వజములఁ బాలి, చిరి శౌర్యస్ఫూర్తి మూర్తి న సేకొన్నక్రియన్. 246
- వ. అట్టియెడ. 247
- క. మీతండ్రి భవత్పుతులకుఁ, జేతోముద మొదవఁ గడఁగిరసేన మిగిలి ప్ర
ద్యోతనుఁడు నభోమధ్యస్థితం డై నట్లు వెలిఁగె న భీషణమూర్తిన్. 248
- వ. ఇట్లు మెఱసిన. 249
- ఉ. అర్జునుఁ డప్పు భీష్ముఁ గనియగ్గలికన్ గుణరావనంగమ
స్ఫూర్జితదేవద త్తరవశోభితుఁ డై రణకేళికాతుకా
వర్జితచిత్తవృత్తి ననివార్యపరాక్రమలీల దాఁక న
త్యూర్జితరాద్ర మయ్యె బహుశోగ్రమహాశ్రుగతాగతంబులన్. 250
- తే. తఱిమి సాత్యకి గృతవర్మ న దాక నతఁడు
నేచి మాక్కొన నిరుమేసు న పూచి యొప్పు
మిగులుమోదుగుమాక్రికులకగిది గాఁగ
నడరె మాక్కొన్నరెండువారలంపగముల. 251
- చ. మదమునఁ గొనలేంద్రు నభిరమన్యుఁడు దాకిన నాబ్బహద్భయం
ఢాదిరి కడంగి సూతుఁ బడ న సేన హయంబులఁ జంపఁ జూడ్కిఁ గెం

పొదవంగఁ బార్థనూనుఁడు మృహోగ్రత నట్టల చేసి కేతనం
బు దునిమి విల్లు ద్రుంచి శరవూరితగాత్తునిఁ జేసె నాతనిన్.

252

తే. భీమసేనునిపై మనశ్రీష్టుఁ డలుక, నడరె నక్కురుముఖ్యులయత్తుశత్రు
కౌశలంబులు సూడ నక్కజము లైన, నచ్చెరువు నొంది సేనలు శ పిచ్చులింప.

సీ. వీకమై నకులునిఁ శ దాకి దుశ్శాసనుఁ, డత్తుగ్రబాణచరయమునఁ బొదివె
నక్కుమారుఁడు దరహాసాభిరాముఁ డై, భల్ల మొక్కటి దొడ్డి శ విల్లుదునిమి
యేడ్డెఱ నిరువదియేనుదూపులు వడి, నడరింప రయమున శ నతఁడు నొండు
విల్లెత్తికొని శరవితితి సంతతన, నఱకి పాండవు కేతనంబు ద్రుంచె

తే. దుర్ముఖుఁడ సహదేవునితోడఁ దొడరి, మెఱుంగువాలమ్మలేసినననుకయాతఁ
డన్నియును మగిసిందిరభ్యములనొంచి, యతనిసారథిఁ దెగటార్చియార్చిపేర్చె.

చ. నశభనుఁ డై యుధిష్ఠిరుఁడు శ శల్యునిఁ దాఁకుడు నాతఁ డమ్మహీ
శ్వరుమహాసీయచాప మనిశవారణఁ ద్రుంచిన నొండువిల్లు భీ
కరతరశీఘ్రలీలఁ గొని శ కన్నుల నవ్వుచుఁ బాండవాగ్రజుం
డరిబల ముక్కు దక్క వడి శ నాతనిపైఁ గురిసెన్ శితాశ్రుముల్.

255

సీ. ఏచి ధృష్టద్యుముఁడు శ డేడ్డెఱ న్నోలుపై, నడలిన నవలీల శ నాతఁ డతని
ఘనశరాసనముఁ ద్రిభుండంబుగాఁ జేసి, నారాచ మొక్కటి శ నాటె మేన
వేటొక్క విల్లెత్తి శ వెనఁ బదునాలుగు, శాతబాణములఁ బాంశాలసుతుఁడు
గలశజ నేసె మార్గధనహదేవుఁడు, భూరిశ్రవునిఁ దాకి శ భుజశిఖరము

తే. మెఱుంగుటమ్ముల నొంచిన శ నుక యతఁడు
వానియుర ముగ్రశరమున శ వ్రయ్యఁ జేయ
వార లిరువురు వృత్తుండు శ వాసవుండుఁ
బోలెఁ బోరిరి సేనలు శ వొగడుచుండ.

256

తే. ధృష్టకేతుండు గౌరవోత్కృష్టుఁ డైన
బాహ్నికుని మాటుకొని తీ వ్రబాణనవక
మేసె నాతండు లాఘవ శ మెనక మెనఁగ
ఘనశరంబులు పదినవకములు గురిసె.

257

క. అచలనిభుఁ డగునలంబనుఁ, బ్రచలితభూభాగుఁ డగుచుఁ శ బఱ తెంచి ఘటో
త్కచుఁడు దలపడిన నారజ,నిచరేంద్రులపోరు నీకీర్త్యనీయం బయ్యెన్.

258

సీ. గర్వంబు మెఱయ శ్రిభండి యశ్వత్థామ, నెదిరిన నాతండు శ మద మెలర్ప
నారాచ మురమున శ నాటింప నొచ్చియు, ద్రుపదనందనుఁ డతికూరశరము
దద్వత్తుమునఁ గీల్గితము సేసె భగదత్తుఁ, దుఱక విరాటుపై శ సురవడించి
కదిసిన గగనంబు శ గప్పె బాణాసార,యగమును బెరిసె మృహోగ్రభంగి

- తే. గైకయాధీశుఁ డగుబృహత్తత్త్వవిభుఁడుఁ
గృపుఁడుఁ దలపసి యొండొరుక్ కేతనముల
హరుల ధనువులఁ దునిమి నిశ్శురకృపాణ
దాడుణాకారు లై యరదములు డిగిరి. 259
- ఉ. అట్టియెడం గనుంగొని జగముద్ర ఘుఁడుం ద్రువదుండు వచ్చి యా
కిట్టవకాసు లిద్దఱకు శ్ర గక్కున నడ్డము సొచ్చి యొండొరుక్
బెట్టుగఁ దాకి తీవ్రశరపీఠిదేహులఁ జేరి రెట్టిలా
వెట్టివరాక్రమస్ఫురణ శ్ర యెట్టిరయం బని పిచ్చలింపఁగన్. 260
- ఉ. మన్యునముజ్జ్వలుండు నభిమానియు నై నవికర్ణుడ౯ యుధా
మన్యుఁడు నేచి యొండొరుల శ్ర మార్చొని రౌద్రరసం బభాకసా
మాన్యము గాఁగ నస్థలితమత్సరచు ల్ మెఱయంగఁ జోరి ర
న్యోన్యసితాతసాయకనికరంతరవర్షముల౯ మనుంగుచున్. 261
- ఆ. ధరణినాథ చేక్రితానుండు గడఁగి ను, శస్త్రమీఁద నిశిత్రశరచయంబు
గురియ నతఁడు నతనిఁ శ్ర గ్రూరాత్మనికరసం, విహితగాత్రుఁ జేసి శ్ర పేచ్చి యార్చె.
క. శకుని ప్రతివింధ్యుఁ దాకినఁ, బ్రకటబలుం డాయధిష్ఠిరప్రియసుతుఁ డు
దృష్టుకుటియగుచుఁ గవిసేను సిం, హకిశోరము గజముఁబొదువురనట్లతనివయిన్.
- తే. భీమనందనుఁ డగుశుత్రసోముఁ గడిమిఁ
దాఁకెఁ గాంభోజనృపతి సురదయీనుండు
వార లిరువురు నొండొరుఁ శ్ర గ్రూరబాణ
జాలముల నెట్లుఁ దెరలువఁ శ్ర జాలరైరి. 264
- ఉ. అంతకవిక్రముండు మహిమాస్పదమూర్తి భుజంగకన్యకా
నంతతక్కి ర్తనీయబలశాలి గిరీటితనూభవుం డిరా
వంతుఁడు బాహుగర్భధనవంతు శ్రుతాయువుఁ దాఁకె వార ల
త్యంతరయంబున౯ విరఘ శ్ర లైరి పరస్పరబాణఘట్టనన్. 265
- సీ. విందానువిందులు శ్ర గ్రండుగ వెనఁ గుంతి, భోజని నాతనిశ్రుత్తుఁ దాకి
రావురుజత్తు. బాణాసారమున విందుఁ, బొదివె నుగ్రతఁ గుంతిభోజుఁ జేయు
తూవులు పెనుగదఁదొలఁగంగ జడియుచు, ననువిందుఁ డతనిపై నడరెఁబెలుచు
గైకేయు లేవురు శ్ర గాంధారరాజు లేవురతోడఁ గ్రూరనంగర మొనర్చి
- తే. రుత్తురునిమీఁద నీతనయొండు దీర్ఘ, బాహుఁ డురవడిఁ గదిసి యుత్సాహలీల
నెఱవె నకులాత్మజుఁడు శత్రాసీకుఁడేచి, వడి నులూకునిఁదలపడికడిమిమెఱసె.
- వ. ఇవ్విధంబున వెండియు రెండుసేనలం జేయం గలదంశిమగ లొండొరులం దాఁ
కిన నధికసంరంభద్వంద్వయుద్ధంబు సిద్ధచారణభేదరులు నూచి పొగడుచుండ
నిగిడి చతురంగంబులుం దనతనజాతిం బదులు పదులును నూలులు నూలులును

వేలు వేలును బెక్కులు పెక్కులునుం దలపడి యెకనైడం గలయౌ బెరయం గ్రమంబున సదడికఁజ్యంబు నూలుకొసినఁ గ్రందునం దమకించి యుభయ సైనికు లున్మత్తులగతిం గవియ కాణంబులు గృహణంబులుఁ గరిదంతంబులు నరదంబులనొగలు నొండ్రింటిం దాఁకి తుత్తుమురు లయినతుములుంబుకతన భయంకరం బగునతిసంగులంబున సామజవాజరథంబులయొరవడికి నోనరింపని కాలుబలంబులు నుత్తుంగమాతంగస్యందనసందోహంబులవయిం బఱపురావు తులును గరటిఘటావిఘటనంబు గావించురథికులును నిది యది యనక యెల్ల బలంబులం జొచ్చిన మొగంబునఁ జిందఱవందఱ సేయుగజారోహకులు నగుచు నిర్మర్యాదంబుగాఁ బెనంగుసైన్యద్వితీయంబు మందరక్షుభితాంబుధిచగదం బగు టకుం దగి యుచ్చి పోయెడుశరంబులు నిరుమొయి గెలిచినకుంతక్షురికాదులును బ్రవాళజలంబులుంబోలెఁ బోలువు మిగులు చుండ విశిఖాబులు ముఖంబులకొ బెట్టు నాటిన జిజ్ఞాస దిరుగుశుండలంబులు ప్రళయకాలాబున సురగరవలిచే దిద్దిరం దిరిగెడుకులనగంబుఁ గ్రేణిసేయఁ గరవాలగదాభల్లప్రముఖంబు లగు శస్త్రాస్త్రంబులఁ గుంభికుంభతురంగముఖభటకపాలాదు లవియుచప్పళ్లును వివి ధాయుధప్రహతుల నొకటహరినరనాగంబులరావంబులును దారుణప్రకారంబున దిక్కుదారణంబు సేయుచుం జెలంగఁ జేయి దునిసినం దక్కటిచేతం గైదువు గొని కివియువారును గాలు దునిసిన నెదిరిమీఁదికి లంఘించువారును దల దునిసినం దారు మున్ను గ న్నిడినవారిం బొడిచి పడువారును దెగి పడియు నవుడు గఱచుటయును బొమ్ముడి పడుటయును సడలనితలల నొప్పువారును మావంతులు నేనుంగులు వికలంబులైనసమీపవర్తులవాహనంబుల సమారోహణంబుసేసి పరాక్రమించువారును నొచ్చియు నీడంబోక చెలులకుం జుట్టంబులకు నడ్డపడువారును మార్చలంబునం జేరి చుట్టం బని తప్పింపక నొప్పించువారును సుధటులు సొచ్చి జెండున వండం దఱిగినట్లుండు వేదండహయ చయంబులును నాశ్వకులు పైకొని మీఁదిమానుసులం దునిమిన మోక్షపవరథంబులును రథ నేమిఘట్టనంబున దట్టంబు లగుపదాతీగ్రాత్రంబులును నిభంబులు వొడివి నేలతో వ్రేసియుఁ గాలం జమరియుఁ దూల వైచియుఁ గొమ్ముల గుచ్చి యెత్తియు బారి నమరిన వికటాకారంబు లగుఘోటకంబులు నై ఘోరభంగి యగునంగరంబు సెల్లు చుండ మధ్యాహ్నసమయంబున.

267

— యో భీష్మడు దుశ్యధశఁపేతుండై విజృంభించి పాండవపీఠం నొప్పించుట. యో —

మనుజేంద్ర వినుము నీరతనయండు వసుపంగ, యుష్మకృతృపకృతృవర్తమద్ర పతివివింశతులు విశ్వాసారబాహుచ్చుల, బంచాక్షులునుబోలె ౩ బ్రజ్వరిల్లఁ దనశలంకులఁ గోలురతిల సేసి తఱుమంగఁ, దాలకేతువు మహోత్తామూర్తి

- నాభీల మై క్రాల శ నడరి పాంశవసేన, దఱిసి మందాకినీశవయుఁ జేచి
 తే. చేదిపాంచాల కేకయు శ లాది గాఁగఁ, గల్లుభూపాలకోటి మొగ్గరము లెల్లఁ
 గలఁగఁ దిరుగుడువడ నోర్యగిలఁగఁ బెల్ల, గిల్లఁ దల్లడవడ రణశక్రీడ నల్పె. 268
- క. పాయ వడఁజొచ్చు గుంపులు, సేయును మలఁకలఁ జరించి శ చించునుఁ గోణ
 వ్యామామగతుల నలయును, లై యుండఁ దిరిగి కలఁచు శ నరిసైన్యంబున్.
- క. డొల్లెడుతలయును దునిసెడు, విల్లును ధర కొఱగుమేను శ విఱిగెడుసిడముం
 బెల్లు దొరఁగునెత్తురు నై, పల్లటిలం దొడఁగెనపుడు శ పాండవబలముల్. 270
- వ. ఇట్లు ప్రశయకాలతొండవంబునం బ్రచండమూర్తియగునష్టమూర్తియంబోలె
 విజృంభించినభీష్ముమాళ్కొనుసుగలు లేక పాంశవసైన్యంబు బెండువశియున్నయెడ
 నభిమన్యుండు గనకవర్ణతురంగంబులుం గర్జికారధ్వజంబును మెఱయం దాఁకి.
- సీ. శల్యు నారాచపరచకమున నొప్పించి, యొకకోలఁ గృతవర్త్యయురము నొంది
 కూరభల్లమున దురద్రుఘునూతులల ద్రుంచి, తఱిమి వివింశతిధనువుఁ దునిమి
 వెడఁదయమ్మన నేసి శ వెండియు మూఁడువా, లికయమ్మలొడలఁ గీరలింకికృపుని
 హయముల శరచతుర్వయతాశనమున ను, బృకఁగించి భీష్ముపై శ నడరి మేన
- తే. విశిఖనవకంబు నాటించి శ వెగడుపఱచి, పేర్చి యార్చిన సురకోటి శ పిచ్చలింఁచె
 మెచ్చి భీష్మాదు లెల్ల విశ్వచ్చుఁబోలు, నెక్కుడగుఁగాని యనదుగాఁడతఁడనిరి.
- చ. అమరతరంగిణీతనయుఁ శ డర్జుననందనునూతుఁ గేతుడం
 డము నిరుమూఁడుమాపులఁ బ్రడం గడు బెట్టిద మేసి యుజ్జ్వలా
 శ్రుము లడరింపఁ గూడికొని శ తక్కుటియేవురుఁ బెక్కు లమ్ము లొ
 క్కు మొగి రయంబునం గురియ్యగా గిరివోలె నతం డుదగ్రుఁడై. 273
- క. వారలశరవర్షంబులు, వారింతుచు వేటువేట శ వాలంపగముల్
 వారలపైఁ గురియుచుఁ గురు, వీరునితాలధ్వజంబు శ విటుగఁగ నేసెన్. 274
- ఆ. తాటిసిడము విఱిగి శ ధరణిపైఁ గూలినఁ, బొండురాజసుతులృబలము లెల్ల
 నొక్కపెట్ట యార్చె శ ను క్కుటి కౌరవ, సేనజోదుపిడు శ సిన్నఁబోయె. 275
- తే. సింహనాదంబుతో భీమరసేనుఁ డప్పు, డనుజతనయునిఁ జేకొని శ యరిబలంబు
 దరలఁ దాఁకిన సతనియ్యత్రాలసింహ, కేతనము గూల్పె సురనదీగనూతి యలిగి.
- క. పవనజుడు మూఁడుశరముల, దివిజనదీసూను నేసి శ దృఢగతిఁ గృపుమే
 నవియ నొకటఁ గృతవర్ముని, యవయవతతి నెనిమిదింట శ నార్పుచునేసెన్. 277
- వ. మఱియు నమ్మాకుతతనయుండు. 278
- శా. మద్రేకున్ వెగ డొంద నేసె నతనిన్ శ మన్నించుజోదుల్ ప్రతా
 పోద్రేకంబున నొక్కపెట్ట రథవేగోదీప్తు లై తాఁకినన్
 రాద్రం బాకృతిఁ బొంద సూతహయగ్రాత్రంబుల్ వెనం ద్రుంచి చం
 చద్రొందకవిహుం దడిపె నాశ్చర్యంబుగా నందఱన్. 279

- వ. తదనంతరంబ సాత్యకియు ధృష్టద్యుమ్నండును శేకయవంచకంబును విరాటుండు
సతనికొడుకులం దలకడచి యురవడించిన. 280
- క. అందఱమేనుల గంగా, నందనుఁడు శరత్రయములు శ నాటించెను శ
బ్ధుం దాఁక నుత్తరుఁడు గరి, నందోహముతోడ నధికృతసంరంభమునన్. 281
- క. నిజఘటకు మిగిలి యుత్తరు, గజ మమ్మద్రేశురథము శ గదిసి తురంగ
ప్రజముపయి కడరి కడున, క్కజముగ వెన నేలఁ బెట్టి శ కాలం జమరెన్. 282
- తే. శబ్ధుఁడు గ్రక్కోవంబున శ శక్తియై త్రి, రయము మెఱయవై రాటియ్యరన్ స్థలంబు
దూఱవై చిననంకుశ్రతోమరములు, విడిచి నడుమనచచ్చుచుఁబుడమిఁ బడియె.
- క. మద్రేశుఁ డంత నిలువక, రాద్రంబున వాలు వెఱికి శ రయము మెఱయ న
త్యుద్రేకత డాసి యుఱికి, భద్రకరిం గరముఁ దునిమి శ పడవైచె నిలన్. 284
- క. తనవిక్రమంబు సేనలు, వినుతీంపగ నిట్లు సేసి శ వేగము కృతవ
ర్మనితేరిపైకి లంఘిం, చెను శబ్ధుఁడు గిరికి దాఁటురసింగముభంగిన్. 285
- చ. అనుజుఁడు వడ శంఖుఁడు మఝో గ్రహవృత్తిఁ గడంగి శబ్ధుఁడై
దనరథరాజితోఁ గవియ్యదారుణదర్పముఁ జూచి దంతి ము
ట్టినఁ బరికాటమొత్తము వర్షిం బఱతేంచినమాడ్కి నాపగా
తనయుఁడు లోనుగా రధికృతంబము బిట్టడరెన్ నముద్ధరిన్. 286
- తే. భీష్మనంపఱ కొర్వక శ పెల్లగిల్లి, శంఖుతోడిరథావళి శ జలదపంక్తి
భూరిమారుతహతిఁ దూలికప్రసల్లు, వఱచెఁగని క్రీడి యడ్డంబునవఱపెఁ దేరు.
- క. కొఱవియుఁ గొఱవియుఁ దాఁకిన, తెఱఁగున నరునుఁడు సురనశనీనూనుఁడుఁ జూ
పఱు పొగడఁ దాఁకుటయు ని, ద్దఱదిక్కుల సైన్యములును శ దలపడియె వడిన్.
- వ. అంత నవరాష్ట్రం బయ్యె నట్టియెడ. 289
- క. కృతవర్మరథము డిగి యుద్ధతుఁడై మద్రపతి ఘనగ్రదామండితహ
స్తత మెఱయఁ గవిసి రథ్య, ప్రతికా ధరఁ గూల్చె శంఖుబలము దలంకన్.
- క. విరథుఁ డయి మాత్యవుత్ప్రీతుఁ, గరవాలముగొని రథంబుగ్రక్కున డిగియా
తురత సురరాజనందను, నరదముమాటునకు సతిర్యయంబున నరిగెన్. 291
- క. దిక్కులఁ దనబాణంబులు, పిక్కటిలఁగ నుల్లసిల్లి శ భీష్మఁడు నరుతే
రక్కడ డించి ద్రుపదవిభుఁ, డు క్కఱఁ దత్సేనమోద శ సురవడిఁ గవిసెన్.
- వ. ఇట్లు గవిసి. 293
- క. ఎండినయడవికా దరికొని, మండడుకార్చిచ్చుమాడ్కి శ మారి మనఁగిన
ట్లాంఱొండ నేచి హయ వే, దండన్యందనపదాత్రితతి బాడవడఁచెన్. 294
- క. కేకయు లేపురబలములు, నాకులతం బొంద మార్గణాసారమునం
జీకాకుపఱిచె భీష్ము డ, నేకగతులఁ దనరథంబుననేడైఱ మెఱయన్. 295
- క. ఊక విరాటుబలముపై, గొఱియలపిండునకుఁ గవియ్యకొల్పులిక్రియ బి

- ట్రట గవిసి నదీసూనుడు, నుఱుమాడె వియచ్చరులు విరనుతి నేయంగన్. 296
- తే. ఇట్లు పాండవసైన్యంబుల్లెల్లగలగి, యిక్కడక్కడఁబడుచుండ నక్కజంతుఁ
గడిమి కచ్చెరువడి యొక్కరకడకు వచ్చి, పాండుసూనులు నివ్వెఱపాటు నొంద.
- శ. శాంతవప్రడు దేజోదు, రాంతుం డై నావెలుంగు నధర శల్లను జా
లింతు నినుఁ డస్తలైలో, పాంతమునకుఁ జనిన నేమి న మునిన ట్లుండెన్. 293
- క. సోమాస్వయప్రదీపకుఁ, డీమెయిఁ దేజోవిశేష న మెరకం బెరంగం
గా మెఱయుట గనుఁగొని సి. గై మఱువడుమాడ్కిఁ గ్రుంకె న నర్కండంతన్.
- తే. జలరుహంబులు పాండవప్రసేనికులమొ, గంబులట్టుల విన్ననైకాంతి దఱిఁగె
వారిమనమాల భీత్యంధ్రకార మడచు, కరణిఁజేకటి యెడ నెడఁ న గవియుదెంచె.
- వ. అప్పుడు గయ్యంబు సాలించి. 301
- తే. ఉభయసేనలుఁ దమతమరయునికిపట్ల, కరిగెఁ దాతవరాక్రమస్ఫురణమునకుఁ
గురువిభుండును దమ్ములుఁ బరమహర్ష, భరితహృదయులైయుండిరిభరతముఖ్య.
- వ. అని సంజయుండు భీష్మాటోపంబు నెప్పి నని పలుకుటయుఁ దొలునాఁటి
కయ్యంబున గాంగేయుచేత నట్లయినఁ బొందునందనులు పదంపడి యేమి సేసి
రని యడిగిన. 303
- చ. నిగమశిఖావిహారమహాసీయ మనీశ్వరభావనీయ న
ర్యగురుమహానుభావ మధురప్రకటాప్రతిమస్వభావ దే
వగణనిషేవ్య వారిగిరివాసవినోదవిభావ్య విశ్వలో
కగితవపుర్వికస్వర వికారవిహారవిలాసభాస్వరా. 304
- క. దూరాంతికదుర్గమవి, స్తార¹సుగమనన్ని వేశ్య²తావదచలన
ర్వారంభక నిష్క్రియ సం, స్కారోజ్జ్వలవిశ్వసంప్రకాశనమూర్తి. 305
- మాలిని. నిరతిశయమహత్వోన్మేష నిర్ధూతదోషా
నిరతిహృదయరమ్యావేశ నిత్యప్రకాశా
భరితభువనతేజోభవ్య యోగ సుభావ్యా
స్ఫురితగుణసమశ్రీరవుణ్య నైర్దుణ్యగణ్యా. 306
- గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి
తిక్కనసోమయాజిప్రణితం బయిన శ్రీమహాభారతంబున భీష్మపర్వంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము. 307

హరిహరనాథాయ నమః.

శ్రీ మ దాంధ్ర మ హా భా ర త ము

భీష్మపర్వము - ద్వితీయాశ్వాసము

నిర్మాణవిచక్షణ

తానిమావరకటాక్ష శ ధర్మసరోజా

సీన నిరంజన భక్తో

ద్యాసవసంతాయమాన శ హరిహరనాథా.

— ధర్మజాను గోపాలదేవుపాలికిం జతుట. —

వ. దేవా నైశంపాయునుండు జనమేజయున కి ట్లనియె.

తే. అట్లు దనవారు మేలుచే శ యైనభంగి
వినినధృతరాష్ట్రుఁ డానూత్రతనయుతోడ
నెలమి నటమీఁదివృత్తాంత శ మెట్లు సెప్పు
మనినఁ గురువంశవర్య యి శ ట్లనియె నతఁడు.

వ. ఆరాత్రి ధర్మతనయుండు వివర్ణచిత్తుఁ డై తమ్ములం దగువారలం గూర్చికొని
గోపాలదేవుపాలికిం జని యతనితో ని ట్లనియె.

చ. ఎరగలిదిచ్చు గాఱకవి శ యెల్లను బెల్లుగ నొక్కపాయగా
దరికొని రూ పశంచినవిధంబున నిక్కడిసేన యంతయుం
దర మిఁ చంపె భీష్ముబలదర్పమహోగ్రత గంటె నింక నే
బిరుదొకొ నీలమేఘ మనఁ శ బేర్చి యనిం దెగటాచ్చు నాతనిన్.

చ. అలవి యెఱుంగ నేరక మ్రహాత్ముని లోకముతోడిపాటిగాఁ
దలఁచితి బేల నైతి శరతాడనపీడితు లై రి సీమఱం
దులు నమరావగాతనయ్యతోడిరణంబునకుఁ దిశాధినా
ధులు నఱుమంగఁ జాల రిని శ తోఁచుచు నున్నది నామనంబునన్.

చ. అతని జయించు నంచు మన శ మరును నెంతయు నమ్మి యుండఁగా
నితఁడును సంగరంబున నురపేక్షకుఁ డయ్యె వ్యూహదుం డొకం

- డ తటికి జొచ్చి దోర్బలము శ డాచక పోరెను నేమి నేయు నా
కితనిని నీతనిం దడవ శ నేటికి గయ్యపుజోలి మా నెదన్. 7
- క. నరపతుల నెల్ల భీష్మన, కెరగా నొప్పింప జాల శ నే నడవులకున్
మరలం బోయెద నచటం, దిరిగెదఁ గూరాకు గోసి శ తినియెద ననఘా. 8
- క. నీమాటమొన చెయ్యదు, మే మెయ్యది యైన నెందు శ నెప్పుడు మాకున్
దామోదర యశుభస్థితి, లేమి శుభము గలిమి నీదుర్లీలయ కాదే 9
- వ. చేయం గలవని యెయ్యది పనువు మనినం బద్ధనాభుండు పాండవాగ్రజున కి
ట్లనియె 10
- ఉ. నెవ్వగ యింత యేల విను శ నీ కెదు రెవ్వరు నీదులమ్ములం
దెవ్వరు సూచిన్ జగము శ లిన్నియు గెల్వగలారు లావునం
గ్రొవ్వినభీష్మ నోర్పు రణకోవిదుఁ డైనశిఖండి యేచ నీ
కోవ్వనివారి నెల్ల గ్రమ్యుక్తి లయం బొనరితు నెమ్మొన్. 11
- క. సత్యపరాక్రముఁ డగునీ సావ్యోబాహుబంబు శ సమరవిహారా
ధర్మముఁ జూచెడు గాదే, యత్యాశ్చర్యంబు లితని యత్రవిధంబుల్. 12
- శా. ఉద్యద్విక్రము లైనయీ ద్రుపదమృతోన్మ్యర్వీపతుల్ నిన్ను సం
వద్యోగోజ్జ్వలుఁ జేయఁ బూని కడఁకం శ బ్రాణంబు లీ నున్న ని
ట్లుద్యోగం బెడలంగ నేమిటికి నీ శ కుర్వీక వే యేల ధృ
ప్తద్యుమ్నండుొకరుండ విద్యుషదవ్యప్తంభంబు మాన్పింపఁడే 13
- వ. అనవుడు ధర్మతనయుండు ధృష్టద్యుమ్ను నాలోకించి. 14
- ఉ. పాండవపై న్యసంఘపరిరపాలన సేయు నితండ యంచుఁ గృ
ష్ణం డభిషేకసంపదుప్రశోభితుఁ జేయఁగ నాధిపత్య ము
ద్దండతఁబూని తీస్మపులుఁ శ దమ్ములు నేనును జాటి రాఁ జమూ
మండలి నూలుకొల్పికొని శ మార్తుర నోర్చినఁ గాక యొప్పునే. 15
- వ. అని యగ్గించినం బొంగి పృథతపాత్ముండు గుంతిపుత్తున కి ట్లనియె. 16
- చ. జగ మెఱుంగంగ ద్రోణు నగి శ జంపుటకై నృజయించె ధాత న
న్మగఁటిమి గాఁగ దీనిఁ బలుకమాలు ననం బని లేదు భీష్ము డా
దిగఁ గురుసేనలోన గణ్యుతింపఁగఁ బేర్చినయోధకోటి నా
మె.గమునఁ బడ్డ నె ట్లడరి శ ముట్టెదనో యటు 2నూచు చుండుమీ. 17
- తే. పృథతకులముఖ్యుఁ డిమ్మొయి శ బేర్చి పలుకు
సంగరోత్సాహకరవాక్యభంగి కపుడు
పాండుసుతులును నకలభూవతులు సంత
సంబు నొందిరి హరియుఁ బ్రియంబు నొందె 18

- వ. తదనంతరంబ యుధిష్ఠిరుండు ధృష్టద్యుమున కిట్లనియె. 19
- ఉ. తొల్లి గురుండు దానవులకతోడిరణంబున వజ్రపాణికిం
దెల్లము గాఁగఁ జెప్పె నది య దీప్తతరం బగునొడ్డనంబు శో
భిల్లుచు వైరిదృష్టులకు య భీకర మై చనుఁ గ్రొంచనామకం
బెల్లి ఘటింపు నీదువెర య వేర్పడ నమొన యద్భుతంబుగన్. 20
- వ. అనిన విని యతం డట్ల చేయువాఁడ ననివలికె నట్లు గలంక దేటి కృష్ణు వీడ్కొని
యెల్లవారల నిజనివాసంబుఁకుం బోవం బనిచి ధర్మతనయుఁ డభ్యంతరావాసం
బున కరిగెఁ బ్రభాతంబగుటయుఁ బాండవసైనికులఁడందంబులతోడన యర
విందంబులు వికాసంబు నొందెం బదంపడితదీయ ప్రతాపదయనహవ ర్తియగుచు
మూర్తాఁడోదయంబు వెలుంగుటయుం గాలోచితకృత్యంబులునిర్వర్తించి కాంతే
యాగ్రజండు వెడలఁగ్రొంచవ్యూహంబు సంఘటించు నెడం జంచుత్వంబు భజిం
చి ఫల్గునుండు గాండీవకపిధ్వజంబులుమెఱచుం బొలిచి నిలిచెఁ గుంతిభోజండును
శైబ్యుండును జఘనస్థానంబులం దేజిల్లిరి ద్రుపదుండు శిఖకు నమరె దశార్ణ
శూరసేనకిరాతదేశాధీశులు కంఠాకారంబుఁ దాల్చిరి భీమసేనుండును ధృష్ట
ద్యుముండును దక్షిణవాసుపత్నీంబు లయిరి సౌభద్ర సాత్యకిద్రాపదేయపౌండ్ర
చోళసాంధ్యులు భీమసేనువలనను నకులనహదేవ హైహింబశంబర వత్స మహీవ
తులు ధృష్టద్యుముదిక్కునం బన్నిరి కేకయకాశిరాజులతోడం గూడి విరా
టుండు జఘనభాగధంగికిం దగి యుండె హూణపతి ప్రముఖులు పరికేష్టింప వె
న్నయ యుధిష్ఠిరుం డొప్పె నివ్వధంబున మోహరించినయప్పుడు. 21

— య భీష్మని ద్వితీయ దివస యద్ధకమము యి—

- తే. పుండరీకంబు లుద్దండకపుండరీక, చారుభంగి లేయొడ కంఠజాయ నొప్పె
నంతసక్కడఁగురుబలఁకుభికరభన, తుములముగఁద్రోచినడ తెంచెనమరమునకు. 22
- వ. అయ్యవనరంబున దుర్యోధనుండు భీష్మద్రోణాశ్వతామ కృపశల్య కృతవర్మల
నాలోకించి. 23
- క. ఒకఁడొకఁడ పాండుపుత్రుల, నకలబలంబులను గెలువఁగజాలుదు రుగ్ర
ధికశౌర్యసత్త్వ లండఱు, నొకతల యటె మిమ్ము నోర్వ య నోవునె హరుఁడున్. 24
- క. ఐనను గ్రొంచవ్యూహవి, ధానంబున మోహరించి య దారుణచారు
స్థానక మై కుంతీసుత, సేన వొలిచె మనము నివ్వొశేషంబునకున్. 25
- క. అనురూపము లగుమాతొ, డ్దనముల్ ప్రస్ఫురితములు దృఢంబులు గాఁ దీ
ర్చినఁ గాక తెఱం గగునే, యని మొన లేర్పటిచెఁ గౌరవాన్వయముఖ్య. 26
- వ. దుశ్శాసనవికర్ణ విందానువిందులునుశూరసేనయననత్రిగర్తకుకురు దేశంబులవార
లొక్కవలనను ద్రోణాచార్యుండును గుంతలదశార్ణ విదర్భులును గాంధారిసింధు
సౌవీరవతులు నొక్కదిక్కునను భీష్ముండు మహాసైన్యంబుతో నడుమనుం గా

1 మూఁగు మోహరంబు లయ్యెఁ గృతవర్మయు శల్వండును నశ్రంతకాశ్మీరులుం
గొందఱు దమ్ములుం దానును మానవేంద్రుండు వెచుకదన నిలిచె నిత్రైంఱగున
రెండుబలంబులు నాయితంబులై శంఖభేరిమ్మదంగాదితూర్వస్వనంబులు సెలంగ
నొండొంటిం గదియ నడచె ననిన విని ధృతిరాష్ట్రం డివ్వధంబునం గదిసియెవ్వ
రెల్లు గయ్యంబు సేసి రని యడిగిన నతనికి సంజయుం డి ట్లనియె. 27

తే. ఏది దుర్యోధనుండు చేత వీచి యెఱుంగు, నూపి పురికొల్పి సౌతయ్యనేపుమిగిలి
మనబలంబులు పొండుకుర్రమారసైన్య, సమితితోఁ దాక సత్యంత్రసంకులముగ.

వ. అట్టియెడ.

29

ఉ. టెక్కలు సింది కంఠమున శ్ర తేకులు వాపి శిరంబు వచ్చి పే
రుక్కునఁ గ్రొంచచంద మగునొడ్డు గలంగఁగఁ జేసి భీష్ముఁ డే
దిక్కునఁ దాన యై దిశలు శ్ర దీటుకొనన్ శరణోటి నింకఁ గెం
పెక్కినకంటి క్రేవ చెలు శ్ర వెక్కుచు సేయఁగఁ గ్రీడి కృష్ణుతోన్. 30

... అర్జునుడు భీష్మునిమీఁదికి రథంబు దోలించి విజృంభించుట. ...

మ. మనసేసం గలఁగంగఁ జేయుచు మదిన్ శ్ర మందాసీనందచుం
డు ననుం గైకొన కున్నవాఁ డితనియ్యాటోపం బడంగించెడన్
నిను మెప్పించెడఁ జూచు భేదరులు వర్ణింపన్ విజృంభించెడన్
దనుడధ్వంసి రథంబు వే పఱపు ముగ్ధద్యద్విక్రమ ప్రక్రియన్. 31

క. అనిన విని విష్ణుఁ డాజి, వ్లునిఁ గనుఁగొని యేను నీమృనోరథము తెఱం
గునకుఁ దగ రథము గడపెడ, విను తిర మై నాదుపలుకు శ్ర వీరవినోడి. 32

చ. గజబిడ లేక యుబ్బక యశ్రింశితశౌర్యము నస్త్రవీర్యమున్
భుజబలముం బొగడ్డవడ శ్ర భూరిపరాక్రమశాలి భీష్మున
క్కజముగఁ దాకి యుద్దెన నశకంపితు లై నడ తెంచుశల్యకుం
భజకురురాజు లచ్చెరువుపాటు-భయంబును బొందఁ జేయుమీ. 33

వ. అని పలికి యచ్యుతుం డుచితరయంబున రథంబు నడప ధనంజయుండు దనకడ్డం
బైన శూరసేనసేనాకాననంబు పటుబాణవరంపర యనుమహావాతవేగంబున బడ
లువడం జేయుచుఁ గవిసేనం గని గాంగేయుం డెదిర్చి వేర్చి డెబ్బదేమకూరనా
రాచంబు లేసిన నప్పుడు గూచుకొని ద్రోణు డిరువదేసింట్లు శారద్యతుం డే
నూటను వికర్ణుండు మూఁటను శల్వంఁకు దొమ్మిదింటను దుర్యోధనుం డటువది
నాల్గింటను రథసోల్గానంబున నేసిన. 34

క. అవి యెల్లను బైఁ గురియఁగ, నవికలమూర్తి యగుననిమిరపాధిపతనయుం
డవిరళవర్షము మీఁదం, గవియంగా నొప్పునగమురకరణిం బొలిచెన్. 35

వ. ఇట్లు సుస్థిరుం డై.

36

- సీ. ఇరువదేనమ్ముల ౧ సురవదీనందను, ద్రోణుని నలువదిబాణములను
దొమ్మిదనునిశితాశ్రుములఁ గృపుని వికగ్ధశల్యుల విశిఖత్రయముల
రారాజు నైదునారసముల నొప్పించె, నప్పుడు గడఁగి సాతత్యకియు మత్స్య
జనపాలకుండు ధృష్టద్యుముఁడను ద్రాప,దీనూనులును సుభద్రాసుతుండు
తే. భీష్మసకుఁ దోడుపడవారిఁబెట్టు దాక, నతఁడు ఘల్లును సేబదిశితశరముల
నేసి కేర్చినఁ గౌరవులెల్ల నార్వ, నుఱక యాతఁడు గురుసేనఁదఱియఁజొచ్చె.
వ. ఇట్లు క్రేడించి గాంగేయు డించి గాండీవి దనయరదంబు రయంబున. 38
క. పఱపి రథికులను సూతుఁ, నఱకిన మ్రోడుపడి యుండె నానారథముల్
వెఱచఱచిరి కురువీరులు, పఱిపఱి యై మనబలంబు ౧ భయముం బొందెన్. 39
వ. అట్టియెడ నీకొడుకు నీతండ్రితో ని ట్లనియె. 40
చ. తనభుజసార మేర్పడఁగ ౧ దర్పితుఁ డై మనయందుఁ జేయఁ గ
ల్గినవృషకోటి నెల్ల నవశ్రీలమెఱుక మును మించి త్రుంచె న
ర్జునుఁ డదె నీవు సూడ ననుకూపమె నీ కిది మున్ను కర్ణుభం
డనము దొలంగఁ జేసి తక్కటా యిటు లొప్పరికింపఁ బాడియే 41
వ. అనిన విని యనిమిషవనదీనందనుం డితం డింత యొప్పనివల్కు వల్కునే యని
మనంబునం గుల్పించుచు బీభత్సుడనకు నడరుటయు దుర్యోధనవికర్ణులు వల
వటను గురువుత్త్రుండు దాపటను గూడుకొని యాక్రీడినైఁ బటుశరపరంపరలు
వరఁగించి రతనికి నన్నలుఁ దమ్ములు బానట యయి కడంగి కవిసి రిట్లు దొరలు
దలపడిన నిరువాఁగును జిందమ్ములు గర్జిల్ల నందడికయ్యంబుగాఁ బెనంగిన గాండీవి
గాంగేయు లొండొరులచండబాణంబులఁ ద్రుంచుచు వర్మంబులు సింపుచు నొక
శ్శొకళ్ల వెలిమాపులం బడగలం దాక నేయుచుం జేరి పోరునమయంబున 42
తే. అపగానందనుండు ముర్రరారియురము
బాణవిలేతిని భేదింప ౧ శోణితమునఁ
దోఁగి యతఁ డొప్పె దలిరాకు ౧ దుఱఁగలింప
మెఱయునవపారిజాతంబుఁతెఱఁగు దాల్చి. 43
క. కనుఁగొని కోపంబున నర్జునుఁ డమరవదీతనూజానూతుని నొప్పిం
చిన నాతఁ డతనియరదము, మునుఁగంగఁ జేసె బాణములవెల్లువలన్. 44
క. ఆవెల్లువ శరజహ్వలఁ, ద్రావి ధనంజయమహాగ్ని ౧ దరికొని కివియం
గా వెగ డొందెడుకురుబల,దావము శొంతనవుఁ డంబురదముక్రియఁ గాచెన్.
వ. ఇత్రైటంగున నెక్కువదక్కువలు లేక యక్కడంబుగాఁ బోరువారిం జారణసిద్ధ
గంధర్వాదులు గనుంగొను చుండి తమలో ని ట్లనిరి. 45
ఉ. ఒండొరులచండవిక్రమము ౧ లోర్తురు వీరల కాక వీరితో
నొండొకఁడుండు మాక్కొనఁగ ౧ నోపునె పూని కృతాంతుఁ డైన నా

ఖండలుఁ జైన నివ్వధపుత్రగయ్యము లెక్కడ నైనఁ గంటిమే
పాండవకౌరవోత్తములభావములొసము లిట్లు లుండునే.

47

... ధృష్టద్యుమ్న ద్రోణాచార్యులయధము. ...

వ. అని యగ్గించి రంత మార్తాంకుండు గగనమధ్యవర్తి యయ్యె నప్పుడు ధృష్ట
ద్యుమ్నుండు ద్రోణాచార్యువముం గవిసిన నలంక.

48

తే. నూతు నొక్కవాలమ్మనృస్సుక్కనేసి, యశ్వముల నాలుగింట నురబ్బడఁగఁజేసి
సిడము నడిమికి వెనఁదుండెడవెడఁదవతి, దొడ్డతూపునఁ గురుసేనకొంగలింప.

క. ఆధృష్టద్యుమ్నఁడ సక్రోధుం డై బాణవిరతి క గురిసిన దృఢసం
వేధం బగనారస మయ్యోధాగ్రణి యేసి నటక క నుటక యలంకన్.

50

క. ఆచార్యుఁ డీవ్రథుననా, రాచము లేయంగఁ ద్రుంచె క్రక్కన నవి వ
మ్మై చెడి పోయిన నార్యుం, జూచి భవదృలముఁ బాండుకసుతసైన్యంబున్.

51

వ. ద్రోణం డలిగి శరాసంబు ద్రుంచిన.

52

ఆ. పార్వతుండు శక్తిరబరఁగింప నలంక ము, త్రునియఁజేసె మఱియుద్రువదసుతుండు
వెక్కుశక్తు లొక్కపెట్టవైచినఁ దును, మాడెరయము మెఱయనగ్గురుండు.

53

తే. పృథులపాత్రుండు గద వైవఁ క బిసుగుఁబోలె
నడరునడఁ జూడిగాఁ జేసె క నత్తుగురుండు

భల్లముల గట్టిమెఱుఁగు క వెల్లఁ జించి

యలని నెత్తుటిలో ముంచె క శితశరముల.

54

ఉ. ఒండొకచాప మెత్తికొని క యుగ్రత నాపుషతాన్వయాగ్రగ
ణ్యం డడరించునారసము క లచ్చి చనంగ గురుండు గ్రొవ్విరుల్
నిండినకింశుకంబురమృణీయతఁ జూడఁగ నొప్పి వానివి

లెండియు రెండు సేసి యవగ్రలీల హయంబుల నూతుఁ జంపినన్.

55

మ. విరథుం డై పొలివోనిబంటులనముఁ క వేగంబు నొప్పుంగ బి
ట్టరదంబుఁ డిగునప్పు చేతిగద ను క గై రాల నేనొక ధను

ర్గురుఁ డవ్వీరుండు వాలునుం బలుకయుఁ క ఘోరాకృతిం బుచ్చికొం
చు రయం బారఁ గడంగి బెట్టడర సంఖ్యో భించె నీసైన్యముల్.

56

క. గురుఁ డనునురులరగిరి ని, ఘరభంగిం బుట్టి వచ్చుననునిశితబాణో
త్కరచండవేగవదికి నె, దురు నన రాదయ్యె నపుడు క ద్రువదసుతునకున్.

57

క. గతి గుండియుఁ బైదొరఁగెడు, శితశరములు నలక జసియఁజేయుచు ద్రువద
క్షీతిపరినుతుండు మెఱయఁగ, నతిరయమున ననిలతనయుఁ క డడ్డముసొచ్చెన్.

వ. ఇట్లు సొచ్చి వృకోదరుండు గురుం గ్రూరాత్మనష్టకంబున నొప్పించి పాంచాల
శత్రునుతు నొండొకయరదం బెక్కించుటయుఁ గనుంగొని నీకీడుకు కళింగపతికి

జేము వీచి వాయుతనయుం దలపడ నియోగించిన నతండు మహానైన్యసహాయ
త్వంబునం బేర్చి భీముసేనుపై నురవడించి నడచెఁ గుంభసంభవుండును విజృంభి
తుండై విరాటద్రువములం దాఁక ధర్మతనయుండు ధృష్టద్యుముం గలిపికొని
వెన్ను దన్ని నిలిచెఁ జేదికరూక దేశంబులబలంబులు మహాబలనందనుములదటికి
వచ్చె నట్టియెడ.

59

తే. అడరెఁ గాళింగనాయకుం య డగుశ్రుతాయు
వునకుఁ దో డయి వీకమైఁ య దననిపాద
పైన్యమును దాను భీముపై య సరభసముగఁ
గేతుమంతుండు ఘణిరాజ్యకేతుఁ డలర.

60

క. భీమునిముందటిబల ముద్ధామతఁ గాళింగసేనఁ య దలపడి హేతి
స్తోమావృత మై వ్రాలెను, భూమివయి నగమునగము య పాలు పటి విటిగెన్.
ఆ. మదము మిగిలి కేతుమంతుండు గాంతేయు, పైకిఁ గవిసి యతనిఁ బాణశిఖల
మ్రుది పోయెఁ గడఁగి య మంటలో నుటికిన, మిడుతవోలె మెలఁగ య మిడుక లేక.

చ. పవనసుతుం గళింగవర్యపాలసుతుం డగుశక్రదేవుఁ డు
గ్రవిశిఖవృష్టి దేల్చి తురగంబులఁ గూల్చినఁ గ్రోధవీపుఁ డై
యవిహతభంగి భూరిగద య నాతఁడు వైచినఁ గూలె వాఁడు ప
జ్జవిహతిఁ గూలులైల మన య సారథి కేతుయతంబుగా నిలన్.

63

వ. ఇవ్విధంబున నద్భుతభయావహం బగుపరాక్రమంబును బేర్చి భీముసేనుండు
ఘటితకాంచనబిందునందోహసుందరంబును దృఢవిళాలంబును నగుపలకయుం
గల్పాంతకృతాంతజిహ్వభీలం బగుకరవాలంబును బుచ్చికొని హతహాయం బగు
నరదంబు డిగిన.

64

ఆ. కొడ తుపాటుఁ జూచి య కోపించి కాళింగ, పతి రయమునఁ దేరు య వఱిసి భీముఁ
బొదివి పిడుగుఁగొదమ్రవోనినారనముబి, ట్టేసె నది యతండు య వ్రేసెఁ దునియ.

క. మదమున శ్రుతాయు వొక్కటఁ, బదునాలుగుతోమరములు య వరఁగించిన నే
ర్పొదవఁగఁ బవనజుఁ డన్నిటిఁ, జదురువలుగఁ జేసె ఖడ్గచిత్తనిహతులన్.

66

—అథ భీముసేనుచేత భావమంతుండు సమృద్ధి—

వ. అప్పు డాకళింగపతియనుజుం డగుభానుమంతుండు దంతినికరంబుతోనగ్రజనకుం
దల మిగిలి పవమానసూనుపై నడరి నిజఘటలకుం దలకడచి యతనిమేన నారా
చంబులు నాటించుచు, గదిసి తనయెక్కినయేనుంగు నేపునం బురికొల్పిన.

67

శా. కుంతీసూనుఁడు సింహనాదమునదిక్కుల్ పిక్కటిల్లంగ దు
ర్దాంతస్ఫారగతిం గరిం గదిసి రొక్కద్రుమ్మర్తి లంఘించి త
ద్దంతంబుల్ వెన నెక్కి తొక్కి తునిమెన్ య ధారాళరక్తచ్ఛటా
క్రాంతం బై నభ మొప్పు వానిఁ బటుఖడ్గస్ఫారధారాహతిన్.

68

వ. ఇట్లు భానుమంతు సంతకుపురికిం బనిచి.

తే. మలఁగి గజకంధరము దుంచి శ్రీ తొలఁగ నుఱికి

కెంపు దళు కొత్త వాలుతోఁ శ్రీ గ్రేఖవాటు

నావృకోదరువైఁ గవిరయంగఁ జేయి

వీచ సేనకుఁ గాళింగరవిభుఁడు గడఁగి.

70

వ. ఇట్లు శ్రుతాయువు సేయివీచినఁ దచ్చతురంగంబులు వొదిలినం బవనతనయుండు నిజభుజశిఖరంబులు వెలుగం దాను బాదచారి యగుటయు నొంటియైనతెఱం గునుం దలంపనిదర్పంబునం బేర్చి రణ క్షీడకుంజొచ్చి కరవాలంబు శుండాలకుంభ స్థలంబులు వగుల ప్రేసిన మెద డంటి మొదుక నైనం గేతుదండంబులు నఱికి చులుకం జేయుచు రథిసారథిసహితంబుగా నరదంబులు సక్కడంచి మొక్కలు వోయిన నస్థిసారంబు లగునశ్వశరీరంబులు గోసి పాఱవైచి వాడిసేయుచు నుబ్బున గుట్టంబుల కుఱికి బడలువడ నఱిముఱివినరిన ¹నోర వోయిన సురియం జెరివి యవలీలం గాలుబలంబులపైఁ బడి చక్కంజేయుచు మఱియు నానా ప్రకారంబు లగుచిత్రవధవిహారంబుల నమ్మాహారంబు పిఘటితవిభ్రాంతవలాయి తంబు గావించి యపరాష్ణంబునం గళింగవతిం గవియునవనరంబున.

71

తే. వివిధనన్నాహాయితముగాఁ శ్రీ బవనతనయు

తేరు దగురథ్యములఁ బూన్చి శ్రీ తెచ్చి నూతుఁ

డతనిముందట నిలిపిన శ్రీ నతఁడు వాని

నాదరంబునఁ గనుఁగొని శ్రీ యరద మెక్కె.

72

ఉ. చాపము వేడ్కఁ బుచ్చికొని శ్రీ సజ్యము సేయునెడం గళింగుఁ డ

ష్టాపదదీప్తపుంఖనవశ్రాతశరంబులు నాట సేసినం

గోపితుఁ డై కడంగి బరిగోలలపోటుల నుగ్ర వారణా

టోపము వేర్చునట్లుగఁ గర్డుకా వెన డగ్గటి భీముఁ డుద్ధతిన్.

73

ఆ. అయిదునారనముల శ్రీ నాతనిఁ జదికిలఁ, బడఁగ సేసి మూర్ఛపాలు సేసి

యతనిచ క్రక్షు శ్రీ లైనసత్యుని సత్య, దేవుఁ జంపి నభము శ్రీ దిపుర నార్చె. 74

వ. అట్లు శ్రుతాయువు మూర్ఛిల్లినం దదీయసారథి రథంబు దొలంగం దోలికొని

పోయినఁ గర్ణధారుండు లేనియానపాత్రంబుంబోలెఁ దద్బలంబు దిరుగుచువడియె

నవ్వుడు కిమీరవైరి శంఖంబు పూరించిన.

75

క. విని గాంగేయుం డడరినఁ, గని ధృష్టద్యుమ్నుఁడును శ్రీఖండియు సరిభం

జనుఁ డగుసాత్యకియు మరు, త్తనయుఁ గడచి యతనిఁ దాడి శ్రీ దర్పమెలర్చన్

తే. బెడిదముగ నేయ రథములకపిండు మఱియుఁ

గవిసి తోడ్పడ నతఁడు శ్రీఖండి యొకఁడు

దక్క నందఱతనువులఁ శ బెక్కునిశిత

విశిఖములు నాటి బకరిపు శ పెగడువఱిచి.

77

వ. ఆతనియరదంబుగుఱ్ఱంబులం గూల నేసిన నతండు కోపించి.

78

క. ఘనశక్తి వైవ నది శాంతనవుఁడు ముత్తునియ సేయ శ దానం గోపం

బినుమడిగా నుజ్జ్వలగదఁ, గొని యరదము డిగ్గి కవిసె శ ఘోరాకృతి యై.

79

క. తదవనరంబున సాత్యకి, మదమున, గాంతేయుఁ గడచి శ మంత్రంబున బె

ట్టిదముగఁ బడవైచినయొప్పిదమున నత్రుమునఁ గూల్చె శ భీష్మనిసూతున్.

80

వ. ఇట్లు సారథి వడుటయు.

81

తే. వాయువేగంబులై నతశ్చాహనములు

భీష్మతే రెత్తికొని పాఠఁ శ బృథివి యద్రువ

నపుడు మనసైదికులు గీచరకారి నెడఁర

నలికి పాసిన బయ లయ్యె శ నతనిమునుము.

82

వ. అట్టియెడ ధృష్టద్యుమ్నండు గారవంబున నమ్మారుతిం దనరథంబెక్కించుకొనియె

నంతఁ గృష్ణానుజండు దనతేరు సేరం బెచ్చి యావృకోదరు నుపలవించి.

83

ఆ. ఒంటిమైఁ గళింగు శ నురవడిఁ దలపడి, పుత్రసోదరా ప్తభూరిసైన్య

హీనుఁ జేసి కార్యవాసీకములు నూడ, నుఱక భంగ పెట్టి శ వఱపుటాప్పె.

84

వ. అని యగ్గించె నంతం గడంగి వచ్చుశల్యకృపాశ్వత్థామలం గని పార్షతుండు దన

యరదంబున నున్నభీమసేనుని సవినయంబుగా డించి నీవు నన్ను వెన్ను దన్ని

చూడు మని వలికి యదైసం దేరు వఱపి యశ్వత్థామరథ్యంబులఁ బదిబాణంబులం

బడ నేసిన నతండు శల్యనిరథంబుపైకిం బోయి పాంచాలపతిసూనుమేన నిశి

తాత్రుంబులు నినిచెఁ దక్కటియిరువురు నట్ల చేసి రివ్వధంబున నమ్మత్పరచేత

నతం డొక్కరుండును బొడువంబడి యుంట దవ్వలం జూచి విజయందనండు

నిజన్యందనంబు దోలుకొని వచ్చి కృపాశ్వత్థామలం దొమ్మిదేసియమ్ముల నొప్పించి

మద్రపతియంగమునఁ బంచవింశతివిశిఖంబులు నాటించె వారును నతనిఁ

బండ్రెండు పండ్రెండుశరంబు లేసి రాసమయంబున భవదీయపౌత్రుం డగులక్ష్మణ

కుమారుం డయ్యభిమన్యుం దలపడి మర్మభేదు లయిననారాచమ్ముల నొప్పిం

చిన నతం డక్కుమారుఁ బంచాశతస్సాయకంబులం గప్పి తనహస్తలాఘవంబు

ప్రకటించిన.

85

తే. లస్తకంబునకొలఁదికి శ లక్ష్మణుండు, వెడఁదయమ్మున నభిమన్యురవిల్లు దునియ

నేసి యార్చినఁ గౌరవు శ లెల్ల నార్వ, నతండు వేటొకబలువింట శ నతనినొంచె.

క. తనయుండు నొచ్చిన దుర్యోధనుఁ డర్జునతనయుమీఁదఁ శ దనతే రలుకం

జన నిచ్చుట గనుఁగొని శాంతనవద్రోణముఖరథిశ్రతతి వెనఁ గవిసెన్.

87

క. అఱిముఱి నడరినరథికు, రఱిచునకు సుభద్రకొడుకు శ దలఁకక తా న్న

దఱ కన్నిరూపు లై యే, దైత నవ్వుచు నేటు లాడె ధీరత మెఱయన్. 88

వ. తదవనరంబున. 89

మ. కని తే దువ్వరవీదిఁ దోలికొని యాకారవ్యసైన్యంబు న
జ్జననాథుం దటిసీతనూజ గురుఁ జంఝదబ్యాణవర్షంబులక
మునుఁగం జేయఁచు దేవదత్త మెలమిక్ ౧ మోయించుచున్ సంగరా
వని యల్లాడ వియచ్చురుల్ పొగడ విశ్వచ్చుండు వచ్చెన్ వడిన్. 90

వ. అంతయుం గనుంగొని యుధిష్ఠిరుండు గడంగి సేనల కెల్లను జేయి వీచిన నొక్క
పెట్టె యురవడించి కురుసైన్యంబు దలంకం దలవడియె నప్పు డాదిత్యుం గప్పి
ధరణీరేణువులు చీకట్లుగవెయింపంగరితురగనర గాత్రగళితదుధిరభారాసారంబది
యడంగునట్లు సేసెనంతనరునువివిధబాణపాతంబులఁ గౌరవానీకంబునం దునియ
లైనశరాసనశరకరవాలపరిఘపరశ్వధాదులును బఠియలనునహరిశిరఃకుంభికుం
భపదాతికపాల ప్రభృతులునుదుమురులైనరథాంగధ్వజచ్చత్ర చామర ప్రముఖం
బులుం గలిగి కయ్యంపునేల కరంబుఘోరం బయ్యె నట్టియెడఁ దమమీఁదిమా
నుసులు వడినం జెడి తిరిగెడఁహయగజస్యందనంబులు దురంగమాతంగస్యందనం
బులు రూపఠిన సేవఠి మెలంగునయ్యెయారోహకులును నై యాకులతం బొంది
మనబలంబు దెరలి మరల వెఱచఱచి కనుకనిం బఱచినం గృష్ణార్జునులు పాంచ
జన్యదేవదత్తంబులు పూరించిన మందాకినీనందనుండు గుంభసంభవున కిట్లనియె.

తే. కృష్ణసారథ్యమున నొప్పుక్రీడి యిపుడు, కౌరవానీకముల నెల్లఁ గ గనిమనంగి
కృష్ణసారథ్యమున నొప్పుక్రీడి యైన, నెట్లు సేయంగవలయుఁ దా నట్లు సేసె.

క. విను మలుక పొడవి మిక్కిలి, కను దెఱచిన త్రిపురవైరికై వడి యాయ
ర్జునునందుఁ దోచుచున్నది, మనమొనలుక వశముగావు న మరలువు మింకన్.

వ. పోక నిలిచిన బలుమానుసులుం బెద్దయు డస్సి యోహటించినయ ట్లున్నవారు
వారిజమిత్త్రుండు నవరగిరిశిఖరంబునకుం జేరె నేటికిఁ గయ్యంబు సాలింత మని
చెప్పి యతం డియ్యకొన నెల్లవారలం దివియ నియమించి నడపించె నప్పుడు పాం
డవులు పాంచాలమాతృస్వదిపరివారసహితంబుగా నార్జును సెలంగి నింగి మట్ట
మరలి రిట్లురెండవనాటిసంధ్యాసమయంబున రెండుదెఱంగులవారును దమతమ
శిబిరంబులకుం జనిరి మఱునాఁడు. 94

శ్రీకృష్ణనిత్యతీయదివసయ్యుద్ధమః శ్లో॥

క. రేవకడ రథసమున గం, గావుత్తుండు సేనఁ గూర్చి న గరుడవ్యూహం
జేపారఁ దీర్చుకొనిము, కై- పాలువును బలువు మెఱయునట్లుగ నిలిచెన్. 95

వ. దానికి దోణకృతవర్మల కన్ను లయిరి కృపాశ్వత్థామలు శిరం బయి నిలిచిరి
త్రిగర్జులతోఁ గూడి భూరిశ్రవశ్శల్మభగదత్తులును సోపీరజయద్రథులును గంభ

త్వంబు నొందిరి మనుజువతి యనుజులుం దానును వెన్నయ్యె విందానువిందులుం
గాంభోజుండును శూరసేనుండునుం బుచ్చుం బైరి మౌగధకళింగాదిగణంబులు
దక్షిణవతుం బయ్యను గర్ణాటకోసల ప్రముఖసికాయంబులు వామవతుం బయ్య
ను జొలిచిరి తక్కునుం గలవారలుం గలయం బన్ని రంతం బౌండవబలంబులును
భండనంబునకు వెడలె నయ్యవనరంబున నరునుండు. 96

క. మనమొనఁ గని ధృష్టద్యుమ్నున కేల్లనుఁ బన్నఁ బంపు శ మోహర మర్థేం
దునిచందంబున దుర్యోధను సైన్యముఁ బొదువుననువు శ దలకొన వలయున్. 97
వ. అనిన విని యతం డల్లచేసినం బౌండ్యమగధబలవనివృత్తుండై భీమసేనుండు దక్షిణ
శృంగంబున నిలిచెఁ దదనంతరంబ విరాటద్రుపదులును మఱియు నీలుండును గాశ
కరూశగణనమేతుం డై ధృష్టకేతుండును నిలిచిరి శిఖండిసహితుం డగుధృష్టద్యు
మ్ను మున్నిదీకొని యధిష్ఠిరుండు శుండాలమాలికాభీలంబుగా మధ్యప్రదేశం
బలంకరించె నవ్వలన సాత్యకే మొదలుకొని యోలిన కవలును ద్రావడీయులునభి
మన్యుండు ఘటోత్కచుండఁ గేకయవతులుం బన్నిరి నకలలోకంబులకు రక్షకుం
డైనరాజీవాక్షుం డెవ్వానికి రక్షణం బొనర్చు నట్టిరథి కేష్ఠుండు డావలికొమ్మునం
బన్నెఁ దక్కటిదొరలుం గలయ మోహరించి రిల్లుభయసైన్యంబులు నన్నధంబు
లయి నడచి నిస్సాణాదులరావంబులు సెలంగ రౌద్రంబు దలకొనం దాక్కొ
నియొ దత్తమయంబున ధనంజయుండు మనవదాతులు బడలువడం దనరథంబు
వఱపించి శరంబులు నిగిడించి. 98

క. అరదములు రథివరులును, హరిసారథి కేతుసహిత శ మై పొడిపొడిగాఁ
గరులును జోదులు డొల్లఁగఁ, దురగంబులు రావుతులును శ దుత్తునియలుగాన్.
క. చేయఁ దొడంగిన గాంధా, రేయలు వెన నొక్కపెట్ట శ రేఁగి యతనిపైఁ
గో యని శకవిసినఁ గని కౌం, తేయులు నందఱు గడంగి శ తేరులు వఱవన్. 100
వ. కని తమకించి బలంబులు రెండును గలయక బెరయఁ గెందూలి యెగిన. 101
క. నామములఁ బితృపితామహ, నామంబుల నుగ్ర బిరుదశ్రనామంబుల సాం
గ్రామికు లెఱిగింతురు దము, నామొన నీ మొనను జూపు శ లడరక యున్నన్.
తే. ఇవ్విధంబునఁ గ్రందుపా శ టింత యైన, భీష్మకడఁక నీసైన్యంబు శ భీముబలిమిఁ
జేసి యాసేనయును నల్లు శ సిక్కువడక, పోర నే మని చెప్పునుఁ శ గౌరవేంద్ర
క. శోణితము వల్లి గవిసిన, రేణు వడంగుటయు మొనలు శ ప్రియపడి వెన గీ
ర్వాసురసమరముక్రియ, బాణాదినిశాతపేత్తిశపంక్తులు మొఱయన్. 104
వ. వెనంగునట్టియొడ గాంగేయుండును గురుండును బురుమిత్తుండును సైంధవుండును
సౌబలుండును వికర్ణుండును బౌండవసేనవయి నడరిన భీమసేనఘటోత్కచసాత్యకే
శైబ్యచేతానద్రావడీయులు వారిం దలపడినం బోరుఘోరంబయ్యె నప్పుడు రథ

బృందంబులతో భవదగ్రనందనుండు వాయునందనతదీయనందను లున్నయెడకు
నురవడించినం గని భీష్మద్రోణు లతని మించి వారలం దాకినం జూచి సవ్యసాచి
యగ్రజనగ్రభాగంబునకు వచ్చి. 105

క. భూరిశరాసారంబునఁ, శౌరవులకడంక యుడిపె శ గాంధారబలాం
భోరాశిఁ దటీయఁ జొచ్చిరి, వీరాగ్రణి సాత్యకియును శ విజయసుతుండున్. 106

క. పొదివికొని శకునిబల మున్నదగతి సాత్యకిరథంబు శ నఱకిన నాతం
డది దిగ్గ దాటి దైర్యాన్నదమతి నభిమన్యుతేరికపైకిం జనియెన్. 107

క. వారిరువురుఁ జలమున గాంధారవతి ప్రముఖరథిక్రతతులం జంచ
న్నారాచలతుల నొంచిరి, క్రూరతఁ గవిసెన్ యుధిష్ఠిరుండురు భీష్మువయిన్. 108

క. భూరిబలఘోర మగునా, భూరమణునికోలులకుః శ బోవక భీష్మ
స్ఫారబలము ద్రోణునిదో, స్ఫారంబును నచ్చి నీదుకనైశ్యము పెనఁగెన్. 109

— యి ముక్త్యుధుండు భీమునితో యుద్ధము సేసి మార్చిల్లుట. యి—

చ. తదవసరంబునం బతి యుద్ధదగ్రత భీమునిఁ దాకి విస్ఫుర
త్ప్రవరము లేసినన్ నగుచుఁ శ బాండవవీరుండు రాజమేన బె
ట్టిద మగుబాణ మొక్కటి వ్రడిం గొని తూటఁగ నేయఁ దేరిపైఁ
జదికిలఁ బడ్డ మూర్ఛ నృపనత్తము లేవఁగనీక కప్పినన్. 110

ఆ. సంభ్రమమున నపుడు శ సారథి యచ్చోటు
దొలఁగఁ బెలుచుఁ దేరు శ దోలుటయును
గని భయంబు నొంది శ కలఁగి యొక్కుమ్మడి
బలము లెల్లఁ దెరిలి శ పాటఁ జొచ్చె. 111

క. వెనుకొని విఱిగినసైన్యము, గనుకనిఁ బాటంగఁ జేసి శ క్రూర్యోద్రేకం
బున ధృష్టద్యుమ్నాండును, దనశలనం దఱుమ వాయుతనయుం డెగచెన్. 112

క. అదలిచి ద్రోణుండు భీష్ముండు, మదమున నిలు నిలు మనంగ శ మఱియును మొగక
ట్టద సేన భీమసేనుండు, గదిసి పిఱుండ నంట నార్వ శ శౌరవనాథా. 113

క. నభయ మయి శకునిసైన్యం, బభిమన్యుండు సాత్యకియు రథయంబునఁ దోలం
బ్రభ సెడి వఱచుట గని యా, ప్రభువు చలం బెడలి విఱిగె శ బంధులుదానున్. 114

క. ఊరితళాత్ర వసేనా, దుర్జయుఁ డగునరునుండు శ దోర్బలలీలా
స్ఫూర్జితుఁ డై యొక్కదెనన్, గర్జారౌద్రముగఁ దోలె శ శౌరవబలమున్. 115

తే. అంతఁ దెప్పిటి నీకొడు శ కనిక రథము
దొలఁగఁ దెచ్చుట గనుఁగొని శ యలిగి నూతుఁ
బలికి సరభనముగ నడుకలని కేఁగి
యెలుంగు నూపిన బలములు శ నిలిచి పొదివె. 116

తే. ఉన్నచోటన కదలకయున్నద్రోణ, భీష్ములును గోలుల సేయఁ శ బెఱిగి సేన

- చంద్రుఁ డదయింపఁబెట్టిగినశరధియట్లు, దోడుతోడుతఁబొంగారిమాడనొప్పె.
- వ. ఇట్లు బలంబుల నిలిపి సుయోధనుండు సత్వరంబుగా భీష్మద్రోణులపాలికిం జని
వారలతో ని ట్లనియె. 118
- ఉ. ఉక్కున మూఁడులోకములు శ నొక్కటఁ దాఁకెనయేనిఁ బోర మీ
¹రొక్కఁ డొకండ గెల్పుటకు శ నోవుదు రశ్రమవృత్తి నిట్లు మీ
మక్కున నూర్పు గల్గ మన శ మోహర మీదురవన్ బొందునే
యక్కట మున్న పాండవుల శ కల్లఁగ నొల్లమి సెప్ప రైతిరే. 119
- వ. అని పలికి గాంగేయుం గనుంగొని. 120
- ఆ. నాఁడె చెప్పఁ గన్న శ నాకు రాధేయున, కెట్లు నూడఁ బోతె శ నట్లువోలెఁ
బడినపాటుఁ బడుదు శ మడియాస నీచేతఁ, భంగవశితి మింకఁ శ బలుకు లేల.
- వ. అనిన విని చిఱునవ్వు నవ్వుచు మీతండ్రి నీకొడుకును బ్రియభాషణంబులం దేర్చి
యి ట్లనియె. 122
- క. పురుహూతసహిత మగునిర్జ్వరబలమున కైన గెలువ శ శక్యమె నమర
స్థిరు లగుపాండుతనూజుల, నరనాయక నీకు ని ట్లననం దగ వగునే. 123
- క. వృద్ధులు గతాయువులు ²దుర్బుద్ధులు నగువారిచేతఁ శ బోదురె శస్త్రా
స్త్రోద్ధతియు బాహుగర్వన, మృద్ధియుఁ గలపాండుసుతు లగమితధ్వంసీ. 124
- క. ఐనను నోపినభంగిని, భూనాయక పాండురాజ్యపుత్ర సముద్య
త్రేనల గూల్చెదఁ గనుఁగొను, మీ నీవును బంధులును సకమిపస్థుల రై. 125
- వ. అని పలికి సంరంభమున విజృంభించిన ధార్తరాష్ట్రులు ముదితమానసు లై
శంఖంబులు పూరింప భేరీమృదంగాదితూర్వస్వనంబులు సెలంగుటయును. 126
- క. విని పాండునందనులు శం, ఖనినాదము లుల్లసిల్లఁగా బహుతూర్వ
ధ్వను లడరఁగఁ దిర మై తమ, మొన నిరతముగా నొనర్చిముదము దలిర్పన్.
- వ. నడచి రనిన విని సంజయునకు ధృతరాష్ట్రం డి ట్లనియె. 128
- క. దుర్యోధనుమాటకు భుజ, వీర్యోద్ధతి భీష్ముఁ డేచి శ విక్రమవీలా
ధుర్వ్రతఁ గడఁగినఁ గయ్యం, బౌర్యస్తవనీయ యెట్లు శ లయ్యెం జెపుమా. 129
- వ. అనిన విని సంజయుం డతని కిటనియె నప్పుడు ప్రభాకరుండు నభోమధ్యంబునకు
వచ్చి వెలుంగు చున్న సతనితోడిపురుడునం దేజోమహిమ దలకొన్న తెఱంగు
నం దనమెఱుంగువాలమ్ము లనుగిరణమ్ములు వరఁగించుచు బ్రతాపదీపితుం డగు
దేవప్రతుండు దేవేంద్రసుతుం దాఁకిన. 130
- చ. కడఁగి సుయోధన ప్రభృతికారవవీరులు భీష్మతోన బె
ట్టడరిన భీమముఖ్యు లగునక్కడియోధులు నొక్కయుమ్ముడిక
వడిఁ దలపడ్డసైన్యము ల్యవారణ రెండును నేచి త్రోచి య

- ప్పుడు రభసంబునకా బెరసి య పోరె వియచ్చరకోటి మెచ్చుగాన్. 131
- వ. అట్టియెడ. 132
- క. హుంకారములు నదల్పులు, జంకెలు ధిక్కరణములును య నంస్తుతులును వీ
రాంకోక్తులు ¹నిస్సాణజ, ధాంకృతులును గలసి యున్బృటంబుగఁ బెట్టిగెన్.
- క. తునిసిన బాహామ స్తక, తనుచరణంబులును బాణ్యభరవారిగదా
ధనువులుఁ గిరీటకంకణ, కనదంగదములును దఱచుకగా ధరఁ దొరఁగెన్. 134
- తే. సగమునచ్చినయొడఁబులరజలచరములు, రక్తపూరంబుదోయంబు య ప్రచురమాంస
పటలి పంకంబుగాఁ గలరబహునదీప్ర, వాహములు వాతె సంగర్రావని వృపాల.
- క. అటవట లైనరథంబులు, నెటి దప్పఁగఁ బడినయశ్వైరనికరంబులుఁ బెం
దఱచుగఁ గూలినకరుణ, గిరికొనియెన్ సమర మేదిగీతల మెల్లన్. 136
- వ. ఇవ్విధంబున విషమం బగురణభూభాగంబునం జరియింపం జతురులు గాక రధిక
జను లంతంత గుంపులుగట్టిరి గాంగేయుండు ప్రతియోధులంబెరువేరంబిలుచుచు
సుక్కుమిగిలి దిక్కు లమ్ములం బిక్కటిల్లం జేయుచు నెక్కడఁజూచినం దాన యె
మెఱుంగు మెఱసిన తెఱంగునం గొఱవి ద్రిప్పినయొప్పున నింద్రజాలంబు నూపిన
చందంబునం దనరథంబు మెఱయ శక్తిశౌర్యంబులు నెఱయ నెవ్వరికిని నిలువరింప
రాక యెదిరినరూపంబులం బెక్కింటినొక్క బాణంబునం బెక్కు బాణంబులనొక్కం
టిఁ గూల్చి కేలినలుపుచు నఱిమి పయింబడినవీరులంగీ²లెడిలినజంత్రంబులుంబో
లె నేలం గూల నేయుచు దృఢత్వలక్ష్మ్యసద్ధిలాఘవంబులకు వియచ్చరులు పిచ్చ
లింప ననేక ప్రకారంబు లగు క్రూరశరంబులఁ జతురంగంబులం దునియలుం బఱి
యలుం దుమురులుం గుదులునై బడలువడం జేయుచుం గార్చిచ్చు పొదివినపోలిక
మాయ గావించినమాడ్కి మంత్రింది పడవైచినపగిడిం గసిమనంగి కాంతేయ
సేనం గనుపుకొట్టుచుఁ బ్రళయకాలతాండవ ప్రవర్తి యైనఫాలలోచనులీల నాజి
రంగంబునం బరాక్రమనృత్యంబు సేయుచున్నం బాంచాలయాదవాదియోధులు
నెఱుంగువడి చూచుచుండఁ బొండవులునుం జేయునది లేక చేష్టలు దక్కినం
దదీయ సైన్యంబులు రూపఱి భయభ్రాతంబులై దీనదశకు వచ్చె నప్పుడు
కౌరి యుగ్ధంబులపగ్గంబులఁ బట్టి పాదతో నిట్లనియె. 137
- చ. కృపగురుభీష్మయుక్తముగ య గెల్తు సుయోధనుసేన శివంచు నీ
వపరిమితోగ్రశక్తి మెఱయం దఱి గోరుచు నుండు దెప్పుడుం
గుఱితయుగాంతరుద్రగతిఁ య గోలుమనంగినవాడు భీష్ముఁ డే
చి పటుభుజాబలంబు విలగ్నసిల్లఁగ మాహొన కున్ని యొప్పునే. 138

—అప్పుడు అర్జునుడు శ్రీకృష్ణపేరితుం డై భీష్మునిపైఁ గవియుట. —

క. అనిన విని యర్జునుం డి, ట్లను నీ విం తనఁగ నేల యారనిమిఁదక

- మనరథముఁ బఱపు మివ్వుడ, సునిశితబాణముల సతనికసాం పడఁగింతున్. 139
- చ. అనుటయు నట్ల కాక యని శ యచ్యుతుఁ డుద్ధతిఁ దేరు వోవని
చ్చినఁ గని పొంగి యారథిక్రసంహుఁ డుదంచితసింహనామఁ డై
నినిచెఁ దురంగదేహముల శ నీరజనాభునిమేనఁ బొందునం
దనునొడలం బ్ర దీప్తఘనశబదాదుణ్మర్గణపుంజముల్ వశిన్. 140
- తే. తనదునొవ్వునకలుకకశధైర్యవృత్తి, నయ్యుపేంద్రుండునొచ్చిన శ హాయచయంబుఁ
దడవి తేర్చియుదగ్రతఃశ్రదఱుముటయును, గుణరవంబుల్ల సిల్ల ఫల్లునుఁడు గడఁగి.
క. భల్లం బొకటఁ బితామహు, విల్లుదునుమ వేటొకండు శ వెన నెత్తిన న
విల్లును దునిమిన లాఘవ, ముల్లంబునఁ బొగడియేసె శ నొండాకవింటన్. 142
- తే. ఇట్లు గాంగేయుఁ డేయున శ నేకవిశిఖ వితతి యసురారి రథచిత్రశతులఁ దప్పి
పోవఁ జేయంగ నతఁ డంతఃకౌశల్యనొంచె, వరుని నారాయణుని బలుశరారసముల.
క. నొచ్చియు భీష్మునిపై వి, వ్యచ్చుడు బెడిదముగఁ గురిసె శ వాలమ్మలతం
డచ్చెరువుతోడ వెనఁ గా, ర్పిచ్చు గవినట్లు పొదివె శ శిలవిశిఖములన్. 144
- వ. అంత నవరాష్ట్రం బయ్యె నట్టియెడ. 145
- క. హరి దాసు నొచ్చి నొచ్చిన, నరుని తెఱం గెఱిగి భీష్మునకు నించుకయుం
గరలాఘవ మెడలమియుం, దిర మై పరికించి తనమృదిం దలపోయన్. 146
- ఉ. పాండవసైన్యముల్ గలఁగి శ పాతెడు సి గ్గటి వీరిలోన నొ
క్కండును భీష్మ మార్కొని మృగంటిమి సూవఁగ లేడ యింద్రపు
త్రుండును జాల నొ వ్వడరి శ తూఁగెడు నిట్టిద యైన నేడ తీ
ర్పండె యితండు కౌరవనృపాలునమ స్తమనోరథంబులున్. 147
- క. యాదవకేకయసాంచా, లాదులు వాటుటలు సూచి శ యన మెక్కి జయో
న్మాదంబునఁ గురుసైన్యము, లేదిక్కునఁ దామ యగుచు శ నేడ్డఱఁ బొదివెన్.
వ. ఇప్పు డే నూర కున్నంబోవ దీ దేవప్రతుం జంపి ధర్మతనయు గెలిపింపవలయునని
యిట్లదలపోయునెడ మఱియు మందాకినీనందనుండు బెట్టిదమ్ము లగునారసమ్ములు
గురియం దేకువ సెడి శ్రీడి యున్నం గని కృపకృతవర్మాశ్వత్థామలునుభూరిశ్రవ
సైంధవవికర్ణులును నొక్క మొగంబైరథమ్ములమొ త్తమ్ములతోడం గడంగివచ్చి
కవ్వడిపయింబడి రాసమయంబున సాత్యకి సామజఘటలతో నురవడించి యిరు
గెలంకులయోధుల నాలోకించి. 149
- క. మఱితురె యాడినమాటలు, పిఱుసని పోఁ దగునె మీకు శ బెదరక యెదు రై
తఱుముఁడు భీష్ముని గీష్ముని, నెఱుంగరె మున్నేను గలుగ శ నేలా వెఱవన్. 150
- వ. అనుచు నేచి యెదిరినబలంబుల నిలు నిలు మని యదల్పుచు నర్జునుతేరికిం దల
కడచి వచ్చునతనికి దనుజాంతకుం డి ట్లనియె. 151

క. తిరిగినపందల నేటికి, బురికొల్పంగ నున్నవారు ౧ వోదురు గా కే

గురుపతి జయంబు గొని యిద్దర యేలం జూడ నేర్పెదనె విను నన్నన్. 152

శా. గంగానందనుఁ గూల్చి ద్రోణుపని సకంఠేసి కౌరవ్యవీ

రాంగమ్ముల్ నులుమాడి తత్ప్రబలసైన్యం బెల్ల మాయించి యి

త్తుం గొంతేయుల కిమ్మహివలయుము ౧ దుర్దాంతచంచదృఢా

సంగసూర్జితచక్రవిక్రమకళాసంక్రీడనోన్మాది నై.

153

—శ్లోక శ్రీకృష్ణుడు చక్రంబు ధరించి భీష్మునిహిడి కలుకుట. శ్లోక—

వ. అని పలేకి సుదర్శనంబుం దలంచినం దత్తణంబ యది సన్నిహితం బగుటయుం

బద్ధనాభుండు సునాభం బగునాచక్రంబు గైకొని దక్షిణకరంబున నమర్చి పేర్చి

యగ్రంబులవగ్గంబుల నొగల ముడిచి యరదంబు డిగ్గ నుటికి.

154

తే. అవని గంపింప లలితవీరతాంబరంబు, చౌటగు దూలఁ జక్రాంశులుగదుటగలింప

సింహనాదంబు క్రోధరంజితభయంక, రావనంబునఁ జెలగంగ ౧ నడరెఁజెలచ

శా. అంహోమర్దనుఁ డాజనార్దనుఁడు మాద్యద్భివృక్షకుంభేంద్రువై

సింహాల్లానవిశాసీ యై కవియునుశత్రేకంబు నాటోపమున్

రంహన్స్సూర్తియు దీప్తమూర్తియును సంరంభంబు జూడన్ జగ

త్సంహారోన్ముఖుఁ డైనదదుగతి రౌద్రప్రక్రియం బొల్పినన్.

156

చ. పులిఁ బొడగన్న శేఖగమ్రవోలె సుయోధనున గ్రసెనికుల్

దలఁకి కలంగి నివ్వెఱుగు ౧ దక్కినఁ జేష్టులు దక్కి చిత్రరూ

పులక్రియ నుండి రక్కురవిభండును మాటు దలంప లేకొం

దలమునఁ బొందుడెందమునఁ ౧ దానును రూ పటి యుండె వెల్ల నై.

157

ఉ. అప్పుడు భీష్ముఁ డెంతయుఁ బ్రేయంబున నిట్లను సంభ్రమంబు లే

కప్పురమేనుతో నిటు కృతార్థునిఁ జేయుడె నీవు వచ్చి న

న్నిప్పుడు నీకుఁ బోలినటు ౧ లెల్లను జేయుదు గాని వేగ ర

మొప్పుడె నాకు నిట్టి తెఱఁ ౧ గుజ్జులపుల సరోజలోచనా.

158

వ. అనువట్టియెడ నర్జునుండు రయంబున రథంబు డిగ్గ నుటికి పఱచి పురుషోత్త

ముపిఱిందిదెను గుచ్చిపట్టిన నతండు దీర్ఘబాహుం డగునతని నాయతశాఖం

బగువిపులశాఖం గొనిపోవుమహావీరంబునుంబోలెఁ గొనిపోవ నాతండు పది

యదుగులకొలంది నిలాతలంబు చిక్కంద్రొక్కి యాడిగిలంబడి నిలువం బట్టి

యిట్లనియె.

159

ఉ. కోవము సంహరింపు యదుకకుంజర పాండవకోటి కల్లనుం

దేవపు గావె నీ విలుకలధీరతఁ బూనికి దప్పినం బ్రతి

జ్ఞాపరుఁ డైనధర్మసుతృశౌర్యము ధైర్యము బాహువీర్యమున్

రూ పటి పోక కాదె యనుకరూపమే నీ కిది లోకనాయకా.

160

- చ. ఇటు దగునయ్య కృష్ణ శమియింపుము సాత్యకిఁ జంపినాడ విం
కట చనితేని నీ దగునభయతఁ గౌరవసేన రూపు మా
పుట యవలీల నాకు ననుఁ య బొల్లుగఁ జేయుట నీకుఁ బాడియే
కటకట నాపరాక్రమము య గాసిగఁ జక్రము చేత నంటితే.* 161
- వ. అనిననవ్యసాచినమయనిష్ఠకు శౌరి సంతోషించి రోమం బుడిపికొని యరనికెం
బ్రియంబుగా మిగిసి నొగల్పవైకి వచ్చి దిక్కులు పిక్కటిల్లఁ బొంచజన్మంబు పూ
రింప నాధనంజయుండును దేవదత్తంబొత్తి గాండీవగుణచండనిస్సవం బొంజొండ
నిగిసిండుటయుం గౌరవబలంబులు భేరిమృదంగాదితూర్వచాదంబులు సెలంగ
మార్కొని కడంగిన. 162
- క. అగ్గలిక దూది దరికొను, నగ్గితెఱుం గమర నప్పు య డర్జునుఁడు గడుక
డగ్గటి మెఱుంగుటమ్ముల, మగ్గించె వియచ్చరోత్కృతరం బగ్గింపన్. 163
- వ. ఆసేనకుం దలకడచి భీష్మభూరిశ్రవశ్యల్యదుర్యోధను లడరియజ్జనుపై శక్తిగదానస్త
నారాచతోమరంబులు ప్రయోగించిన నతండు శక్తియు గదయును దోమరంబు
నునొక్కొక్కభల్లంబునను నేమనారాచంబు లేడింటను దునిమి పేర్చి యొద్రా
త్రుంబు ప్రయోగించిన నది నానాప్రకారకూరశరకలాపరూపంబునం గవిసి
కౌరవపైన్యంబు నొప్పింప మఱియును చాను మంబాకిసేనందను నిశితనారాచ
జాలంబునం బొదివి భూరిశ్రవసునిచాపంబు ద్రుంచి తొమ్మిదివాలమ్ములు శల్యు
మేనం గీలించి కురుపతివక్షంబు వెడందవాతియమ్మున భేరించె నప్పుడు పాంచాల
పతివిరాటప్రముఖు లగుజోదులు గోలుతల సేసిరి మనబలంబులు గాండీవగుణ
నిష్ఠురనినదంబునం జేడ్పకి యొల్లంబోయి వెల్ల నయి యుండ భవదీయసుతులు
శౌర్యోద్యోగంబున నాకేశనందనునరదంబుఁ బొదివి రట్టినంకులనమరంబున
మహేంద్రబాణంబుచేత మనదిక్కున. 164
- ఆ. కౌశ సహాయము లొడ్డకగెడవయ్యే రథములు, చాఁవకట్టువడియే య సామజములు
చది సెఁగాలుబలముశ్చామరచ్చత్త్రకేతువులు నాయుధములుఁదమనియలయ్యె.
- వ. అప్పు డర్జునుడు కేశకలాపంబు శైవాలంబును బేర్చులప్రౌఢులు ఫేసపుంజు
బులును మేదోమానసు స్తిష్కపలంబు మంకంబును నగురక్తనదీప్రవాహంబు
భవదీయసేనామధ్యంబునం బఱపి బేటాశక్రవ్యావాదిభూతంబుల నోలలార్చి

* “వ. సరసిజనాభ నీవలిగి యిక్కడఁ జూచిన నీయబాండక

ర్పరమునజంతుజాలములు య భస్మమయంబులు గావె చక్రము

గరమునఁ జేర్చి బిట్టులుకఁ య గౌరవపైన్యంబు లెంత బాహుని

స్ఫురణము నూప నేల యదుఃపుంగవ కొపము సుహరింపవే.”

ఈపద్యము ప్రక్షిప్తము. ఇది ముదిత మైఃమూకప్రతిమము 151 వ పద్యమునకు దర్బాత నున్నది
గాని వ్రాతప్రతులందుఁ గానబడు.

నతండు దేవదత్తంబును దామోదరుండు పాంచజన్యంబును బూరించి సింహనాదంబులు సేసి రంత నరుణభస్మి యస్తగిరిమస్తకాంతరితుం డయ్యెనానంధ్యా నమయంబున నిజసైన్యంబునొప్పునుం గవ్వడిదివ్యబాణజాలంబులదుర్నివారత్వంబును విచారించి భీష్మద్రోణబాహ్నికదుర్యోధనులు బలంబులఁ దివియంబంచి మరలి ¹కరదీపికలు వెలుంగ విడిదలకు వచ్చిరి పాండవులును గృష్ణసహితంబుగా నుబ్బునం బొంగుచు వందిజనకీర్తనంబులు సెలంగ మగిడి శిబిరంబునకుం జని రమ్మాడవనాటిరాత్రి గురుపతివీటిజనంబులు గిరిటిపరాక్రమప్రకారంబులం దమదెస నానాదేశంబులచతురంగంబులు వొలిసినవెల్లును నంతింతం గుములు గట్టి చెప్పికొను చుండ.

166

—... భీష్ముని చతుర్థదివసయుద్ధము. ...—

- క. వేగుటయు సత్వరంబుగ, నాగాంగేయుండు మించి యనికీ నడచినన్
సాగరతరంగములగతి, వేగము తరతరమ మొనలు య వెడలఁదొడంగెన్. 167
- క. అతిరయమున గురుఁడు భవత్పుత్రుఁడును బాహ్నికుఁడు నెయిది య తోడ్తోబలనం
తతి గూడికొనఁగఁ బటుబృంహితహేహానేమిరవము య లెనఁగెం దఱచై. 168
- క. కారుకొని మేఘమాలా, కారంబునఁ జాల నొప్పె య గౌరవసైన్యం
బారూఢవీరరసవి, స్ఫారం బై యంతఁ దోఁచె య బాండవబలమున్. 169
- క. కురుసేనఁ జూచి యప్పడు, నరనారాయణులు దమమొనకు మిగిలి నము
ద్ధురలీల సూర్యచంద్ర, స్ఫురణము లొక్కడన మెఱయునపోలిక నమరన్. 170
- క. వెలిగిరి బలములు, దూర్యంబులు నార్పులుఁజెలఁగ రెండుఁబురికొని చతురం
గలనదగ్గతు లొప్పుగ వడిఁ, దలవడియెం గైదువుల నడదరు లెగయంగాన్. 171
- వ. ఇట్లు దాకి తోమరప్రాసప్రముఖంబుల డొల్లవైచుచుఁ గుంతకురికాదులఁ
గూలం బొడుచుచుం గరవాలపరశ్వధప్రభృతులం దునియ వ్రేయుచు గదా
ముసలముద్గరంబులఁ జదియ మోఁడుచు సఖిరప్రాసంబులం బగుల వ్రచ్చుచు.
- క. పురికొనుచుం దెరలుచు నో, హరిసాహరి నొక్కచోట య నలవడు నొకచో
విరియ నొకచోటఁ దిరుగున్, దిరుగక యొకచోట రెండుఁదెఱఁగులు నొచ్చున్.
- క. పలుచోటులఁ బలుభంగులఁ, బలుమొన లిమ్మాడ్కిఁ బోరఁ య బాధునివై న
గ్గలిక నడరెఁ దాటిసిదము, తలతల మని మెఱయఁ గురువీరతామహుఁ డధిపా.
- క. పతియును ద్రోణుండు వివిం, శతీయుం గృపసోమదత్తశత్రులు గంగా
సుతుతోడఁ గడఁగి రద్దున, సుతుఁ డయ్యెడ్వరను దాకె య సురలు నుతింపన్.
- క. వారలశరనిచయము దు, ర్వారవిశిఖపం క్తిఁ దునిమి య వాసవపౌత్రుం
డారూఢతేజఁ దై వెలుఁ, గారెను హుతవహ్నిక్రియ రక్షణంగణవెడిన్. 176
- తే. భీష్ము డభిమన్యుఁ గడచి యాశభీలబాణ, జాలములు దీప్తతరముగ య సవ్యసాచి

మీఁడఁగురియంగనాతఁడ౯ మేయభల్ల, తతులనన్నింటిఁదునుమాడెదరతరంబ.

వ. ఇట్లు దొడంగి యుద్ధట ప్రకారంబునఁ బెల్లు సెల్లుభీష్మార్జునులకయ్యుం బయ్యురు
వాఁగును గొండాక సేపు నివ్వెటవడి చూచుచుండె నశ్వత్థామభూరిశ్రవశ్వల్య
పుత్రచిత్రసేనులు మత్తమాతంగంబులు సింగంబుకొదమం బొదువుపోలిక నభి
మన్యుం బొదివిన నతండు. 178

క. కని యల్లన నవ్వుచు గురు, తనయునియుర మేసి శల్యతనయునిసిడముం
దునిమి వెన నీదుతనయుని, ధనువు నఱకి సోమదత్తతనయుని నొంచెన్. 179

క. వారును ముందటియార్జును, నీరసమున నొక్కపెట్ట ౯ మేయఁగఁ బటుదో
స్సారం డగుసౌభద్రుఁ డు, దారస్ఫురణమున నద్భుతంబుగఁ బోరెన్. 180

ఆ. హస్తలాఘవమున ౯ నతులబలంబున, శౌర్యమహిమ నధికశ్రద్ధైర్యమునను
సవ్యసాచితనయ్యునరి గార యమ్మహా, వీరు లంతవట్టుఁ ౯ శౌరవేంద్ర. 181

వ. ఇట్లు పెక్కండ్రతోడం బెనంగుపుత్రుం గనుంగొని యర్జునుం డంటనార్చి యడరి
యందఱ కన్నిరూపులై నొప్పించి చిక్కువఱిచె నప్పుడు నీకొడుకువంపునం
ద్రిగర్తులుఁ గృతవర్తయుఁ గేకయులును ముప్పదేనువేలరథంబులవారును గవిసి
కిరీటిం గొడుకునుం బొదివి రట్టియెడ. 182

మ. తఱికిం జొచ్చి కడంగి పోరువిజయుఁ ౯ దాదవ్యులం జూచి యే
డైఱఁ బాంచాలసుతుండు సత్వరగతిం ౯ దే రద్దెనన్ సారథిం
బఱవం బంచి నిశితబాణపటలీరపాతంబునన్ వెరులు
క్కఱఁ దాఁకెం దమసైన్యముల్ సెలఁగ శౌర్యస్ఫూర్తి శోభిల్లఁగన్. 183

వ. ఇట్లు ధృష్టద్యుమ్నుండు పురందరనందనునకుం దలకడచి తాఁకి. 184

క. శరములు మూఁటం గృపుఁ బని, శరముల మద్రేసు నొంచి ౯ శర మొక్కట ను
ద్ధరగతి యగుకృతవర్జుని, యరదముఁ దురగముల నొకట ౯ నవనిం గూల్చెన్.

వ. అప్పుడు శల్యనందనుండు. 186

క. పదిటన్ ధృష్టద్యుమ్నునిఁ, బదియమ్మల నరినిసూతుఁ ౯ బటురయమున ను
న్మడుఁ డై నొప్పించినఁ గెం, పొదవినమో మలఁతనవ్వునొప్పున నొప్పెన్.

క. అప్పవతపోత్తుఁ డుద్ధత, కోపానలుఁ డగుచు శల్యుకొడుకుధనువు నా
టోపమునఁ దునిమి ఫణిరా, జోపమితాస్త్రంబు లరినిగ్రయొడలం జొనిపెన్. 188

వ. ఇవ్వధంబున. 189

క. నో నేసి సూతు హయనం, తానముఁ జంపుటయు శల్యులనయుఁడు విరథుం
డై నిరుపమాన మగుతన, మానమ వాహనము గాఁగ ౯ మద మెలరారన్. 190

శల్యనందనుండు ధృష్టద్యుమ్నునితో యుద్ధంబు నేసి చచ్చుట.

క. పలకయు వాలును గొని తెక్కలు గలపెనుపాముపగిదిఁ ౯ గవిసినఁ గాంతే
యులు నూచి వెఱఁగువడి రా, బలమునునీబలముఁ బొగడఁ ౯ బటుశౌర్యంబున్.

వ. ఇట్లు గవిసి.

192

క. వెరవున ధృష్టద్యుమ్నుని, శరనికరం బెల్ల బలక శ జషియుచుఁ గిరణ

స్ఫురణాతిభీషణం బై, కరవాలము మెఱయుఁ జిత్రగతులం గవిసెన్. 193

తే. కవిసి ప్రేసిన గ్రక్కున శ గద యమర్చి, యాఁగి వజ్రప్రహారంబు శ ననుకరింప
ద్రువదనందనుఁ డడిచినఁ శ దునియ లయ్యె, బలకరెండవవాటునఁబగిలె శిరము.

క. తల వ్రయ్య లై నఁ బ్రాణంబులును గృపాణంబు విడిచి శ భువిఁ ద్రెల్లె నతం

డలు కొంది కురుబలం బా, కులతం బొందంగఁ గొండ శ గూలినభంగిన్. 195

తే. ఇతైఱంగున నిజపుత్తుఁ శ డీల్లుటయును

గ్రోధదీప్తుఁ డై శల్యుండు శ ద్రువదనూతి

మీఁదఁ గవిసిన నాతఁ డశమేయబాణ

పంక్తి వరఁగించె నుజ్జ్వలప్రభలు నిగుడ.

196

వ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజమున కిట్లనియె.

197

క. మానుష మేటికి వైవా,ధీనము నర్వంబు న స్మరదీయస్థాయ

త్రేనలఁ బొందునృపాలక, సూనులు గెల్చెదరు కంటె శ సూతతనూజా.

198

క. చావును నోవును మనయో, ధావలికిఁ గెలుపు నుబ్బు శ నావలికిని నీ

చే వినియెదఁ దుది నెట్టులు, శ్రీవిభవము పొండవులకుఁ శ జేపడున కదే. 199

వ. దుర్యోధనుదుర్జయంబున నేను దుర్వార్తలు వినుచు దుఃఖంబు లనుభవించు

వాడ నైతిఁ గాంతేయుల గెలుచునుపాయం బెద్దియుం గన్నవారము గా మసిన

సంజయుం డది యట్టిద నీసైన్యంబుల సేనాంగంబు లనేకంబులు మోలిసె దొరలు

మడిసెదరు దిర మై విను మని యిట్లనియె నట్లు శల్యుచేత బహుబాణంబులం

బొదువంబడి పార్షతుం డతని నవరమితనిశితశరంబులం బొదువ నతం డతనివిల్లు

దునిమి వివిధాస్త్రంబుల వెగడువడిచిన నాధృష్టద్యుమ్నుండు నొచ్చుటయుఁ

జూచి సుభద్రాసూనుండు మద్రపతిం దాఁక నప్పుడు కురుపతి పురికొల్ప

దుర్ముఖుండును దుస్సహృదును దుర్మర్షుండును సత్యవ్రతుండును జిత్రసేనుం

డును బురుషిత్తుండును వివింశతీయును వికర్ణుండును నయ్యభిమన్యు మా

కొనుట కలికి పాంచాలనందనుపై నడరి యొక్కొక్కండ పెక్కుమ్ము లేసిననా

వృషతపాత్తుండు చలింపక యొక్కొక్కరునిం బెక్కుమ్ము లేసి కరలాఘవంబు

నెఱిపి యందఱకుం జాలి సమరంబు సేయు చుండ.

200

క. నకులుండు సహదేవుండు మా, మకు నచ్చెరువాటుఁ బ్రియముగమదిఁ దలకొన నం

బకవృష్టి గురియ నత్ర, ప్రకరంబునఁ బొదివె మద్రపతియును వారిన్. 201

వ. వారికి బాసట యై పాంచాలమత్స్యవతులు సైన్యోపేతంబుగాఁ దఱిమిన మన

యందుఁ గలదండిమగలు శల్యునకు సాహాయ్యంబు సేసి రంత దినమణి యంబర

మధ్యం బలంకరించె నట్టియెడ.

202

- తే. భీమసేనుండు నేడు సంక్రామమునకుఁ, దీటుదల యగుఁ గా కని తీవ్రకోప
దీప్తుఁడై గదనూచుచుఁ దేరు నీదు,తనయునకు సమ్మఖంబుగఁగదఱుముటయును.
- క. నీకొడుకు లందఱును వెఱ, నాకులశం బొంది రప్పు య డగ్రజుఁడు గజా
¹నీకఱును మగధు వీరో, ద్రేకంబునఁ బనిచె మారుకృతిం దలపడఁగాన్. 204
- వ. పనుచుటయు నతం డురవడించిన. 205
- చ. గజఘటలం గనుంగొని విశ్వాసము మోమునఁ బల్ల వింపఁగా
భుజశిఖరంబునందు గద య పూన్చి మదంబునఁ దేరు డిగ్గి వా
యుజుఁడు గడంగి భీషణసశ్మముద్ధతిమైఁ దలపడ్డఁ బర్వత
వ్రజముపయిఁ వెనం గవియ్యవనవుచందము నోచె న త్తటిన్. 206
- క. నిజసింహనాదమున న,గ్గజములు గుండియులు వలిలి య కలఁగుండువడన్
విజయా గ్రజుఁ డి ట్లేచి ది,విజవర్గము పిచ్చలింప య విస్ఫురితగతిన్. 207
- వ. విక్రమవిహారంబునకుం జొచ్చె నప్పుడు ద్రావదేయులు నభిమన్యుండును గవలును
ధృష్టద్యుమ్నుండును గరినముత్కరంబుపై శరనికరంబులు నిగిడించుచు భీముని
నిరుగెలంకులం జేరి కవిసి రందు నకులనందనుం డగుశతానీకుండు హస్తికుల
మస్తకంబులు భల్లంబుల డొల్ల నేయుచు నడరె నట్టియెడ. 208
- చ. మగధమహీశుఁ డేచి యభిరమన్యనిపైఁ గరిఁ గొల్ప నుజ్జ్వలం
బగునొక నారసంబు దొడి య యాతఁ డుదగ్ర త ఫాలకుంభనం
ధిగతము గాఁగ నేయ నది య దీనత మొగ్గఁగ నప్పు డక్కజు
బుగ వెన మాగధుం దునిమె య భూస్థలి నయ్యురుపీనుఁగుం బడన్. 209
- క. ధృష్టద్యుమ్నుండు నుజ్జ్వల,దప్తాపదవుంఖమార్గణావళి నయ్యు
త్కృష్టగజఘటలఁ గలఁచె న,వష్టంభవిజృంభణంబు య వైరులు పొగడన్. 210
- ఉ. కొన్నిటి హస్తముల్ నవియుం య గొన్నిటిఁ గొమ్ములు దుమ్ముదూళిగాఁ
గొన్నిటిఁ గుంభముల్ వగులఁ య గొన్నిటిఁ గాళులు నుగ్ధనూచగాఁ
గొన్నిటిఁ బార్శ్వముల్ నలియుం య గొన్నిటిఁ వీపులు పిండుపీచుగా
²నన్నిటి భీముఁ డుద్భటగ్రదాహతి నేనిక వేట లాడఁగన్. 211
- క. అభిమన్యుద్రుపదసుత, ప్రభృతు లతనితోన మెలఁగి య బడలువడఁగ న
య్యభాచయము నిశితవిశిఖ,క్షుభితముగాఁ జేసి రేపు య సొం పారంగన్. 212
- క. ద్వీరదము ³లొఱగెడివియు నె,త్తురు గ్రక్కుచుఁ గూలెసివి గర్దువులైకలయుం
దిరుగుడువడియెడివియు భువి,బొరలెడివియు నయ్యెఱవనకృత్రుమునుమునన్. 213
- క. ఏనుఁగునెత్తుట గదయుం, దానుఁ దడిసి విలయకాల్యదండధరునిచం
దానం బావని మాగధ,సేనం బీనుంగుపెంటఁ య జేసి చలంగెన్. 214
- క. శరములవేగంబున గద, పరుసఁదనంబునను గలఁగఁగబడిచేడ్పడ నా

- కరులం దోలెను భీముడూ, వెరవున గోపకుడు గడుపునెలిచినమాడ్కిన్. 215
- క. పెనుగాలిఁ దూలుమొగిల్తులూ, యన నిభములు విటిగి నిజబ్రలావలి సదియం
దనమీఁదఁ బాట దుర్వోధనుఁ డదలిచి సర్వసైన్యతతిఁ బురికొల్పెన్. 216
- క. పతి పురికొలిపిన నమవన, నతిశయముగఁ బొంగుజలధి యనఁ గ్రమ్మినయ
దతబలము నిలిపె నమ్మాదుతి సెలియలికట్టక్రియ నిరూఢస్థితి యై. 217
- వ. ఇట్లు నిలిపి యార్చి తటియం జొచ్చి వృకోదనునకుం దో డయి ధృష్టద్యుమ్న
సౌభద్ర ప్రముఖు లగురథికజనంబులు. 218
- క. విడవక దాపటవలపటఁ, గడిమి మెటయ నిలిచి యపుడు య కౌరవసేనం
గడుఁ జిక్కువఱచి కొక్కు,మ్మడి నమ్మలవానఁ గురిసి య మద మెలరారన్. 219
- క. అడవి దరికొనినపావకు, వడవున భీముడు గౌరవవహ్యహంబు
బాడి సేయుచుఁ బేర్చెం దన,యొడలు మనము నంతకంత య కుబ్బుచునుండన్. 220
- క. ఊరమునఁ గటి మైఁ దొడలం, జరణములం గౌరవేంద్రుచతురంగంబుల్
ధరఁ జావకట్టువడ ని,పురగతిఁ దాఁకుచు నమీర్యసుతుఁడు చరించెన్. 221
- తే. తుంగమడువున నాడుమారతంగవిభుని, భంగి భవదీయసైన్యంబుబడలువడఁగ
లీల నిస్సంభ్రముం డయి కేలి నలిపె, గాలిచూ ల్లు గగనచర్రాలి వొగడ. 222
- క. వెటచఱచి వెగడువడి ని,వ్వెఱఁ గందుచుఁ గురుబలంబువీరు లలని డ
గ్గఱ కంతనంతఁ జూడఁగ, నుటక నదీసుతుఁడు దాఁకెనుద్భటభంగిన్. 223
- క. అరదంబురవము సెలఁగఁగ, శరములు వాయుజనిమీఁద య సాంద్రముగ వెనం
గురియుచు నడరెడభీష్ముని, సరభనముగ మాటుకొనియె య సాత్యకి గడిమిన్. 224
- వ. ఇ ట్లెదిర్చినం జూచి. 225
- క. అంబరము వగుల నార్చి జ,నంబు వొగడఁ గృష్ణుననుజ్ఞనకు మార్కొని తీ
వ్రాంబకములు వదియింట న,లంబునుఁడు దదంగకంబులం గీలించెన్. 226
- వ. ఇవ్విధంబునం దాఁకి బెట్టు నొప్పించినం గోపించి 227
- చ. సినిమనుమండు నద్దనుజ య శీఘ్రము నాలుగునారనంబులన్
వెనుక కొదుంగఁ జేసి పటురవిక్రమ మొప్పఁగ నార్చె నార్చినన్
విని కనుఁగ్రేవఁ గెం వడర య వీరరసోద్ధతిఁ జూచి సోమద
త్తునితనయుండు బి ట్టతనితొఁ దలవడ్డ నుతించె సైన్యముల్. 228
- వ. ఇతైఱంగునం దలవడి. 229
- క. భూరి శ్రవుండు దొమ్మిది,నారాచము లలనిమేన య నాటించిన నా
కౌరవ్యునిఁ బటువిశిఖా,సారంబున ముంచి నొంచె య శైవేయండున్. 230
- ఉ. ఈనునఁ దానుఁ దమ్ములు నరరేంద్రుడఁ గ్రందుగ సోమదత్తిక
బాసట యై కడంగె నట య పాండవులుక హరితమ్ముఁ గూడి పె

ల్లసీరి వారిపై నధిప శ యేడ్డెట మీటి బకారి యప్పు నం
త్రాననభాసురుం డగుచుఁ దాఁకి శ తెరల్పై భవత్కుమారున్.

231

— యి దుక్కోధనుడు భీముని మార్కొని మార్పుఁ బొందించుట. యి—

ఉ. తమ్ములు వీఁగినం బతి యుగద గ్రత భీము నెదిర్చి యార్పుచుం
దొమ్మిదియమ్ములం దనవుఁ శ దూఁటులు సేసిన సూతుఁ బిల్చి వే
గమ్మ రథమ్ముపై కరిగి శ కన్నుల నివ్వులు రాల నవ్వి యొ
క్కుమ్మడి నాతఁ డేసె స్మృత్రను గ్రగతిం బదినారసంబులన్.

232

సీ. అంతఁ బోవక సూతుఁ శ డగునందకుని మూఁడు, శరముల సేసిన శ ధరణినాథుఁ
డటువదియమ్ముల శ నతని నాతనిరథ, చోడకుం డై నవిశ్రోకు మూఁట
నతిమఁటితో సేసి శ మఱియు నొక్కమ్మున, ఘనశరాసనము ద్రుంధునినఁ బ్రదీప్త
కోపుఁ డై యొండొక్కచాపంబు గైకొని, యుగ్రభల్లమున వృశకోదరుండు

ఆ. విల్లు దునుముటయును శ వేటొక్కవింబ వ, జ్రంబుఁబోనినార్యసంబు దొడిగి
రాజరాజు వెన ను శ రంబాడ సేసిన, మూర్ఛనచ్చి యతఁడు శ మ్రొగ్గె నధిప.*

క. కని కడు నలిగి సుభద్రా, తనయుఁడుఁ బాంచాలరాజుతనయుఁడుఁ గృష్ణా
తనయులు నొక్కుమ్మడి సీ, తనయునిఁ బొదివిరి పటుప్రదరపుంజములన్.

234

ఉ. అంతకు సేద డేటి విలగ్ధయాంతకునాకృతి భీముఁ డేచి దు
ద్ధాంతపరాక్రమస్ఫురణఁ దాఁకి నరేంద్రతనూజు శల్యు న
త్యంతరయంబునం బటుశ్రరావలి నొందిన నీదుపై నికల్
సెంతలఁ జేరరైరి బల్యసింగముఁ గన్నగజంబులల్ల యై.

235

వ. అప్పు డపరాహ్ణం బయ్యెఁ దత్సమయంబున భవత్సూనులు సేనాపతి సుషేణజల
నంధసులోచనులును భీమభీమరథభీమబాహుదుష్ప్రధర్షదుర్ముఖులును వివత్సు
వికటోగ్రాలోలుపసములు సీవదునలుపురును బహుశరంబు లడరించుచు నతనిం
బొదివిన నజ్జరానంధమర్దనుండు ఘనశార్దూలంబు¹ బాలమృగంబులం గని కవియు
చండఁబున నెదుర్కొని సేనాపతిశరంబు భల్లంబునం ద్రుంచి బాణ త్రయంబునజ
లనంధు నంతకాలయంబున కనిచి సుషేణ వక్షస్థలంబునవలుఁదనారసంబు నా
టించిపడవైచి భీమబాహునస్త్ర పంచకంబునంజంపి యుగ్రుచు త్రమాంగంబు వెడఁ.
దవాతియమ్మునం గుండలంబులతోఁ గూల్చి భీమభీమరథుల నొక్కుమ్మడిం బెక్క.
మ్ములం గూలసేసి నగుచు మిక్కుటమ్ముగునాలుగమ్ములసులో చనుంగీటడంగించిన

క. వెఱవార లధికభీతిక, విటిగి చనిరి భీష్ముఁ డేచి శ్రవీరరథికు లం

* తె. “తలగి రచ్చటనున్నటిధరణిపతులు, తిరిగి సైన్యంబు అన్నియు + ధీరవృత్తిఁ

బరమనమ్మెద మందిరి + భరితవిషయు, అగుచు రారాజుఁ బొగడుచు + ననుజు లెల్ల.”

ఈపద్యము పృక్షీప్తము; వ్రాతప్రతులం జూపట్టదు. 233 పద్యమునకుఁ దర్వాంత జరుప
వలయును. 1. బాలుమృగంబులం

- దఱఁ జూచి రాచకొడుకుల, నటుమాడెడు భీముఁ డిట్లు శ నడుకం దగునే. 237
- వ. అని పురికొల్పి కొని తొడరునట్టియెడ. 238
- క. విగిలి వవమానసుతుపై, భగదత్తుఁడు మత్తగజముఁ శ బఱపి యతని నా
శుగములఁ బొదివిన సమ్మెయి, మొగిళ్ళు రవి బొడవుదర్పరముం దలఁపించెన్.
- చ. కని యభిమన్యుఁఁబ్బు లవిశ్రకంపితవృత్తి గడంగి యేసినం
దనువున నెల్ల రక్తజలభారలు గ్రమ్మఁగ వారణేంద్రుఁ డే
పున సెలయేఱు లొక్క మొగి శ బోరనఁ బె క్కడరంగ లీలఁ గై
కొని ఘనకేళి నల్పునడఁగొండగతికా నముద్రగ్రమూర్తి యె 240
- క. కవిసి బలముఁ జంపఁగఁ బాం,డవయోధులు నిబ్బరించుటకుఁ జాలక టి
చ్చు వడినఁ గిని పెల్లుగఁ గౌ,రవపై న్యము లడిరె నుద్ధరస్ఫురణ మొనన్. 241
- తే. అప్పు డబ్బి దుర్యోధనుఁడతిరయమునఁ, దేరువఱపించి మారుతిఁడగునతోడఁ
గదిసి బలునారసంబువ్రతముననాట, నొల్లఁబోవుచు సిడ మరె శ డూతగొనియె.
- వ. అయ్యవసరంబున. 243

— పుటోత్కమండు మాయ బలంబునఁ గౌరవసేపై విజృంభించుట. —

- క. మనసేన పేర్చి పెల్లార్చినఁ జూచి పుటోత్కమండు శ సెలఁగి జనకుఁ జే
కొని యిది మాయ పుటంపఁగ, ననురూపం బైనవేళ శ యని తలఁచి వెనన్.
- వ. కైలాసకైలాశరంబును జతుర్దంతసారోదారంబును నుద్దామగమనదుర్వారం
బును నగువారణంబు నెక్కి వజ్రజ్వాలాభీలబాహుదండుం డగుచు నయనసహ
స్రం బొప్ప నప్పండివులకుం దోడువడ నై రావణారూఢుం డై యింద్రుండు నను
దెంచె ననుబుద్ధివైరులకుం బుట్టునట్టుగా నంజనవామనాదిదిగ్గజంబు లెట్టెట్టివి
యని వినంబడు నాభంగిమ త్రేభంబుల నెక్కి తక్కటిదిక్పాలురపోలికం దోడి
దానవులు గెలంకుల నేతేరం గురుపతిపైఁ దోఁతెంచి యతని కడ్డవడుభగదత్తు
దంతిం బొదివి. 245
- క. అమ్మల నేనుఁగుకొమ్ముల, నమ్మత్తగజమ్ము నొంచి శ యతిముఠి మనసై
న్య మ్మెల్లఁ జదియఁ బఱచె భ,యమ్మున మొగతిరిగి దిక్కులద్రువ నొరలుచున్.
- వ. ఇట్లాభీలంబుగా భగదత్తుఁడుండలంబుఁ దోలి యురవడించి, 247
- క. దనుజవతి యేచి దుర్యోధనుడెన కడరుటయుఁ దత్త్వితామహుఁ డాచా
ర్యున కిట్లను పైఁడింబుఁడు, దనమాయాగర్వమున నుదగ్రుం డయ్యెన్. 248
- క. భగదత్తు నెగచికారవ,జగతీశ్వరుమీఁదఁ గవిసె శ సరభసవృత్తిం
దగ నడ్డవడక తడయుట, మగఁటిమియే పొదువవలయు శ మనుజాశనునికా. 249
- చ. తలఁకెడువాఁడు గాఁడు భగదత్తుండు భీమతనూజతోడ ని
ట్టలముగఁ బోరఁ జాలు నకత్రతా కరి యోరువ దేమి నేయు వి
చ్చలవిడి భూవిభుం గవిసె శ సామజమున్ వెన నేయుఁ డంచు జా

దులకును జేయి వీచి మును య దోలె నతండు రథంబు బల్కిసిన్. 250

వ. ఆచార్యప్రభృతు లగురథివరులునుఁ గూడికొని యరుభూవతి కడ్డపడి హిడింబా నందనుడైన గ్రంధుకొని వివిధాస్త్రంబులు వరంగించి రంత నక్కడ నతనికిఁ దోడ్పై యుధిష్ఠిరాదిపాండవులును బాంచాల మాత్యు ప్రమఖ దండనాయకులును బ్రతివీరులపై ననేకశిఖంబులు గురియ నప్పుడు పౌరు ఘోరం బయ్యె నందు మందాకీసీనందనుం డమందపరాక్రమక్రీడం గొంతేయబలంబులం గనువుగొట్టె నట్టియెడ నాఘటోత్కచుం యత్కటోద్దామవిక్రమాభిరాముం డగుచు సింహ నాదంబు నేయ బృంహితోదాత్రంబు లైనతదీయదంతావళంబులు నలికేగి నీ సైన్యంబుల బడలువడం జేసినం గని గాంగేయుండు గుంభనంభవున కిట్లనియె.

క. ఈయనతో రణ మిప్పుడు, నేయఁగ మది గొల్ప దస్త్రశిఖరికి జేరెం దోయజమిత్తుఁడు నేటికిఁ, బోయి మనము వత్త మెల్లిప్రాద్దున ననికిన్. 252

అ. అనిన నట్లు కాక యని ధనురాచాప్యఁ, డప్పు డాత్మవత్ యైనరథి కోటి కలుఁగఁ జెప్పికొని యని నేయుట, నిలిపి తివియఁ బంచె య బలము నెల్ల. 254

వ. ఇవిధంబున.

క. కారవబలములు దిరిగిన, భేరిశంఖాదితూర్యభీషణరావో దారపటుసింహనాద, స్ఫూరవిలాసంబు లయ్యె య బాండవబలముల్. 255

తే. చిన్నబోయి నీకొడుకులు య నేయఁ గలుగు, దొరలు విడదల కరిగిరి య పరఁగ భీషు నేనుకొడుకు నగ్గించుచుఁజెలఁగి వారు, సెన్నుసాంపారఁ జని రా తృశిబిరములకు.

వ. అని యిట్లు నాలవనాఁడు ధార్తరాష్ట్రులు దూలపోవుట సెప్పిన విని సంజయునకు నాంచికేయుం డిట్లనియె. 257

చ. అనితల నీవు పాండుతనయావలి కెప్పుడు మేలుచేయు నా తనయులకుం బరాక్రమము య దక్కువయుం బ్రకటింప విందు భీష్ముని గురు శిష్యుల దక్కుఁ గలకౌశలంబు నెల్లను వారు నీరికిం గొన కిటు లింతవారగుటకుం గత మయ్యది నాకుఁ జెప్పుమా 258

క. అనుటయు నాతం డిట్లను, విను మావధగుణము మంత్రగ్రవీర్యము మాయా జనితనమగ్రాధతి గా, దనఘా నీ కేసు మున్న యది యెఱిఁగింతున్. 259

ఉ. పాడియు సత్యముం గలరు య పాండుతనూజులు నీదుపుత్రు ల ప్పాడికి నోడ ర త్రైఱఁగురపాపము నేయఁగఁ జూచి తివు న క్కి డిటు నేయ కేలుచుగు య గెల్వచె ధర్మపు వారిగెల్పు మీ యోజుటయుం ధ్రువంబు విదురరోక్తులు వింటిమి గాడె యేర్పడన్. 260

క. నీయడిగినభంగిన గాం, గేయు నడిగె నట్లు వారు య గెలిచి చనినయా రేయి కురునాథుఁ డాతని, కాయన సెప్పినవిధంబు య నభివర్ణింతున్. 261

- వ. భీష్ముండు దుర్యోధనున కిట్లనియె దొల్లియుం బలుమాటుం జెప్పుదుఁ బాండవులకు వాసుదేవుండు సహాయుండై యుండు నట్లగుట నెయ్యదియు ససాధ్యంబు లేదప్పరమేశ్వరుడువాత్సలం బున్నరూ పెరింగెనువారు పెక్కండు లేరెఱింగినవారల కావనలు లేవు కాంతేయు లతని నెరింగి యాశ్రయింతురు నీవు సరకుసేయవు వినుము చెప్పెన మానససరస్సును త్తరవర్వతంబునగ్రస్త చేశంబున దేవతామనిగంధర్వాపురోగణంబులు గొలువం గొలుపుండి కమలనంభవుడు.
- తే. మణిగణోజ్జ్వల మైనవిగ్రమాన మొకటి, యంబరంబునఁగాంచి స్రవ్యాత్ముడందు నన్నిహితుఁ డగుటఁజేరి హర్షంబు నంభ్రమంబుఁదలకొన లేచి నశ్రమస్కరించి.
- క. లోకోత్పత్తిస్థితివిల, యాకలనవినోద మునిగ్రణార్పిత గుణరత్నాకల్ప నిర్గుణాత్మక, శోకభయాపహవదాబ్జ శ్ర శుభకరమూర్తి. 264
- వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబుల నం స్తుతించి యిట్లని విన్నవించెను. 265
- క. నారాయణ నీ కేఁ గడు, గారవమునఁ బుట్టి యిజ్జగము లన్నింటికీ సారమతిం గావించితి, నీరక్షణ వీని కెల్ల శ్ర నిలుపై యుండున్. 266
- క. ఇతఁటి మనుష్యభవనం, బుత్తలవడు చున్నయది మృహోగ్రాసురదుర్వృత్తముల నీవు కరుణా, యత్తమతిం బుట్టవయ్య శ్ర యదువంశమునన్. 267
- క. సరసఖండ నీవు నఖండఁడు, సరలోకమునకొ జనించి శ్ర నానాదై త్యైశ్వరులదెనఁ బీడ లుడుపుము, ధరణీభారంబు వాయు శ్ర దాత్పర్యమునన్. 268
- వ. అని వేడికొని వినతుం డయి యద్దేవునితోడినీడయుం బోనిసరనామధేయుఁ డగుమహాపురుషుం బ్రార్థించిన నన్నారాయణుండునుం గారుణ్యార్ద్రకటాక్షంబున వీక్షించి యట్ల యయ్యెడుం గాక యని యానతిచ్చి యంతర్ధానంబుసేసిననక్కొలుపువా రెల్ల నచ్చెరు వంది 269
- క. పరమేష్టి నీవు గడుఁ దత్పరతను వినయంబు సేసి శ్ర ప్రార్థించితి వెన్వకొకో వీరలు నావుడు, సరసిరుహాననుఁడు సెప్పె శ్ర సంప్రీతిమెయిన్. 270
- క. పరమమును లాదిపురుషులు, సరనారాయణులు వీరు శ్ర నా కారాధ్యుల్ సరహితముగఁ బ్రార్థించితి, ధరఁ బుట్టుం డనుచు దానిఁ శ్ర దలకొనిరి దయన్. 271
- క. ఇలఁ గ్రీడగఁ బుట్టినవీ, రలఁ గేవలమర్త్యులని సరకు సేయనివారలు సెడఁడు రెఱిగి భక్తిం, గొలిచినవారలకు శుభ మృగును వినుఁ డెందున్.
- వ. అని యెఱింగించి బ్రహ్మదనలోకంబున కరిగెఁ గొలుపువారలు నిజస్థానంబులకుం జని రిక్కడ నీకథ నారదజామదగ్న్యవ్యాసాదులచేత వింటిం దొల్లియు మహామునులు నిన్నుసరనారాయణులతోడైవైరంబు వలవ దని వారిందిర కాదే నీవు మదాంధుండ వై మానవైతి వింకనైనను గృష్ణు నాశ్రయించి పాండవులతోడి పోతున మెలంగి బ్రదుకు మని చెప్పి భీష్ముం డూరకుండఁ గౌరవవతియు నప్పులు క్కులు పెడచెవులం బెట్టె మీరు డగువారు సేయుహితోపదేశంబు లాదరించెదరె

యని పలికి సంజయుం డమ్మహీపతి కి ట్లనియె.

273

— య ధీష్ణునిపంచమదివసముద్భక్తమము. య —

క. వేగినఁ గౌరవసేనలు, వేగయ కై సేసి యనికి య వడలెం దీవో
ద్యోగత భీష్ముని ము న్నిడి, సాగరములు మేర దవ్యచందం బొండఁ. 274

వ. ఇట్లు వెడలి మకరపూహం బయర్చుకొని నిలిచె నంతఁ బాండవులును శ్వేన
పూహంబుగా మోహరించి రందు ముఖంబున భీమసేనుడును నయనంబుల
ధృష్టద్యుమ్నుశిఖిండులును శిరంబున సాత్యకియును గంతంబునం గిరీటియు వామ
పక్షంబున విరాటద్రుపదులును దక్షిణపక్షంబునఁ గేకయులును వీచున సభిమన్యు
ద్రావదేయులును బుచ్చుబున నకులసహదేవసహితం డయి యుధిష్ఠిరుండును
నిలిచి రివ్విధంబున నన్నదంబు లయినయుభయపూహంబులు మేనురతూర్వ
నినాదంబులు రోదసీకుహరంబు నిండ నొండొంటిం గదిసిన. 275

క. మకరపూహం బనియెడు, మకరాలయ మవుడు దర్పరమహిమోజ్జ్వలఁ డై
మకర క్రిడం జండత, మకరాభీలముగఁ జొచ్చె య మారుతి యధిపా. 276

ఉ. చొచ్చి పితామహుం గని యిష్ణుప్రచయంబునఁ గప్పె నాతఁడుం
జిచ్చున నేయి వోసినవిశ్వేశము దోవఁగ భీము నొంది ము
చ్చిచ్చును నేర్చునట్టలుగఁ య జేసి దమార్జితసేన నంత వి
వ్వచ్చుండు వచ్చి దివ్యశరవర్షనిరర్థభవిక్రమంబునన్. 277

క. భీష్మునిగర్వం బుడిపి మహావృక్షఁ డై కౌరవేంద్రయోధుల కల్లక
గ్రీష్మాదిత్యునిక్రియన, ర్విష్మత్వము నూపి యడరె య సేనలు దెరలన్. 278

వ. అట్టియెడ నీకొడుకు గురునిం గదిసి యతని కి ట్లనియె. 279

తే. పట్టి పాలార్చెదరు మీరు య పాండుసుతుల, నీవు భీష్ముండు నలిగిన య దేవతలకు
నైన మార్కొనవచ్చునే య సేన నకుండు, నొంపగాఁ నిట్లు లొప్పరికింపఁదగున్.

వ. అనిన విని కుంభసంభవుండు గటకటంబడి యతనితో ని ట్లనియె. 281

తే. ఎన్నఁడును మున్ను వారలయేవు నోవఁ, గాన మెట్లు సముద్రంబున బుట్ట
వై వఁ గొన్నంత గొనుఁగాక య వారిగెల్వ, మాకు శక్త్యంబె చవిగానికమాటలే.

క. అనుచు మొన గడచి నడచినఁ, గని పాండుతనూజసైన్యకవ్రాతంబుల్
గనుకని విచ్చిన సాత్యకి, యనిలజవం బెనఁగ దాకె య సప్తచార్యున్. 283

— య డ్రోణుండు దుర్యోధనప్రేరేపకుం డై పాండవసైన్యంబుపైఁ గవియుట. య —

సీ. తాకి యుజ్జ్వలబాణశతతి గవియించిన, నవ్వుచు బెడిదంపునారసములు
గురుండు శైవేయుడై య గురిసిన నొచ్చియు, దెరలక యాతండు య తీవ్రభంగి
బెనఁగంగఁ జూచి పాగవని యేది గురునిపై, నిశితాస్త్రసంతతి య నింది. నొంచె
నంత శత్రుండును య శాంతనవుండును, నతనికిఁ దోడ్పడి య యడరె భీము

౪. నేయఁ డ్రోడఁగుటయును నేడైఱ ద్రావదేయులును దానుఁ గవిసైన్యగ్రల్లిం

- బటురయంబుమైసుభద్రానుతుండు దు, ర్వారవిశిఖరతుల శ వారిఁ బొదివె 284
- చ. కడువడితోడ నప్పుడు శిఖండి ధనుర్గుణనిన్యనంబు పె
 ల్లడరంగ బాణజాలము విరయ త్తటిఁ గప్పంగ నీదుసైన్యముల్
 నుడివడ భీష్ముఁ డ (కుటయుఁ శ జూచి మనఁబున నాటదానితోఁ
 బొడ తునె యంచు మాక్కొనక శ పోయె దొలంగి యతండు భూవరా. 285
- క. కనుఁగొని కురుపతి యాచా,ర్యునిఁ బురికొలుపుటయు నాతఁ శ దుద్దామగతిం
 జని కడిమి మెఱయ నుజ్జ్వల,ఘనమార్గణపుంజముల శిఖండిఁ డెరల్పెన్, 286
- క. అమ్మెయిఁ గౌరవులును వ,ర్పమ్మలరంగఁ జెలఁగుటయును శ బాండవబలముల్
 సమ్మఖమునఁ దలవడినచు, సమ్మర్దం బుగ్ర మయ్యె శ సంగ్రామమునన్. 287
- క. ధూళిలు మేఘంబులఁ గర,వాలాదిశాతి హేతివర్గాఘటటి
 న్నాలయు గుణరవిగర్జలు, గీలాలపువృష్టికిం దశ్శయె నట్టియెశన్. 288
- క. ప్రావులు గట్టినగుట్టపుఁ, బ్రేవులు నేనుఁగుఁతఱచుగ్రబింకులు ర
 క్తావిలత వెల్లచీరలు, గావులు నై భటనికాయశ్శాయంబులు నై. 289
- క. సమరాంగణంబు గడు ఘో,రముగా నిరువాఁగుఁ బోరురభసంబున ది
 క్కమితి వడఁకాడఁ బొగడెడు,నమరులయులి వడరెఁ జదల శ నతినివికముగాన్. 290
- క. అనిలజభీష్ములు దమతమ, మొనలకు గన్నాకు లగుచు శ మునుకొని వడి న
 ర్జునకుంధసంభవులప్రా,పునఁ జూపిరి విక్రమంబు శ భూరిబలంబున్. 291
- క. భీమునిదెవఁ గాళింగో,ద్దామగజానీక సంగతతత్వస్ఫురణా
 భీమగతిం దఱిమెం గురు భూమీశుఁడు భీష్మగురులు శ పోరెడుబలిమిన్. 292
- చ. అఱిముఱి నీకమారవరు శ ల త్తటి నందఱు నాబకారివై
 నుఱక రథంబులం బఱవ శ నుజ్జ్వలశైలము మేఘబృందముల్
 గిఱికోనఁ గప్పిన ట్లునఁ శ గ్రీడి గుణన్వన ముల్లసెల్ల నే
 డైఱ విశిఖప్రతాన మనుశ్రీప్రసమీరమునేపు నూపిన్. 293
- క. ఆరథనీవహంబులు న,వ్వారణములుఁ డెరలి మరలి శ వడిఁ బఱచుటయుం
 గౌరవబల మెల్లను రణ,శూరుండు గాంగేయుమఱుపు శ సొచ్చె వికలమై. 294
- వ. ఇట్లు నేన మొగతిరిగినం గని సుయోధనుండు బరవనంబునం బురికొల్పి చేయి
 వీచుచు నగ్గలికనడచినం గాంభోజగోపాలసింధుగాంధారసోవీర త్రిగ ర్తకళింగప్ర
 ముఖబలసంగతులై శకునిసైంధవులు దుశ్శానసుంబురన్మరించుకొని యురవడించి
 భీమపార్థులం బొదివిన ధర్మనందనుండు వెన్నుదన్ని యదల్చినం జేదికాశకరూశ
 పాంచాలసైన్యంబులతో ధృష్టద్యుమ్ను పురోగములగు రథికముఖ్యులు గడంగి
 కవిసీరపుడు విందానువిందులు గాశిరాజును సైంధవుండు భీమసేనుని వికర్ణుండు
 నహదేవుని జిత్ర సేనుండు శిఖండిని దుర్యోధనుండు విరటునిఁ ద్రిగర్తులు నకు

లునిద్రోలుచు చేకితానసాత్మకులను గృహహార్దికులు భృష్టద్యుమ్నుని సౌభ
ద్రుండు సాల్వకేకయులను భృష్టకేతుఘటోత్కచులు నీకొడుకులం దలపడిరి
యుధిష్ఠిరుండు వాను మద్రేశ్వరుం దాఁకె నిట్లు సంకులనమరంబైన నస్త్రశస్త్ర
నంఘట్టనంబున పెడలుమాటలు మింట నడరి మధ్యాహ్న ప్రచండంబులైయున్న
చండకిరణుకిరణంబుల మిగిసింప నరదంబులు దాఁకి పడి పొరలుకరులును గరి
హస్తాకర్షణ విధ్వస్తంబులగురథంబులును దురగఘురపుటవిఘటిత గాత్రులగువదా
తులును బదాతివర్ణానర్థప్రహారధారాశర క్తసిక్తంబు లగుఘోటకంబులు నై
చూచుభేచకులకు వెక్కనం బయ్యె నట్టియెడ.

295

క. భీమునిపోరుట గడు నుద్ధామం బై మెఱయుటయుఁ బిరతామహుఁడు శర
స్తామవిదారితుఁ జేసె మహామర్తోత్కరుఁ డగుచు య నతనిం బెలుచన్.

296

క. కనుఁగొని సాత్మకి యేనుం, గునకు నీకులు సూపినట్లు య కోపంబున భీ
ష్మునిమీఁద గవిసి యుజ్జ్వల, సునిశితభల్లంబు లేసె య సురలు నుతింపన్.

297

అ. అలిగి యుతఁడు సూతురతిలఁ జెగ నేసిన, నధిప వృష్ణివీరునరద మిట్లు
నట్లుఁ దిగిచె నప్పు య డాకులగతి ఘోట, కములుఁ దప్పలంబు. య గలఁగఁబడఁగ

క. మరలుపుఁడు పట్టుఁ డిటఁ దెం, డరనమునకు వేగ వేగ య యడ్డము నరుఁ డా
తురుఁ డయ్యెచు సాత్మకి సె, చెప్పరఁ జారు డనునలిపు వారిసేనఁ జెలంగన్.

తే. వికలరథుఁ డగునాపృష్ఠివీరుమీఁద, నేయ నొల్లక మీతం డ్రియెనక మెనఁగ
బాహుబలమునఁ బొండవరప్రాయాహవిదళ, నంబుసేయఁదొడంగెభూనాథముఖ్య.

క. అంత విరాటుఁడు లయకా, లాంతకుఁడుంబోలెఁ బేర్చి య తిరభనమునకా
శాంతనవుఁ గదిసి యేసెం గుంతిసుతు లలర మూఁడురూరాస్త్రములన్.

301

క. ఏసి తురంగంబుల నో, నేసినఁ గోపించి భీష్ముఁ య డిషుదశకమునం
జేసె సతని రక్తజలొ, ద్భాసితగాత్రుఁడుగ రెండురబలములుఁ బొగడన్.

302

వ. అట్టియెడ.

303

శా. గంగానందనుఁ దాఁక నర్జునుఁడు వోఁగగా నడ్డ మై రాజు మె
చ్చుం గేల్గితి యులసిల్లఁ జని యశ్వత్థామ మడ్డావి
ద్ధాంగుం జేసెఁ గిరీటి నవ్వుడుఁ దదీరయం బైనచావంబు ద్రుగ
చం గోదండము వే తొకండు గొని యేసెన్ ద్రాణి పెక్కఁగుల్లలన్.

304

క. గురుసుతు బెడిదపుటంపట, నరనారాయణులు నొచ్చినకా నరుకడక
న్నరుణం బగుటయుఁ దద్రుచి, వరంపరలతోన నిగిడె య బాణచయంబుల్.

305

క. డడక నరుఁ డట్లు మైమఱు, వఱువుల్లుగఁ జేసి లీల య నంగము నిల్లం
బటియలుగఁ జేయ నాతం, డడలు మెడలక మటియు నేసె య సధికరయమునన్.

క. నొచ్చియుఁ బెనఁగినఁ గృపయును, మెచ్చు గదిరి విప్రుతోడకమయికొని పోరి

- టచ్చువక నేటి కని వి,వ్వచ్చుడు గ్రేడించి యొండు ౩ వలనికి నడచెన్. 307
- వ. తడనంతరంబ. 308
- ఉ. భీముఁ డుద గ్రదర్పమున ౩ భీష్మునిపై జన నడ్డ మై కురు
గ్రామణి భల్లవంచక యుగంబున నాతనిమేను సింహుడు
భీమదృఢకురప్రచయభిన్నతనుండు గఁ జేసె నాతఁ డా
భూమిపు నిట్లు సీమప్రియపు త్రికు లొండొరుతోడఁ జోరఁగాన్. 309
- వ. కనుంగొను జనంబులు. 310
- క. చండవిరోధితిమిరమా,ర్తాండు లనగఁ దగినవీరు ౩ దమలో ని ట్లు
ద్దండతఁ బెనఁగుట ధృతరా,ష్ట్రుం డవినయలోభమువృత్తుం డగుటఁ జూచి. 311
- వ. అని రట్టియెడ. 312
- క. కురువతికిఁ జిత్ర సేనుఁడు, బురుమిత్తుఁడు వేల్పుటేటిశుత్తుఁడుఁ బ్రా పై
యురవడిఁ దఱిమిన వారికి, నరనందనుఁ డెదురుపడె గురణధ్వని సెలఁగన్. 313
- క. పురుమిత్తుని నే డుజ్వల,శరముల గంగాతనూజు ౩ న వ్హతిబాణ
స్ఫురణమునఁ జిత్ర సేనునిఁ, బరమాంబకదళకమున విపాతితుఁ జేసెన్. 314
- తే. ఎన్నిశరముల నభిమన్యుడేసెఁ దమ్ముఁ,దారు నన్నియ శరములఁదఱిమి చిత్ర
సేనపురుమిత్తు లతని నేరసిరి నవోగ్ర,విశిఖములు నాటె భీష్ముఁ డగ్రవీరు మేన. 315
- ఉ. ఆతఁడు చిత్ర సేనునిశ ౩ రాసన మేడైఱఁ ద్రుంచి ఘోటక
వ్రాతము నొంచి మైమఱుపు ౩ వచ్చి శరంబులు మేన గ్రుచ్చి యు
ద్యోతితుఁ డైనఁ జూచి కర ౩ ముదతి రాజతనూజవర్గముల్
వే తఱియంగఁ జొచ్చి పొదిగవెం బటుమార్గణవృష్టి నాతనిన్. 316
- క. ఆసౌభద్రుం డుగ్రపు,వేనవి దావాగ్ని శుష్కఁబిసినమ్ము నిరా
యానంబుగ దరికొనుగతి, భాసితశరశిఖలు వారివైఁ బరఁగించెన్. 317
- క. రంగర్పుభసస్త్రత్యతు,రంగముఁ డై తాండవాభిరతుఁ డగువారులీ,
లం గడఁగి వీరవృత్తము, నంగరరంగమునఁ జేసె ౩ శత్రులు మెచ్చన్. 318
- వ. ఇట్లు పేర్చి కురుబలంబు నేర్పునభిమన్యుం జూచి జనతమన్యుం డై శుభలక్షణం
డగు లక్ష్యుండు. 319

—ఇది ఆభిమన్యులక్ష్యణకుమారులయుద్ధమా—

- క. తలవడి నొనాస్త్రము ల,గల్గికం గురియుటయు నతఁడు ౩ కాండము లాటి
ట్టల మైనయలుక నాతని,లలితోరన్స్థలమునం గల్గయ నాటించెన్. 320
- చ. తెరలక లక్ష్యుండు దృఢదీప్తశరావలి పార్థవట్టిపైఁ
దొరఁగఁగఁ జేసినం గినిసి ౩ తొల్ల హయంబులఁ జంపి సారథి
ధరఁ బడ నాతఁ డేసె విర ౩ థత్యము నొందియు సీమమన్యుఁ డు
ద్ధరగతి శక్తి వైవ నది ౩ ద్రుంచె మహేంద్రుని మన్యు డమ్ములన్. 321

- ఆ. శక్తిఁ ద్రుంచి తీవ్రసాయకహతదేహుఁ, జేయఁ దొడఁగునశనిరచేతిబలువు
నూచి కృపుఁడు రాజ్యసుతుఁ డనతేరిపై, నిడి తొలంగఁ బెచ్చె నెల్లఁ జూడ.
- క. కురురాజ యోధవీరులఁ, బురికొలుపుచు భీష్ముఁ డవుడు న పోరికి నడరం
గరిహయనరశరనిబిడత, ధరణి జలదనిబిడగగ వ్యతలముం బోలెన్. 323
- ఉ. సాత్యకి యవ్వ డేచి శరణజాలము చిత్రలఘుస్ఫుటత్వసాం
గత్యవిరాజమానముగఁగౌరవసేనఁ గలంగఁ జేసి యా
ద్ధత్యమునం దనర్చిన యదాత్తమనస్కుఁడు సౌమదత్తి యా
హుత్యభిరామవహ్నిక్రియ న నుజ్జ్వలఁ డై వెనఁ దాఁక నాతనిన్. 324
- చ. తలపడి యంత్యకాలశిఖరదారుణభంగి నమేయమార్గణ
ర్చులు వరఁగించుడున్ భయము న సాచ్చి జనార్దనుతమ్ముతోడియో
ధులు పిఱునన్నఁ దత్సుతులుడోర్బలదుర్దము లై వందుండు న
గ్గలిక నెదిర్చి యిట్లనిరి న కౌరవన త్రముతో నుదగ్రతన్. 325
- క. భూరిశ్రవనుడ యెక్కటి, వీరవిరోదంబు నలుపురవేడుక మొయి దు
ర్వారత వచ్చితి మొక్కరుఁ, గోరికొనుము నంగరమునగ్రకుఁమూలోనన్. 326
- చ. అన విని నవ్వి యొక్కఁడు మృదత్రుబలంబున కోర్వఁ డోపినన్
సునిశితబాణముల్ వఱపి న సూరెల నందఱు నొక్కపెట్ట యే
వు నెఱుఁపఁ డన్న నారథికరపుంగవు లేయ నతండు నమ్ము లె
ల్లను దునుమాడి వారిఁ జటులస్ఫురితాంబకవృష్టి ముంచినన్. 327
- క. పాలివోనిశౌర్యరేఖం, జెలఁగుచు వారొష్టేయు లతనిఁ న జేప్పడఁ బెక్క
ముఱల నొవ్వ నేసినం గడు, నలిగి శరాసనము లెల్ల న నాతఁడు ద్రుంచెన్. 328
- క. కోదండదళకశీఘ్ర, చేదం బొనరించి యవుడ న శిరములు వదియున్.
భూదేవికి బలిగా ని, స్వాదించెం గౌరవేంద్రబలములు సెలంగన్. 329
- వ. ఇట్లు వడినకొడుకులం గని వృష్టివీరుండు. 330
- చ. వగవును గోపముం గదుర న వైరిబలంబు దలంకఁ దేరు పై
నొగ నొగ దాఁకఁగాఁ బఱపి న నుగ్గుగఁ గౌరవనూతు నేసి బె
ట్టుగఁ దురగంబులు దురుముఠున్ వెర నాతఁడు నట్లు చేసెఁ బా
టిగఁ గరవాలముల్ గొని వరణి దిగి నేలకు దాటిరిద్దఱున్. 331
- వ. అట్టిసమయంబున. 332
- ఆ. వేగ మొంది వృష్టిరవీరు భీముఁడు గురు, వీరుఁ గురువీరుడు న గౌరవమున
వెనుకఁజనఁగఁ దివిది న తనతనరథముపైఁ, బెట్టికొనుచుకొలంగఁ న ప్రీతిఁజనిరి.
- వ. అంత. 334
- క. అపరాజ్ఞానంగతుం డగు, తపసుం గని ప్రాప్తుండుఁ న దడ వేగుడు రి

- రిపు లని కడంగి నరుఁ డ, స్త్రువరంపర వఱపి నీదురరధికుల నెల్లన్. 835
- వ. నిహతులం జేయుచు విహించు చున్నం గనుంగొని. 836
- క. సైరింపక యేడ్డెఱఁ గురు, వీరా గ్రణి యిరువదేనుఁ వేలరథంబుల్
పోరికిఁ బురికొలిపిన వి, స్ఫారగతిం గూడి కవిసెఁ గ బాధునిమీఁదన్. 837
- క. కడువెనఁ గవిసయవి గ, వ్వడి బాణజ్వాల లడర క వడి దావాగ్నిఁ
మిడుతలు వొలిసిన క్రియఁ బూడి, పొడి యయ్యెం గురుబలంబుఁ పొంగడఁగంగన్. 838
- క. కిరణంబు లడఁగి యంతకు, నరుణత్వము మెఱయఁ దరణి క యవరాద్రిశిరః
స్ఫురణను నధికరణాలం, కిరణం బొనరించుటయును క గాంగేయుఁ డెడన్. 839
- క. శ్రాంతం బయ్యెను వాహన, సంతానం బెల్ల నిపుడు క సంధ్యాసమయం
బింతలు నేటికి నని సా, లింతము గా కింకఁ బోర క లె సై యున్నె. 840
- వ. లని తలంచి కుంభసంభవాదియోధముఖ్యుల కెఱింగించి బలంబులఁ దివియ
నియమించి. 841
- క. నమర క్రిడనలీలం, దమక తమక తనిసి మరలి క తమతమయావా
సములకు నరిగి రుభయసై, న్యములజనంబులును దీవీర్యులు వెలుఁగంగాన్. 842
- తే. రెండువీళ్ల జనంబులు క రేలు వివిధ, హృద్యసంగీతములను సాహిత్యమధుర
లలితగోష్ఠీవినోదంబులను బ్రమోద, భరితులై ప్రొద్దుపుత్తురు క భరతముఖ్య.

— ఛా భీష్మునివృత్తిపదసముద్భవము. ఛా —

వ. ఏనవనాఁటిరాత్రి సనుటయుం దెల తెల వేగునప్పుడు ధనంజయుండు సేనాపతి
రావించి మకరవ్యూహంబు సంఘటింపు మని నియమించిన నఖిలజనంబులకుఁ
బ్రీతి నెక్కిన నతం డమోహరంబు దీర్చునెడ దానికిఁ బార్థపాంచాలవతులు
శిరంబును గవలు గన్నులును భిమసేనుండు దుండంబును సౌభద్రద్రావదేయ
ఘటోత్కచులు గండశృంగంబులును సాత్యకిసహితుండై యుధిష్ఠిరుండుగంతంబును
ధృష్టద్యుమ్ను పురస్కరంబుగా విరాటుండు వెన్నును గేకయులు వామపార్శ్వం
బును ధృష్ట కేతుండును గరూళపతియును దక్షిణపార్శ్వంబునుగుంతిభోజశతా
నీకులు జఘనంబును శిఖండియు నిరావంతుండును బుచ్చంబును నై వన్నిరి
భీష్ముండు దానికిఁ బ్రతివ్యూహం బూహించి క్రౌంచవ్యూహం బమర్చి యందుఁ
జంచువునం దాను గురుసహాయుం డై నిలిచె నేత్రంబులఁ గృపగురుపుత్తులును
మనకంబునఁ గృతవర్మయుఁ గాంభోజబాహికులును గళంబున శూరసేనపరివృ
తుండై సుయోధనుండును సురంబున సౌవీరసమేతుండై భగదత్తుండును వీఁవున
విందానువిందులును వామపక్షంబున సుశర్మయు దక్షిణపక్షంబున యవనవతి
యు నవరభాగంబున శ్రుతాయురుపేతుం డై భూరిశ్రవసుండును నిలిచి రిట్లు
భయసైన్యంబులును సన్నద్ధంబు లై నడచి శంఖశరీప్రముఖతూర్యనాదంబులు
సెలంగం దలపడియె నట్టిసమయంబున.

- క. తలకడచి నడచుద్రోణుని, యలవుఁ జలంబును సహింప య కనిలతనయుఁ డి
ట్టల మగురోవంబునఁ ద, ద్భులమువయిం బఱపె రథముఁ య బలువేగమునన్. 346
- వ. ఇట్లు వఱపిన నతనికోల్తలకుం గాక. 346
- క. తనముందటియోధులు పిఱు, ననుటయుఁ గుంభజాఁడు గినిసి య శరనవకము భీ
మునిమేన నాట నాతఁడు, సునిశితభల్లమున నతనినూతుం దునిమెన్. 347
- క. వాహనముఁ దాన నడపుచు, సాహసికత్వమున గురుఁడు య సమరక్రిడో
త్సాహము వదలక వైరి, పూహము దలఁకంగ భుజస్యముద్ధతిఁ గవిసెన్. 348
- క. మీతండ్రి ద్రోణునకుఁ దో, డై తఱిమినఁ గేకయులు భయముకులత మరు
ద్ధూతాంబుదగతిఁ దెరలఁగ, నాతలస్పంజయబలంబు య లఱిముఱి విఱిగెన్. 349
- ఆ. అధిప భీమసేనుఁ య డడరినఁ గౌరవ, సైన్య మతనిచేతఁ య జాఁవకట్టు
వడియె నపుడు ధరణివతు లిద్దఱును జేయి, వీచి తఱిమి రధికవక్రముమున. 349
- వ. ఇవ్విధంబున ధర్మనందనదుర్యోధను లగ్గలికం బురికొలుప మొగ్గరంబులు రెం
డును గండు మీగిలి తలవడియె ననిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కి ట్లనియె. 349
- ఆ. మనబలంబునందు య మంచిమగలే సాలఁ, గలిగి యాబలంబు య గెలువ లేమి
దైవకృతముగా దెల్పలఁపఁజోద్యముమున్న, యెఱుఁగఁజెప్పెవిదురుఁడట్టులగుట. 349
- క. అతఁ డెంత సాటి చెప్పిన, మతిహితముగఁ గొనఁడు కీడు య మానఁడు కడుదు
ర్మతి యైననాతనూజుఁడు, మతి గర్మమువెనుకఁ జనక య మానునె యెందున్. 349
- వ. విధికృతం బెవ్వరికి నుడువ వచ్చు నెట్లు గా నున్నది య ట్లయ్యెడుం గాక యనిన
సంజయుం డతని కి ట్లనియె. 354
- ఆ. నీతనూభవుండు య నెఱి గుఱి యెఱుఁగమి, యెఱిగియెఱిగి యతని య నేల చెప్పు
మనయుపేక్షవలన య విను నాఁటిజూడంబ, నేడు గయ్య మయ్యె య నృపవరేణ్య. 354
- వ. ఇంకం బశ్చాత్తాపం బుడిగి ధీమండ వై సమరప్రకారంబు విను మట్టియెడ భీమ
సేనుండు భవత్సేనాసాగరంబు పాయ వడం దఱిమి చొచ్చి దుశ్శాసనుండును
దుర్విషహుండును దుర్మదుండును దుస్సహుండును జయుండును జయ త్సేనుండును
వికర్ణుండును జిత్రసేనుండును సుదర్మనుండును జారుచిత్తుండును సువర్మండును
దుష్కర్ణుండును నొక్కచో నున్నం గనుంగొని యుక్కుమారులం దాఁకిన. 356
- తే. వార లండఱు నొండొరుఁడెరువేరఁ, బిలిచికొని వీడె చనుడెం చెరభీముఁ డీతఁ
డొంటి యగవడ్డచోటనశ్శయ్యకడంగఁ, బొదివి చంపుద మని యతిశ్శురణసేసి. 356
- క. ఉగ్రహములు లయకా, లగ్రహపతిఁ బొదువుక్రియ సకలఘువిక్రమగ
ర్వాగ్రహమున ముట్టిరి రివు, నిగ్రహంపటుని భీమునిం జటులగతిన్. 358
- వ. ఇట్లు నీకొడుకులు చతురంగబలంబులతోడం జట్టు ముట్టిన వృకోదరుండు సంత
నంబునం బొదలి సారథిం గనుంగొని నీ వీరథం బిచ్చట నిలిపికొని యుండు మని
నియోగించి గద వుట్టకొని ధరణికి లంఘించి. 359

- చ. కవిసి యుగాంతదండధరుకై వడిఁ గోలుమనంగి కుంభముల్
వపులఁగఁ దుండముల్ దునియఁ శ్ర బ్రక్కలు వ్రక్కలు గాఁగ దర్పమున్
జవము బలంబు నొప్పుగ గ్రజంబుల వ్రేసిన నెత్తు రొల్కఁగా
నని వడె ధాతునిర్మలమృత్యుచలవంక్తుల బోలి మేదినిన్. 360
- క. అరదంబులు పొడిపొడి మై, హరులగములు నుగ్గునూచ శ్ర మై మొత్తవుఁగా
ల్వరు సిదురుపలై పడ నిష్ఠురగతి విహరించె వాయునూనుఁడు గడతోన్.
- క. పెక్కండ్రతోడ నిష్క్రియి, నొక్కరుండ రథమృద్ధిగి శ్ర యురవడిఁ జని పే
రుక్కునఁ బోరుట నూడఁగ, నక్కజ మై యుండఁ గౌరవవాన్వయముఖ్య.
- ఆ. భీమసేను నపుడు శ్ర పెక్కుబలంబులు, వొదువు తెఱిగి ద్రువదశపుత్రకుండు
శత్రుగురునితోడ శ్ర సరభనవృత్తిమై, బోరి పోరి యుడిగి శ్ర బుద్ధి గలఁగ. 363
- క. భూరిరయంబున నదైనఁ, దేరు వఱవఁ బనిచి యతనిఁ తేరివయిం ద
తౌరధిన కాంచి శోకము, గూరన్ గద్గదిక నెలుఁగు శ్ర గుత్తుకఁ దగులన్. 364
- తే. ఆర్దుఁడై యవ్వితోకుని శ్ర నడిగె భీముఁ
డెచట నున్నాఁడు నాయుడ శ్ర లెట్లు ప్రాణ
సహిత మై యుండు నఁత డొకశచంద మైన
సేవిగతిఁ బోదు నక్కట శ్ర యెఱుఁగఁ జెపుమ. 365
- వ. అనిన విశోకుండు ధృష్టద్యుమున కిట్లనియె. 366
- చ. గొదగొని ధార్తరాష్ట్ర లతిగ్రహారవిధంబునఁ జాట్టు ముట్టిన
న్మదమునఁ దేరు డిగ్గి హరిణంబులపైఁ జనుసింహమో యనన్
గదఁ గొని నన్ను నియ్యెడ నశకంపితసుస్థితి నిల్వఁ బంచి బె
ట్టిదముగఁ జొచ్చె నాహవప్రతిష్ఠఁడు భీముఁడు వారిసైన్యమున్. 367
- శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము -
- వ. అని యవ్వల నెఱింగించిన సతండు. 368
- క. కడువడిఁ జని యంతంతం, బుడమిఁ బడినకరులగములు శ్ర వొరలుటకతనన్
వడముడి యరిగిన తెరు వేర్పడఁ గని వేవేగ రథము శ్ర వఱపెం గదియన్. 369
- వ. ఇట్లు భీమసేనుఁ జేరం బోయి. 370
- క. ఇదె యేనుఁగూడ వచ్చితిఁ, బదిలుండ వై పోరు మింక శ్ర బకమర్దన యీ
కదిసివీరుల నెల్లం, గుదియించెద ననుచుఁ గవిసె శ్ర గురువితతివయిన్. 371
- క. అత్తటి సేతనయుం డెలుఁ, గెత్తి రథికవరులతోడ శ్ర నిట్లను నీదు
ర్యృత్తునిఁ బొదువుఁడు భీముని, యుత్తలపా టుడుపుకడఁక నుడువుఁడు గడిమిన్.
- వ. అనిన విని యోధవీరులుం గుమారులు నొక్కపెట్ట ధృష్టద్యుమునం బొదివిన
సతండు ద్రోణదత్తప్రమాహనబాణంబున వారి నందఱ నిశ్చేష్టితులం జేసిన న
స్లుడు దప్పిదీర్చికొన నెడ గని యునిలనందనుం డొక్కమడుపున మధురశిశిరబలం

బులఁ బానంబుసేసి యల్లసిల్లి యాద్రువదపుత్తుఁ గూడికొనియె నట్టియెడ¹నాచా
ర్యుండు గయ్యంబు సేయుమునుమాన ధృష్టద్యుమ్నుండు దొలంగినతెఱపిం గది
యఁ బాంచాలపతి దఱిమిన నప్పు డగురుండు నవ్వుచు. 373

తే. అస్త్రవర్షంబుఁ గురియంగ ౧ నతఁడు పూర్వ, వైరబంధంబుకతనదుశ్రార్వార మైన
యతనితోవంబు పైరింప ౧ నలవి గాక, జడిసి పోయిన నాతండుశంఖ మొత్తె.

వ. ఇట్లు ద్రోణుండు ద్రువదుం డెరల్చి ధృష్టద్యుమ్న చనినవల నరసి తదీయ
ప్రమోహనమార్గణమూర్ఛితం బయినశూరతోకంబు నాలోకించి కరంబురయం
బునఁ బోయి. 375

క. వినుత ప్రజాబాణంబున మోహనబాణశక్తి ౧ వోఁ జేసిన నం
జనితప్రాణోజ్జ్వలు లై, యసికిం గ్రమ్ముఁ గడంగి ౧ రయ్యోధవకుల్. 376

వ. ఇవిధంబున నాచార్యసాపునంజేసి యేచి నీకొడుకులు పవనద్రువదులకొడుకులు
పై నడరినం గని యధిష్ఠిరుండు గేకయు లేవురను ద్రాపదీయులను ధృష్టకేతునిం
జూచి మీ రభిమన్యుండు ముంగలి గా రథంబులు వఱపి భీమసేనధృష్టద్యుమ్ను
లకుఁ దోడువడుం డని వంచిన. 377

క. ఆపన్నిద్దఱు సైన్యా,టోవనమేతముగఁ గవియురడును పాంచాల
యైపాలసుతుఁడు భీముఁడు, నేపారిరి నీదుసేనయెనకం బడఁగన్. 378

వ. తదవనరంబున. 379

తే. క్రందుఁగయ్యంబులోన నశరాతిభయద, బాహువిక్రమ నీ విల్లు ౧ పాదచారి
వగుట వల దని కేకయునరదమెక్కఁ, బనిచె భీమునిఁ పాంచాల్యవతిసుతుండు.

క. అప్పుడు మధ్యందినమున, నొప్పినయినుతోడఁ బిబాల ౧ నొర వచ్చి గురుం
డపాండవబలములపైఁ దెప్పదెరలఁ గురిసె శరత్యతిందీప్రముగాన్. 381

చ. కనుఁగొని పార్ష తుం పిడపుడు ౧ గట్టుపకా నయి వీక దాఁకినం.
దునిమె నతండు తద్ధనువుఁ ౧ దోడన పెక్కుశరంబు లేసె నా
తనిమెయి నొండువిల్లు ద్రువదక్షిణిపాలసుతుండు గ్రక్కునం
గొని శరన ప్తతిం గురిసి ౧ తోవము బెంచిన నాతఁ డుగ్రతన్. 382

క. ఆవిల్లు ద్రుంచి రాద్రర, సావేశం బొప్ప నాలుగమ్ముల రథవా
హవలిని సూతు నొక్కట, దేవగణము వొగడ వసుమతీం బడ నేసెన్. 383

మ. విరథుం డై యభిమన్యుతేరివయికిఁ ౧ వేగంబ పాంచాలభూ
వరసూతుం డరుగం దదీయబల మోశర్యం బాల కొక్కుమ్ముడిఁ
మరలం బాతె నతండు వాయుసుతుఁడుఁ ౧ మానింప మానింప న
ప్పు రథానీకముతోడ భీముఁ బొదివెశ్రభూమిశ్వరుం డుద్ధతిఁ. 384

... ధృష్టద్యుమ్నుడు శ్రోణునితో యుద్ధము సేయుట. ...

- తే. అంత నొండొకసారధి శ్రయతిరయమునఁ
జటులహయములఁ బూన్పఁ బాంశచాలనుతుఁడు
దనరథమునకు గ్రక్కునఁ శ్రజని పరాక్ర
మాభిరాముఁ డై గురునిపై శ్రనడరెఁ బెలుచు. 385
- వ. ఇట్లు ధృష్టద్యుమ్నుడు గడంగి యెప్పటియట్లు కుంభసంభవుతోడం బెనంగు
చుండ భీమసేనుఁడును. 386
- క. లనయరదంబు విశోకుఁడు, గొని వచ్చిన నెలమి నెక్కి శక్రూరోత్సాహం
బునఁ దనుఁ బొదివినదుర్యోధనుమీఁద నిశాతవిశిఖ్రతతి నిగిడించెన్. 387
- క. కురువతి యొకనారాచం, బురమున నాటింప భీముఁ శ్రడు గ్రత సేసెన్
గురుతరశ్రత్రయంబునఁ, గరములు వక్షమును నాటఁ శ్రగౌరవనాథున్. 388
- వ. దాని కతండు చలింపక వృకోదరుపై వివిధశరంబు లేసె నతనితమ్ములుదలకడని
యాభీమసేనుం బట్టికొన నుత్సహించి యెప్పటియట్లు బెట్టిదంబుగాఁ గవిసినం గని
యక్కుమారుల నభిమన్యద్రావదేయులును ధృష్టకేతుకేకయులును దాకిరట్లు
వారును నమ్మారుతియుం గూడి దారుణభంగిం దఱుముట సైరింపం జాలక. 389
- క. విఱిగి భవత్సురనివహం, బఱిముఱిఁ గనుకనిఁ జనంగ శ్రననిలసుతుం డే
డైట నెగది వగచె వా రం,దఱుఁదనచే జచ్చు టవుడు శ్రదప్పటకుఁ గడున్. 390
- క. తమ్ములఁ దోలిన నతిరా, ద్రమ్ముగఁగొప్పించి యన్న శ్రదలపడియెను సై
న్యమ్ముఁ బురికొలిపికొని రభ,నమ్మున భీమాదియోధశ్రనంఘముతోడన్. 391
- క. అపరాహ్ణనమయమున న, ట్లుపమాతీతాతిఘోరశ్రయద్ధం బయ్యెన్
రిపుభయదభుజుఁడు భీమున, కపరిమితబలుండు గురుధ్రరాధీశునకున్. 392
- సీ. తదవనరంబునఁబొదివి వికర్ణుండుఁ, జిత్రసేనుఁడు బాధ్యువుత్త్రుమీఁద
గవిసిన నతఁడు వికర్ణరథ్యంబులఁ, గూల్చి యాతనివయిం శ్రగుప్పెకోల
లిరువది నాటింప శ్రవరదంబు డిగి భీతి, యాన నాతఁడు చిత్రశ్రసేనురథము
పై కేఁగె ద్రావదిరపట్టు లేపురు భీము,నకు నడ్డపడి కురుశనాథుఁ దాకి
- తే. మేను నెత్తురు వఱుగా శ్రమెఱుఁగుటమ్ము
లేయ వారలఁ దలపడి శ్రయేనునార
సముల రారాజు నో నేసి శ్రసరభసముగఁ
దఱిమె గాంగేయుఁ డరిసేనఁ శ్రదఱియఁ జొచ్చె. 393
- క. చొచ్చి చతురంగవిలేతులు, విద్యునటులు సేయుటయును శ్రవివ్వచ్చుడు వే
వచ్చి తలపడినఁ బురికొని, యచ్చట నిరువాఁగు నట్ట శ్రలాడం బోరెన్. 394
- అ. రక్తనదులలోన శ్రరథయానపాత్రముల్, వఱపి యోధవరులు శ్రబాహుబలము
మెలయ నమరకేళి శ్రనలిషిరి శూరత, నేచి కడఁగి యోల శ్రరాచి రాచి. 395

- వ. అంత నరుణకిరణుం డన్వర్థాభిధానుండగుచు వచ్చిన వేగిరపడి వాయునందనుండు
సుయోధను నేడ నమయింతు వనునందంబున నతనికి సమ్మఖంబుగాఁ జేరు
వజ్రపించి కదిసి క్రోధమోదంబులు మనంబునం బెసంగొన నతనిం గనుంగొని.
- సీ. కడుఁ బెద్దకాలంబు య గాంఠించి యున్నయు, త్సవ మిప్పు సమహార య దైవమిచ్చె
గొంతినంకటపాటుఁ య గోడలిబన్నంబుఁ, దీ ర్పదం గృష్ణుండు య దెలువ నీవు
నరకు సేయమియును య సభలో నులూకునిఁ బంచి యాశించినయ్య¹వరుసములును
గ్రక్కించి బీరంబు య డక్కించుకొననీక, తెగఁ జూడఁ గాంచితి య మగతనంబు
తే. గలిగిమగుడక నిలుమనిరవలికి యుగ్ర, గతి నెదుర్కొనిరథతురంగములనూతు
జంపి చాపంబు ద్రుంచి విరస్సారకేతు, దంక మేడైఱ నటక భీమముండు సెలఁగి.
- ఉ. వేటొకవిల్లు పుచ్చికొనున నేగములోనన కౌరవేంద్రమైఁ
దూఱ వృకోదరుండు పదిరతూవులు పాములు పుట్టలోసికిం
దూఱినయట్లుగాఁ బ్రబలదోర్బల మేర్పడ నేయ నెమ్ముల్గ
గీతిన మూర్ఖ వచ్చి యొఱుగెం దఱి చె రుధిరంబు గ్రమ్మఁగన్. 398
- వ. అట్టియొక జయద్రథుండు రథివరులతోడం గడంగి వడముడిపై నడరె నప్పుడు
కృపాచార్యుండు దుర్యోధనుఁ దనరథంబుమీఁదం బెట్టుకొని తొలంగం గొని
పోయె నభిమన్యుండును ద్రావదేయులును గేకయులును మారుతిని మీఱి
సైంధవుం దలవడినఁ జిత్రసేనుండును జత్తుండును జిత్రాక్షుండును జారుచిత్తు
డును సులోచనుండును నందుండును నుపనందుండును రాద్రంబుగా సాధదుం
బొదివిన. 399
- క. బలియుఁ డగుసార్థపుత్తుఁడు, వల నేర్పడ నొకని నొకని య వడి నైదెడ
మ్ముల నేసి నొంప వారలు, దలఁకక వెన ముంచి రత్త్రధారల నతనిన్. 400
- వ. నహోదరులకు నహాయత్వంబు సేయం బూని మున్ను విరథుం డై పోయిన
వాఁ డగుటంజేసి. 401
- చ. తఱిమి వికర్ణుఁ డపు తనుఁ య దాకిన నాయభిమన్యుఁ డల్లి బి
ట్టఱి విలు ద్రుంచి సారథి వ్యథం దురగంబులఁ జావ నేసి క్రొ
మ్మొఱుఁగులతోడఁ దద్వజము య మేనినిఁ గూలఁగఁ జేసి యంగముల్
గిఱికొన బాణముల్ నినిచెఁ య గేలిమెయిం బటుదర్ప మేర్పడన్. 402
- వ. ఇట్లు నొచ్చినవికర్ణుం గనుంగొని కురుకుమారు లొక్కపెట్టి కవ్వడికొడుకుపై
నురవడించిన. 403
- ఉ. ఏవురు ద్రావదేయులును య నేడైఱ నాతని కడ్డ మై తురం
గావలి నొంచియుం బడగ య లన్నియుఁ ద్రుంచియు నంపవాసలం
జేవ సెడంగ ముంచియును య జేడ్పడఁ జేయఁగ నీరనూధపుల్

వోవక వారితో మఱియుఁ ౩ బోరిరి సిగ్గున బీర మెక్కఁగన్. 404

వ. అట్టియొడ నకులనందనుం డగుశతానీకుండు బహుప్రకారబాణంబులవివిధవిక్రమక్రీడ నలుపుబలుపుఁ గనుంగొని కేకయపాంచాలపతులు బాసటయై చటులతరతురంగమాతంగస్వందననందోహంబులం బఱపి కడిమి నెఱపి రిప్పురుసునంబ్రతివీరుల నఱుముటయు నప్పుడు వరంగుండు పశ్చిమాచలశృంగంబుమఱుంగు పడుటయుఁ జూచి గాంగేయుం డంత్యకాలకాలాకృతిం గడంగి పటువిశిఖవితానంబుల వేడిమి నూపి యమ్మోహరంబు దెరల్చి తనమొనల మరల్చికొని సమరంబు సాలించి శిబిరంబున కరిగెఁ బాండు నూసులును మేరులు వెడవెడ చెమర్చ విడిదలకుం జని రని యిట్లు సంజయుఁ డాటవదివనంబునాహవంబు తెఱంగెఱంగించె నప్పుడు. 405

క. కిమ్మారమర్దనునిచే, నిమ్మొయి నో టారఁ బెక్కు ౩ లేటులు వడి ద
ర్ప మ్మెడలి మూర్ఛమునిఁగియు, గ్రమ్మఱఁ గురునాథుఁ డెట్లుగడఁగెనొయనికిన్
వ. అని సకౌతుకంబుగాఁ బలికిన. 407

ఉ. భూరితపోవిశేషపరిపూరమృదుస్థిరహృత్కరంఁడవి
స్తారనివాసతంత్రఘనసారవిధాపరమాభిరామరే
భారమణీయ లోకహితకారిమహాకరణీయ ఘోరనం
సారదురామయాపదవ్యసాయక నిత్యఫలప్రదాయకా. 408

క. పారాశర్యప్రముఖో, దారముసింద్రాంతరంగధామాంతర్వి
స్ఫారప్రభావటలవి, స్తారోజ్జ్వలదీపరూపకతాస్తవనీయా. 409

మాలిని. అసురదళనలీలావ్యాప్తిదీప్తారశోచి
ర్లసితపరశుగాఢాల్లంకృతప్రోఘముద్రా
భ్యసనమహితబాహ్యప్రస్ఫురక్కంతిహృద్యా
హననసురభివిద్యా ౩ హంసనాదైకవేద్యా. 410

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజితకీనసామయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున భీష్మపర్వంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము. 411

హరిహరనాథాయ నమః.

శ్రీ మ దాంధ్రమహాభారతము

భీష్మవర్ణము - తృతీయాశ్వాసము.

విలసనత్వగురుగౌ

రీవిభ్రమరమ్యచాతురీస్వీకృతస

ద్యావ నిరుపాధికానం

దావహకరుణానుభావ శ హరిహరనాథా.

1

—ఐ భీష్మగాంధారేయుల సంవాదము. ఐ—

- వ. దేవా వై శంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2
- తే. భండనంబునఁదనయుండు శ గం డడంగి, హాక విని తీవ్రభేదంబుఁ శ బొందియంచి
కాలనూభవుఁ డప్పు డాశూతపుత్రు, నడిగె నుత్తరవర్తన శ మాదరమున. 3
- వ. అడుగుటయు నతండతని కిట్లను నాటిరేయి గాంగేయుతోడ గాంధారేయుండు.
- ఆ. మనము పూచి పట్టిక మొన లేర్పికొనిపోవఁ, బొండురాజసుతులబలము గవిసి
గాసిచేయు నదియుఁ శ గాక నీముందటఁ, బవనతనయుచేత శ భంగపడితి. 5
- క. నినుఁ గొని గెలిచెదఁ గుంతీ, తనయుల నని యున్నతలఁపు శ దప్పించెను నీ
వనిమిషుల నైనఁ జేకొన, వని మొన వా రింతబలియు శ రగు టేమియొకో. 6
- క. అనిన విని నవ్వె యతఁ డి, ట్లను నిం తన నేల నన్ను శ నని నాయొడ లో
మినచోటుఁ గలదె వెఱయో, ధనికాయం బైన నకట శ తలఁకదె చెపుమా. 7
- వ. పాండవుల గెలువ నలవి గాదని యెప్పుడుం జెప్పుదు నైన నల లేక నీకు
జయంబు గోరి పోరెద వగవ కుండుము.

—ఐ భీష్ముని సప్తమదిపన యుద్ధక్రమము. ఐ—

- క. అన విని యూజిసి నిద్రా, జనితసుఖం బంది రేపు శ జనపతి యనికిం 8
జనుటయు భీష్ముండు బల మెల్లను నెఱయఁగఁ దీర్చె మండలపూహముగన్.
- వ. అందు నమచు నరనాథుం డొప్పి యుండఁ దమ్ములుఁ జేయం గలదొరలును
నూరెల నిలిచి రంతం బాండవులును భండనంబునకు వెడలి రయ్యధిష్ఠిరుండు
మన మొనలం గనుంగొని వజ్రపూహంబు గల్పించు మని సేనాపతిం బనువ

1. తలఁకనె; తలఁకనె, 2. నోర; నోర.

నతండును దత్తాత్రేయారంబున సైన్యంబు సన్నద్ధంబుసేసిన నది పరబలంబు మెచ్చక
తటిమి తూర్వధ్వను లెనఁగం దాఁకె నప్పుడు ద్రోణుండు విరాటుని దౌఢి
శిఖండిని దుర్యోధనుండు ధృష్టద్యుమ్నాని మద్రక్షతి గవలను విందానువిందులు
యుధామన్యుని జెక్కండు రాజులు బీభత్సుని మార్కొనిరి భీమసేనుండు గృత
వర్మను సాభద్రుండు చిత్రసేనదుశ్శాసనవికర్ణులను ఘటోత్కచుండు భగదత్తుని
సాత్యకి యలంబునుని ధృష్టకేతుండు భూరిశ్వనుని జేకితానుండు గృపాచార్యు
ని ధర్మమానుండు స్రుతాయువును బలువురు భూవతులు భీష్మునిం దలవడి రట్టి
యెడఁ గృష్ణునితో జమ్మం డిట్లనియె.

10

తే. భీష్ముఁ డొడ్డన మేర్పిననబెడఁగు సాల, నొప్పెఁగొరవయోధులరయుబ్బు మెఱసె
నృపులనేకులు నామిఁద గనిగిడిరేను, జిక్కువఱిచెదఁజూడుమిరయుక్కుమడిచి.

వ. అని పలికి గొనయంబు సారించి.

12

క. జననాథులపై బెల్లె, సిన వారలు నొక్కపెట్ట గ చెలఁగి ముకుందా
ర్జునులఁ బలుబాణవర్షం, బున ముంచిన నారై నీదురపుత్తుబలంబుల్.

13

వ. అప్పు డింద్రనందనుండు గోపించి యైంద్రాత్మంబు ప్రయోగించిన.

14

మ. అది యాబాణము లెల్ల మాన్చి సరనాథాంగంబులఁ గీటి యు
న్మదశుండాలహయాళిఁ గూల్చి రభసోన్మాదక్రియఁ సంభ్రమ
ప్రద మై మందర మంబుధిం గలఁచుదగర్భం బొప్ప నొప్పించుడుం
దదనీకంబులు వాటి భీష్మరథ మార్ధారంబుగా నిల్చినఁ.

15

వ. త్రిగ ర్తపతి మొదలయిన యమ్మహీవతులుం దెరలి తమతమ సైన్యంబులు సన్న
నెలవులకుం జని యొడుంగుటయు గాంగేయుండు గడంగుటయుం గని రాజు
లతో రారా జిట్లనియె.

16

క. సేనాసమేతుఁ డగునరు, మై నొక్కఁడ భీష్ముఁ డడర గ బలువిడిమైఁ దో
డై నడవ వలదె యింతటి, మానుసులకు నేను జూడ గ మరలం దగునే.

17

వ. అనిన విని యాభూపాలనికరం బాలంబునకు నూలుకొని సురనదీసూను నిరు
గెలంకులం గూడికొనియె నప్పుడు.

18

సీ. గురుండు విరాటునితోడండ కేతుదం, డంబులఁ ద్రుంచె రెండంబకముల
నతండు వేటొకవింట గ నాచార్యమేనును, నూతుని మూఁడెస్సెనునిశితాత్మ
ముల నొంచి ఘోటకములనాలుగింట నో, నేసి చాపము సిడ గ మెడల రెంట
నేసిన నతండు ద గ న్నెనిమిదియమ్ముల, విరథుఁ జేసిన సుతూనరద మెక్కి

తే. యతండు దానును గూడి వ్యాలంపవెల్లి
ముంచుటయుఁ గుంభజండు గోపించి దొడ్డ
నారనం బేయ నమ్మత్స్యనాథరయ
సురము వడిఁ గాడి వీఁపున గ నుచ్చిపోయె.

19

వ. ఇట్లు క్రూరనారాచంబు బెట్టు దాడిన. 20

క. విల్లును నమ్ములు విడుచుచు, ద్రోణులయును శంఖుఁ జూచి య ధృతి గలఁగి జనం బెల్లను జూడ విరాటుఁడు, దల్లడమునఁ బాఱ విచ్చేఁ య దత్తైన్యంబుల్. 21

వ. అట్టిసమయంబున శిఖండి గురుపుత్రుఁడాలంబునఁ బటునారాచత్రయంబునాటించిన నతం డలిగి యొక్క పెట్ట పెక్కమ్ములఁ దురంగనూత కేతుచాపంబుల నుగ్గు సేసినం బలకయు వాలునుం గొని నేల కుఱికి పాంచాలనందనుండు సాళువంబు చందంబునం గవిసి యశ్వత్థామ యేయుభాణంబులు గృహణంబునఁ ద్రుంచు చుం గదిసిన నతండు కోపించి. 22

తే. పలక పటియలుగాఁ జేసి యలుఁగు దునిమి

యొడల వాలంపపొది నింప య నొల్లఁబోక

ద్రుపదపుత్రుండు గరవాలు య దునియ వైవ

నకుమఁ బొడి సేసి నాచార్యనందనుండు. 23

వ. శిఖండియు సాత్యకిరథం బెక్కఁ దదవసరంబున ధృష్టద్యుమ్నుండు. 24

—ఇ ధృష్టద్యుమ్నునిచే దుర్యోధనుండు విరఘఁ డై పోవుట య—

క. శరములు గురుపతిమీఁదం, గురిసిన నతఁ డతనిమేనఁ య గ్రూరాత్త్రంబుల్ సరథసమున నింపఁగ న, త్వరముగ నాద్రుపదసుతుండు య దచ్చాపంబున్. 25

వ. తుండంబులు గావించి. 26

క. మఱియు నొకవిల్లు గొనున, ¹త్రైవిస విరఘుఁడుగఁ జేయ య ధృతిఁ గరవాలం బుఱక కొని విభుండు నేలకు, నుఱికి యతనిమీఁద నడరె య నుగ్రాకృతి యై. 27

వ. అట్టియొడ సాటలుండు రయంబున నెఱుది యన్నరపతిం దనరథంబుమీఁదికిఁ దిగిచికొని పోయె సాత్యకి యలంబునుని నలఘువిశిఖవృష్టిం బొదివిన నద్దనుజుం డర్ధచంద్రబాణంబునఁ దద్బాణాసనంబు దుండంబులు సేసి యంగమ్ముల వాల మ్ములు గీలించి మాయ లొనర్చి యతిఘోరంబుగాఁ బేర్చిన నాశినివంశవరుం డచలుం డై యైంద్రాత్మప్రయోగంబున నమ్రాయ మాయించి యతని వెగడు పఱచిన నతండు వెఱచఱచి పఱచిన నయ్యాదవసంహుండు సింహనాదంబు సేసి కురుబలంబులవయిం గవిసె నప్పుడు. 28

క. కృతవర్మ యేచి మారుత, సుతుపయిఁ దఱుముటయు నతండు య నూతునిఁ దురగ ప్రతీతి బడ సేసి మహోద్ధతి మార్గణమయము సేసె య దద్గాత్రంబున్. 29

వ. ఇట్లు విరఘుండును విశిఖతదేహుండును నై యతం డేదు వెరిగినట్లు నీదు మఱింది యగువృషకునరదంబుమీఁది కరిగె ననిలతనయుండును మనగజఘటల పైఁ బటురయంబునం దనరథంబుఁ బఱపె ననిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజ యున కి ట్లనియె. 30

- క. విఱుగుట నొచ్చుట మనదెనఁ, దఱచుగ నాడెదవు పాంశుతనయులబల మే
దైత డఱుంగక పెనఁగుట పలు, మఱుఁజెప్పెద వకటయేమిమా యయెతలఁవన్.
- వ. అనిన విని సంజయుం డతని కిట్లను మనవారుఁ దా మోపినభంగిం బెనంగుదురు
సముద్రంబు పొచ్చినయేఱులుం బోలెఁ బాండవసేనం జొచ్చి తమదర్పంబులు
మెఱయ లే రది దప్పుగాఁ గొన రాదు సితప్పునఁ బాటిల్లినచేటునకు శోకింపం
బని లేదు సమరప్రకారం బవధరింపు మవంతీదేశాధీశు లగువిందానువిందులం
బటుబాణపరంపరలం గప్పి యుధామన్యుం డేచి యనువిందు విరథుం జేసిన
సతండు విందుస్యందనం బెక్కుటయు నప్పించాలవంశవరుండు. 32
- క. విందునిసారథి నొకకో,లం దునిమిన వాహములు గగ్గలంగం బడి పా
తెం దేరు దిగిచిగొని మగు,డం దద్బల మెల్లఁ దల్లడముఁ బొందె వడిన్. 33
- వ. అట్టిసంకులసమరంబున. 34
- క. భగదత్తునేనుఁ గడరిన, వెగడునఁ బాండవుల మొనలు శ్ర విఱుగుటయు మహా
నగ మేటివేగ మాఁగిన, సగిది ఘటోత్కచుఁడు దానిశ్రవకు వ్రుడిగించెన్. 35
- సీ. దనుజేంద్రునిలుచుట శ్ర గని సైన్య మెప్పటి, యట్టుల పురికొని శ్ర యనికిఁ జొచ్చె
నాఘటోత్కచుఁడు బాణావళి వఱవిన, భగదత్తుఁ డది యెల్ల శ్ర మగుడఁ జేసి
వటుతోమరంబులు శ్ర పదునాలు గడరింప, నవి ద్రుంచి డెబ్బదియమ్ము లేసి
యసుర యార్చినఁ బేర్చియారఁడు విరథుఁ జేసినవాడు శక్తివై శ్రచిన సతండు
- తే. నడుమఁ దును మాడి వడిఁ బెక్కుశ్రనారసముల
నొంప దైత్యుండు నముచి నిశ్రింపవతికిఁ
బాటిన ట్లోడి పాతె నశబ్దము గడిమి
నెగఁచె బ్రాజ్యోతిషాధీశుఁ శ్ర డిభముఁ బఱపి. 36
- ఆ. శల్యుమీఁదఁ గవలు శ్ర శరవృష్టి గురిసిన, నగుచు విరథుఁ జేసె శ్ర నకులు సతఁడు
వార లప్పు డొక్కతేరెక్కి యడరిన, రాద్ర మెనఁగ నొంచె శ్ర మద్ర విభుఁడు.
- చ. ధృతిబలు పొప్ప నిల్చి సహదేవుఁడువ్రేకనినారసంబుఁ గ్రూ
రతి నుర మాడ నేయ నది శ్ర రక్తము సోకక యుచ్చి పొవుడు
మృతుఁడునుబోలెఁ దేరివయి శ్ర మేటిమగం డగుమద్ర మేదిసి
పతి వడినం గలంగె సరశపాలక కౌరవరాజసైన్యముల్. 38
- వ. ఇట్లు మూర్ఛితుం డయినశల్యుం జూచి సారథి రథంబు దొలంగం దోలికొని
వొయినం గనుంగొని కవలు సింహనాదంబులు సేసి శంఖంబులఁ బూరించి రంతం
గమలబాంధవుండు ¹దివసమధ్యోపేతుం డయ్యె నట్టిసమయంబున యమనూనుం
డు శ్రుతాయువువై దొమ్మిదియమ్ములు నిగిడించిన సతండు వాని మగిడించి

నిశాతనాయకన ప్తకంబు శరీరంబున గుచ్చినం గోపించి యుధిష్ఠిరుండు వరాహ
కర్ణమార్గంబున వానివక్షస్థలంబు వచ్చి వెడలదవాతియమ్మునం గేతువుఁ
దునిమిన నతండు. 39

ఉ. వెండియు నేమబాణములు యే తోడి ధర్మజు నొప్పు నేయ నా
తండు మహాగ్ర కోపమునఁ దతురగంబులఁ జంపి తద్దను
ర్దండముఁ ద్రుంచి తత్తనువు యరక్షమయంబుగఁ జేయ వాఁడు భీ
తుం డయి పాతె నీబలము యమాలఁగ నబ్బల ముబ్బి క్రాలఁగాన్. 40

... చేతాశ్వుపాచార్యులద్వంద్వయుద్ధము... -

తే. చేతానుండు గృపునిపైశ్చిశిశరములు, గురిసె నాతండు విల్లును యగుజ్జములను
వ్రయ్యలుగఁ జేయఁ గద గొనరథము డిగ్గి, నరభనంబుగఁ జనికృపురవిరథుఁజేసి.
వ. అయ్యాదవసించులండువెనుకకు లఘించిపోయినం గృపాచార్యుండు పదాఱమ్ము
లెమ్ములం గీలించుటయు నతండు గదాదండంబువైవ నగ్గతముండు దుండంబులు
సేసిన చేతానుండు రయంబున రథంబుమీఁదికరవాలంబు గొని మెఱుంగు
మెఱసినట్లు పఱతెంచిన శారద్యతుండు నిశాతకృపాణపాణియై ధరణి కెఱఁగి
యేడ్డెఱ నతనిం గలిసి నొప్పించి యతనిచేత నొచ్చె నిట్లరువురును మూర్ఖిల్లి
మేదిని వ్రానిన. 42

క. ఇద్దెన సుబలతనూజుడు, నద్దెనఁ గరకర్ణుడు రథయం బెనఁగఁగ న
య్యిద్దఱు డమరథములపై, గద్దెన నిడుకొని తొలఁగఁగఁ జని రథిపా. 43

వ. చేదిపతి యుగధృష్టకేతుండు భూరిశ్రవసునిం దొంబదతూపుల నే పారియేసిన
నొచ్చి కోపించి యాసోమద త్తతనయండు. 44

క. నానాశ్రుంబుల హయముల, మేనులు దునియలుగఁ జేసి యెము నారసముల్
వే నాటించిన నతండు శ, తానీకునిరథముపై కిరనరిగెం బెలుచన్. 45

వ. దుశ్శాసన వికర్ణచిత్ర సేనులతో సుభద్రాసూనునకు మహాయుద్ధం బయ్యె నందు
వారల నందఱ నానంక్రందనపొత్తుండు విరథులం జేసి వృకోదకువచనంబులు
దలంచి యలంచు చుండెం గాని సమయింపం డయ్యె నట్టిసమయంబున శాంత
నవుండు వారిం గైకొని యనేకరాజరథికులతోడం గూడ నన్నరనందనుపై నుర
వడించిన నాభూపతులు పలువురు ప్రాణు లగుటయు నయ్యభిమన్యుం డొక్క
రుండు బాలుండు నగుటయుం జూచి సవ్యసాచి కౌరికో నిట్లనియె. 46

క. ఉక్కు మిగిలి జగతీసులు, పెక్కుండు రయంబు మెఱయ యభీష్మసహితులై
యొక్కటఁ దోతెంచెద రా,దిక్కునఁ బోనిమ్మురథము యదీప్రస్ఫురణన్. 47

వ. అని వారలవలను సూస నచ్యుతుం డట్ల చేయం ద్రిగ ర్తపతి దన మొనలకుం డల
కడచి కవ్వడి మార్కొనుటయు నతండు. 48

- క. మీవీటి కల్ల మేటివి, నీ విట్లు గడంగి తిచట శ్ర నిక్కమ పోరం
గావలయుఁజమిఁదనుచు శ్ర,రావృత్తుఁ గావించెనూత్రహయసహితముగాన్. 49
- వ. అట్టియొడం గౌరవసైన్యంబు గాండీవిపై నొక్క పెట్టయడరిసం బాండవబలంబు
లతనికిం దలకడచి తలపడిన సందడికయ్యంబయ్యెనానంక్రందననందనుండు రాజు
లగములకుం గవిసి కేతనంబులు నఱికియు సారథిరథిరథ్యంబులప్రాణంబులు
వెఱికియు నాతవత్రచామరంబులు పొడిసేసియుఁ జావంబులు రూపఁజేసియు
వర్తంబులు వ్రచ్చియు మర్తంబుల మార్గణంబులు గ్రుచ్చియు సర్వాంగంబులు
నొంచియుఁ దలలు ద్రుంచియు విహరించు చుండ సపరాష్ట్రం బయ్యె ద్రిగర్త
నాథుండు వెండియుం బేర్చి యెదిర్చిన. 50
- తే. ఆతనిరథరక్షకులు శక్ర సుతునిమీఁదఁ
గడంగి ముప్పదియిద్దఱు శ్ర గవియుటయును
నవ్వియుఱువదినాలుగునారనముల
నక్కిరీటి యారథికుల శ్ర నవనిఁ గూల్చె. 51
- క. ఇలఁ బడినసహచరులఁ గని, యలిగి సుశర్ముండు దాఁకె శ్ర వర్జును నతనిం
దలకడచి శిఖంశిప్రభృతులు నిగిడిరి వారిమీఁద శ్ర ద్రుపదజ్ఞాతుల్. 52
- వ. ధనంజయుండును దనకు దుర్యోధనపైంధవు లగ్గం బై యున్నను క్రేఁగంటం
జూచుచు గాంగేయుపై నడరె నప్పుడు దన్ను దొడర వచ్చుశిల్పు నాదరింపక
ధర్మతనయుం డనిలతనయుమా ద్రితనయనహితుం డై పార్థనకు బాసట యై
భీష్మునిదెనకు నడరె నిట్లు పాండవపంచకంబుతోఁ బెనంగుళాంతనవుం గనుంగొని
కురుపతియును సింధురాజును బరవసంబు సేసి యప్పాండవేయులం దాఁకిన. 53
- క. శలశల్యచి త్రసేనులు, బలియుం డగుకృపునిఁ గూడి శ్ర పాండుకుమారా
వలిమీఁదఁ గవిసి వాల,మ్ములు గురిసి రతండు ¹నూచి శ్ర మోదం బందన్. 54
- వ. తదవనరంబున శిఖంశి దేవప్రతున కెదిర్చిన నొండు సేయనొల్లమి నాతండు కో
దండంబు దుండంబులు సేసి పిఱుననఁ జేయుటయుఁ బాండవాగ్రజండు వాని
ప్రతిజ్ఞావచనంబు లెత్తిచెప్పి మొగమోడక యదల్చినం బురికొని యప్పాంచాల
పతిసూనుండు సురనదీసూను మాక్కొనుటయు మద్రనాథుండెడసాచ్చి మహాన
లాశ్రుంబు ప్రయోగించిన దానికిందలంకక యతండు వారుణాశ్రుంబేసిననతండు
తత్ప్రతిహతి గావించె గాంగేయుండును ధర్మతనయు కేతుచాపదండంబులు
ద్రుంచి యార్చినం బేర్చి భీముండు గద గొని రథంబు డిగ్గి రారాజుపయిం గవి
యుటయుఁ దత్సమయంబునందలమిగిలిజయద్రథుండు రాద్రం బెనంగ వేగంబు
మెఱసిమెఱుంగుటమ్ములేనూ ఆతనిపై నడరింప నతండు నరకుసేయక శరంబులు
గద జడియుచుంగదిసి సింధురాజుహయంబులం జదియమోఁచిన నాసైంధవుండు.

క. ఉ క్కటి యొండొకనిరథం, బెక్కుటయున్ దొరలు దెరలి యేడ్చెటసెడి రా
దిక్కుప్రజ విచ్చె నప్పుడు, గ్రక్కనఁ బలి భీముమీఁదఁగవిసెం బెలుచన్ 56
క. ఎడఁ జొచ్చి చిత్ర సేనుఁడు, వడముశీవై ¹ నేయ నతఁకు యై చెం గోపం
బడరఁగ గద నది యుగ్రపుఁ, బిడుగుక్రియకా మెఱసి వఱచె య బిట్టుగఁజవలన్.

తే. అట్లు వచ్చునాగడఁ గని యచటియోధు
లలికి తమతమమీఁదన యడరు ననియుఁ

దలఁచి యొడిగిరి రారాజుఁ యదలఁపరైరి

ప్రాణభయ మెట్టివారిఁ గీరక్షలుప కున్నె.

58

క. అడిదముఁ బలుకయునుం గొని, చిడిముడి వడ కపుడు చిత్రసేనుం డుఱికెం
బుడమికి రథహయసూతులఁ, బొడిపొడి గావించెఁ బవనపుత్తునిగదయున్. 59

వ. ఇట్లు చిత్ర సేనుండు విరథుండైన వికర్ణుం డతనిం దనరథం బెక్కించికొని పోయె
నట్టియెడ. 60

శా. గంగాపుత్తుఁడు పాండవా గ్రజనియ్యగ్యంబుల్ మహిం గూల్చి న
ర్వాంగంబుల్ వెన నొంప నాతఁడు సముద్యత్తోధుఁడై శక్తివై
చెం గంపింపక త్రుంచె దాత విభుఁడకా య శీఘ్రంబ మూర్తీసుతో
త్తుంగస్యందన మెక్క నొంచెను సరిత్రాసుండు మాదేయులన్. 61

క. తమ్ముల నొంచిన నగ్రజుఁ, డుమ్మలికముతోడ బెరయ్యనుత్సాహమునం
ద మ్మందఱు బురికొలువఁగ, నమ్మొననృపు లెల్లఁ దాకి య రప్పుడు భీష్మున్. 62

వ. ఇట్లు పలువురు ధరణీశులరవడించినం బెక్కుమ్మంగంబులుమోర్కొనినం జెలంగు
సింగంబుచందంబున నలిరేగిసురనదీసూనుండు వెరవు గలవనపాలకుండు తాళ
ఫలంబులు దిగఁద్రోచుచందంబున మెఱుంగు లడరువెడందవాతీయమ్ముల నమ్మ
హీశులతలలు డొల్ల నేయుచు మండలచారి యై విహరించు చున్న వెఱఁగుపడి
పాండవులు సూచు చుండ శిఖండి కోదండపాండిత్యంబు మెఱయుచుం గదిసినఁ
గ్రేడించి యతండు స్పంజయసైన్యంబుపయిం దఱిమి దైన్యంబు నొందించె నట్టి
నమయంబున. 63

సీ. సాత్యకి యేచి ధృష్టద్యుముఁడును దానుఁ, గురుసైన్యములఁ గలగగుండువెట్టు
విందానువిందులు య వెనఁ దాకి ద్రువదుని, కొడుకుగుఱ్ఱంబులఁ య గూల్చుటయును
విరథుఁడై హరితమ్మునరదంబుపై కతఁ, డేగిన ధర్మజుఁ యెల్లబలముఁ
గవియించి యిరువురఁ య గైకొని తఱిమినఁ, బ్రజకుఁ జే వీచి రారాజు గడఁగఁ

తే. దమ్ములును భీష్ముఁడును ధర్మతనయునమద

సేనఁ బొదివిన వాసవనూనుఁ డమర

ద్రోణుఁ డాతని మాఁక్కొని య బాణజాల
పిహితముగఁ జేసి రోదనీకహర మెల్ల.

64

వ. ఇవిధంబున నాచార్యుం డేచిన నతనిప్రాపున భవత్సేనలు సెలంగి పైకొనియె
నయ్యవనరంబున ధర్మతనయుండు దనయెలుంగు నూపిన నగ్గలిక నాతనిమొగ్గ
రంబున మొనలు బెరసి వరునఁదనంబు నూపి యేవునం బెనంగుచుండ నినుండు
దర్శనీయమండలుండగుచు నవరశైలశిఖరగతుండయ్యె నయ్యెడ సంజకంజాయ
నెఱయ నెత్తురుఁటెఱులవయ వడిం చేలిపోవుపీనుంగులం దివిచికోని చనుభూతవే
తాళనమ్మర్దంబులను సమరతలప్రాంతపతితంబు లై నశవంబులం గైకొని చెలంగు
నృగాలంబులరవంబులను దత్తమయం బతిఘోరంబగుటయుఁద్రిగ ర్తవతిప్రముఖు
లగుజగత్తీశుల వెగడవఱచిమెఱచివనవ్యసాచియు సైంధవాదివసుంధరావతులం
జిక్కువడంజేసి యుక్కుమిఱిసమారుతియుం దమయన్నకుం బొడనూపి నిలిచిన
నతండు సైన్యంబుల నివర్తింప నియమించి సమస్తపరిజనపరివృత్తుం డై.

65

తే. విడిదలకుఁ జోయె నవుడు నీకొడుకు లెల్ల, నావగానందనునికడ య కరుగుచెంచి
బలములన్నింటిఁ దివియంగఁబ్రబనిచి మరలి, రాత్మనన్నివేశంబులకఁతఁడుఁదారు.

వ. సప్తమదివనరజనీసమయావసానం బగుటయు.

67

— య భీష్ముని యష్టమదివసముద్ధరణము. —

క. భూపోత్తమ విను పాండు, డ్మైచాలతనూభవులును య గౌరవులును నా
టోపంబున సంగరకేత్రీవరు లై వెడలి రుగ్రశ్రీలలు మెఱయన్.

68

వ. అట్టియెడం గురుపితామహుండు గూర్మపూహంబు దీర్చినం గనుంగొని ధర్మ
తనయుండు ధృష్టకృముని నాలోకించి కౌరవపూహంబు సూచితే దీనికిఁ బ్రతి
పూహం బెయ్యది దానిసంఘంటింపుమనిన నతండుశృంగాటకపూహంబువన్నె
నిట్లు రెండుసైన్యంబులు మోహరించి యుత్సాహంబులు మెఱయ భరీమృదం
గాదితూర్యంబులు మొరయం దలవడినఁ బటుపేతివ్రాతపరస్పరసంఘటనంబు
లం బొగలేనిమంట లెగయం జటులన్యందనమూలంగతురంగభటకదంబకంబుల
గమనవేగంబున నెగయుపరాగపటలంబు లంబరంబునం బరంగనీకత త్తదనీకానేక
రక్తధారాసారంబు లడరియడంగించిననతిరాద్రంబునఁబెనంగునానమయంబున.

క. మీతండ్రి సింహనాద, స్ఫీలముఖుం డగుచు నాత్మ య సేన గడచినన్
భీతిం బొండవయోధ, వాగ్రీము మాఁక్కొనక యొదిఁగె నవసుధాధీశా.

70

చ. అనిలతనూజఁ డొక్కరుఁడునూర్పుచు భీష్ము నెదిర్చి నూతుఁ జం
పిన రథ మీచ్చికోంచుఁ గురుబృందము గొండల మంద నశ్వముల్
వెనుకకుఁ బాతె నప్పు వృధిగవీవర పాండవసేన యుబ్బెనీ
తనయుండు భీముకట్టెదురఁ య దాకె సునాభుండు విక్రమాధతిన్.

71

—... సునాభుడు మొదలగుకుమారులు భీమునిచే జన్మట. ...—

అ. అట్లు దాచుటయు బ్రకాంతకుఁ డంత్యకా,లాంతకుండువోలె న నలిగి బొమలు
ముడి వడంగ నొక్కఁడవెడఁదయమ్మానఁ దల, నటికివైచి పెలుచ న నవ్వె నధివ.

వ. ఇట్లు సునాభుండు వడట గనుంగొని కోపాటోపంబునఁ దత్తోదరు లగునాదిత్య
కేతుండును నవరాజకుండును బహ్వశియుఁ బంశితకుండును గుండధారుండును
విశాలాక్షుండును మహాదళుండును వృకోదరుపై నొక్క పెట్ట కదసి పెక్కు
విధముల లగునమ్ములం బెక్కింట నొప్పించిన నప్పండవవీరుండు రోహిణీభీషణుం
డై యేరికిం దేటి చూడ రాక పలుభల్లంబున నతనిశితక్షురప్రముఖంబున శితప్ర
దరంబున శాతక్షురికాముఖంబున దీప్తార్ధచంద్రాంబకంబున ఖరనాచాచంబునఁ
గూర్జరాణంబున నక్కుమారన ప్తకంబు సమవర్తినమీపంబున కనిచినందక్కటి
కుమారు లుక్కు దక్కి వెఱుగఁపడి యంతంత నొదిగిన.

73

తే. నాఁడు నభ నాడినంతయు న నేడ చేయు
నట్టు లున్నాఁడు మొనలల న నలినసుతుండు
విదురుపలుకలు దలకూడె న వేయు నేల
యనుచు వెఱు జూచు చుండిరి న మనుజపతులు.

74

క. నీవుఁ దనూజులదుర్విస,యావేకం బుడువవైతి న వది దుర్గళలం
గావింప నింకఁ జావక,పోవచ్చునె వారి కనిలకపుత్తునిచేతన్.

75

వ. అది య ట్లుండె నప్పుడు సుయోధనుండు దనచుట్టునున్న యోధవీరులం గలయం
గనుంగొని భీముసేను మాక్కానం బంచి భీష్ముకడకుం జని శోకగద్గదకంఠం
దగుచు నతనితో ని ట్లనియె.

76

ఉ. ఇమ్మెయిఁ గిట్టి వాయుసుతుఁ న డేవునఁ గోలుమనంగి పొంగి నా
తమ్ములఁ జంపఁగా నకట న తప్పక చూచెడు గాని రోషశో
కమ్ములు లేవు తోడువడఁ న గా దని నిల్చితో యున్నవారు నొ
క్కుమ్ముడిఁ జావఁ గోరి యిటు న లూరక యుండితొ కారవోత్తమా.

77

వ. అనిన విని నదీనూనుండు దాను నెదురు శోకించి యతని కి ట్లనియె.

78

క. ఇది మున్న యేను ద్రోణుండు, విదురుండును జెప్పినదియ న విస వప్పుడు బె
ట్టిదు లగుపాండవనూజుల, కెడు రై నిర్జింప వశమె న యీశున కైవన్.

79

తే. మనకుమారులలోన నరయ్యనిలతనయు, బారి కగపడువాని నెగవ్వారి కైనఁ
గావఁ దలకొనశక్యంబు న గాదు మనకు, నడలఁ బనిలేదు దీనికిరసధిపతనయ.

80

క. వీరస్వర్గము ధనముగఁ, బోరుము నీ వింక నొండురబుద్ధు లుడుగు మేఁ
బోరెద నోవినమెయిఁ దెగి, పోరఁగ జయ మైన దానిఁ న బోఁ ద్రొచెదమే.

81

వ. అనియె నని చెప్పిన విని వైచిత్రవీర్యుండు.

82

తే. గురుడు భీష్మండుఁ గలుగంగఁ ౩ గురుకుమారు

లిట్లు వొలిసెదలే మున్న ౩ యింతవట్టు

దల్లియును నేనుఁ జెప్పినఁ ౩ బొల్ల సేసి

దానిఫల మిప్పు డానుయోధనుఁడు గనియె.

83

వ. ఇంక నమ్మాట లాడుట గతజలసేతుబంధనంబు దానిం జాలింపు మట్లు కురు
కుమారులచావు గనుంగొని గాంగేయకుంభసంభవులు వదంపడి యేమి సేసి రని
యడుగుటయు నూతనందనుం డంబికానందనున కిట్లను భీష్మండు భయంకరా
కారుండై మారుతివయిం దేరు వఱపె నతనిం గని ధర్మనందనుండు సేయి వీచిన
ధృష్టద్యుమ్నశిఖండిసాత్యకులు దలకడచి యతనితోఁ దలపడి రంతకు మున్న
దుర్యోధనువనువునఁ గవినరధికులమీఁదం జేకెతానద్రాపదేయసహితంబుగా
నవ్వసాచి యడరె నభిమన్యుండును హైడింబుండును ధార్తరాష్ట్రునిదెసం దఱిమి
రిత్రైటంగున మూఁడుగట్టిమొత్తములు బెట్టిదంబు సేయ మనబలంబులుం బోక
వెనంగు చుండె నట్టియెడ.

84

క. ద్రోణాచార్యుండు ద్రువద,క్షోణీశ్వరుమోహరంబు ౩ సుడివడ దివి గీ

ర్వాణులు గీర్తింపఁగఁ బట్టు,బాణవరంపర లనేకశ్రధంగులఁ బఱపెన్.

85

క. కరిఘటలు మీఁద భీముఁడు, సరభసముగ నేయునార్యనంబుల మ్రోడై

1ధరఁ బడి రూపఱిసను దిన, కరుకరములఁ దమము విరియ్యగతి దోచె నృపా.

క. అఱిముఱి గుట్టపుదడముల, కుఱికి కవలు రాద్రసమ్యహోగ్రాకృతులై

నఱికిన నచ్చట రథములు, వఱిపఁగ రా దయ్యె నుభయ్యబలయోధులకున్.

87

తే. నరుడు రథికజనంబుపై ౩ సరభసముగ, నేయఁ గేయూరహరిత్రత్కాయశకల
వితతి నిల యొప్పె రాలిన్యవివిధపుష్ప,పుంజమునఁబొల్పునుద్యాన్యభూమివోలె.

వ. అప్పు డిరావంతుండు.

89

క. తురగనికరంబుతోడం, గురు సైన్యము దఱియఁ జొచ్చుకోల్తల నూడం

గర మొప్పె ఘనవిహంగోత్కరమువయిం గవియుడేగ్రతండంబుగతిన్.

90

వ. ఇట్లుక్కు మిగిలి యెక్కినయర్జుననందనుం గనుంగొని శకునితమ్ములు శుకుండును
శర్మవంతుండును వృషకుండును నార్జువుండును గజుండును గవాక్షుండును
గుట్టపుమొగ్గరంబులతో నగ్గలిక నతనిపై వాహనంబులం బఱపి పిఱుదివియక
రాయి రాయి దాఁకినట్లు దాఁకి రయ్యిరువాఁగును విచిత్రంబుగా బోర నయ్య
రురు గాంధారకుమారులు నయ్యరావంతుం బొదివి సెలకట్టలవాట్ల డొంకెన
పొట్ల నొప్పించిన బరిగోలలపోటులు దాఁకినం గినిసినగంధగజంబుచందం బై.

91

ఆ. అతఁడు ధన్వి యగుట ౩ నశ్వంబుఁదొలఁగ దాఁకించి తిరిగియాకరడిందిమగల
నారసములు పెక్కు ౩ నాటించి నొప్పించి, వెగడువఱచెసురలుగవొగడుచుండు.

- బ. అట్టియెడ. 93
- క. మును పోటులఁ బడి నొచ్చుటఁ, దనగుట్టుము వడినఁ బడక యధరణికి లంఘించెను మఱపు లేక పేరు, క్కునఁ బటుఖడ్గంబు వెఱికికొనుచు రయమునన్. 94
- వ. ఇట్లు భూచారి యయినభుజగరాజదాహిత్తం జూచి యేచి యాసుబలసూనులు సుట్టు ముట్టి. 95
- క. పొడవఁగ వ్రేయఁగ నతఁడుం, గడు నుట వగునేర్పు కడిమిరకలిమిం దనపైఁ బడ కుండఁ గృపాణమునఁ, గడుఁజిత్రపుగతుల జడిసెఁ యైదువు లెల్లన్. 96
- వ. ఆరాతులు వీడు గాలుమానిసి యగుటంజేసి మనకు నొప్పింప వెరవు గా దయ్యెడు ననుదుర్విచారంబున. 97
- ఆ. ఆర్వురును గడంగి యహయముల డిగి పటు, ఖడ్గదీప్తు లడరఁ యగదియుటయును బ్రమరి తిరిగి వారిఁ యబంధెండుదునియులు, సేసి క్రీడికొడుకు యెలఁగి యార్చె. 98
- క. వెక్కన మందుచుఁ గురువతి, రక్కసుతో ననియె నియ్యురగదాహిత్తం డొక్కఁడ మనసై న్యంబు, లుక్కడఁచుచు నున్నవాఁ డరలంబున కంటే. 99
- యి అలంబునునిశేత నిరావంతుఁడు మృతుం డగుట. యి —
- వ. అని యాతనివలను సూపినం గని వై తేయనాథుండు. 100
- ఆ. కడఁగి నడచి మాయ య గావింప నయ్యిరా, వంతునశ్వసేనయంతసేన వ్రట్టివారిమీఁదఁ యబురికొని తలపడి, సమయఁజేసె నదియు య సమసె నధివ. 101
- వ. అయ్యిరావంతుం డొక్కరుండును బాలివోనివిక్రమంబున నలంబునుని మా ర్కొని రయంబు మెఱయ మెఱుంగు మెఱసిన్లు గవిసి కరవాలంబున విల్లు దునిమిన దనుజుండు వినువీధి కెగసి మాయాశరంబుల నతని నొప్పించినం గోపించి గగనంబునకు లంఘించి. 102
- క. ఘనఖడ్గంబున వానిం, దునుమ నలంబునుండు దోడురతో నుజ్జ్వలయా వనరూపము గ్రాతగఁగై, కొని పెనఁగం బెనఁగఁ బాహుకొడు కచలుం డై. 103
- క. జననీవంశంబునఁ గల, యనుపమమాయానుభావ య మాతృఁ దలఁచి తే మునిచందం బగురూపం, బునఁ బేర్చి యనేకనాగయృపుంజముతోడన్. 104
- చ. అడరిన దానవుండు గరురడాకృతిఁ గైకొని మాయతోడ లోఁ బడ భుజగంబులం బొదివి య పట్టి రయంబున మ్రింగి యడ్డు చే డ్పడునరుపట్టికంతము గృపాణమునం దెగ వైవ మేదినిం బడి మొగ మొప్పె బూర్ణశశిభారీ వికారము లేనిచెన్నునన్. 105
- వ. అంత వియత్తలంబుదాత్తమహిరమండలమండితమధ్యం బయ్యె నని చెప్పిన విని ధృతరాష్ట్రుం డయ్యిరావంతుండు వడినం బొండవులును వారియోధవీరు లును జేసిన తెఱంగు సెప్పు మనవును సంజయుం డతని కిట్లనియె. 106

- కా. తోడంబుట్టువుపాటు నూచి యలుకన్ శ సుర్యారశుంభదర్శి
హొండింబుండు మహాసురేంద్రులు గజేంద్రద్రూఢులై నంగర
క్రీడాలోలతఁ దన్ను మీఱి విలయాశ్రిం బోల డిక్కక్ర మ
ల్లాడన్ బెట్టుగ నార్చి చొచ్చెఁ గురుసైన్యంబున్ మహాగ్రంబుగన్. 107
- చ. కరమున సున్నులూలమునఁ శ గ్రమ్ముమెఱుంగులు శత్రుసైన్యభీ
కరములుగా గజాశ్వభటకాయములన్ గుది గ్రుచ్చినట్లుగాఁ
జెరువుచు పచ్చువానిఁ గురుసైన్యముండు నూచి మదాంధసంధురో
త్కరరథసాతీభీషణముగగాఁ గవినెం బటువిక్ర మోద్ధతిన్. 108
- క. వంగాధిపతియు శౌర్యోత్తుంగతనం డగుచుఁ నీసురతుం డలరఁగ దై
త్యుం గదిసి గాఢమదమా,తంగఘటలతోడ నవును శ దారుణభంగిన్. 109
- వ. ఇట్లు దన్ను బెట్టు గిట్టినకరినికరంబులం గని పొంగి కరవాలంబు గొని యడరి
ఘట్రోత్కించుండు. 110
- క. కరదంతకర్ణమ స్తక, చరణము లని తోఁవ కుండురచందముగా ని
ష్ఠురవిక్రమకేలీవి, స్ఫురణంబున రూపు మాపె శ సురలు నుతిండు. 111
- వ. ఇవిధంబున గజంబులు చొలిసిన గజపురనాథుండు రోషంబున సురవడించి నా
రాచవృష్టి ముంచి వేగవంతుండును విద్యుజ్జహ్వంశును బహ్వశియు ననుదనుజ
ప్రధాననాయకులం బ్రేతపతిపురంబున¹కనిచి యాభీమ సేనతనయుతనువున
నిశాఢశరంబులు నించినం గోదండపాణియై క్రోధాగ్నిజ్వాలలు నిగురువడువునఁ
బటుబాణజ్వాలలు నిగిడించి కదిసి కురుపతి నవలోకించి యతండు. 112
- ఉ. పాడియు సత్యముం గలుగుఁపాండవకోటికి నీవు దొల్లి యె
ప్పాడిమెయిన్ సభం గిరము శ భంగ మొనర్చితి నాఁటియందఱుం
జూడఁగ నేడు తత్సలము శ సూపెద నీ కని మూదలించి మై
నాడఁగ నేసె గృష్ణభుజగ్రావలిఁ బోలిననారసంబులన్. 113
- క. దానికిఁ జల మెడలక నీ, నూనుం డావవనసూనుశసూనునిమేనం
దా ను గ్రశరము లిరువది, యేను వెనం గీలుకొలిపె శ నిభపురనాథా. 114
- తే. అసుర గినిసి కృతాంతజ్యహ్వయునుబోని, శక్తియై త్రిన నమ్మహాశ్వరున కవుడు
వంగపతి యడ్డపడుటయు శ వానిగజముఁ, గూలవైచిన నాతండు శ నేలకుటికె.
- క. ఏనుంగు వడిన సచ్చటి, సేనలు గెరలుటయు రాజ్యసంహుండు దన్నుం
దాన పురికొల్పికొని వెఱ, పూనక దావపునియెదుర శ వొక్కడనిలిచెన్. 116
- క. నిలిచి మహాశ్రుం బెఱమం,టలు గ్రమ్మఁగఁ బెలుచ నేయ్యటయు నడుమన చె
క్కలు గాఁగ నేసి దిక్కులు, నలిగులిగా నతండు సింహానాదము సేసెన్. 117
- వ. ఇట్లు సేసిన విని గాంగేయుండు గురుపక్షయోధవీరులం గలయుం గనుంగొని.

క. భీమునితనయఁడు డత్తు, ద్రామగతిఁ రాజుఁ దోడరి శ తత్కరటిఘటా
స్తోమంబు గూల్చి యాతని, పై మారి ఘనంగినట్లు శ బలువిడిఁ గవిసెన్. 119

వ. ఆఘటోల్కచుండు దివిజులకు నడయుండు మోరు వేషేగ రా రాజుం గూడికొనుం
డనిన సేనావతివలుకులకు గురుకృపాశ్వతామచి త్ర సేనులు బృహద్బలబాహ్నికా
వంతీనాథభూరిశ్రవసులును సైంధవసోమద త్తవివిశితివికర్ణులు నేకోద్యోగంబునం
దమతిమయసుచరు లైనయోధవీరసహస్రంబులతో రథంబులు దోలికొని చని
భవ త్తనయుం బరివేష్టించి హిడింబాతనయుం దాడిన కతండును దైతేయబలం
బులం గొని బలిమి మెఱసి నిలిచి మాక్కొనియే నారెండు సైన్యంబులు నొం
డొంటి కెదిర్చి పేర్చి పెనంగు చుండ నాభీమసేననందనుం డాచార్యప్రభృతు
లగునాపన్నిద్రులపై బహుప్రకారకూరబాణంబులు వరఁగింప నందు. 120

... ఘటోల్కచుండు ద్రోణాచార్యప్రభృతులతో యద్ధంబు సేయుట. ...

క. కొండటనూతులు వొలిసిరి, కొండటచాపములు దునిసెఁ శ గొండటచటుల
న్యందనహయాలి పడియెను, గొండటయంగములు న్నస్సె శ గురుకులముఖ్యా.

వ. ఇట్లుతిరథమూరధులం జిక్కువఱచినరక్కసున కటగి రయంబున సాధనంబులు
నమకట్టికొని రథసంబున నాకుంభసంభవాదిహ్వాదశరధికవకులు నొక్క పెట్ట
చుట్టు ముట్టి ముహోద్రుజ్వాలాజాలుంబులం బొదివిన. 122

ఆ. ఓర్వ రాక దానశ్రోతముఁ డంబర, వీధి కెగిసి పోయి శ విపులరనము
సెలఁగఁ బెలుచ 1 నడిరెడీమూతభంగి దు, ద్రాంతుండైనఁ జూచి శ ధర్మసుతుండు.

వ. భీమసేనుతో ని ట్లనియె నిక్కడ భీష్ముబాసె బడినపాంచాలబలంబులఁ బరిపా
లింపను నక్కడ నాచార్యాదుల కగపడ్డఘటోల్కచుం గావను వలసియున్నయది
యివ్వలనికిం గవ్వడి గలం డవ్వలనికి వేగంబ యరుగు మనిన సింహనాదంబు
సేయుచు. 124

క. కౌరవబలములు సుడివడ, మారుతి గవియుటయు మెఱసి శ మాక్కొని కురుధా
త్రిరమణుఁ డర్థచంద్రా, కారశరము దొడిగి ధనువు శ గ్రక్కునఁ దునిమెన్.

తే. తునిమి తోడన క్రొవ్వొడిగిదొడ్డనార
సంబు భీమునివత్సన్ స్థలంబు దూఱ
నేయుటయు సోలఁ గని ద్రావరదేయు లడరఁ
గడఁగె సాభదుఁడును ఘటోల్కచుండుఁ గలసె. 126

వ. ఇట్లు దండ్రె నొచ్చినఁ బొండుపాత్రులు నీవుత్తునిపై నొక్కపెట్ట మిక్కుటం
బగుకోపంబునం గవిసెన. 127

చ. కని కృపబాహ్నికాదిరధిక ప్రకరంబు గడంగి వారి మా
క్కొని పెనఁగంగఁ దేటి కడుఁ శ గూరత నేచినమారుతాత్మజుం

- జెనసి గురుండు ర క్తపరిక్షిక్తునిఁ జేసిన నాతఁ డల్లి యా
తని నొకనారనంబున నురదగ్రత మూర్ఖ మునుంగ నేసినన్. 128
- మ. ధనురాచార్యునిఁ జూచి తత్తనయుఁడుఁ ౩ ధాత్రీసుఁడుఁ భీము మా
కొని రాతం డెలనవ్వు సెన్నుగ గదాఘోరాకృతిం దేరు డి
గ్గినయాలోనన తేటి ద్రోణుఁడు గడంగెం జూచి తోడై కృపా
దినికాయంబు గడంగి వాయుసుతుపైఁ ౩ దీప్రాత్ములు నింపగన్. 129
- క. ఏపున హిడింబసుతుఁడును, ద్రావదిపుత్తులు సుభద్రతనయుఁడుఁ గోపో
ద్దీపితు లై వారలయా,టోపముఁ గుదియించి రతిపల్లు ప్రదరములన్. 130
- వ. అప్పు డనూపభూపాలుండును భీమసేనసఖిత్వలోలుండు నగునీలుండు నశ్వత్థా
మం దొడరి నొచ్చినం గని ఘటోత్కచుండు. 131
- క. తలవడి యగ్గురునందనుఁ, జలమున నొప్పింప గురుండు ౩ సరభనముగ ను
జ్జ్వలబాణావృతం జేసిన, బల ముటి దనుజుండు మాయఁ ౩ బన్నెఁ గుపితుఁడై. 132
- వ. ఇవ్విధంబున హిడింబాసూనుండు సేసినమాయంజేసి. 133
- క. గురుండు మొదలైనయావ,న్నిరువురుఁ గురువతియు నొవ్వ ౩ నేటులఁ బడి నె
త్తురు దొరఁగ సోలి నంగర,ధరణిం బడినట్లు దోఁచె ౩ దత్తేనలకున్. 134
- చ. కనుఁగొని సైన్యముల్ విఱిగి ౩ క్రందుకొనన్ నెనఁ బాట నావగా
తనయుఁడు సేన నాఁగి యివి ౩ దైత్యులమాయలు గాని బొంకు బొం
కని యెలుగెత్తి చెప్పఁగ భ్రయంబున నమృతపోయె నట్లు వో
యినఁ జనుడెంచె గౌరవమృహీసుండు దీనత భీష్ముపాలికిన్. 135
- వ. వచ్చి యిట్లనియె. 136
- క. నీవును ద్రోణుఁడుఁ గలుగం,గా వైరులచేత నేను ౩ గప్తవశితిఁ గా
దే వారితోడఁ దలపడి, చా వొండెను విజయ మొండె ౩ సంపాదింతున్. 137
- చ. అన విని నవ్వి పాండవులయంతటివారికిఁ గాక నీకు మా
కొన నగు నయ్య ¹యిప్పురుసుకకుత్సితవర్తన మిట్టిదుస్తరం
బునఁ దగులావు సేయ మముఃఖోటులు లేరె చలంబు డింపు మీ
వని పతితోడఁ జెప్పి సరిదాత్మజఁ డప్పుడు ప్రాభవంబునన్. 138
- వ. భగదత్తు నాలోకించి, 139
- క. దనుజు లొనరించుమాయలు, నినుఁ జేరవు వారి గెలుకు ౩ నీ విప్పుక యీ
జనపతి మెచ్చఁగ న్నాడై,త్యుని గెలుపుము నీదుసేనతో నడరి వడిన్. 140
- వ. అని భీష్ముండు పలికినంబ్రాజ్ఞోతిషపతి మేటిమగండు గావున నమ్మాటకుం బొంగి
సింగం బడరినచందంబున నార్చి సుప్రతీకంబు నెక్కి సేనాసమేతుం డై. 141

- తే. పరఁగి తోఁతెంచుపాండవబలము మీఁదఁ
గవియుటయు నంతనంతఁ గౌరవులమూఁక
మరలి యేర్పడఁ జూచి యగ్రమ్మాట యపుడు
నిజముగాఁ గొని యాజక్రినిగిడఁ మగుడ. 142
- వ. ఇట్లుభయసైన్యంబులుం ¹దలపడిననందడికయ్యంబున నపరాహ్ణం బగుచునుండ.
క. నగవతియుఁ బోనిగజవతిఁ, దగ నేడ్వఱ నెక్కి ప్రబలదైత్యబలముతో
నిగుడఁగ ఘటోత్కచం దా, భగదత్తునిమీఁదఁ గవిసె శ బార్థివముఖ్యా. 144
- వ. తదవనరంబున వృకోదరుం డరదంబురయంబు మెఱియ నయ్యభిమన్యుడ్రౌప
దేయప్రముఖులుం దానును హైడింబునకుం దో డై కడంగె నట్టియెడ. 145
- ఆ. పొదివి పలువు రేయఁ శ బాడువ వ్రేయఁగ భగ,దత్తుదంతిర క్త్రధార లొప్పెఁ
జెలుపు రెట్టి గాఁగ శ జేవులుసెలయేలు, లున్నతాచలమున శ నురలునట్లు. 146
- క. శూలంబున హైడింబుఁడు, గాలాకృతితోడ వైవఁగ నది పొడి యై
రాతెనునట్లుగ మగఁటిమి, వ్రాలినభగదత్తుఁ డేసె శ వడి భల్లమునన్. 147
- వ. ఇ స్లేసి యార్చి వెండియు. 148
- ఆ. భీముహరులఁ గూల్చి శ పేర్చి సౌభద్రాది, యోధవరుల నెల్ల శ నుఱక తఱుచు
టంపవానఁ దడిసి శ హయరథభటనమూ, హంబుఁ జంపె నమద్రహస్తిఁబఱిసి.
- క. మందరము మహాంభోనిధి, యందుఁ దిరుగునట్లు, పాండవవానికములో
నం దిరిగి సు ప్రతీక మ, మందగతిం జంపె బెక్కుమాతంగములన్. 150
- క. అలిగి దశార్ణాధీశుఁడు, గొలిపెను భగదత్తుమీఁదఁ శ గ్రూరగజము ను
జ్జ్వలము లగునతనితోమర, ములతాఁకున నది చలించి శ మొగతిరిగె వెనన్.
- వ. ఇవ్విధంబునం బోరుభగదత్తుం గనుంగొని గండు మిగిలి కురువిభుండు గురుకృపాది
యోధవీరనమేతంబుగాఁదఱిమిసం దమబలంబులు గోలాహలబహుళంబు లగుట
యొక బాండవాగ్రజుండు పార్థపాంచాలపురస్సరుండై యవ్వలనికింగ్రొవ్వలరం
గోల్తల సేసె నట్టిసమయంబున. 152

— యి ఆరునుఁ డిరావంతునిచచ్చుట భీమునిచే విని దుఃఖించుట. యి—

- క. నరుండు ధనుర్గుణరావ, స్ఫురణంబును దేవద త్త్రభూరిరవము నం
బరము వగిలించ నానా, శరములఁ గురుసైన్యసరభశనత్వం బుడిపెన్. 153
- ఆ. అపుడు సేరి భీముఁ శ డతనికి భుజగేంద్ర
కన్యకాసుతుండు శ గలనఁ బడుట
నల్లఁ జెప్పుటయును శ నడలి యెచ్చట నని
యడిగి యతఁడు నూవ శ నచటి కరిగి. 154

వ. దనుజఖండితుం డను నడి యున్నయయ్యిరావంతుశరీరంబు గనుంగొని యా
ధనంజయుండు. 155

చ. ఘనతరళోక వేగమునఁ శ్ర గన్నుల నీకులు నించి యాసుయో
ధనునవిసీతియుం బివవ శ్ర ధర్మతనూజుడు సంధి గోరి ప
ల్కినతగవుం గడంగి యనిశ్చకిం దలకొన్ననిజోద్యమంబుఁ దోఁ
చిన మదిఁ దిట్టుచుకా వినుతి శ్ర సేయుచు రోయుచు నుండె నయ్యెడన్. 156

వ. ఇట్లు పుత్రశోకానలసంతప్తచిత్తుం డగునవ్యసాచిం జూచి గోవిందుండు మంద
స్మితంబు సేసిన. 157

క. కని యతఁడు దెలిసి నీచే, వినినది యిది మున్ను దీని శ్ర విశిచితి నహోభం
జన తేరు నడపు గురుబల వినిపాతనపాటవమున శ్ర విహరించుటకున్. 158

వ. అని పలికినం బద్ధనాభండు రథంబు రయంబున మన మొనవయింబజివఁబౌధం
డు పటుబాణవరంపరలు వరగింప భగదత్తుండును గృపాచార్యుండును ద్రిగర్త
పతియును భీష్ము గూడకొని యాక్రీడి నెదిర్చిరి సాత్యకి యుడరినం గృతవర్మ
బాహ్లికులు మార్కానిరి మారుతి గవిసినం గుంభసంభవుండు దలపడియె నతని
ప్రాపున నేపు మిగిలి నీపుత్రకు లాబకమర్దను మర్దింపం గడంగి కవిసిన. 159

క. గురుసంపవెల్లి నాఁగుచు, సరభసముగ వారిమీఁద శ్ర శరవర్షంబుల్
గురియుచు వారలయమ్ములఁ, దెరలక భీముండు పటుగ్రతిన్వందనుఁ డై. 160

వ. సమరక్రీడ నలుపుడుఁ గురుకుమారులు దొరఁగించునారాచధారల నొచ్చి
యాశ్వుభారాక్రాంతం డై నయర్చివృత్తుండునుంబోలె మండీ యుద్ధండ్కోదండ
నైపుణ్యంబు నూపినం గుండభేదియు ననాథృష్టుండును గనకధ్వజుండును విరావి
యాసుబాహుండును దీర్ఘ బాహుండును దీర్ఘలోచనుండును దీర్ఘనిద్రం బొందిరి
పెటవారు వెఱచఱచి విఱిగి పఱచిన నజంబుల వెనుకొనువృత్తంబువిధంబున
వృకోదరుండు దోర్విలాసంబు మెఱసె నప్పుడు బ్రాదు గ్రంకు చుండ నేపెద్దకొ
డుకు బలుమొనలం బురికొల్పికొనిచలంబునం గోల్లల సేసినం గాంతేయప్రూ
హంబులు నభినవోత్సాహంబునం బోక పెనంగిన. 161

తే. ధరణి నెత్తుటఁ దోఁగి యాశ్రభరణకాయ

శత్రుఖండజాలంబులఁ శ్ర జాల నొప్పెఁ

బలుచ గాకుండఁ గుంకుమ శ్ర మలఁది పెక్కు

దెఱఁగుతోడవులు దొడిగినశ్రతేజవనోలె.

162

*“క. నీచెలువును నీబలువును, నీచతురత నీబలంబు † నీసాహసముకా

నీచక్కడనము నే నే,రాచూలికిఁ గలుగఁ గందు†రా రాకుణ్ణా.

వ. అని యంత నిలువక.” ఈ పద్యగద్యములు 155-వ దానికిఁ దర్వాత నచ్చుటకులలో
ముద్రింపఁబడి యున్నవి గాని వ్రాతప్రతులం జూపట్టవు.

వ. అంత.

163

క. తిమిరము గవినిన బాండవ, నమితియుఁ గౌరవులు రణము న్ సాలించి నివా
నములకుఁ దగఁ జని రయ్య, వ్రమయామిని నుచితపటువిశ్రమానుం డనుచున్ 164

క. కురువిభుఁడు నగరు సొచ్చియుఁ, జొరమిన గాంధారవిభుని న్ జూతతనూజుం
ద్వరితముగఁ బిలువుమనియా, తురతం బలుచూఱుఁ జెప్పె న్ దుశ్శాసనుఁడన్.

వ. చెప్పిన నతండు వారిం గూర్చుకొని వచ్చుటయునే కాంతంబున నమ్మహి కాంతుండు
వారలతో నిట్లనియె గాంగేయగురుకృపాశ్వత్థామలు యుధ్యస్తులై వాండవబం
బులం జెఱుచునట్టిసంరంభంబునకుం జొరచు మనసేనట నావాఁటికి నన్నుబులై
సమయము వచ్చె నేమి సేయం గలవార మనిన విని రాధేయండు పరాక్రీడా
లంపటం డై.

166

క. నరనాథ యింక భీష్ముని, దురమునకుం దేకు మేను న్ దోర్బలవిభవో
ద్ధరతం బాండుకుమారో, త్కరముం దత్సేనలకా మ్రదం బశఁగింతున్. 167

క. అని పలికిన విని దుశ్శాసనుఁ గనుగొని మనము వోయి న్ శాంతసప్తవిధం
డన ముడిపి వత్త మని చెప్పి నరేంద్రుఁడు వీడుకొల్పెన్ న బెజవారిఁ దగన్. 168

వ. ఇట్లు కర్ణసౌబలుల నిజనివాసంబులకుం బోవు బనిచి బహుప్రచారసౌభనంవా
సితంబు లగుజలంబుల జలకం బాడి పరమసురభిదండనాసు లేపంబులను జీని
చీనాంబరపరిధానంబులను మహనీయమాల్యాభరణంబులను బ్రస్థితమణిమయ
భూషణధారణంబులను దగ నలంకృతుండై తమ్ములుం దగువారలుంబరి వేష్టింపఁ
బరిమళవరంపరాభాసిత నూతనతైలధారాభిషేక ప్రదీపితంబు లయినకరదీపికా
సహస్రంబులు వెలుంగ వేత్రహస్తులు దొలంగు తొలంగు డని నందడి నెడ
గలుగ జడియ వందిసంహారంబులు సంకీర్తనంబులు సేయ మాగధమంజుల
గానంబులు వీనులం బొరయఁ బాతకవరనరవంబుల మనంబు రంజిల్ల రమణీయ
రిత్యుఖచితం బగురథం బెక్క మందమందగమనంబున మందాకినీనందనుమంది
రంబు సేరం జని తడియద్వారంబునం దేరు డిగ్గి దుశ్శాసనుముఁజేయి కర
తలంబున నవలంబించి యల్లన నడచి యుదిత ప్రకారంబునం బ్రవేశించి యప్పి
తామహుపాదంబులకుం బ్రణామంబులు సేసి తత్ప్రీతనమీషంబున నమంచితకన
కాననంబున నతం డునువ నాసీనుం డై చేతులు మొించి యమ్మునుజపతి యతని
తో నిట్లనియె.

169

మ. నిను ము న్నెంతయు నమ్మి పాండవుల ముగ్ధస్థింబు సేఁ జీరికిం
గొన నీసోరెపచందముల్ దెలియఁ బెక్కుల్ సూదితిం జేరి చే
రి నయం బిచ్చుచు నొంప నూల్కనక వ్యారిం బట్టి పాలార్చె దొం
డన నేరం గురుముఖ్య యింక నిట నీ న్ వాలంబు సాలింపవే.

170

చ. అని మొన దేవదానవుల న్ కైనను మాకొన రాదు నిన్ను సేఁ

డెనిమిదినాళ్లు లయ్యె నమరయింపవు నొంపవు నవ్వసాచి న
ప్పని యటు లుండనిమ్ము నినుఁ య బ్రాహ్మణ సేసెద నింతవట్టు నా
చనవునఁ బోవ నిచ్చి నృపతన త్తమ పోరికిఁ గర్ణుఁ బంపవే.

171

వ. అనవుడు.

172

క. అమ్మాట బుసమునకు పా,లమ్మై తాంకుటయు భీష్ముఁ య డత్యంతవిహ
దమ్మున నిండుగవడి మా,సమ్ము దగం దాల్చియుండె య సతవదనుం డై.

173

వ. వదఁవడి నిట్టూర్పు నిగిడించి మొగం బెగయించి భూపాలు నాలోకించి.

174

క. తలకొని నీకుం బ్రాణంబులు డావక యోవినట్లు య వోరంగ నిమ్మై
బలుకఁ దగునె ముక్కట నా,వలనం గలభక్తి యెల్ల య వమ్మునఁ గలయున్.

175

వ. అని పలికి యలుక వొడిమి వెండియు.

176

సీ. కాబ్బడే మహానీయశ్రాండవం బింద్రుని, నమరగణంబుతో య విముఖుఁ జేసి
బహుదివ్యశరణులు య వడయండే యెక్కటి,బవరాన మెప్పించి య శివునిచేత
గంధర్వాలకు నోడి య కర్ణుండు సీతమ్ము,లును బాట విడిపించిరకొనఁడె నిన్ను
పిను నను ద్రోణ నాతనిపుత్రుఁ గృపుఁ గర్ణు, గెలిచి విరాటుగోత్రపుల గొనండె

ఆ. తక్కు పెక్కుతెడలఁ య బెక్కుండ నేమేమి, సేసె వినమె యట్టిరజెట్టి నిన్ని
దినము లిట్లు దొడరి య పెనఁగియు సీచేత, నేడు వినఁగ వలసె య వేడిపలుకు.

క. తగనివని యని తలంపక, పగ గొంటి వజయులైననరపాండుసుతులతోఁ
డెగి యింక నీవు రణమున, మగఁటిమి వాటింపు రి త్తరమాటల నగునే.

178

వ. అని మఱియును.

179

క. గాండీవి గెలువ రాదు శి,ఖండిని జంపంగ నాకుఁ య గాదు వినుము న
నొండుమగలు మాక్కొనినం, జెండుదు ను గ్రమ్ముగ మున్న య చెప్పితి నీకున్.

క. ఏనును నాదళమును ద్రువ,దానీకవిరాటసైన్యరయాదవబలనం
తానములతోడఁ జెనఁగెదఁ, బూనుండు మీరెల్ల బొండురపుత్రుల గెలువన్.

ఆ. నడికిరేయి వచ్చి య నను నొవ్వఁ బలికినఁ, గలుగునయ్య జయము య గడఁగి సీవు
నడవు మనికి నెల్లి య నాచేలి¹బలుపు నూ,చెదవు గాక వేయుఁ య జెప్ప నేల.

182

క. అనినఁ బ్రియమంది నగరికిఁ, జని పతి సుఖనిద్ర సేసి య నముచితనమయం
బున మేలుకాంచి కయ్యంబున కాముత మయ్యె మేను య వొం గారంగాన్.

వ. ఇట్లు సన్నద్ధుం డయి బలంబుతో వెడలి సీవుత్రుండు భీష్మునుపలకించి భూపతి
ప్రకరంబులతో ని ట్లనియె.

184

... భీష్మునివమదివసయుద్ధము. ...

తే. ఇతఁడు పాంచాలు రాదిగ య నెల్లబలముఁ

జంపి పాండుతనూజుల య నమరభూమి

గెలువఁ గలవాఁడ నని రాత్రి య వలిక నేడు

దటిమి మనలావుఁ జేవయు య మెఱయ వలయు.

185

క. అనియాడుటలువమాటలు, విని బీభత్సంబు సిగ్గు య విపులవిషాదం

బును నొక్కపెట్ట వుట్టఁగ, ననిమిషతటిసీతనూజఁ డతిదుఃఖతుఁ డై.

186

వ. తన్నుం దాన యువశమించుకొని యన్నం గనుకొని కౌరవేశ్వరుం డతనిక
న్నెఱింగినవాఁ డై దుశ్శాసనునితో నిట్లనియె.

187

క. మన మెల్ల బితామహు నొద్దన యుండుద మదియుఁ గా కీరతనిముందటఁ బె

ట్టన వలయు శత్రుబలము, ద్దను లిరువదిరెండు వేలరథములవారిన్.

188

వ. అని నియోగించిన సతం డట్ల చేసె నద్దరణీసుండు గురుకృపాశ్వతామల నాలో
కించి గాంగేయుం జూపి సత్య వ్రతుం డగునీతండు శిఖండిపై నెయనని మనమెత్తి
విడియునాఁడ చెప్పుట మీరెఱుంగుదురకాదె యన్నీచునకు సోచరంబు గాకుం
డ నిమ్మహానుభావుం బొదివికొని రా వలయు ననిన వారలు నట్ల కాక యనిర
య్యమరనదీనూనుండు నర్వతోధద్రవ్యూహం బొనర్చి నందుఁ గృపాచార్య
కృతవర్మశల్యశకునినుదక్షిణసైంధవులును గురుకుమారులుం దానును ముందట
నిలిచెఁ దదనుమతిం గుంభసంభవభూరిశ్రవోభగదత్తులు వలపటను సోమదత్త
ద్రోణపుత్ర విందానువిందులుదావటను హలాయుధాలంబునశ్రుతాయువులు వెను
కను ద్విగర్తప్రకరపరివృతుం డై జననాథుండు నడుమను నిలిచి రంతకు మున్న
కాంతేయులు సైన్యసమేతంబుగా వెడలి రట్టియెడ నర్జునుండు మన మొగ్గ
రంబు నూచి ధృష్టద్యుమ్నున కిట్లనియె.

189

తే. కంటె గాంగేయు సతనిచరక్కటి శిఖండిఁ, బెట్టుమీతని మనమెల్లఁ య బిండుగట్టి
పొదివికొని వ త్రమివ్విధంబునకుఁ దగ ద, శంబుగామోహరింపు బ్రలంబునెల్ల.

వ. అనిన విని యతం డట్ల చేయుదునని సాత్యకిపిఠాటలు వలపటను నభిమన్యు
పాంచాలకేకయులు దావటను నకులనహాదేవద్రావదేహపురస్సరుం డై న యుధి
ష్ఠిరుండు నడుమను జేకితానకుంతిభోజులు వెనుకనుంగా నొనర్చి యగ్రభాగంబు
న శిఖండి నునిచి యతనికలంకల డాసి భీమసేనుఘటోత్కచు లొక్కవలనను
బాఠుండుఁ దాను నొక్కదిక్కున నిలిచి లక్ష్మీనయోధవీరులం గలయంతేర్చి గట్టి
మొనగా నమర్చె నిట్లుభయసైన్యంబులుం బన్ని భోరీభాంకారశంఖాదినివ్వన
గర్జాన్పూరితబహుళంబుగా నొండొంటిం దాఁకె నట్టిసమయంబున.

191

క. చెంగట నభినున్యుండు పి, శంగతురంగ ప్ర చార్యచంచద్రధుం డై

పొంగి మనదిక్కు ప్రజమీ, దం గవిసెం జచ్చు దూద్రదరికొనుమాడ్కిన్.

192

వ. ఇట్లు గవిసి.

193

తే. మెఱసి మండలచారియై య కొఱవి ద్రిప్పి, నట్లు గురుకృపసింధురారాజు లైన
యోధవీరులు వెగడంద్రనులివు మిగిలి, తరువఁబడువద్ధికి య సేనదరుగఁబడఁగ.

వ. ఇట్లు మాటులేక తలుముచున్న సౌభద్రుం గనుంగొని కారవపతి యలంబునుతో
ని ట్లసియె వీడు రెండవయ్యరునుం డై మనబలంబులఁ గలంచుచున్నవాఁ డద్దన
నందను నెదుర్కొన నీవ కాని మాటు లే దేము పాండవుల కడ్డనడియెదము
నీవు వీనిం బొదివి భంజింపుము. 195

అలంబునుడు దుర్యోధనప్రేరితుం డై యభిమన్యునిపైఁ గవియుట.

క. అనవుడు నళిండు దుర్దమ,దనుజావలి మన్ను గాఁగఁ శ డటిమెం గుంటి
తనయబలమ. గారాకులు, పెనుగాలిం దూలునట్లు శ భీతిం జెదరన్. 196

ఉ. అప్పుడు ద్రాపదేయులు రిశయంబున నడ్డము సొచ్చి దైత్యులం
గుప్పలుగా మహిం జెలుచుఁగూల్చిన దానవనాథుఁ డమ్ములం
గప్పెఁ గడంగి వారల నశఖండపరాక్రమలీల వారు వాఁ
డొప్పటి తేకూబరమ శ యాతగ వ్రాలఁగ నేసి యార్చినన్. 197

క. ఆలోనన తెప్పిటి లయ, కాలుండునుబోలె నసుర శ గన్నుల నిప్పులే
రాలఁగ వారలసిడములు, నేలం బడ నేసి చావనికరము ద్రుంచెన్. 198

వ. తుంచి నవ్వుచు. 199

తే. ఒకని నొకని నైదై దుమ్యహో గ్రభాసు
రాశ్రమల నేచి నొంచిన శ నతనిమదము
సొంపు సోదరవృథయును శ జూచి యడరె
నప్పు డాతనిపై సుభద్రద్రాత్మజుండు. 200

వ. అప్పు డుభయసైన్యంబులవారును వెఱఁ గంది. 201

క. దనుజుండు మాయాధికుఁ డ,ద్దనతనయుండు దివ్యశరధరుం డె ట్లగునో
యనుచుండఁగ నయ్యిరువురు, నని నేసిరి వృత్రవానశవాక్మతి దోషన్. 202

క. ఇతరేతరశరకృతశో, నేతధారలు నిగుడ నపుడు శ నిర్భరదావ
ద్యుతు లడరఁ బోలుచునగముల,గతిఁ బొలిచిరి వార లప్రకంపోన్నతు లై.

క. దనుజేశ్వరుండు మాయం, బొనరించినఁ దమము గవిసె శ భూనాయక ఘ
ల్లుననుతుండు భాస్కరాంబక,మున వెలుంగొనరించెసురనశ్రమా హమువొగడన్.

తే. అసుర వెండియుఁ బెక్కుమాయలు ఘటింప
శ క్రపాత్రుండు దివ్యాస్త్రజాల మడరఁ
జేసి యన్నింటి నడఁగించి శ చెలఁగి నొంప
రథము డిగి పాటెఁ బెలుచ నారాక్షసుండు. 205

క. రక్కసుండు విఠిగినం గడు, నుక్కున సౌభద్రుం డడరునరవడి గని న
ర్దిక్కుంఁ బటచెం దమలోఁ, జిక్కువడుచుఁ గారవేంద్రుసేనలు భీతిన్. 206

వ. అప్పుడు పెక్కుండు రథకులతోడంగూడి గాంగేయుం డభిమన్యువయిం గవిసెన.

తే. ఆతఁడు దానికిఁదలఁకక శ యుందఱకును, నన్నియొపు లై పోరంగ శ నరునుండు

సరభసంబుగ భీష్మువై నుకవడింపఁ, బొంగియిరువాఁగు నికవురఁ శ బొదివె బెరసి.

వ. అట్టిసంకలనమరంబున నభిమన్యుడై నడరుక్మహాచార్యుండాఁకి సాత్యకి బెడి
దంపునారసంబు లేసిన వాని నన్నింటిని సత్వతామనునిమి యలనివిల్లు ద్రుం
చినం గోపించి. 209

క. ఆసాత్యకి వేటొకవి, ల్లాసురగతి నెత్తియుగ్ర శ మగునారాచం
బేసిన నాతఁడు గేతు, వ్యానక్తుం డయ్యె మూర్ఖు శ వచ్చి నరేంద్రా. 210

క. ఆలోనన తెలిసి మెఱుంగు, వాచికతూ పాతఁ డతనికవత్తుమునకుఁ
గీలించి సిడము గ్రక్కున, నేలం బడ నేసి యార్చె శ సింగి వడంకన్. 211

వ. దానికిం గినిసి శినిమనుమండు పొగరు మిగులునారాచనిచయంబులం బొదివిన
నశ్వతామ రాహుగ్రస్తుం డగునుగ్రగభస్తియుఁబోతె నైనం గనుంగొని. 212

క. ద్రోణాచార్యుండు సుత, త్రాణవరత్వుఁడుఁ గృష్ణరత్నమునివై న
క్షీణోద్ధతిఁ గవియఁడు గీ, ర్వాణాధిపసుతుఁడు వచ్చి శ వడి నెడఁ జొచ్చెన్. 213

చ. అనవుడు నాంబికేయవసుధధిపుఁ డిట్లను ద్రోణుఁ డాత్మ న
ర్జునునకుఁ గూర్చు నాతఁడు గురుం గని యెంతయు భక్తి సేయు వా
రనిఁ దమలోన నట్లు వెన శ నప్పుడు దార్కొని యెట్లు వోరిరో
వినఁ గల దేర్పడం జెపుమ శ విశ్రుతభంగిగ నాకు సంజయా. 214

వ. అనిన నానూతనందనం డతని కిట్లనియె. 215

క. ఊత్రము దలకొని సంగర, ధాత్రికి నేతెంచి గురులు శ దంధ్రులు దమ్ముల్
పాత్రులు శిష్యులు మామలు, పుత్రు లనం గలబె తొడరి శ పోరన వలయన్.
— ఇది ఆర్జునుడు ద్రోణాచార్యులతో యుద్ధము సేయుట. —

వ. వినుము. 217

సీ. అర్జునుం డడరి ద్రోణాచార్యు మూఁడునూ, రసమున నేసి యుగ్రంపుటంప
వెల్లువ వఱపిన శ వెగ తొంద కాతఁ డా, తనిమీనఁ దూపులు శ దఱచు గాఁగ
నాటించె నంత భూనాథుండు పురికొల్పఁ, గఁ ద్రిగర్తులు గురుం శ గడచి కవియ
నరుం డేచి వాయుబాణమున నమ్మొనఁ, దూలించఁ గుంభజశైలశరము

ఆ. వచ్చి యుడువ నలిగి శ వానవి నారాచ, వర్షయఁ నఁ ద్రిగర్తవడనిపుత్ర
చయముఁ ¹ దెరలుచుటయురజనపతికృపశల్య, బొహ్మికులునుఁ దానుఁ బాల్కుదాకె.

వ. అట్లు దాఁచుటయు వారల నతండు గన్నె రాకమృతలం జేకాకువఱచె నట్లుగురుండు
మొదలై నయందఱకును నాధనంజయుపోరు దలమునుక లయ్యెఁ గురుపితా
మహుండు ధర్మసూతి యున్నతిట్ట కుటికి తలలు చెండాడె శకునిభూరిశ్రవసులు
గవలం దలపడిరి కళింగవతియును భగదత్తుండును నిభసేనలతోడం దొడరి భీమ
సేనుం బొదివిన. 219

- క. గిరి దిగుకేసరిచాడ్చున, నరదము డిగి భ్రమితపటుగ్రదాభీలత నా
కరువలిపట్టియుఁ గవిసినఁ, గరులుఁ దెరలఁ బననభూత్యఘనపంక్తిగతిన్. 220
- తే. క్రందుకొని యిట్లు మాతంగ్రఘటలు విఱుగ
నాశ్రుతాయువుఁ బ్రాగ్భోతిమాధిపతియుఁ
బోక నిలిచి యమ్మారుత్రపుత్తుజోడుఁ
దనువుఁ జించిరి వివిధాశ్రుతతులు వఱపి. 221
- వ. అప్పుడు గాంగేయుండు సేయుదారుణరణంబు ధర్మపుత్తునకు భరం బైన నతం
డెలుం గెత్తి పేరువేరం బిలిచి చేయి వీచిన నాకళింగనాథగదత్తుల విడచి
యప్పుడు గఱచుచు. 222
- క. కలయఁగఁ గరములఁ జరణంబుల నరమున శోణితంబు శ్ర బోరనఁ దొరఁగం
దలి రెనఁగిననడమామిడి, చెలువునఁ బఱతెంచె భీమ్యసేనుఁ డచటికిన్. 223
- వ. అంతకు మున్న ధృష్టద్యుమ్నుశిఖండివిరాటద్రుపదులు ధర్మనందనున కడ్డపడి
భీష్ముపై నడరి బహుప్రకారవిశిఖంబుల వెగడపఱచిన నతం డలిగి శిఖండి
నేయ నొల్లక యమ్మువ్వరను మూఁడసివాడితూపుల నేసిన నావీరరధికులు
హుతాగ్నిత్రయంబునుంబోలఁ బ్రజ్వలించి బాణబ్యాలులు నిగిడించి యతని నొ
ప్పించిరి వృకోదరుఁ డద్దెనం గవియుటం గనుంగొని కేకయగణై నేయద్రావడే
యులు గూడుకొని కవిసినం గౌరవసేనం జేయం గలమేటిమగ లెల్లను మిన్నేటి
కొడుకునకుం దలకడచి వారిం దలపడిన నిరుదెఱంగులదొరలును బలంబులును
నొక్కుమ్మడిం గ్రందుకొన బెరసి పోట్లాడు చుండం జండరశ్మి వినవీచిచక్క
నగంబునకుం జనుదెంచె నట్టియెడ. 224
- తే. రథములను సామజములఁ దురంగమముల
నుఱక ¹నెత్తుటేఱుల సీఁది శ్ర లతీయ నడచి
పోరి రేలును వేటెను శ్ర బోటు నొక్క
యలవిఁ జెలఁగంగ నుభయస్రైన్యములవారు. 225
- వ. అప్పుడు మనబలంబులజనంబులు. 226
- క. ధృతరాష్ట్రుండును బుత్తులు, నతిలోభంబునఁ బ్రజాత్యయము సేసిరి ధ
ర్మతనూజు గెలువ వచ్చునె, మతి లే రై రింక నేటిమాటలు మనకున్. 227
- ఆ. అనుచు వగచుపలుకు శ్ర ²లాలింతుభీష్మాది, యోధవరులతో సురయోధనుండు
చెనఁటిమాట లేమి శ్ర వినియెడ రనిన వా, రదియు నదియు విననియట్లుపోలె. 228
- వ. పరాక్రమక్రీడలు నలుపు చుండి రాసందడికయ్యంబునం గిమ్మారమర్దనుండు గద
పండువు సేయు చుండె నప్పుడు. 229

క. సరభసముగ సారథి దన, యరదముఁ దెచ్చుటయు నెక్కి శ యతివిశిష్టశర
స్ఫురణావరిణి బాహ్నికు, విరథుం గావించె సురలు శ విరుతింపంగన్. 230

తే. చిత్ర సేనుండు సాధదుఁ శ జిత్ర బాణ, పాచముననొం యార్చినఁ బాండుపాత్రు
డతనిసారథిఁ బం నేసి శ యంతఁ బోక, తురగములఁ జంపి యాతనిత్రుశ్శడంచె.

వ. అక్కు-మాడండును మద్యుఖునిరథం బెక్కఁ బాంచాః పతి గుంధనంభవుడైనడరి
యతినిమేన నానాస్త్రులు నించిన. 232

క. ద్రోణుడు గోపించి తను, త్రాణం బలుపుట్లు నేసి శ రువున రాజ
ద్బాణంబులు గ్రుచ్చిన సం, త్తీణబలుండై యరెండు శ సిగ్గటి తొలఁగెన్. 233

సీ. తటిమి సుశర్ముండు శ దాఁకి యర్జును నొంది, శృష్టువై నమ్మలు శ గీలుకొలువ
నలిగి యన్నరుండు వారలంపకాలువ బోలి, నడరెండుటయు వానియభిలబలముఁ
జేతినమ్మెటలను శ జేరుకోలల వ్రేసి, యంకుశంబుల నూటి శ యతిరయమున
వాహనంబుల దోలురవారును విండ్లును, బలుకలు వై చుడు శ బజచువారు

తే. నైనమీతండ్రి క్రిడిపై శ నడర నకుము, జొచ్చె సాత్యకి యన్నదీర్సుతుండుశక్తి
నైనమెయివాల్చియదిపట్టివై చెమగుడ, నారఁడాభీష్ముడెడఁడునుమాడెనధిప.

వ. ఇట్లు ద్రుంచి. 235

క. ఆలోనన మెయి దొమ్మిది, వాలమ్ములు నాటఁ బాండవవృహహము శుం
డాలరథఘోటసుభద్రా, భీలఁ దలకడచి పొదివె శ భీష్ముట నంతన్. 236

—.. దుర్యోధనుడు శకునిదుశ్శాసనుల భీష్మును సహాయులుగాఁ బంపుట. —

క. కని కౌరవపతి దుశ్శా, ననుతో ని ట్లనియెఁ గంటె శ శాంతనవునిపై
ఘనసేన ద్రోచెఁ జని కై, కొను డీవును సౌబలుండు నరకుంతవృత్తిన్. 237

క. అనవుడు నయ్యిరువురు నే, పునఁ గదియును జూచి ధర్మశ్రుత్తుండు మాద్రీ
తనయులు నడరిన దుర్యో, ధనుఁ డవుడు తురంగమాయురతిముఁ బురికొలిపెన్.

వ. ఆపదివేవురు నెఱరాపుతులు నొక్క పెట్ట శకునిదుశ్శాసనులకుం దలకడచి యె
క్కినం బాండవబలంబు మహామత్స్యసమూహవిహారంబునం గలుంగుమడుపునుం
బోలె నఁట్రోభించినం గోపించి కౌంతేయగ్రజుండును గవలును వివిధవిశిఖపరం
వరలు వరగింప ముందటికాట్లు దునిసిన మ్రొగ్గతిలంబడియును మోరలు పటియ
లై నెటి దప్పం గూలియు గుండియ లవినన నెగసి కెడసి యు వాగెలు ద్రెవ్వి
న పలియం బాటియు నాశ్వికులు నేల కొఱగినం జెనఁటి తిరిగియు ననేక
ఘోటకంబులు రూపజీన నేపటి యత్తురంగనికరంబు లేట మొగంబువడి చెదరి
కనుకనిం బటచిన. 239

క. శరీశంఖాదిరవ, స్ఫారత నప్పొండుపుత్రురబల మేచుటయుం
గౌరవపతి శల్యునితో, గౌరవమున నిట్టు లనియెఁ శ గడు దీనుం డై. 240

క. వెలివిరిసి వచ్చుజలనిధి, పాలుపునఁ దోఁతెంచుధర్మశ్రుత్తునిబలుగో

- లల నిలువరంప నీ వొక్కచెలియచికల్ప పయి ముచ్చుకజేకొను మిచటన్. 241
- ఆ. అనుడు నతడు పాండవవాగ్రజుఁ గవలును, బాఁకి విపులబాహుదర్ప మొప్పు
నారసములఁ బొదివి శ్ర మూరిమనంగినట్లునునఁ జూచి నరుఁడు శ్ర దనిలసుతుఁడు.
- క. బిక్కటఁ గడంగి శబ్దానిఁ, చెక్కుఁజూల నొంచుటయును శ్ర భీష్మవోణల్
గ్రక్కునఁ దఱిమిన నయ్యిరు, దిక్కులనైశ్చమలు నత్యుత్పీఠత బెరసెన్. 243
- వ. ఇట్లు గలయొక బెరసి యపరాష్ఠాంబున నుభయచతురంగమథనంబగు ప్రథనంబు
సేసె నట్టియొక భీష్మగ్రీష్మాదిత్యుండు బేడి మిఁలి వాఁడి మెఱసిననారసంబులగు
కిరణంబులు పరఁగించి. 244
- నీ. పండ్రెంటఁబండ్రెంటురబాండఁ గ్రజుని భీ, నుని చూద్రి కొడుకులనూఁటనూఁట
నేడింట నేడింట శ్ర నేచి సాల్పకెని ధృష్టద్యుమ్ను నొప్పించి శ్ర నమదవృత్తి
నార్చిన మాత్యుపాంధ్రాస్థానీకములును నో, ముగవరూఢినియును శ్ర మగధబలముఁ
గాశనై న్యంబుఁ గరదాశనీనయు నొక్క, పెట్ట రయంబున శ్ర భీష్మమీఁద
- తే. సురపడించినఁ బాండవోత్కరముఁ గృష్ణు
తమ్ముఁ బాంచాలనందసుశ్రవమ్ముఖమున
కడరసీ కాఁగి యందఱ శ్ర కన్నిరూపు
లై మహారణ మొనరించె శ్ర నత్రుగుడుఁడు. 245
- ఉ. శాంతనవుం డనేకబలనంతటి సుదృఢశౌర్యసారదు
ద్ధాంతపరాక్రమస్ఫురణఁ శ్ర బాఁకి నముజ్జ్వలశాతసాయక
క్రాంతపరీతనిర్మథితకంపితపాతితమూర్తిఁ జేసి య
త్యంతరయంబునం దనరథంబుగఱుల్ మెఱయు బ్రదీప్తుఁ డై. 246
- మ. గజరాజోజ్జ్వలఘంటికావళిఁ దురంగగ్రప్రస్ఫురత్కింకిణీ
వ్రజముం గాహళిదుండుభివభృతతూర్యశ్రేణుఁక సుందర
ధ్వజఘంటాతతులక శరాసవగుణవ్రాతంబుఁ దున్నాడి ధ
ర్మజనేనాతతి ముంపఁ జేసె బటువోర్ధర్యం బఖర్యంబు గాన్. 247
- వ. ఇట్లు బల్లిదుం డయి మల్లడి గొని మార్కొన మగలు లేక మదంబునం బొంగి
గాంగేయండు పాండవేములు వెఱగుపడ మఱియునుం గడంగి దుర్వారంబు
లగుదివ్యాస్త్రంబులు దీటుకొల్పి యేదిక్కు సూచినం దానయై రథికులను హస్త
కులను నాశ్వీకులనుం దునిమిన గంధసింధురక్త్రీడనంబున మ్రోడుపడినయుద్వా
నంబుచందంబున నగు మన్నచోట్లును గాలుబలంబులం గనుపుకొట్టినం గాలు
చేయి తల డొక్కయని యేలుపాటు లేక వంకం దఱిగినయ ట్లున్నయెడలును
బెక్కుదెఱంగులచప్పులు నిగుడ రథచయంబునవ మునంబులుం గరిహయనిక
రంబులయెమ్ములు విఱుగం గార్చిచ్చు పొదివినవెదురుటడవి తెఱంగునం దోచు

పట్టును దఱచుగొడుగులు విటలాటనంబు సేసిసం బెనుగాలిం జిక్కువడినకును
మితకాశవనంబునుం బోలుచక్కట్లును బహురత్నముయమకుటానిభూషణప్ర
జంబు వివిధవర్ణచామరజాతంబు నఱకి పడ వైచినం బ్రబలోద్ధతలులాయలులి
తం బయి కమలకైరవోత్పలాకీర్ణం బగుకొలని ననుకరించుప్ర డేశంబులును
నై పాండవసైన్యంబులు దైన్యంబు నొందియుఁ గలగుండగొనియు బెండు
వడియుఁ గలంగం బాటియుఁ దొలంగం దెరలియుం గోలాహలబహుళంబు
లగుటం గనుంగొని గోవిందుండు. 247

ఉ. అరున చూచితే మనబల్లాపలి నెల్లఁ గలంచు చున్నవాఁ
ఝాఝితశౌర్యసంపదయు ౧ నుగ్ర భుజాబలవైభవంబు వి
స్ఫూర్జితవిక్ర మోద్ధతియుఁ ౧ జూపె నదీసుతుఁ డిట్టిచోట నీ
దుర్జయదర్పవిభ్రమము ౧ దోఁవఁగఁ జేయక యున్ని యొప్పునే. 248

వ. అనిన వివ్వచ్చుండు విచారడోలాయ త్తం బగుచిత్తంబుతోడ నిరుత్సాహుం
డై యున్నం జూచి వెన్నుం డతని కిట్లనియె. 249

క. మును మత్స్యనాథునగరంబున సంజయుతోడ నీవు ౧ వొంగుచు బెట్టా
డినమాట లెల్ల మఱచిన, నిను నగరే రథివరు లగ్నింద్యచరిత్రా. 250

వ. అనుటయు నర్జునుండు. 251

ఆ. నకలబంధుజనులఁ ౧ జంపి కౌరవహీన, మైసరాజ్యమహిమ ౧ యేను బడసి
యనఘ యేమిసుకృత్యమాచరించినవాడఁ, నగుచు మనసు గొలువకదయ్యె ననికి.

వ. అయిన నీతో ¹నప్పటప్పటి కేటిమాటలు గలవు మిన్నేటికొడుకుం బడ వైచెదం
దేరు నడవు మనుటయు నారాయణుండు నదీనందనున్యందనంబునకుసమ్ముఖంబు
గా రథ్యమ్ములం ద్వరితగతి నడపినం దెరలినసైన్యంబులు గూడికొని గాంగేయు
పయిం గవియ నతండు నెలంగి మహాస్త్రనికరంబులు నిగిడించి యబ్బులంబు
నిలువరించి సింహనాదంబు సేసి. 253

మ. ఖరనారాచపరంపరోగ్రనిహతి ౧ గాండివియంగంబు లా
తురతం బొందఁగ నేసి బాణమయగ్రాత్ముం జేసి గోవిందు ని
వృరలీలం దురగంబులం బటుశరసూత్రాన్యముల్ గాఁగ న
త్వరుఁ డై యేసి రథంబు గూడఁ బొదివె ౧ వాలంపమొ త్తంబునన్. 254

వ. అప్పుడు. 255

తే. బీటువోయి రథ్యంబులు ౧ మాటుమొగము
నడినఁ దా నొచ్చియుండియుఁ ౧ దడవి కౌరి
నూలుకొనఁ జేసి తఱిమిన ౧ వ్రాలి తీవ్ర
భల్లమునఁ గ్రీడి భీష్మునిరవిల్లు దునిమె. 256

- క. అతఁ డొండొకవిల్లెత్తిన, సతిరయమున నదియుఁ దునుమ న నాతం డొరా
శతమఖసందన యనుచును, ధృతి వేటొకవింట శరత్కృతి బరంగించెన్. 257
- క. ఆబెట్టిదంపుటంపఱచే బీభత్సండు నొచ్చి న చేప్పడి మఱియుం
దా బంటుతనమ పటుబాహుబలముగఁ బోరుచుండె నంగము దూలన్. 258
- క. వివ్వచ్చునొప్పు నొత్తయుఁ, గొప్పున భీష్ముం ప గడంగుతోల్లయిం ద
కృష్ణుడు నాతనిఁ జేరిక, దప్పుల నిల్పుటయుఁ జూచి న తనచిత్తమునన్. 259
- క. దారుణమోహం బడరంగ, నారాయణుఁ డవును సైరణం దొరంగి వెను
దేసొగలఁ బగ్గము లిడి, కూర్త 1 మునిగోల యెత్తికొని యిల కుఱికెన్. 260
- అంధా శ్రీకృష్ణుడు రథంబు డిగి భీష్మునిపైకి బోవుట. ఉత్తర-
- వ. ఇట్లు లంఘించి. 261
- మ. ధరణీచక్రము గ్రక్కునం గదల దిగ్దంతావళశ్రేణికం
ధరముల్ మొగ్గఁబడక దిశావలయు ముగ్ధంపంబు గా నీబలం
బురలం బాఱఁగ భీష్మువై గవిసె రాక్షసోద్రేకముం జూచి ఖే
చరతోకంబును సంచలంప హరి చంద్రచచ్ఛాముఖోరాకృతిన్. 262
- తే. లలితపీతాంబరంబువిరలాన మొప్ప
సింహనాదోద్భటం బగుశబ్దపుతోడ
మెఱుంగువెఱుంగును గర్జయు న మెఱయ వచ్చు
కారుమొగి లనఁ గృష్ణునాకార మొప్పె. 263
- వ. అట్టియెడ. 264
- క. బలుజీవము వోయిన వెల, వెలఁబాటుచు నీదు యోధశ్రమీలు వొలిసెం
బొలిసె నదె భీష్ముడనుచును, 2 గలఁగంబడి యట్లు లెత్తి కనుఁగొనుచుండన్.
- చ. కనుఁగొని భీష్ము డుల్లము వికాసము నొందగఁ నల్ల నవ్వె యి
ట్లనుఁ జనుదెమ్ము వేగమమృహత్మ వికస్వరపుండరీకలో
చన యిది లెస్స నా కిచట న శాశ్వత మైనయశంబు నచ్చట
న్వినతికి నెక్కునదతియు న నీదయః జేఱుఁ జేయు మిష్టమున్. 265
- వ. అని వలుకునంత జంభాంతకనూనుండు సరభసంబుగా రథంబు డిగ్గ నుఱికి వెన్ను
వెనుక నెయిది కరంబుల గుచ్చి పట్టిన సతండును దిగిచికొని వెండియుం
బోవం బోవం బదియడుగులకొలంది నాకొంతేయుండు పదస్థైర్యంబును
బాహువీర్యంబును మెఱయ మహీతలం బూని మెట్టి నిలువం బట్టి నిట్టూర్పు
నిగిడించుచు నద్దనుజమర్దనుతో ని ట్లనియె. 267
- ఉ. కయ్యము నేయ నే నని య్రకల్మషబుద్ధి బ్రతిజ్ఞ నేసి నీ
వియ్యోడఁ దప్పి తేని జగ న మే మను నించుకనేపు పోరులక

డయ్యట దప్పె నాపయి గగ్గడంగినభీష్మనిపాటు నూతు రా
వయ్య రథంబుమీఁది కీటు ౧ లా శ్రి తమానము వీటిఁబుత్తురే.

268

వ. అనిస్థాఠించినం బాధవలుకులకుం బ్రియుం బండి ముకుందుం దూరక మరలె న
య్యరువురు నెక్కి నయరదంబు శిఖరద్వయసుందరం బైనలైలంబునుంబోలె
బాలించి నిలిచినం బ్రళయకాలభైరవరవం బగువారిదంబుకరణి గర్జిలుచుఁబటు
నారాచపటలాసారంబు నిగిడించి వారల వెగడువఱచి యచ్చట నొండొరుల
మెచ్చక యఱిమి రఱిమి నైరివీరుల రూపుమాపి భీష్ముండు భీష్మాకారుండై
పరిశ్రాంతు లైనకృష్ణార్జునులును భీతు లగుభీముసేనప్రముఖులును జేయునది లేక
చూచుచుండం బాంచాలబలంబుల బారినమరుసప్పుడు బలమానిసి సలిచీమలం
గాలం జమరుచందంబు దోచె నయ్యవనరంబున.

269

క. తానస్తభిఖరి షఱువడఁ, ¹బోనియపుడు పాండురాజ్యపుత్త్రివిరాజ
తేన పొడ వడఁగు నసక్కువనో నలినాపుండు గ్రుంకె ౧ సుర్విసాథా.

270

వ. అట్టియెడ ధర్మతనయుం డతిఘోరం బగుసంధ్యాసమయంబునం బంకనిర్మగ్న
యైనగోవునుంబోలె నున్ననిజసేనం జూచి యెక్కింతసేపు చింతాశ్రాంతం డై
యప్పటికిం దిగుచుటయ కర్జంబుగాఁదలంచి తగువారలనెల్లందివియ నియమించి.

క. గాంగేయుచేత నెంతయు, భంగపడితి మనుచు వగచురపార్థాదులు ద
న్నుం గొలిచి చనఁగ విడివల,కుం గడు విన్ననయి పోయె ౧ గురువంశనిధి.

272

వ. ఇట్లు పాండవవ్రాహంబు లోహటించి పోయినం దారును దమబలంబులఁ దివియ
నియమించి.

273

చ. ఎలమి నమస్కరించుచు నగ్రహీనపరాక్రమభంగు లేర్పడం
బలికి యుదాత్తవాక్యములఁ ౧ బ్రస్తుతి సేయుచు భీష్మ నందఱు
స్ఫులసి భవత్తనూజులు మ్రనంబులు నిండి ముదంబు మోములక
వెలి విరియంగ నేగిరి నగ్రవీనవిభూతి నివాసభూమికిన్.

274

వ. ఇట్లు ధర్మతనయుండు దొమ్మిదవనాఁటిబవరంబున బెండువడి యానిశాసమయం
బునందు రహస్యప్రకారంబున.

275

క. మనమున విషాద మడరఁగ, ననుజులఁ గూర్చుకొని దాననవాంతకుసదనం
బునకుం జని యిట్లను నా,తనితో నాత్మీయకార్యదశ దెలియుటకున్.

276

క. కార్పిచ్చు గవిసి మృగతతి, నేర్చుకరణి నేడు భీష్ము ౧ జేచినకడియం
జేర్చి మనసేనఁ బొదివె శ,రార్చుల నవ్వీరుఁ గన్ను ౧ లారం గంటె.

277

మ. మనవా రెవ్వరు నోర్వ రాతనికి దుర్యోధనంబునంజేసి యే
మును గార్యస్థితిఁ గాన నైతి విను నిర్యూలంబుగాఁ బోరఁ జ
చ్చిన సామ్రాజ్యము గొన్నయిట్లగునె నిశ్చింతంబునం గాననం

- బునకుం బోయెడఁ దమ్ములం గొని తపఃపూజ్యుండ నై యుండెదన్. 278
- క. మున్నును నేఁ గారణముగ, నన్నియిడుమ లనుభవించి రనుజులు వీరిం
గ న్నారఁ జాతుఁ గాని జగన్నుత భీష్మునకుఁ 1 గోలుగ నీఁ జాలన్. 279
- వ. నీకు మాదెన ననుగ్రహంబు గలదేనిఁ గయ్యంబు దక్కి ధర్మవిరోధంబు గా
కుండినట్టియొక్క తెరువు సెప్పు మని సకరుణంబుగాఁ బలికిన విని శౌరి సాంత్వన
వచనంబుల ననునయించి యతనికి ట్లనియె. 280
- క. సత్యవ్రతిజ్ఞుడవు నీ, వత్సదృశబాహువీర్య శ్ర లనుజన్మలు డా
ర్గత్యము గల్గునె నీకున, మాత్యుండ నై యేను రాజ్యమహిమ నొనర్తున్. 281
- క. వగవఁగ నేటికిఁ బార్థుడు, దెగువకుఁ జొర కున్న భీష్ముఁ శ్ర దెగఁ జూచి వెసం
బగ యడఁగించెద నన్నుకా, మగిడింపక చూచు చుండు శ్ర మనుజాధీశా. 282
- తే. సఖుఁడు సంబంధి శిష్యుండు శ్ర సవ్యసాచి, నాకు నతనికి నై యేను శ్ర సరవరేణ్య
కూర్మిమై నిత్తుఁ గండలు శ్ర గోసి యైన, సరయ నాతండు నాయెడ శ్ర నట్టివాడ. 283
- వ. ఉపస్థావ్యంబున నతండు సంజయుతో నాడినబలుమాటలకు నులూకుండు వచ్చి
నప్పు డతనివలుకులం బుట్టినబెట్టిదంపుఁదనంబునకుం దగినయంత నాకుం జేయ
వలయు నేను నీరెండెడలం బెక్కులు వలికినవాడ మాకిరువురకు నొండావుల
వలుకులు పరిపాలించుట సమయం బయి యుండు ననిన వసుదేవనందనునకు
ధర్మనందనుం డి ట్లనియె. 284
- క. కయ్యము సేయక తగునా, హయ్యము సేయఁ గలవాడ శ్ర నని పలికితి ని
న్నియ్యెడ నే బొంకింతునె, దయ్యము నా కేల యిట్టిదై న్యము దెచ్చెన్. 285
- వ. నాకు దేవప్రతునకు నొక్కనమయంబు గల దమ్మహాత్ముండు గౌరవులకు నయి
కయ్యంబు సేయుటకును నాకు హితం బగుకార్యంబు బుద్ధిం దలకొనుటకుం
బూనినవాఁ డతండు రాజ్యం బొనంగు నని పలికి సఖేదంబుగా ని ట్లనియె. 286
- అ. అకట తండ్రి సచ్చిరసంతసుండియు మము, నరసి ప్రోచినట్టియనుఁగుఁదాతఁ
జంప ఊడి దలంచుకైంపు నూచితె రాజ,ధర్మ మింతకూరకర్మ మగునె. 287
- వ. అనవుడు. 288
- తే. విని మురాంతకుఁ డితఁడు శాంతసప్తకడకు
నరుగఁ జూచినవాఁ డని శ్ర యాత్మ నెటిఁగి
క్రమ్మఱంగ నేతెంచెడు శ్ర గాక యనిన
యన్నదీనూనుతోంటివార్యములు దలఁచి. 289
- వ. అజాతశత్రున కి ట్లనియె. 290

— శ్రీ భర్మరాజ రహస్యప్రకారంబున భీష్మునియొద్దకుఁ బోవుట. —

అ. నీతలంపు లెన్న శ్ర నీవు మున్ననినట్ల, కాక భీష్ముఁ డలుక శ్ర గదిరి పోరఁ

- జక్కఁ జూచె నేనిరశత్రువుల్ వొలియరె, యిప్పు డతనిపాలి శ కేఁగు మధిప.
- సీ. నీవు ద న్నుడిగిన శ నిజవధోపాయం బ, వశ్యంబుఁ జెప్ప దేవ వ్రతుండు
మనము రహస్యవ్ర త్తనమున నందఱు, మును జని యచ్చుహోత్యునకు భ క్తి
నెరఁగి తెల్లంబుగ శ హితకార్యగతి విసశ్శంబుమైఁ బ్రార్థించియడిగి యతని
సదయమంతోపదేశంబున నెఱుఁగద, మని యిట్లు హరి నిశ్చయంబు సేయ
- ఆ. నయ్యజాతశత్రుఁ శ డనుజులు నతఁడను, దాను సామ్యవేషధరణ మొప్పు
నతినిగూఢవృత్తి శ నాపగానుతుమంద్విరమున కరిగి సముచితముగఁ జొచ్చి.
- వ. అతనిం గాంచి యధికభ క్తిం బ్ర స్తవనపూర్వకంబుగాఁ దత్పాదంబులకుం బ్రణ
మిల్లిన నతం డత్యాదరంబునఁ బేరువేర వార లందఱసేమంబు లడిగి యిట్లనియె.
- క. ఇచ్చటికి మీర లందఱు, వచ్చినవని యేమి యేని శ వలసిన నడుగుం
డిచ్చెన దుమ్మర మైనను, జెచ్చెరఁ దలకొని ఘటింపఁ శ జేసెదఁ బ్రీతిన్. 294
- వ. అని తెలి వొందిన మొగంబుతో నడిగిన దీనాననుం డగుదు ధర్మనూనుం డతని
కి ట్లనియె. 295
- క. మా కెమ్మెయి సామ్రాజ్యము, సేకులు నెబ్బంగి బహుళశసేనోత్సాద
వ్యాకులత రాక తక్కుం, జేకొని యత్యైఱుగు కరుణఁజెప్పఁగ వలయున్. 296
- క. అనవుడు నేఁ బెనఁగఁగ మీ, కనఘా సైన్యక్షయంబు శ నగు సామ్రాజ్యం
బును గా నేరదు గావున, నను నిర్జింపంగ శోభనము లెల్ల నగున్. 297
- వ. అని పలికిన శాంతనవునకుం గాంతేయా గ్ర జుండు. 298
- ఉ. చిచ్చుటకన్ను మూసికొని శ చేతిత్రి శూలము డాచి లీలమై
వచ్చినరుద్రుచందమున శ వ్రాలుదు వీ వనిలోన నోర్వఁగా
వచ్చునె నిన్ను నెట్టిమగఁవారికి నీకృప నాశ్ర యింపఁగా
వచ్చితి మెవ్వధిగా గెలువ శ వచ్చు మహాత్య యెటుంగఁ జెప్పవే. 299
- క. అనుటయు ని ట్లను గంగా, తనయుఁడు సీచెప్పినట్ల శ తథ్యం బది న
న్ననిమిషులు గెలుతురే చే, ధను వుండఁగ వినుము తద్విధము దేటవడన్.
- తే. ఇట్టివానిఁగ నన్ను మీ శ రెఱిఁగి యిచటి
కిందఱును వచ్చి యక్కటా శ యిట్లు లడుగ
మీకుఁ బ్రియ మైనకార్యంబు శ మెయికొనంగఁ
గనుటకంటెను సుకృతంబు శ గలదె నాకు. 301
- వ. ఏనాయుధవ్యాపారంబువలన నుదాసీనత్వంబునొందినను నన్నుజయింప నమకూ
రు జోడు వుచ్చినవానిని గైదువుఁ బెట్టినవానిని సిడంబు డించినవానిని నంగనను
నంగనాపూర్వుని నంగనాభిధానునిఁ దలచీర వీడినవానిని భ్రాతృహీనుని నపుత్ర
కునిం గని యేటుఁ జోటుఁ దక్కి నమరంబు సేయ మానుదు మఱియు నొక్క
వ్రతంబు పూనినవాఁడం బుట్టినప్పుడు లేక నడుమ దైవం బిచ్చినపురుషత్వంబు

గలవానితోడఁ గయ్యెంబు నేయఁ గావున మీ కు నుపాయంబు సెప్పెద ద్రువదు
నవశ్యంబైనశిఖండి యట్టివాఁ డగుట మీ కెఱుంగుదురకాదెవిశేషించి ముంద
టిపుట్టువున నంగన యగుట చాని కెదు రేయ కుండుదు నర్జునుండు వానిం బుర
స్కరించుకొని వచ్చి యే నేయుట మానినయెడ నొప్పించి వడ వైచునది
వదంపడి బంధుమిత్రు లగుఞ్చ ర్రరాష్ట్రుల గెలుచుట సుకరం బగు నిది నావను
జేను బనిచినట్లు చేయుం డని సహృదయంబుగాఁ జెప్పిన నట్లు దేవప్రతుచేత నను
జ్ఞాతు లై వార లతనికి నమస్కరించి వీడ్కొని విడిదలకుం బోవు చున్ననమ
యంబున బీభత్సుండు. 302

ఆ. సురనదీసుతుండు శ వరలోకగతి నిరీక్షించుటకును చాను శ గృతకవృత్తిః
జంప వలయుటకును శ సవిషాదమానసుం, డగుచు నిట్లు లనియొనఁచుతునకు.

క. గురునిఁ గృతప్రజ్ఞని ధర్మరతు వయోవృద్ధు లోకకమాన్యు దయాళుఁ
సురతటిసీసుతు వంచనఁ, బురుషో త్తమ చంప బుద్ధి శ వుట్టదు నాకున్. 304

అ. నన్నుఁ బాంశుకేలి శ నున్న నర్మిలి నెత్తి, మేనిధూళి దనదురమేను వారయఁ
బ్రీతిఁ గాఁగిలించి శ మాతండ్రి గుణము లగ్నించి కన్నునీరు శ నించు నతఁడు. 305

ఉ. అక్కట తండ్రి లేనిమము శ నమ్మయిఁ బెంచినతాత నిమ్మయిం
ద్రెక్కొనఁ గా దతండు నమురదీర్ణ భుజాబలశౌర్యశాలి యై
యిక్కడిసేనఁ జక్కడిచె శ సేనియుఁ జాతున కాక ధర్మముం
దక్కుట కోర్వఁ జాలుదునె శ ధర్మజుతమ్ములు కూరకర్ములే. 306

వ. అనిన విని కృష్ణుం డాజిష్ఠున కి ట్లనియె. 307

ఉ. కూరత కోర్చి యింతుకయు శ రోయక పైకొని యెల్ల భంగులక
వైరులఁ జంపి భూప్రజకు శ వర్ధనముం గలిగించి పాడిమైఁ
గో రరి గొంచు నద్యయము శ గోరి యొనర్చుట రాజధర్మవి
స్తారముగా బలారికి వశచస్పతి సెప్పట యప్రసిద్ధమే. 308

చ. అనిమొన నోర్తు భీష్ము నని శ యాడిననీదగుపూనిక లోక మె
ల్లను విని యుండఁగా నిటు చరలం బెడలం జన దెట్టు లైనఁ జం
పన తగు రాజధర్మపరిపాలన గా కిది కూరకర్మమే
నిను విధి పంచె శాంతనపురనిం దెగటార్చగ వేయు నేటికిన్. 309

చ. ఆనుటయుఁ గ్రీడి యిట్లు లను శ నాద్రువదాత్మజుజన్మ మాపగా
తనయవధార్థ మం ద్రదియుఁ శ దప్ప దతండును వాని నేయుఁ డే
ను నతని నేయుచందమున శ నూల్కొని యన్యుల నేయు చుండు వాఁ
డనితరవధ్యకాయుఁ డగు శ నాయనఁ దాఁ బడ నేయు నుగ్రతన్. 310

వ. అనవుడు నవ్వె కవ్వడికిం గమలనాభుం డి ట్లనియె. 311

- ఉ. నీ వొకరుండు దక్కంగ నశనింద్యవరాక్రమశాలి భీష్ముని
జావంగ నేయ నెవ్వఁడును శ జాలఁడు నీతలఁ పెన్నిభంగులకా
దైవముచూపువోలెఁ దుది శ దాఁతునె యభివృద్ధ మిట్లు లుండఁగాఁ
ద్రోవంగ వచ్చునే యెటులుం శ ద్రోచినఁ బోవఁడు చూచి యుండుమీ. 312
- వ. అని వలికన పిని యశం డట్లు కాక యప్పటికి నెట్లయిన నట్లయ్యెఁడుననియర్జునుం
డియ్యకొనిన గోవిందుండును ధర్మనందనాడఁలుం బ్రమోదంబు నొంది రివ్వ
ధంబున శిబిరంబున కరిగి పాండవులు వుండరికాక్షుని నిజనివాసంబున కనిచి
తమతమనికేతనములకుం జనియారా త్రి సుఖనిద్ర నేసి రని చెప్పిన సంజయునకు
ధృతరాష్ట్రుం డిట్లనియె. 313
- క. పాండవులు లేమిభంగి శిఖండిం గూర్చుకొని యానందగనుతుపై ను
ద్దండగతి నడచి రెట్లు ప్ర, చండతతో నమరకేలి శ నలిపిరి చవుమా. 314
- ~*~ భీష్మనిదశమదివసముద్ధాపకము. ~*~
- వ. అనుటయు నానూతనందనుం దితని కిట్లను సూర్యోదయసమయంబునంబొండు
నూనులు నేనానమేతు లై వెడలి మోహరించునప్పుడు యుండట శిఖంశి నిలిపి
యతని కలంకుల భీమార్జునులును వెనుక వభిషిష్యద్రావదేయులును వారియిరు
వంకలం జేతానలై నేయులును నబహింబుందధృష్టమౌనాదిపాంచాలకుమారుల
మున్నిడికొని కవల సుభయపార్శ్వంబులం బెట్టికొని యుద్ధిష్ఠిరుండును వీరిసూరె
లం బొదివికొని విరాటద్రుపదముఖ్యు లగువృద్ధిపతులును గేకయవంచకధృష్ట
కేతులును నిలిచి రిత్రైఱంగున గట్టిమోహరంబు దీర్చుకొని నడచి రంతకుమున్న
మనవారును వెడలి భీష్ముం డగ్రభాగంబున నుల్లసిల్ల నీకుమారు లమ్మహాత్ముఁ
జరివేష్టింపఁ గుంభసంభవతత్సంభవులుం దక్షిణవామభాగంబులను గృవకృతవర్మ
భగది త్రపురస్వరుండై కుమరాజు మధ్యభాగంబునను బృహద్భలకాంభోజముఖ్యు
లైనమహీపతు లమ్మునజేంద్రుచుట్టును ద్రిగరు లవరభాగంబునను బన్ని బలు
మొన యమర్చికొని త్రోచి నడచి రిట్లకువాఁగునుం గవిసి వివిధతూర్యస్వనం
బులు నింగి ముట్ట నొండొంటిం దాడిన. 315
- క. నమరం బప్పుడు దనుజులు, నమరులును బెనఁగుచంద శ మై తోవంగ భూ
రమణ విను నేమి సెప్పుడు, జముపురమున నగ్గలంపునందశి యయ్యెన్. 316
- వ. అట్టియెడ. 317
- మ. కవ లుద్దామపరాక్రమస్ఫురణమై శ గౌరవ్యసైన్యంబు సీ
క్కువడం జేయంగ భీమపార్థులును గో శ కొమ్మించు నొక్కుమ్మడిం
గవియం బొండవసేన యుద్ధి యడరం శ గాఁ జూచి కల్పాంతభై
రవభీమాకృతి నేచి భీష్ముడు శరవ్రాతంబు గుప్పించినన్. 318

- ఆ. కాలు కాలు పెనగి శ కాలుబలంబులు, నొడ్డగెడవుగా రభోత్కరంబు
మొగ్గతిలగ గుట్టములు నేల యుద్రువ మాతంగఘటలు గూలెదత్తుణంబ.
- క. కనుగొని శిఖండి వెన మా, రొని భీష్ముని నేను మాంజుక్రూరాత్మములం
గని యతఁడు మరలి చూడ క, తని నిద్దేశించి పలికె శ వరహాసముతోన్. 320
- ఉ. ఎవ్వతనేని ధాత సృజయించె దగ్గ మగవానిఁ గాఁగ నా
కోవ్వమిఁజేసి యట్టినిను శ సుగర్భి నేయఁగ నొల్ల నాపయిం
గొ వ్వెనలార నీవు శరభోబి వెనం బరఁగించితేని నే
నవ్వదుఁ గాని కోవము మృతంబునఁ బుట్టెను నూ శిఖండిని. 321
- వ. అనినం గోపించి శిఖండియు నతని కి ట్లనియె. 322
- క. గెలిదితి గాజుల నెల్లను, బలియుం డగువరశురామృత తివీకుండ వై
యలవుకలిమి నెఱపితి నీ, చలయు బలము నాకుఁ జూపఁ శ జాలవు కంటే. 323
- క. ఏయు మొకనేర్పుమై ని ట్లేముక క్రేడించి యరుగు శ మె ట్లయినను మ
త్సాయకముల నినుఁ గూల్చెదఁ, జాయెవ్వత నైతి నేమిసూచెదు నన్నున్.
- క. నేఁ డెమ్మయి నైనను నీ, పోడిమి సెడఁ దోన తవిలి శ పొదువుదు నిన్నున్
వాడిమగఁ డనుట యుడువుదు, వేడిమిపొంపెనఁగన న్నగ్రవిద్య మెఱయుదున్.
- వ. అనుదు మఱియు నయిదమ్ము లేసె నప్పలుకులువిని ఫల్గుణుం డాత్మగతంబున
నేఁడు శిఖండి చందంబు వింత యయి యున్నయదినదీనందనుండు సమయుటకు
నమయం బైన దైవదత్తోత్సాహంబున నేచి పలికెం గావలయునని యూహించి
యుపోద్బలంబుగా నతని కి ట్లనియె. 326

... అరుదుడు శిఖండికిఁ బోత్సాహంబు గలిగించి భీష్ముపైఁ గవియింపుట. ...

- ఆ. ఇట్లు లాడి పిదప శ నేమియుఁ జేయంగఁ
జాల కున్న మనల శ జగము నవ్వ
నేను గలుగ నిన్ను శ నెవ్వరి కేమియుఁ
జేయ రాదు భీష్ము శ నేయు మడరి. 327
- వ. అనియె నవ్వుడు గాంగేయుండు దొలంగి పాంచాలబలంబులపైఁ దఱిమినం
దెఱపి గని పాండవబలంబులు గాండివి మున్నుగాఁ గవిసినం గౌరవసేన డెరలి
మరలినం జూచి కురురాజు సురనదీసూనుతోడ నీవు గలుగ మనసైన్యంబు
దైన్యంబు నొంద వగునే యనవుడు రారాజుతో నతండు. 328
- క. మును పదివేపురఁ జంపుదు, నని యిచ్చినబాస వచ్చె శ నవసీశ్వర నీ
మనిచినఋణంబు దీర్చితి, విను లా విట మీఁదఁ దఱుఁగురవిధ మై తోఁచెన్.
- ఆ. నేటిభంగి నూడ శ నృపవర పాండవు, లొండె నన్ను వారి శ నొండె నేను
సమయఁ జేత గలుగు శ సమసెదరేయొక, మర్త్యుచేత వా రశమ ర్త్యబలులు.

భీష్మవర్ణనః, తృతీయాశ్వాసము.

ప. ఐనను నాచేతిబలువు నూడుమీ యని పలికి పేర్చిపటుతరశరాక్షులం శ్రీచంద్ర
నరనాథయాథంబులం బొదివికొని పాండవులకుం దేటి చూడ రాక నిర్ధామ
దహనస్వభావుం దైవసితామహుప్రాపున భవత్పృథ్వు శత్రుబంబుల బడలు
వడం జేయం దొడంగిన వారిం గఱుంగొని. 331

ఆ. పాండవేయమాత్స్యైరపాంచాలయాదవ, పాంశ్చ కేకయాదీరబలము లొక్క
మొగినత్రోవనీడుర మొనణి మార్కానుటయు, నవును పోడుభోరకమయ్యెనభివ.

వ. అట్టియెడ నర్జునుండు శిఖండి నాలోకించి. 333

తే. నీవుభీష్మున కలికినఁ బోవ దేను, గలుగ వెఱి పేల మతనివైభవము మొంది
కొని మదీయబాణంబులఁగొప్పగూరఁ, బఱసి కూల్చిన నీతనిత్రబటురయమున.

వ. అనిన నాతనిపలుకులు విని యెలుం గె త్తి ధృష్టద్యుమున్నుండు. 335

క. మనయోధు లండఱును శాంతనవునివైఁ దఱుముఁడిం ద్రుతనయుఁడు గలుగఁ
మన మతనికి శంకింపఁగఁ, బని లే దని పలికి యాచ్చి ర బలువిడి 1 నడచెన్. 336

వ. అప్పుడు ధర్మజభీమవకులసహదేవులును సుభద్రాతనూద్రాపదేయులును ద్రు
పదవిరాటులును సాత్వికచేతానధృష్టకేతుకేకయమాగధులును మఱియును
జేయంగలరథికులు నొక్కపెట్ట బెట్టడరిన నిక్కడ గురుభ్రాతృభూతిశ్రవసులును
గృతవర్మకృపకాంభోజవతులును వికర్ణదుర్మఖవివింశతిచిత్రసేనులును లోనైన
యోధులు దేవప్రతునకుం దలకడచి వారిం దలపడి రిట్లు మందాకినీనంపనుపముం
గవియుపాండవసైనికులను నతని కడ్డపడుకొరవ్యవీరులను జూచునెడ సురల
కనిమిమత్స్వంబు సార్థకం బయ్యె నయ్యౌవనరంబున. 337

క. మొనసి శిఖండిని మున్నిడి, కొని యురవడిఁ దఱుమునరునగకును వెన దుశ్శా
ననుఁ డడ్డవడియొఁ బొంగిన, వనసిధికిని వేలవోలె ర వసుధాధీశా. 338

వ. ఇట్లు నిలువరించి. 339

క. ఇరువురు కృష్ణుల నాతం, డిరువదిబలునారసముల ర సేసెం గోధ
స్ఫురితుఁ డయి నొంచె గ్రీడియు, నరనాయక యతనినూఱునారాచములన్.

తే. అతఁడు నొచ్చియు నాటించెరనైదుమాపు, లింద్రసుతుఫాలముననాతఁడేచివిల్లు
దునిమి చెల్లెఱుఁ 2 దలకక ర దుస్ససేనుఁ, డన్యథనువున నిరువదేరనమ్ము లేన.

క. ఆతూపులు నఱికి పరి, స్థితం బగునారసంబు ర వృథుతరవత్
న్యూతంబు సేసి విజయుఁడు, నీతనయుని మూర్ఖువుచ్చె ర నిష్ఠురవృత్తిన్. 342

వ. ఇట్లు దుశ్శాసనుండు సోలి వ్రాలుటయు. 343

క. సారథి యరదము భీష్ముని, తేరివెనుక 3 కెగిచె నంతఁ ర చలి వొంది ధృతి
స్థానుఁ డగునక్కుమారుఁ డు, దారగతిన్ మిగిడి వచ్చి ర తాఁకం గ్రీడిన్. 344

వ. తదవసరంబున సాత్వికతో నలంబునభగదత్తులును సభిమన్యునితోనుదఱిఁబును

1. నడచెన్. 2. దరలక ; దరలక. 3. కరిగె.

విరాటద్రుపదులతో నశ్వత్థామయునహదేవునితోఁ గృపాచార్యుండును నకులుని
తో వికర్ణుండును ఘటోత్కచునితో దుర్యుఖుండును భీమసేనుతో భూరిశ్రవసుం
డును జేకితాశుతోఁ జిత్రసేనుండును ధర్మసందనుతో నస్త్రగురుండును దలపడిన
1 బెట్టిదం బగుబవరంబయ్యె వం దిరుజెఱంగులయోధులుననోన్యధ్వజభంజనంబు
ను బరస్పరతురగవాననంబును నిత రేతరనూతనిపాతనంబును మిథఃకోదండఖండ
నంబును జేయుచుండం బటుతరశరసంపాతసంపాదితశంపాజాలకాభీలంబును భీమ
ణగుణరణనగరాస్ఫూరితంబును రక్తధారాసారఘోరంబును నగునపూర్వపరస్ప
నమయంబు దోచె నప్పుడు గయ్యంబుకలరూ పంతయుం గనుంగొనుటకు
మింటికైవ నున్న వెరవుగా 2 దనుపరుసున సవితృంకు చక్కనిమింటికిం జనుడెంచె
నట్టియెడ.

345

మ. పటుదుశ్శాసనబాణపంక్తి నతిద్రవస్ఫూర్తిమై ద్రుంచి యు
త్కటకోపానలదీప్తవక్త్రుఁ డగుచు ౧ గాండీవి పెల్లయుడుం
ద్రుటితబ్యాలతికాధనుర్వజుఁడు నిరర్లునాఖిలాంగుండు నై
రటదశ్వం బగుతేరితో నతఁడు సంరత్రానంబునం ౨ బాణీనన్.

346

తే. ఫల్గునుఁడు భీష్ముముందటీరబలమునెల్ల, జటులరథవల్లనుం డయి ౧ చంపుచున్నఁ
జూచిద్రోణుండుగుణరవ్రస్ఫురణఘూర్ణ, రోదసీభాగుండగుచు మూర్ఖానఁగడంగి.

—ఇది ద్రోణాచార్యు లశ్వత్థామను భీష్మునకు సహాయంబుగాఁ బంపుట. —

ప. అక్కడ నడచినం గాంతేయూగ్రజుండు తోడన తవిలి సేనాసమేతంబుగా నడ్డ
పడి పోనీక పెనంగు చుండ నక్కుంభసంభవుండు.

348

క. అప్పుడు ికోధమునం గను, నిప్పులు రాలంగఁ దనకు ౧ నెఱసంగడ మై
యొప్పినతనయున కిట్లని, చెప్పెం దత్కాలగతివిశేషము లెల్లన్.

349

చ. తడఁబడె దివ్యబాణములతం త్రము మంత్రముఁ దప్పెనుం గడు
న్వడఁకెడుఁ జాపదండము మ్రనంబును నాకు వశంబు గాదు వీ
డ్వడియెడుఁ జెయ్యు లంగము గ్రడంక దొఱంగెడు సేటిభంగిఁ గ
వ్వడి తనపూనిక దీర్చుట ధృక్రవం బని బుద్ధి జనించె బుత్త కా.

350

ప. అతనిమును మటు తల యెత్తి చూడుము.

351

క. కూలెడుగుఱ్ఱంబులు ధర, వ్రాలెడుసేనుఁగులుఁ గెడయ్యరథములు నై యా
భీలయుగాంతసముద్భట, కాలపురోభాగరేఖ ౧ గానఁగ నయ్యెన్.

352

ప. అదియునుం గాక.

353

తే. అడరి కురుసేనవైగ్రద్ధ ౧ లాడఁజొచ్చె, బడుచునున్నవి యుల్క లిక్కడ వినంగ
వచ్చె నతిరూక్షభంగి శిశువారుతంబు, లాపగానందనునకుఁ గీ ౧ డాపహిల్లు.

354

1. బెట్టుబవరం. 2. 'సనుకరణి మధ్యాహ్నం బయ్యె నట్టియెడ' అప్పుపతి. 3. 'కోధము గన్నుల, నిప్పులు' అనియె వ్రాత ప్రతులు.

వ. యుధిష్ఠిరు మొగంబునం గ్రోధం బగ్గలంబై తోచుచున్నయది ద్రాపదేయనకుల
సహదేవసహితుం డయి లేలుమునలని మిగిలి నాకు రా రాదు నీవు జేవప్రతు
పాలికిం బోయి యతనికి దావట వలవటం బ్రాపై నిలువు మిది ప్రాణంబులు
దాచునమయంబు గా దని పలికి పనిచిన నశ్వత్థామ యుద్ధామగతిం జనియె
నక్కడ భీమసేనుండు. 355

క. నరుఁ డేచి శిఖండిఁ 1బుర,స్కరించుకొని యపుడు భీష్ము శ సమముంపగ న
త్వరుఁ డగుటకుఁ దగ రథత,త్వరుఁ డై కురు సేనమీఁదఁ శ దటిమెం బెలుచన్.

వ. ఇట్లు దటిమి గాంగేయుముందటిబలంబుల బారినమరం దొడంగిన భగదత్తకృప
కృతవర్మశల్యసైంధవచిత్రసేనదుర్మర్షణవిందానువిందవికర్ణులు పదుండునొక్క
పెట్ట యతనిం బొదివి నానాశ్రుతానంబుల నొప్పించిన నొచ్చియుం జలింపక
పోరునమూరుతిం గనుంగొని క్రీడి తో డై తటియ నుటికి ధనువులతునియలను
బాణంబులపటియలను గేతుచ్చత్త్రచామరంబులచెక్కలను భూషణంబుల
పొళ్ళను బుడమిం గప్పినం జూచి సుయోధనుండు సుశర్మాదిభూపాలకుల నాలో
కించి యాభీమార్జునులం దాఁక నియోగించిన. 357

క. ముందటిపదుండు నానృపు, లందఱునుం గూడి 2వెనఁగి శ యయ్యిరువురుచే
తం దూలపోవఁజొచ్చినఁ, గ్రంధుగ బలుమొనలు నెల్లఁ శ గవియం బనిచెన్. 358

వ. ఇవిధంబునం బెక్కుమొనలు పయిం బడిన నయ్యిరువురకుం బోరు బరంబగుట
యెఱింగి సాభద్రసాత్యకిప్రముఖు లగురథికజనంబులు సైన్యోపేతంబుగాఁ
ద్రోచి యేచిన. 359

క. పాండవబలములయత్న్య,దండపరాక్రమము సూచి శ దర్శిస్తతవే
దండములఁ గనినకేసరి,చండత భీష్ముండు వొదివె శ శరనఖరములన్. 360

క. డొల్లెడినూతులుఁ బెలుచం, ద్రైశ్శేకుతురగములఁ గా నశ్రతికూరగతిం
బె లేయుచు నత్వరముగ, నెల్లెడలం దాన యగుచు శ నేడైఱ బొదివెన్. 361

వ. ఇట్లు పెద్దయుం బ్రొద్దు విహరించి యపరాహ్ణం బగుటయు నతం డాత్మగతంబున.

తే. ఉత్తమక్షత్రియుల నెల్ల ను గ్రవృత్తి, నేడు పదినాళులేని నాశ్రనిశితశరచ
యములఁ గూల్చితి వేనరీరనట్టు లయ్యె, మేనితోడిపొత్తింకిట శ మానుటొప్ప.

వ. అని తలంచి తొలంగి బలంబులం దెరల్చికొనుచుం గయ్యంబు సేయుచందంబు
నం గాంతేయాగ్రజం గదిసి యల్లన యతనితో నిట్లనియె. 364

క. జనియించినంతనుండియు, జనవతులం గూరవృత్తి శ జంపుచు నుండం
జనియెం గాలము విసివితి, ననఘా యే నింకఁ జాల శ నాసురవిధికిన్. 365

ఆ. మీరు నాహితంబు శ గోరుదురేని శి,ఖండి మున్ను గాఁగఁ శ గడఁగి యంత
వట్టువారు నొక్కపెట్టకాఁ బైఁ బడి యేయుఁ డింకఁ దడవు శ సేయవలదు.

- వ. అని పలికి సమరప్రకారంబునం ¹దేవుగ్రేభ్యుదోలి పాంచాలబలంబులవయి
నడలె నప్పు డయ్యబాతశత్రుండు నమీపవర్తి యగుధృష్టద్యుమున్న నాలోకించి.
- క. దేవ వ్రతువలుకులు విం, లే వేగమ పనువు మొక్కతీగః దఱుమంగ యో
ధావళి నెల్లను భీముండు, నీవును నరుతోడఁ గూడి యనిగుడుచు వెలుచన్. 368
- వ. అనవుడు నతండు. 369
- సీ. మాత్స్యకై కేయాదిశ్రమనుజేంద్రులకుఁ జేయఁగలయట్టియోధవీరులకుఁ జేయి
నూపి మరున్నదీర్ఘనూనువైఁ గవియింపఁ, బసవజపార్థులరసాపుకలిమి
వెలు పేది యందఱుఁ యదఱుమఁ గౌరవపతి, శమ్ములు దొరలును యదానుఁ దాతఁ
గడచి తాఁకినఁ బోగు యను మయ్యోసప్పుడు, సాభద్రుడమ్మహీశ్వరుని నొంచె
తే. ద్రోణతనయుండు శైలేయఁ య బాణమయశ, రీరుఁ గావించె జేదీశ్వరౌరవులన
మానఘోరాక్రమం బొప్పె య మారు తాత్మ, జుండు రారాజసేనికశ్రపిండుఁ జదిపె.
- వ. మఱియూ నందు నిందును మందాకినీనందనవయింద్రోవను నతఁడెం గావను దలంచి
కడంగిన పైనికు లనేకులు నానాప్రకారంబుల వివిధాయుధంబులం బెనంగు
చుండ. 371
- క. మొనసి మృగేంద్ర మృగేంద్రుడు, సెనయం జనుపగిది నరుఁడృశీఘ్రగర్జితాం
తనవువయఁ గవియ దుశ్శాసనుఁ డడ్డము సొచ్చె దేవనంఘయు వొగడన్. 372
- ఆ. అతని కప్పు డెదుర య నమ్మన నెవ్వరుఁ, జాలరైరి నవ్యసాచి యొకఁడ
నిశితవిశిఖవం క్తి యనిడించి నొప్పించి, యొత్తిభీష్ము వెనుక యొడుంగఁజేసె 373
- వ. తదవసరంబున సరభసంబున నడరిన. 374
- క. భగదత్తుని నాకవ్వడి, వెగ ణొందఁగఁ జేసి యతనిరవెల్లెనుఁగుఁ గెం
పుగఁ ²జేసిన నాతండును, నిగిడెం బాంచాలమేదిసేవతిమిఁదన్. 375
- వ. ఆఖండలనందనుండును శిఖండిం దఱిమి తెఱపి నూపి దేవ వ్రతు నేయు మని
పురికొలిపె నంత. 376
- క. మనయోధప్రకరము శాం, తనవుం దలకడచి యత్యుధగ్రత నయ్య
రునుఁ బొదిపె నతం డలిగినఁ, బెనుగాలిం దూలు మొగిలుగపిండును బోలెన్. 377
- ఆ. అట్టియొడ శిఖండి యాపగానుతుమిఁద, ³వాలుటమ్ము లేయ య వాని నేయ
నొల్ల కతఁడు గెలనిరయోధవీరావళి, నేయుచుండ శౌర్యమెనక మెనఁగ. 378
- క. నరుండు శిఖండిం దఱిమిన, శరము లతఁడు భీష్మునురుభుజామధ్యమునం
గురియఁగ నవ్వచు నుండెం, గరి యంత్రజలంబు దొరఁగఁ గానున్నక్రియన్. 379
- వ. ఇట్లు దేవ వ్రతుండు శిఖండి యేయుట నరకు నేయక యతం డగ్గ మైన నేయక
సాయకంబులు నవ్యసాచివయి సిగిడింప మిగిడి దుశ్శాసనుండు గడంగి కవ్వడి
వెగడుపడునంతకయ్యంబు నేసి నొచ్చి పాసినం గౌరవపతి గనుంగొని యెలుంగు

- నూపి యియి: పీచి పురికొల్పినం గలింగమాళవ బాహ్లికవిదేహశూరసేనప్రముఖ
బలములుం బలమధ్యమలములెనకుం గవిసిన. 380
- తే. పరేడు దివ్యాస్త్రజాలముగఁ బరికరింబు, నూప వతురంగబలముఁ గ్రహంపుమాపి
యూతకఁ దిక్షి: శిఖంకిం గ మెరిసి నూప, వాడితూపులు భీష్మువైవాహిక నిచె,
వ. అననుమంబుల గృహ శత్రు జివించెతి కశర్దులం గుర్చికొని పేర్చి దుశ్శాసనంబు
తాంబూవునఁ ద్విజరంబు నొప్పు దదేవ్యపురను విరభులం జేసిన. 382
- క. పరేడు సేన బలగ్రముం, బరహక్రోధమునం దెంపు గ బలపును మెరియన్
సురభాథనంబు నిచె, నొకఁడె ప్రోచటము నేన గ లగ్రత నడలెన్. 383
- క. సుండవయ్యలు దలవడి, భండర మొకరింప నగ్రభాగంబున ను
ద్దండవం బోరె: నున మలలండము గని మెచ్చి యప్పిరతాపహలుడు వెనన్.
తే. అరిబలంబువై నొక్కదిశాస్త్ర మేయం
దలంచి యరిపసి తిగిచి యుగదగ్రవృత్తిఁ
గవిసి నుంబట నున్నశిఖంకిచూడ్కి
దొడకుటయుం దాల్చిమై దెగ గ యుడిపె నధిప. 385
- వ. అంత. 386
- క. సోమకమాశ్వుప్రముఖో,ద్వామజలమ: లేచి పెలుచుం గ దటుముటయును సం
గ్రామరలమ: సేనాంగ,స్తామాంగ: పంబు సేసె గ దుర్దాంతగతిన్. 387
- క. సేనం నిమ్మెయి భీష్మును, దీపరం బొందింప నెరిగి గ ధీరత్వము వీ
రాంకం బగ్గించె శ, తానీకుం డెదిర్చె నతని గ నానుకథంగిన్. 388
- .. యి విరటుకమ్ముం దెగళతానీకుండు భీష్మునికే జచ్చట. యి—
- వ. ఇట్లు దాడి విరటుతమ్ముండు వాలమ్ముల నొప్పించినం గోపించి. 389
- తా. విల్లుం గేతువు: ద్రుంచి సూత: వెన సుగర్విం గూల్చి రథ్యంబులన్
దొల్లం దీవ్రత నేసి యాతండు భుజాటోవంబు శౌర్యంబు శో
భిల్లన్ వైచిన శక్తియుం దునిమి యాభీలజ్యుతిప్రస్ఫుర
ద్భల్లం బొక్కటి భీష్ము, డేసి నటకెం గ దన్మస్తకం బుగ్రతన్. 390
- వ. ఇవ్విధంబున శతానీకుల పంపిన. 391
- క. మున లెల్ల విటుగ మధ్యం,నినక్షునయనుమాడ్కి బయలం గ దేజోనిధి శం
తననూనుం దొప్పె నప్పుడు, గనుఁగొని యిట్లనియె శౌరి గ గాంధివితోడన్.
- క. మనమోహరములు సెడి, కను,కినిం బాతెడు నిప్పు దావ్రగాసుతునకు గ
క్కున నీవు మార్కొనక త,క్కినం గార్యము దప్పుం బొదివిగెలువుము కడఁకన్.
- వ. అనిన విని యతండు రథరథ్యసారథిసహితంబుగా సురనదీనందను నమండమార్గణ
పుంజంబునం బొసెవె శిఖంకియుం జేరి నారాచంబుల నొప్పించిన దేవప్రతుండు

వాని నేయ నొల్లనినందున నానవ్యసాచి యతనివిల్లు దునిమి పెల్లెయు చున్నం
జూచి సైరింపక శల శల్య కృపకృతవర్మ చిత్రసేన భూరిశ్రవః ప్రభృతివీరలోకం
1 బతిలోకంబుగ దివ్యాస్త్రజాలంబులు నెఱపుచు 2 నేయుచు భీష్మన కడ్డవడుండు
దలకడవుం డనునెలుంగులు నింగి ముట్ట బలసమేతంబుగా నడరినం గని సమీర
నందనసాత్యకీసాభద్రవిరాటప్రపదఘటోత్కచ ప్రముఖయోధవర్గం బనర్గభం
గిం దఱుమందఁజెన్నెన్యంబులు గూడుకొని కవిసిన దివిజదానవసంపాతసమయన
మరం బయ్యెనందుఁ బురందరనందనుండు మనసైనికులకందఱ కన్నిరూపు లయి
యైంద్రవారుణాగ్నేయాదిమహాశరంబులం దెరల్పుచు సురక్షితుం డై నశిఖండిం
బురికొల్పికొని మీతండ్రి నేయించుచు నతం డెన్నివిం డైత్తిన నన్నిటిం దోడ్దొన
తునుమాడు చుండ నాక్రీడిపై నతం డుగ్రశక్తి ప్రయోగింప నదియునుం ద్రుం
చి సూతునిం గేతనంబునుం గూల్చిన. 394

సీ. మనమున భీష్ముఁ డిట్లని వితర్కించుఁ బాం, డవుల నాయొక్కవింకటన కడంగి
గెలువనే వీరికిఁ గృష్ణుండు ప్రాపు గా, కున్న నిం కది యట్టు ర లుండ నిమ్ము
కృష్ణుఁ దోడుగఁ గొని ర కీడ్పడి వీరలు, వచ్చినఁ జెప్పితి ర వధవిధంబు
సమర ముపేక్షించి ర శాంతిమై నుండెద, నడిచిపా లేటికి ర ననగ నెఱిగి

తే. చదల సుర లిట్లు మే లిది ర సమ్మతంబు, మాకు నని శ్రీతిమైఁజెప్పుమాట లాతఁ
డొక్కరుండును వినియె నేకనొకఁడువింటి, మునిమహాసుభావంబున రమనుజనాథ.

వ. తదవసరంబున నూత్తజలశీకరశిశిరం బగుమారుతంబు మరుత్తటిసీతనయుమీఁద
సుడిసె సురదుండుభులు మోసె గుసుమవర్షంబులు గురిసె నవియు ననన్యగోచ
రంబు లయ్యె నిట్లు నిశ్చయించియు నమ్మహాత్ముం డూర కున్నం గెలని కొకభంగి
యై తోచు నని తలంచి. 396

తే. ఒక్కవిల్లెక్కు వెట్టంగ్రనుఱక వెన శి, ఖండిపటుమార్గణంబులఁ ర గడంగి యేయ
నతఁడుమిసిమింతుఁడునుగామిరక ల్లనవ్వ, పఱవెదనయమ్ములతనిపై ర ఫల్గునుండు.

వ. శాంతనవుండును సముల్లాసంబున నేసిన. 398

క. నరుండు దనమీఁదఁ దొరఁగెడు, శరములు వారించి యతనిశ్చచాపం బధిక
త్వరితగతిఁ ద్రుంచి యతిని, ఘరనారాచంబు దనువు ర సార నేయుటయున్. 399

వ. తమకుం దమయోధవరులకుఁ వారింపంజేరం జెనయం గొలది కాక వెల్లివిరిసిన
శరనిధిభంగిం బొంగినవివ్వచ్చు వెఱఁగుపడి చూచుచుం దన్ను విడువక కెలంకుల
నున్న కొడుకులం గనుంగొని మీతండ్రి రారాజుతో నిట్లనియె. 400

మ. అని దేవాసురకోటి కైనను నశ్రక్యం బిమ్మహావీరు మా
కొన వీఁ డల్లిన మర్త్య లేయెదు రుద్యారం డై నయ్యాక్రీడిద
క్కిన నిప్పండవసైన్య మింతయును మ్రగ్గింపంగ నే జాలుదుక

- విను సత్యం బిది వీనివింటి కెదురకా శ విల్లెత్తలే డెవ్వడుకా. 401
- క. అనునెడ శిఖండిచాపము, వెనుకం దనవిల్లు నిల్పి శ వెన నాతం డే
సినభంగిగ నరుం డేసెను, జననాయక దొడ్డచారనంబుల భీష్మున్. 402
- వ. అప్పుడు దేవప్రతుండు దుశ్శాసను నాలోకించి. 403
- సీ. అతనికల్పము లివి శ యర్జునుఖాణముల్, గాని శిఖండివి శ గావు సుమ్ము
కర్కటి గర్భంబుకరణి గాత్రము వ్రచ్చె, నిట్టివి వీనికి శ నెందుం గలవు
బ్రహ్మదండంబులరపాటి యై మర్మంబు, లిట్లు నోనాటునే శ యితనిచేత
జముమాతలట్ల ప్రాణముల వెలార్పంగ, నీదుపదాత్మజు శ డెన్నుం డేసె
- ఆ. దృఢ¹విముక్తులును శ దీప్తాకృతులు లక్ష్మ్యశుద్ధిమంతములును శ శునిశితములు
నై ననారసంబు శ లతనివి గాక యీ,తనివి యగునె యెవ్వీధమునక జూడ.
- క. అనుచుఁ బటుశక్తి నప్పార్థుని వైచిన నది యతండు శ దునుమాడుదు శాం
తనవుండు వాలుం బలుకయుం, గొని యరదము డిగ్గజాచురకొలదిం బెలుచన్. 404
- తే. ఏసి యారెంటిఁ దునియలు శ సేసి యెలుంగు
నూపి యే నుండ వెఱి పేల శ నాపగాత
నూజు బొదువుండు మీ రని శ యోజు జెప్పి
శక్రతనయుండు దనయోధ్యజనుల కెల్ల. 405
- వ. అప్పులుకు లాకర్ణించి. 407
- క. ఏయుండు పొదువుం డడువుండు, వేయుం డనుచు వారు జాహ్నువీతనయుండుకా
డాయుండు మనసై నికులుం, గో యని తలపడ్డ బోరు శ ఘోరం బయ్యెన్. 403
- వ. అప్పుడు. 409
- తే. ఏది గాండీవి కురుసేన శ నెగవ నతని, వారు వెఱవక భీష్ముని శ జేరి యెడల
వేల్చె డెడ లేనియట్లుగ శ వివిధభంగి, నిష్ఠరాత్రుశత్రుంబుల శ నిలిచి రధివ.
- యి భీష్ముండు శరతల్పగతుం డగుట యి —
- వ. అంత సంఘమంతండు శాంతుం డగుచువచ్చె నట్టియెడం గదిసి కవ్వడి గాంగే
యపైఁ గూరనారాచనికరంబులు నిగిడించి వడం దోచిన. 411
- క. తూర్పుతలఁ గాఁగ నీసుతు, లేర్పడఁ గనుఁగొనుచు నుంక శ నిల గంపింపకా
దర్శిజ్జ్వలుం డాభీష్ము, డ,హర్పతి యస్తాద్రి సేరునట్లుగఁ బడియెన్. 412
- తే. తనువు ధరఁ బొంద కుండఁగఁ శ దల్పభంగి
శరము లూఁత యై పొలుపారె శ నరవరేణ్య
యట్లు శరతల్పగతుం డగునమ్మహాను
భావు దేవప్రతుని దేవభావ మొండె. 413
- చ. అనిమిషు లపు నూచి మృతుఁ శ డయ్యెడు నక్కట దక్షిణాయనం

బున గృతపుణ్యం దంచు వగఁ గ బొందిన భీష్ముఁ డెఱింగి వారి కి
 ట్లను సురలార కాలగతి గ నాత్మఁ దలంచియు కాదె మేనిలో
 నునిచినవాడ బ్రాణముల గ నుమ్మడికింపకుఁ డిండు కేసియన్.

414

వ. సత్యవతీవివాహం బొనర్చుటకు మాతండ్రి మెచ్చి యవధ్యత్వంబును స్వచ్ఛంద
 మరణంబును నిచ్చినవాడు గావున దద్వార ప్రభావంబున నావధంబున కే నొడం
 బడక కానేర దయ్యె బ్రాణంబులు నావశంబ యనిన విని వారలు సంతోషించి
 రానమయంబున భాగీరథివనువునం గొనఁజు ముచితములు హంసరూపంబుల న
 మృతహాత్మునకు దక్షిణాయనం బెఱింగింపం జనుదెంచి యుత్తంబుదెలిసియునికినతని
 చేత నెఱింగి ప్రియం బంది యేగి రట్టియొక మర్యోధనుడు శ్రుచ్చిన మశ్నాన
 నుండు కుంభసంభవుపాలికిం బోయి భీష్ముపాటు నెప్పిన నతండు మూర్ఛిల్లి
 యొక్కింత దేటి దీనాననుం డగుచు నమ్మహీనాథుకడకుం జనియె నయ్యువ
 నరంబున.

415

సీ. పాంశ వేయులు మాత్యరపాంచాలకూడవ, సహితంబుగా సంత్రసమున బాదలి
 రాదెన బొబ్బలుగనార్చులు బహుతూర్య, కోటియుఁ జెలఁగె నీరకొడుకుగమియు
 నీదిక్కుదొరలును గ నెలుఁ గె త్తి యేడ్వంగ, సంబరచరులహారహారంబు
 లులియంగ రోదసి గ గలయంతవట్టును, ఘనశబ్దమయ మయ్యె గ మనుజనాథ.

తే. కాలు సే యార్చుటలు లేక గ గన్నుఁగవల
 నశ్రు లాటుకంగఁ జి త్తంబు గ లడలఁ బొండు
 సూనుతతిఁ జూచు చుంసిరి గ గాని యిండు
 కయును గడఁగరు మనవారు గ గయ్యుమునకు.

416

వ. తదవనరంబున సంబరముని యవరరత్నాకరంబు సాచ్చె ననిన విని ధృతరా
 ష్ట్రుండు సంజయున కి ట్లనియె.

417

క. నాయుల్ల మరయ నినుమో, తాయో కా కిట్లు రూపక వి న నేర్చెన్
 సాయకనముదయఖరభవ, దీయవచనచయము గవియ్యదేరం దిర మై.

418

వ. ఇంక నేమేనియుం జెప్పఁ గొఱంత గలదే యనుటయు నానూతనందనుం డిట్లను
 నప్పుడు కౌరవులుం దారును దమవారును మైమఱుపు లూడ్చి యాయుధంబులు
 వెట్టి గాంగేయుకడకుం బోయిరి కౌంతేయులు నట బంధుమిత్రసహితు లయి
 యచటికిం జనిరి ధనంజయుం డొకరుండును ధనుస్పాణి యై యరిగె నిట్లయ్యిరు
 దెఱంగులవారలుం దత్కాలప్రశాంతస్వాంతులై యన్యోన్య విషయరోషంబులు
 దక్కి తన్నుం బరివేష్టించినం గులగురుం డగునమ్మందాకినీనందనుండు వారి నభి
 నందించి కొలిపించికొని యుండె.

419

తే. తనకుఁ గ్రీదల యని భవగ్రతనయులకు నె
 టుంగ జెప్పిన వారు గగడంగి ముత్ర

దనము గలతలగడలు డే ౩ బనుచుటయును

జూచి చిటునవ్వుతో సవ్యసాచి బిలిచె.

420

క. పిలుచుటయు నతఁడు బాష్పము, లొలుకఁగ గాంశివమువెట్టియొయ్యన చనినం
దలగడతూపులు సెజ్జకు, నలవడఁ బెట్టు మని భీష్ముఁ ౩ డాతనిఁ బనిచెన్.

421

వ. ఇట్లు వనిచినం బార్థుం డట్ల చేయుదు నని గాంశివంబు వుచ్చికోని మఱియు
ననుజ్ఞ గొని మూఁడువాలమ్ము లభిమంత్రించి పెడతలఁ దాకి యొత్తి పట్టుకొని
పుంఖంబులు భూమి మోచి నిలుచునట్లుగా నేసినం దాత ప్రీతుం డైతల్పూబు
నకుం దగినయువధానంబు వెట్టి తని యతనిం గొనియాడి సకలపాత్రులను
ధాత్రీపతులను నవలోకించి.

422

క. రవిఁ గొల్చి యుత్తరాయణ, మవునంతకు సంపపాన్వరనం దిట్లు మహా
త్సవలీల నిలుతు నాకీ, దివసంబులఁ జేయ వలయు ౩ దృఢరక్ష దగన్.

423

క. అలయ కరయ నోపినవా, రలు గ్రక్కునఁ బరిఘతోడైప్రాకారం బి
ట్టలముగఁ గావింపుఁ డనుడుఁ, దలకొనినీసుతులుఁ బాండుశతనయులు భక్తిన్.

వ. అత్రైతం గాచరింపనుం దాత్సర్యంబున రక్షింపనుం దమతమయందుఁదగినవారల
నియోగించి రంతఁ జికిత్సకులు వచ్చి శల్య చికిత్స సేసెద మని తొడంగిన గాం
గేయుండు వారించి వారి కభిమతార్థంబు లొనంగి వీడుకొల్పె గీతవాద్యనృత
ప్రవీణంబు లగుపాత్రంబు లమ్మహాత్మునకు వినోదంబు నలుపు చుండ నట్టియెడ
నాడేవ ప్రతుండు నీళ్ళుద్రావ నడిగినం దనుపాయసి రనేకులు గొనివచ్చిన నతండు

తె. వినుఁడు శరతల్పగతుఁడనై యునికిఁజేసి, యన్యసలిలంబు సేవింప ౩ ననుచితంబు
నాకుఁ దేజోమయాశ్రు¹ విశ్రన్యాసవిధిస, మత్థితంబై నభూజల ౩ మొకఁడు దక్క.

వ. అనుటయుఁ గౌరవులును దక్కటిరాజులును వెఱఁగువడి యున్నం గవ్వడిం
గనుంగొని గాంగేయుండు.

427

క. శరవేదన సర్వాంగము, నెరియఁగ నాకిపుడు పెదవు ౩ లెండెమఁ దృష్ణ
భర ముడువఁ దగిననీకులు, వెరవునఁ దే నేర్తు వీవ ౩ వే తెమ్మనఘా.

428

వ. అనిన నట్ల కాక యని యతం డతనికిం బ్రదక్షిణంబు సేసి తేజోమయంబయిన
మార్గణంబు పరస్పరమంత్రాభిమంత్రితంబు గావించి మహీతలంబు గాఁడ నేసిన
భాసురచ్ఛాయం బగుతోయంబు ధారారూపంబున దివ్యగంధరసోపేతం బయి
యెగసిన.

429

ఆ. కౌరవులు ప్రకంపకాఢవిస్మయ లైరి, పాండుసుతులు వారిబలము నుబ్బి
యార్చి సంకు లొత్తిరాజలంబుల నమ్మహాత్ముఁ దృపుఁ జేసె ౩ నర్జునుండు.

వ. ఇట్లు తృప్తిఁ బొంది మందాకీసినందనుండు పురందరనందనున కిట్లనియె.

431

- ఉ. నారదుచేత నిన్ను మునిశ్రనాథునిఁ గాఁగ నెఱింగి యుండుదున్
కౌరియు నీవుఁ గూడిన నశసాధ్యము లెవ్వియు లేవు దర్పదు
ర్వారుడ వైననీవలని శ్రవైరము గీ డని చెప్పఁ జెప్ప నీ
కౌరవరాజు మావఁడు ద్రోగం జెనుఁ గాకిట మీఁద భీముచేన్. 432
- వ. అని పలికి దీనమానసుం డగు చున్నభవత్సానుతో నిట్లనియె. 433
- మ. నరుఁ డత్యద్భుతవిక్రముం డతని కారనారాయణుం డాప్తుఁ డ
వ్వరికిఁ వీరి జయింపరాదు సమరాశ్ర వష్టంభముం దక్కిధ
ర్మరతుం డైనయజాతశత్రునకు నింక ద్రవస్థ మి మ్మర్ధరా
జ్యరతుం బొందుము మీరు గొంద జయినం శ జా కున్న నీ కొప్పడే. 434
- వ. అని పలికి యూర కుండినం గౌరవపాండవులును మాటుపలుకక యతనికి నమ
స్కరించి నిజనివానంబులకుం జని రట్లు సనునెడ గోవిందుండు కౌంతేయాగ్రజం
గనుంగొని. 435
- క. సురలకు నజయుఁ డగునీ, సురసరిదాతృజని గెలువఁ శ జొప్పడునే యె
వ్వరి కైన నద్భుతావహ, పరికరు లగుమీకుఁ దక్కఁ శ బౌరవముఖ్యా. 436
- క. అనుటయు నతఁ డిట్లను నే, మనఁగా నొకమానుసులమె శ యప్రతిహతపీ
రుని నిన్నుఁ బడసి యింతటి, పనులకుఁ జాలితిమి గాక శ భక్తాధీనా. 437
- యి కర్ణుడు భీష్మునియొద్దకుఁ బోయి వివతుం డగుట. —
- వ. అని యి ట్లయ్యిరువురు నొండొరులం బ్రశంసించుచు నఖిలజనపరివృతు లై శిబి
రంబుల కరిగిరి తదనంతరంబ కిర్ణుండు గాంగేయుకడకుం బోయి భక్తివివయం
బులు దోషం బొద ప్రణామం బొచరించి. 438
- ఆ. అలుక దక్కి నన్ను శ నధిక వాత్సల్యశీ, లలము గాఁగఁ జూచి శ తగినమాట
లాడవే మహాత్మ్యయనుటయు నాతండు, గారవమున నతనిఁ శ జేరఁబిలిచి. 439
- వ. ఒక్క²కరంబు మలంచి శౌఁగిలించికొని యచ్చట నున్నరత్నకాదిజనంబుల నపు
లం బోవం బనిచి యతనితో నిట్లనియె. 440
- క. నీదెనఁ గోపింతునె కుల, భేదముగాఁ బలుకుటయును శ బిడ్డలఁ జెటువం
గా దని కినియుదు లే దన, ²రా దలఁతును నిన్ను నిష్కరంపుఁబలుకులన్. 441
- వ. అది శిక్ష గాని రోషంబు గా దట్లుం గాక. 442
- క. నీయుదయము దైవికగ, ర్భాయ త్రము నీకు మర్త్య శ లనదృశులు గాం
తేయుండవు గాని విను రా, ధేయుండవు కావు నీవుశ్రద్ధరవిచారా. 443
- వ. ఇది కృష్ణద్వైపాయనుండు నాకు నేకాంతంబున నెఱింగించె నేనును భవదీయ తేజో
విశేషంబువలననుంగనుంగొనియుండుదుఁ బొందుతనయుండ వగుటంజేసి నీయెడ
వాత్సల్యంబు కాని మాత్సర్యంబు లే దొక్కటి నెప్పెద విను మేను గురుపాండ

పులనైరం బుడిపి వుచ్చితి నప్పండవేయు లజయ్యు లప్రమేయుం డగుకృష్ణుండు
వారికి విధేయుండు గావున వారలతోడివిరోధం బొప్పును నొందుదలంపు
దక్కి యక్కాంతేయులం గలసి యుండు మనినం గర్జుం డతని కిట్లనియె. 444

క. కాంతేయుండ నగుదు నది, యంతయుఁ దొల్లియును వింటి న నార్యులచే ని
ట్లంతయు నెఱిగినఁ గుంతీ,నంతానము¹తోడిపొత్తు న ననునే నాకున్. 445

ఉ. వారు మహాబలుల్ హరియు న వారికిఁ బ్రాపు గలండు వారలం
బోర జయింప రామియును న బుద్ధి నెఱుంగుదు నైనఁ గౌరవ
య్యోరమణుండు సేయుతగుమన్నన లెల్లఁ దలంచి చూచినకా
భూరివివేక యే విడిచి న పోవుట ధర్మమే వీరకర్మమే. 446

వ. అదియునుం గాక. 447

ఉ. మాటలు పెక్కు లాడి యనుమానము లేక నభం గడంగి ప
ల్మాటుఁ బరాభవించితిఁ జలంబునఁ బాండవకోటి కప్పుడుం
జేటు దలంచి యే బలువు న సేసితి వైరము నాకు నింక నీ
వీటికి వారివీటికిని న వెక్కన మయ్యెడుకయ్య మొ ప్పగున్. 448

కా. దైవాధీనము సర్వమున్ మనమతిం న దప్పింపఁగా వచ్చునే
నీ వింక నను నొండు వల్కక పరానీకంబుపైఁ బంపు మ
తేవాధర్మము నిర్వహించెద బలోత్తేకంబు లోకంబు సం
భావింపక విహరించెద మురరిపుం న బాధుం దలంకించెదన్. 449

చ. అన విని భీష్ముఁ డిట్లు లను న సంతకుఁ జాలు పెఱుంగనే నుయో
ధనునకు నెట్లు నీడుభుజ్యదర్పమ కాదె సహాయ మెద్ది యా
తనికిఁ బ్రియంబు దానిన యుదాత్తమతిం దగ నాచరింపు నీ
మనమున సంతసిల్లు మనుమానము దక్కు మనుజ్ఞ యిచ్చితిన్. 450

వ. అని తెలి వొంది పలిక న దేవ వ్రతుబంధుభావంబునకుం బరమానందంబు నొంది
రాధే ముండును నిజనివాసంబునకుం జనియె నని సుజముండు ధృతరాష్ట్రునకుం
జెప్పె నని జనమేజయునకు వైశంపాయనుండు సెప్పటయు. 451

ఉ. మర్దితతాపనంకలనశమంజులనామ దురంతదుర్దశా
కర్దమలేపనిర్హరణకారికృపామృత²పూర కర్మన
మృద్ధనిరానకర్మత సకమత్వపరిస్ఫుటరూపభావనా
నిర్దలితారివర్గ మహానీయమనోరమణీయవై భవా. 452

క. భసిత³పరభాగహేలా, లసితశ్రీవత్సలిత్రలాంఛన పింఛ
ప్రస్థమరదుచితబలోరగ, విస్థమరదీధితికలా⁴విగ్రవేష్టితమాళీ. 453

మాలిని. ఊరణరహితవృత్తి ౧ గ్రాహ్య భక్తప్రవృత్తి

²కరణగమనలీలా ౧ గాఢకారుణ్యశీలా

స్మరణశుభదమూర్తి ౧ మధ్యరశ్మిప్రవర్తి

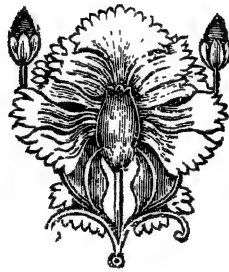
చరణవినమదింద్రా ౧ సంతతానందసాంద్రా;

454

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యశుత్ర బుధారాధనవిరాజిత
తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున భీష్మపర్వంబునందు
సర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ మ దాంధ్ర మ హా భా ర త ము నం ద లి

భీష్మపర్వము సమాప్తము.

హరిహరనాథాయ నమః.

శ్రీ మ దాంధ్రమ హా భా ర త ము

ద్రోణపర్వము - ప్రథమాశ్వాసము.

సంశ్రయమంగళగా

రీసంగమవిభవపుణ్యరేఖానంప

ద్యాసితవక్షోవామాం

గానూత్రితచిత్రమహిమ శ్చ హరిహరనాథా.

1

... { సంజయుడు యుద్ధభూమికః పోయి మరలి వచ్చి
యందలిపృథ్వాంతంబు భృతరాష్ట్రునితో జెప్పట. } ...

వ. దేవా వైశంపాయనునకు జనమేజయుం డి ట్లనియె.

2

క. మునిజనవల్లభ యివ్వితమున దేవ వ్రతుడు శాంతిఁ శ్చ బొందినక్రమ మె
ల్లను భృతరాష్ట్ర మహిమఁడు, విని యెమ్మది యాచరించె శ్చ వినిపింపు తగన్. 3

వ. అని యడిగిన జనమేజయునకు వైశంపాయనుం డి ట్లనియె.

4

క. అనిమిషనదీతనూజుడు, ననుటయు విని యివ్వితముం శ్చ సంజయుఁ బోవం
బనిచెను దనయునికడకు న,తనివిజయముకాంక్ష దనహృదయమున మొలవన్.

క. పనిచి కృతపడినగాంగే,యునిదెనయుమ్మలిక నాతఁ శ్చ డల్లము నానా
ఘనతరచింతాభర మొందెనఁ గుండుచు నుండు గొన్నిదినసంబులకున్. 6

క. వ్యాస ప్రసాదమహిమం,జేసి యుభయసైన్యగతవిశేషజ్ఞుం డై
యాసంజయుఁ డొకనాటి ని, శాసమయమునందుఁ గడు వ్రేసంజనుడెంచెన్. 7

వ. ఇట్లు శిఖిరంబుననుండి నూతనందనుండు గరినగరంబునకు వచ్చియంతఃపురంబున
నున్నభృతరాష్ట్ర మచిత ప్రకారంబునం గనిన నమ్మనుజవల్లభుం డతనిందనచేరువ
నునిచికొని యాదరించి. 8

చ. అమరనదీతనూజు సమరరావనిఁ గోల్పిడి నాడు యోధవ
ర్గము మఱి యెవ్వరిం గొని పరరాక్రమదుర్దమపాండువు త్రసై

- న్యమునకు మార్కొనం దలచె న చక్కట కారవు లేని సేసి రా
సమయమునక బల ప్రచయన¹ సంఘటనం బెటు లయ్యె నంజనూ. 9
- క. అనిన విని నూతనులైఁ డి, ట్లను నక్కటసాధుతోడ న నవహితమతి నై
విను మంతయుఁ జెప్పెదఁ గ్రమమున నీయడిగిన తెఱంగు న భూవర తెలియన్. 10
- వ. దేవ వ్రతుండు దేవభావంబు నొందినయప్పుడు కురుపాండవు లతనికడకు వచ్చు
టయు నాసమయంబునఁ బుట్టినవిశేషంబులు నాఁడు నీ కెఱింగించితి శరతల్ప
గతుండైనశాంతనవుండు సెప్పినసోతపచనంబు లాదరింపక రోషనంర క్తనయను
లగుచు నతని వీడ్కొని యట్లు ననినకారప్రభుఁ డాఁటి షేకువ నీకడనుండి యేను
బోయి శిబిరంబు సాచుచువనరంబున. 11
- మ. సమరోద్యోగము వీటికిం దెలుపునిస్సాదాదితూర్యంబు లా
క్కమొక మ్రోయఁగ వారణాసిచతురంగస్సారసన్నాహనం
గమనాటోపము మిక్కులంబుగఁ గడచిరక వీరనై వధ్యవి
భ్రమలోలాకృతు లైరి మోముల వివర్ణత్వంబు సాధిల్లఁగాన్. 12
- వ. ఇట్లు సన్నుడు లై వెడలి యన మెవలినబలంబులం గూర్చుకొను చుండి. 13
- ఉ. అప్పుడు భీష్ములేని హృదయంబుల నుమ్మరికంబు గూరఁగా
నెప్పటిచందములో విడిచి న యేడైఁ దక్కినచూఁకు లొంపొరు
నైపులమాటునం ²బొలము న నీసుతుపాలికి వచ్చు రాజులం
దిప్పు డతండు రా వలనదే యని కర్ణుఁ డలంచి రందఱున్. 14
- వ. అట్టియెడ. 15
- చ. పతిరహితాత్మ యైనసత్త్రిభంగియు గోపకహీన మైనగో
ప్రతతివిధంబు సన్యవిధురస్థితి యైనధరి త్రిచాప్పు ను
డలహరికూన్య మైనవసుధాధరకందరభూమిచందమున్
మతి మనసేన దోచె బుధ్రమాన్యుడు భీష్ముడు లేక యుడుటన్. 16
- ఉ. అంగద నాథు మ్రింగినవృకావలి దన్ వెన ముట్టికొన్న న
ర్వాంగములుం జలింప వెగ న డండుచు దిక్కులు సూచు చున్నసా
రంగయవోలె నుండెఁ గురురాజ భవత్సుతుసేన భీష్మ నా
జుం గబలించి పాండవులు న బృంభితవిక్రమలీలఁ బొచ్చుటన్. 17
- ఆ. కర్ణ కర్ణ వచ్చి న కాపు మనాథుఁ, మెరి మరునెయిండు న లగ్గలముగ
బలములోన నెల్ల న గలయంగ వీతైచె, నార్తి దెల్లముగ జగనాధిరాధ. 18
- వ. తదనంతరంబున. 19
- క. పిలువుఁడు దడయక కర్ణుని, బలవిక్రమశాలి యతఁడు న పదిదివసములుం
గలనికి రాఁడు నదీసుకు,వలుకులకుం గవలి నచివరబాధు ముతముగాన్. 20

- వ. అని కౌరవులును దక్కటిజనపతులును నతని నాననడి వలుకు చుండి రాతని
తెఱంగు దొల్లియు నీ వాకర్ణించి తది యెయ్యది యనిన. 21
- చ. అనఘ సరిత్పుతుండు దను శ సర్వరథుం డని వల్కినన్ మనం
బునఁ గడు నొచ్చి నీ వనికే శ బోయిన నదైన రాను నీజయం
బున వనవాసి నయ్యెద రిపుల్ నిను నోర్చిన వారి నోర్చెదన్
ఘనభుజశక్తి నేననియెఁ శ గాదె నృపుల్ విన నమ్మహాత్ముతోన్. 22
- వ. కావున నతం డంతకు మున్న కయ్యంబునకుం దొలంగి యుండె నాఁ డట్లు
మనవారిమనంబు లెల్ల నానూతనందనుదెనకుం బాటె ననిన విని యాంబికే
యుండు సంజయున కి ట్లనియె. 23
- క. తను నిమ్మొయిఁ దలఁచినయె, మృనుజేంద్రులఁ గౌరవులను శ మనమూఁకల న
య్యనిఁ గర్ణుండు గాచెనె తన, మనోరథము లెల్ల వలనశ్రమ గ్రతఁ బొందన్. 24
- వ. అనవుడు నమ్మనుజపతికి నతం డి ట్లనియె. 25
- క. వననిధినడునీటఁ గలము, మునిగిన బెగ డందుచి త్తములు గలిగినత
జ్జనలక్రియ నున్న సేనలు, గనుఁగొన దీవిగతిఁ దోచెఁ శ గర్ణుం డంతన్. 26
- వ. ఇట్లు పురంబు వెడలి యతండు కురువతికడ కేతెంచి ప్రీతుం డగునతనిచేత నభి
నందితుం డై రాజలోకంబు నాలోకించి. 27
- చ. దమమును సత్యముం దవము శ దానము శీలము నస్త్రవీర్యశౌ
ర్యములును భీష్మునంద కల శ వట్టిమహాత్ముండు పోర నీల్లె నిం
క మనకు నేటిబాహుబలశ్రగ్వము లెక్కడిసేన లక్కటా
నమసెనె కౌరవేశ్వరునిరసంపద యంచు విష్ణుమూర్తి యై. 28
- క. కన్నీ కొలుకఁగ నగచిన, నన్నరపతు లెల్ల నేడ్చి శ రా ర్రరవంబుల్
మిన్నంద నశ్రుజలములు, విన్ననివదనంబులందు శ వెల్లి గొనంగన్. 29
- వ. అప్పుడు దన్నుం దాన యవశమించుకొని యందఱుడందంబులయుమ్ములికంబులు
వాయ రాధేయం డి ట్లనియె. 30
- క. మీ రెల్లఁ జూచు చుండఁగఁ, గౌరవనికురుంబమునకుఁ శ గన్నా కై యొ
ప్పారినభీష్ముండు వడియెను, మేరు మోఱగినట్టు లనము శ మిగుల నరునకున్. 31
- వ. నాతెఱంగు వినుండు. 32
- క. కలఁగినసేనలఁ గాచెద, నిలిపెద నర్జునునికడఁక శ నెఱపెద బాహు
బల మాభీష్ముం డె ట్లగ్గలిక మెఱసె నట్ల మీకుఁ శ గన్నులు దనియన్. 33
- ఉ. ధర్మజభీమపార్థులును శ దమ్ములు నుద్భటనంగరక్రియా
కర్మతు లచ్యుతానుజునిశ్రగ్వము దుర్విషహంబు వారి ము
త్కార్యము క్తచండశరశ్రఖండిత దేహులఁ జేసి యిత్తు నే

- బేర్పిగఁ గౌరవేంద్రున కృభీష్టున రాజ్యరమావిలాసమున్. 34
- క. కాదేనిగాండివజ్యూనాదము సురడుందుభి ప్రణాదంబును నిః
 భేదుఁడ నై విండు నధిక, మోదంబున నిత్యసౌఖ్యముం గైకొందున్. 35
- క. కౌరవులం గాచుచు రణ, శూరులఁ బాండవుల నోర్పుచుం గీర్తికర
 స్సారవిహారత భీష్మునిఁ, జేరం జనుకంటె నొప్పు శ సెప్పం గలడే. 36
- వ. అని పలికి తనసారథిం గనుంగొని. 37
- సీ. మణిగణోజ్జ్వల మైననమనయరదంబున, జవనాశ్వములఁ బూన్పు శ చాపబాణ
 ఖడ్గాదిసాధనోత్కర మొడఁగూర్పుము, రత్నధ్వజం బెత్తు శ రశ్మి లడర
 శంఖమృదంగనిస్సాణాదితూర్వముల్, సంఘటింపుము రభరనమున ననుడు
 వాఁ డట్ల చేయ దుర్రావగర్వోద్ధతి, వగ్నిప్రభం బగునారథంబు
 తే. పటురయంబున నెక్కి భూతపతికి మొక్కి
 యాతఁ డెల్ల కౌరవులును శ నఖిలనృపులుఁ
 దన్నుఁ గొనియాడఁ గర్ణుఁ డుత్సాహలీల
 నిజబలాభీలనుందరధ్వజము లొప్ప. 38
- వ. నడచి నదీనందనుఁ డున్న యెడకుఁ జేరంబోయి శోషించిననముద్రంబుచందంబున
 విమానంబు విఱిగి పడివదివృన్దితెఱంగున భూతలపతితుం డయినవతంగుభంగిని
 భగ్నపక్షంబై నమైనాకంబుమోడ్కిం బాలుచునతనికడకుం బాదచారియై యరిగి
 యాఘలునునారాచనిచయంబునం బొదువంబడి యమునానదీహృదస్థితంబును
 1 మదనిమిలితంబును నై శోభిల్లుశుండాలంబు ననుకరించుచు వీరశయనమహానీ
 యుం డైనయమృతహానుభావునియడుగులపైఁ గన్నీరు దొరగం బ్రణమిల్లి కేలు
 మొగిడ్చి వినయవినమితశరీరుం డై. 39
- క. వచ్చితి రాధేయుడఁ గను, విచ్చి ననుం జూడు భరతరవీరాగ్రణి శనీ
 సచ్చరితముఫలమే యిట్లిచ్చట శనీయునికి ధాత శ నే మన నేర్తున్. 40
- ఆ. పావనంబు లయిననృపలుకులు నాచెవు, లార నెమ్మి నన్ను శ నాదరింపు
 మయ్య ధర్మనిత్య శ యంచితసత్య శం, తనుకుమార గాఢశ్రద్ధైర్యపార. 41
- ఉ. పేర్చినమూఁకఁ గూడ నడకపింపఁగఁ గోల్తల నేయఁ దీవ్రబా
 ణార్పుల మార్పులంబుల రయంబుననీటుగఁ గాల్పు నాజి నీ
 నేర్చినభంగి నొం డొకఁడు శ నేర్చునె పాండవబాహుసంపదల్
 పేర్చు నెలర్చు నింకఁ గురుబృందము లెల్లను దల్లడిల్లగన్. 42
- క. శరజిహ్వభీకరుఁ డగు, నరుఁ డనుశిఖ నిగుడఁ జేసి శ నారాయణదు
 ర్భరవవనుఁ డింక బంధుర, కురు సేనాకాననంబుక్రొవ్వడఁగించున్. 43
- మ. భరితాశాంతరపాంచజన్యరవద్యురవద్యుదేవద త్తద్వని

స్ఫురణా వీనులు వ్రయ్యఁ గేతనకపి¹స్ఫూర్జత్ప్రభం జూడు లా
తురతం బొందఁగఁ జండగాండీవసముగ్ధమా²శ్శ్రుజాలంబు లె
వ్యరు సైరింతురు నీవు దక్క భుజగర్వస్ఫూర్తినిర్వాహకా.

44

ఆ. మెయిమెయిం బెనంగి శ మెచ్చించి ముక్కంటి, చేవరంబు గొని విశిష్టదివ్య
కర్మదీప్తుఁడైన గాండీవి నొరుఁ డాజి, జెనయఁ జాలు కునికి శ సెప్ప నేల.

45

క. అని పెక్కుమాట లాడిన, విని యాదర భరితనేత్రవిస్తానందై
యనిమిషనదీతనూజండు, గనుఁగొనుటయు మఱియు మ్రొక్కికర్ణుడు వలికెన్.

ఉ. ఆనరు నే నొకండన విశాసలదుస్సహదృష్టిభీషణం

బైనమహాభుజంగమము శ నద్భుతమం త్రనిర న్నదర్శముం

గా నొనరించునట్లు భుజగర్వ మడంచెద న. శ్రుశ్రువి

ద్యానిపుణత్వసంపద మృదాత్మగణోత్తర నీవు నంపఁగాన్.

47

వ. అనిన గాంగేయుండు రాధేయున కిట్లనియె.

48

మ. తగఁ బరస్పరసంఘాతా³ బ్రతుకుభూతవ్రాతమున్ వారి సా

చ్చి గరిష్ఠస్థితి నుండునేలులును సంక్షీణంబు లై యుర్వి ని

ల్చి గుణాధిక్యముఁ బొందుబిజములుబోలెం గౌరవుల్ విస్మతం

బగునీప్రోవును బ్రోవుఁ గావు గని సౌఖ్యం బొందు టాప్సం గడున్.

49

చ. అరయఁగ బంధుకోటులకు శ నక్కురునాథునియట్ల కానె నీ

వరిబలభేది జన్మమున శ నయ్యెడుచుట్టటికంబుకంటె సు

స్థిరతర మైన⁴సంగడముచే నగుబాంధవ మెక్కు డందు రా

నరపతిరాజ్యభారము మృనంబున నీయదిగాఁ జలంపుమీ.

50

వ. అంబవ్విదేహపాండ్రాదిదేశాధీశుల గెల్చి దుర్యోధనాధీనవర్తులంగానిర్వర్తించిన

నీకు నిట్లు సెప్పవలయునే యండజంబులు పండినవృత్తంబు నుపజీవించుచందంబున

నిన్నుం జెంది బంధువులు సుఖులై యుండువారు గాక నాకు నీవును సుయోధను

నట్ల కావున మే లాడెదఁ గౌరవుల నడవికొని యమ్మహీవిభునకు విజయంబు

గావించుము పొమ్మని నమ్మదంబునం బలికిన సూతనందనుండు పీఠుండై యదేవ

వ్రతుచరణంబులు శిరంబు సోక విసతుండై వీడ్కొని యరదం బెక్కి యరుగు

డెంచి భవదీయ సైన్యంబుదైన్యంబు వాపి యేవగలించి కలయం గనుంగొని.

క. నరపతి యలరఁగ రథకరి, తురగసుభటసముదయముల శ దోర్లర్వధురం

ధరలీల మెఱయ నతిబంధురములుదా సంఘంటించె శ దురమునకుఁ దగన్.

52

వ. అట్టియెడ.

53

క. అరుణాశ్వములు రుచిరరు, క్షురథంబుఁ బ్రదీప్తవేదికాధ్వజమును ను

ద్ధురగాత్రకలితసితభా, సురబంధురకంకటంబు శ శోభిల్లంగన్.

54

1. స్ఫూర్తిప్రభం 2. సంగరము; సంగమము.

- క. యుగమువఁ గయ్యపువేడుక, సిగుకొత్త నుదాత్తమూర్తిఁ గజెలువొందుగురుం
దగురాజులుఁ గౌరవులును, బొగడి రులిపు మిగులఁ బ్రమద్యపూర్ణహృదయులై.
తే. అపుడు నీయగ్రనందనుం యడల్లఁ దనడు, తేరు రాధేయునరదంబు యసేరఁబోవ
నిచ్చి మనమున సంతన యమెవక మెనఁగ, నాదరంబున నిట్లను యనతనితోడ. 56
- క. నీవలన సనాథంబై, యీవీ డంతయును మెఱసె యని కిట మనకుం
గావింప వలయుకార్యము, నీ వెఱిగింపంగ వలయు యనెయ్య మెలర్పన్. 57
- క. అనిన సతం డిట్లను బహు, జనరక్షకు లైనవృత్తులు యనదుబ్ధులుగా
పున నీవు సెప్పఁగా నే, వినియెద నెయ్యది దలంపు యవివరింపు తగన్. 58
- ఉ. నావుడుఁ గర్ణతోడ వరసనాయకుఁ డిట్లను సర్వయోధనం
భావితఁ డైనశాంతనపురజాహులమాటున వస్మదీయసే
నావిభవంబు సెల్లెఁ బదిరనాళ్లును నీమది కెక్క నాదుయో
ధావలిలోన నింకఁ బృత్రనాధిపుగాఁ గొన నెవ్వఁ డర్హుఁడో. 59
- శ్రీకృష్ణాచార్యులకు సర్వసేవాధిపత్యంబు నిర్ణయించుట. —
- క. సేనాపతిత్వమునకుం, బూని యొకఁడు నడవ కున్నఁ యబొడ వడఁగఁడె య
సేన యనిఁ గర్ణధారవి, హీనం బగుకలము జలధి యనెడలినభంగిన్. 60
- వ. కాపున నొక్కరు నిరూరింపు మనవుడు గాంధారేయునకు రాధేయుం డిట్లనియె.
సీ. అధిప నీయోధులయందు సేనాపతి, త్వమునకుఁ జాలనిశ్చవారుఁ గలరె
యందఱు నయవిక్రమాదిగుణంబుల, మానసియుల యట్లు యలెన నెల్ల
వారి ముఖ్యులఁ జేయవచ్చునే యొక్కరుఁ, గైకొన్న మత్సరగ్రస్తబుద్ధి
నన్యులు విపరీతు యలె కలంగక యుండు, వారు గావలయు నెవ్వరును ద్రోలుఁ
- తే. డనిన గా దన రాతండ యర్హుఁ డాధి
పత్యమునకు నాచార్యుండు యబ్రాహ్మణుండు
వివిధరణఁగోవిదుండు వయోవృద్ధుఁ డధిక
బలుండు శూరుండు గట్టుము యపట్ట మతని. 62
- వ. అనుటయుం గురురాజు దగురాజులం గూర్చుకొని గురుం డున్నయెడకుం జని
సవినయంబుగా నతని కిట్లనియె. 63
- ఉ. ప్రాయముకల్మి నొక్కటన యభవ్యధృతిఁ మహానీయశీలతఁ
సాయకసంపదం బటుభుజావిభవంబువఁ గార్యతం త్రకి
తెయ్యతబుద్ధి వృద్ధుఁడవు యగావె ధరాసురవర్య మున్ను గాం
గేయుండు మాకు నెల్ల నెఱిగింపఁడె నీదుమహానుభావమున్. 64
- వ. అని వెండియు. 65
- క. కనునెలుఁగు నీవు గానీ, వెనుక భవన్మతమ యూఁచి యవీరలు నేనుం
జనుడెంచెద మూఱట నెల, కొన వృషభమువజ్ర వడచుకొల్పలపగిదిన్. 66

౩. అనుచు నచట నున్నయవసీసతులఁ జూపి, మఱియు నిట్లులనియెఁగమనుజవిభుఁడు
దేవసేన నడపి యదితిజుల గెలిచిన, వజ్రులుండు నీవు య సరియై గాదె. 67
౪. కావున. 68
- తే. సర్వసేనాధిపత్యంబు య నిర్వహింప, వలయు ననవుడు సమ్మహిశ్వరులు నట్లు
చెప్పి గెలుపుము నీ వని య చెలఁగి యతనిఁ, బ్రస్తుతించి ప్రార్థించిరి య భరతముఖ్యు
౪. మఱియు సమ్మహిశ్వరుండు. 70
౫. సేనాసముదయ¹రత్నకుఁ, గా నిను నేఁ బడసివపుడ య కొంతేములు నా
చే నడఁగ రెట్లు భీష్మవి, హీనుల మగుమమ్ముఁ గావు య మెల్లవిధములన్. 71
౬. అని వేడికొనిన నయ్యందఱు గలయం గనుంగొని యాచార్యుం డిట్లనియె. 72
- ఉ. వేదములుం దదంగములు య వింతలుగా నొకకొంత నేర్పు ధై
ర్యాదిగుణంబు లెందుఁ గల య వైనను నింతటివానిఁ గాఁగ న
త్యాదరవృత్తి మీరు విజయయాత ననుం గొనియాటఁజేసి యాఁ
గా దన కియ్యకొంటిఁ దగఁ య గౌరవనాథునికోర్కి దీర్పఁగాన్. 73
- శా. భవ్యం బైన బలాధిపత్యమునకుం య బట్టంబు గట్టుండు న
న్న వ్యాకీర్ణగజాది యై మెఱయునై య న్యశ్రేణిఁ బాలించి కొ
రవ్యోత్సాహముఁ బెంచి మాక్కినినవీరవ్రాతముం ద్రుంచి నా
దివ్యాస్త్రంబులఁ బుచ్చి ²పాండవులదీర్ఘ్నిక్త మాయఁ జేయించెదన్. 74
౮. అని పలికినం బ్రీతచేతస్కుం డయి సీతనూధవుండు గనకకలశంబులం బావన
జలంబులు దెప్పించి మంగళోపకరణకోభితంబు గావించి పుణ్యాహనాదంబులుం
బరమాశీర్వాదంబులున్ మాగధగీతంబులున్ వందిజవస్తుతివ్రాతంబులుంజెలంగఁ
బ్రభూతభూపతులుం దానును ద్రోణాచార్యునకు సేనాధిపత్యాభిషేకపట్టబంధం
బొనర్చి పేర్చినం గని రథివరు లార్చి నిజశంఖంబులు పూరించిన నఖిలసైన్యంబు
లందును భేరిమృదంగవణవాదితూర్యనినాదంబులు నిగిడి నింగి ముట్టి నిట్లు నకల
చమూపతిత్వపదభాసితం దై భారద్వాజుండు. 75
- సీ. కౌరవ సేనామూల్యంబునఁ దిలక మై, యెప్పి రాధేయాదిరయోధవరులఁ
గొని³పాండురాజనందనులనైనయములతోఁ, దొడరి ధైర్యంబునరద్భుతముహాస్త్ర
వీర్యంబు ననివార్యకౌర్యంబు దోర్బలా, దార్యంబు మెఱయ సీతనమువలని
కూరిమి వెలయ నగ్రతోహణిపైఁ గొంత, బలమును దొర లనేకులను గూల్చి
- తే. చామరచ్ఛత్ర కేతుభూషణతురంగ
దంతిరథ హేతివర్మయోధవ్రజంబు
తునియ లిల నింది కతిపయ్యదినము లరులు

1. భర్తనగా. 2. పాండవబలతోడకంటె మాయించెదన్. 3. పాండురాజనందనులతోఁ దొడరి దైర్యంబు నందుతవికళముంబు నన్నవీర్యంబు.

సురలు విచారించ విహరించె య ధరణినాథ.

76

క. అడవుల దవళిని దరికొను, నడువున నిట్లబలం బరవారణః బాజిగా
నడరి యతఁ డాటెద్రువదుని, కొడు కార్వ నుభయజనములకున్ వగ మిగులన్.

క. దుష్టమనస్కుం డగునా, ధృష్టద్యుమ్నుండు దక్క- య దేవా సుజనో
తక్కువైన డగుగురుని తెగుటకు, నిష్టాపముఁ బొందె భూతత్వనికరము లెల్లన్. 78

వ. అనిన విని యాంబికేయుఁడు హృదయము జల్లనఁ జెదర వదనంబు వెల్ల నయి
మొగుడ నివ్వెఱఁ గంది కొండొక నేవు నిశ్చేష్టితుండై యండి గడ్గదవికలకంఠు
డగుచు నంజయుతో నిట్లనియె. 79

... ద్రోణాచార్యునిమరణంబు విని భృతకాష్ఠుండు పరితపించుట. ...

సీ. అశ్రుశీశ్రుంబుల య సధికుండు వెరవరి, భుజబలవిక్రమంబుల ఘనండు
గురుఁ డట్టివానిఁ జేరకువ లేక కడిసిరే, పాంచాలు రతనిచారపంబు దునిసె
నో లేరు విజిగెనో య నూతుండు వడియెనో, యేమటి యలసత య నెదిరి సరకు
నేయమి మఱి పాత్రుఁ య జెందెనో హీనాత్ముఁ డై నధృష్టద్యుమ్నుఁడతనిఁ జంపె
తే. నట్టె యచ్చెరు విది దైవతమగ్గలంబు, పారుచునుకంటె ద్రోణునిరపాలు వినియు
వేయిపటియలైపోవదు య రాయి గాఁగ, నోవు నాగుండె యేమని య యుమ్మలింతు.

వ. అని యడ లూని పొగిలి వెండియు. 81

తే. మేరు వొటగుట యినుఁ డిలకమీదఁ బడుట

యబ్బి యింకుట గావె ధైర్యమునఁ బేర్చి

ప్రభ వెలింగి గభీరత య రాశి కెక్కి

యెందుఁ బొగ డొందునాచార్యుఁ య డిట్టు లగుట. 82

క. అతిలోకపరాక్రమనిధి, మఱి సురగురు మిగులుఁ గురుకుమారగురుండు దు
ర్మతు లగుమత్తుతులకుఁగా, మృతుఁడయ్యెఁ బరోపకారకృతి యొప్పుఁగదా.

తే. విల్లు వట్టెనునా రెల్ల య వెరవు గఱచి, పోవ నెల వైనద్రోణునిభుజము నిలువ
రించి పాంచాలనందనుఁ య బంచి పార్థుఁ, డిట్లు¹ నేయించెఁగా కొరుండెల చాలు.

క. పాముఁ బొదివి వడఁ దిగిచిన, చీమలగమియట్ల ద్రోణుఁ య జిక్కువఱిచెఁ గా
కేమి బహుదేశసైన్యము, లే మనఁ గల దింక నూత య యెవ్వరు మనకున్. 83

వ. అని పలుమాట లాడి యొల్లంబోయి యాలోనన కొంత బెప్పిటి యంగంబులు
వడంకు చుండ మఱియు నమూనవేశ్వరుండు సూతనందనున కిట్లనియె. 86

తే. ప్రథమగిరిమీదఁ దోఁ తెంచుభానుఁ బోలి

ధర్మపుత్రుండు దోచినఁ య దమము విరియు

నట్లు విరియక గురునకు య నడ్డపడఁగ

వచ్చునే తమ్ము మెఱసి యెవ్వరికి నైన.

87

క. సింధురము మహాద్రేకము, దాంధం బై వచ్చులీల ౧ నాచార్యునిపై
గంధవహనుతుండు గవియ న, మంథరగతి నెవ్వఁ డాఁపురునయోధులలోన్. 88

చ. ఉలుముచు నెల్లెడం బిడుగు ౧ లు గ్రగతం బడఁ ఘోరమూర్తియై
యతిముఱిఁ గెవ్వఁడెంచువిలయాభిమువాక్షున మౌర్వి నాద మే
డైఱఁ జెలఁగఁ వడిం దొరఁగురదివ్యశిరంబులు గ్రోలుతేరివై
బటపుకిరీటి మీధరశిరపాలకుఁజోడులచేత నిల్పునే. 89

క. ఎవ్వఁడు దెరలెనొ తిరుగక, యెవ్వఁడు నిల్చెనొ కడంగి ౧ యెవ్వఁడు బిరు దై
క్రొవ్వునఁ జచ్చెనొ కుంభజ, నెవ్వఁడు గావంగ లేడ ౧ యెమ్మది దుదియో.

అ. గురుఁడు వడినయపుడ ౧ కురుసైన్యములఁ గల, వారణాశ్వసుభటవర్ణములుచు
బడియెఁ గాక యేల ౧ పడ కుండు నాధర్మపుత్రభాగ్య మలఁతెఱవోవు నెల్లు.

చ. నడికెడువాఁడు గాఁడు గురునందనుఁ డక్కట తండ్రిచాపున
వ్వుడు మొగ తప్పి యొండుగడఁ ౧ బోరుచు నుండెనొ యడ్డపాలు గ
వ్వడికతనకా ఫలింపమి నరవారణ నాద్రువదాత్మజుండు బె
ట్టడరి వధింపఁగా వికలుఁ ౧ డై దురవిల్లుచుఁ జూచు చుండెనో. 92

క. అని వనవి వనట నలఁదురి, నిను నెద్దియు నడుగ నాకు ౧ నీవేమియుఁ జె
వ్వు నలవదు సంజయ మఱి, వినియెడ మది గలఁగె ననుచురవివశాత్మకుఁడై.

వ. 1తనకొడుకుల గెలుపు నెడ నాన మాలుటంజేసి. 94

అ. సొమ్మవోయి వడిన ౧ సుదతు లాక్రందన, రవముతోడ సత్యరముగ నెత్తి
యాన్మపాలు సెజ్జరయం దిసి మెలపున, శిశిరవిధులు సేయ ౧ సేద జేటి. 95

వ. ఆసీనుఁ డై యాతండు సూతసుతున కిట్లనియె నరనారాయణులు రథిసారథు
లైనయారథం బెందుచు సిద్ధమనోరథం బగుఁ గవలు గడించెమగులు సాత్యకి
సత్యపరాక్రముండు పాంచాలోత్తముం డగును త్రమాజు కుదా త్రబలుండు శిశు
పాలతనయుం డగువృష్ణకేతుండు ధీరుండు భీష్మపాతనహేతు వయినశిఖండి
యఖండపరాక్రముండు సౌధదుండు రెండువరుదుండు యాదవశ్రేష్ఠుం డగుచేతా
నుండు మానధనుండు ద్రావదేయు లజయులు గేకయు లేవురు వేపురపెట్టు యు
యుత్సుండు బహుశమత్సరుండు ద్రోణవధంబ వనిగాబుట్టిన ధృష్టద్యుముండు
భుజసారద్యుముండు ఘటోత్కచుండు ఘనఘోరమూర్తి కృష్ణాశ్రితింబైనవృష్టి
కుమారలోకం బలోకమాన్యం బన మిగిలినబిరుదుకేసుంబునం బేర్చినయది భీమ
గదాభీషణు డైనభీమసేనుం డెవ్వరికి నలవిగాకయుండు బాండవసేవం గావను
గౌరవసైన్యంబు నమముంపను దాన చాలునట్టి పరికరంబులు గల దచుకొలంది
గాదు కార్యవివేకశోభోద్రేకధుర్యుండు ధర్మదేవతకొమకు ధాత్మికత్వసత్వాది
మహాగుణగరిష్ఠుండు యుధిష్ఠిరుండరిసి గెలువ దేవతలకు నశకంబు మఱియు

1. తనకొడుకుల దెస గెల్పునాన. 2. బు లోకంబునకు మిగిలిన.

నొక్కవిశేషమును సెప్పెద నాకర్ణింపుము.

96

మ. యదువంశంబున లోకరక్షణవరుం యై పుట్టి క్రేవల్ల ను
నృదబాల్యంబు నటించి కంసముఖనాశహైత్యులం ద్రుంచి బ
ల్లిదుం డాయుండునిపారిజాత మిలకున్ యీ లీలాగతిం దెచ్చి శి
ష్టదయాళుత్వము పూని యున్నహరినిష్ఠుం జెంది రప్పండవుల్.

97

వ. కావున వారల గెలుచు టరిది యట్లుంగాక.

98

క. హరి యాత్మ యర్జునున కాహరి కర్ణుడు డాత్మ హరియు య నర్జునుడును నా
నికువు రగుట క్రీడాగ్రం, బరహుగ నది యొక్క వెలుగ యతులం బెందున్.

క. ఆవెలుగు గనువెలుగు గఁ, బా వెలసినపుణ్యమూర్తి య ధర్మసుతుం జే
లా వెలుచు రణమునకు నా, చే వచ్చెం గౌరవులకుం య జే తు మందున్.

100

వ. అని వెచ్చ నూర్చి యూర కుంఠి వెండియు.

101

చ. గురుండును భీష్ముండుం గలనఁ య గూలుదురట్టె కిరీటి కింక నె
వ్వ రెమరు కౌరవశయ మృత్యుము నయ్యెడు వార్త లేమిగాఁ
బురపురఁ బొక్కుచున్ వినఁగ య బుద్ధి దలంచెద నైన దోణునం
గరపరిపాటి యెల్ల వినఁగ వలతున్ వివరించి చెప్పుమా.

102

తె. అనిన సంజయుఁ డిట్లును య నాంబికేయు,తోడ నేను దెల్లంబుగ య ద్రోణునమర
మెఱిగి వచ్చితిఁ జెప్పెదన్దెలియ, వినుము¹దిర మయి మాటలు²నేయునేల.

— యి ద్రోణుడు దుర్యోధనునకు ధర్మరాజుం బట్టి యిచ్చునట్లు వరం బిచ్చుట. యి—

వ. అట్లు సేనాధిపత్యంబు పూని కుంభసంభవుండు ముదితమనస్కుం డై గారవం
బునం గౌరవేంద్రునకు నరేంద్రులు విన ని ట్లనియె.

104

క. నను భీష్మునివీరవ బలం, బున కెల్లను ముఖ్యుం జేసి య పూజించితి వీ
వినుతాచరణఫలంబును, గనువాడవు వరము గోరు య కౌరవనాథా.

105

వ. అనిన విని యతండు కర్ణదుశ్శాసనాదిసుహృద్భవంబులతో నాలోచనంబు సేసి
సవినయంబుగా గురున కి ట్లనియె.

106

క. వర మిచ్చె దేనిఁ గోరెదఁ, బరమహితము ధర్మపుత్రుఁ య బ్రాణముతోడన్
దురమునఁ బట్టి భుజాభీకర కొని రా వలయు మత్సరకాశంబునకున్.

107

వ. అని కోరుటయు భారద్వాజుండు నీకొడుకువదనం బవలోకించి.

108

చ. అకట యజాతశత్రుఁ డనునప్పులు కిప్పుడు నిక్క మయ్యె వా
నికీఁ గురునాథ యిట్లు లతఁగి దెగఁ జూచుట గోర కాజిఁ బ
ట్టికొనుట గోరి తిష్ఠిధము య దెప్పర మంతయు నిత్రెఱుగు కో
రికీఁ గత మేమి పాండవుల య గల్పి ధరన్ నగ మీఁ దలంచితే.

109

వ. నీదునిశ్చయం బెట్టిది యతనిం బట్టి తెచ్చిన నేమి సేయంగలవాడ వని యడిగిన

నమ్మనుజవరుం డుప్పొంగి తనమనంబున నున్నకార్యం బాచాద్యునకుం దక్కటి
వారికిం దేటవడ ని ట్లనియె. 110

సీ. ఆధర్మసూనుఁ గ్రయ్యంబునఁ జంపిరఁ, గోపించి గాండీవీకురుబలంబు
నమయించు మన మోపి య సర్వపాండవులను, జంపితి మేనిఁ బ్రచండచక్ర
ధారఁ గారవకోటిశతల తేటి రాజ్యంబు, గోవిందుఁ డీ కున్నె య గొంతి కయినఁ
గాన యుధిష్ఠిరుఁ య గాయంబు నొంపక, తెచ్చి జూదం బొడతెఱఁ గొనర్చి
తే. మగుడ నడవికి¹ నడచినఁ య దగిలి యతని,తోడఁ దమ్ములు బో నంత్రతోనయెల్ల
దొనఁగు మాలు నప్రతిహత్యదోర్విభూతిఁ, బెద్దకాల మే నేలుదుఁబ్రభుధివియెల్ల.
వ. అనిన విని కుటిలం బగునతనియభిప్రాయంబునకు రోసి యస్త్రగుళుం డవ్వరం
బునకు నేమేనియు నెడ వెట్టి యిచ్చువాఁడు గా నూహించి యొక్క తెఱంగుఁ
గాంచి యన్నరనాథుఁ కి ట్లనియె. 112

చ. నరుఁ డెడ సాచ్చెనేని విను య నా కది దుష్కర మే నొకండనే
సురగణ మైన వేలిఁ గొని య చూపఁగఁ జాలరు వాఁడు లేనిచోఁ
దిర ము పోర నిల్చిన యుధిష్ఠిరు డ్రావడిపుట్టినింటివే
వురు వెఱఁ గంది చూడ నలరవుం జలముం జెడఁ బట్టి తెచ్చెదన్. 113

తే. అనుడు బాలిశులై ననీరతనయు లెల్ల, ధర్మజుఁడు పట్టువడనకాఁదలఁచి రవుకు
పాండుసుతులకు మొగ మోడ్యకుండ గురుని, ప్రతిన యెల్లెడఁజాటిం చెరరాజరాజు.
వ. ఇట్లు శిబిరంబునను నేనాస్థానంబున గలయు నాఘోషణంబు నేయించినం
జెలంగి నకలసై నికులును సింహనాదంబులు నేయ శంఖభేరీరవంబు లుల్లసిల్లం
గౌరవసైన్యంబు వొంగె నది యంతయుం గాంతేమా గ్రజండు దనచారులచేత
విని యనుజులం గూర్చివినిపించి వివ్వచ్చు నాలోకించి. 115

ఆ. గురుని ప్రతిన వింటె య వెరవున లావునఁ, జేసి దీని బొంకు య సేయ వలయు
నెఱుంగు నతఁడు నిన్ను య నెడ వెట్టి పలికిన, వాఁడు గాన చెప్ప య వలసె నీకు.
క. నాయున్నచోట నెప్పుడఁ, బాయక కను గలిగి నిలిచి య భండవము దగం
జేయంగ వలయు నక్కురు, నాయకుఁగోరికి ఫలంబునకు విముఖముగాన్. 117

—|| అర్జునుడు ధర్మరాజుతో ద్రోణునిప్రతిజ్ఞకు వెఱవకుండునట్లు నెప్పుట. ||—

వ. అనుటయు నర్జునుం డతని కి ట్లనియె. 118
క. గురుని వధియించుటయు భూ,వర నీ వని నొవ్వ నొండురవలను ననుటయుం
బరికింప నొక్కరూ పవి, దురితంబులు ²పీనిఁ జేయుదునె యే నెందున్. 119
క. ట్లోణీవల్లభ విను మేఁ, బ్రాణముతో నుండ నిన్ను య బట్టికొనఁగ నా
ద్రోణునక కాదు సగణ, స్థాణున కైనను వశంబె య తలఁ కేమిటికిన్. 120
చ. అలవి యెఱుంగ కిమ్మెయి దుర్రాశఁ దలంచిరి గాక ధార్తరా

మృతి ద్విజగంబులుం గొని పరటుస్ఫురణం జనుడెంచిరేనియున్
బలవదరాతిపుంజమద్రభంజన నీ పని భంగవడ్డ నీ

యల శకలంబు లై చెడదె యింకదె వారిధి నింగి గూలజే. 121

ఆ. వారితలఁపు వొనఁగ్రనేరదు పోరఁ బ,రాభవంబు మనకు య రా దెటుంగు

కలుగ దద్దురాత్మకులచేత నాతలం, పిట్టు లున్నయది నశరేంద్రముఖ్య. 122

వ. అని పలికిన విని యుధిష్ఠిరుండు సంతృప్తాంతరంగుండై శంఖ భేరిమృదంగాదిమంగళ

తూర్యస్వనంబులు సెలంగ నకలసైన్యసమేతంబుగా వెడలి నడచి మొగంబున

సెలమి సెలకొనం గొంచవూహం బకుర్చె నం దగ్రభాగంబున. 123

మ. ధవళాశ్వంబులఁ బూని కేతనకపీఠ ప్రస్ఫూర్తి మార్తాండమూ

ర్తి విడంబింపఁగఁ జక్రగాంధివధరుల్ య జేజోఁబయ్యాకారవై

భవ మారం దనవై వెలుంగ నడిదీప్తం బైనతే లొప్పె శా

త్రవనంఘంబుమనంబున భయము గూరం గాలచక్రాకృతిన్. 124

క. ఆరథము సెలన నుజ్జ్వల,ధీరోద్భట రేఖ మెఱసె య ధృష్టద్యుమ్నా

దారన్యందన ముద్ధత,సారథికముఁ బారురంగచటలాశ్వము నై. 125

వ. మఱియు వృకోదరాదిసోదరులను నభిమన్యుప్రభృతికుమారులను బాంచాల

పతిప్రముఖబాంధవులను ధృష్టకేతుముఖ్యుండనాయకులను దక్కునుం గలపరి

వారంబును దగ నయ్యెయెడల బలువును బాలువును గలుగ నిలిపి యుధిష్ఠిరుం

డమోహారంబునడుమనుదా త్తనన్నాహంబునను గంభీరోత్సాహంబునను బాలించి

నిలిచె సంతకు మున్న యక్కడ. 126

క. మనవారును రణకౌతుక,జనితోద్యమతీవ్ర లగుచు య శకటవూహం

బాసరించిరి యొప్పును బెం,పును దర్పము నుల్లసిల్ల య భూవరముఖ్య. 127

వ. అందు వలపట సింధురాజకళింగపతిసంగతుండయినవికర్ణుండును సతనికి బానట

యై చటులహయబహుళం బగుబలంబులతో నక్కలన సాబలుండును డాపటఁ

గృతవర్మవివింశతిచిత్ర సేనసమేతుండై దుశ్శాసనుండును సతనికిఁ బ్రాపై త

త్సార్వంబునఁ గాంభోజశక యవసమహీశ్వరులును నడుమం ద్రిగర్తమద్రశిబి

శూరసేనదేశాధీశపరివృతుండును గుంభసంభవపురస్సరుండును నై కురువిభం

డును నాముందట సంగజనపదచతురంగ ప్రధాన సేనాసముద్దిర్లుండై కర్ణుండును

నిలిచిరి వెండియుం గలవార లెడ నెడం బన్ని రట్టియెడ. 128

తే. దర్పదుస్సహతేజః రాధాతనూజఁ

దిలక మై సైన్యముఖమునఁ య బాలుచువాని

సైనికులు నూచి కడు సంతోసమున నేచి

యెలుంగు లడరంగఁ దమలోన య నిట్లు లనిరి.

129

- మ. అని రాధేయుడు పాండునందనుల బాహుశక్తి మాయించు నీ
తని దేవావలి యొక మాహిను నె దుర్ధ్వాంతుండు భీష్ముండు పో
రినయన్నాళ్ళుకు బక్షపాతమున వారరిం బట్టి పా లార్చె గా
క నిజం బల్ల నితండు ధీరు లగు టింకం జెల్లుసే హరికిన్. 130
- వ. అని యుబ్బుచుండి రిన్విధంబున సన్నాహంబు సువిహితంబైనయనంతరంబ. 131
- చ. తగ మనసైన్యమున్ గురుం దురదగ్రగతిన్ నడపింపఁ జొచ్చుకున్
గగనతలంబు నెత్తురులుం య గండలు నెమ్ములు నొక్కయుమ్మడిన్
1 ముగిసెను లేకయుం గురిసె య ముత్తములై పెనుగ్రద్ద లాడె బె
ట్టుగ వినిచెన్ శివారుతము య దుల్లె గడున్ వడి నుల్కు లెల్లెడన్. 132
- తే. అమ్మహోత్పాతములకు భయంబు గొనక
కౌరవులు శంఖములు మ్రోయ య భేరు లులియ
నగ్గలిక సేన నడపించి య రంత సమద
గమనమున వారిసేనయుం య గదియ నడచె. 133
- వ. అప్పుడు. 134
- క. నరుండును రాధేయుడు నొం, డొరువులతోఁ బెనువేళ్ళు య ల్లంబులలో
గురువులు వాఱంగ నిలిచిరి, యరుదెఱంగులపై నికులకు య నేడై ఆ మిగులన్. 135
- తే. ఇట్లు లొండొంటిఁ గదియుంగ య నెలమి నడచి
బలము లొక్కింతసేపు నిశ్చలతఁ బాలించె
మవ్వ మెనఁగువనంబులు య మాపు లెంత
యైరం జెలు వార సొగసి యున్నట్లపోలె. 136
- క. తదనంతరంబ ద్రోణుం, దుదితార్కునిఁ గ్రేణిసేయననుజ్జ్వలరథ మె
ల్ల దిశలు వెల్చింపంగ బెట్టిదముగ మును గవిసె మొన గరడిమిలోఁగదియన్. 137
- క. మనబలము గదియుబలువిడిఁ, గనుఁగొని యరునుండు దొలుతఁగవియంగఁ బేరు
బ్బునఁ దాఁకె వారిసైన్యము, వినువీధి నమ ర్త్యగణము య వేడుకఁ జూడన్. 138
- సీ. రథకరితురగోత్తరపుష్పధీవరాగంబు, దెసల నాకనమున య దీటుకొనంగ
బాణాదిహేతిసంహతపాతము లగు, మంట లర్కాంశుల య మరలఁ ద్రోవ
హస్తాస్తిపాలరథావయవములు భ, గ్నము లగురవము లుగ్రముగఁ జెలంగ
వివిధసేనాంగాంగరవిదళనంబునఁ గ్రమ్ము, రక్తపూరములు ఘోరంబు గాఁగఁ
- తే. గలయ బెరసినపాండవకౌరవప్ర, చండసైన్యద్వయంబు నుగ్రద్దండనమర
గతులు వెక్కిన మొనరించెభుచరసాధ్య, సిద్ధులకు ననుబోంట్లకుం య జెప్ప నేల.
- వ. ఇన్విధంబునం దొడంగి చెల్లునంకులనమరంబునం దనకనకరథం బరుణతురంగం
బులచటులచి త్ర సంచారంబులం గొఱవి ద్రిష్టివతెఱుగున నేదిక్కు నూచినం

దాన యై పెక్కు రథంబు లనిబుద్ధి పాండవపాంచాలయోధులకుఁ బుట్టునట్లుగా
విహరించి విడిధవిశిఖించుయంబులు నిగిడించుచుఁ గుంభసంభవుండు. 140

క. కూబ్బుచు గజముల నెత్తుటఁ, దేబ్బుచుఁ దురగముల వీక¹ దేరులు మరలఁ
వెబ్బుచుఁ గాల్చులఘలఁ బోరి, మాల్చుచు రాద్రముగ మారిమనంగినభంగిన్.

వ. సంగరక్రీడ సజవునయ్యటసరంబున. 142

క. పాయవడు రథచయంబున, సాయకపాతిఁ జెనరుఁ బ్రళయరజబధరపటుగ
రాజుతత్వనలీలఁ బ్రలామిత మగుపాండుసుతబ్రలంబు నరేంద్రా. 143

క. పొదుపుచు విచ్చుచు బలువిడి, నెదురుచుఁ బాటుచుచు మఱిమహాభాగముగ
క్కదలం గార్చుకవిద్యావిదుఁ డగుగురుతోడఁ బోరె య వివిధబలంబుల్. 144

— యిద్రోణుడు పాండవసైన్యంబుపై రేగి దివ్యాస్త్రంబులతో నూపుట. యి—

వ. అట్టియెడ నాచార్యుం డనమానకౌర్యంబుచు మాననీయదోస్సారంబును ది
వ్యాస్త్రప్రభావంబును జూపినం గాంతేయసైన్యంబునందు 145

నీ. తఱుచుగాఁ దెగివడ్డరథవళచామరములు, డిండిరములయొప్పుఁ య బుండ్లరీక
ములు మరాళంబులపొలుపును గరవాల,ములు మీనభంగియుఁ య దలలు శిలల
చాడ్పును గేశముల్ యైవాలరేఖయు, మాంసంబు పంకనగ్రమానతయును
దాల్చి భటాశ్వమూతంగంగభగ్నర,ధములతిట్టలు సైకతములు గాఁగఁ
తే. ధీరవరకోటి ద్రెల్లిన య వీరతతికి, సంభ్రమము వుట్ట సంభృతోత్సాహలీల
నుబ్బి భూతవేతాళంబు య లోలలాడ, నిట్టలం బగునెత్తురుకటేలు వఱపె. 146

వ. అప్పుడు. 147

తే. గగనమధ్యంబునకు వచ్చి య ఖరకరుండు
దేటి చూడంగ రాక యుద్ధిపుఁ డగుచు
నెట్లు వెలుఁ గొందు ద్రోణుండు య నట్ల వెలుఁగు
చున్నఁ గనుగొని ధర్మజం య దురవడించి. 148

వ. ధనంజయధృష్టద్యుమ్నులనాలోకించి యమ్మహావీరువారిం చుటకు నియోగించిన.

శా. చంచత్తుంగతురంగసత్వరగతిస్సాధీభవత్కేతనో
దంచద్దీపులు ప్రజ్వరిల్ల నతిసాన్యద్రం బై శరశ్రేణికా
సంచారంబు నితాంతఘోరముగ నారచార్యున్ వసిం దాఁకె న
పాంచాలకీతిపాలనందనుడు శుభ భద్వీర్యసంరంభుఁ డై. 150

వ. తదనంతరంబ. 151

క. నరుఁ డగ్గలికం దఱుముచు, బురికొలిపిన గండు మిగిలి య భూరిబలంబుల్
గురునిఁ బొదివె నపార్వతు,సరదమునకు మించి రథన య మక్కుగ ముగాన్.

క. పొదుపుటయుం గనుఁగవఁ గెం, పొదవఁగ మెయి వొంగి ద్రోణుఁ య దున్మత్తుగతిం

- దదనీకములఁ 1గలంచుచు, ముదుకం డయ్యును గుమారకమూర్తిం బొలిచెన్.
- క. విను మప్పుడు కులశక్తుల, కనురూపము గాఁగ నిలిచి యుద్ధేనవీరుల్
పెనఁగిరి రథ్యంబులు నా,తనినూతునిమేళ శోణితంబునఁ దోఁగన్. 154
- క. గురుఁ డలిగి వెలుచ నడరినఁ, గరిఘోటకభటనికాయకాయముల సమి
ద్ధరణి వొలిచె నరణవయో,ధరసంవృతమైనగగనతలముచెలుపునన్. 155
- క. అప్పుడు ధృష్టద్యుమ్నుఁడు, నిప్పు లురలుచూపు లడర శనిశితాస్త్రములం
గప్పె గురునిఁ దత్తైవ్యం, బొప్పటి తనబెట్టిదంపురటురవగిఁ దెరలన్. 156
- క. ద్రోణనిశితములు నిలుపుచు, బాణవిఠితి సేనమీఁదఁ శ బరఁగించుచు గీ
ర్వాణనుతు లెనఁగ నతఁ డ,క్షీణోద్ధతి నట్లు సమరకేళి సబుపగన్. 157
- క. ఏచినరథివరులు ధను, రాచార్యునియిరుగెలంకురలండుఁ దఱిమినం
బాచి వడి నవ్యసాచి శ,రాచితదేహులుగఁ జేసె శ నంజఱఁ గడిమిన్. 158
- వ. ద్రోణుండు వది బాణములు ద్రువదనూనుమేనం గీలించినం దూలక యతండతనిపై
నిశితవిశిఖవర్షంబు గురిసె నయ్యురువురశరనికరంబు లంబరంబుగప్పె నట్టియెడఁ
బాండవాగ్రజపురోగము లగువారలు గడంగి కుంభసంభవుడెనకుం దఱిమిన
మనవలనిఘనయోధవరులు వారిం దలవడి రండు శకుని సహదేవుం బాఁకి. 159
- మ. తురగవ్రాతము నొంచి కేతువు వెనం శ ద్రుంపంగ నాతండుఁ గ్రో
ధరసం బుగ్రము గాక యుండియును గాంధారేశు వీరధ్వజా
విరథుఁ విస్ఫురితాస్త్రఘట్టితునిఁ గారవింపఁ గదాభీలమూ
ర్తిరథం బుద్ధతి డిగి పాటి యతఁ డుర్రవిం గూల్చెఁ దత్సారథిన్. 160
- క. సహదేవుండును గద గొని, మహి కెరఁగినయప్పు దొప్పె శ మనుజేశ్వర య
మృహితసుభటులుగము శిఖర,సహితమహాశైలముగఁ శ సదృశాకృతి యై. 161
- క. వింశతిశరముల సేసె వి,వింశతి 2ననిలజఁ డతండు శ వీక నగుచుఁ ద
త్ప్రాంశుధనుర్దండము రెం, డంశములుగ సేసె వెడఁదరయూహునఁ బెలుచన్.
- సీ. మనబల మార్చినఁ శ గినిసి భీముఁడు గద, నతినియశ్వంబుల శ నవనిఁ గూల్చె
భూరిశ్రవుఁడు పొలురపారి ధృష్టద్యుమ్నుఁ, గప్పెనస్త్రముల శిఖండి యేచి
యాతని నిలు నిలు శ మని తాఁకి శరవృష్టి, బాదివెఁ బిశాచముల్ శ్రవూనుతేరు
లెక్కి కప్పారెడునెలుపుచర్మపుంగ త్త,శములతో ఖరనిస్వరసములు సెలంగ
తే. నసురవల్లభులగునలంకబునఘటోత్క,చులునముద్ధతిఁ దొడరిహూయలువొనర్చి
పేర్చియొండొరునొంచుచుఁ బెనఁగి పెనఁగి, తెల్లముగఁజూడఁజూడనరవృష్టులైరి. 164
- వ. అయ్యవసరంబున.
- సీ. మత్తైదేవుండు లక్ష్మణునితోడ సమరంబు, సేసె నుగ్రంబుగఁ శ జేకితానుఁ
డనువిండుఁ దలవడి శ యద్భుతగతిఁ బోరె, శల్యుండు నవ్వచు శ శరచయముల

నకులునొందినఁ గేతనము నాతపత్రంబు, వెనఁ ద్రుంచి యాతని క్క విరధుఁ జేసి
శంఖంబు పూరించె క్క శారద్యతునిమీఁద, భృష్టకేతుఁడు న ప్రకృతి వ్రదీ ప్త
తే. విభిములునింప నతఁడ ప్రకృతిపృష్టి¹ పెల్లు, గురిసెసాత్యకికృతవర్తయ్యరమునార
నముల నొప్పించి డెబ్బదికసాయకంబు, లేయ డెబ్బదియే డమ్మరలేసె నతఁడు.

క. సేనావతి యశుద్రుపద, క్షేమాభరణాభవుఁడు సుకశర్మనిమగ్న
స్థాముల నొంచె నాతఁ డ, దీనుం డై యతనిజత్తురదేశం బేసెన్. 166

చ. బలమును దాను మత్స్యనరకపాలుఁడు గర్జనిఁ దాకి రెండుసే
నలు వినుతింప నుద్బుటరణం బొనరించినఁ గంటికివ గెం
పొలయఁగ సేతనూభవుల క్క కుబ్బుగఁ దద్రథ²దంతిహోటకం
బుల నులుమాడె నారథిక్రవుంగవుఁ డంబరచారు లార్వగన్. 167

క. వేడుకమై దలపడి పో, రాడిరి ద్రుపదభగదత్తు క్క ల ప్రబలము శౌ
ర్యాడంబరజును నెలుఁగులఁ, జూడను వినఁ జిత్రములుగ క్క శుంభదృగిన్.

సీ. పౌరవుం డభిమన్యు క్క బలువిడిఁ దాకి బా, నాసారమున ముంప క్క నతఁడు గిరిసి
యతనిధనుఁ కేతనాతపత్రంబులు, ద్రుంచి యేనింటఁ దగ్గతురగములను
సారిధి నొప్పించి క్క శరము లేడిట స్త్రుక, జేసి దర్పంబున క్క శిరము ద్రుంచు
టకు శర మరెఁబోయ్యుటయఁగృతవర్తరెం, డచ్చుల విల్లు నరయ్యమ్ముఁ దునిమెఁ
తే. బలకయనువాలుఁ గొని నరుకవట్టి గవిసి, పౌరవునిరథ్యముల నేలకపాలు సేసి
యఁటికినూతునిబడఁదన్నరయ్యురగవిభుని, బట్టుగరుడుని క్రియఁడత్రవట్టికొనియె.

వ. ఆలోన సైంధవుండు నంధ్రమంబున శాతకృపాణచర్మంబులు గొని రథంబు
డిగ్గనుటికి రయంబున నొంది యదల్చినం గని జనక ద్వేషియగునతనివలనిరోషం
బగ్గలింప నావురందరపాత్తుండు పౌరవుని విడిచి యదైనకు లఘించి కవిసె
నప్పుడు. 170

తే. వికటవిస్ఫురదసిచర్మరవివిధచిత్ర, గతులు చూపఱయెడఁద కర్మదృతము సేయ
నాన్జనియు సింధురాజుఁ బ్రయోభిరామ, సింహశార్దూలగతివిలసిల్లి రధివ. 171

వ. అట్టియెడ. 172

క. అఱిముటి వ్రేసినఁ బలకం, గఱచినసైంధవునియెలుంగు క్క గని నరసుతుఁ డే
డైట ముఱిసిన నది రూపటి, విలుగుటయును వెన నతండు క్క వెనుకకు విఱిగెన్.

క. విఱిగినచో నిలువక³ వెఱ, నుఱికెం దనరథముమీఁది క్క కోడితి పోపో
పిఱికి యని పలికి నులుముగ, నఱికెం దత్రేనఁ బార్థనందనుఁడు వడిన్. 174

క. తెరలినసైంధవుఁ గని నృప, వరులు వలువు రొక్క పెట్ట క్క వానవిసుతుపై
నురవడఁ దఱిమిరి మద్రే, శ్వరుఁడు గదిసి దీప్తకక్తి క్క వైచం బెలుచన్. 175

క. ఉరగాంగన నలిఁ బట్టెడు, గరుడునిక్రియ శక్తి⁴వట్టి క్క క్రమ్మట వైచన్

నరసుతుఁడు శల్యసూతునిఁ, బారివోవఁగ నార్చె బాండురపు త్త్రబలంబుల్. 176

వ. అయ్యవనరంబున విరాటుఁడును సుశదుండును ధృష్టకేతుండును యధిష్ఠిరుండును సాత్యకియును గేకయవతులును భీమసేనుండును ధృష్టవ్యముండును శిఖండియుం గవలును ద్రావజీయాలును సౌధన్రు బొగడు వెలుంగులు సింహనాదంబులు నింగి మట్ట వతనికి నల్లానంబును నీకొడుకులకు రోనంబును దనియింప వతనిం బరివేట్టించిన నన్విజయంబు పైరింపక కూడుకొని నీకొడుకు లతనిపైఁ బటుశరంబులు గురియ నక్కమాఁడనంతటికి వంతనంబు గా శల్యుండు గద గొని యభిమన్యున కభిముఖుం డై కవిసె వనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయుని కిట్లనియె. 177

తే. ఎక్కటెక్కటి పెనఁగిన శ నింతకట్టు, పెనఁపహలు విటు లేచునే శ వృధివి నింక జనము లీకురుపాండవశనంగఁడంబు, సెప్పికొంద్రు మహాబు లశచ్చరువు నొంద. 178

క. అసిసాంపు వినియు నాకుం, దలివి ననడు శల్యపార్థశతయులనమరంబున తెఱఁగు సెప్పు మేర్పడ, ననవుడు సూతసుతుఁ డిట్లు శ బనుఁ బఠితోడన్.

—०० భీమసేనకల్పలగదాముద్ధము. ००॥

ఉ. అమ్మెయి సూతుఁ డిట్లుటయు శ నగ్గలిక గద వుచ్చికొంచు రాద్రమ్మన వచ్చుశల్యుఁ గని శ లానును జండగదావిలాసనోగ్రమ్మగ లీల మార్కొనియె శ ర మ్మిట ర మ్మనుచుక సమస్తసైన్యములుఁ బిచ్చలింపఁగ సురరాధిఁపాత్ముఁడు దీప్తగోచ్రుం డై. 180

ఉ. అంతకు భీమసేనుఁడు రథయం బెనఁగక గద న్నెయి పట్టియ త్యంతరయంబుమైఁ బిఱిఁది శ కాలినిఁ ద్రోచి కనద్గదాపరిభ్రాంతి వెలుంగ నిల్చినఁ దిశరం బయి శల్యుఁ డాదాత్తశేఖఁ గాలాంతకదీప్తమూర్తి యగుశనాతనిఁ దాఁకె బలంబు లార్చుగన్. 181

వ. అట్టియెడ. 182

క. ఇతనికి నితండ యితనికి, నితండ యెదురుఁ గాక ¹యెఱుల శ కీయిరువురయు ద్ధతి కెదుర వశమె యనువా, క్తతియును మార్యస్వసములుఁగఁడుఁబెల్లనఁగెన్.

వ. ఇట్లు దలపడి శల్యసమీరనందనులు మండలప్రచారంబులను విచిత్రగదా ప్రసారణంబులను మొఱయుచు. 184

మ. గద లనోన్యస్వసమాహతిక మిడుఁగుఱుల్ శ గ్రక్కంగ సారించుచుం గదియం ²బాయఁగ వేటు దప్ప నుసులంగగా నేర్పు లంగంబులం దొదవక ఘోరపరస్పరప్రహతు ల్రత్యుగ్రంబుగా నెత్తురుల్ సెదరింపం బదశబ్దహుంకృతులు దిశ్శీమంబులక దాటఁగన్. 185

క. పోరెడునప్పుడు లావును, వీరో ద్రోకంబుఁ జలము శ వెంపును సరి యె

- మారుతియు మద్రవతియు ను, దారగతుల మెఱసి రహస్యతతి వినుతింపన్. 186
- వ. ఇట్లు పెద్దయుం బొడ్డు పెనంగి. 187
- క. అఱిముటి నొండొరు నేసిన, నెఱకులు దాఁకుటయు నొచ్చి నేలకొఱగె బి
ట్టటి యాసుభటస్వితయుము, వెఱచఱచి బలద్వయంబు న వెగ డందంగన్. 188
- వ. అయ్యవనరంబున. 189
- క. కృతవర్జుడు మద్రనుహి, పతి గ్రక్కున గుచ్చి యెత్తి న పాయం గొని యు
ద్ధతి వాయం జనియె మారుత, సుతుఁ డాలోఁ దెలిసి లేచి న శోభిల్లెఁ గడున్. 190
- క. గద సారిండుచు జయమునఁ, బొదలుపతనిఁ జూచి నీదురపుట్పులు గోపం
బొదవ నడరి రుద్భటగతి, మదవత్కరిచటులరథసమాజంబులతోన్. 191
- వ. ఇట్లడిరి వివిధాస్త్రశస్త్రంబు లేయుచుం బొదివిన. 192
- మ. కఠలుం దానును నేచి యుద్ధరగతిం న గొంతేయముఖ్యుండు వీ
రవరాసీకము వీరఁ గూడికొని సంరంభంబు శోభిల్లెఁ గౌ
రవసంఘంబుఁ గలంచినక విటిగె దర్రంబు లేచి నీసేన య
బ్బవితానంబు మహానమీరణనిరస్తంబైనచందంబునన్. 193
- వ. అంత నవరాష్ట్రం బయ్యె నప్పుడు శంఖభేరిమృదంగాదితూర్వస్వనంబులు సెలంగ
సింహనాదంబులం బేర్చినపాండవసేనం జూచి వృషసేనుండు రోమావేశభీషణుం
డై మార్కొని మార్గణికరంబులు నిగిడించిన. 194
- మ. కరిగా త్రంబుల ఘోటకాంగకములం న గప్పెన్ సమిహ్నామి య
చ్చెరు వై యుండఁగ రథ్యసూతరథికశ్రేణీవపుఃఖండఃకుల్
దొరఁగెం దుత్తుము రయ్యెఁ గాల్బలము లగస్తోక ప్రవాహంబు వై
పరఁగెఁ రక్తనదుల్ పిశాచకుల మంధఃకేలిలోలంబు గన్. 195
- తే. కర్ణనందనుఁ డిట్లత్పూర్ణదీర్ఘంగిఁ, బాండురాజతనూజులరబలము నెల్ల
గనువుగొట్టంగఁ జొచ్చినఁ న గినిసి నకులు, నాత్మజుండు శతాసీకుఁ న డరనిఁదాఁకి.
- క. వాలమృదులు పది మేనం, గీలించిన నాతఁ డతనికేతనము ధరం
శూలిచి చావముఁ ద్రుంచిన, నాలోనన ద్రౌపదేయ్యలందఱుఁ బెలుచన్. 197
- వ. తోడంబుట్టువునకుం దలకడచి వివిధవిశిఖంబుల వృషసేనుం గప్పిన నశ్వత్థామ
ప్రముఖం బై కదిసి కౌరవాసీకంబు శతాసీకునిం దతోడదల ననేకకూరాస్త్ర
నిచయావృతులం జేసినం గని కౌంతేయూగ జండు గడంగి కేకయూమాత్మ్య
పాంచాలప్రభృతిబలంబులతో నురవడించిన సురాసురసంగ్రామసదృశసమరం
బయ్యె నందు భీమకర్ణకృపదోణద్రాణిభృష్టద్యుమ్నవిరాటులు ప్రతాపదీపితులై
మార్తాండుండు న ప్రమూర్తులుదాల్చి ధరణివిహరించునట్లు వెలింగిరికొండొక నేపు
నకుఁ బాండవసేనానందంభంబు నహింపం జాలక మనమొన దెరలి మరలినం
జూచి యాచార్యుండు గోపాటోపంబును బటువిక్రమంబును నావేశింపసేనికుల

నిలు నిలు మని యవల్పి తూణీరంబు బిగియించి గుణంబు సారించి సారథితో
ని ట్లనియె. 198

సీ. చల మేది కౌరవశైన్యముల్ వాతెను, ధర్మనందనునియొక్కవృత్తి
గంటె యీతని దాకి శ గర్వంబు మాన్పక, నిలిచిన నిమూలక శ నిలుచునెట్లు
ధర్మజభీమసాత్వత్వకీమాత్స్యపాంచాల, త తనూజలు నాకుఁ దరమై క్రీడి
చావంబువెరవు నామాపిసయది గాదె, విను మట్లుగాకయుఁ శ దనువు దాచు

తే. సమయమే యిది సంభృతశ్రత్సాహలీల
జయముఁ గీర్తియుఁ గోరి యశ్వనతిభంగిఁ
దేరు నడపుము చేతులకీట వోవ
నడరి రథికజనంబు వేరటాడవలయు.

199

—అంశి ద్రోణాచార్యులు ధర్మరాజుతో యుద్ధంబు సేయుట. శ్లో॥

చ. అన విని మేను వెంచి రయ శ మారగ నూతుండు దేరు వోవని
చ్చినఁ గని వారిశైన్యములు శ సెచ్చెర ధర్మజు మించి తోవఁ బే
ర్చినభుజనవదం గడంగి శ సింధురలీలఁ వెరల్పి తాకె న
మృచుజవిభుఁ గురుండు పట్యూరూర్ణనంపిహితాంబరంబు గాన్.

200

క. తాకినఁ బొగడం దగియెను, వీకం బతి ద్రోణు బాణవృతుఁ జేయ నతం
డాకగొనక యతనిధనువు, ప్రేకనిభల్లమునఁ ద్రుంచి శ వెన డగ్గటియెన్.

201

వ. ఇ ట్లుదతుండై యగ్గురుండు వొంగినజలధియుబోలెం గవిసిన ధర్మ నందనుచక్ర
రక్షకుం డగుసుకుమారుండు సెలియలికట్ట తెఱంగున నిలువరించి నిశితశరం
బతనియురంబున నాటించిన నప్పాంచాలవరుం బ్రశంసింతునెలుంగులు సెలంగఁ
బాండవబలంబులు పేర్చి యార్చిన.

202

క. పెనుగాలిఁ బెఱుగుకార్చి, చ్చునుబోలెం బొదలి గురుండు శ సుకుమారునిఁ గాం
చనపుఖశరజ్వాలా, వినిపాతితుఁ జేసి తఱిమి శ విభునిం గదిసెన్.

203

వ. అప్పుడు పాండవయోధు లొండొరుల మీఁటి యధిష్ఠిరుముందరికి వచ్చి యాచా
ర్యు బొదివిన నతండు నలిరేగి.

204

సీ. నకులుని నైదుసాయకముల స్రుక్కించి, సహదేవు నేసింట శ సాధుఁ జేసి
నవవిశిఖముల మూత్రస్యవరేణ్యు నడగించి, యేసింట సాత్యకేత్రమేపు మాపి
ద్రావదేయుల శరశ్రయములఁ గలఁచి విం, శతి సుత్రమాజునిశచలము మాన్చి
పండ్రెండుపండ్రెండుశపటుమార్గణంబుల, బాండవాగ్రజుని శిక్షింపి నొంది

తే. మఱియు మూర్ఖున్న రథికులమదము సెఱచి
మెఱుంగుదూపు లాధర్మజుమేన నిగుడ
నడర నఱిమి యుగంధరుఁ శ డడ్డవడిన

నవ్వి యవ్విభుఁ డెక్కటారై య నాచనుచును.

205

వ. అట్టియెక్కఁగేఁచుచుండును బాంఛాలనాథుండును దక్షిణముబాతు లగుసింహసేన వ్యాఘ్రునిదత్తులు లోనైనయె ధు లనేకు లాచార్యుని బొదిపి శౌర్యబాహువీర్యం బులు నెఱపి రందు సింహసేనుండును వ్యాఘ్రునిదత్తుండును నెట్టన నానాత్మం బుల నొప్పించిన నాథురక్షకుడుండు.

206

తే. కన్నుంగనఁ గెంపు నదురంగఁ య గౌరవులకుఁ

జిత్త మలరంగ నావ్యాఘ్రునిద త్తసింహ

సేనము న్నకములు రెండురళితశరములఁ

గుండలంబులతో నేలఁ య గూల సేరి.

207

క. తక్కుటిరధికుల నెల్లను, జక్కఁ నడం జేసి పుడువ్యసించుచు మదం

బెక్కియుంధిపిరుఁ బొడవెడు, నెక్కుగురిమకమునఁ గదిసె య నేడ్డెఱ మెఱచున్.

వ. అయ్యవనరంబున నానైన్యంబులజనంబులు.

209

క. అదె వట్టువడియె ధర్మబాఁ, భవతఱుం డగుద్రోసుచేత య నెక్కుట నేఁచు

న్ముందుడై సుయోధనుండు దం, ద్రి దలిర్పఁగ నేఁగుఁ గరిపురంకిఁ గొనియెలమిన్.

వ. అనుచు నంభ్రమాకుఁచిత్తు లగుచు నున్నంత.

211

మ. ధరణీభాగము గ్రక్కుచు గదల రథధ్వనాతచంచరతి

స్ఫురణం బొప్పంగ జూణజాలవఁ. సభంబుం గప్ప నత్యంతని

వ్యరసంతర్జనఘోషభీషణమహోహోపంబు యిద్దంతు లా

తురతం బొందఁగఁ జేయి చచ్చి వడిఁ జూర్చుం డగురుం బాఁకినన్.

212

వ. కౌంవయోధవరు లొక్కపెట్ట భారవ్యాజునకు బాసట యై ననైన్యంబుగా నవ్య సాచిం బొదివిన నవ్వీరుండు ఘోరాకారుం డయి గాండీవచండనిన్యనంబు లొం డొండ నిగుడ నిలితసాముకవరంవరలు గురిసి కపాలోపలంబును మేదోమాంస పంకంబును నస్థిచూర్ణసికతంబును నగుశోణితవదీప్ర కరంబును బఱపె నంత గభ స్తిమంతుండై నైలొంతరితుం డయినఁ బాదుబాణాంధకారంబునకుదోడు సంభాసమయంబు గవిసినం గురుసైనికులకుఁ దమవార లెదరివార లని నిరూ పింప నశక్యం బగుటయు ద్రోణదుర్యోధనులు నమరంబు సాలించి వాహినులఁ దివియించినం దిరం బై ధనంజయుండును జనుతూర్యస్వనంబులును బాంచాల కేక యాదిబంధుమిత్రప్రళంసావచనంబులును వీచులం బొలయుఁ దనబలంబుల మరల్చి ధర్మనందనుం గొలిచి చనియె నిత్రైఱంగున రెండుసేనలుఁ దమతమవిడి దలల కరిగి యథోచితవ్యాపారంబుల నుండి నాటిరాత్రి ననిన మెఱునాడు.

క. రేవకడ యుభయబలములు, నేవును నెలమియును నెనకమనఁగ పెడలి యా టోపంబున రణనన్నా, హోపక్రమలీల మెఱయ య నుజ్జ్వలభంగిన్.

214

వ. ఉన్నసమయంబున లజ్జావిషాదంబులు మొగంబునం దోలె కోరిండు దుర్యోధనున కి ట్లనియె. 215

చ. నరవర మున్న చెప్పితి రక్షణంబున నర్జునుం డొద్ద నున్న నెవ్వరికిని ధర్మనూనుఁ బొదునంగ నశక్య మొకండు పార్థ నుద్ధరుఁ డయి నేల వాపిఁకొని యిదోర్పుల మొప్పుగఁ బోవఁ జాలినా వెరవునఁ బట్టెదం బరులు యే వేపుకు మార్కొనినవి గలంచెనన్. 216

—.. ద్రోణాచార్యుల రెండవనాటియుద్ధము. —

అ. నరుండు లేచిపోట య ననుఁ గని వెన్నిచ్చి, పాఱకున్నఁ బట్టుకదయెఁ గాఁగఁ దలఁపు ధర్మపుత్రుఁ య ధరణీశ పాఱుట, గలిగెనేని వంతఁగఁతు మేలు. 217

వ. అనిన విని సుశర్మ దుర్యోధనున కి ట్లనియె. 218

క. అనరుం డెవ్వఁడు మము నవ మానించుచు నునికిఁజేసి య ముచితేశ్వర యోధానలము సంతతము మా, మాననములఁ బొదువ నతని య మార్కొనుకడఁచన్.

వ. తమకించుచుండుము నీకు లాన యిచ్చి పెద్దకాలం బయ్యెనేడు రణభూమియందు నర్జునుం డొండె ద్రిగర్తు లొండెం గా వలయు నే మతనిఁ బెద్దకయ్యంబు లోనం బాపిఁకొనిపోవుట నీచి త్తంబునకు వచ్చున కాదె యనవుడు నతనితమ్ములు నత్యవ్రతుండును నత్యకర్మండును నత్యవర్తుండును నిబ్బంగిన పలికిరివారలవత్తం బైనరథికివర్గంబు నిత్రైఱంగున నియ్యకొని యుల్లసిల్ల నిమ్మయిం ద్రిగర్తులు పది వేపురుదొరలు గడంగినంగనితుండ్లికేరళ మాళవశిలీంధ్రమగధనుచ్చిల్లి కాదీదేశాధీశులును బంధుమిత్ర సహితంబుగా నివ్వధంబున వారితోడినారై వంతంబులు పలికి యుబ్బునం బొంగి రిట్లప్పురుసుననగణ్యఁ ధికోత్తము లుత్సహించి కృతస్నానులై యగ్నులం బూజించి తత్సన్నిధి సర్వయోధులు నాకర్ణింప నందఱు నిట్లనిరి.

సీ. అర్జునుం జంపుదు య మతని కోడితి మేని, గోవధంబును వనితావధంబు బ్రహ్మవధంబును య బరదారగమనంబు, బ్రహ్మస్వహరణంబుం య బరధనావహరణంబు గురుజననత్యాగంబు శరణాగ, తారక్షణము నన్య య తాభిరతియు మద్యపానము సర్థిమానవవైముఖ్య, మను గృహదాహంబు య జనుల నెట్టి

అ. గతులఁ బుచ్చు సట్టిగతులు వాటిలు నక్కి, రీటికోలుతలకు య నోల లేక దుష్కరంబు నేసి య తుది గన్నపుణ్యాత్మ, కలితగతులమేలు య గలుగు మాకు.

వ. అని సంశాపంబులు పలికి సంతప్తకు లనేకరథికిముఖ్యులు బహుళచతురంగబల పరివృతులై కురురాజు నంతసిల్ల నుల్లాసంబునం జనిరి గురుండును గరుడప్రభావంబు నమకట్టి దానికిఁ జంచు వై తాను నిలిచె దుర్యోధనుండును దమ్ములుం దలయును గృపకృతవర్కలు గన్నలును సింహశాభీరశూరసేన కేకయప్రముఖులు మెడయును బాహ్నిక భూరిశ్రవసోమద త్రశలశల్యులువలపలిఱెక్కయు సక్ష్మతామ సుదక్షిణవిందానువిందులుడాపలిఱెక్కయు శకునిపొండ్రకలింగాంబుషమాగధులు

వెన్నును నానాజనపదసేనాసమన్వితం డై నూతపుత్తుండు పుచ్చంబును సైంధ
వాదివివిధదేశాధీశులు నెడనెడం గలయ్య బెరసి యొడలిపోలుపును బలుపును
నైనిలువ నియోగించిన నమ్మావారంబు మహాపవనసముద్ధాతసాగ రాకారంబై
యత్సహస్రత్యంబు సేయుచందంబునం జూడ నొప్పి నందు మధ్యమప్రదేశం
బున భగదత్తుండు గజారూఢుం డై యుదయాచలంబుపైఁ బొలుచుభానుండు
గుంజోలెఁ దేజరిల్లుచునుండె నంత నక్కడం ద్రిగర్తాదులు పాండవసేనదక్షిణ
దిక్కునకుం జని సమరంబునకు నవ్యసాచిం దొలంగం బిలుచుటయు నన్నర
శార్దులుం డన్నతో ని ట్లనియె.

222

చ. తఱిమి సుశర్మ దమ్ములును శ దానును నాజి నన్నుఁ బిల్వ నే
నెఱుంగనియట్లు లుండు టిది శ యేపురుషార్థము వారి నెల్ల నే
డైతి నుఱుమాటఁ బంపుము కశ్శండిగఁ జూడకు నీకు నేమియుం
గఱగొఱ గాదు పోమి గడుఁ శ గప్తము నాకు నుదాత్తమానసా.

223

వ. అనుటయు నయ్యుధిష్ఠిరుండు.

224

తే. గురునిబలశౌర్యములు నెఱుంగుదుము మనకు
నలసిపూనికి బొంకు సేయంగ వలయు
దీని కెయ్యది కార్యంబు శ దాని నీవు
బుద్ధి నుచితంబుగాఁ దలఁపోయి మనుడు.

225

వ. ధనంజయుం డతని కి ట్లనియె.

226

చ. పిలిచినఁ బోవ కుండు టిది శ బీదతనం బగుఁ గాన నేర్పుగాఁ
దలఁచుదు లోక మే నరివశ్రథం బొనరింపఁగ నెల్లుఁ బోయెదం
జలము బలంబు ధైర్యమును శ శౌర్యమునుం గలవాఁడు వీఁడు సే
డలఘుఁడు గుంభనంభవుని శ నాఁగు భవత్పరిరక్షణార్థియై.

227

వ. అని పాంచాలవరుం డగునత్యజిత్తుం జూపి.

228

క. ఇతఁ డున్నయంతసేపును, మతి నేమియు వెఱవ వలదు శ మార్తరచేత
హతుఁ డయ్యెనేని నిలుచుట, చతురత గా దనికే దొలగి శ చనవలయు నృపా.

— యి అర్జునుండు ధర్మజుచే ననుజ్ఞాతుం డై సంకప్తకులపైఁ బోవుట. యి—

తే. అనిన నొడఁబడి యట్లు కా శ కనుడు నన్న
రేంద్రునకు భక్తి మ్రొక్కి సురరేంద్రపుత్తుఁ
డతనిచేత దీవన గొని శ యవ్వరోధు
లున్నదెన కేఁగె సంతోష శ ముత్కటముగ.

230

వ. ఇట్లు ధర్మజునియొద్దఁ జూసి విజయుండు ననుటకు నుబ్బినమనసై న్యంబులం గనుం
గొని యమ్మహిపతి ధృష్టద్యుమ్నుతోఁ గౌరవులు గరుడపూహంబుగామోహ

రించినవారు దీనికి నీవుం దగ మండలార్థవ్యాహంబు సమకట్టుమని పనిచిన నతం
డట్ల చేసి నిర్విధంబున నుభయవ్యాహంబులును గాఢసన్నాహంబు లై శంఖ
భేరిప్రముఖతూర్వస్వసంబులు సెలంగ నడువానకౌలంబునం బొంగినగంగా
యమునలుంబోలె నొండొంటిం దాక్కొనునమయంబునం నయ్యజాతశత్రుండు
ద్రుపదపుత్రు నాలోకించి గురుం జూపి. 231

క. నే డీబ్రాహ్మణుచేతం, బోడిమి సెడి యేను జిక్కి య పోవక యుండక
నేడిమి మెఱయుశరంబుల, వాడిమిసొం పెల్ల జూవ య వలయుం జూమ్మా. 232

క. అనుడు నతండు నవ్వుచు ని, ట్లను నే నాంగంగ ద్రోణు య డని నినుం గడియం
జనువాడె యింత యేటికి, నను నీతండు గెలువ లేడు య నమ్ము మధీశా. 233

వ. అనివలికి పారావతవర్ణాశ్వవర్ణనీయరథుండగు నయ్యతిరథుండు గుంభసంభవునకు
సమ్ముఖంబుగా నడచుటయు నాధృష్టద్యుమ్నుదర్శనంబు దనకు నరిష్టం బగుటయు
నగురుం డొక్కింత విన్ననై యతనిదిక్కు దేటి చూడం జాలక క్రీడించి పాం
చాలబలంబుపై నిశితవిశిఖంబులువరంగించుచుంబాయనడ నడరె నంత నక్కడ.

నీ. క్రీడి యాకొని యున్నకేసరి హరిణచ, యముమీందఁ జనునట్లు య లాత్రిగర్త
వరులపై నరుగంగ య వారలు ము న్నర్థ, చంద్రాకృతిగ నొడ్డు య సంఘటించి
కొనియుండి యాతనింగని ప్రితి నారులు, బొబ్బలు, జెలంగంగబొంగుటయును
జూచుచు నానవ్యసాచి మంద స్థితుఁ, డై కృష్ణుతోడ ని య ట్లనియెఁ జూడు

ఆ. ¹మొక్కు డై నరవము య నెనకంపుటుబ్బునఁ, బొదలుచున్నవారు యముదముకతన
నెడరిఁ దమ్ము నించు య కేనియు నెఱుంగరు, వీరుకొవ్వించావ య వేడి రకట. 235

వ. అని మఱియును. 236

క. తగు సంతసింపఁ గుజనుల, కగపడనివిశిష్టగతికి య నన్మద్దివ్యా
శుగములచే బోఁ గనుటకు, విగతభయత్వంబు సమరవిధి కొప్పుగదా. 237

వ. అనుచుం జేర నడచి దేవద త్తంబు పూరించిన. 238

ఉ. ఆనినదంబు సాంద్రముగ య నాకన మంతయు నిండఁ బర్వత
మానసముల్ గలంగి యభిమానము ధైర్యముఁ దూల విద్విష
తైన నితాంతనిశ్చలత జిత్రసమర్పితమూర్తియో యనం
గా నులి వేది యుండియును య గ్రమ్ముట దేతె రవంబు మానగాన్ 239

వ. ఇట్లు దెలి వొంది యొండొరులం బురికొల్పికొని సంకల్పకు లొక్క పెట్ట ఫల్గుచు
పయిం బటుశరపరంపరలు గురిసి రతండు దవ్వుదవ్వులఁ బనియేనువేలరథంబుల
వారిం గూల్చినం బెలుచ నడరి. 240

క. శరము లొకఁడొకడు పదిపది, వరంగింపఁగ మూటమూటఁ బ్రభాఠుండునొంచెన్
నరి నై దై దేయఁగ న, న్నరుం డందఱ రెంట రెంట య నలి నొప్పించెన్. 241

1. 'మిప్పు డేను కతము' అ. ప్ర.

వ. అట్టియొక సుఖాచలుడు గ్రీడికేరీటంబు దశవిశిఖంబుల నేయ నతం డతనిపై
ననేశతంబుల నరంగించిత సుశక్తుండును సుధంకును సుధన్వుండును బాసట
యై యున్నాఁడు దాకిన. 242

ఆ. వారి కేతనములు శ్రవణే ద్రుంచి యప్పీయ, డాసుధన్వుహయశ్రరాసనముల
తునిఁచు లవనిబాద్యదోరగించితన్మన్త, కంబుఁ దునిమెఁ దేరుగముల కఱికి.

క. ఇరువే యుద్భటరథములఁ బారిగొనుటయొక బెటబలంబు శ్రవురికొనక వెఱుం
డరలుచు గుంపుట గట్టుచుఁ, గురువత్సినై బ్రాబుపొలత్రకుం జనుచుండెన్. 244

వ. ఇట్లు భయభ్రాంతులైన సైనికులఁ గనుంగొని సుశర్మ యెలుం గెత్తి. 245

క. వెఱవటఁ దీసి మరలుఁడు ము, న్నెఱుంగరె యర్జునుని గురుమహిమతికడన
డైఱఁ బరీక్షింపఁతంబులు, మఱితురె నో రెద్ది యెత్త శ్రమరలిన మనకున్. 246

వ. అని బరవనంబు నేసిన నాసైనికులు గోల్లల నేసి రప్పుడు నారాయణగోపాలు
రెక్కడెక్కడ యని వారిం గూడి కడంగిన నిస్సాదాదితూర్యరావంబులు సెలం
గుటయు వాని వాసుదేవు నాలోకించి. 247

చ. బడలచు బ్రాణుల్ గలుగ శ్రమారక యుండుదురే త్రిగర్తులి
ప్పుడ సుఱునుడి బోద మటు శ్రవోవగసిమ్ము రథమ్ము నాపుఁకుం
గడు వెన నాధనంజయునిశ్రకాంతీత మెక్కడ నక్క డెల్ల నె
క్కుడుముద ముప్ప డేద రథికోటులపై బటపెక్ ముకుందుడున్. 248

క. విమలాంబుదములు పూసిన, విమానమో నాంగ మెఱసె శ్రవెలిమూపులవే
గముసాంపున నయ్యరదం, బమరేంద్రునిలీలఁ బాలించె శ్రవతసిసుతుండున్. 249

వ. ఇట్లు మండలప్రచారగతప్రత్యాగతాచివివిధగతులం దేరు సంచరింపం జేయుచు
నిలింపకోటికిం గన్నలపండువు నేయం బుండరీకాక్షుం గనుంగొని నారాయణ
గోపాలురు గుపితాత్ములై యర్జునదుర్యోధనులు ద్వారకానగరంబునకుం బోయిన
నాఁడు కృష్ణుతోడిసరి గా దుర్యోధనుఁడు దమ్ముఁ గోరికొనినవాఁ డగుటంజేసి
యీసునంబెర్చి యన్నరనారాయణులమేనుల నానాశ్రుంబులునినిచిన నరుండు
దేవదత్తంబు పూరించి యవప్తంభంబునం ద్వప్త యిచ్చినమహాశ్రుంబు ప్రయో
గించినం దత్ప్రభావంబున. 250

క. గాండీవిచంద మయి వా, రొండొరులకుఁ దోచి యొకఁడు శ్రలొకఁడు నానా
చండాశ్రుశత్రునముదయ, ఖండితులుగఁ జేసి పశిరి శ్రకలనం గలయన్. 251

వ. ఇమ్మొక్క గృతార్థం బయినదివ్యాశ్రుంబు పదంపడి శాంతం బగుటయు హత
శేషులువోక పొదివి రథరథ్యకపికేతుగరుడ కేతునహితంబుగా నవ్వసాచి నాథిల
శరజాలనంవృతుం జేసిన. 252

క. ఆపార్థుండు గోపనల, దీపితుఁ డై విశిఖశిఖలశ్రీవనిహతి న
త్తూపులగమి నేర్చి జముని, ప్రోవు గుడువఁ బుచ్చె వారిం శ్రబురువంశనిధిః 253

వ. ఇవ్విధంబున విప్రభింబి యట్టహాసంబునెయుట కమి దుంకిమగధకేరళమచ్చిల్లి
కాదు లడరి సాయకనికాయంబులు గప్పిన. 254

క. నానాత్రుంబుల నారండు, కీనుగుపెంటలుగఁ జేయఁ గ విలుననక మహా
సేనలు దోడ్తో డగ్గటి, యానడుపై బెల్లు గురిసె గ సమస్తలవానల్. 255

క. కరితురగరథపదాతులు, బెరసి కడిసి చుట్టు ముట్టి గ భీమణహేతి
స్ఫురణ మెఱచుఁ జేరిన న, ధృవపుగ విజయంకు సింధిర పెండాడె వడిన్. 256

వ. సంశ ప్తకులు మఱిసూసు. 257

క. పెరయ్యాగలగతిగవియుము, బొరింబొరింగడుచుచులపగిదిరబాడువుచు¹ నెరకై
వెరవునఁ గాకులుఁ గ్రోతులు, బహువడి జీకాకుపలుయభంగి నలంచుచున్. 258

వ. పెనంగి రండుఁ గొంగలు వీరావేశంబున. 259

అథ సంశ ప్తకు లందఱు నొక్కపెట్ట యుద్ధవర్ధంబుపైఁ బడుట.

క. అరదంబులు మొద లగును, దురవాహనకోటి కిగ్గి గ దుర్దాంతగతిం
దురగంబులపై హరిపై, నరుపై నూచుకొనఁ బడిరి గ నలి నాచులతోన్. 260

వ. ఇత్రైతంగునం జేయ గా లార్చనం జాడ్కి నజప రాకుండునట్టుగా గుంపులు
గొనం బైపయి దొరంగినం గృష్ణు లగనగిరి తెగిరి మడిసిరి మ్రగ్గి రసుమాట
లతోఁ దత్రైన్యంబుల సింహాదంబులుఁ మాశ్యవినదంబులుఁ జెలంగె నవ్వడు
సెమర్చి చేడ్చడి వసు దేవనంననుండు. 261

ఆ. ఎచట నున్నవాఁడ గ వే మైతి ప్రాణాఁడ, గలవె యేసు నిన్నుఁ గ గాన కునికి
దలఁకు చున్నవాఁడ గ ధైర్యధోరేయ నీయె. గు సూపవే సుగ రేంద్ర తనయ.

వ. అనిన విని యతండు ముకుందునిమానుషభావం బూహించుచు నుత్సాహంబు
వాటించి. 263

క. అనిలాత్రుంబు ప్రయోగించిన సంశ ప్తకులు దెవలఁ గ జెడరి చొరువుచా
డ్పునఁమాలగ బహువిధశర, వినిహతి బడలునడఁ జేసె గ వెన్నుండు మెచ్చన్. 264

క. శిరము లురంబులు గరములు, చరణంబులు రూపు మాయ గ శకలము లై సం
గరధరఁ దొరంగిరి యోధులు, గరితురగరథాశ్రయశ్రుతఖండంబులతోన్. 265

వ. అట్లు గసిమనంగి కిరిటి కల్పాంతపురాంతకుండునుంజోలె బారినమరు చుండ
పెండ్లియు వెఱచటవక తఱిమి పెనంగునబ్బలంబు లతని బాణపరంపరలబలితంపుఁ
బరుపునంజేసి. 266

ఆ. కూలురూపుఁ దన్నికొనియెసిరూపును, నొజలురూపు² నొక్కొజగురూపు
బారలురూపు నయ్యెనరవాజిగజములు, ప్రథనభూమి ఘోరభంగి గాంగ. 267

వ. ఇవ్విధంబున ననమనమురతత్పరులై తినవలసినేమఱియూమఱిందియు బావయు న
ట్లండ³ (*నిక్కడ ధర్మజుండు పురికొల్పినద గ్రసైన్యంబులు మనమొనలు దలం

1. నిజకై - నెరవై. 2. నల్లనొజగు. 3. ఈకుండలిరణము లోనిపాతము వ్రాతప్రతులందులేదు.

కం దటిమె) నాచార్యుండును శక్తమానుసైన్యంబులు దలంకఁ దటిమె నప్పుడు
నీకొడుకు దుడ్డులుం డతనికిఁ బ్రియంబుగాఁ ధృష్టద్యుమ్నం దలవడినం గురు
పాంచాలకుమారవర్గంబు లగ్గతికం గవిసి పోరె నట్టియెడ. 268

చ. గురుఁ డనుతీవ్రమారుతముకోల్లల కోర్వక ధర్మపుత్రబం
ధురబలవారిదోత్కరముఁ శ్ర దూఱుడు నాతఁ డదల్పి వీరసుం
దరముగఁ జేయి వీచిన నొకదగ్గఁగతిం బురికొన్నఁ గౌరవ
స్ఫురణము నుద్బటం బగుడు శ్ర సూర్యుని మ్రింగె ధరావరాగముల్. 269

వ. ఇబ్బంగి నుభయసైనికులును గలఁచుకొ బెరిసిన మణిభూషణకిరణబాలంబులకతం
బున ధూళికృతంబు లగుతిమిరంబుల గెలిచి పోవు డుండ ధారాళరక్తసిక్తం బై
యారజఃపటలం బడంగుటయు. 270

క. ఇరువాఁగును చాక్కొని వి,స్ఫురణ మెఱయ నాయుధములరపాగ లేనిశిఖల్
దరతరమ యెగఁయఁ పోరఁగ, ఫలఁ బతురంగములు నద్భుతంబుగఁగెడసెన్.

క. కరిఘటలు దురగములదళ, మురదంబులమొత్త మనక శ్ర యడరి వడిం గా
ల్వురు న్మగ్దజేయుచును న్మగ్గిరి విస్మయ మొలయఁ జూచుభేచరతతికిన్.

ఉ. తేనులయొప్పు మ్రోడువడఁ శ్ర దేకువ లేనిపదాతికోటి నుగ్
గై రుధిరంబులో మునుఁగ శ్ర నానినయేనికపిండు పక్షముల్
ఘోరము గాఁగఁ ద్రెవ్వివెనఁ శ్ర గూఱుకులాదులఁ బోలఁ నాశ్వికుల్
వీరవినోదముల్ నలుపురవేడుకసొంపునఁ గూడి యెక్కినన్. 273

చ. నిలిచినరూపు డొల్లి ధరణిం బడి యున్నశరీర మింత లిం
తలు శకలంబు లై నెఱయ శ్ర దండడిమూఁక గలంగ నొంటి గుం
పులు వడి పోవ రక్తజల్యవూరముకొంపులు ధూళి గా రథం
బులు రథసంబునం బఱపి శ్ర పోరిరి యోధులు గ్రోధదీప్తులై. 274

క. కొమ్ములఁ గ్రుమ్మియుఁ బాదతలములఁ జమరియును గరమురలం బటివటి యై
యి మ్రోడలఁగఁ దిగిచియు నర,దమ్ముల నేనుఁగులు వీట్రతాటము సేసెన్. 275

క. తురగమున నరుని ప్రేయఁచుఁ, గరివంతము వెఱికి యన్యకరి వైచుచు ను
ద్ధరరథము చదలఁ ద్రిప్పుచుఁ, గరులు వినోదంబుసేసె శ్ర గనుఁగొనుప్రజకున్.

వ. ఒక్కొక్కచోట. 277

చ. మెఱుంగులు గర్జితంబులును శ్ర మిక్కిలిసోనయుఁ గల్గుమేఘము
ల్లిటికొన నొప్పునాకనమురలీల రణక్షీతి నూడ బొల్పుగుం
దఱ చగుభూషణద్యుతివిరతానము పర్వ గజవ్రజంబు పె
ల్లొలుచు నెత్తురుల్ దొరఁగు శ్ర చుండ. నొగిం బడి యున్ని నత్తఱిన్. 278

ఆ. అశ్వసుభటతతుల్యంబులంబులు, రుధిరకర్షమమున శ్ర బుంగి యున్న
పెల్లు చూడ రాద్రబీభత్సకరుణభ, మానకైక హేతు శ్ర వయ్యె నధిప. 279

వ. అట్టిసమయంబున నారోహకులు వశించు దెరలు బాటువారణహయంబులును
వాహనంబులు నిహతంబు లయిన నెకవెక పెలంగువివిధయోధులును రుధిర
మాంసము స్తిమ్మముమహాపంకంబున గలదా మునింగియుం గాళులు వెలుక
రా కుండియు గొరిజ దిగంబడియును కథకరిఘోటకంబులు సంచరింప నేర కునికి
పెడంగువడుచు బెడంగుకడిందిక్షుగలును రక్తాంబుతురగావ రక్తరిగిరికలితంబైన
సమరాంగణసాగరంబు సాసావిధవాహనయానచా త్రగతులం దటియం జొచ్చి
తమయట్టివారు గొండలు మునింగినను బెండియు విజయధనవాంఛంజేసి వెఱవక
వర్తించువీరవ్యవహారులు నయి యెయ్యది నూచిన నెత్తుటం గెం పెక్కు సైనికు
లుక్కునం బొంపిరివోపు చున్ననంకులసంగ్రామంబునఁ జెక్కు సెమర్పక దర్పం
బునం జెలంగుచు ద్రోణు డెలుంగు సూపి కడంగి. 280

క. కరియూధనాథుఁ బొనువం, ద్వరితోద్ధతియానమన్నెర వారం బై కే
సరి సనియెడువగిది యుధి,స్థిరుడనకుం జనియె నతనికసేన దలంకన్. 281

క. అతికోలాహలవికల,స్థితి యగుతనబలము మిగిలి య ధీరత్వముహో
న్నతుఁ డగునతండు విశిఖ,ప్రతలి వజ్రపి గురునిపై వరరాతులు పొగడన్. 282

—.. ద్రోణాచార్యునిచేత సత్యజిత్తు సచ్చుట. —

చ. కని ద్రుపదాన్వయోత్తముఁ డ్రకంపితశౌర్యుఁడు సత్యవిక్రముం
డనుపమధైర్యధుర్యుఁడు మృహోబలదీప్తుఁడు సత్యజిత్తు ద్రో
ణుని వెనఁ దాఁకి తత్తనువు య నొవ్వ డశోగ్ర శరంబు లేసి నూ
తునిమెయి గ్రుచ్చె బేర్చి వదిరతూపులు ధర్మజుఁ డుల్లసిల్లగన్. 283

ఆ. గురుఁడు సత్యజిత్తుకోదండదండంబు, దునుముటయును వేఱు,ధనువు వుచ్చి
కొని యుదాత్తరేఖఁ గ్రూరభల్లంబులు, ముప్పదింట నతనిఁ య గప్పె నతండు

వ. తదవసరంబున సత్యజిత్తుం గూఁగొని. 285

క. వృకుఁ డనుపాంచాలకుమా,రకుఁ డఱువదితూపులం గర్రం బరుదుగ న
త్రుక శాచార్యుం బొదివిన, వికాసముం బొందె బొండ్రవేయబలంబుల్. 286

చ. ఘనతరకోపవేగమునఁ య గన్నుల నిప్పులు రాల సత్యజి
త్తునువు వృకాంగముఁ విశిఖరధారల ముంచె గురుండు వార లా
తనివడి కోర్చి మై గలయఁ య దాఁకఁగ సారథియు బృథంగ వా
హనములు బిటువోవ సిక య మల్లల నాడఁగ నేసి రుద్ధతిన్. 287

ఆ. సత్యజిత్తుమేన య సాయకదళకంబు, నాటి కుంభజండు య నగుచు విల్లు
దునుమ నొండువింటద్రోణునినొప్పించె, నతండు వృకుఁడు బెలుచరనడరియేసి.

క. కవిసి వేనఁ సత్యజిత్తుని,ధనువు నఱకి గురుండు వృకునిరతల దునియఁగ నా
తనిహయములు సారథియును, మును డొల్లఁగ నాఱుబాణముల్ బి ట్టేసెన్.

ఆ. అన్యచాపహస్తం య డై సత్యజిత్తు సం,రంభజృంభణమునఁ య గుంభజన్ముఁ

- దలర కేయుటయు న్యతండు గెంపారెడు, నాననంబుతోడ ౧ నవును గఱచి. 290
- ఉ. ఖండము లై పడం ధనువు ౧ గక్కున నేయుడు సత్యజిత్తు వి
ల్లండు గొనం గొనం దునియ ౧ నుద్ధతి నేయుచుఁ బెక్కువిండు లు
ద్దండత నుగ్గు నేసి భుజ్యదర్పధురంధరుఁ 1 డీతఁ డింత ద
క్కం డని యర్థచంఽప్రవిశిఖ ప్రహతిం దల డొల్ల నేసినన్. 291
- క. సాహంకాదుం డగుగురు, బాహుబలంబునకు నులికి ౧ పాఱఁ దొలంగె
1 వాహములఁ దోలుకొని యు, త్సాహంబుఁ జలంబు నెడల 1 ధర్మజుఁ డధిపా.

— శ్రీ ద్రోణాచార్యునిచేత సూర్యదత్తుఁడు సచ్చట. ఛా —

- నీ. ఆతని వెనుకొన ౧ నాచార్యునకు నడ్డ, పడి చారిమొన లెల్ల ౧ గడఁక నొక్క
పెట్ట ప్రోచిన మావిశిష్టబ్రాహ్మణు, సగ్గిచందంబున ముగ్గు జేయు
నగ్గురుఁ దాఁకి మార్తాన్యనుజుఁ డాటుమా, వుల నొంచి యార్చిననలిగి యతని
తల కుండలములతో ౧ నిలఁ బడ వతఁ డేసె, ధరణిసాయక సూర్యదత్తుఁ డిట్లు
- ఆ. వడనఁ జూచి మత్స్యబలతోటి విచ్చినఁ, జేదిమగధకేకయాదిసేన
లెల్ల జెదరఁ దలరఁ ౧ దల్లడవడఁ గల, గుండుగొనగఁ జేసెఁ ౧ గుంభజుండు. 293
- క. మెఱుమ ధనుర్దండము గుణ, ముఱుమఁగ విశిఖతతి దొరుగ ౧ నొక్కటఁదఱచె
వఱవ రుధిరంపుఁగాలువ, లఱిముఱి ఘనభుజుండు ద్రోణుఁ ౧ డడరె నరేంద్రా.
- క. వీరాస్థిశర్కరాఘన, భేరీమఁడూక కవచశృంగులొ ర్మిరభ
స్సారావ ర్తగజమకర, ఘోరమహిమ ర క్తనడఁల్రకుం దగియె నృపా. 295
- వ. ఇవ్వధంబునం బాండవా గ్రజుం బట్టికొన నప్పించి తఱుమునమ్మహావీరు మా
క్కొని యథామన్యుండును నుత్తమాజుండు వసుదానుండును శిఖండియు నై
దైదుశరంబు తేసిరి సాత్యకిత్ త్రధర్ములు వరుసన నూటయరువదింటఁ బందింటం
గప్పి రయ్యధిష్ఠిండును మరలి బాణశతత్రయప్రయోగతీవ్ర లగుధృష్టద్యుమ్న
చేకేతానుల ము న్నిడికొని పొంగి తానును బుడ్రెంట నొప్పించె నప్పు డాభార
ద్వాజుని మఱియొకం బలువురు పాండవపక్షయోధవీరులు వొదిలినం గని నీ
మన్నించురాజులు రాజకుమారులు సతనికి బానట యై కవిసి రతండు వసుదాను
వసుధం గూల్చి జేము జముకడ కనిచి యుధామన్యుని నుత్తమాజుని శిఖండిని
సాత్యకిని పెక్కుముఠ లెమ్ములం గీలించి తన్నుం గదిసినం గని యయ్యజాత
శత్రుండు వెండియుఁ గైతవంబున రణంబునకుం దొలంగం బాటిన. 296
- క. గురు దృఢసేనుండు దాఁకిన, హరిసారథి కేతురథశ్రరాననశకలో
త్కరములతోడ సతండును, దొరఁగించె దదీయతనువ్రదునియలు ధరణిన్.
- వ. ఇత్రైజంగునం దునిమి తఱుమునతఁడోర్విలాసంబు దుస్సహం బగుటయుం
బాండవబలంబులు దెరలినం గురుసైనికులు నలుగడలకు నెగచి రట్లు విజృం

భించినకుంభసంభవు నెడుకొని వార్ధక్యేమియుఁ జిత్ర సేనుండును నేనాబిందు
డును సువర్చసుండును ధృష్టద్యుమ్నండును జేకీతాసుండును శిఖండియు సాత్యకి
యును సుమిత్రుండును సాయక జాబంబులు నిగిడించినః 298

తే. అందఱకు నన్నియాపు లై యతఁడు వోరి
యాసుమిత్రునిఁ గూల్చిన యతనిఁ గేక
యులును మాత్యపాంచాలురు య నొక్కపెట్ట
కవిని విరిసిరి తచ్చరా య భూతభీతి. 299

వ. ధృష్టద్యుమ్నసాత్యకి నేనాబిందు ప్రముఖరథివరులును వన విజి యుంసి రనిన
విని ధృతరాష్ట్రం డచ్చెరువకి యిట్లు వేర్చినయాచార్యులౌవ్యభుజవీర్యంబులు
పైరింప వక్కడ నెవ్వరు తే రైరి గదే యనుటయు సుజముం డది సెప్పెదనా
కర్ణింపు మని యిట్లు నట్లు గలంగినకాంతేయ సేనం గనుంగొని కలకలనవ్వుచుఁ
గురువిభుండు గడ్డనితో నిట్లనియె. 300

క. పెనుగాలిని వెను గూలిన, వనము క్రియం బజినపాండవబలముఁ గంటే
విను మింక నెన్నఁడును మొగ, కొన రీయోడిచనువారుగురుకొల్లలకున్. 301

చ. పవనతనూజఁ గంటే నిజరూపార్చ్యములం దనవారు లేక కా
రవులు మహోగ్రభంగి నడరం గడు దైన్యముఁ బొంది యున్నవాఁ
డవిరళదివ్యమార్గదురరాసదు ద్రోణునిఁ జూచి వీఁడు రా
జ్యవిభవకాంక్ష యెల్ల దెగఁబూటఁగఁ బాఱెడు నట్లు నూడుమీ. 302

వ. అనిన విని కర్ణుం డతని కిట్లనియె. 303

ఉ. భీముండు నట్టివాఁడె యరెభీమణవిక్రముఁ డస్త్రదీక్షునం
గ్రామజయంబు ప్రాణములు య గల్గగ సైఁచునె పాండవేయు లు
ద్రామబలాధ్యు లాహవము య దక్కుదురే యది గాక వారు నీ
చే మును పడ్డపాట్లు దమరచిత్తములక మఱవంగ నేర్తురే. 304

చ. వినుము తదీయయోధులును య వీరగుణాధ్యులు భీము మున్నుగాఁ
గొని గురుఁ దాఁక కుండుదురే య కూడుద మూలఁడు నొవ్వ కుంఠగా
మనమును నీతనిక బలనగ్రులమై యటు గాక యోడి రం
చునికి ప్రమాద మేను మొగ య మోడక చెప్పితిఁ గారవేశ్వరా. 305

వ. అని పలుకునంతకుం గూడుకొని. 306

సీ. హంసగౌరము లగుహయములు నమృతాంశు, కేతువు మెఱయ నరజాతవిపుండు
రురునిభాశ్వంబులు య హరికేతనంబును, బ్రహ్మరితములుగఁ య బవనసుతుండు
శుక వర్ణహరులు ప్రస్తుతశరభధ్వజంబును నొప్ప నహ దేవరూపాంబు
నంబుదచ్చాయరథ్యములు శుండలప, తాకయు శోభిల్ల య దదనుజంబుఁ

తే. గడంగి తమతమసిడములు శ్ర గౌల ద్రువద
మాత్స్యసాత్యకిముఖయోధ్యమండలములు
దారుణాటోపవిక్రమోత్సాహలీలఁ
దోడు నడవంగ నడరిరి శ్ర దోణుమీఁద.

307

వ. ఇట్లు పాండవబలంబులు జలధరంబులు నైలంబు గప్పుకరణి గుంభసంభవుం
బొదివిన దృష్టవధం బవరుదం బగుటయు నతండు దెగియె ననుదిగులు మన
వారికిం బుట్టు నట్టియెడ నీకోడుకు గడంగి సేనలకుం జేయివీచి యందు ముంగలి
యై నడచునడముడిం దాఁకినందమకించి సాత్యకిని గృతవర్మయు డత్తధర్మని
సైంధవుండును యుయుత్సని సుబాహుండును నకులుని దుశ్శాసనుండును సహ
దేవునిఁ జిత్రవర్మండును ధర్మనందను శల్యుండును ద్రుపదుని బాహ్లికుండును
విరాటుని విందానువిందులును శ్రుతకీర్తిని వివింశతియు శ్రుతసేనుని సాల్వండును
శ్రుతసోమునిఁజిత్రసేనుండును శతానీకుని శ్రుతశర్మయుఁ బ్రతివింధ్యుని నశ్వత్థా
మయు సాభద్రుని లక్ష్మణుండును శిఖిండిని వికర్ణుండును గుంతిభోజుని దుర్యుఖుం
డును గేకయపంచకంబును గర్జుండును గాశీశ్వరుని జయుండును బాంశ్యుని జయ
త్సేనుండును ధృష్టద్యుమ్ను పుత్రుల బృహద్దనుర్జయమిత్రులును వార్ధక్షేమిని
గృపాచార్యుండును మణిమంతుని భూరిశ్రవుండును ఘటోత్కచుని నలంబుసుం
డును దలవడి రెన్నం గొలది గాదు గాని మఱియు ననేకు లనేకుల మార్కా
ని ఓబ్బంగి భారద్వాజునిం బరిమార్చును గావను బూని యక్కడియిక్క డివీరు
లుక్కు మిగిలి యొండొరుల కేతనంబులు గూల్చియు ఘోటకంబులప్రాణంబులఁ
బీల్చియు సారథుల రూపుమాపియు నరదంబులు వఱియుఁబాపియు నాతపత్ర
చామరంబుల బడలువఱిచియుఁ జాపంబులు విఱిచియుఁ గత్తెలంబులతునియలు
ధరణ దొరలించియు నెత్తురు రురలించియు నితైఱంగున ఘోరసంగ్రామంబు
సేయుచుండ మధ్యాహ్నం బయ్యె నప్పుడు దన్నుం గవినధృష్టద్యుమ్ను నమ్ముల
నవలీలం గుదియించి యగ్గురుండు వెండియుం గొందఱు జిక్కువఱిచె ననిన
విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కిట్లనియె.

308

క. వీ రిచట నివ్వధంబునఁ, బోరంగ నర్జునునితోడఁ శ్ర బోక పెనంగున
వీరులు సంశ్చక్ర లెటు, లైకొక యాతనిపరాక్రమూతిశయమునన్. 309

చ అనవుడు నాతఁ డిట్లు లను శ్ర నవ్వీభుతో నది వెండి చెప్పెదఁ
వినుము నరేంద్ర యట్టియెడ శ్ర వీరరణస్ఫురణంబునఁ భవ
త్తనయుండు గంధసింధురవిశ్రాంతము పై నడరించి భీమసే
నునిఁ గినియించె నాతఁడు గ్రనుంగవ నిప్పులు రాలు చుండఁగన్.

310

- క. శరజాలమహావాత, స్ఫురణంబున నుగ్రదంతిభూరిఘటాబం
ధురవారివాహపటలము, విరియించుచు బెట్టు గవిసి య విభు నొప్పించెన్. 311
- వ. అట్లు కురురాజు నొచ్చిన నడ్డంబు సొచ్చి 312
- శా. వంశాధీశ్వరుఁ డేనుఁగుం గొలిపి గర్వస్ఫూర్తిఁ దివివ్యాత్రువి
ద్ధాంగుం జేసె మరు త్తనూజు నతఁ డుద్యోతోధుఁ డై వానిచూ
తంగంబుం బడ నేసి వాఁ డొఱగుచోఁ య దస్మత్తకం బుర్వి డొ
ల్లం గేలీవిధ మొప్పు నేయ బల మెల్లం బెల్లగిల్గె వడిన్ 313
- వ. ఆనమయంబున. 314

శ్లోక భగదత్తుడు సుప్రతీకముఁ బఱవ పొండవ సైన్యంబులం గలండుట, శ్లోక

- క. దానవజయ మింద్రున కె, ద్దానివలనఁ గలిగె మున్ను య దానోగ్రము న
య్యేనుఁగు భగదత్తుఁడు పవ, మానతనయుడెనకుఁ గొలిపె య మన మెలరారన్. 316
- వ. ఇట్లు మనసైన్యంబు దైన్యంబు వాయం గొలుపుటయు నగ్గజంబు. 316
- సీ. కినుక మైనిగిడినకనుఁగవమెఱుఁగుల, గములు ముందలఁ గెంపురగడలుకొలువఁ
జెవులు మ్రొగించి పూర్వచిన్ద్రాద్రతర రేఖ, వినువీడి జూపఱవేడ్కఁ బెనువ
గండునఁ జూగినకతోండంబు లయనమ, న ర్తిదండములీలఁ య బట్టువఱువఁ
గడుబెట్టిదపుటురకనడిఁ బదన్యాస మి, లాస్థలి గ్రక్కదనలంగఁ జేయ
- ఆ. ననిలపుత్తుడెనకు య నడరినఁ గని ధర్మ, తనయునేనజనులు య దల్లడిల్లి
చంపెఁ జంపె భీము య సామజం బనియెడు, నులిపు గలయఁ జెలఁగఁగలఁగి రధివ.
- వ. తదవనరంబున యుధిష్ఠిరుండు. 318
- క. అలు కొందుమనముతోఁ దన, బలముం బురికొలిపి పొడివి య భగదత్తుని న
ములఁ గప్పె నతఁడు వానిన్, విలసిల్లుమహాంకుశమున య విరియ జడియుచున్.
- క. గజముఁ గొలిపి యాదిక్కున, గజఘోటకభటనికాయకాయములు రథ
ప్రజములుఁ బొడిపొడి గాన, క్కజముగ విహరించె బాహుగర్వస్ఫూర్తిన్. 320
- వ. అప్పు డాలోకించి. 321
- చ. అలిగి దశార్జు భూరమణుఁ య డాతనిఁ దాకినఁ జూడ నొప్పె టె
క్కలు గలపర్వతద్వయముకై వడి వారలదంతియుగ్మమి
ట్టల మగువీకఁ దత్కరిఁ బరడం బొడిచెన్ వడి సుప్రతీక ము
తలవడువానిఁ జంపె భగదత్తుఁడు దోమరన వ్రకంబునన్. 322
- ఆ. చంపి విక్రమంబు య సాంపారఁ బొండవ, బలము బడలువడఁగ య భద్రదంతిఁ
జటులగతులఁ బఱవ య సాత్యకి యడ్డంబు, నడచి యేసె దొడ్డనారనమున. 323
- చ. కరిపతి జిఱ్ఱనం దిరిగి య క్రమృత నూల్కాని వృష్టివీరును
దురరథ ముద్ధతిం బెనఁచి య తొండమునన్ వెన నెత్తి వీచి వై

- చె రయముపైఁ నతం డిలకు శ్ర జిత్రముగా నెడ దాటి పోయెఁ జె
చైర గజ మొండవై, గలిపి శ చిందఱవందఱ సేసె మూఁకలన్. 324
- క. సారథి తురంగముల మెఱ, పారంగాఁ బూన్చి తేల్చి శ యవికల మగునా
తే రల్లఁ జేర సాత్మకి, బీరము వొలివోప కుండఁ శ బ్రయమున నెక్కెన్. 325
- ఉ. భీమఁ డుదగ్రతం గవియఁ శ బెలగునాకరిజేతిశీకర
స్తోమమునం దురంగములు శ దోఁగి కడక వెగ డొంది యీడ్చె నం
గ్రామవివోదలీలకు విశ్రాంతముఁ గాఁగ రథంబు నప్పుడు
ద్దామపరాక్రమస్ఫురణఁ శ దాఁకి సువర్షుఁడు నచ్చ హస్తిచేన్. 326
- వ. లతనిపడుట గనుంగొని సాధదుండును ద్రాపదేయపంచంబును జేకీతానుం
డును ధృష్టకేతుండును యుజుష్మన్సుండును గడంగి సామజంబుపై శరవర్షంబులు
గురిసిన నది కొపించి యారవడించి. 327
- క. పదముల రథవాహంబులఁ జదువుచుఁ బైకొని యయుత్సరసారథిఁ జంక
బెదరిక యభిమన్యులితే, రాదవిన నది యెక్క యాతఁ శ డద్ధతి నేసెన్. 328
- క. నరతనయప్రమాఖరథిఁవరులు నిభముమీఁద నేయురవాలమ్ములు ని
ఘరగతి శరదభ్రముపైఁ, బరఁగుతరణికిరణ చయమురపగిదిం బొలిచెన్. 329
- క. రథసంబునఁ బ్రాగ్భ్యతిమ.విభుఁడు గరిం గొలుపుటయును శ వెన నది యరిసి
రథఁజంకరముగ వారల, ప్రభ సెక నరదములు వైచె శ బలుదెనలఁ బడన్. 330
- ఆ. ఇట్లు భీమసేనశ్రనేపు నర్జుననుత, ప్రమాఖు లైనయలఘురథిఁవరుల
జృంభణంబుఁ జెడినఁ శ జేడ్చి చెడి పాఱఁ, జొచ్చె బొండురాజ్యసుతులసేన. 331
- క. నలి భగదత్తుండు గదుపుల, వెలుచఁపసులవానియట్ల శ విలనద్ధతి న
బ్బలము నెగవ ధూళియు నా, కులసంరావంబు గగనశకుహరము నిండెన్. 332
- క. అని చెప్పి సంజయుండు గురు, జననాయక యపుడు నవ్యసాచిరణముది
క్కునఁ జిత్తం బిడి యడిగితి, విను మయ్యోధవరులెఱఁగు శ విన్నవముగాన్. 333
- వ. అనవుడు నాంబికేయం డాకర్ణనవాంఛ మిగుల నది సెప్పు మనుటయు నాతనికి
నానూతనందనుం డిట్లనియె. 334

—ఇంకా ఆరునుడు భగదత్తునిదెస రథంబు దోలు మని కృష్ణునితోఁ జెప్పట. ఇంకా

- క. అంతకు మును భగదత్తుని, దంతియనమనసురకేళిఁ శ దాఁ గని హరితోఁ
గుంతిసుతుఁ డిట్లను మన, మెంతయు వెన బలములోని శ కేఁగఁగ వలయున్. 335
- వ. అది యెట్లంటేని. 336
- చ. బిరుదు జిత శ్రమంబు బల్యభేదనశాలి మహాశ్రుశ్రుపా
తరయము పైఁచ నోపు భగదత్తుని యేనుఁగు దానికోలలం
1దిరుగక పోర నెవ్వరికిఁ శ దీఱదు నీవును నేను లేనిచో

- భర మగు నేడు రాజునకుఁ గ బావవికిం దలఁ గొందెడన్ మదిన్. 337
- ఆ. అనిన నట్లు కాక గ యని శౌరి యురదంబు, ద్రిప్పి యాత్మనేత్రదిక్కు వోవ
నిచ్చుటయును వెనుక గ కెయిపి నంక వ్రసె, లార్పి పేర్చి చరిసి గ రత్నసమితి. 339
- వ. ఇట్లు చతుర్దశనహస్రరథి కముఖులు బెట్టు జుట్టిన. 339
- క. బలముల గావఁగఁ జుటయు, నంపు మెఱియ మిగిసి వీరనడఁగించుటయున్
వలయువనులయిం దిప్పుడు, దలకొని యెద్దానిఁ జేయఁ గ దగవో నాకున్. 340
- వ. అని వితర్కించి వివ్వచ్చుండు నంశ వ్రకవధంబ యుచితంబుగానిశ్చయించి మరలి
గాండీవగుణక్వణన మిదురవోదనీపహుండును దేవదత్తభావవిదళితదశదిశానం
దోహండును నైదివ్యబాణంబులు వరఁగించినం గేతూతవత్రచామరవృజనం
బులును భేరిశంఖతాహామృదంగంబులును యుగాక్షరధాంగకూబరంబులును
దంతశుండాకుంభవంశదండంబులును ఖరస్కంధపాలంబులును ధనుశ్చరమునల
ముద్గరక్షురి కాంకుశంబులును దనుత్రాణకంకటమస్తక చ్చదంబులును మకుట
కేయూరహారకంకణాంఘ్రీయకంబులును శిరఃకరవక్షఃకుటీకటచరణంబులును
దునియలుం బతీయలుం దుఃసుఖ్కుం బాళ్ళు నై చాలిన నన్నేల ఘోరంబును నభి
రామాబు నై యుండె నర్వహతంబులును బీభత్సం బ్ర శంసింఁచె గంసారి
విన్మయ ప్రమదమగ్నమానసుం డయి కిరీటి గరితలంబున నప్పించి యగ్గించె
నివ్వధంబున నవ్వీరరథికులం బిలుకుమార్చి పేర్చి రథాంగపాణిం జూచి రథం
చింక రయంబున నక్కడికు నడపు మనుటయు. 341
- ఆ. ఆతఁ డట్లు చేయ గ నరవాయి గొనక ను, శర్మ దాను ననుజరచయముఁ బెలుచ
నెయిది పార్థ పార్థయుట్లువోఁ దగునె యే, మనికిఁ బిలువఁ బిలువననిన నతఁడు. 343
- క. పిలిచిన మఱిలమి దగ ద, బృలములఁ గాచుటయు వలయునని యెనది నీ
వలసినవిధంబు సేనఁద, దలకొను మొకతెఱఁగు దైత్యరవ్రధ్వంసీ. 343
- చ. అనుచు మురారిఁ జూచుటయు గ నాతఁడు దేవు మరల్ప మోమునం
గినుక ముసుంగున వొలయుఁ గ గ్రీడి త్రిగర్తునిచావడంకే
తనములు ద్రుంచి వైపడినతమ్ముల నంతకుప్రోలి కన్ని యా
తని నవలీల నొందిన నతఁడు వెనం బడి మూర్ఛ వోవుడున్. 344
- వ. మిగిసి యట నిరూపించి నారాయణు నుద్దేశించి. 345
- సీ. పాతెడు మనసేన గ పరఁగెడుఁ బెందూళి, నభము గోలాహల్యక్షుభిత మయ్యె
భగదత్తుశుండల గ మెగచుచు నున్నది, పఱపుము వెన చాన్ద్రపై రథంబు
నావుడు నతఁడు మ్రహావేగమున రథ్యములఁ దోలఁగఁ గిరిటి గ యలవుఁ జలము
మెఱయంగ నీ మొనగ మెఱుంగువాలమ్ముల, నలుముసేయుచు సింహానాదమునకుఁ
తే. బ్రావులై దేవదత్తంబురవము గుణము, రావమును ది క్తటాబులవ్రయ్యఁజేయ
వచ్చి వివ్వచ్చుఁ డడ్డంబుసాచ్చు వీరకఁ, జువఁ చేప్టితోద్దండవేదండమునకు. 346

- క. అన విని కృతకావ్యము ది, నను సంజయముడ భవనాబోధత న
జ్ఞునఁ డి ట్లెయిదిన భగదత్తుని కలవిని నేమిభంగి య దుర మయ్యెనొకో. 347
- ఉ. నావును నాతఁ డాధరణీనాథున కిట్లును నట్లు నాచనం
జేవ దలిర్ప విక్రమవిశ్వంఖలుఁ డై భగదత్తుఁ డుగ్రబా
ణావలిఁ బార్థువై బలవై య నన్నియు నవ్వునుఁ ప్రచివై చి య
ద్దేవననుండు నొంచె దృఢదేవై న్నరరంబుల దంతి నాతనిన్. 348
- తే. అలుఁగుటమ్ములుదాచననలగిభద్ర, కుంభిరాద్రంబు సొంపారఁగొలిపెనతఁడు
వారిసేనలు గోపికానరదుఁడు నరుఁడు, దెలి తెలి కనుపలుకుల య దిగులు పుట్ట.
- క. బలువిడిఁ గరి గవియును జెనఁ, చొలఁగించె రథంబు వెరవునతో హరి యది యి
ట్టల మగురయమునఁ జని త, దృఢముఁ బడచునఁగఁ జేసె య బాధివముఖ్య.
- క. హరి నేమియు నన నేరక, కరిజెనఁ గనుఁగొనుచు నవుకరఁగఱచుచు బోని
మృరద మని పలికె గవ్వశి, హరులను నమ్ముఖముసేసె య నతఁడుఁ గరటికిన్.
- క. శౌరిమెయిని భగదత్తుఁడు, నారనములు నినిచి యేసె య నరు డల్లి షహా
చారోద్ధతిఁ దచ్చాపవి, చారణ మొనరించి గుచ్చెఁ య దనువునఁ దూపుల్. 352
- సీ. కోవంబు గదిరి ప్రాగ్జ్యోతిషవతి చతుర్దశతోమరము లింద్రతనయుమీఁద
నడరించుటయు నవి య పొడిసేసి క్రిడి యే, నులగువక్కర చిఱుగునుగ్గు సేయ
నది గప్పి యున్న మేఘపరి విచ్చిన, కొండచండంబున య నుండె శక్తి
గొని భగదత్తుండురదనుజభంజను వైవ, నడుమ ముత్తునియకారనటకఁ బారుఁ
తే. డాతప త్రంబు దునిమిన్రనతనిమకుట, మతఁడు ఘనతోమరంబున య నగలఁ జేయ
మెచ్చు గినుకయుఁ బొడచు విశ్వచ్చుఁ డుగ్ర, విశిఖన ప్తజిజ్ఞాసిపె న్యవీరుమేన.
- మ. రభసాదగ్రతఁ బూన్చి దీప్తు లడరం య బ్రాగ్జ్యోతిషాధీశ్వరుం
డభిమంత్రించి నిజాంకుశంబు దివిజేంద్రదాసత్యవతుంబు నూ
చి భుజొల్లాసవిభాసి యై వెలుచ వైరచెం దద్బలం బెల్ల భూ
రిభయోద్రేకతరంగితం బగుచు ఘూర్ణిల్లంగ రాద్రాకృతిన్. 354
- ఉ. అప్పుడు శౌరి పార్థునకు య నడ్డముగాఁ దనఁ మే నమర్చి ను
న్న పైసలారుపేరురమునకా ధరియించిన నమ్మహాశ్రు మం
దొప్పె నవారుణాంబుజకృతోజ్జ్వలమాలిక యై చిరస్థితిం
జొప్పడి నూతనాభ్రతలశోభిత మైనమెఱుంగుచాడ్పునన్. 355
- చ. కనుఁగొని ఫల్గునుండు మురఘస్మర యి ట్లగునయ్య సొంపు నొం
దినకరుణావిశేషమునఁ య దేరికి సారథి వైతి గాక యే
వనులును బూని చేయు టిది య పాడియె తేజము నీవు దప్పఁ జూ
చినఁ జెడచే ననుం బలుకఁ య జేసితి మాటలు వేయు నేటికిన్. 356

వ. అని దూతీనం గృష్ణుండు దొల్లి భూమిదేవి గామించి యోగనిద్రానమయావసాన
సుప్రబుద్ధుం డై యన్నవిష్ణుకడకుం జనుటయు నతండు తత్సంగతిం ప్రీతుం డై
యన్నాతికి వరం బిచ్చుటయు నవ్వరంబున నవ్వెలండియెం దుదయించిననరకునకు
వైష్ణవాస్త్రంబు విధేయం బగుటయు నది భగదత్తాయ త్తం బై యునికియుం
దద్వారసాధనంబు దనకుఁ దక్క నొరులకు నోర్వరామియు నెఱింగించి యిది
యట్ల కాక దీన నేమి యని మఱియుం దగుమాటలం గిరిటి ననునయించి
విరోధిం జూపి వీఁ డివ్వరమసాధనంబు వృథ యగుటంజేసి వెఱుగువడి యన్న
వాఁడు వీసితండ్రిని నేను దెగఁ జూచిన ట్లీక్రూరకర్మునిఁ బిలుకుమార్పు మనినఁ
గొండొక తేఱి యాతండు గాండీపగుణంబు సారించి దృఢముష్టి నేయుటయు.

— యి భగదత్తుండు సుప్రతీకంబునోడ న్ననుచుచే జచ్చుట. యి—

ఉ. వాలికదొడ్డనారనము శ్ర వజ్రము శైలము దాఁకునాకృతికా
ఫాలముమీఁదఁ దాఁకిన సిగ్గభంబు వెనఁ బడి కొమ్ము లూఁతగా
వ్రాలుడు నర్థచంద్రరుచిరప్రదరంబునఁ ద్రుంచె బాణవి
ద్యాపసితుండు గ్రీడి భగదత్తునికంఠ ముక్తతొడ్ధలిన్. 358

వ. ఇట్లు దంతిని భగదత్తునిం బరిమార్చి మాఱు లేక మలయుమధ్యమపాండవునిం
గనుంగొని శకునితమ్ములు వృషకుండును నచలుండును దాఁకిన నతండు వృషకుని
రథరథ్యనూతధ్వజచ్చత్రచామరంబులు రూపఱ నఱకుటయు నాతండు సోదరు
నరదం బెక్కా నవ్వుడు వారి కడ్డవడినగాంధారవీరరథికవంచశతంబుఁ బంచ
త్వంబు నొందించిన సంక్రందననందనునురవడికిం దెరలక యేకరథస్థు లగునయ్య
రువురుం బరాక్రమించిన. 359

తే. చేరి యుండుట నను వైన శ్ర వారి నొక్క
నారనంబునఁ బడ నేసె శ్ర నకుండు దానిఁ
జూచి కన్నీరు నించి స్వసుతులు సాలఁ
గుంది రరును నవుడు మూర్ఖునియె శకుని. 360

వ. అతండు మాయావి యగుట ననేకమాయలు గల్పించిన మొగిల్లువరఁగి పాపాణ
వృక్షవివిధాయుధంబులు వివ్వచ్చువైఁ గురిసెం బదంపడి తమం బడరెఁ బిదప
సీళ్లు వెల్లిగొనియె మఱియు మహోరగశార్దూలాదిక్రూరన త్త్వంబులు గవిసె
వాని నెల్లను దోడ్తోన దివ్యాస్త్రవేది యగునానవ్యసాచి యడంగించి యల్లని
నగవుతో ని ట్లనియె. 361

క. మాయలు జూదముతోడన, పోయెం గా కింక నిచటఁ శ్ర బాసఁగునె యవి మ
త్సాయకము లడ్డసాల్కే, నీయాచవి లేదు పొమ్ము శ్ర నిలువక మామా. 362

క. అని పలికి వాలుటమ్ములు, తనువున నినుచుటయుఁ గలఁగి శ్రద్ధైర్యము మానం
బును వీటిఁబోవఁ బాఱెను, జననాయక నీమఱంది శ్ర సరివారు నగన్. 363

- ఉ. అతఁడు పాతీనం దెరుగునచ్చటిసేనలఁ గాల్కొనంగని
కాతలజాహువీచ్యులు బ్రకారయు సాత్యకియుం గడంగి తో
జై తనసార్వభౌగముల శ నార్పుచుఁ దోలంగఁ దోలె ఖేచర
ప్రాతము మెచ్చు గ్రీడి కురురాజును ద్రోణుడు నున్న నేలకున్. 364
- ఆ. బలము విడిగి రెండురచాయలై యిట్లు ల, మృదుజవిభుని గురునిశమఱువు సాచ్చె
ద్రోణుఁ బొదువుఁ డనుచు శ దుర్దమలీల నా, దిక్కువారు గవిసి శ రుక్కుమిగిలి.
క. చనుఁ డడ్డం బాచార్యున, కనునెఱఁగులతోడ నీసుతావలి వెనమా
క్కొనుటయు మనసేనలు పురి, కొని పాండవబలముఁ దాఁకె శ గురువంశనిధి.
క. గురుఁ డొడ్డుగఁ దమకంబునఁ, గురవీరులుఁ బాండువుత్త్రీకులయోధులు ని
ర్భరనమరమ్యాతకళా, నిరతిం గ్రీడించి రుగ్రునిపుణత మెఱయన్. 367
- క. శరగురుఁ డెచటికిఁ దఱిమిన, వెరవున నచ్చటికి నెల్ల శ విక్రాంతిధురం
ధరుఁ డగుధృష్టమ్యుమ్ముండు, బరవసము దలిర్ప నడ్డరపడి పోరాడెన్. 368
- చ. కురువతిధర్మనందను లశకుంతలవిక్రమకౌతుకంబునం
ఋరికొలువంగ సైన్యములు శ వోక పెనంగెడురాద్రభంగి క
చ్చెరువడి యున్ని నిట్లు లని శ చెప్పఁగ నిప్పుడు నేరనయ్యెడం
గరిపురనాథ చూడ వినఁ శ గల్గునె యమ్మెయికయ్య మెయ్యెడన్. 369
- వ. అట్టియెడ. 370
- క. నీలుఁ డనురాజు గురుసుతు, పై లీలం దేఱు పఱవఁ శ బటువిశిఖమునం
గీ తెడవినజుత్రముక్రియ, నేలం బడ నేసె నతఁడు శ నృపుఁ డగ్గింపన్. 371
- క. చచ్చిననీలునిఁ గనుఁగొని, విచ్చినసైన్యంబు గురుండు శ వెనుకొనుటయు వే
వచ్చినధృష్టమ్యుని, నచ్చినయబ్జులము మగిడినం బో రొప్పెన్. 372
- వ. అప్పుడు సంకల్పకులు నారాయణగోపాలబలంబులం గూడికొని పఱతెంచి. 373
- క. ఓడితిమె మేము రణమునఁ, గ్రీడికిఁ గ్రేడించి రాక శ గెలుపే యతఁ డే
డి డాఁగి పోయెనొకొ మా, తోడిబవర మిట్లు రాను శ దొలంగినఁ దెగునే. 374
- వ. అనునెలుంగులు నింగి ముట్ట దక్షిణభాగంబునం గవిసినం గవ్వడి యట నడచి
వారికిం గయ్యం బిచ్చిననత్తెఱపి గని తఱుముకొరవయోధులతోలుతలకుం గాక
దమసేనలు దెరలిన భీమసేనుం డదల్పి మార్కొని. 375
- క. తలమిగిలి వచ్చు బాహ్నికు, నిలు మని విశిఖముల నొంచె శ నృపతియు గురుక
ర్ణులు నశ్వత్థామయు న, మ్ములవానలు గురిసి రొక్కశ్రమొగి నతనివయిన్. 376
- వ. అతం డందఱ కన్నిరూపులై యార్పుచు నేట్లాడె నిట్లాక్కనిం బెక్కండ్రు
వొదిలినం గనుంగొని కాంతేమాగ్రిజంకు పురికొలుప నకులనహదేవసాత్యకి
సాభద్రు లానమీరపుత్రునకు బాసట యై దుర్యోధనాదులం దలవడుటయు

రెండుసేనలు గలయక బెరసె ని ట్లపరాజ్ఞాంబునం గ్రండుకయ్యం బయ్యె నం
దరదంబులు దాకుపెల్లున డొల్లుకరులును గరవాలధారలగాన నగుకుంభికుంభ
మాక్తికంబులును దురగఖురంబులం గరటిరథంబులును బెనంగొనుచు వ్రేలువ్రేవు
లును దెగిపడియు నంకుశంబులు విడువక మిట్టి మిట్టిపడుబాహువులును దొండం
బులం బెనచి యెత్తినం దారును హయంబులు వ్రేలురావుతులును ముందటి
కాళ్లు దెగ వ్రేసినఁ గూలుకుండాంబులును సామజంబు లడరి రథ్యసారథి
రథికిసహితంబుగా మల్లడిగొనం ద్రొక్కిన నేలం గలసినరథంబులును నాశ్వికు
లొక్క మొగి జెక్కినం దునిసి పడి యేమిటియంగంబులో యనునందేహంబు
నకుం బ ట్లయి యున్నవదాతిగా త్రుణిండంబులును జూచుభేదరులకు వెక్కనం
బొనరై నట్టిసంకులనమరంబున భృష్టమృత్యుండు. 877

క. మన కిది సమయము సుండి

యని ద్రోణునిఁ జూపి తఱుమ శ్ర నమొన రథికుల్
గని ¹పొదువుడు నంపుడు పారి

గొనుండు దునుముఁ డనుచుఁ గూడుకొని యుతనివయన్.

878

చ. కవినన నమ్మహాభుజుడు శ్ర గన్నుల దట్టపుఁగెం పెలర్ప బై
రవముగ దివ్యబాణనికశ్రం బడరించినఁ దేటి చూడ రా
క వెఱుగు నొంది చిత్రములకై వడి నాఘనయోధు లుండ నీ
రవుతులు జోదులు రథికిశ్రరాజియు వారి మొనల్ గలంపగాన్.

879

మ. తను నత్యుద్ధతిఁ బిల్చి దుర్గమభుజాదర్పంబు శోభిల్లఁ దాఁ
కిననంత వ్రకకోటి నొంచి సమరశక్తి డాకళాకాతుకం
బున నాభీలకపీం ద్ర కేతనపరిస్సూగ్జత్ప్రిభాజాలముల్
వినువీడిం బరంగంగ వచ్చె మగుడక శ్ర వివ్వచ్చుఁ డచ్చోటికిన్.

880

క. చిచ్చునకుఁ దోడు గరువలి, వచ్చిన క్రియ భీముకడకు శ్ర వానవి యిమ్మై
వచ్చిన మనయోధావలి, తీచ్చవడియె వారి మొన దగ్గటిమిగొని వచ్చెన్.

881

ఉ. బాసట యై వృకోదరుడు శ్ర పార్శ్వమునం దఱుమంగ వైరినం
త్రాననమూర్తి వానవి శ్రర ప్రతతిం దొరఁగించి ద్రోణును
ల్లానము మాన్చి కౌరవబ్రలంబులు నెత్తురువెల్లిఁ డేలఁగాఁ
జేసినఁ గర్ణ కర్ణ మముఁ శ్ర జేకొనవే యనుచుక భయంబునన్.

882

— యి కర్ణాదులయుద్ధము యి —

క. తనవెనుక కోడి పాతినఁ, మనయోధులఁ జూచి బాహుశ్రగర్వస్ఫూర్తిం
దనరుచు నోడకుఁ డోడకుఁ, డని పలుకుచుఁ దాఁకె గర్జుడమరేంద్రసుతున్.
వ. ఇట్లు దాడి యుతనిపై నాగ్నేయాస్త్రంబు ప్రయోగించిన నతండు వారుణ

బాణంబునవారించి వాలమ్ములుగరియంగూడుకొని భీమసాత్యకిధృష్టద్యుమ్నములు శరత్రయంబులు సూతసూనుమేన నాటిందిన నతండు గాండ్వనిగ్ధతచండమార్గణంబుల మగిడించుచు నమ్మువ్వరచావంబులు నవ్వుచుం ద్రుంచి వారలు శక్తులు వైవ వానిం దునిమి పేర్చి యూర్చిన నడుసుండు నారాచనస్తకంబున నవ్వీరు నొప్పించి యతనిం దలకడచి తన్నుఁ దలపడినయతనితమ్ములతలలు నూఁడును భూమిదేవికి బలి సేసె నంత భీముండు రథంబు డిగ్గి వచ్చి గదాదండంబునఁ గర్ణబంధువులంబదివేవురం బడలువడిచి మరలి రథస్థుండై వేటొక్కవిల్లుగొని విశిఖంబులు వఱపి యంగవతియంగంబులం దురంగశరీరంబులను నొప్పించె నాలోననయచ్చాంచాలవరసుతుండును నై నేయుండును నొండువిండు గొని యతనిసారథి యొఱగను జాపంబు విఱుగను నేసి రాసమయంబున దుర్యోధనుండును ద్రోణజయద్రథులును నెయిది శాత్రవనముద్రంబున మునుంగ కుండ నారాధేయునుదరించి రట్టియెడ.

384

క. ఉభయబలంబులుఁ బురికొని, యభరథతురగభటతతి మ్రహిం గూలగ నత్సుభితములై పోరాడెం, బ్రభువులు వెను దన్ని చూడఁ గ బార్థివముఖ్యా. 385

సీ. కాలువలై పాఱుకీలాలజలములఁ, దేలి పోయెడుచృత్రదేహములును బ్రేవులప్రేవులకెల్లునఁ జిత్రిత, చ్చాయంబు లగుమాంసగ్రనంచయములు గరిహయంబులక శ్రేబరములక్రిందఁ గొండ్లకత్తోఁచు భటగాత్రనికరములును దలలపెండఱచులో గ మిలమిల మెదలెడు, కరపదంబులనవ్రఖండ ములును

తే. రాద్రబీభత్సన రసగ్రంగభంగి

నపుడు నమరాంగణము ఘోర గ మయ్యెఁ జూడ

ద్రోణఫల్గుననిష్ఠుర్యద్ధురనిపాత

జాత మగునమ్మహోద్భటగ్రనంకులమున.

386

వ. అంతం బతంగుండు పశ్చిమాచలంబునవులకుం జనిన సంధ్యారాగంబుసొంపునఁ గెం పినుమడించు నెత్తురుమడుపుల నోలలాడుభూతవేతాళంబులను శవకబ శసలోలంబు లగుస్థగాలంబులను మాంసచర్మణిలోలాహలబహుళంబు లగు కంకగృథాదిపక్షికులంబులనుం జూచియుఁ బొండవబలంబు సమయసముచితంబగుసమరవిరామంబునకు నున్ముఖం బగుట యెఱింగియు మున్ను సవ్యసాచియుర వడికిం గాక తమ మొన దెరలు చునికింజేసియు నదియ మెయిగా నాచార్యుండ దొరలకుం జెప్పి సేనలఁ దివియ నియోగించెఁ బొండవసైన్యంబులును మరల నివ్వధంబున సుభయసైన్యంబులు నిజస్కంధావారంబులకుం జనునవసరంబున మనజనంబులు ద్రోణప్రతిజ్ఞాభంగంబును ఫల్గునుపరాక్రమస్ఫురణంబును నతని యెడ నచ్యుతునకుం గలసాహోద్రవిశేషంబును నుగ్గడించుచు విన్న నై పోయిరి నేగుటయుఁ గయ్యంబునకు వెడలునప్పుడువిషాదవివర్ణ వదనుండగుచు నీతనయుఁ

- మ. జెల్లయోధులు వినం గుంభసంభవున కి ట్లనియె 387
- మ. పెను పారక వర మిచ్చి తట్లు గడిమిన్ శ భీమాగ్రజుం డాజిం గి
ట్టినఁ బట్టం గడు నగ్గ మైనయెడఁగ్రేకరిం తెచ్చు ని ప్పైనఁ జా
లనివాఁ డందుకు నిన్ను నన్ను గుటిలారాపంబులన్ వెట్టి జే
సిన సీకె నది యేమి యాత్రితగుణశ్రేష్ఠుండు వంచించునే. 388
- వ. అనిన విని గురుం డప్రీతుం డయ్యును గటకటంబడక యతనితో నిట్లనియె. 389
- ఆ. నరునివిక్రమంబు శ నారాయణునిమహా
త్వంబు నెఱింగియెఱింగి శ తగునె యిట్లు
వలుక ధర్మపుత్రు శ్రవే జేయి వదలక
వారు రారె పెక్కునరున లభివ. 390
- ఉ. ఎవ్వరి నెట్లు సేసెదనొ శ యేర్పడఁ జూడుము నేఁడు పోరికిం
గవ్వడి రాక యుండఁ దొలఁగం గొనిపోవఁగ జాలువారి నీ
పెవ్వరి నైనఁ బంపు మిది శ యేటికి నొండాకబుద్ధి సేసె దే
నవ్వుడుఁ బల్కినన్ దరణినాథ యనత్యము గల్గ నేర్పునే. 391
- వ. అనవుడు. 392
- మ. విని సంశ ఘ్నకు లేము దక్క నొరు లాశవివచ్చు భంగించి బె
ట్టనికిం బాపి యలంప నేర్పు గలరే శ యంచున్ వెసం బోయి పి
ల్చిన నప్పారుండు సుద్ధతిం జనుడు న్యక్షిణోగ్రశస్త్రాస్త్రవ
ర్తనఘోరం బగుసంగరం బదట రార ద్ర¹స్సూర్తిమై జెల్లగాన్. 393
- వ. ఇక్కడ భారద్వాజుండు పద్మపూహంబు గావించినం గాంతేయగ్రజుననుమతి
నభిమన్యుం డయ్యెడు ఖేదించి బృహద్బలలక్ష్మణప్రభృతు లగుభూపతులను
భూపకుమారులను బెక్కండ్రన్ బారినమరి యనేకయోధవీరవిక్రమసంకులంబు
సం జిక్కువడి యుక్కు మురిసినట్లు సమసిన మన మొనలు సెలంగుచుం బొండవ
బలంబులు పొగులుచుం దమతమయునికిపట్లకుం జనియె నని సంజయుండు
ధృతరాష్ట్రునకు సౌభద్రుండు వడుట సెప్పె ననిన విని నాటికయ్యెంబుకలరూ
పంతయు నేర్పడ నెఱింగింపు మనుటయు. 394
- ఉ. సాత్త్యవతేమవాజ్మయవిశాలగృహస్ఫురిత² ప్రసీతా
పత్త్యయగోచరా విహృత్కథగ్ననిశాచర శాంత బోధసం
పత్త్యవినాథవన్మహిమశభాసుర సంభృతభూసురాలిసాం
గత్త్య వివిక్తయుక్తజనకౌశలభావిత దేవసేవితా. 395
- క. వేదశిరోమణిచరణా, నానాంతస్సారోకరణ శ నైష్ఠికతరణా.
భేదరహిత ప్రకారా, వాచనినూరా విరివిర్వవర్చవిహారా. 396

మాలిని. అనుపమహితవిద్యావ్యక్త యోగానురక్తా

ఽనుజమధనలీలాస్తవ్య శాంతానుభావ్యా

జననమరణదుఃఖోత్సరి సర్వోపకారీ

సనకముఖయతీంద్రాసన్న నిత్యప్రసన్నాః

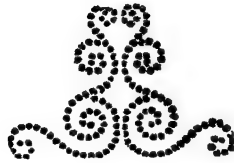
397

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి

తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున ద్రోణపర్వంబునందుఁ

బ్రథమాశ్వాసము.

398

శ్రీ

హరిహరనాథాయ నమః.

శ్రీ మదాంధమహాభారతము ✓

ద్రోణపర్వము - ద్వితీయాశ్వాసము.

కర భక్తాంభోధిను

ధాకర చక్ర త్రిశూలధారణరత్నో

భీకర నిర్భరతరకరు

ణాకర దృగ్దీప్తినికర శ హరిహరనాథా.

1

...ద్రోణుని మూడవనాటియుద్ధము. ...

వ. దేవా నైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు దనమనుమండుమ్మరిం బొందుట విని ధృతరాష్ట్రుండు. 2

ఉ. చిత్తము మోక్కెడుం బురుషునిహునిఁ బాత్రకులాగ గణ్యు న త్కుత్తమతేజ భూరిగుణు శ నొప్పెమెత్తనిమేనివాని నె ట్లుత్తలపెట్టిరో వలుపు శ రుగ్రమనస్కులు గూడి యక్కటా యత్రైఱు గెల్లఁ డేటవడునట్టులుగా వివరించి చెప్పమా. 3

వ. అనుటయు నమూనవపతికి నూతనూనుం డిట్లను నట్లు భారద్వాజుండు పక్ష పూహంబు సంఘటించునెడ వివిధదేశంబులరాజులు దళంబులును రాజకుమారులుఁ గేసరంబులును గర్జదుశ్శాసనబహుళసేనాపరివృతుం డయి కురువిభుండు గర్జికయునుంగా నభేద్యభంగి నొనర్చిన నది వలయాకారం బగుటంజేసి చక్ర పూహంబు ననం జను నమ్మొగ్గరంబు మొగంబునం దాను దర్పంబు మెఱయ నెఱయం బొలిచి నిలిచె మఱియు వలయునెడలకు లావై జయస్రథగురుపుత్రకృప శకునికృతవర్మభూరిశ్రవశ్వలశల్మల్యులును నీకొడుకులును మనుమలును రక్తమాల్యానులేపనాంబరాధరణంబులు శోభిల్లం బొలిచి నిలిచి రంత భీమసేనప్రముఖుం బైనపాండవబంబును గదియనడచె నందు సాత్యకిధృష్టద్యుమ్ను కుంతిభోజులును జేకితానక్షత్ర ధర్మక్షత్రవర్ములును ధృష్ట కేతునకులసహదేవులును సుత్తమాజ శ్శిఖండియుధామన్యులును ఘటోత్కచవిరాటస్రపనులును ద్రావదేయ కేకయ స్సంజయసముదయంబును నుక్కునం దఱిమియక్కుంభసంభవుం దలవడిన నన్ని

యవ్యీకుండు వాణి యిగులుబలుతూర్పులం దన వేదము నూపిన నమ్మేటివిలుకాని
మొగంబున నిజువ నోర్వక యాసైనిక ప్రకరంబు దిరుగుడువడిన వెక్కనంబును
వెలుగుపాటును వెల్లడనంబునుం గనురఁ గొత్తేయగ్రజం డూర కుండి కర్ణి
కార కేతుస్సీతుండును నుత్సాహశౌర్యసంపద్యురీష్యుండును నగుసాధదుం గ
నంగొని వీడు దక్క నొరు లీవృథవ్యాహంబు భేదింపం జాల రని మనంబున
నిశ్చయించి యుక్కుమాడు సుద్దేశించి.

4

సీ. ఈయొడ్డు భేదింప న సేమెవ్వరము నేర, మరునుండును నీవు న చ్యుతుండు
బ్రద్యక్షుండను దక్కభాధుండు మువల నుల్లసమాడకుండ నీరలావు మెఱసి
భేదించి మాకల్లభ్రమ మొనర్చుచుమార, నునవుడు నతఁడాననాబ్జ మలర
దీనిముఖంబు భేదించు తెఱంగు నా, కెఱిగించె మాతండ్రి న యేను దెఱసి

ఆ. సేయ నేర్తుఁ జొచ్చి న చించి చెండాడెన, మూఁక పోరఁ జాట్టు న ముట్టినవుడు
వెడలునట్టివెరవు న విన బాని కేమి నా, చొచ్చునేర్చు బలువుల న జూడు మధివ.

వ. అనిన విని ధర్మనందనుండు ధనంజయనందనున కి ట్లనియె.

6

క. తెఱసి గొని నీవు సొచ్చినఁ, బిటుదన చొచ్చెదము రిపులు న వెల్లగిలఁగ నం
దఱమును మాకిది యెంతయు, నుఱుకట్టివరంబు దీని న నొనఁగుము వుత్తా.

7

చ. అనవుడు భీముఁ డిట్టులను న నర్జుననందన నీవు ముంద టి
మొన్న యొకయింత సింఛిన నగ్రమోఘరయంబునఁ బారతుండు నే
నునున్రువదుండు సత్యకథనూభవుడుకొ విరటుండు నంతనం
త నడరి చింత మెల్లెడలు న వారుణవిక్రమనా క్రమంబునన్.

8

వ. అనిన విని యభిమన్యుం డాతనియాననం బాలోకించి.

9

చ. నను విను కీచకాంతక మననంబున దోణుండు మెచ్చు జొచ్చి య
మొన్నఁ గలఁగింప కిట్లు కురుకముఖ్యుండు ధర్మసుతుండు గారవిం
చినజతనంబు నిష్ఫలము న సేయుదునే నరుడుకొ నుభద్రయుం
దనయునిఁ గాంచి సుతనము న దాల్చుట యంతయు రిత్త బుత్తునే.

10

చ. ఇదె యొకపిన్నవాఁ డడరి న యెక్కుడుమూఁకలఁ గ్రందు దోలెడుం
గదువుల వెల్పుగోవకునికైవడి నంచు జరుల్ నుతింపఁ జే
సెద విని మామ ప్రీతి విలసిల్లఁగఁ దండ్రియు సంతసిల్ల బె
ట్టిదుఁ డగుకొరవేందునకు న డెప్పెర మయ్యెడుభంగి బేర్చెదన్.

11

క. అనిన విని ధర్మనూనుండు, దను ప్రీతి జూచి నీదుర్గధర్మము శౌర్యం
బును బలమును గీర్తియు వర్ధన మొందెడు మనుషుఁ బార్థతనయుండలమిన్.

వ. తనసాంధి గనుంగొని మనమరదుంబు దోణాసీకంబువై బఱపు మనుటయు
నానుమిత్తుం డర్జునవుత్తున కి ట్లనియె.

13

తే. బాలుడవు నీవు కుంభజస్రముఖ సైన్య
పతులు ప్రాధులు పెక్కురు య బహుమునకు
జొచ్చి యెఱుంగనిచేతఁ య జచ్చువారు
గారు బహువిధసమర కర్మములు వారు.

14

చ. అనవుడు నల్ల నవ్వి యతఁ య డాతని కిట్లను చేవయుక్తుడై
యనికి బలారి వచ్చినఁ బురరాని గణంబులుఁ దానుఁ బన్నినం
గినిసి కడంగి క్రిడియును య గృష్ణుఁడఁ దాఁకిన నే జయింతు మా
క్కొని యను చుండుదుక సరకు య గొంతునె ద్రోణునిఁ దోడియోధులక.

15

వ. అని వలికి హనియాలాపంబు నాలంబు నేసి యభిమన్యుడు పెలుచం దఱిమిన
వాఁ డనుమానించుచు మనసైన్యంబునకు సమ్ముఖంబుగాఁ జేరునడపుటయువారి
సేనయుఁ దోడన కడంగుటయుఁ గనుగొని భారవ్యాజస్రముఖయోధు లొం
డొరులకుం దలమిగిలియేచి యెదుక్కొని పెలుచ సలిచిన సంకుల సమరం బయ్యె
నట్టియెడ.

16

— యి అభిమన్యుడు పద్మపూవాంబు భేదించుకొని సాచ్చుట. యి —

ఆ. మెఱుంగు మెఱచినట్లు య మెఱయొగ నరదంబు, కర్ణికారకేతుకాంతి వెలుంగ
నంపగముల గురునినలయించి కడచి యింద్రజునికొడుకు మొగ్గరంబు సాచ్చె.
వ. ఇట్లనన్యభేద్యం బగునాపద్మపూవాంబు భేదించి చొచ్చి సాధదుండు రాద్ధరసో
ల్ల సితమూర్తి యై యందు మహార్థపంబునం దిరుగుమందరనగంబుచందంబునం
గాననంబునం జరియించుతీవ్రానలంబు తెఱంగునం గాలవక్త్రజన¹నమాజనంహరణ
క్రిడనంబు నలుపుశూలిపోలికం గేళిగతుల మెలంగి యమ్మెయి నమ్మాహరంబు
ద్రిప్పుకొలిపియుం బొడిసేసియురూపుమాపియు రణవిహారం బొనరింప నవ్వీరవరు
నారాచాదినానావిధవిశిఖవ్రాతంబులు హేతిసంఘటనంబుల ముండుచుఁ గరుల
నుచ్చి పోవుచుఁ దేరుల విఱుదుచు హయంబుల²ధట్టంబుల నుఱుము సేయుచుఁ
గాల్బలంబులఁ జదువుచుఁ గేతువులం ద్రుంచుచు నాతపత్రంబుల నుఱుమాడుచు
రథ్యంబులం గూల్చుచు సూతుల గీ టడంగించుచు ధనువులు దునుముచు మై
మఱువులు వ్రచ్చుచు భూషణంబుల డుల్చుచుఁ గరవాలంబులఁ ద్రోయుచు మేను
లు సించుచుఁ దూపులు దూలించుచుఁ జేతులునఱుకుచు నబళంబులు జసియుచుఁ
దలలు చిదుముచు నంకుశంబులు రాల్చుచు నెత్తురు బురలించుచుఁ గండలు సె
క్కుచు నెమ్ములు నలంచుచుఁ బరంగిన నమ్మొన చిక్కువడియును సుశివశియును
గలంగియుఁ దొలంగియు వెఱచఱచియు విచ్చి పఱచియు దీనదశకు వచ్చినం
గనుంగొని.

18

క. వీరమయిఁ గ్రీడికొనుకుం, దాఁకఁగ నీకొనుకు తలచి య తఱిమి కవిసెఁ బే

1. నమాజంబున సంక్రిడనంబునం గ్రేడి నలుపుశూలి 2. డట్టంబు సేయుచు.

- రాకలితో నున్నవారిం, జేకువ సెడి చేరుకరివ్రతిం గురుమాఖ్యా. 19
- వ. ఇట్లు సౌభద్రుఁ బెనయం జూచు నుయోధనుం జూచి శరాసనగురుండుసైనికవరు
లకుం జేయి వీచి యెలుం గెత్తి. 20
- క. నరసుతున కగ్గ మయ్యెం, గురుధరణీవల్లభుం డ్రకుంతితగతి మీ
రరుగం జేయం డడ్డము, చొరుండు వెరవులావు నెఱయ శ శూరత మెఱయన్. 21
- వ. అనుచుఁ దనయరదం బడెనమొగంబు నేసి పురికొల్పిన. 22
- ఆ. కృపుండు గురుసుతుండు శ కృతవర్మ గర్జుండు, సామన త్తి శలుండు శ సౌబలుండు
పౌరువుండు మద్రపతి వృషసేనుండు, గౌరవేశ్వరుండు శ గడంగి రవుడు. 23
- వ. అట్లు గడంగి. 24
- చ. ప్రకట బలాధ్యు లొక్కటఁ దిర్రం బయి పల్వరు వీక భూమిపా
లకునకు నడ్డమైన దవులం బడి హు మ్మని నోరి కండ నా
చికోసిన మ్రాగుబెబ్బలివిశేషము దోవగ బాధపట్టి సా
యకముల నొందినం దెరలి శ రందలు లేకుండునాకృతిక. 25
- వ. ఇవ్విధంబున నయ్యోధవరులువిచ్చిన వివ్వచ్చుకొడుకు పేర్చియార్చిన నాచార్యుం
డువీరిచేత నిలువం డని తా సరిగి యన్నరనందను నెదుర్కొనిన వారును గూడు
కొని పొదివిన. 26
- క. అతఁ డందఱమార్గణములు, నతిరయమునఁ ద్రుంచుచుం ద్రదంగముల శర
ప్రతతులు నించుచుఁ బోరఁగ, బతి సేనకు జేయి వీచె శ బరవన ములరన్. 27
- క. మనసేన పెలుచ గడంగిన, వననిధి వొంగెడువిధంబు శ వానవిసుతుండే
చినఁ జెలియలికట్టతెల్లం, గును గానఁగ నయ్యె నపుడు శ కురువంశనిధి. 28
- వ. అనమయంబున. 29
- సీ. రారాజఁ గృపుడును శ భూరి శ్రవుండు మూఁ, జేసియమ్ములు పదిరయేడు గురుండు
వినుము వివితతి శ విశంతి విశిఖంబు, లాచార్యసుతుండు బృహదృషుండు
నైదు నెన్నిదియును శ నాటు శల్యుండు నస్త, శరములు గృతవర్మ శ సౌబలుండు
రెండుబాణములు వంద్రండుఁ దొమ్మిదియును, దుశ్శాసనుండునుగ్రదున్నహుండు
తే. సేన రఘునుసుతుమీఁద శ నల్లవారి, తనువులందును సాయకశ్రయము లతఁడు
గుచ్చె నశ్మకుం డడరినఁ శ గూల సేనఁ, దురగనూత కేతనములతోడఁ గూడ.
—ఐ దుర్యోధనప్రభృతిమహాభిమ లందఱు నొక్కుమ్మడి నభిమన్యులై గవియుట. ఐ—
- వ. ఇవ్విధంబున నశ్మకుండు వడినఁ దెరలుబలంబుల మరల నీక పురికొల్పుకొని
యప్పటిమాచార్యప్రభృతియోధులును నీకొడుకులలోనఁ గొందఱును గ్రందు
గం దఱిమి యనేకాశ్రుతవరంపరలంబొదివిన నొదవినకినుకం గిరీతినందనుం
డందఱమేనులునానానిశితవిశిఖ పేగంబున నెత్తుటజొత్తిల్లం జేసి కర్ణపయింగవిసి.

- తే. కంకటముదూటి యంగంబుగాఁడి పోవఁ, గూరనారాచ మేసినకస్త్రుక్కునతఁడు
లీల నట్టివ పఱపి భూపాల నీడు, సుతుల వెనుకకుఁ బఱపె నుత్తరతి దలిర్ప. 32
- చ. అడ రినరేంద్ర కోటి నులు క మాడఁగ నత్తటి శల్క్యుఁ డెంతయున్
వడిఁ దనుఁ దాఁకినన్ మెఱుంగునాళికతూపుల మూర్చ వుచ్చి క
వ్వడికొడు కేచి యుద్భటరవంబున నాట్చిన బెల్లగిల్లి న
ల్లడలకుఁ బాఠె నిల్వక బరలంబులు గ్రోలుఁ డెలుంగు నూపగాన్. 33
- వ. అప్పుడు. 34
- క. సురలును సిద్ధులు విద్యాధరులుఁ బొగడునులివుఁ జూచుకథఁజేసెనుభం
ధురనుతినాదంబులు నం, బరధరణీమధ్యభాగధరితము లయ్యెన్ 35
- చ. అన విని యాంబికేయుఁడు ముహూద్భుతవిక్రమశాలిఁ బాదునం
దను మఱి యెవ్వ రట్టియెడఁ క దాఁకినా నాపుడు సూతపుష్ట్రుఁ డి
ట్లను నటు లైన శల్క్యుఁ గని క యాతనితమ్ముఁడు మేను వెంచి మా
క్కొని పడితివ్ర బాణములు క గ్రుచ్చెఁ దదంగములం జెలంగుచున్. 36
- వ. అట్లు బె ట్టేసిన వానవికొడుకు గోపించి. 37
- చ. హయములఁ జంపి నూతుఁ డెగరటార్చి పతాక ధరిత్రిఁ గూల్చి చా
పయుతము గాఁగ వానిఘనభావములు రెండును ద్రుంచి యెంతయున్
రయమునఁ దేరు చక్కడిచి క రాజులు రాజతనూజులుం గడున్
భయమునఁ దూలిపోవఁ బట్యుధలహతిం దల డొల్ల నేసినన్. 38
- వ. ద్రోణకృపద్రాణికృతవర్మబృహద్బలకర్ణప్రముఖయోధవరు లాండొరులఁ బేరు
వేరం బిలిచి బలంబులం బురికొలిపిన రథసేుగజఘంటాతురంగకింకీణీన్దన
సింహనాదమేదురలోదోంతంఁరొద్దంబుగా సౌభద్రం జుట్టు ముట్టిన నతం డట్ట
హాసంబు నేసి లాఘవలక్ష్మ్యశుద్ధిచిత్రత్వదృఢత్వంబులు మెఱయఁ గృష్ణార్జునులు
గావించు నేర్పుమెఱయఁబోరునవనరంబున మండలీకృతకోదండును¹ బటుసం
ధానస్ఫురితశరనికరుండును నై పరివేషవలయంబుతోనంగిరఃస్ఫురణదూర్షిరీతుం
డగుతపను ననుకరించుచు గుణఘోషభీషణంబుగా బెడిసంపునారసంబులు
వరఁగించి యార్చి యూర్జితం బగుచున్ బలుపిడుగులు దొరఁగించువిలయకాల
వలాహకంబు విడంబించుచు విజృంభించి భల్లంజలిక త్సురప్ర కూర్మనఖరప్ర
భృతిబాణవేణికావితానంబుల వెగడుపఱచిన విచ్చినవాహినులనిలువరింపనేరక
నివ్వెణవడి యాచార్యుండు సూచు చుండె ననవుడు ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున
కి ట్లనియె. 39
- క. మనమున భేదము మోదముఁ, బెనఁగొనియెడు మద్బలంబుఁ క బీషించెడు నా
మనుమఁ డని వినికి నాతని, యనిపని యటమోద నెట్లు క లయ్యెం జెప్తమా.

1. బటుశర గంధానస్ఫురికకరుండఁడు; బటుశరగంధానస్ఫురికదళకకరుండఁడు.

- క. అనుటయు సంజయఁ డిట్లను, వినుము జనాధీశ యిట్లు శ వితిగినసేనం
గనుఁగొని పోవఁగనీ క, స్వనతనయఁడు దనరథంబు శ¹ చుట్టం బఱవన్. 41
- వ. కొఱవి ద్రిప్పినకైఱంగు దోఁపఁ బొదివి పోనీక పీనుంగుపెంటలు సేసిన నప్పు
డక్కమాటు నాలోకించి వికాసభాసితవదనుం డగుచు గురుండు² గురుపతి నెఱును
దాఁకఁ బలుకవలయు ననుతలంపున నతండు విను చుండం గృపాచార్యుతో
ని ట్లనియె. 42
- ఉ. తమ్ములు నన్నలం జెలుఁజు శ దండ్రులు మామలు భృత్యులుం బ్రమా
దమ్మునఁ దేల నిట్లు వడిఁ శ దాఁకెను నే విజయాత్మజుండు ఘో
టమ్ములఁ గుంజరహస్త్రిలు బడల్పడఁ దేరులు నుగ్గు గాఁగ నా
నమ్మినయోధవీరులు వికనాశము భంగము నొంద నొక్కఁడున్. 43
- ఆ. అనిన వెలకఁబాటి శ యుతిదీన మగునాన, నమున నవ్వు గానినవ్వు నెఱయ
సామదత్తికర్తవ్యశల్యాదు లగుయోధ, జనులతోడ నిట్లు శ లనియె విభుఁడు. 44
- చ. పలుకులు వింటిరే ధనువు శ వట్టెడివారికి నెల్ల నొజ్జ దో
ర్బలవిడితుండు గుంభజుండు శ బాలుని నొక్కరుఁ జంచలాత్ము వెం
గలిఁ గడుఁ బెద్ద జేయుచుఁ బోగడ్డకుఁ³ జొచ్చె నితండు నొంపఁగాఁ
దలవఁడు వీనిఁ బార్థునకుఁ శ దాఁ గడుఁ గూర్చుట నెంత త్రుల్లినన్. 45
- చ. గురునియ కేతఁజేసి తనకక నమరోద్ధతి నెల్ల దాని నీ
వెరవిడి గాన తేఁక దనవీరమ కాఁ గొని విట్టివీఁగెనుం
బారిగొనుఁ డందఱుం గడఁగి శ పోవఁగనీక దృఢాస్త్రశస్త్రని
ష్ఠురపరిపాతనోగ్రముగఁ శ జుట్టును ముట్టి చలం బెల్వఁగన్. 46
- వ. అనిన విని వార లందఱు నవ్వాసవపాత్రుం బొదువం జోవ నవ్వీరుల వారించి
దుశ్శాసనుం డి ట్లనియె. 47
- ✓ చ. ఇనుఁ గబళించురావృక్రియ శ నే నొకరుండన పోయి పార్థవు
త్తునిఁ బరిమార్చు నీతఁడు మృత్యుతుం డగు పేర్పడ విన్ను గేళవా
గునులును బిట్లు సత్తు రత్తిశోక భరంబునఁజేసి యంతతో
మనవగ దీఱుఁ దీవ్ర మగుమద్యుజదర్పముసాంపు నూడుఁడి. 48

— చ. దుశ్శాసనుఁ డభిమన్యుతోడం బోరి పాటిపోవుట. శ్లో॥

వ. అని పలికి యార్చి యమ్ములు నిగిడించుచు ధనంజయతనయుం దాఁకిన నతండు
పడ్కింకతినాయకంబులు దనువునం జొనిపినం గనలి దుశ్శాసనుండు శరాసార
ఘోరంబుగాఁ గవిసినం గిరీటికొడుకునుం బేర్చి పెనంగ నయ్యురువురకరలాఘవ
శరలాఘవ ప్రకారంబులు రథచిత్రప్రచారంబులుఁ జూపఁ జిగించి రప్పు డగ్గలిక
సాంపున సుభద్రానూనుండు నీసుతువిల్లు ద్రుంచి భల్లంబుల మేను సెక్కి

స్రక్కించి యతనితో నిట్లనియె.

49

చ. అనఘుని ధర్మనందనుని న నాసభ నమ్మెయి నీవు నొవ్వఁ బ
ల్కినఫల మందఁ జేసెదఁ జరలించక యించుక నేవు నిల్వఁబూ
నిను లఘుఁడైతఁ గూర్చు నవిరసిత మదాంధునిఁ ద్రుంచి నన్నుఁ బెం
చినగరువంపుఁడంద్రులకుఁ న జిత్త మెలర్ప బుణులు దీర్చెనన. 50

క. అని యతనిజత్తుచేతఁబున నొకవాలమ్ము వత్సమునఁ బెక్కునుగ్గు
చ్చినఁ ద్రెల్లి యెన్నఁడో చచ్చినయట్లు రథంబుమీఁద న జేష్వశి యుండెన్.

వ. ఇట్లు మూర్ఛిల్లిన దుశ్శాసనుతేరు సాగధి దొలంగఁ దోలుకొని పోయె నంతకు
మున్న కౌంతేయులు సౌభద్రుండు సొచ్చినపథంబున నాపద్మపూహంబు సేనా
సందోహసహితులైచొచ్చి యెడనెడ నడ్డపడునైస్యంబులతో నంగరంబు సేయు
చు నక్కమారుం దల తెత్తిమారుచు నతం డరివిలంబులం గలంచుటకు సంక్రీ
తు లగుచుఁ దోతెంచువారు ముందట దుశ్శాసనుండు భంగవడుట గనుంగొని
పొంగి యార్పులు నింగి ముట్ట నయ్యభిమన్య ననేకభంగులం బ్రశంసించుచుం
దఱిమి రట్టియెడ. 52

సీ. రాధేయుఁ జూచి రాఠరాజు దుశ్శాసనుఁ, డభిమన్యుచే నొచ్చె నకట కంటె
యనవును నతఁడు సేనానివ్రతంబుగ నక్కుమారుపై నడర న్యవీరుఁ డేచి
ముందటిమూఁకల న మండించి కదిసి డెబ్బనిమూఁడుమాపులఁ న బటురయమున
నొంచిన రక్తానగముం డయి దివ్యాస్త్రజాలంబు వజ్రపునాజామనగన్నున్

తే. శిష్యభుజవీర్యశౌర్యవిశేషభంగి, నరకుగొనక యబ్బలుండు న మదలీలఁ
బెనఁగ నయ్యంగరాజు డ్రస్సిన నెఱింగి, యతనితమ్ముఁ డయ్యర్జునసమతునిఁదాఁకి.

చ. హయములమీఁద నూతుపయి న నాతనియంగములండు నత్త్రసం
చయ మడరించినం గమలచారుముఖంబున నెఱ్ఱనవ్వు చె
న్నయి విలసిల్ల భల్లమున న నన్నరసూనుండు ద్రుంచె విద్విష
ద్యమదవిలాస¹ బాహునముదగ్రత వానిశిరంబు గ్రక్కునన్. 54

ఉ. ఇమ్మొయిఁ దమ్మునిం దునుమూసేపు గనుంగొని యోహాటించి శీ
ఘ్రమ్మునఁ బెం పఱం దొలఁగెఁ న గర్జుండు పెక్కుబలంబు లప్పు డో
క్కుమ్ముడిఁ ద్రొచి యుద్ధతమ్రహోదధిఁ బోలఁగ మందరమ్ముచం
దమ్మున నొప్పె నుద్భటవిర్రఘస్ఫురణుం డగుపార్థపుత్రుఁడున్. 55

వ. ఇట్లు మూఁకలం గలంచి. 56

క. వెన రాధేయుసితోలఁగిన, దెనకుం జనుటయు నతండు న ధృతి సెడి విఱిగెం
²బన పాడ వడఁగఁగఁ బెఱయో, ధనమూహము గాఢె ధరణిరథల ముద్రవంగాన్.

వ. ఇవ్విధంబున నైస్యంబులుం దారును బఱచుదొరలం జూచి యాచార్యుండు. 58

- చ. నిలు నిలు కర్ణ యోక్ష్మపండ ౧ నీ విటు లేల 1 కడంక దక్క. సౌ
బల ధృతి హాల సేవిటిక ౧ బాహిక యి త్తటి: గారవేద్ర నీ
బలము: జలంబు: జూపి నిలకడ దగు సేనల నంచు బెక్కుభం
గులఁ బురికొల్ప నెవ్వకును ౧ గోల్ల: సేయర యేమి సెప్పుదున్. 59
- వ. ఇట్లు ప్రళయసమయభారాధరస్థితవిష్ణుతచ్చటాభీం బగునబ్బాలునిబెడిదంపు
టంపట సైంహం హలక నీబంబులు వాతిన నక్కుమారకంఠీరపుండు సింహ
నాదంబు సేసి శంఖంబు పూరించి గుణంబు సారించి యనికిం దనివి సనకవెనుకం
దవిలి వట్టియడవి ముట్టి యేక్కు కార్మిచ్చుచండంబునం జతురంగబంబులం
బారినమరినం దేవులు నలియం ద్రెల్ల సమంజాలంబులును గాలుబంబుల
పీనుగుపెంటలమీద 2 నూచుకొనం గూలినఘోటకంబులు గుట్టువుటట్టల
రాసులు మూసికొని యటవట లైసయరదంబులునుగరటిక శేటరంబులువొదివినం
గాలు గాలం బెనఁచుకొని వశి యున్నసుభటసముహంబులును గంకణంగద
కాంతంబు లైనకరకాండంబులగములును ముసుగువడ జొల్లినసకుండలమస్త
కంబులునువీరకటకంబులును మెఱయ: జిక్కువడియున్న చరణంబులును గ్రిందు
వడం దొరఁగినగాత్రభండంబులును దునియ లైసధనురాదిహేతివ్రాతంబులపైఁ
బొడవు సెడక బాహులతోడం బొలుచుకృపాణప్రముఖప్రహరణంబులును
గొడుగులకప్పులును జామరంబులప్రోవులును సిడంబులర్థిట్టలును నయి సంగరాం
గణంబు ఘోరభంగి యయ్యె నప్పుడు గగనమధ్యభాగంబున భాసమానుం
డయినమారాండురెండవమూరియుంబోలె నయ్యేకవీరుండు వెలింగె ననవుడు
నాంబి కేయుండు సంజయున కి ట్లనియె. 60
- ఆ. బాలుఁ డొంటి యిట్లు ౧ పలుపురతోడఁ బో,రంగఁ జూచుపాండురరాజతనయు
లందుఁ దోడుపడుట ౧ కై యొకరుండును, గడఁగ కునికి కేమికారణంబు. 61
- వ. అనవుడు సంజయుండు. 62

— యి పద్మవ్యాహంబు సొచ్చుపాండవులకు సైంధవుం డడ్డపడుట. యి —

- చ. వినుము నరేంద్ర పాండవులు ౧ విక్రమదుర్దముఁ డైనపార్థనం
దనునకుఁ దోడ్పడం గడఁగి ౧ దంతితురంగరథోత్థరంబులం
దునుముచు నత్వరస్ఫురణఁ ౧ ద్రోచిన నీపెనుమూఁక పాయ 3 వి
చ్చి నిలిచి చూచు చుండె నవిరజేష్టితు లైరి బలాధినాథులున్. 63
- వ. పాంచాల యాదవ పాండ్య కేకయ మాత్యప్రముఖమహానీయసైన్యంబులతో న
ట్టురవడించిన నయ్యధిష్ఠిరుం డనుమహాపాయువునకు జయద్రథుం డద్రియపోలె
నడ్డపడియె నని చెప్పుటయు విస్మితం డగుచు వైచిత్రవీర్యం డతిని కి ట్లనియె.
- చ. తనయునిమీఁదికూరిమి నుగ్రద గ్రత సేనలతోడఁ బాండునం

దనులు రయంబుమై నడరఁ గ దా నొకరుండ భుజాబలంబు నే
వునఁ గుదియించెనే యతఁడ గ పో కురుసేనకు మేటి సింధురా
జున కది యేమహాతపమునొంపున న త్తటి సంభవించెనో.

65

వ. అనినవిని నూతనూనుఁ డమ్మానవవతి కిట్లునుఁ బాంశపు అరణ్యంబున నున్ననాఁ
డతండు ద్రావణికతంబున భీషసేనుచేత భంగవశి సుత ప్తచిత్తుఁ డై చిత్తజారాతి
నారాధించిన నతనిగర్హిణిస్థాతిశయంబునకు భక్తవశ్యుండగు నప్పర మేష్వరుండు
ప్రీతుండై పొడనూపిన జయద్ర ఘుండును గౌంతేయుని నివారించునట్లుగా వరం
బొసంగవలయునని విన్నవించిన నద్దేవుండు¹ (*స్వచ్ఛుచుండువక్తఁ డక్కిననలుపును)
పాండవులు నీచేత నివారితలుగుటయొక్కదివసంబునం గలుగుఁగాక యని పలికి
యంతర్హితుం డయ్యె నది కారణంబుకా నట్టి నొరవం బారథివరునకు దొర
కొనియెఁ దత్పరా క్రమంబు తెఱు గెఱింగించెద నాకర్ణింపుము.

66

సీ. సింధుదేశోద్భవస్థిరవాహనంబునఁ, బూనినయరదంబునోలుపు మిగుల
రత్నమయోగ్ర వ్రాహ్మధ్వజంబు న, భస్మనిజుచలప్రభల మెఱుఱు
సాంద్ర చంద్రాతివ్రసవృత్త మై యుజ్వల, చ్ఛత్రచామరములనచాయ నిగుడ
వజ్రముక్తాఫలప్రవ జకీరణావళి, కలితభూషణములు గ వెలుగుచుండుఁ

తే. జిత్రమునవరగర్వంబునగుచులొత్తఁ, బాంశపుత్రులదుర్దాంతభావంబులము
మొనలపెల్లుచు సరకుగాఁగొనక యేచి, యార్చి వారికి నీయల్లుఁ గ డడ్డవడియె.

వ. ఇవిధంబున నడ్డపడి నాత్యశిని సాయక త్రయంబునను భీషసేనుని బాణాష్టకం
బునను ధృష్టమృత్యుని నిరువదియమ్ములను విరాటుని శిఖండిని బదిపదితూపు
లను బాంచాలవతి నేడింటను ద్రావణీయులం బనియేంటను గేకయుని నిరువ
దేసింటను ధర్మనూను సప్తశిశిరంబులను నేసి యాసేన నానాస్త్రంబులం గప్పె
నప్పు డప్పాండవాగ్రజుం డతనికోదండంబు దుండంబులు నేసిన నాసైంధవుం
డొండువింట మంటలుం బోనిమార్గణమ్ము లమ్మునుజపతిహిందను దదనుచరుల
యంగంబులందును బరఁగించినం బవనతనయుండు దలకడచి రథసంబున.

68

క. భల్లములు మూట గొడుగును, విల్లును బడగయును ద్రుంప గ వేఱొకవిలు నీ
యల్లుండు గొని భీముగొడుగు, విల్లును బడగయును ద్రుంచి గ విరథుం జేసెన్.

వ. ఇట్లు వికలసాధనం డై.

70

సీ. అనిలసుతుండు సాత్యకితేరివీఁదికి, నరిగిన నీసేన గ యార్చుటయును
సైంధవునై వారిసైనికోత్తము లనే, కాస్త్రముల్ పఱపిన గ నతండు వాని
మరలింప మున్నభీషమృత్యుచేఁ గూలిన, రథవంతిహనుభట్రరాజకతన
నతివిషమం బైననూనెల నవిహత, గతి నరదంబులు గ గ్రండు పఱపి

ఆ. వారు నేసి రాహవము దాని కోర్చి యం,దఱుచు దమక తమక గ తనిసి వెనుక

కొనుచున్నాడు. కాని యిట్లు చెప్పినట్లుగా ముముక్షువు గురిపై నా జగయ ద్రుండు.
 వ. ఇట్లెఱుంగున సింధురాజు పాంకన్య వేదివి యుగిసిన సుభయ పార్శ్వంబులకు
 మున్నుదొలంగి యున్ననీబలంబులు గోల్తుసేసి యక్కాంతేయస్వస్థసంతానం
 బుతోఁ దలవడినం బోరు ఘోరం బయ్యె సక్కకఁ గుంభసంభవ ప్రయత్నవిశే
 షంబునంజేసి వాహిని నుగ్రుహ నకరి యభిమన్యుఁ బొదివిన నక్కుమారుండు
 నుక్కునం గడింగి. 72

క. ఆభిముఖసంవృత్తము లొకటి భేదముగ నున్నది నరబు యిట్లు గూలంగ న
 క్కుభితుం డగునృపసేనుఁడు, కడచుంబున నతఁ డబలుశ్రరంబుల నొంచెన్. 73

—... వృషసేనుం విభిషన్యుఁ బ ఆ మాట్టుతుం డగుట. —

ఉ. నొంచినఁ గెంపుసాంపునఁ గిరమరగిం యొప్పుఁగ నూతుఁ ద్రుంచి విల్
 ద్రుంచి తురంగవ క్త్రములుఁ శ్రమాల్పలు నింపి యబంచి డేను నొ
 ప్పించినఁ దేరితోడ నజగ్రీనుఁగు నీగిడికొంఁజఁ బాతె నే
 నాంచలభూమికిం బెంచు శ్ర నత్తురగంబులు విహ్వలంబు లై. 74

వ. ఇట్లు వృషసేనునరదంబు వజ్రచినలెఱసిన యభిమన్యుండు నిజస్వందనంబు వజ్ర
 పించినం బటునరంభంబున నెవర్కొని. 75

ఆ. శౌర్యధుర్యుఁ డగునృపాతిః పూచతి వష్టి శరశంబు లేము శ్ర నతఁడు దొడ్డ
 నారసమున వాని శ్ర నలెఁ దూల నేసినఁ, గూలి పెలుచఁ దన్నికొనుచుఁజచ్చె.

క. చచ్చినవసాతిఁ గనుఁగొని, యుచ్చటిభూవతులు పెలుచ శ్ర నవరుటయును వి
 వ్యచ్చు కొడుకు కోపించినఁ, జచ్చు మిడుతిపింప నేర్పుకొలువము దోఁచెన్. 77

వ. ఆనమయంబునం జేవ్వడి నీసేనలు దీనదశకు వచ్చిన నానాదేశాధీశులు పరస్పరా
 హ్వననాదంబులు సింహనాదంబులు శింజినీస్వనంబులుం జెలంగ ధనంజయుతన
 యుపై నొక్కుమ్ముడి సురవడించిన నయ్యుతరభవర్యుండు లేళ్ళగమి గనినబైబ్బు
 లియుబ్బు దోచ నలిరేగి యందఱ నుఱుమాసిన నంగకంబులవివిధఖండంబుల
 కెంపునను గరితురగనరశంబులవికృతాకారంబుల నాయుధంబులమెఱుంగుల
 నాభరణంబులతఱచునం దత్ప్రదేశంబు వాసుని ప్రియదర్యం బయ్యె నప్పుడు
 దెరలినమూఁకలు దన్నుఁ దేటిమాకనుం జాలక యంతంత టిచ్చనవిననాగుంపు
 లకుం గవిసి నిలింపవతిమనుమండు నత్యశ్రవఃప్రభృతిభూపాలలోకంబు జము
 లోకంబున కనిచినం జట్లు నుంకి చూచుమానధను లగుమానవపతులు
 నేన నేన యని కడంగి యక్కుమారునిమీద నుఱికి పెనుజొఱ మొగంబునం
 బడినదెఱుచేవతంకంబులచందంబున దానానలంబు దటిము బాటినయ్యగ
 కులంబుచాక్షున నముద్రంబు సొచ్చినయేఱులచందంబున నతనియంద డిందిన.

ఉ. అచ్చట సైన్య మంతయు భరయాసులర్థ నలుగిక్కులన్ వెనక్

విచ్చిన శల్వనందనుడు శ్రీ వీనికి నోడంగ నేల మీకు నే
వచ్చితిం బట్టి తెచ్చెద ననవారణ బెల్లు పెనంగెనేనియుం
జచ్చు మదియభూభిభజశశ్శ్రీ గనుగొనం దంహ నుద్ధతిన్.

79

వ. రుక్మరథుం డనువాడు పాండవౌష్ణుం దలవడి లొమ్మిదియమ్ము లురమ్మున భుజ
మ్ముల లెండును నాటించి వెండియు నేయుం గడంగునెడ నానుభద్రాసూనుండు.

ఆ. శరమ లోడ నొక్క శరమఃచావమ లోడ, నొకటి జూమలుగదిసిగ్గయున్నయగ్ర
రేఖలోడఁ దల ధర్మిత్రిపైఁ బడ నేసె, రయము మెఱయఁ బటుశరత్రయమన.

వ. ఇ ట్లర్జునపుత్రుండు చిత్రకౌశలంబు నూపిన. 82

ఆ. రుక్మరథుండు వడిన శ్రీ రోమాత్రచిత్తులై, యశవిశాలులు పలుపు శ్రవనపతులు
గవిసి రపుడు తేరుగఘటతో నడి జవత్సైన్యమీంద నీడుశ్రుత్తు లలర. 83

శ. అమ్మనుజవిభులబహుశశ, రమ్ములచే నూర రేపురభరకన్యనమే
తమ్ముగఁ బొదువం బడతన, తమ్మునినుతూఁ జూచి పతి ముగ్ధమ్మునఁ దేలెన్. 84

వ. ఇ ట్లభిమన్యుండు మడసెనకాఁ దలంచి దుర్యోధనుండు సంతోషింప నాసౌభ
ద్రుండు భద్రగజంబు బరిగోలలపోట్లంగనబుకైవడిం గివిసి గాంధర్వియైనమాయ
గావించె నది దొల్లి ధనంజయుతవంబునకుం బ్రియం బంది తుంబుదు ప్రభృతు
లొనంగినట్టిది దానంజేసి యమ్మానవనాథులయూలోకనంబులకుం బెక్కురథమ్ముల
వారు దమ్ముఁబొదివికొనియనేకాత్మ శత్రుఁబలుప్ర యోగించినచందంబుదోచిన
వారు వెగడువడి చూచుచుండ నతండు మండలప్రచారబులం దేను మెఱయ
మెఱుంగువాలమ్ములం గూలనేసియు నెడందతూవులం ద్రుంచిపడవైచియు బడలు
వఱచిన నన్నరపతులు నఱకును వడిచ యెలమూవిజొంగంబులచందం బగుటయు
నుబ్బు దక్కి వెక్కనంబును వెల్లఁబాటునుగ గదిరి యమ్మఁకువిభుండు దనకొడుకు
కడిమి సైరింపం జాలక యతనిపై నడరి గొంతొక సేపు గన్నులపండువుగా భండ
నంబు సేసి సంతంభవిజృంభితుం డగునవ్వీరవరువిశిఖవేగంబునకుంకాక విముఖుం
డయ్యె ననిన విసి యాంబికేయుండు సుజయున కి ట్లనియె. 85

ఉ. ఇమ్మొయి బాలుఁ డొక్కఁడుడ శ్రీ యిందఱఁ దోలి పథించె నన్న నే
నమ్ముగ నేరనయ్యెద విగ్రహం గడు నక్కజ మట్టు లేల చి
త్తమ్మున సంశయింప విను శ్రీ ధర్మ మధర్మము నోర్వ కున్నె క
య్యమ్ము తెఱంగు సెప్పు మెటు శ్రీ లయ్యెఁ బవంపః సూతనందనా. 86

వ. అనిన నమ్మనుజవల్లభునకు సంచారం డి ట్లచు నట్లు వెక్కిండు రాజులు నవ్వుట
యును సుయోధనుండు దెరలుటయును గని భవత్కు మారవర్తంబును దోడి
యోధవరులును మేనులు సెనుర్ప మొగంబులు వెలవెలఱాఱనో శ్చిందం గాళ్ళు
వడంక నలుదిక్కులం జూచుచు ధృతి ¹వెరిగి పోయిన వెఱచఱచి విఱిగి రప్పుడు

మగుడం నోల్లల సేసి కురువిభుడు గురువుత్ర కృపకగ్గకృతవర్మబృహద్బలసౌబల
సమేతంబుగా సౌభద్రు నెడుగొనిన నతంఁగఁ గెలుపునబృహదం గొండొక పెద్ద
యనక పిడుగుచందంబునక గదిలి యుజ్జీసిన నయ్యరదంబులతండంబులు లేట
మొగంబు వడియె నట్టియెడ. 87

... దుర్యోధనపుత్రుం డగులక్ష్మణకుమారుం డభిమన్యునిజే జచ్చుట. ...

చ. అదలిచి లక్ష్మణుండు విజయ్యాత్మజుఁ దాఁకినఁ జూచి యుమ్మలం
బొడవఁగఁ బుత్రుఁ బెట్టి చన న నోపక క్రమ్ముఱురాజుఁ గాంచి యం
బుదములు గొండపై నడరుకప్రళిక నన్నరుపట్టి నందఱుం
బొడువ నతండు ఘోరశరభూరినమీరమునం దెరల్పుచున్. 88

క. కదిసినలక్ష్మణునిం బులికొడచును సింగంపుఁగొడమ న గొడగొనులీలం
బొడుపుగతిఁ గిట్టి మోదము, మదముఁ నెలర్పంగ నింద్రుఁడునుమఁడు గడిమిన్.

చ. డెఱక యురంబు బాహువులు న నొక్కొకయమ్మున నొవ్వ సేసి నీ
నెఱిఁగియెఱింగి నక దొడరి న తెక్కడఁ బోవఁగ వచ్చు నంచు నే
దైఱఁ దలఁ గుండలస్ఫురిత్రపీఠులతో నిల డొల్ల సేసె నం
దఱుఁ బతియుం గనుంగొనఁగ న దైవ్యరవంబు నెలంగ సేవలన్. 90

తే. మిడుక మిడుక నితైఱఁగునఁ న గొడుకుఁ దునిమి
యక్కుమారుండు మెఱయుట న నడలుఁ గనలుఁ
గడలుకొనుమదితోడ నీకొడుకు వీని
నొంపుఁ డందఱుఁ బైవడి న చంపుఁ డనుడు. 91

క. కృతవర్మయుఁగృపుఁడు గురుఁడు, నతనిసుతుఁడుఁగర్జుఁడునుబృ న హద్బలుఁడునుభా
సితశరములు గురియుచు న, చ్యూతునల్లునిఁ బొదివి కొక్కయొక్కడై బెలుచన్.

క. అతఁ డందఱవిశిఖంబులు, వితథమ్ములు సేసి వారి న వెగడుపఱిచి యు
ద్ధతి సైంధవుప్రొడెడునెడ, కతిరయమునఁ జేరు నడపునానమయమునన్. 92

ప. నిషాదులుఁ గలింగులు గజబృందంబులతో నడ్డవడిన నయ్యతిరథసింహుండు దరు
వాయి గొని తునుమాడ నెప్పటియోధవీరు లెయిది పెక్కాబోతు లొక్కపు
లిం జట్టు ముట్టినచందంబునం బొదివి పెనంగ నాజయ ద్రఘండును బొండవబలం
బులం ద్రోచి రాసీక రథసాతిశయఘోరంబుగాఁ బోరు చుండె నక్కుమారుం
డు గురుం బంచాశద్బాణంబులను గృతవర్మ నశీతిసాయకంబులను గురుతనయు
దశవిశిఖంబులను గర్జు నొక్కబలునారసంబునను స్రుక్కించి కృపుని విరథుం జేసి
బృహద్బలు మేన ముప్పదినారసంబులు నాటించి వారలకు బానటయ్యి కదిసిన
సైనికులం బెక్కుతెఱంగులతూపులఁ జక్కువఱిచి యుక్కునం గోధలిప్తబృం
దారకు లనురాజులను రూపడంచె నప్పుడు శారద్వతుండు జే రాయితంబు సేసి

కొని కడంగి తోడియేవురం గూడుకొని యాశ్రీశిశుకుమీఁద మూర్ఖణపరంప
రలు వరఁగింపం బెఱిగినదర్పంబునం గసిమనంగి యతండు నొప్పింప బెఱవారు
బీటువోవ బృహద్బలండు బిట్టు గవిసి నిశితకరాటులు నిగిడించిన సన్నరనంద
నుండు.

94

ఉ. చాపముఁ గేతువు దునిమి య సారథి నశ్వములన్ వధించుచుం
గోప మెలర్ప భేటకముఁ య గూరకృపాణము గొంచుఁ దేరు సా
టోపత డిగ్గి వే కవియుఁడుం బటుభల్లహతిం గృతాంతనే
వాపరుఁ జేసె హృత్పుటమరవచ్చి బృహద్బలు భూరిదోర్బలున్.

95

వ. ఇట్టిద్రపౌత్రుడు గోనలేంద్రునిం దెగఁ జూచినఁ జూచి యేచి తదీయబుధు
భూపతు లొక్క మొగినురవడించిన నతండు వారలయే మహాపికర్ణుండు డాసినం
గర్జోపాంతంబు గర్జి కానారాచంబుల నొప్పించె నయ్యురువురు నొంపొరులమే
నులు నెత్తురుల జొత్తిల్ల జేసిన సంధ్యానమయనూర్వబింబప్రతిబింబంబులుం
బోలెఁ బోలిచి రానమయంబున సూత నందననాయంకు లాక్ష్యురు గర్వంబునఁద
న్నుం గడిసినం గవ్వడికొడుకు చిత్రవధవిహారంబు సఁపునప్పుడు కూఠసంధవ
ప్రభృతిరథికవరులశరంబులు ముగించుచు వారిపైఁ మాపులు నిగిడించు చునికి
యద్భుతం బయ్యె నట్టియెడ.

96

తే. మగధపతిసూనుఁ డైనయ్య శ్మంతకుండు
బాలుఁ డయ్యును బ్రాథదోర్బలము మెఱుఁ
దాఁకుటయు సూతులయు రథధ్యములతలలు
నతనితలతోన యభిమన్యుఁ య డవనిఁ గూల్చె.

97

వ. ఇట్లు పూర్వవైరంబుదలంచి తలవడినచూగధకుమారు నవలీల నేలం గలిపి సింహ
నానంబు నేసినం దత్సంరంధంబు సైరింపం జాలక దుశ్శాసనసూనుండు నరధ
నాబుగాఁ గవిసి ఘోటకంబుల నంబకచతుష్టయంబునను సారథి నొక్కనారనం
బునచు దదీయతనువు పరిబాణంబులను బెలుచ నొప్పించినం జంచదరుణ
కమలచారువిలోచనం డగుచుసౌధద్రుంధరనిఁ బ్రదీప్తనానారాచనిపాతపీడితుం
జేసి డగ్గటి.

98

ఉ. ఇంతకు మున్న నీజనకుఁ య డంతయు నోటటి పాతె నీవు నా
పొంతకు వచ్చి తింక నెట యో నగు నం చొకదొడ్డనారనం
బెంతయు బెట్టిదంపువడి య నేయును ద్రోణసుతుండు దాని నిం
తింతు నెక్కలై యిలవరము దొరంగన్ వెన నేసె నేసెన్.

99

తే. అతనిదిక్కును జూడక యయతండు రయము
మెఱసి నీపౌత్రుచాపంబు నటికి సూతుఁ
గూర్చి యాచమ్ము లురమున య గ్రుచ్చుటయును

నొండుదేరిపై కబ్బాలుఁ య డుటికె నధిప.

100

వ. అంత నపరాహ్ణం బయ్యె నానమయంబున శత్రుండుయుండును జంద్ర కేతుండును
సువర్చసుండును సూర్యభానుండును మేఘవేగుండును మొత్తంబై తాఁకిన ధనం
బయితనయుండు మేటిమగ లగునమ్మహీశులమేనులు నానాస్త్రంబుల ననేకఖం
డంబులు గావించి గాంధారివతి నేరినం గూరనారాచజాలంబుల జ్వరితశరీరుం
డేసి దుర్యోధనుడెనకు నడరుటయు నంగవతి యాచార్యున కిట్లనియె . 101

క. చంద్రగతి వీరకథిఁ గ, జెందుచు నేతెంచి రాజుఁ య జేరెడు సౌభ
ద్రుం శిట్టులు నీ కూరక, యుండు నగునె ప్రతివిధాన య మొనరింపుతగన్. 102

క. అని పలికి పలికి నడ్డము, ననుటయు గురుఁ డచటియోధ్యచయముం గలయుం
గనుఁగొని యభిమన్యుడు నృద్దుఁడును నని నొక్కరూప య చుండీతలవన్.

వ. చూడం బిన్నవాఁడు గాని యలంతులం బోయెడువాఁడు గాఁడు మన మందఱ
ముం గూడికొని యొక్క పెట్ట యక్కుమారుపై సురవడింప వలయు ననిపురికొ
లిసి బరవనంబునే నె నప్పు డపొందుపొత్తు బాణంబులం బీశీతుండైనూతపుత్రుం
డు గుంధనంధవు నాలోకించి నాడెన నూఁడుము వీఁడు నొప్పించె నిలువం దగు
నెల వగుట ననము డింపక 1 యీల గఱచుకొనియున్నవాఁడ గాండీవి గలనం
గదిసి యెఱుంగుదుమ కాదె యతనిచే యింత బెట్టిదంబు గా దని చెప్పిన విని
యల్ల న నగి యతం డతని కిట్లనియె. 104

నీ. కంచుధారణ మసృఘ్నునవిద్య గవ్వడి, కే నెఱింగించితి య నితఁడు దాని
నేర్చుట నీతని య నెట్టన నొప్పింప, శక్యంబు గాదు వంశచన గుణంబు
నఱకంగఁజూపంబురవిఱుగ నేయఁగఘోట, కములఁజంపఁగనూతునమయఁజేయ
నగుఁ జాలుదేని నీ య వట్లు సేయుముచేత, ధను వుండ నవ్వీరుఁ య జెనయ వశమె
ఆ. దేవతలకు నైనఁ య గావున నొక్క మై, విల్లు ద్రుంచి రఱిమి య విరథుఁ జేసి
చూచికొంద మలపురచొప్పనఁ దెగునె యీ, రథివరునివటువరరాక్రమంబు.

— య కర్ణుడు మొదలగుయోధులు వంచనచే నభిమన్యుని విరథుఁ జేయుట. —

చ. అన విని సూతసూనుఁడు భయం బెనఁ గూరినవాఁడపోలె నై
వెనుక కొదింగి యారథిక్రమీరుపిఱిందికిఁ జుట్టి వచ్చి వం
చనకు నహాయు లై యచటికైనై నికు లన్నరపుత్తు బిట్లు మా
క్కొని పెనఁగంగఁ జేరి యలఁఘు ప్రదరంబున విల్లు ద్రుంచినన్. 106

వ. ఆలోన. 107

క. గురుఁ డశ్వంబులఁ గూల్చెను, సరభనముగఁ గృపుఁడు నంపె య సారథి నమ్మై
సరసుతుఁ డనాయుధుండును, విరథుండును నగుట నూచితవెఱ పడి వడిన్. 108

క. శకుని కృతవర్మ శల బాహ్నిక గురుసుతు లాదిగా నశనేకు లడరి య

- శ్రుకలాపంబుల శస్త్రప్రకరంబుల నొంచి చిక్కునవడి యలచినన్. 109
- క. వాలును బలకయఁ గొని య, బ్బాలుఁడు రయఁ మోక గగన్వశాగంబున కు
స్మిలితధృతిసారుం డై, లీల నగసి పోయె మువ్వశ్రీభూతగతిన్. 110
- క. తనవిద్యకలిమి వినతా, తనయనిభంగిం జరింపఁ గ దమతమపై పెం
పున నులుకు ననుజలంపున, మనయోధులు భయము గొనిరి గ మనుజాధీశా.
- చ. ఎడ గని వాలు బల్లెఁనున గ నేసె వెసం దునియంగ ద్రోణుఁ డ
వృకు శకలంబు లై పలక గ భూమిపయిం దొరఁగంగఁ జేసె న
క్కుడుమడి గర్జుఁ డాశిశు వగుఁతగతిందవలేమీద నొ
ప్పెడుఘనచక్రముం గొని యుత్తపేయ్యఁచ లీల నటించుచాక్షునన్. 112
- వ. సంరంభవిప్రుభితుం డై. 113
- నీ. నెత్తుట జొత్తిల్లి గ నెఱసియెఱుక ను, గ్రం బైనవదనంబుకాంతి వరఁగఁ
గారవనైనిశోత్కరమున కతిభయ,దం బగునింహనానదంబు నెలఁగ
నింగికి నిగుడురథాంగరోచులు మణి,కంకణద్యుతులతోఁ గ గలసి వెలుగ
సిట్లు సూపినగంధసింధురం బనురేఖ, దలఁపించువటుకతి గ చెలువు మెఱయఁ
- తే. గుంభసంభవుఁ డున్నదిక్కునకుఁ గవిసి, యడ్డపమసేనగజించి చెండానునక్కు
మారవరు మేనియొప్పునుగతనంబు, జలము బలముగీర్తించె నిర్జ్వరగణంబు.
- వ. అట్టియెడ. 115
- తే. శకునికృతవర్మకృపక ర్జ్వల్యముఖ్యు, లెనయోధులు పెక్కుండు గ రఖిలదిశలఁ
బొదివియతనిక రంబునభబొలుచుచక్ర, మలఁతితునియలుగా నేసిర్రా గ్రహమున.
- వ. ఏసిన నతండు రయంబున. 117
- క. గద గొని యశ్వత్థామం, గదియుడు యభ్రోలికొదమరైవడి మెఱుంగుల్
వొదలించుదానిఁ గని కడ, బెదరి యతండు రథము దీర్చి గ పిఱిఁదికిఁ జనియెన్.
- వ. సుభద్రాతనయుం డతనిరథ్యంబులను సారధినిం జదియ మోఁచి మనజోదుల
యమ్మల నేడు వెఱిగినచందంబున సౌబలనిదెనకు నగచి యాతనికి నడ్డపడిన
గాంధారుల నప్రవింశతిరథికులం బొరిగొనుటయుం బురిగొని తన్ను మోర్కొనిన
వసాతీయులం బదుండ్ర నేనుంగుతోడన పీనుంగులఁగావించి యందంద లేఱిమిన
కేకయన వ్రకంబు రథసహితంబుగా నగ్గలిక నుగ్గు నేసి డస్సి తూఁగాడుచుఁ
దొలంగినయోధుల నుల్లసం బాడుచు నఱిమినవారి నులుమానుచు వీరవ్ర
తంబు ధీరత్వనిష్ఠం జలుపుచుండె. 119
- తే. అనమయంబునం గడఁగి గ యాయిత మైనరథంబుతోడ దా
శ్వాసని రా నతం డడరి గ సారధి జంపి హయంబులం బడక
ప్రేసిన నాతఁ డల్లి గద గ వే గొని యుద్ధతిఁ దేరు కిగ్గ ను
ద్యాసితమూర్ఖులం బొలిచె గ భ్రాతృకుమారయుగం బుదా త్ర మై. 120

అభిమన్యుడు కృష్ణుని సమీపము లిడవుడు జమ్మట.

తే. ఇవ్విధంబున గడిసి నరేంద్రముఖ్యు, నీదుమనుషులు నూపజ్యనెమ్మనముల
కద్దులెంబును శోకంబునావహిల్లు, లావు వెరవును మెఱయఁజల్లంబు నెఱయ.

ఉ. ఒండొరు¹మీడికోపమున ను గ్రుతఁ బోరి రుదగ్రులై గడల్
మండఁగ నెత్తురుల్ సెదర న మాంసము పిండిగ నెంపనుగ్గు లొం
డొండ ధరిత్రపై దొరఁగ న నొప్పెనుమేనులు వ్రాల వానిలో
నుండక ప్రాణమల్ ²నెడలె న నుబ్బునఁ గ్రాలఁగ దేవకామినుల్. 122

వ. ఇత్రైటంగున. 123

చ. వనగజ మంబుజాకర మ్యవారణఁ జొచ్చి కలంచి యాడఁగా
మనమునఁ గొంకు లేక కృప న మాలినబోయలు ముట్టి చంపుచా
ద్వన భవదీయసేనఁ బొర్లివచ్చుఁగఁ జాట్టును ముట్టి పార్థనం
దను నలయించి నిర్ణయవిధంబునఁ జంపి రనేకసైనికుల్. 124

వ. అట్టియెడ. 125

సీ. జగము లన్నియును దేజంబున వెలిగించి, యవరాద్రి సేనినరతపనుమాడ్కిఁ
దఱి చైనకాసలు న దరికొని నివులుగాఁ, జేసి యాతినదవ్యశిఖివిధమున
గగనంబుతో రాయుక్తికరజులు గలజలం, ⁴విపురఁ బాటినమహావృక్షవముకరణి
నున్నతగతి సెడి న యుర్విపై గడు విన్న, నై పడి యున్నసురధాంశుభంగి

తే. బీరమునఁ దమవారికిఁ న బెం పొనర్చి
యరుల నమయించి వస మఱియనువు దప్పి
తెగియుఁ జూడ్కికిఁ జాల ప్రేర గగుఁచు బాలించె
మహితమూర్తిశోభితుఁ డభిమన్యుఁ డధిప. 126

ఉ. నెత్తుటఁ దోఁగి నేల యెఱుంగినిగి తెఱంగుననుండె నక్కుమా
రోత్తముఁ డందుఁ జంద్రుక్రియ న నొప్పె సితాయుధఖండభూషణో
దాత్తమణిప్రతాపములు న తారలచందమ నొంది యంద మై
యత్తటి నుల్లసిల్లె వసురధాధిప చూపఱిండుచూడ్కికిన్. 127

సీ. కరిక శేఖరములు న ధరణీధరములుఁ దురంగగ్రాతములు న గ్రాహసమితి
నరశరీరములు మీనములుఁగొఱ్ఱేయక, తురికాదిశస్త్రంబు న లురగకులము
రుధిరార్చికరములు న రుచిరప్రవాళముల్, ప్రేవులపోవులు న ఫేనతకులు
నెత్తురువెల్లువ న నీకులు భూషణ, సోమాస్థిచయములశతుమురు లిసుక |

అ. గాఁగ నంబురాశికరణి సంగ్రామభూభాగ మొప్పు మిగుల న భవ్యయోగ
నిద్ర నున్నవిష్ణునికిఁ బాటి యగుచు శోభిల్లె నమ్మురార్యయల్లుఁ డందు 128

వ. అబ్బాయుడు. 129

తే. మహిలాలావణ్యమున నుకుశమార మైన, యంగమ ను బూర్ణ చంద్రనిభాననంబు
 1 గ్రోత్తపెనువుగ నెంతయుఁ గోమరుమిగిలి. చెన్నదలకట్టునైవడియున్నజూచి.

క. నీసైనికు లెంతయు సం, తోసిల్లుచు నార్చి రపుడు: శ్ర దుఃఖతు లై కుం
 తీసుతులవారు దీనద, శానంగులు లైరి బావ్యజంబులు వొరంగెన్. 181

క. నెటి దప్పుం బడి పెల్లుగ, నొకలెడినరెవాడోరు యెలి కభిమన్యుం
 రణిముఠిఁ బడటకు వగ మడి: బడిగొన నిల పెలుచు నటచురభంగిఁ జెలంగెన్.

వ. ఆనమయంబున. 183

క. వెక్కండ్ర గూడి యెమ్మెయి, నొక్కనిఁ జంపుట యధర్మ శ్ర మోహో యని న
 ల్దిక్కలను బెద్దయెలుంగన, నక్కజముగ భూతనంచర్యయంబులు వలికెన్. 184

వ. ఇట్లు శౌర్యసారసంపాదితశాస్త్రం జ్ఞానసౌభద్రండు పడుటయు వారిబంబులు
 తీచ్చువడి భండనంబు దక్కి తలచిన ధర్మపుత్తుండు ప్రబలయోధవీరభోకంబు
 నాలోకించి యిట్లనియె. 185

సీ. మార్బలంబులుసాచ్చి శ్ర మాతంగములఁగూల్చి, రథరాజిఁగలఁచితు శ్ర రంగమములఁ
 ద్రుంచి పదాతులఁ శ్ర దునుమాడి వెక్కండ్రు, సైనికప్రవరుల శ్ర నమయఁ జూచి
 మూఁకల విరియించి శ్ర వీర నాచార్యాది, యోధుల నెల్లను శ్ర నొక్కదెనకు
 వెలిచి వియచ్చురల్ శ్ర కనుఠింప నాకంబు, చూడ గొన్నట్టియర్జునతనూజఁ

ఆ. జూచి మనకు నేల శ్ర శోకింప వైరుల, గం డడంచి గెలుపు శ్ర గండ ముచిత
 భంగిఁ బ్రాదుకొలఁది శ్ర పరికించి మనసైన్యముల మరల్త మెలమి శ్ర దలకొనంగ.

వ. అని పలికి బరవసంబు నేసి నేనలం బురికొల్పికొని యవప్రంభవిజృంభితుండయి
 నిలిచెఁ బదంపడి యరుణకిరణం డవరమహీధరంబుమాళికి సరసీరుహశేఖరంబై
 చెలువారం దదనంతరంబరి త్రచ్చొట్లును నెత్తుటన్ జొత్తిలుచున్నట్లుండెఁబిందుగట్టి
 పిశాచనిశాచరులు నలిరేగి రక్తపానంబును మూఁకసఖాదనంబునుం జేయుచు
 మోదంబునం బొందుచు నాడుచుం బొడు చుండుకలకలంబునను గుణప
 భక్షణవ్యగ్రవిహంగసముదయతుములంబునను బలలఖాదనసంరంభ శివానివహ
 శోలాహలంబునను బరమాభీలం బైనసంధ్యాకాలంబు నిరూపించి నిజశిబిరంబు
 లకు నుభయబలంబులుం బోయె నవ్వుడు నీకొడుకు లుబ్బునం గొమరు మిగిలి
 యరిగిరి కాంతేయులు సిన్నబోవునానసంబులతో శోకసంతప్తచిత్తులయి చని
 రివ్విధంబున ధర్మతనయుండు దననికేతనంబున కరిగి యచట నిఖిలపరిజనంబులుం
 దానును నన్నాహంబు లెడలిచి శూన్యాకారులై యన్ననమయంబునం దమృతి
 దెనకూరిమి నారం గూరినవగ పెంపున ధైర్యంబుసొంపటి వివర్ణవదనుం డగుచు
 నిట్లనియె. 187

— యి ఆభిమన్యునివరణమునకు ధర్మరాజు దుఃఖించుట. యి—

- మ. గురుభారవృత్తముఖ్యయోధవరసంధ్యకు పుంబు నిర్భేద్య ము
ధ్వర మాసైన్యము దానిఁ జొచ్చి ననుఁ బ్రీతుం జేయఁగా బూని యొ
క్కరుండఁ గోవులతోను జొచ్చుబలుసింగం బొక్కొ నా నట్లు సా
చ్చి రయం బార ననేకవీరశిరః ల్ శ సెండాడె నుద్గండుఁ డై. 138
- క. ఈనును రోసముఁ గలదు, శ్వాసను నొప్పించి పఱచి శ చతురంగములఁ
గాసిలఁ జేయుచు నట్లు,ల్లానముతో మెలఁగఁగాఁ దల్లంచె యొకులకున్. 139
- తే. కొడుకుఁ బొడగాన కర్జునుఁ శ డడిగె నేని, వానితో నింక నేమనుకవాడ మారికి
నలనిగారాబుడెలిచులి శ కధికదుఃఖ, మేన చేసితి¹వగవంగ శ నేమి గలదు. 140
- క. బాబుఁడు సుకుమారుఁడు పె, క్కాలములం జొచ్చియెఱుంగఁగ్రడనక మొనసారం
బాలుడు నొడు మని పనిచితి, నేలా న న్నాన దోస శ మెఱుంగఁగ నిచ్చున్. 141
- క. కుడువను గట్టను బూయను, దొడువను బోఁ బనిచి కాక శ తొలుత మొనసారం
గొడుకుం బనుచుట శవ్వండుఁ, గడఁగునె నాయట్టిపావకర్ముండు దక్కన్. 142
- తే. వానితోడద లోకమై శ యేను బోవ,నైతి. బోఁ గన్నఁ బుత్త్రశోకాతురత్వ
మున నితాంతవిపర్యతఁ శ బొందుచుండఁ, బొడకుండెడివాడ నర్జును మొగంబు.
- ఉ. వానవునంతవానికిని శ వచ్చినయాపద దీర్చుఁ గాలకే
యాసుకులట్టిబల్కుగఱ శ నైనను ప్రేల్పిడిఁ ద్రుంచు నాజ న
వ్యాసవి²యా త్మజుండు వగవారలచే హతుఁ డై నదుర్దశం
జేసి యలంతఁ జేడ్చుఁగఁగ్రతేసె విధాత్మని నేమి సెప్పుడున్. 144
- చ. కొడుకు వధించి రన్నఁ గురుశోటిని నెట్టన యల్లి రూపు మా
పెడన కడం³ పార్థుఁ డెడఁ శ బేర్చినశోకము నార్పఁ బాలునే
పుడమిధనంబు నాకమువిశ్రభూతియుఁ జేరినయేని నల్ల న
వ్వెడునభిమన్యునెమ్మిగముఁగ వే యగుపాలును బోల నేర్పునే. 145
- ప. అని మఱియు ననేకప్రకారంబులం బలవించు చున్ననమయమునం గృష్ణుడై
పాయమునీంద్రుం డయ్యెడకు విజయంచేయుటయు నవ్విభుండు ప్రత్యుత్తానంబు
నేసి దండ ప్రణామం బాచరించి యాననవిన్యాసన ప్రముఖపూజావిశేషంబుల
నారాధించి యమ్మహాత్ముతో నిట్లనియె. 146
- సీ. వరసేన శబింపఁ శ బనిచితి నేను సా,భద్రుని వాడు శనబ్బలము సాచ్చె
మెనుక నేమును జొచ్చిరచనఁగ. సైంధవుండు మ, మూఁగినదోడ్పడరనువుదప్పె
నప్పుడు పెక్కంపు శ రప్పాడి నవ్వరుఁ, బొదివిన న్నాడ్రివోయె నట్లు
సుకుమారమూర్తిఁ బుత్రుకు నొంటిమైఁ బిన్న పాపని నలుఁగులకపాలువడఁగఁ
- ఆ. బనిచి తాను బ్రదుకుకపాపాత్ముఁ డెందును, గలఁడె విపులశోకశబలధి మునిగి

- పేర్పుతల్లడనున శ షిమ్మిటికొనియెడుఁ, జిత్త మింక నేమి శ సేయుచుండ. 147
- వ. అనిన విని మునీశ్వరుం డమ్మనుజేశ్వరున కిట్లనియె. 148
- చ. పలువురు రాజులం యనిమె శ బల్లియఁ జాలెఁడు పిన్నపాపఁడే
యలుఁగులపాలు సేయఁ కభిరూతులు పుప్పులల్లెల సాతురే
కలఁగుదురే విప్లవశలఁ శ గాతీయ నాగులు సావు లింజవిం
తలె గరుడోరగద్దుచరర హనఁగోటులచావుఁ జూతమే 149
- క. ఎప్పట్ట నెవ్వఁక విధి, దప్పింప వశంబె ధైర్యధనధానుఁడవు నీ
విపురుసున నడలుట గను, నొప్పును శమియింప నలయు శ నుష్టికాధా. 150
- వ. అనిన సాత్యక తేయునసు గాంతేదూ గ్రజుం డిట్లనియె 151
- చ. వెరవును లావునుం గలిగి శ విక్రమసంపద నొప్పి ధీరు లై
వరఁగిర కాని కమ్ము మృత్యభావవికారము వొంద కూడ ను
స్థిరముగఁ బ్రాణరక్షణము శ సేయఁగ రాజులు చాల రైరయె
వ్వరుఁ దలచెయ మృత్యు వనితవాద్యమై తాపనసుఖ్య యిమ్మొయిన్. 152
- వ. అనుటయుఁ బారాశర్యుండు పాదవా గ్రజున కిట్లయఁ దొల్లి యిట్లు పుత్రురగా
శోకాతురుం డైనయకంఠనుం డనురాజు నారవమునచేత మృత్యు ప్రకారంబు
దెల్లంబుగా విని యువశకుతిశోకుం డయ్యె నని విందు యుయ్యతిహాసంబు తెలిం
గెఱింగించెద నది నీమంత్రకరణంబునంతాపంబు మాన్చి శాంతి యొనర్పు నవ
హితుండ వై యాకర్షింపుము. 153
- నీ. పగతు రకంపనురపై నెత్తి వచ్చి కయ్యము నేసి యాతని శ నడఁగఁ బట్టి
కొనుచునుఁ జూచి తత్తనయుండుహరి యను,వాడు దోర్దర్బుకర్తార్యమూర్తి
యవిరోధులమీఁద శ నడరి బల్వీణిఁ దండ్రి, విశిషింపి విక్రమరవిహరణమునఁ
దని వోక మఱియు సురస్థతిఁ గరిరధిహోట, భటునికాయుంబుల శ బడలువలువ
ఆ నుగ్రు లగుననేకరయోధులు చలమునఁ, గూడుకొని మహాస్త్రభూరశస్త్ర
తతుల నక్కుమారు శ మృతుఁ జేసి రప్పుడు, గనలి రభనమున నరకంపనుండు. 154
- క. విషివంబు నక్షత్రుడవశిఖి, శికుపమాస్థాన మయి పగఱయొప్పు నెఱచి యా
త్మపురము సాత్రెంచెం మా,ర్యవలుధ్యను లెనఁగ ననిమిరపాధిపుభంగిన్. 155
- వ. ఇట్లు గెలిచి వచ్చియె. 156
- ఆ. పుత్రుఁ దలఁచితలఁచి శ పొగులుచు నున్నయ,న్నరవ రేఖ్యకడకురనారదుండు
నెమ్మి వచ్చుటయును శ నిభృతుఁ డైయాననా,ర్యనిపూజనంబు శ లాచరించి.
వ. అతనికడనుండి యమ్మహిషతి యత్నావనముఘ్ననకు నిజవృత్తాంతం బెఱింగించి
కొడుకుగుణంబు లగింది వానిం గోలుపోవుటం జేసి విజయంబు ప్రియంబునేను
కున్న దని తనవగవును దెలిపి మఱియును. 158

క. మునినానిక బృహస్పతి ప్రభు, నని విందును లోకమునకు ౧ నది యెట్లాకొల
జ్జననంబుఁ దత్ప్రభావము, వినఁ దలఁచెద సుచికమేచి ౧ చినిపింపు తగన్. 159

— యి నారదుఁ డకంపనునకు మృత్యుదేవతాప్రభావం బెఱింగించుట. యి—

వ. అనిన విని యమ్మహాత్ములకు గరుణాయ త్తచిత్తుడై యతనికి ట్లనుబంధుమరణ
లోకం బునువంజాలెనుటృత్యుప్రకారకథ వినుట మేలు నీ వవధానపరుండ నై
వినుము నెప్పెదం బ్రజాపతి ప్రజల సృజించి పదంపడి సంహారంబు లేమిం
డేసి భూమికే దదీయభారంబు దుర్భరంబగుటయు ననుసంధించి చింతాక్రాతుం
డై తత్సంహారంబునకు నుపకరణంబు గానక కటకటంబడిన నతనియింద్రియం
బులవలన మహాజ్వలనంబు జనియించి యెల్లదిక్కులం బరగి చరాచరాత్మకం
బైనభూతవ్రాతంబు దహింపం గడంగుటయు భువనహితార్థంబుగా భవండు నని
కమలభవు శరణు సొచ్చి కం బ్రజ్వలిల్లు చున్నయమ్మహానుభావుం డదేవు నాలో
కించి యాదరభరితుం డై. 160

క. నీకోటిక యప్రతిహత, మేకార్యము గోరి వచ్చి ౧ తెఱికింపు మమే
యాకార కామహర యది, సేకొని యాత్మణమ యేను ౧ జేసెద ననుచున్. 161

ఆ. అభవుఁ డిట్లు లనియె ౧ నఖిలసృష్టి క్రియా, కర్త వగుట నీవ ౧ కలుగఁజేయుఁ
గలిగిభూతకోటి ౧ యులమిఁ బొందఁగఁగోవ, మెత్తిరూపుమావరనేల యిపుడు.

వ. నాకుంగా లోకంబులం గరుణాలోకంబున నాదరింపు మనిన విని యంబుజాన
నుండు నాయందుఁ గోపంబును గామంబును లేవు వినుము ప్రజాభారబీడితయైన
భూమిదేవి దనదప్పి యెఱింగించినం దదీయహితంబు సేయంబూని సంహారంబు
గావించువాడ నై దానికి నుపాయంబు విచారించి యెద్దియుం గాన నైతి నది
గారణంబుగా నన్నుఁ గ్రోధంబు వొందె ననవుడు భూతనాథుండు. 163

చ. అనఘవిచార నీ వరయు ౧ మన్నుఁ దగం గడు నిష్ఠ లోకపా
లన మొసరింతుఁగాన యన్యలం బయి నీ దగునల్క లోకము
న్మను మిడి కాల్యుఁ జొచ్చినఁ గ్రమంగొని యే గృవ వృట్టి చెప్పెదం
జనునె మహాగ్రకోపవివరశత్యము నీకుఁ ద్రిలోకనాయకా. 164

వ. చరాచరంబు లన్నియు నొక్క పెట్ట భస్మభూతంబులు సేయనేల ధరణీభారంబు
వాయుటకై యుచితసంహారంబు గలుగునట్లుగ నొండుదెఱుగు దలంపుము
కోపం బుపసంహరింపు మివ్వరంబు నా కొనంగు మనవుడు నిహతపాపకళంకుం
డైనయాశంకరుపలుకులకు నతం డయ్యలుక నడంచిన నయ్యనలం బాటుట
యును భువనంబులు ప్రమోదంబు నొంది యాశంకరకతానంకున నభినందించె
నట్లు గ్రోధోపశమనం బాచరించునమయంబున. 165

నీ. కమలాననునియింద్రియముల రక్తాస్యము, నసితాంగియును నరకశాసకయును

నగునింతి జనియించి యల్ల న నగుచుఁ గెంజాయు రంజిల్లులోచనము లలర
నాజగన్నాథుల య నలవోక వోలెఁ గ, ఇన్ని దక్షిణమునకుఁ య జన నజుండు ప్ర
మోలపుతో మృత్యువ య మృత్యువయెటవోయె, దావలుచూటుచార్యత్వముతోఁ

తే. బిలిచి సంహారబుద్ధి నా య కొలయఁ బొడము, కనలునం దుద్భవించితి య గాననీవు
దొడరి వాసి లే కెల్ల జంతువుల సహ, నింపు నాపంపుమై నీకుఁ బెంపు గలకు.

వ. అనిన విని మృత్యుదేవత దుఃఖిత యయినం గన్నీరు దొరంగె నయ్యునుబిందు
వులు పద్మజుండు పాణిపుటంబులం బట్టి లోకహితార్థంబుగా ననేకభంగుల
ననునయించిన నక్కంత గాడ్చున నల్లాడుతీగ తెఱంగునం జలించి యుజలి
ఘటించి యవ్వరించి కి ట్లనియె.

167

తే. నీవు సృజయించితటె నన్ను య దేవదేవ, యేమ స్రావకర్మమునకుఁ నెట్లు లోర్తు
బంధుమరణశోకా ర్తులై ప్రవృజముల, వివిధభంగులయెఱంగులు య వివరం జాల.

వ. ఈయధర్మంబునకు వెజతు నీవు నామీదఁ గృప సేయు మిట్లు నన్నుం బను
వక తవశ్చరణంబునకుం బనుప వలయు నివ్వరం నిమ్ము భవదనుజ్ఞ వడసి ధేను
కాశ్రమంబునకుం జనియెద నని వలికినం బరమేష్ఠి యన్నీరజాక్షి నిరీక్షించి.

నీ. వినుఁ బ్రజానంహార్యమునకు నైకల్పించి, నాడఁ గావుననీమృతంబునందుఁ
బొడమువిచారంబు య నడిగింపు మిట్లు గాఁగలయది యైనయ్యక్కార్థమునకు
నన్యథాత్వం బేల య గుఁ బ్రజానంహర,ణము ననిందితనమృతముగఁ జేయు
మీ వవశ్యంబును య నావును గడు భయం, బున నప్పటికి నియ్యకొని మృగాక్షి

తే. నలువవదనంబు సూచుచు య నిలిచె నతఁడు

ప్రీతుఁ డై లోకములఁ గృపప్రపెంపునోడి
దృష్టిఁ గనుఁగొన నవి పరితృప్తిఁ బొందె
జంద్రమాళియుఁ దనయిచ్చు య జనియెఁ బ్రీతి.

170

వ. మృత్యుదేవియుం బరమేష్ఠికిం బ్రణమిల్లి.

171

తే. అచట వాసి రయంబున య నరిగి ధేను

కాశ్రమంబున నియమంబు య లాచరించి
నంద కాశికి యనియెడునదులఁ బెక్కు

వ్రతము లొనరించి మఱియుఁ దీర్థముల నెల్ల.

172

వ. అదేవు నుదేశించి పెద్దకాలం బనేకవిధంబుల దుష్కరంబు లగువ్రతంబులు సేయు
చుం బోయి హిమశైలశిఖరంబునసంయతాత్మయై యన్నజతురాననుండమ్మాని
నికిం బొడసూపి మృత్యువ నీ వత్యంతనిష్ఠురనియమంబులేల యనుష్ఠించెద వనిన
నయ్యంగన సమాధానంబున నున్న ప్రజలమెడలు నులిచి చంపం జాల నీవనికిం
బంపకు మధర్మభయంబున ని న్నాశ్రయించెద నార్త నైననాకు శరణంబ వగు
మని ప్రణమిల్లిన నతం డి ట్లనియె.

173

- ఆ. ఇంతి నీ కధర్మమేల యయ్యెడు నాడు, పనుపు నేయ నిన్నుఁ గ బరమధర్మ
మొందు విమలకీర్తియును జెందునట్లుగా, వరము లిత్తు మేను గ హరుఁడు నీకు.
- వ. ఏ మనుసంధించినపనికి నీకు భయం బేల చతుర్విధభూతకోట్ల నుపనంహరింపు
మనిన సత్త్వ దేవా దేవరయాజ్ఞ దలమోచిచేయుదానంగాక యొక్క-విన్నవం
బవధరింపుము లోభంబును గ్రోధంబును నీర్వయు ననూయయు జంతువుల
శరీరంబుల వికృతిం బొందింప వలయు ననవుడు నతం డట్ల యయ్యెడు మది
యనుం గాక నీయశ్రుబిందువు లెన్ని యన్నియు రోగంబు లై జనంబులం
జావం జేయంగలయవి దానంజేసి యధర్మంబు నిన్నుం బొరయ నేరదు ప్రాణి
ప్రాణమారణంబు నీకుం బరమధర్మం బగు భవదీయశుభం బేను గోరెద నీవు
ధర్మస్వరూపంబ వీవిశ్వంబునకు నీశ్వరి వట్లు గావునఁ బ్రాణనంయమనంబు భవ
దధీనంబు సర్వజీవులయెడం గామరోషంబు లుడిగి జీవంబుల నాకర్షింపుము
తత్ప్రకారంబు ధర్మతత్త్వంబు నీకు భయం బేమి మిథ్యావర్తనుల సధర్మంబ
నమయించుఁ బొమ్మనిన నమ్మానిని శాపభీతిని దన్ను సధర్మంబు వొంద దనుమా
టను దన్నియోగం బంగీకరించె నవ్వించివచనంబుల తెఱంగున నాధివ్యాధులు
గాత్రహానిం జేయ నామృత్యుదేవత ప్రాణాపహారిణి యగుటం బ్రాణంబులు
దేహంబులంబాసి దేవాదిభావంబులం బొందుచు మగుడ మనవ్యత్వంబు నొం
దుచుండు. 175
- తే. భీష్మనాడుండు భీముఁ డుగ్రదాముఁ డప్ర
తర్కత్రేజోమయుఁడు జగత్ప్రాణుఁ డొడలు
మనుష్య జెఱువంగ నొడయందు గ ననుట మగుడ
నరుగుదెంచుట వింత గా గ దతని కెందు. 176
- క. నరు లమరు లగుదు రమరులు, నరు లగుదురు గాన నీదురనందనునకు భూ
వర వగవ నేల యతనికిఁ, జరివీరస్వర్గసుఖము గ నేకుటి యుండున్. 177
- క. అగణితదుఃఖాత్మక మి, జ్జగ మాతఁడు దీనిఁ దొఱఁగి గ సౌఖ్యాత్మక మై
వగ చెంతలఁ జేరినియ, జ్జగమునఁ బుణ్యాత్మపురుషునంగతి వధసెన్. 178
- వ. నీకు వగవం బని లేదు బ్రహ్మకల్పితం బైనయ్యానిశ్చయంబు నిరూపించి ధీరులు
దెగినవారలకు వగవ రని చెప్పిన నారదునకు నయ్యకంపనుం డి ట్లనియె. 179
- క. మునినాథ నీవు సెప్పఁగ, ననఘం బగునీనమంచితాఖ్యానం బే
విని గతశోకుఁడ నైతిని, మనము ప్రియం బందె నతిసమాధానమునన్. 180
- వ. అనుచు వివతుం డగుటయు నమ్ముని దన దైనయశోకవనంబునకుం జనియె నని
వనికి పారాశర్యుండు. 181
- క. ఈయితహానం బాయువు, శ్రీయును నారోగ్యమును విశిష్టగుణంబుం
జేయు జనములకు జగతీ, నాయక వాసినఁ బఠించిరనం దగ వినినన్, 182

వ. అభిమన్యుండును భండనంబునఁ బిఱుననక శరశరాసనాదివివిధాముధంబులఁ బర
బలంబుల బడలువఱచి చిరవీరస్వర్గసౌఖ్యంబును బ్రభ్రాతీయుం బడసె నీకు
నడలం బని లే దని చెప్పిన విని ధర్మతనయుండు దనమనంబున నుత్తమశత్రు
ధర్మంబుతెఱం గట్టిక యగుట దలపోసియు శూరులు పుణ్యలోకంబున సుఖం
బుండుటయుం దెలిసియు నెవ్వగ విడిచి వెడియు వేదవ్యాసమునీశ్వరుతో
ని ట్లనియె. 183

ఆ. మును ప్రసిద్ధిఁ బొంది య చనినభూపాలక, శ్రేష్ఠు లెవ్వనమునఁ య జేసికొక్కొ-
క్రతువు లవ్వెశిష్టకర్మజాతముఁ దెలి,యంగఁ జెప్పి నన్ను య నాదరింపు. 184

వ. అనిన విని యమ్మనుజపతితలంపు గమంగొని కృష్ణద్వైపాయనుండు నీ వి ట్లడు
గుట నీకొడుకు దొంటిమహారాజులముట్టివాఁడు గావున నక్కుమారునకు వార
లకుం బుణ్యగతితారతమ్యంబెట్టిదియో యని యిరయుట గానోపునని యూ
హించెద ననవుడు నతండు మీదివ్యచి త్రంబున నవధరించినవానిం గాదన నెట్లు
వచ్చు నవ్వానిని విన వలతు నానతి యిండు. 185

చ. అనుటయు నమ్ముని ప్రవరఁ య వాతని కి ట్లను నధ్వర ప్రవ
ర్తనులుఁ దపః ప్రదీపులును య దాననమగ్ర లుదాత్తశీలురుం
జనియెడునట్టిచోటు లొక్కసంపదయే రణమూలకోటి క
ర్జునసుతుఁ డత్యుదాత్త మగుచోట సుఖసితి నుండు భూవరా 186

వ. అది య ట్లుండె మహితాత్ములయినమహిపతులవరిష్టకర్మానుష్ఠానంబుల తెఱం
గెఱుంగుట మేల కాదె యంతలంతలు మానుసులు మహిసిరి గాని పుడమి నిత్యు
లై నిలవం బడ రది వినుటయు కినునోరోగశమనంబు సేయుం జెప్పెద నాక
ర్జింపుము. 187 ✓

—ఋషి వేదవ్యాసమునీంద్రుడు ధర్మరాజునకు నువర్ణప్రీతిచరిత్రంబు నెప్పుటఁ జెప్పెం-

క. జనపాలక స్మంజయుఁ డను, మనుజేంద్రుఁడు పుణ్యమూర్తి య మహిమాన్వదుఁ డి
వ్వనసేధివలయములోనియ, వని నొక్కఁడ యేలు దుర్నివారస్ఫురణన్. 188

వ. సంతానార్థి యయి సంతతంబును భూసురపూజనంబులు సేయుచుండు నానర
పతికి నారదుండు సఖుం డగుట నతనిపాలికఁ బలుమాఱు నరుగుడెంచు
చుండు నొక్కనాఁడు విప్రవరులతిప్రయత్నంబునంగూడికొని యమ్మునివడునితో
నిమ్మహిపతికోర్కి దీర్ప వలదే యని చెప్పిన. 189

క. అతఁ డతనితోడ భవవీ,స్థిత మెయ్యది నాకు నేల య చెప్ప వనుడు సం
చితగుణుండు రూపసియు నగు, సుతుఁ గోరుచు నెపుడు నేను యసురగణవంశ్యా.

వ. అక్కుమారుండును మూత్రపురీషలా శ్రుస్వేదంబులు సువర్ణంబు లగునట్టి
వాఁడు గావలయు ననిన నమ్మహిపతికి నమ్మహాత్ముం డవ్వరం బిచ్చె నాస్మంజ

యందు నత్రైత్యంతనయుం బకసి సువర్ణస్థిని యనువే రికి ప్రియంబునం బెను
చుచు వానివలనంగ నకంబుచుదినంబును త్తెరోత్తరాభివృద్ధియుగుచుండనమృద్ధి
నొందిశయనానననదన ప్రాకార ప్రభృతినను న్ననస్తువులును గాంచనమయంబులు
గావించికోసి యసమానమహిమానంపంబునం బ్రకాశుం డై. 191

- క. విలసిల్లుచు నుండగ మ్రుచ్చిలి పట్టి కుమారునోరఁ గ జేర దుటిమి వెం
గలు లగుకూడలు గొండలు, వెలువడఁ గొనిపోయి యొక్కశ్రవిషములోనన్.
- ఆ. కడుపు వచ్చి యొడలు గలయంగఁ జల్లించి, పాపి పాపి చూచి గ పసిడి గాన
కచటశివమువై చిరయరుగుచునుండి త, స్క-స్కఫలముఁ దమ్యుగలఁచుటయును.
- వ. ఆపాపాత్ముల వమలోనం గలహించి యొండొరుల వధియించి యందలు నధో
గతిం దెందిరి స్పంజయుండును గొడుగుం గానక వెడకి తత్కలేబరంబు గని పర
లోక క్రియలు నిర్వర్తించి శోకంబునం బలవించు చున్న నన్నరేంద్రకడకు
నారదుం డరుగుడెంచి యతనిచేత నర్పితుం డై. 194
- క. జననాథ యిట్లు శోకంబునఁ గుందినఁ దనువు విడిచి గ పోదె యునుటు న
చ్చినవారలు వత్తురె యేడ్చిన జెలిమింజేసి హితము గ సెప్పెర నీకున్. 195

— ధృ పో డ క రా జ చ రి త్ర మ. ధృ —

- వ. అవధానాయ తం బగుచిత్తంబుతో విను మని యిట్లనియె. 196
- సీ. సంవర్తం డనుచుహాసయము దేవతా, గురుతోడియీసున గ నరుగుడెంచి
పూని యువద్రవ్య గ యై నడవంగ హి, చూచలపాదంబునందు శక్ర
వరుణప్రభృతు లైసగురులు మహామునీ, ద్రులును నహాయులై మలఁగుచుండ
శాలాప్రముఖభవ్యసాధనంబులు గన, కమయంబులుగ వత్త్రకాంచనాబ్జ
- ఆ. దధివయఃఫలాదితర్పణద్రవ్యస, మృద్ధి సకలజనులు గ మెచ్చు బెక్కు
లధ్వరములు సేసె గ నట్టిమరుత్తుడు, నిత్యవదవి నుండ గ నేర్చెనయ్య. 197
- సీ. నస్మార్గమున రాజ్యసంపద నొంది భూ, సురపూజ లొనరించి గ సువ్రతముల
బృందారకులఁ బీఠిగ బొందించె దన కర్థి, బర్జన్యు డేఁటేటఁ గ బసిడివాన
కనకమయములైసకర్మటర్కువనక్ర, కూర్మచయముతోడఁ గ గురియు చుండ
నయ్యర్థ మెల్ల ధననాథుల కిచ్చుచు, గురుజాంగలంబునఁ గ బరమనిష్ఠ
- ఆ. సశ్వమేధముఖము గ లైసరాజ్యార్థయ, జ్ఞములు పెక్కు సేసె గనకలజనులుఁ
బొగడునట్టిపాట్రనగ డె సుహోత్రుఁ డ, విభుఁడు దెలియె ననగరవిసమె యధిప.
- సీ. కాంచనాలంకారకారకంతంబు లై రూఢి, కెక్కినగజములు గ పెక్కువేలు
జవన త్వరూపాదిసకలగుణములఁ బెం, పెనెగినవాయము లగనేకలక్ష
లమలసువర్ణమరయము లగుకొమ్ములం, గొమ రారువశువులు గ గోటు లూర్జి
తాంగక విలసదగజావికంబు గణ, నాతీరిములు గన్య గ లప్రమేయ
- ఆ. లక్ష్మీరత్నవిరచితాధరణాలు ల, నల్పములు మహిమగ్రరావళులకు

- నిచ్చి చేసె గ్రతువు యెన్నియెనియు వంగుచు, దశరతు నన్యలోకగతుడగుచు.
- సీ. ఏడుదేవులయందుఁ య గ్రీ డాగతులఁ దన, రథము చరింప సరరాజు లనఁగ
వినియు నెఱుంగక య విభవ మార్జించుచో, బ్రహ్మ నొప్పింపనిరవమపుణ్య
కర్మంబునకు మెచ్చి య గారవంబునఁ దన, క్షయధనము ఘోరాక్షుడొనఁగ
నశ్వమేధములు జాగ్రహవిహంత శిష్టజనాకీర్ణములుగఁ బె య క్కాచరించె.
- ఆ. దారకములు పృష్టిధారలు లెక్కింప, వచ్చు గాని యతనియిచ్చుగోవు
లెన్నఁ గొలఁది గాదు య నన్నుతిపాత్ర మా, శిఖికి నుర్వి నునికి య నెల్ల నెట్లు.
- సీ. యావనంబునఁ దవ య మాచరింపఁగఁ దండ్రి, పంపున నరిగినరమెంపుకలిమి
నేతువు ఒలఁది బ్రఖ్యాతంబుగా నొన, ద్దినము ర్వలోక పావనవిభూతి
త్రైలోక్యకంటకు య దశముఖు బంధుయు, క్షంబుగాఁ జంపినరతితనము
బాలురమరణంబు య వాటిల్ల కుండంగఁ, జేసియత్యంతరచిత్ర మహిమ
- ఆ. గలిగి యశ్వమేధములు మున్నగా ననె, కాధ్వరము లొనర్చి య ఖలజనులఁ
దల్లివోలె నరసి య దశరథరాజుండు, గాలవశతి నొండెరగాదె యధిప. 201
- సీ. పూర్వవంశ్యులఁ గావఁ య బూని వియద్దంగ, నవని భాగీరథి యనఁగఁ బఱపి
శక్రుండు మెచ్చు బరరాక్రమంబునఁ బెచ్చి, యుప్రతహతముగ య నశ్వమేధ
యాగంబు లొనరించునప్పుడు వేయువే, లరదంబులందుఁ గరవ్యుల నలంకృ
తలఁ జేసి యునిది రథంబురథంబున, కిభములు నూలునూ¹తేసి యేనుఁ
- తే. గేనుఁగునకుగుఱ్ఱములు వేరయేసిపాటి, హయము హయమునకట్లగో య చయమమర్చి
భూరిభూరియుతంబుగ య భూసురులకు, నొనఁగినట్టిభాగీరథుం య డున్నవాడె. 202
- సీ. అర్థి విశ్వావసుం య డాదిగాఁ గలుగుగం, ధన్యులు హృద్యవారదన మొనర్చు
నప్పరోనికురుంబ య మాటలుఁ బాలులు, నై వినోదింపంగ య నమరగణము
బహువిధాలంకారభంగుల విన్నాణములు సూప డివ్యమృదులు నులింప
మనుజులొకం బెల్లఁగనకాన్నవస్త్రభూ, నుదాసములఁ దృప్తి య ననఁగ నశ్వ
- ఆ. మేధనమితిఁ జేసి య మెప్పించె సింద్రుని, శతతమాధ్వరమున య నరేడు హయము
నాన వడిన విచ్చె య నాదిలివునిఁ జూపు, మా ధరిత్రి నిపుడు య మనుజనాథ. 203
- సీ. జనన మాదిగఁ బాకరశాసనుకరమునఁ, బ్రభవించునేయును య బాలుఁ ద్రావి
ద్వాదశదినము లాతఁడు గారవింపంగ,²వర్ణి పండ్రెండువత్సరముల
ప్రాయ మై రాజ్యసంప్రాప్తికి నేతెంచి, యుక్కుసిముదయంబు³ య నస్తమయము
నగువట్లు పొలిమేర య నై నమహాక్షేత్ర, మంతయు నొక్కండ య మనుభవించి
- ఆ. యన్నవర్వతిముల య నాజ్యనదుల విప్ర, భోజనము లొనర్చి య రాజసూయ
ములును నశ్వమేధములుఁ జేసి మాంధాత్మ, డింద నిలిచెనే నరేంద్రముఖ్య.
- సీ. అనిమిషాసురయుద్ధమున ననురావళి, నమయించి వర్ణాశ్రమముల నేర్చు

రించి భూమి యలంకరణించి యుగ్మిష్టామి, హయమేధవాజిప్రయాతిరాత్ర
 పాండరీకము లనఁ గ బరఁగినఁజుద్వరంబు లనేకములు నేసి గ భూసురులకు
 నఖిలభూములఁ గలగ్రయకంబు లెల్లను, దన కని యేమియు గ నునువ కిచ్చె
 ఆ. శుక్రనల్లుఁ డనఁగ గ శోభిల్లుతనయందు, ధర్మతత్త్వ మూర్జితముగ నియమ
 నిష్ఠఁ డై యయాతి గ నెగడె శాశ్వతుఁ డయ్యె, నేనృపాల యమ్యుహిశ్యకుండు.
 నీ. ఓర్వక పెక్కంపు గ రుద్రీశు లొక్కటఁ, బై నెత్తి వచ్చిన గ భండనమున
 వారిహేతిచ్చత్రవాహనభ్యజములు, నఱకిన నడునడు గ నడికి వార
 లభయంబు వేడిన గ నందఱు గృహ గాచి, యేలె నీపెన్నెల గ యెల్లఁ దాన
 కొని యధ్వరములుపెక్కులొనర్చి వేషకఁ, బాయసములు సపూరవములుమోద
 ఆ. కములు లోను గాఁగఁ గ గలపంటకముల ను, ర్విసురావళులకుఁ గ వ్రీతిఁ జేసి
 దక్షిణలుగ మణివీరతానంబు విచ్చిన, యంబరీషుఁ డేమి గ యయ్యెఁ జెపుమ 206
 నీ. లక్షభార్యల నుపగ్రలానించి యొక్కక్క, వెలఁదికి వేపుడగవేపు రాత్రి
 జులుగాఁగఁబదిగోబులలఘుమూర్తులఁగాంచె, వాసునుదోర్బలో గ జ్వలులునార్య
 చరితులు నై వేర్చి గ తురగమేధంబు లం,దఱు బహుదక్షిణోదాత్రభంగి
 జేయుదుఁ దనవంపు గ నేసి వర్తింపంగఁ, దానును విశ్రుతాధ్వరము లొప్పు
 తే. బెంపు సొంపును సువ్రత్యనంపదయును
 నిర్మలశ్రద్ధయును గర్మనిపుణతయును
 నెఱయ శశిబిందుఁ డొనరించి గ నెగడె నలఁడు
 వడయఁ జాలెనె యెన్నఁడుం గ జెడనియొడలు.

207

నీ. అధికతపంబున గ వగ్ని నారాధించి, ప్రత్యక్ష మగుటయు గ బ్రహ్మచర్య
 వృత్తంబుదమమును గ వేదవిత్త్వము నహిం,సయుఁబాత్ర దానంబుశ్రమమువరము
 గాఁ గోరికొని వేదికాస్థలి మణికన, కాత్మిక యై ముప్పుదాటుయోజ
 నములదైర్ఘ్యము నంత గ కమరువిస్తారంబుఁ, గలుగంగ నొనరించి గ క్రతువునేసి
 తే. విప్రతతులకు దాని నశ్రతిప్రియముగ
 నిచ్చి తనపేర గయ నుతి గ కెక్కవటము
 పొగడు వడయంగఁ బుణ్యుఁ డై గ నెగడె గయుండు
 భూవరోత్తమ యలఁ డెందుఁ గ బోయెఁ జెపుమ.

208

నీ. ఇరువది వేపురు గ పరిణతపాచకు, లభ్యాగతులకును గ సతిధులకును
 బాటించి క్రొత్తగాఁ గ బవలును రేలును, వలయునన్నము లిడి గ వెలసెఁ బశువు
 లర్థి నుత్తమగతి గ కైతామ చనుదేర, విశసించు నమరులు గ వేక్కతోడఁ
 బొడనూపి కడుపారఁ గ గుడువ హవిర్భాగ,ములు వెట్టునివిధ్యమున మహాద్భు
 తే. తముగనొనరించె సత్ప్రయోగము దమత్స,వంబుగొనియాడ వచ్చినవార లెల్లఁ
 బ్రకటపుణ్యాత్ముఁ డననొప్పెరంతిదేవుఁ,డవిభునకును వలసె లోకాంతరంబు.

- సీ. శరభసింహవాన్మృతస్త్యచయంబుల, నేడిక లెట్లట్ల యెక్కియాడి
కట్టుచు విడుచుచుఁ గన్దాశ్రమంబున, దమియింపఁగా సర్వదమననామ
మిడియె నమ్ముని పదంకపడి మహారాజ్యపదస్థుఁడై కాళిందితటమునందు
భాగీరథీరథభాగంబునను సరస్వతినమీపంబున గ్రవాజమేధ
- తే. రాజనూయాదివివిధాధ్వరము లొనర్చి, కవకనిర్మితకరితురంగమరథంబు
లనవృశస్త్రీతి విపుల గ్రకొనఁగె భరతుఁ, డన్నరేంద్రచంద్రుండనుజన్నవాఁడ.
- సీ. విజ్ఞుఁ బల్లంబునై గ్రమేలఁగఁగ దనరథ, ప్రముఖవాహనములఁబఱవ ననువు
గా కున్నమేదినిఁ గ్రమ సమన్వలి గాఁగ, వెరవున నొనరించి గ్రవిశ్రుతముగఁ
దనపేరఁ బృథివి నాఁ గ్రజనఁ జేసి నోదూష, యైనయవ్వసుమతిగ్రనమరగణముఁ
బనిచియోషధులునుగ్రబహులత్నములుఁబడి, కించి జగంబుఁబోగ్రపించెఁబృథుఁడు
- తే. సేసె నానాధ్వరము లవి గ్రసెప్ప నేల, సకలభాస్త్రియు బ్రహ్మణ్యసమితి కిచ్చె
నమ్మహానుభావునకను గ్రనతులయశమ, కాక సుస్థిర మయ్యెనేకాయ మనఘ.
- సీ. బ్రహ్మవిద్వేషంబు గ్రపరికించి కోపించి యపధేయుఁడైననగ్రహాన్గిబాహుఁ
బరిమార్చి నృపతులఁ గ్రదర మిడి తునుమాడె, నిరుపదియొక్కమూత్రెల్ల చోట
నందఱయేలెడుగ్రనన్నిభూములుఁ దాన, యేలె ధర్మోజ్జ్వలగ్రపాలనమున
రాజయోగ్యములు ధరరాసురావ్వంబులు, నగునధ్వరములు పెగ్గక్కచరించె
- ఆ. గశ్యపునకు నిచ్చి గ్రకాశ్యపి యనుపేరఁ, జనఁగఁ జేసె నుద్వి గ్రజామదగ్నుశ్చ
వినమి యమ్మహాత్ముఁడును బరితోషపి, భ్రాంతి గలిగెనేనిగ్రబ్రదుక లేఁడు. 212
- చ. నలుమడి నీకు నమ్మనుజగ్రనాయకు లేమిటఁ జూడ వచ్చినం
దలఁప భవత్సతుండును నుగ్రదాత్తుఁడు వారలకంటె నెందునుం
గలయది దీని కేల యధికం బగునెవ్వగ నింత నొవ్వ ని
త్రైలివి మనంబునం జొనుపు గ్రధీరతసారిత గూర్పు నేర్చునన్. 213
- వ. అని నారదుండు. 214
- ఆ. ఆయువును బుణ్యమును జరగ్రస్త్రియుఁ జేయఁ, జాలుపోడశరాజన్యగ్రచరిత మిట్లు
సెప్ప నేర్పడఁగా విని గ్రసృంజయుండు, పాండవాగ్రజ యేమియుఁగ్రబలుకకుండె
- చ. పలుకక యున్నయద్ధరణిగ్రపాలుఁ గనుంగొని యమ్మునీంద్రుఁడే
దెలియఁగఁ జెప్పినంతయు సగ్రతిసిర మై భవదీయబుద్ధియం
దొలసెనొ బూదిలోనఁ గ్రమ గ్రమొందఁగ వేల్చిన నేయివోలె ని
వ్వల మయి పోయెనో యనుడఁ గ్రబ్రాంజలి యై తగ నాతఁ డిట్లనున్. 216
- తే. పుత్రశోకాపహంబును గ్రబుణ్యతమము, నై నయాఖ్యానముననాదుగ్రమాననంబు
కలఁక యంతయుఁ బాసె నిగ్రష్కల్మషుండ, నైతి నీదయఁజేసి సంగ్రయమివరేణ్య.
- వ. అనిన విని యత్తపోధనుండు పీతుండై నీకెద్ది వలయు సడుగు మిచ్చెద ననుట
యు సృంజయుండు దేవా నీవు ప్రసన్నుండ వగునంతకంటె మిక్కిలి వలయునని

యెయ్యది భవత్ప్రసాదభాజనము లయినవారికి దుర్లభము లగువస్తువులుం
గలవే యనుటయు నమ్మునివకుండు 218

క. మ్రచ్చులమూఢత్వమునం, జచ్చి నరకవాసమునకుఁ ౧ జనినతనయు నేఁ
దెచ్చెద మగుడఁగ వే నీ. కిచ్చెన వగ వుడుగు మింక ౧ నేనియు నధిపా. 219

వ. అని చెప్పిన. 220

క. దేవముని యిమ్మెయిం దగు, దీవన యిచ్చుటయు నరగుఁడెంచె సువర్ణ
స్థీవి గడు నద్భుతంబుగ, నావిభుఁడు ప్ర మోదనంభ్యుతాత్ముం డయ్యెన్. 221

వ. ఓవ్విధంబున నత్తపస్వియిచ్చినయక్క-మారునకు నృంజయుం డత్రుశిక్షిగావించి
వివాహంబొనరించితండు యాగంబులఁ బ్యాగంబుల భోగంబులం దనమనంబు
నకఁ బ్రియంబునేయఁచు సంతానవంతుండై నెగడిన నతం డత్యంతసంతోషం
బునంబొదలె నిట్లునువర్ణిస్తీవి యశిక్షితాస్తుండును నకృతవివాహుండును నయా
గకర్తయు నత్యాగవిదితుండును నభోగభాగియు నసంతానవంతుండును నగున
మయంబున నమయుట కారణంబుగా నన్నారదుండు గారుణ్యంబునం గ్రమ్ముట
వానిం గలిగించె నది యట్లుండె నవ్విశేషంబు లన్నియు నంపన్నంబు లయి శౌ
ర్యంబున శత్రులదై ర్యంబు దూలించి మేలిమివడసి నాకలోకసౌఖ్యంబునం బొం
దినవాసవపౌత్రునకు వగచుట వివేకంబు తెరవు గాదు విను మీలోకంబు దుఃఖ
బహుళం బగుటయుఁ దపోదానాద్యనుష్ఠానంబుల మానవులు సురలోకసుఖంబు
సాధింపం జూచుట సుప్రసిద్ధంబు గాదె నీవయ్యుక్తునందనుఁ డెట్టిపుణ్యపరులకుం
బడయ నరిది యగువడంబున నునికి దెలియుటకును బావనంబు లై నవలఁపురు
భూవతుల వృత్తాంతంబులు వినుటకును ఫలం బయినపరిజ్ఞానంబున సమాధానను
స్థిరుండ వైయుండుము పోయి వచ్చెద నని పలికి పారాశర్యం డంతర్ధానంబు నే
యుటయు ధర్మనూనుం డవశమితశోకుం డయ్యు వివృచ్చుండు వచ్చినవానితో
నే మనువాడ ననుతలంపు వృట్ట నూరకుండె నని సంజయుండు సెప్పటయు.

తే. అతనితో ధృతరాష్ట్రుఁ డిట్లనియెఁ గ్రిడి, సంగరమున సంశ్చకనమితి నేమి
నేసెనుతువార్తయెవ్వరు సెప్పిరాతఁ, డట్లు దెగుటయెఱింగి యెట్లయ్యెఁజెవును.

క. అనిన విని నూతనుతుఁ డి, ట్లనుఁ బేరడవులు దహించుకొనలముచందం
బున సంశ్చకనేనల, ననిమిషవతిసుతుఁడు దీప్తఁడై పొరిపుచ్చెన్. 224

— ధీ ఆర్జునుడు శిఖిరంబునను నప్పుడెడ దుర్నిమి త్తంబులం గని కృష్ణునితోఁ జెప్పట. ధీ—

వ. అట్లు మర్దించి మగుడునప్పుడు మాధవు నాలోకించి. 225

చ. కలయెగ దుర్నిమి త్తములు ౧ గానఁగ నయ్యె మదీయచి త్తముం
గలఁగెడు మేను మౌనుపడఁగఁగఁ దొడఁగెఁ గురుఁ డారయంగఁ గే
వలుండె నృపాలుఁ డేదెనకు ౧ వచ్చెనో యన్న నతండు రాజుఁ ద
మ్ములునుఖు లొండుమై నశుభముఁ గల దిప్పు డెటుంగ నయ్యెడన్. 226

- వ. అని పలికెఁ దదనంతరంబ యద్దామోదరధనంజయులు సంధ్యాసమయసముచిత
కరణీయంబు లాచరించి యరుగుదెంచి నిజశివరంబు సొత్తైంచి రది చిట్టినచిత్త
రూపంబులు గలకుడ్డంబునుఁబోలె వివర్ణాకారు లైనజనులవలనం బాకటి
యున్నం దల్పికారం బనుసంధించి యన్నరుండు నారాయణుని కిట్లనియె. 227
- క. సైనికులు సన్నుఁ గనుఁగొని, యాననములు వాంచి తొలఁగి శ్ర యరిగెద రదియే
మోనేఁడు వేణువీణ, గానస్వనములును వీటఁ శ్ర గలుగవు కృష్ణా. 228
- క. ఈమేలు ప్రజ కొనర్చిన, యామహిమకు నెలవు గొంతియగ్రతఁయుఁడో
భీముఁడొకొ తమ్ముఁగుట్టలొ, కో హటియెవ్వకొకొ తలఁపు శ్ర గొలఁదికి మీతెక్.
- ఆ. అలరు మొగముతోడ శ్ర నభిషన్యఁ డేలాకో, యెదురురాఁడు నాకు శ్ర నెట్టివార్త
చెవులు సోకునొక్కొ శ్ర చే పట్టి కలఁచిన, భంగిఁ ద్రిప్పికొనఁ వొడఁగెమనము.
- క. పలుమాటల కిటు పలుమాటలు పలుకనికృష్ణుతో నర్థలు మని మొలనం
బలుకుచు ధర్మసుతునివిడి, దల కరిగెను మోము వెల్లఁదనమునఁ గదురన్. 231
- వ. ఇవిధంబున నరిగి యన్నరపతి బంధుమిత్రులును మాన్యరాజన్యులుం దానును
నొక్కయొడ నున్నం దల్పిదేశంబునకుం గేశవుండును దోడన చనం జని వా
రుమ్మలించి యునికియు వారలలోన సుభద్రానూనండు లేమియుం జూచి నవ్వ
సాచి యడుగులు దొట్టువడ నొక్కలువులోనికిం బోయి కలయం గనుఁగొని
యెలుంగు రాలవడ నిట్లనియె. 232
- క. ఆననములు వెలువెల్లం, గా నడ లొదవినది మీకుఁ శ్ర గానఁ 1దడవ మీ
లో నభిమన్యుఁడు లేఁ డే, మో నాకుం జెప్పుఁ డేల శ్ర యూరక యుండన్. 233
- క. ధనురాచార్యుఁడు దగఁ బ, శ్చినపద్మపూహ మొరులు శ్ర నేరరు చొరు మం
చనుమానింప కతనిఁ జొరు, మనర గదా మీయుపాయ శ్ర మాటసివోవన్. 234
- ఉ. అమ్మొన సొచ్చుచొప్పు దెలియన్ విని నంతియ కాని యిమ్ములం
గ్రమ్ముఱుభంగి వాఁడు వివరగానఁడు దీని నెఱుంగ కున్నిఁ బా
పమ్మనఁ బోయి మీరు సొరఁ శ్ర బంచిన నుక్కునఁ జొచ్చి యోధబృం
దమ్ములచేత మ్రగ్గఁడు గదా కురువీరులు సుట్టు ముట్టినన్. 235
- మ. హరిమేనల్లుఁడు గొంతి కూర్చుమనుమం శ్ర డన్మత్తనూజండు నం
గర కేళీనిపుణుండు దివ్యశరశ్రేణుశాలి యవ్వీరు నె
వ్వకొకో నేలకుఁ దెచ్చి కొక్కరునిచే శ్ర వాఁ డేల చిక్కుం బొరిం
బొరిఁ బెక్కుండురు విచ్చుచుం బొదువుచుం శ్ర బోరాట గల్గె జమీ. 236
- క. గురులకు భక్తుఁ డుదారుఁడు, గరుణ గలఁడు శ్రౌర్యధైర్యగంభీర్యధురం
ధరుఁడు 2 మొగ మోడు నాసుర, వరపాత్రుఁడు లేమి కొర్వ శ్ర వచ్చునె చెవుఁడా.
- క. అన్నగుమోమును నత్తెలి, గన్నులు నవ్వెడఁదయరకుఁ శ్ర క న్నారంగా

1. బడఁడు. 2. మొగ మోడు నే నుర,

- గన్నను బ్రదుకుదుఁ గావక, యన్నను బ్రాణంబు లెట్లు లుండఁగ నేర్పున్.
- సీ. హంసతూలికపాన్పునందుఁ 1బొందెడుమేను, కఠినంపునెలతోఁ గ గదిసె నేడు
గొడుగులనీడపై నడరఁ జెన్నుఁగఁమోము, పొరిఁ బర్వుపెంచుమాలి క బ్రుంగ నేడు
లలనలు లీలమైఁ క గొలువ నుండెఁ భోగి, వజ్రభులలో నున్నవఁడు నేడు
నానాజనమఃలకు క నాథుఁ డై శోభిల్లు, దొర యనాథత్వంబుఁ క బొరసె నేడు
- ఆ. వివయరతుఁడు హృదయరవిదుఁడు సుభద్రగా, రాబుపట్టి మగలరజా మౌన
ధనఁడు దివిజరాజమనుమఁడు నాచెలి, కాఁడు ముద్దులాఁడు క లేడు నేడు.
- ఉ. అక్కట మందఘోగ్యులకు క పట్టిఁ నూభవరత్న మెవ్విధి
దక్కు విధాత నిర్ణయఁ దొరనంబకునే కడుమేలివస్తువుల్
పెక్క దినంబు లున్కి యరిగబృందము పిల్చిన బోటుబంట నై
యక్కడ కేల పోయితి మ్రహాగుణభూషణుఁ గోలుపోయితిన్. 240
- వ. అనుచుఁ జదికిలంబడి ఘలునుండు. 241
- ఉ. హా యను ధర్మరాజతనయ యను న న్నైవఁబాయ నీకుఁ జ
న్నె యనుఁ దల్లి నేవఁ జనుననే యనుఁ గృష్ణుఁడు వీడె వచ్చె గా
వే యను నొంటి వోవఁ దగవే యను నేగతిఁ బోవువాడ నే
నోయభిమన్యఁడ యనుఁ బ్రియోక్తుల నుత్తరఁ దేర్పవే యనున్. 242
- వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబులం బలవించి యధిష్ఠితునాననం బాలోకించి.
- ఉ. పావని సేరి యుండఁదొకొ క పార్వతుఁ డచ్చట లేడె యొండుమైఁ
బోవఁగఁ బంచితే ద్రువదుఁ క బోరికి సాత్యకి నాక తక్కనే
భువర మల్సనాథుఁ డట క వోయెనొ డెప్పుర మైన నీకునుం
గావఁగ రాక తక్కనొ తెగం గత మేమి సుభద్రపట్టికిన్. 244
- అప్పు అర్జునుడు ధర్మరాజు సభిమన్యుండు సచ్చివనిధంబు నడుగుట. అప్పు
- క. పడుఁగాక యేమి పగఱం, గడిమి మెఱసి చంప నొంపఁ క గనియెనె వృథ నీ
కొడు కిట యట నూడక యెక్కుడుమగఁటిమి నుఱికి పేరు క గొనియెనె పోరన్.
- వ. అని పలికి నిట్టూర్పు నిగిశించి చింతించి. 246
- చ. పలువురు సుట్టు ముట్టికొని క బాణకృపాణముఖాశ్రుత శ్రుపం
క్తులఁ గడు నొంపఁగాఁ దనకుఁ క దోడ్పడువారలు లేక నక మదిం
దలఁపఁడ యత్తటి రివువృథంబున కెయుము తండ్రి యేను గొం
దలమునఁ బొంద కుడ నని క తాఁ బలుమాటను జీర కుండునే. 247
- క. అక్కట తప్పఁ దలంఁది, నక్కొలఁదులవాడె కృష్ణునల్లుఁడు వోరక
స్రక్కు నె బాహగర్వము, దక్కు నె నాకొడుకు మిన్ను³దలపైఁ బడినన్. 248
- ఆ. పిన్ననగవుతోడఁ క జెన్నైనలారుసా, భద్రముగము నూడఁబడయ కున్న

- వాడ నామనంబు న ప్రయ్య లై పో దిని, రాతఁ జేసినది యొక్కో తలంప. 249
- క. పలువురు క్రూరత బాటునిఁ, జలముకొని వధించునపుడు న శౌరిని నమ్మం
దలఁపకొక్కో మనముల వా,రలు దానికి ' నేమి నీయ న రా జయ్యెడినో. 250
- క. కటకట పేరినపెన్నె,త్తుట జొత్తిలి యన్నమేనితో, గొడు లేచ
క్కటిఁ బడి యున్నాడో య,చ్చొట్టు సూపెనువాడు లేకెన మోచెదవానిన్.
- సీ. పని యుండి వాఁ డిలఁ న బొడిచినచందుకు, క్రియఁ దత్తలము వెలిగింపకు న్నె
యే మని నాతోడఁగ బ్రేముడించునొక్కో ను,భద్ర పుత్రునిఁ బాడఁగటకయగున్
బ*తురనిర్జిదిర్చి మొగము పోటులనొచ్చి, పొడనూపరాఁ డయ్యెఁ న గొడుకునాకు
నడలునఁ దల్లకనడియెడుద్రావది, నంత మాన్పింప నెవ్వరికి నశమే
- తే. యని యలంతమైఁ బలుమాట న లాడుచుండి
తలఁచి మఱియును ధర్మనందననియాన
నంబు వీక్షించి నిగ్గరనాథతనయుఁ
డెలుఁగు గుత్తుకఁ దగులంగ న నిట్లు లగియె. 252
- వ. సుశక్తకనమితితోడం దమకించి పోరిపోరి కారవ సైనికులఁగింహనాచంబులు వింటి
నప్పు డెలుం గెత్తి యుయుత్తుం డాడినమాటల నాన్వేషించితి. 253
- సీ. పెనఁగంగఁ జాలరు న బీభత్సుతో మీరు, బాలుని నొక్కఁడు న బలువు రిట్లు
సంజితి రిది మీకు న సంతోషకాలమే, యెదురు గా కార్య న నేల చెవున
హరికి నర్జునునకె న నస్త్రియం బొనరింది, బ్రదుకంగ పచ్చునే న భవున కైవ
నది యెట్లు లుండ నీరయధికపాపముఫలం, బెట్లును జెటువక న యేల తక్కు
- ఆ. ననియె నివ్వధమున న నడిసేనయోధుల, వలఁడు వలుక వీనులార వినియుఁ
డెలియ నైతి వాసున దేవుండు వినియెన, యని తలంచి వాసునంతగొనక. 254
- క. మనుజాధిప తగునమయంబున నీ వెఱిఁగింపఁ గన్నఁ న బొరిపుచ్చనే వే
చనుడెంచి నీనుతుం బొది, వినయెడఁ దత్కూర్చయోధ్యవీరుల నెల్లన్. 255
- క. అని పలికి మఱియుఁ గొడుకుం, బనవుచు శోకమున ముచుఁగుఁఫలునునిఁ దగం
దనకరములఁ బొదువుచు ని,ట్లను హరి చి త్రంబులోన న నడ లూనంగాన్. 256
- చ. ఇటు దళనయ్య శూసులకు న నెల్లను బోకడ యిట్ల కాడ యే
మిటికి నలందుకా మొవలు న మేకొని యాయుధజీవనంబు నూఁ
దుటయు నెఱుంగవేరి పులఁ న ద్రుంచి యశం బిల నింది పుత్రుఁ డె
క్కటి దివిమాటతోల్ ప్రియమన కా కిది యప్రియమేతలంపఁగాన్. 257
- ఆ. ఎఱుంగ వలయు దాని న నెఱిఁగి కోవిదుఁ డగు, నట్టిసీకు వగవ న నగునె పార్థ
నీదువంత సూచి న నీవార లందఱు, దీను లైరి వీరిఁ న దేర్పవలదె. 258
- వ. వీరలం జూచి తగుమాట లాడు మనిన నత్యంతశోకాక్రాంతస్వాంతుం డగుచు

- సుభద్రాకాంతుండు గడ్గదకంఠంబుతోడం దోడంబుట్టువుల కి ట్లనియె. 259
- చ. మనసిజమూర్తి యెనయభిరమన్యునిమాటలు వీనులార నే
విన వలతుం దదీయమ్మతి శ్ర వేడన్ నొనర్చినవారు గ్రక్కనం
జని తగ చానిఁ గాంచి సుఖ్యనంగతిమై జరియించునట్లుగా
ననిచెద నేటిచోరు దెలియం కలభంగియు మీరు సెప్పఁడా. 260
- వ. అని మఱియును. 261
- చ. అలవుఁ జలంబు శౌర్యమును శ్ర వస్త్రమహత్త్వముఁ గల్గునిందఱుం
గలుగఁగ నెల్లు నచ్చు బలభుస్మరుచే నయినం బ్రచండదో
ర్బలవిభవాభిరాముండు సురభద్రసుతుం డిది యెన్నిభంగులం
దలఁచినఁ బోల దేమిటికతంబున నామన మిట్లు లయ్యెనో. 262
- క. మిమ్మును బాంచాలురఁ గడు, నమ్మి చెడినీ వానిరక్షణమ్మునఁ బ్రోధ
త్వ మ్మిట్లు లేమి యెఱిఁగిన, నమ్మియఁ గాచికొన నేరకనే యబ్బాలున్. 263
- క. రథవిరతి వజపి మీ రవి,రథముగఁ గవియంగ మిమ్ముఁ శ్ర దాకి కలఁచి యే
రథికులు నమయించిరి యెరి,మథనభుజావిభవు నక్కునమారోత్రమునిన్. 264
- వ. అని యంతకంత కగ్గలించునుమ్మలికంబునం గలంగి యంత నిలువక. 265
- క. ఉక్కును నస్త్రబలము మీ, కెక్కుశియది సాల రైతి శ్ర రిందఱు ననిన
య్యొక్కురుఁ గావఁగ మీ రీ,తెక్కున కోర్చితిరి మిమ్ముఁ శ్ర ద క్కున నేలా. 266
- క. బలహీనులు సంగరభీతులు నగుమి మ్మెఱిఁగియెఱిఁగి శ్ర తొలఁగి తనూజం
దలపఁక యొంటి మెలఁగువెం,గలి నగునను దూఱుకొందుఁ శ్ర గా కేమందున్. 267
- తే. మానిసులువోలె నున్నార శ్ర లేను లేని
తటి మహాగుణశాలి నాతనయఁగాచి
కొనఁ గడంగర సింగారమునకుఁ గాక
మఱువులును గైదువులు మీకు శ్ర మానమునకె. 268
- వ. అని భంగించి యుర్వులు సంపదీంప మొగంబు బిగు వారం గోధశోకంబులు
మనంబునఁ బెనంగొనం గన్నీ కొలుక నూర కున్న వెల్లవారు నతనికి మాఱు
వలకను దేటి చూడను వెఱచి యుండి రప్పు డచ్యుతుం డొక్కరుండు నను
నయాలాపంబులం దేర్చుచుండం బాండవాగ్రజుండు గుపితాఖండలనిభుం డగు
నానవ్యసాచితో సాంత్యనస్వరంబున ని ట్లనియె. 269
- ... ధర్మరాజునని కళిమన్యుండు సచ్చివధంబు సెప్పట. ఇటు
- సీ. అనఘ సంశయకరహననంబునకు నీవు, ననిన నొడ్డన మేర్పికొని కడంగి
నడచి ద్రోణుని దలరవడితి మవ్వీరుమో, హర మేము సారఁజాలరమైతి మనఁగ
నేల తద్బాణార్పు శ్ర లేర్చిన నక్కడఁ, దేటి చూడను లేక శ్ర త్రిప్పికొంటి
మమ్మున భేదింప శ్ర నభిమన్యుఁ డోవుఁ బో, మ్మనియెడుతలఁపునా శ్ర కవుకుల్పి

- ఆ. వానిఁ బిలిచి నీవు య వాకిలిఁ బుచ్చు మఁదఱము మొగ్గరంబు య దఱియఁజొచ్చె
దము వడిని భవత్పరథంబున ననుడు నంభోధి ¹సాచ్చుకరతిరహాల్కిఁజొచ్చి. 270
- క. నీయువజేశముఁ దనచే,దోయిఁబలువుఁ దోడు గాఁగ య ద్రోణుఁ గడచి వే
పోయి మొనఁ జొచ్చిసైన్యము,పాయవడఁగఁ గలఁగఁ జెదరఁబఱవఁగఁజేసెన్.
- క. కని కుంభజముఘ్నలు నా,నిన పొదునఁగ నేముఁ జొచ్చి య నిరతిశయరయం
బున వానికిఁ దోడ్పడుటకుఁ, జనఁ జన మా కడ్డవడియై య సైంధవుఁడు వడిన్.
- వ. అతండు దుద్రవరానుభావంబునంజేసి యక్షు ద్రబలుం డగుట నే మతని మిగులం
జాలక చిక్కితి మాసాధదుం జుట్టు ముట్టి గురుకర్ణకృతవద్మకృతవగురువుత్రాది
యోధవీరులు పెక్కుండు సిక్కువఱుపం జేవ సెడక వాఁడు బలంబు మోముఁ జ
లంబు నెఱయ నారాధేయ ప్రముఖులం బఱపియు బృహద్బలబ్రహ్మభృతులగు
రాజుల రాజకుమారులఁ బలువురఁజూపియు సాంపారెం బదంపడి పదాతియు గదా
పాణియునై రథాంగపాణియుల్లుండు దూఁగాడుచుం బోరాడునెడ దుశ్శాసనతన
యుండు దాఁకి వానిచే విరథుం డై తానును గద గొని మొలచం దలపడియె న
తైఱంగున నైనగ హరణంబున వారిరువురుం బరస్పరనిహతులైపడి రివ్వధంబున
నక్కుమా రుండు దనతండులకును మామలకును రూఢి యగురణక్రీడం గీర్తి
పరిస్ఫూర్తియు నాకలోకసుఖంబుచుం జేకొనియె నని చెప్పటయు. 273
- క. తెల్ల ముగ సుతుపడుట విని, జ ల్లని డెందంబు సెదర య సుధులు ప్రిదులు
దల్లడ మగ్గల మై మూర్ఛిలై నరుఁడు బంధు లెల్లఁ య జేష్టులు దక్కన్. 274
- వ. ఇట్లు పరవశుం డైనఁ గృష్ణయుధిష్ఠిరులు గరతలంబుల నెత్త నొక్కింతసేపునకు
సేద దేటి సైంధవుం దలంచి యుతండు. 275
- ఆ. అవును గఱచియెఱ్ఱనగునాననంబుతో,బామలుముడిచి చెమట్రవోడమ మేను
కంప మొందఁ గనలు య గదిరినకటికిన, వ్రేసక మొనఁగ నన్న య కిట్టు లనియె.
- మ. వినుఁడి నాదుప్రతిజ్ఞ నీవు నిఖిలోర్ధ్వనాథులుఁ సింధురా
జా నవశ్యంబును నెల్లి నంపుదు భయశ్రుండు డై నినుం జొచ్చినఁ
వనజాతుఁ శరణంబు వేడినను గర్రర్థం బేసి నన్నుం దగం
గనినం బోరు దొఱంగి పోయిన నెఱుంగం గాని సత్యవ్రతా. 277
- క. బాలధ్వంసకు నాదు,శ్రీలుం గాచుటకు నన్నుఁ య జెనకిన సత్రు
జ్వాలలఁ గౌరవయోధులఁ,దూలించుదు వానిఁ గవియ్యదుం జటులగతిన్. 278
- ఆ. ఇట్లు సేయ నైతిరనేని గురుద్రోహి,గతికి బ్రహ్మఘాతిఁగతికి మద్య
పానరతునిగతికి య మానార్హ జనవర,వాదిగతికిఁ బోవుర వాడ నధిప. 279
- వ. మఱియు నొక్కప్రతిప యవధరింపుము. 280
- చ. అనిమిషదైత్యకింపురుషు య లాదిగ నెవ్వరు వచ్చి కాచినం

దూనుముడు వెల్లి సైంధవునిఁ గ్ర దోహదమిచ్చుడు గురక కుండము
న్న నరపరేణ్య యిత్రైలుఁ గ్ర నా కోనరంపంగ రాక యున్న నే
నవలము సొచ్చువాడె వృపుఁ గ్ర యెంతయు జూడంగ గాండివంబునోన్. 281

వ. అని వెంచం బలికి యెప్పురకుఁగోదండంబు దెప్పించి నజ్యంబు గావించి గుణ
ధ్వని నిగుడం జేయబడుము బహునాథుండు పాంచజన్యంబు పూరించె నదేవేంద్ర
పుత్రుండు దేవదత్తం బొత్తె నన్నాడంబులును దత్తైనికినిహనాదంబులును
దూర్యనిశంబులును నింగి వొంగం జెరుగె వగ్గాండివంబును స్పృతంబు నేసిన
చందంబు నొందె గత్తుంబులు గుదోనలు వెలుపడి వెలింగె నయ్యవనంబుచం
గొండొక దెలివొంది వవనంపనుం శవ్వరందరసందనువనంబు వీటించి 282

క. అకితీప్ర మైన నీ దగు, ప్రతివ కచేద్బలము గాంగె గ్ర బరగినభీరో
ద్ధతపాంచజన్యవక్షున, భృతి మాలకయున్నె కరుపకెకి నింద్రనుతా. 283

వ. అని యగ్గించె నానయింబునం గోవంబుపెంపుంబు బూనికెవైభరంబునను
భీమసేనునిసల్లాపసౌహార్దంబునను దనదెండంబుశోకంబు దిందుపడం గలయం
గనుఁగొనినవిజయుని వందిమాగధనుదోహంబులు సంస్తుతించె నట్టియెడ
నొక్కడ. 284

క. జననాథ పాంచజన్యధ్వనిఁ గూడి చెరుంగుదేవరద త్రవంబున్
విని భీతినంభ్రమంబుల, మువసైన్యము లెల్ల ఘూర్ణకమానము లయ్యెన్. 285

క. అప్పుడు వేపుజారులు, నెప్పిన నంతయు నెఱింగి గ్ర సింధుభుండు దక్
గప్పెనునెవ్వగ ప్పెలున, నిప్పులం బడినట్లు గాలు గ్ర నిలువంగ లేదున్. 286

అథాఅర్జునునిప్రతిజ్ఞ విని సైంధవుడు భయపడి రుక్మీధనునితోఁ జెప్పెను. అథా

క. చని యాపులై నబలవ, స్తనఃజేంద్రులు గొలువ నున్నకమానవనాథుం
గని యిట్లను ¹సిగ్గు గడచి, తనయులముఁ గలచి వెఱపు గ్ర దల్లడపెట్టన్. 287

ఉ. ఏ నొకరుండనే తనకు గ్రనె గొనరింఁది నేల నావయిం
బూనినవాడు ఫల్గునుడు గ్ర పోర వధింపంగ ²నట్టె పాడి ³మీ
కేనెఱి⁴నంతనంబు వగ గ్ర వేటికి నా కెటయేనిఁ బోయెదన్
వానిప్రతిజ్ఞ కడ్డవకువారె సురాసురసిద్ధసాధ్యులున్. 288

వ. అనుచుం గొలుపు గలయం గనుంగొని. 289

ఆ. ద్రోణకర్ణ శల్యకర్ణరక్మీధనులుఁ గృప, బాహ్లికులును జముఁకు గ్ర వట్టికొన్న
వాని నైనఁ గావ గ్ర వలతురు వలచిన, నొల్ల కున్న నెట్టులొకయెఱుంగ. 290

వ. అని వెండియు. 291

క. పెదవులు దడుపుచుఁ గాళ్లున్, గుదివడ వడకుచు మనంబు గ్ర గొందలపడఁగా
నిది యేటిమాట లాడెవఁ, దుడిచి బాధుండు గాన కుండఁగ దొలంగనవలయున్.

- వ. మీయందటచేత ననుజ్ఞాతుండన కదా పోయి వచ్చెద ననవుడు నిజకార్య
ధురంధరుం డగునక్కడ ధరణీనరుం డరని కి ట్లనియె. 293
- మ. మను నీ వెన్నితి విక్రమాధ్యులని ముక్తముం గొండఁకా చ్రాణిపెం
పును హర్దిక్కుబలంబు సాబలునియ్యేపుం జేవయ్కా సోమద
త్తునిధైర్యంబును శౌర్యముకా శలుమహావోర్ధ్వముం గూడ నె
న్నిననీ కెట్లగుఁ జూడ మిట్టిమగలు ౧¹ న్నే యేల ని న్నిత్తురే. 294
- క. నమ్మము వెఱవకు మేనును, దమ్ములునుం గోట సీకుఁ ౧ దాత్పర్యముమై
నిమ్మేటిమగలు నూరెల, నెమ్మి నెలువ నిండుఁ డైన ౧ నీ కదు రగునే. 295
- వ. అని చుట్ల నున్నరాజులం జూపిన నూఱడిల్లి యంత నెలువక నీకోడకుం
దోడ్కొని ద్రోణునికడకుం జని జయద్రథుండు దనకు నర్జునునకు ధనర్విద్యా
విభవంబునందలివాసి యెట్టి దని యడిగిన నతండు నీకు నతనికి నాచార్యకంబు
నమప్రకారంబ యవ్వీరుండు వివిధశ్రమంబులయలజడి కోర్చి యలఘుప్రయో
గంబులు పెక్కులు సాధించుటంజేసి నీకంటె నధికుం డై యుండు నది
యట్లుండ నేను గలుగ నీ వానవ్యసాదికి వెఱవ వలదు మద్బాణంబులమఱువున
నున్న నిన్ను దేవతలకుం దేటి చూడ వచ్చునే వివ్వచ్చునకుం బ్రవేశింప రాని
బంధురవ్యూహంబు వన్నించెడఁ గులధర్మంబు శిథిలంబు గాకుండ నమరంబు
నేయునుని నెప్పి వెండియు. 296
- క. శ్రుతు లభ్యసించి తతుల, క్రతువులు సేసితి కులంబు ౧ రక్షించితి నీ
వితరులక్రియ మృత్యుభయా,న్వితఁడవు గాఁడగునె మేద్యనీవర యంకకా. 297
- క. యాదవకౌరవపాండవు, లాదిగఁ గలయఖిలస్థులు ౧ నవ్యయవృత్తికా
మేదిని నిలుతురె క్రమమునఁ, పోదురుగా కెల్ల జనులుఁబోవుతెరువునన్. 298
- క. తపములు దానంబులుఁ జేసి పడయలోకంబు లెల్ల ౧ జేయలతులు భూ
మిపులకు సంగరవిద్యా,నిపుణతఁ డలఁ కుడిగి పోర ౧² నేనియుఁ జాలున్. 299
- క. అని యూఱడిల్లఁ జలికిన, విని యతండు గలంకు దేతీ ౧ విభుండుం జానుం
జని సంగ్రామోత్సాహంబునఁ బొదలిరి తూర్వభోమకసులు దివి ముట్టన్. 300
- వ. సర్వసైన్యంబులును దైన్యంబు వాసి కైయ్యంబుకడంక నుల్లసిల్లె సైనికోత్తముల
సింహనాదంబులు సెలంగె నిత్రైఱంగున భవత్తనయుశిబిరంబు సముద్యమనుము
ఖంబయ్యె సంత వక్కడఁ బాండవాగ్రజులం పాంచాలమాన్విష్టాండ్యయాదవ
కేకయాదిరాజలోకంబుశోకంబు దగఁగూడల మలుగం జేసి విడిచిలకుం జన
నియమించి యనుజుల నన్యతునిం బెట్టికొనియున్నయెడ నగ్గోవిందుండు గాండీవి
కి ట్లనియె. 301

- క. నాతోఁ దలపోయక రోహతురతం బ్రతిన వట్టి శతవసీనాథ
వ్రాతంబు వినఁగ నిట్టులు, సేతాకున డెప్పురంబు శ సేపితి కంటే. 302
- క. అస్తమయమునకు మును రిపు, మస్తకముం దునును వలయు శ మన కిది సాలక
దుస్తరమును నగు నస్తవ్యస్తం బగు సేని నాకు శ వగపు గదిరెనున్. 303
- వ. మన సేగులవారు వచ్చిరి వారు సెప్పినతెలుంగు వినుము సీవు ప్రతిజ్ఞ సేసిన
మ్రోసినచిదంబులపెల్లునక బెదరి యవ్వీటివారు గవ్వడి కొడుకచావునకుం
గోపించి యిప్పుడయెత్తివచ్చునని రథకరితురంగంబుల నాయితంబు సేయఁచుండ
సైంధవుండు దనచారులచేత నీయాడినమాటలు విని వెఱచఱచి కరురాజు
గొలు వున్నచోటికిం జని సిగ్గటి నన్ను నగ్గించి సీపుతిన యెఱింగించియతండలిగిన
మీఠు గావ లే రని పలికి తా నెందేనియం బోయెద ననిన నమ్మునుజపతి గురు
కృతవర్మకృపకర్ణశల్యాశ్వత్థామప్రభృతు లగుమేటిముగలం బేక్కొని వీరునునా
తమ్ములును గలుగ నరునకు నిన్ను జుట్టనప్రేలునుం జూపవచ్చునే యనిభయంబు
వాపె భారద్వాజుండును షహోత్సాహుండై దురవగాహపూర్వావిధానంబున
జయద్రథుం జేర కుండ నిన్ను నిలువరించువాఁ డయ్యె నది యట్టిద వా
రొక్కొక్కరుండు గెలువ రానియట్టిజెట్టిజోదు లందఱు నొక్కచనికిం దలకొని
నిలిచిన గెలుచుట యశక్యంబు గాదెయిక్కార్యం బాఠ్యులగునాప్తజనంబులం
గూర్చికొని విచారింపవలయు ననవుడు వివ్వచ్చుండు నవ్వచు నిల్లనియె. 304
- ధీ అరుసుడు కృష్ణుతోఁ దనప్రతిజ్ఞావిషయంబు లైన వాక్యంబులు సెప్పుట. ధీ —
- క. వారి నెఱుంగుదు సేనును, వారలు న న్నెఱుంగుదురు భవత్సాహాయ్య
స్సారబలోద్ధతి గలుగఁగ, వారే తప్పింపఁజాలునా రీపునిన్. 305
- వ. ఏను జయద్రథుం జంపుటకుం దమకించి తఱుమునప్పుడు నాకు నెవ్వ రడ్డంబు
సాచ్చి రేనియు. 306
- మ. పటునారాచవరంపరాప్ర సరదశర్పం బేర్పడం బేర్చి త
దృటసంఘంబును ఘోటక వ్రజము శుంభభత్స్యందనోఘంబు ను
దృటకుంభిప్రకరంబునుం బొదివి విరధ్వంసంబు గావించి నె
త్తుట జొత్తిలెడునట్లు సేయుదు సమీరమృగాభాగ మత్కుగ్రతన్. 307
- క. కౌరవసైన్యంబులఁ గల, వీరులయశ్రుములు నాదురవివిధాశ్రుగతి
క్రూరప్రవాహముల కేడు, రే రాజీవాక్ష యాదరంపకు వారిన్. 308
- క. వెఱఁగుపడి కుంభభవుండుం, బెఱరథికులుఁ జూచుచుండ శ బీరము లావుక
మెఱయఁ జలము నెఱయఁగఁ దల, దఱిఁగెద సైంధవుని సేల శ తలఁకెదు కృష్ణా.
- క. కురుపతిబలముల యేలా, చరాచరము లైనభూతశబలము లెల్లం
దర తరమ యడ్డపడినం, దెరిలిచి పడ వైతు సింధురదేశాధీశున్. 310

- ఆ. గురునియలవుఁ జలము శ వెరవును గలఁచి నీ, హాస గాండిపబుధాన దివ్య శరమ లాన యెల్లిసైంధవుతల యెల్లుభంగిఁ దుఁగి మైతుఁ శ బగలు దలఁక.
- చ. కనియెడు సైంధవుం గడచి శ క్రందుగ నాకః నెదుర్చు రాజులం దునుమఁగ భూషణోత్కరముతోఁ బదహస్తశిరంబు లుర్విపైఁ బెనఁగొని చారుభంగియును శ భీషణదేభయుఁ చాల్చు నెత్తుకున్
నెనకను గ్రోలి భూతములు శ నిక్కుచు సీలుచుఁ జొక్కు చుండఁగాన్. 313
- క. అవ్వలిసైనికు లడలఁగ, నవ్వదు మనవార లార్వ శ నారాయణ న న్నెవ్వరు మాఱ్కొన లేమికి, నొవ్వం గురురాజు నే దుర్యముదును వ్రోహిన్.
- తే. సాధనము గాండివంబటె శ సమరకర్త, యర్జునుండటె సారథి శ యబ్జసాభుఁ డటె మరల్పఁగ వచ్చునే శ యరథంబు, హనునైకెను నెఱుంగక శ యుటిగాక.
- క. పూనఁగ రాదే నాకె, ద్వానిం బూనినను నీవు శ దలకొని తీర్పు గా నుడికి గలగ నే నీ, చే నుండఁగ నిట్టు లేల శ చెప్పెదు చెపుమా. 315
- క. ఈ ప్రతిప యెట్టితెఱుఁగున, నప్రతిహతవృత్తి నెగడు శ నట్టితెఱుఁగు లో కప్రభువ నీవ చేయ న, తిప్రకటవరాక్రమప్రదీప్తుడ నగుదున్. 316
- క. మమ్ము నరయుభరమున నీ, మిమ్మయిఁ దలపోసి తింక శ నిచ్చట నేలా నెమ్మది నిద్రింపంగాఁ, బొమ్ము ప్ర భాతమున రథముఁ బూన్పఁగ వలయున్.
- వ. అని యివ్వధంబున నల్లాపంబులు నేయుదు నరనారాయణు లత్యంతకుపితాంతః కరణు లగుచుఁ బాములు రోజుపోల్కి నిట్టూర్పులు నిగిశించుచున్నం బురంద రాదిబృందారకులు భయంబు గొని దీన నేమి వుట్టనో యని చింతాక్రాంతు లైరి వారిధులు నఁజ్జోభించె నరిత్రావాహంబులు ప్రతిగమనవ్యాకులంబులయ్యె గాననలైలనహితంబుగా మహి సంచలించె మఱియు మాతంగతురంగనరనిక రంబులనాశంబులు దెలవునుత్పాతంబు లనేకంబులు దోచె విశేషించి కౌరవస్కంధావారంబున చారుణవాయువులు విషమగతులం జరించుటయు శుష్కనిర్హారంబులు నలుగడలం బడటయుఁ గరిహరినికరంబులు బహుళంబు లగుబాష్పంబులు విడుచుటయు మొదలుగాఁ బెక్కుడున్నిమిత్తంబులు వుట్టినం బోటుచుగ లగుభూషణులు లోనుగా నెల్లజనంబులుం బుల్లవడి యుండి రనవుకు సంజయునకు ధృతరాష్ట్రం డిట్లనియె. 318
- తే. అట్లు దమలోనఁ దగుమాట శ లాడియాడి కోవరసవేగమునఁ గుందికొంది వగలఁ బొందిపొంది పురందరశ్రనందనుండు నచ్యుతుండు నారాత్రియె శ ట్టైరి చెపుమ. 319

—అంతః శ్రీకృష్ణుండు పుత్రశోకాతుర యైననుభద్ర నూటడించుట. —

వ. అని యడిగిన నానూతనూనుం డంబికానూనున కిట్లను నమ్మురారించి త్రం
బారాధించి యర్జునుం డట మున్న యొక్కనాండు శివీరంబునకు సుభద్రయుం
బాంచాలియు నుత్తరయును వచ్చి యచ్చటన యునికింజేసి యచ్చెలువలశో
కానలంబు ¹లుడుగునట్టిమాట లాడ నతనిం బ్రార్థించి పంచిన. 320

తే. అమ్ముకుందుండు గొత్తయై యడలు దనదు
డెంద మలంపంగ ²జెలియల్గిమందిరమున
కరిగి పురపురం బొక్క డుగనానుభద్రం
గాంచి యిట్లను నెంతయుగారవమున. 321

క. రాచూలికి నుచితం బగు, నాచారము గాదె రణమునం దరులఁ దెగం
జూచుచుఁ దిరుగని³నడపున, నేచి యమరలోకమునకు యేగెట తరుణీ. 322

క. నీకొడుకు తుచ్చ మగునీ, లోకంబు దొఱంగి పుణ్యలోకమునకుం
బోకకు నిట్లధికం బగు, శోకముఁ బొందంగ నగునె యసుదత్తి నీకున్. 323

ఆ. బ్రహ్మచర్యమునఁ దగవంబున నుత్తమ, దానములను బడయఁ యదలంచునట్టి
గతులకంటె సౌఖ్యకారిణి యగుగతిఁ, బొందె నీసుతుండు యే ⁴గుండ నేల 324

ఉ. ఓ త్రియకాంత పుత్రకునిఁ య గాంచుట వాఁడతిలోకివీరుండై
ధాత్రిఁ బ్రసిద్ధి కెక్కుటకుఁ యదా వది గాకయు వీరపత్ని నా
నీత్రయి నెందునుం బ్రణుతి యే ⁵కెక్కిననీవు తనూజవీరమున్
శత్రువధోత్సవంబు విని య నంతన మందక కుండఁ బాడియే. 325

వ. అట్లుం గాక. 326

క. కాలం బైనం బోవక, యీలోకమునందు నిలువ య నెవ్వరివశ మి
ట్లేల యవివేకజనముల, పోలిక శోకానలమునఁ య బొగులుచునుండన్. 327

క. తగుమాట లాడి కోడలి, వగ పుడుపుము నీవు ధైర్యవతి విట్లడలం
దగునె నినుఁ జూచి కాదే, మగుడుం జిత్తములవగలు య మాకందఱకున్. 328

ఉ. నీమగఁ డెల్లి సైంధవు నయిం దెగటార్చి శిరంబు దెచ్చినం
గోమలి నీదుపాదములకుం దిగువీరము సేయు మారఁ డు
ద్దామభుజాబలాధ్యుఁ డది య దప్పదు వానిప్రతిజ్ఞ దప్పినన్
భూమి వడంక దే తరణి య పొల్పు ⁶దొలంకదె వార్ధి యింకదే. 329

క. నాపలుకు నమ్ము మురునుఁ, డాపాపాత్మకుని నెల్లి యనిఁ జంపి ముదం
బాపాదించుం గులమున, కీవెంపున కెలమి నొందుం య డీవును నతఁడున్. 330

వ. అనియె నప్పు డగ్గోవిందుం గనుంగొనుట నుత్కటం బయినశోకంబున సుభద్ర
యాకులతం బొంది. 331

- ఉ. అక్కట వుత్త్ర నిన్నుఁ గనినంతయపుణ్యము కాని నాకు నీ
వెక్కుడభక్తి సేసి నను శ నెప్పుడు నారయ నీకుమారకు
లొక్క వ నాకడం దిరుగ శ లాలన సేయుచు నుండునట్టియా
మిక్కిలినోము లేద యిట్లమీఁదికి నెవ్వను దిక్కు నెప్పుమా. 332
- ఉ. బాలుఁడ వైన నీ వరిదిగబంటులనంబునఁజౌఁగవీరభూ
పాలురఁ గుంభజప్రభృతిభావబలాధ్యులఁ గిట్టి నేలకుం
గోలకుఁ దెచ్చి యిట్లగుటకున్ వెఱఁ గందుచు వంతఁ బొందుచున్
లోలతఁ జూడ కున్న జనలోకము నీ దగురూపు రేఖయున్. 333
- తే. మేను మృదుశయ్య సగము నాఁమేనిమీఁద
సగముఁ గాఁ జేర్చిని ముద్దు శ మిగుల నిద్ర
సేయునట్టిసీ విప్పుడు శ చెనఁటిసేలఁ
దనువు పొందుట కోర్చితే శ తండ్రి చెప్పుమ. 334
- క. వందిజనంబులు మాగధ,బృంహంబులు సంస్తుతింప శ బెం పొందుదు మ్రో
లం దిరిగెడుక్రవ్యామల, క్రందున నీవీను లిపుడు శ గబకటఁబడవే. 335
- చ. అనిలతనూఁజ లావు గలఁ శ డందురు సాత్యకి శౌర్యశాలి నాఁ
జను ద్రువదుండు సంగరవిశ్రాంతభావము పూని యుండు మా
తన్మృనిఁ బలువిక్రమాధ్యుఁ డని శ చూతురు పొడవు లింద యొడి యొ
క్కనికే గడంగ లేర నినుఁ శ గావంగ నే మన నేర్తుఁ బుత్రకా 336
- సీ. ఈలోక మెల్లఁ బాఠశిల్లునుబోలె నై, యున్నది నీవు లే శ కునికేజేసి
నీవు వేగమ గండు శ నెఱసి బాధులఁ బ్రీతి, బొందఁ జేయుట గలవోలె నయ్యె
జన్మనికొడుకువు శ కృష్ణునల్లుండ వీ, వరులచేఁ బడుట సోద్యంబు గాదె
చెలువంపుమేనును శ జెన్ను మొగంబు నై, యెప్పుడు పొడనూపె శ దింకఁ గుఱి
- తే. యకట యుత్తర యొప్పెడునది మనంబు, దీని కెంతయుమెత్తన శ యేను నిన్ను
వేడికొనియెక వచ్చి యిరవ్వలఁదివంత, 2దీపి దళుకొత్తుపలుకులఁదేర్ప వన్న. 337
- చ. శిలఘ్నపంబులం బ్రకటయాగములన్ మునిచోదిత వ్రతం
బుల మహానీయదానములఁ శ బుణ్యచరిత్రములన్ మహాశ్మై లెం
తలు రమణీయవిశ్రవశదంబుల కేగుదు రంతకంటె ను
జ్వల మగునద్గతిం బడయు శ వాసవపౌత్ర వనిత వర్తనా. 338
- వ. అని బహుప్రకారంబులం బలవించు చున్ననమయంబునం బాంచాలి యేతెంచి
యిరుగేల నుత్తరాసుభద్రులం బొదివి తానును వారును నడ లూని పుడమింబడి
వివశతం బొంది వికలాక్రందనంబు సేయు చున్న నన్నారాయణుడును శోక
సంతాపితాంతఃకరణం డగుచు నుచితవచనంబుల నయ్యవిదల నెట్టకేలకు

నూరాద్వి మగిడి పాండవులపాలికిం జనుదెంచె నప్పుడు ధర్మతనయుం డమ్మాధవ
ధనంజయులను భీముసేనునిం గవలను నితరపరిజనంబులను నిజనివాసంబులకుం
బోవం బనిచి తాను సభ్యంతరమందిరంబునకు నరిగెఁ గృష్ణుడును జిష్ణుతోన
తదీయసజనంబునకుం జని విమలజంబులం గృతాచమనం డయి యొక్క
విచిత్ర ప్రదేశంబున దర్భశయ్యగావించి దాని నక్షత్రగంధపుష్పంబుల నలంకరించి
యాయుధంబు లర్పించి చుట్టు నిశి కవ్వసి నం దుండు మని నియోగించి నీవు
సశాసమయంబునం జేయుచేవచ్చుడ యితకు మున్న చేయ వని తలంపించిన
నతండును బాదప్రత్యక్షనంబు నుపసర్పింపంబును నాచరించి తాను నిత్యంబును
నడపుత్ర్యంబక పూజనంబు తెఱంగున మాల్వ్యానులేపనధూపవీపనై వేద్యంబు లా
జనార్దనునకు సమర్పించిన నమృతహస్త్రుడు సంభావించి యాపు లగుదావారిక
జనంబుల శత్రుహస్తులై కొలిచి యుండునట్లుగా సంఘటించి యానవ్యసాచి
జూచి నీవునుఖనిద్ర సేయు మేను నీకు శుభంబు గోరియుండెదఁ బోయి వచ్చెద
నని పలికి దారుకుండు దోడ నరుగు దేర నాత్మగేహంబునకుం బోయి. 339

ఆ. సెజ్జయందు మేను య సేర్పి యర్జునకార్యచింతఁ బలుక కుండి య కొంతవడికిఁ
బవ్వలిం చెఁ గురుస్వరూపక జలశాయి, దారుకుండు గొలిచి యూరకుండ. 340

వ. ఆనమయంబున నవ్వీటివా రెల్ల ను దమముల్లంబుల నెవ్వగలు నివ్వటిల్లం గన్న
మూయక విన్న నయి యుండి. 341

సీ. అభిమన్యుఁ డీల్లెన య నర్జునుఁ డధికశో, కావేశ మొంది సాహసకవృత్తి
నతిదుర్బలం బైన ప్రతీన యిట్టులు వట్టు, నే కౌరవులు దీని యెట్టులైనఁ
దప్పింపఁ జూతురు య దర్పంబు వెరవును, గలవారు వారి కర్మగలము గలరు
కడుదెప్పరం బైన కార్యంబు వాటిల్లె, నెమ్మొయి నిది నిర్వ్యహించువాడొ

ఆ. యకట దివములోన య నాసైంధవునిఁ జంప, నబ్బ కున్న నతని య కన్ని సారఁగ
వలయు నాతఁ డనృతవాది గాఁ డిక్కార్య, మెట్టు లగునో మనకు య నేదిగతియొ.

వ. అని వెండియు. 343

క. మనచేసినసుకృతంబుల, వినుతఫలము లెల్ల నెల్లి య వివ్వచ్చుడు సిం
ధున రేండుఁ జంపునట్లుగ, నొనరి యొదవవలయు నని దృఢోక్తిఁ బలుకుచున్.

ఆ. ఆ గ్రవు నైకంబు య లర్పించి చూచుచు, బరమనియతిమై నురసస్థతులకుఁ
బోవుచునుశుభంబులలావహించుటగాంచి, చెలఁగియొండొరులకుఁ బ్రేక్షింపుచు.

క. గురునట్టివారు పదివే, వురు గాచిన నెల్లి సైంధవునిఁ బగలిటిలోఁ
బారిగొనునట్లుగ నరునకు, వర మొడి వేల్పులార య వారనికరుణన్. 346

వ. అని ప్రార్థించుచు దైవంబుల కేటికోర్లు నిరూపించుచు మఱియు బహుప్ర

కొరంబులం బలుకుచుండిరి రాత్రి సాలం జనిన మేలుకని దామోదరుండు
దారుకు నాలోకించి. 347

... శ్రీకృష్ణుడు దారుకుతో నర్జునుప్రతిజ్ఞావిషయంబు లైనవాక్యంబుల గొన్ని నెప్పుట. ...

చ. నరుఁ డీటు లాకునే నృపగ్రణంబు వినంగ జయింప వచ్చునే
గురుకురుసేవలం దరణి య గ్రంకకమున్న తలంపఁ జాల దు
స్తర మిది యాతఁ డీప్రతిస య దప్పక యుండఁగఁ దీర్చునట్లుగాఁ
బారయక యున్న దుర్బలఁ య బొందనె పాయనినిండఁ గుండనే 348

క. కడుఁ గూర్చుఁ గవ్వడికి నయ్యెడలు గలుగ నేను బ్రతికి యుండుదుఁ గాక
క్కడిబ్రదుకు నాకు నాతం, డెడలిన నప్పుడుఁ గాతు నెల్లవిధములన్. 349

క. నాలో నగ మరునుఁ డే, నాలమునం దతని కగుట యరుదే యెమ్మై
వ్రాలెదనో రిపు లెట్టులు, గూలెదరో చూడు నాకుఁ య గురుబల మెదురే. 350

తే. ఎల్లి సచరాచరము లగ్రనెల్లభూతములును నాదగునేప్పుడు య బలముః బాండు
తనయులకునేనుగూర్చుటయును నెఱుంగ,వలయు దారుక యేచెదఁగలనిలోన.

క. ఇనుఁ డస్తమింప కుండఁగ, మును సైంధవుఁ జావువాడ య ముచుకొని పరు లే
చినఁ జిత్రవధవిహారంబున నప్పుడు రాద్రనమురపాడ వేర్పఱతున్. 351

ఉ. సైంధవుఁ డొక్కఁ డేల యనిఁ య జాపక పోవఁగ నేర్తు రెల్లు గ
ర్వాంధుఁడు గౌరవేశ్వరుఁడు య సందఱు దమ్ములు నెల్ల మిత్రులున్
బంధులుఁ దోడు వచ్చిన నృపాలురుఁ బాండవకీర్తి సర్వది
క్లింధురదంతకాండములఁ య జెందఁగఁ జేయుట కేను బూనఁగా. 352

వ. అది క్రమంబునం జూచెద వెల్లి నీవు మనయరదంబు పన్ని వైభవసుగ్రీవమేఘ
పుష్పవలాహకంబులను గనకమణిమాలికాలంకృతంబులం జేసి పూన్చి గరుడ
ధ్వజంబు సంఘటించి చక్రగదాప్రముఖాస్త్రశస్త్రంబులు దగులెఱుంగుననుచి
కొని మైమఱుపు దొడిగి రమ్ము పాంచజన్యరవం బాకర్ణించినప్పుడ వేగంబ
యొందికొను మనిన విని దారుకుండు. 353

చ. అలఘువిచార యట్ల తగు య నప్పని సేసెద నంత సేయఁగా
వలయునె యెవ్వ రక్కడ నశవాద్యులు గ్రీడికి సారథిత్వముం
దలకొని నీ వనూనశుభదం బగువరైన మాచరింప నీ
నిలుపును బాగుచాలుటయు య నేడు గదా భువనం బెఱింగెడున్. 354

వ. అని నవినయంబుగాఁ బలికి దనుజమర్దనుతమకంబువా యెచే నంతఁ బాంచజన్యర
వాభిజానంబు సవిశేషంబుగా నతనిచేత వినికొని తత్కాలంబున నాలంబులోనికి
నరదంబు గొని వచ్చెద ననియె వెండియు వాసుదేవుండు సూతునితోడ
సముచితసల్లాపంబులు నేయుచుండె నంత నట బీభత్సూడు ప్రతిజ్ఞోత్సాహంబు
నిర్వహించు లెఱుగుదలంచుచు దామోదరకృతస్థంశిలశయనంబున నుండి శోక

నిద్రావివశుండయ్యె నయ్యవనశంబునం గలలోనం గృష్ణుం డతనిపాలికిం బోయిన
నాతండు భక్తిం బ్రత్యక్షతానంబు నేసి తనయున్నసెజ్జయిచ్చి తొలంగి నిలు
చుండ నమ్మురారి యాసీనుం డై యుండి యతని కిట్లనియె 356

క. వగవున కెడ యీకుము నెవ్వగఁ గుందిన మానవుండు యై వైరులచేతం
దెగుఁగాని తనదుకార్యము, దగ నొసరింపంగ లేడు యై తగునేవగవన్. 357

వ. అనిన విని యతం డతని కిట్లనియె. 358

క. వగ పింక నెన్నటికిఁ దెగు, మిగిలి ప్రతిన పూరగింప యై మేకొని చనునా
మగఁటిమియు లావు మాన్పుట, తగవే గురునకు నతండు యై దానికిఁ బూనన్. 359

క. ఇనతనయనహిత మడ్డము, నచుదెంచుజనంబు పెల్లు యై సైంధవుండు బలం
బున కెల్ల జెనుక నుసికియు, మనమునఁ దలపోయి వగవు యై మానునె నాకున్. 360

— యి కృష్ణార్జునులు స్వప్నమందుఁ గైలాసంబునకుఁ బోవుట. యి—

వ అనిన సచ్యతుం డది యబ్బిదకాదె యని పలికి తదీయహితార్థియై యుపాయంబు
విచారించి యుపస్పర్శనం బొచరించి తూర్పు మొగం బై యుండి యవ్విజయు
వీడించి శూలపాణికిం బరమపాదనా బైనపాశుపతంబు నీకుం బ్రస్తుటపరిజ్ఞానం
బును నీవు జయద్రథపథం బవశ్యంబును జేయుదు వమ్మహాత్మ్రంబుకలిమి నమం
త్ర కముష్టికస్థానకవిజ్ఞానంబుగాఁ గొత్తనేసికొనుట మేలు తదర్థంబుగాఁ నద్దేవు
జిత్రంబున నిలిపినభక్తికధ్యానంబునెము మనవుడుఁ గిరీటియుం గృతాచమనం
డును భూసనీమానుండు నై పరమేశ్వర స్మరణతత్పరత్వంబున నుండి కృష్ణుం
డును దానును గగనంబున కెగయుటయు నతండు దనవలచేయి వట్టికొని చనుదే
రం దా రిరువురు నుత్తరాభిముఖులై పోవుటయుం గాంచె నవ్విధంబున వారలు
చారణసిద్ధగంధర్వసేవితం బైనపథంబున వివిధవిశేషంబు లాలోకించుచుంబోయి
కైలాసంబు గని యందు సరిత్యరోవరసుందరంబును బుష్పలతాభూషితంబును
రమ్యతరునంతానకాంతంబును నయినకుబేరవిహారస్థానంబు సూచుచుం జనిచని
దాని కతిదూరంబున మహానీమమణిమయం బును తేజరిల్లుమహామందిరంబు
సొచ్చి యచ్చటఁ బ్రమథగణపరివృతుండును బార్వతీసహితుండును బ్రద్యోతన
సహస్రప్రభావిభాసమానుండును దివ్యోత్తమసేవ్యమానుండును మహాముని
ప్రస్తూయమానుండును నప్సరోజననంగీతమంగళమహితపురోభాగుండును నై
పేరోలగంబున నుండి శోభిల్లుశంకరు దర్శించి సప్రణవోచ్ఛారణంబుగా దండ
ప్రణామంబు లొచరించి యున్న నన్నరనారాయణుడనం బ్రసాదమందస్మిత
సుందరవిలోకనంబు లొలయ నయ్యిందుధుండు మధురస్వరంబున నిట్లనియె.

క. స్వాగతమే మీముద్దట, యాగమనంబునకు హేతు యై వగుకోర్కె యను
ద్వేగంబున నెఱిగింపుడు, వేగమ యొకఁగూర్తు నెల్ల విధముల దానిన్. 362

- వ. అనినం బ్రీతచేతస్కు లగుచు నుత్థితులై లలాటంబుల నంజలిపుటంబులు
ఘటించి నిలిచి వాసుదేవాస్తనులు దమచిత్తంబులు భక్తిరసంబున జొత్తిల్లు
చుండ. 363
- చ. రవిశశివహ్నిలోచన సురప్రతివీరవిమర్దనకమా
భువనమయాత్మకా భుజగ్రభూషణ పోషితభక్త సంఘమి
స్తవనకథావధానపర శ దర్శకదర్పహారా నిరస్తనం
భవమరణాదివైకృత యరపారగుణాగుణదోషవర్జితా. 364
- క. జగములు గలిగింపఁగ నవి, దగువర్తన మొండ నిలువఁ శ దటితో వానిం
దెగఁ జేయ నీవ నేర్పరి, పగుట శ్రుతులు సెప్పు నిర్మలాద్యుతమూర్తి. 365
- క. ప్రకృతి యనఁ బురుషఁ డనఁగా, వికృతు లనం బరఁగు చున్నపువీనికి నెల్లఁ
సకలాత్మక నీవిభవమ, యకృత్రిమాధారభూత శ మై యుండు శివా. 366
- క అవ్యక్త మప్రమేయము, సువ్యక్త మనాదిభక్తిసుగమ మగమ్యం
బవ్యయము త్రిలోచన నీ, దివ్యమహిమ యాగమాప్రదేశము రుద్రా. 367
- వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబుల నవాఙ్మననగోచరం డగునప్పరమేశ్వరుం బ్రస్తు
తించి రప్పు డచ్యుతుండు పార్థునిం బాశుపతం బర్థింపు మని కఱపిన నతం
డవ్వరంబు వేడటకై విశ్వేశ్వరుం దప్పక చూచి తాను మున్ను ముకుందునందు
సమర్పించిననిశానమయపూజాద్రవ్యంబు లగుమాల్వారులేపనంబు లద్దేవుని
దివ్యదేహంబునం గాంచి యచ్చెరు వంది యమ్మరహరపురహరులయేకత్వంబు
మనంబునం గొనియాడి దేవా భవదీయదివ్యాత్మంబు దయ సేయు మని విన్న
వింతుటయు భక్తవత్సలుం డగుశక్తినాథుండు గృష్ణలిరువురను దరహానంబుతో
నవలోకించి. 368
- తే. అమృతమయ మగునల్లపరద్యాకరమున, నాదుబాణానంబు బాణములు నున్న
యవి దృఢవ్రతులార మీ శరచటికరిగి, వానిఁ డెం డిచ్చటికి నని శ యానతిచ్చె.
- వ. ఆ ట్లనుగ్రహించినఁ జిత్తానువర్తనతత్పరు లగుతత్పరిసరపర్తులు గొండఱు దో
డ్కొని పోవం బోయి పరమమును లగునన్నరనారాయణులు త్రినయననిర్దిష్టం
బైనయద్దివ్యసరస్సునందు. 370
- క. నాలుకలు గోయుచు విష, జ్వాలలు నిగుడంగ సుగ్రసర్పద్వయ మా
భీలాకృతి నుండఁగ బి, ట్టాలోకించి జనితాద్భుతాత్మకు లగుచున్. 371
- వ. అవిధం బద్దివ్యాత్మవిలాసంబుగా నెఱింగి పాదప్రయశనోపన్వర్యంబు లాచ
రించి యమ్మహారగంబుల కుపసానంబు సేసి వేదవిదు లగునమ్మహాత్ములు శత
రుద్రీయంబు జపించుచు నప్రమేయప్రభావుం డగుభవునిం దమభావంబులలో
నిలిపికొని యుండం దదీయానుభావంబునంజేసి యాదందశూకంబులు ముందటి
చందంబు విడిచి విల్లును నమ్మును నై యున్నం జూచి యానవ్యసాచియు శౌరి

- యు నహ్వనంబునం బొదలి వానిం బుచ్చికొని వచ్చి శంభునన్నిధిం బెట్టుటయు.
- తే. నీలలోహితవర్ణుండు శ్రీ బౌలుఁ డొక్కఁ బ్రహ్మచారి మహాబలభవ్యమూర్తి
హరునిపార్శ్వంబునందుండీయరిగి యాశ, రాసనమువుచ్చికొని శరభమరివమర్చి.
- వ. తేగ వాపుటయుం దదీయస్థానకంబును ముష్టిప్రకారంబును నేకాగ్రదృష్టిం
గనుంగొనుగాండ్లివికి మన్మథమథనుండు మంత్రస్వరూపం బనుగ్రహించిన బరి
గ్రహించి. 874
- క. పురహరుఁ డనుమతి నేయఁగ, శరము శరాసనము దివ్యసరసిన యిడి య
న్నరుండు ననుదెంచి యాశం, కరుముఖకమలంబు తెలివి శ్ర గాంచి ముదమునన్.
- వ. తనకు సరణ్యంబున నయ్యాశానుం డిచ్చినవరంబును దత్కాలసందర్శనప్రకారం
బునుం దలంపించిన నెఱింగి యప్పశువతి యతనిపైఁ గరుణార్ద్రం బగుకటాక్ష
వీక్షణం బొలయ నది యట్ల కాక దానికి నన్యథాత్వంబు గలదే యనియె నప్పు
డప్పాశువతాత్మంబుఁ బ్రస్ఫుటంబుగాఁ బడసినవాఁడై పార్థుండు పులకపటలపరి
కలిత దేహంబు డగుచుం దనయుత్సాహం బప్రతిహతం బయ్యె నని మనంబున
నిశ్చయించెఁ దదనంతరంబ. 876
- తే. భవునిచే సాదరానుజ్ఞ శ్ర వడసి శౌరి
ఫల్గునులు పలుమాఱుఁ ద్రతృదయుగంబు
ఫాలములు సోఁకఁ బ్రణమిల్లి శ్ర బహుళరోమ
హర్షసంభృతగాత్రు లై శ్ర యరుగుదెంచి. 877
- వ. నిజశిలిరంబు సొత్తెంచి రివ్విధంబున నర్జునుండు గల గాంచెఁ గృష్ణుండు దారుకు
తోడం దగుమాట లామ చుండఁ దెలతెల వేగె నది యాధనంజయస్వప్నాంత
సమయంబై సంఘటించె నని యిట్లునంజయుండు నవ్యసాచి¹వ ర్తనంబు తెఱంగు
ధృతరాష్ట్రున కెఱింగించె ననుటయు. 878
- క. మునినాథ దేవకీసుతుఁడును సంక్రందనతనూజాఁడను బూనినయా
పని యెఘ్మయిఁ గడ తేఱెనొ, విన వలతుం దేటపలుపరవే పరిపాటిన్. 879
- వ. అని యడుగుటయును. 880
- చ. లలితచతుర్దశాధ్యక్షమృలప్రసవప్రసరత్సరస్వతీ
విలసనసౌరభోద్గమనిశ్విప్త మహామహిమాభిరామ తే
వలసుఖతానుభూతిమయ్యవై భవ²సార జగజ్జనిస్థితి
ప్రళయవిధాన కేళిపరిపాటివికస్వర నిత్యభాస్వరా. 881
- క. హృదయసరసిరుహ³మధుసా, న్నదవిహృతివిశేష నిహత్రపాపా నేమ
వదననముత్థితవేదా, మదవదసురహరణకరణ్యమంత్ర విసోదా. 882

మాలిని. మునిసముదయహృద్యా శ మూలవిద్యానవద్యా

వినమగమృతవృష్టి శ విశ్వలోకైకదృష్టి

మననసుగమమూర్తి శ ముత్రరూపప్రకీర్తి

జనమృతిభిషగాత్మా శ శశ్వదాహ్లాదవర్తూ.

383

గద్యము ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యశ్చుత్ర బుధా రాధనవిరాజ
తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున ద్రోణపర్వంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

384

శ్రీ మ దాంధ్రమహాభారతము

ద్రోణపర్వము - తృతీయాశ్వాసము.

రమ్యతాద్రిసరిపు

శ్రీ రమణీయత్వసుభగకృతివ్యవితాసో

దార వనమాలికోరగ

హరిహరమ్కరసార శ హరిహరనాథా.

1

... అయనఁడు నిజస్వత్వపుతాంతంబు భృజాదులతోఁ జెప్పట. ...

- వ. దేవావైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2
- ఆ. పార్థుఁ డిట్లు ప్రతిన శ నట్టి నది నీర్వహించువనికిఁ గృష్ణుఁ శ శివీధమునఁ బూని రాత్రి యన్నిరహితం బోవుట. విని విచిత్రవీర్యతనయుఁడులికి. 3
- క. ఇమ్మెయి వేగినఁ జొండవు, లెమ్మెయిఁ గార్యంబు నడపి శ రెఱిగింపుము చిత్తమ్ము గలంగెడు సంజయ, నమ్మితి నగ్గురుఁడు గాచెనా మిమ్ము ననిన్. 4
- వ. అని యడిగిన నమ్మహేశ్వరునకు నూతనూసుం డిట్లను నట్లు ప్రభాతంబగుటయు 5
- క. పండిజనతుములముల యానఁదితమాగధసుగీతనాదంబుల ప్రస్పందితపాఠకరవముల, క్రందున ధర్మజుఁడు మేలుకనయె నరేంద్రా. 6
- వ. ఇట్లు మేలుకని తగుతెఱంగున మజ్జనశాలకుం జని మంత్రపూతంబు లగుజలంబులు సముచితపరిచారి కాజనంబు గనకకలధౌతకలశంబులం దేరఁ గృతస్నానం డయి లఘుధౌతాంబర పరిధానంబును బరిమళబహుళాంగరాగానులేపనంబును సురభికుసుమమాలికాభరణధారణంబును నాచరించి దేవార్చనంబు దీర్చి యగ్నికార్యంబు నిర్వర్తించి కఠోంతరంబునకు వెడలి విప్రనికరంబులకు ధేనుప్రకరంబులుఁ గాంచనసంచయంబులు వస్త్రవినరంబులు మణిభూషణపుంజంబులుం జిత్తంబు రంజిల్ల నొసంగి తదాశీర్వాదంబులు గైకొనుచు నేనుంగుమొగసాల గడచి యాస్థానమండపంబునకు వచ్చి. 7
- తే. ఉదయధరణీధరంబుపై శ నొప్పుదినన, నాథునెనయుచు సింహాస్రనంబుమీఁదఁ బాలించె లీలావతీకరకలితచామ, రములు వొలయంగ నుచితజగనములు గొలువ. 8

- వ. కొలువున్న సమయంబున బావారికుండు వచ్చి కామోదనండు వచ్చె నని యెఱింగించిన నవ్విభుండు వేగంబ తత్ప్రవేశంబు నడపు మచిన వాఁ డట్లు చేయ నమ్మ హాత్ముండు శ్రీతి నేతెంచుటయు నుచితాననవిన్యాసంబున సత్యాపరముఖవికాసంబున సతసికి సత్కారంబు సేసి గారవింపి తదాననం బాలోకించి యిట్లనియె.
- క. జ్ఞానములు దెలివి నొందంగ నత్యంతంబు సుఖముగ నొంద్రియనంతానంబు ప్రసన్నముగా, నీనిశ శుభవృత్తి గడపితే షధుమధనా. 10
- క. అనుటయు హరి ధర్మతనూజన కిట్లనుఁ బ్రీతి నిన్నుఁ గ జూడంగ నెవునఁ జననత శోభనములు నా, కనూనముల కాదె దీని గ నడంగ నేలా. 11
- వ. అని పలిక నట్టియెడ భీమనకులసహ దేవులును సాశ్వతిద్రాపదేయఘటోత్కచులును బాంచాలమాతస్య కేకయులును మఱియుం దగువారు జనుడెంచి సముచితంబుగాఁ బ్రవేశించి యుద్ధిగ్ధననం బొడనూపి యుతండు నియోగింప నుచితాననంబుల నుంపితి సాశ్వతి గృహంబు విజానసంబున నునిభిక్కియెం దదనంతరంబ పారలు వినుచుండ నన్నరపతి నారాయణున కిట్లనియె 12
- ఉ. పంకజనాథ మావడినరపాలులు రాజ్యము నోలుపోకయుం గింకకు మూల మై కడఁగి గెల్పు కిరీటికి నీఁ దలంచి యీ పంకకు వ్రాలి భక్తజనరవత్సలతఁ రథచోదకుండ వై తింకిట మమ్ముఁ గావు మని గ యేటికిఁ జెప్పంగ మాటిమాటికిన్. 13
- వ. అర్జును ప్రతిన చిత్తంబున నిలుపుము దుఃఖామర్ష మహార్ణవమగుల మైనమమ్ముం దీరంబు సేరుపం దేవపు సీవ కావె యనిన విని యమృతం దతని కిట్లనియె.
- మ. విను నేఁ డర్జునుఁ డస్యసైన్యముల నురర్చి గూల్పుచుం బ్రేతభూతనికాయంబులు మాంసభక్షిణము రక్తక్షస్వైరచానంబుఁ జేసి నలిం గ్రాలఁగఁ గ్రీడ నల్పు నిను మెచ్చించుం దుడిక సైంధవుం డనువానిం దెగటార్చి జేర్చు రిపుధైర్యక్షేపణాటోపతన్. 15
- వ. గోధశోకజ్వరవిమక్తుండవై శాంతిం బొందు మనునవనంబున ధనంజయుండు వచ్చి ధర్మనందనునకు ముక్తికి నిలిచినం జూచి యతండు సంతనంబున సముత్థితుం డై కాఁగిలింపుకొని దీవించి దరస్మితరుచిరాననుం డై. 16
- క. గెలుపు భువము నీకును మెయి,దలతల మనుచాయ దోఁడైదై త్యాంతకుండుం దెలివొంది యున్నవాఁ డని, పలికిన నావిభునితోడఁ గ బొంతు నెమ్మిన్. 17
- క. దేవరకు నధికభద్రము, యీవనుదేవసుతుకరుణ గ నే సత్యాశ్చర్యావహముఁ గంటి నది వినఁగా వలయును బంధుమిత్రగణసహితముగాన్.
- వ. అని పలికి స్వన్నంబున ఫాలలోచనువలనం బరమాత్మర్షంబు వడసినతెఱం గేర్పడం జెప్పిన సతండును గొలుపువారును విస్తయ ప్రమోదంబులతో వృషభ

ధ్వజ నుద్దేశించి నమస్కరించి తదనంతరంబ యన్నరపతిచేత ననుజ్ఞాతు లయి
యానకలయోధులుం బొంగి సంగరసన్నాహంబులు మెఱయ వెడలిరి కృష్ణార్జున
సాత్యకులు నతనికి నభివాదనంబులు సేసి సహర్షంబుగా వెలువడి యర్జునావాసం
బున కరిగి రండుఁ గృష్ణుండు రథంబు వన్ని జైత్రంబు లగుమంత్రంబులు ప్రయో
గించి యుజ్జ్వలంబు సేసిన నది బాలభానుండునుంబోలఁ దేజోమయంబై వెలుంగు
చుండ సమరసన్నద్ధుం డై ధనుర్బాణపాణి యై యర్జునుండు విప్రాశీర్వాదనాదం
బులతో నమ్మహానీయస్యందనంబునకుం బ్రదక్షిణంబును బ్రణామంబును జేసి
యారోహణం బాచరించి మేరుశిఖరంబునం బాలుచుభాస్కరునిధంగి శోభిల్లఁ
గృష్ణసాత్యకులు నొగలను నతనిపిఱుందను గూర్చున్న నాఫలునుండు బుధశుక్ర
సమేతుం డగుచంద్రుచందంబున నొప్పె నట్లాప్పి వారు పుణ్యపాతకరవంబు
లును వందిమాగధధ్వనులును వినుచుం జని రవ్వుడు దమకు విజయప్రదంబులుఁ
గౌరవులకు వివరీతంబులు నైనగంధవాహాదినానానిమిత్తంబు లనుసంధించి యా
నవ్యసాచి సాత్యకితో నిట్లనియె.

19

— యిట్లునుడు సాత్యకిని ధర్మరాజురక్షణంబునకు నియోగించుట. —

- క. మనకు నిమిత్తము లెంతయు, ననుకూలము లయ్యె గెలుతు శ్ర మాహావమున కేఁ
జనియెదఁ బ్రతిజ్ఞ దీర్పంగ, ననఘా ధర్మసుతురక్ష శ్ర కరుగుము నీవున్. 20
- క. విను సింధురాజవధయును, మనుజాధిపరక్షణంబు శ్ర మనకు సరియ కా
వున నే నొకవని నీ వొక, వని మేకొని చేయు టరయఁ శ్ర బాడియ కాదే. 21
- ఆ. ఏను నిలిచినట్ల శ్ర కా నూఱడిల్లు నీ, వున్న నన్నరేశ్వరోత్తముండు
నిర్భరుండ వగుము శ్ర నీవు నాదెన నాకు, హరి గలండు గలఁడె శ్రయచటనితఁడు
- వ. ఎల్ల భంగుల రాజరక్షణార్థంబుగా నీకుం బోవలయును బరాక్రమధుర్యుం డగు
నాచార్యు ప్రతిస యెఱుంగవే యనుటయు నట్లకాక యని యతండు ధర్మనందను
పాలికిం జనియె నజ్ఞననాథుండు సమరోత్సాహనముజ్జ్వలుం డయి వచ్చి నిజ
సైన్యము నలంకరించి చిహ్నంబులు మెఱయ నెఱయం బొలిచి నిలిచె ననిన విని
సంజయునకు ధృతరాష్ట్రుం డి ట్లనియె. 22
- నీ. వుత్త్రశోకానలంకరులునుగోధవహ్నియు, మనమున ముప్పిరిగొనఁగ మృత్యు
భంగి నేతెంచుబీభత్సునిఁ గౌరవుల్, సెనకఁ జాలర యేమిరచేటు మూఁడె
నో పురిలో నొక్కయొక్కడి నింటింట, నార్తనాదములు పె శ్ర క్కయ్యె నెల్ల
రవముల మిగిలి సైంధవునింటిదిక్కున, నాక్రందనధ్వను శ్ర లలితయై
- తే. నేను ద్రోణుండు భీష్ముండుఁబూనిచెప్ప, శౌరిమాటలు మీరాజునరకుగొనఁడ
సంధి గానీక కర్ణుండు శ్ర సౌఖ్యండు, దుస్ససేనుండు నందఱఁ ద్రుంచుకొనిరి. 24
- ఉ. ఎక్కటి పోరె రుద్రునకు శ్ర నేమిటఁ దక్కువ ఫలునుండు వాఁ
డొక్కఁడ యయ్యెనే జగము శ్ర లొక్కట మింగఁగఁ జాలుకేశవుం

దక్షిణవాడు వానినొక య లేల చలం బని యెంత సెప్పినం
దక్షిణుడు రాజ్యలోభము మదనంబున నాకొడు కేయి సేయుదున్.

25

వ. అది య ట్లందె.

26

తే. క్రిడి యమ్మెయి నచ్చినఁ య గూడఁబాటి. యెడలు గలఁగఁగఁగారవ్రత లేమిసేసి
రదియెఱుంగఁగఁ జెప్పవేళయనఘసేతి, యయ్యె నేమి దా దుర్జయమయ్యెనేమి.

వ. అనుటయు నానూతనందనుం డంబికానందనున కి ట్లనియె.

28

సీ. అధిప చెప్పెద నీకు య నంతయు నివ్వెలా, వము గతజునీత్యబంధనంబు
మాయజూడము మున్ను య మాన్పవ వడవడి, సంధి గావింపవ య సకలజనులు
నినులుబ్బుండు నధర్మసరితుండు నని మాటు, దురు మాటకేఁడుకడదురునరేంద్ర
పాండుఁ డవ్వధమునఁ య బాలించె రాజ్యంబు, పాండవులెక్కడఁ ప్రబ్ధి యశము

తే. లాభము భరతాస్వయోల్లాస మెరుగఁ, దగ నొనర్చిరి వారలందఱునె వారి
తండ్రిపా లై నసిరి వాపఁ య దనయుమీఁదఁ, బెట్ట దేల నీమర్మితి య ముట్టవచ్చె.

ఉ. కారవు లేమి సేయుదురు య గాండివఘోషముఁ బాంచజన్యతీ

ప్రారవముఁ సహింప దివిజావలికా వశమే వియచ్చరుల్
పేరుకొనంగ నాధృఢకర్మపిఢ్మజ మైనరథంబుతోడనుం
బోరిరి పోరుభంగి విను య భూవర శోకము దక్కి ధీరతన్.

30

వ. అని పలికి యి ట్లనియె నారేవకడ గురుండు సంగరోత్సాహదీప్తుం డయి వెడలి
శంఖంబు పూరించి సైన్యంబులోనం గలయ మెలంగునప్పుడు మనయోధు
లాయుధంబు లంకించుచు నొండాదులతోడ బిరుదులు వలుకుచు నిది యేమి
యరునుండు దడసె గోవిందుండు దఱిమికొని రాఁడు భీమసేనుండు 2గడంగి
పాడనూపం డనుచుసింహనాదశంఖరవజ్ఞాఘోషంబులు సెలంగం బొంగుచున్న
సమయంబున నాకుంభసంభవుండు సైంధవుం గనుంగొని నీవునుభూరిశ్రవుండును
గర్జుండును శల్యుండును నశ్వత్థామయు వృషసేనుండును గృపాచార్యుండునుం
గూడుకొని యుండుండు మనబలంబులలో మేలేటి పదునాలుగువే లేనుంగులను
నలువదివేలరథంబులను లక్షగుఱ్ఱంబులను బదిలక్షలుపదాతులను గైకొనుండు
నాతీర్థమోహరంబునకు యోజనత్రయమాత్ర ప్రదేశంబునం బిఱిందిదెన బలసి
నిలువుం డ ట్లై న నిన్ను దేవతలకుం డేటి చూడరాదు పాండవు లెంతటివారనిన
విని యతండు పెద్దయు నూఱిసిల్లి యారథికవరులు పరిషేష్టింపనరిగె భారద్వాజుం
డును ద్వాదశగవ్యూతిదీర్ఘంబును బంచగవ్యూతివిస్తృతంబును గా శకటవ్యూ
హంబు సమకట్టి దానికిఁ బశ్చిమార్గంబున గర్భవ్యూహంబుగాఁ బద్మవ్యూహంబు
వన్నించి తస్మధ్యంబు మొదలుకొని యెలిన సేనాముఖంబుదెసకుం జాలి నిగుడు

నట్లుగా సూచీవ్యూహంబు గావించి సూచీయుఖంబునం గృతవర్మయు నట
పిఱుండం గాంభోజరాజును మఱియుఁ బిఱునన నాస్త్రు లైనశతసహస్రయోధుల
మున్నిడికొని కురురాజును సూచీమూలస్థానంబునఁ బూర్వోక్తప్రకారంబున
నాజయద్రథుండును నిలుచునట్లుగా నొసర్చిన నమ్మహావ్యూహంబు వేడుకంజూచి
భేదములు మెచ్చి యెట్టియెడ.

31

క. మొనలోన నిలువ నొల్లక, తనచతురంగములతో నుదగ్రుం డై య
ర్జును నాఁగుదు నే నొకడన, యని దుర్మర్షణుడు సనియె న నార్జును నిగుడన్.
వ. చని యయ్యొడ్డనంబునకు వేయునేనూఱువిండ్ల పెట్టడవ్వన ముందటం బన్నె
దుశ్శాసనవికర్ణులు సింధురాజరక్షణకార్యార్థులై నిజబలంబులతో నమ్మొయి న
చ్చేరువకుం బోయి నన్నద్ధులైరి ద్రోణాచార్యుం డభేద్యంబగునాశకటవ్యూహం
బుముఖంబున నిలిచి ధవళవస్త్రంబులు సితోన్నీవంబును శ్వేతవర్మంబును నరు
ణాశ్వంబులును వేదికాధ్వజంబును వెలయ నుద్దండకోదండుండై దండధరుకై వడిం
బొలిచె నట్లు కంభనంభవసంరక్షితం బయిన యాసైన్యంబు సాగరగిరిగహన
సహితంబుగా మహి యెల్ల మ్రొంగ నప్పళించు నట్లున్నం గనుంగొని కౌరవులును
గురుపతియును బ్రముదితహృదయు లై రాసమయంబున

32

క. చూపులు మిఱుమిట్లు గొనఁగ, నే పారినవాన రేంద్రునెనకంబున ను
ద్దీపిత మగుపడగ భయద,రూపంబునఁ గ్రాలఁగా నగ్రుండు దోఁ తెంచెన్.

34

సీ. అమృహావీరున న కనతిదూరంబున, బిరుదుమూఁగల నడకపించి ద్రుపద
సూరియు నకులునిగనుతుండు శతానీకుఁ,ఁడు మొగ్గరం బమరర్చిన మృదంగ
శంఖభరీధ్వజనంగమమేదుర,సింహనాదంబులు న సెలఁగ నొప్పె
నప్పొంగు డొడ్డరథయం బెట్టుకొలది న,బృలముముందటఁ దేరు న నిలిపి యొత్తు
తే. దేవద త్తంబురవముతోఁ న దీప్తిపాంచ,జన్యనినదంబు భూరినిగ్రన్యయతముగ
నిగుడువానరరావంబు న నింగి ముప్పె, నపుడు మనసేన బెగ్గల న మగ్గలించె.

35

ఆ. మొరపవానపెల్లు న గురిసె నుల్కాతతి, డొల్లఁ బడియె బిరుగు న తెల్లకడల
నన్మదీయబలమృతండుఁ బదంపడి, యధిప తూర్వనినద న మతిశయిల్లె.

36

వ. అయ్యననరంబున నీయోధు లాండాదులం బిలిచికొని పురికొలిపికొనుచు సింహ
నాదంబులతోడం జెలంగి రంత.

37

క. చెలియలికట్ట నముద్రము, నిలిపినక్రియ నేన పార్థు న నిలిపెద ననుచుం
దల మిగిలి వెడలె మొనకును, బలువిడి దుర్మర్షణుండు న పార్థివముఖ్య.

38

క. కని విజయుఁ డలరి హరి కి, ట్లను నేనికగములతోడ న నడరెడుఁ గడఁకకా
మును దుర్మర్షణు డేయె యిందు నడపు మరదంబు వీడు న దొలుముద్దయగున్.

ఆ. అనిన నట్ల చేసె న నతఁ డాధనంజయుఁ, డగ్గ జేంద్రరాజు న నత్తనమితి

- బాదివెం గారు మొగుల భూధరనికరంబు. బహుళవృష్టిఁ గవ్వభంగి దోచు. 40
- క. ఒక్కఁ డని కడఁగి రథికుఁడు, పెక్కుండు నిశాతవిశిఖ్యభీమాకృతిఁ బే
రుక్కునఁ బాదివిరి కడు నతఁ, డెక్కుమడుద మొలముఁ జేత్రయేజ్ఞునూపెన్.
- వ. అప్పుడు. 42
- క. పలుతలలు ముఖవిశాసము, వొలియక పడి యున్నసమర్థభూభాగము పె
ల్లలరిసతామరకొలసెం. నలఁపించెన్ గంగచరవిశ్రతతి పులకింపన్. 43
- తే. తొడవు లొప్పున నెత్తుటఁ గ దోఁగి పెక్కు
గజము లొక్కయెడన పడి గ రము వొలిచె
జంటమొఱుఁగుఁతో నెఱనంజకెంపు
గడరఁ జెలు వొందు ముగిసెలగమియుఁబోలె. 44
- వ. ఇట్లు గనుపుకొట్టుకవ్వడి నోహటింపక నీసైనికులు నైచుచు గ్రమ్మి వివిధాస్త్ర
శస్త్రంబు లతసిపైఁ గురియ నతండు హస్తీహస్తంబుల నశ్వశరీరంబుల రథిక
సారథిరథావయవంబులఁ బదాతికాస్త్రశంఖంబులం బ్రథవహుమం గప్పె నట్టి
యెడ మఱియను. 45
- క. పార్థుడు ¹ వేడి పొదువును, పార్థుఁడ యెట వోయె దింకఁ గ పార్థుఁడ రావే
పార్థుఁడ ² యిట్లు నెదుము, పార్థుని బృం పినునులివ్రబహుళం బయ్యెన్.
- వ. ఇవ్విధంబున నంకులనమరంబుగాఁ బెక్కులట్టబాడ నమ్మాహరంబువోక పెనంగిన.
నీ. అలిగినగాండీవిరయమ్మా లొక్కువృషి, మందటంచెనను బిర్రణిందివలన
వలపబ దాపట గ సెలలు పెక్కువిసిన, తెఱఁగునఁ గవిసిన గ విఱుగువిల్లుఁ
డసెయుఖడ్గంబునుదొరఁగునెత్తురుమ్రొగ్గు, నేనుంగుఁ బకుకాలురమానిసియును
దొల్లుగుఱుంబును గ దెల్లతేరును గూబు, రథికుండు నొఱగుసారథిము నైన
- తే. మరిలె దుర్మర్షణుఁడు దోన గ తెరలె సేన, యపుడు నమ్మెటకోలల గ నంకుశములఁ
జేటుకోలల వ్రేలుల గ నీఱతాఱ, మదలుపుల వాహనంబులు గ సెదరి పఱచె. 48
- క. అనుటయు ధృతరాష్ట్రుం డి, ట్లను సూతతనూజతోడ గ నప్పుడు నరు మా
క్కొన నెవ్వఁ డేనిఁ గలిగెనో, చనిరో యంచఱును ద్రోణుజంటకు భీతిన్. 49
- తే. నావుడు నాతఁ డమ్మనుజనాథున కిట్లను నట్టిచోట దం
తావళరాజ మున్నుగ నుగవాత్తగుణవ్యవఘంటికామహా
రావము లుల్లసిల్ల నమరరప్రియుఁ బొండవసింహుఁ డాకి య
స్త్రావళిఁ గప్పె దీప్తముఖుఁ గ డై యువరాజ మహాద్భుతంబుగన్. 50
- వ. ఇట్లు దుశ్శాసనుండు దలవడినం గ్రోధావేశంబునం బెలుచ నవ్వి కవ్వడి దేవదత్తం
బొత్తి గాండీవశ్యానినాదంబు రోదనీకుహరంబున మేదురంబుగాఁ జిత్తంబు లగు

1. 'వేడి' యనుట 'విడి'కి మాఱుగా నీకవిప్రయోగంబులఁ జూపట్టెడి. చూడు, 'ద్రోణ' ౧ ఆశ్వా. ౩74 వ పద్యము, 'యతఁడుకా, వేడి దాఁగినోకో'. 2. అ. నిలువుము తునిమెద, కా.

రథయాతాయాతంబులనుం బటుబాణపాతంబులను నగ్గజులు వెగడువడి వంక నిమగ్నంబులంబోలె నిశ్చేష్టితంబులుగాఁ దదారోహకులతలలు డొల్లుచప్పుట్టు మహావాతవతితంబు లగుతాళఫలంబులరవంబు ననుకరింప మఱియును గరవాల గదాధనుస్సాయకసహితంబు లగుబాహువులు జహువిధమహానాగంబులభంగి రణభూమి సభిరామఘోరంబుగా ననేక ప్రకారపూరకరంబులు దాఁకి తునియు రూపును రుధిరంబు జీరఁగురూపును నొటలురూపును ద్రుళ్ళి కడయురూపును మాఁగురూపును బడి పొరఁజరూపును నెత్తుకు గ్రక్కురూపును జక్కురూపును రూపు నెడురూపును నైకరితులగనరనికరంబులువికలంబులుగా విజృంభించిన నతనిసంరంభంబు సైరింపంజాలక సజలంబుగా నయ్యువరాజు వాతిన వెనుకొని యప్పాండవమధ్యముండు.

51

చ. నిలు నిలు మెందుఁ బోగలవు య నీ విటు వాతినఁ జావు దప్పునే యలవుఁ జలంబుఁ బో విడిచి యూనభ నించుకళంక లేక నీ పలికినయన్నియుఁ మఱచి యభంగవుఁజుట్టుట దెచ్చికొంటి పెద్దలు వగఁ బొంద నన్నకును యదమ్ములకుం దలవంపు గా నినీ.

52

వ. అని పలుకుచు నీకొడుకుపెడతలయు వెన్నును బదితూపుల నేసారి యేసిన నశండు మరలియుఁ జూడక ద్రోణాచార్యుఁ జూచుచుం బాతె బీభత్సంబును సైంధవుని దెనకు మనసు నిగుడ మనమొనపయి నడచి యగ్రభాగంబున నున్నయగ్గురుం గనుంగొని యుపతీమారంబున నిలిచి నమస్కరించి కృష్ణుం డనుమతి సేయఁ జేతులు మొగించి యిట్లనియె.

53

—అర్జునుఁడు ద్రోణుచేత ననుజ్ఞాతుం డై మొగ్గరంబు సొమ్ముట.

ఉ. మేలు దలంపు శోభనము య మేకొని చేయుము నాకుఁ బొందుభూ పాలుని ధర్మనందనుని య పంకజనాభునియట్ల కావె మత్పాలవవృత్తి కీవు నినుఁ య బ్రార్థన సేసి భవత్ప్రసాదలీ లాలసితుండ నై మొన దర్శలంకఁగఁ జొచ్చెద భూసుకొత్తమా.

54

క. నను నశ్వత్థామను నీ, వనఘా సరికూర్మిఁ బెనిచి యత ట్లగుటను ద్రోహిని సైంధవుఁ జంపఁగఁ బూ,నివనాయుచిత ప్రతిజ్ఞ య నెఱపుము కరుణన్.

55

తే. అనుడుఁ బిన్నన వ్యోలయంగ య నత్రుగురుండు నరునిపైఁ జూష్కినాటించి య నన్ను గెలువ కెట్లు సైంధవుఁ జేరె దం య చేసె రథ్య ములును హరియును నతండు నయ్యుల మునుంగ.

56

వ. ఇత్తైఱంగున నేయుటయు నని సేయుటకై యమ్ముహూత్మునకు విజ్ఞాపనంబుసేసి.

57

క. అనుమఱుఁ డై విజయుం డా,తనిమీఁద నికాతవిభిక్రతతి వఱపి రయం బున నవనారాచము లేసిన నడుమన నఱక నతండు య శీఘ్రత మెఱయన్.

58

తే. నట! తోడన హరిమేన శ నరునియొడల

నేయ గురువిల్లు విటుగంగ శ నేయఁ దలఁచె

నక్కిరీటి యలోనన శ యతనిమార్చి

వికలముగఁ జేసె నాధనుర్రోదవిడుము.

59

క. రహితగుణచావుఁ డగున, య్యహితాంతకుఁ బొదివెఁ గేశ్వవాశ్వపతాకా

సహితంబుగ రుచిరస్మిత, మహితంఁ నగుచుఁ నగుచుండు శ మార్గణవితతిన్. 60

వ. ఇవ్విధంబునం గుంభసంభవుండు విజృంభించిన వివ్వచ్చుం డలిగి సజ్యశరాసముం

డైయాధనురాచార్యుం బటుబాణవిర్రవేగంబున నతిక్రమించి కైలంకులబలం

బుల నాక్రమించిన.

61

సీ. కులిశంబుతాఁకునఁ శ సూలినకులపర్వతంబులకడఁగి మర త్రద్విషములు

బలుగాలిఁ దూలిననజలధుంపంక్తుల, చాక్షున నుద్భ్రంశస్వంసములు

గీలుకాఁ డెడలింపఁ శ గెడసినబొమ్మ, కైవశి బటుతురంగగ్రస్తంబు

బెడిదంపువజ్జోడిఁ శ బడిన పేరడవచం, దంబున బహుళవర్ణబాశిచయము

తే. వికటముగఁద్రెల్లెనలుగడరవిచ్చె నొక్క, పెట్టవెన దొల్లెనిలఁ జావకట్టువడియొ

జండగాండీపనిర్ముక్తశతవివిధ, కాండవారుణ ప్రహతులఁ శగౌరవేంద్ర. 62

ఆ. లడ్డవడి గురుండు శ దొడ్డనారసము వ, తంబు మాట నేయ శ సవ్యసాచి

యొల్లఁబోయి తెలిసి శ పెల్లెసె నక్కుంభ, జన్ముమీఁద నిశిత్రసాయకములు.

వ. అతండును.

64

క. హరి నైదువిశిఖముల న, న్నరు డెబ్బదిమూఁటఁ గేశ్రనము మూఁటను న

త్వరుఁ డై యేయచు శితశర, వరంపరలు తద్రథంబురవైఁ బరఁగించెన్. 65

క. కరములు నిగుడంగ నొప్పెడు తరణి బొదువువన్నదంబురముక్తియ నట్లా

స్ఫురితాస్తుఁ బార్థ నత్యుద్ధరబాణనమగ్రః డైవద్రోణుఁడు వొదివెన్. 66

వ. పొదివినయగురుప్రాపున భవదీయసైనికులు గొండ జాకృష్ణులం జేరి పరాక్ర

మించుట గుండు దేలి బెండ్లు మునింగిన త్లయ్యె నిబ్బంగి నక్కిరీటి గుమారుం

డయ్యెను వృద్ధుం డగుకలశభవునిం గడవం బాలక చిక్కువడి యొన్నం బాచి

విచారించి యచ్యుతుం డతని కిట్లనియె

67

క. రిత్తదడవు గా కుండంగ, నిత్తటి నాచాన్యుతోడిరయూ నుడిగి జెనం

జొత్తము శకటవ్యూహము, చిత్తంబున నొండుదలఁపు శ సేర్వకు మింకన్. 68

— యి అర్జునుడు ద్రోణాచార్యుల సత్రిమించి మనవైష్యంబు సొచ్చుట. యి —

చ. అనవుడఁ గ్రీడి నీదుహృదయంబున నెయ్యది దోచెఁ గృష్ణ దా

నిన తగఁ జేయువాడ నని శ నెమ్మిగఁ బల్కినఁ బ్రీతిఁ గుంభజ

న్మునకుఁ బ్రదక్షిణంబుగ న్నముద్ధతి నాతండు దేను వోవ ని

- చ్చిస శరణామల్ వరగఁ శ్ర జేయుచు బార్థుడు వోవు చుండగాన్. 69
- వ. కనుంగొని నవ్వుచు భారద్వాజుండు. 70
- క. కలవేయెందును నిట్టివి, బలసూదనతనయ వగఱఁ శ్ర బరిమార్చక వి
 చ్చులవిడిఁ బ్రతిష్ఠితుండవుగఁ, దలఁచెదుపోలునొకొయనుచుఁ శ్ర దగితెచిలువన్. 71
- వ. ధనంజయండును. 72
- క. గురుండవు గాక పగఱుండవె, దురమునఁ గుపితుఁ డగుని న్నైకమొకననా కొ
 క్కరునకు శక్యమె యాపుర, హరున కగుం గాక యనుచు శ్ర నరుగుచు నుండెన్
- వ. ఇవ్విధంబున సైన్యంబున సొచ్చునానవ్యసాచిచక్రరత్నకులగుపాంచాలకుమారులు
 యథామన్యండును నుత్తమాజును దోడన వచ్చి చొచ్చి రప్పుడు కృతవర్మ
 యం గాంభోజుండును శ్రుతాయువుఁ దమతమయున్నచోట్లన యుంకి తల తెత్తి
 చూచి కపిధ్వజవేదికా కేతనంబులకతంబునఁ గవ్వడివెనుకం గలశభవుగాకయుం
 గని యుత్సాహంబు విగిలి తగులువడ నడ్డపడుటకు నప్పించుచుండ నప్పు
 డప్పుండవవీరునిం గేకయు ప్రభద్రకనారాయణగోపాల ప్రభృతులు వొదిలి రెవ్వ
 రెల్లు వొదిలినం బ్రతిజ్ఞాతెప్పరుం డగునన్నరుండు సామజంబు సరోవరంబు దటి
 యం జొచ్చు తెలుగున నబ్బల ప్రకరంబు బడలువడం జేయుచుం బోవం బోవ.
- క. కదిసి శరాసనగుఁ డిరు, నదియేనుశరంబు లేయఁ శ్ర బార్థుడు వానిం
 గుదియించి విశాలాస్య, ప్రదరము లడరింపఁ గుంభశభవుఁ డెడఁ ద్రుంచెన్. 73
- క. విజయుం డనులైలముఁ గల, శజధారాధరము గప్పె శ్ర శరవృష్టి మహా
 ద్విజా సతఁ డేయక కడున, క్కజముగ నయ్యంపసోవ శ్ర గ్రక్కున మాన్చెన్. 74
- ఆ. మఱియు నిరువదేనుమార్గణంబుల నరు
 డెబ్బదింటఁ గృష్ణు శ్ర నుచ్చి యేసి
 గురుండు నారసములఁ శ్ర గురియంగ నవి యాఁగ
 నలవి గామి నతఁడు శ్ర నతఁడు నొచ్చి. 77
- వ. అమ్మేటివిలు కాని వంచించి కృతవర్మని సైన్యంబు సొచ్చుటయు నగ్గురుండు సేయు
 నది లేక సేనాముఖరత్నణంబునకుం జనియె నచ్చార్థ మొకొని కృతవర్మ
 పదియమ్ము లేసిన నక్కరీటి యొక్కవాల మ్మూరమ్మన నాటించి మఱియును
 నారాచ త్రయంబున నొప్పించె నాభోజవతి యన్నరనారాయణులఁ గనుంగొని
 నవ్వుచు నిరువదేనేసితూవు లేవునం బరంగించిన ధనంజయుండతనిధనువు దునిమి
 యేక వింశతివిశిఖంబుల నొప్పించిన నొండుకోదండంబు గొని హర్షిక్యుండు బాణ
 వంచకయుగంబు వివ్వచ్చునతుంబున గ్రుచ్చె నవ్వీరుండును దదీయస్తనాంత
 రంబునఁ దొమ్మిదియంబకంబులు దూర్చె నప్పు డానవ్యసాచిం జూచి యతండు
 వపులువడియె నిది గా దని తలంచి దామోదరుండు. 78
- క. తడ వయ్యె నితఁడు మన కెక్కడిబంధుం డేడ కృపవ్రగం బాటుము నా

- వును గీ లెడవినజాత్రము, నడువునఁ బడ నేసె నతని క నానవి యధిపా 79
- వ ఇట్లు భోజపతిం గ్రూరనారాచంబుల మూర్ఖితుం జేసి 80
- తే. కడచి కాంభోజసైన్యంబు క గలఁగఁ బెలుచఁ
జొచ్చుచివ్వచ్చు వెనుకన క చొరక యుండ
ముట్టి యాఁగె నాకృతవర్మ క మూర్ఖ దేటి
పచ్చి రథచక్రరక్షకద్వయముఁ గడిమి. 81
- వ ఇవ్విధంబున నుత్తమాజుని యుధామన్యునిం బోసి భోజపతి శరచక్షుష్టయం
బును సాయక శ్రయంబును దనువులం గీలించిన నయ్యువువురుం బడేసిబాణం
బుల నతని నేసి తత్కీదంశంబు దుండంబులు నేసిన నతింబు. 82
- ఉ. వేటొకవిల్లు పుచ్చుకొని క విండులు రెండును న్తుంచి మేనులం
దూఱఁగ నేసి బెట్టివపుఁదూవుల వారును "వానియగ్ములక"
గీఱఁగ నొండువిండు గొన కిన్క యెల్లర్క నేసి రెమ్మెయిం
దీఱద గండి గాంచి నకుర తేరిపథంబునఁ బోవ వారికిన్. 83

— ఐ అర్జునుడు శ్రుతాయుధువును హాశిలం జంతుట. ఐ —

- వ. అట్లు సొచ్చుచివ్వచ్చుం జూచి శ్రుతాయుధుం దనురాజు రథసంబున నెదిర్చి
మూర్ఖత్రయంబున నేసి వాసు దేవునిని న ప్రతి ప్రదరంబులు నిగిసించి. 84
- తే. వెడఁదూపునఁ కేతువు క వేయఁ గ్రీడి, నవతివిశిఖంబు లేయ నగన్నరవరుండు
డెబ్బదేనమ్ము లడరింప క నుబ్బివిల్లు, ద్రుంచి యుర మేడుశరములనొంచెనరుడు.
క. కోపించి యాతఁ డొండొక, చావము గొని నవనిశాత్రసాయకములు బా
హోపరితలముల నురమున, నేవున నాటుటయుఁ బాగుఁ క డెలన వ్యూహులన్.
ఉ. సారథిఁ గూల్చి యశ్వములఁ క జంపి తదంగములందు న ప్రతి
క్రూరశిలీముఖంబు లతిఘోరముగాఁ దొరఁగింపఁ బ్రస్ఫుర
ద్యూరిగదాభిరాముఁ డయి క దుర్దమలీల రథంబు డిగ్గి యా
ధీరగుణోత్తరుం డతనికేరిజెసం గవిసె రయంబునక. 87
- వ. ఆరాజు వరుణతనయుం డనియు నగ్గద వరుణవరంబున వచ్చినదనియును వరుణుం
డతనికి దాని నిచ్చునప్పుడు దీని ధరించినవాఁడు రిపుల కజయ్యుం డగుఁ బో
తెక్కించుకొనినవానివొడంబ్రయోగించిన వానిన మరలి వధియించునని చెప్పె
ననియును బెద్దలవలన విందుము. 88
- ఉ. కాలము ప్రాప్తమైన మదిఁ క గానఁడ యన్నియమంబు మేదిని
పాలకుఁ డప్పు డ ట్లగుటఁ క బంకజనాథుని వైచె నాతఁ డా
భీలగదం దదంసమునఁ క బెట్టిననూతనపుష్పచూలయుం
బోలి వెలింగె గాని యది క భూషర నొంపద యించు కేనియున్. 89

- వ. ఇట్లు గోవిందునకుఁ గనుమాభరణం బై పోలిచి యాక్షణంబు. 90
- ఆ. అశనికరణి వచ్చి శ్రీ యాశ్రుతాయాధునిపై, నమ్మహాజ్ఞలాయాధము వడినఁ
బాధుచేటి మున్ను శ్రీ బాహులు దెగినడ, యతఁడు గొండ్ గూర్చినట్లు కూలె 91
- వ. ఇట్లు వరుణతనయుఁడు వడినం గనుంగొని. 92
- క. అచ్చటిబలములుఁ బ్రభువులు, నచ్చెరువును భయము మనములం దడరంగా
విచ్చిన నట చనియెనువివ్వచ్చునిఁ గాంభోజవిభుఁడు శ్రీ వడి మార్కొనియెన్. 93
- వ. ఇట్లు మార్కొనుటయును. 94
- సీ. అర్జునుం డతని నేరకముల నేసినఁ, బదియేనుశరములుఁ శ్రీ బాధుఁ గృష్ణు
విశిఖత్రయమున నశ్రవ్యభుఁ డేయ నాతిని, విజయుఁ డత్రున్వయశ్రనిహతుఁడేయ
బాణముల్ మూఁటను శ్రీ బటక క్షిఁ గ్రిడి నొప్పించి కాంభోజంశుశ్రేష్ఠియారై
నరుఁ డల్లి వెనఁ బదునాలుగుదూపుల, సూతాశ్వకోదంశశ్రేతనములఁ
- తే. గూల్చి దొడ్డనారనమున శ్రీ గుండెకాయ
వగుల బై పైయుటయు నతిశ్రవజుఁపరన
భూరిరయమునఁ గూలుమహిమారుహంబు
తెఱఁగు దోఁప సుదక్షిణుఁ శ్రీ దోఱలి కెడసె. 95
- వ. ఇట్లు కాంభోజపతి వరుటయు శూరనేనశిబివసాతిప్రముఖానేక దేశంబులబలంబు
లబ్ధులమర్దననండనుం జాట్లు ముట్టిన నతండు దఱచువాలంపగముల నాటువేల
రిథంబుల రూపుమాపినం గనుకనిం దెరలినం గని శ్రుతాయువు నయుతా
యువును గాండివి రెండుగెలంకుల సాయుఃసహస్రంబులు నిగిడించుచుం గవిసి
రప్పుడు శ్రుతాయువుచేతితోమరంబున నొచ్చినవివ్వచ్చుం బిడుగువడినవా
నిం గొఱవిఁ జూడిన తెఱంగున నయుతాయువు నాలోనన శూలంబు వైచి
సోలం జెసిన విషాదంబున గరుడధ్వజండుసాగయ నాకపిధ్వజంశు నిజధ్వజదండం
బొక్కింత యూఁతగొనిన నక్కురుసైన్యంబున సింహనాదంబులుం దూర్యనిన
దంబులుం జెలంగె నంత శౌరి ప్రబోధింపం దేటి ధనంజయుం డైంద్రాత్మంబు
ప్రయోగించుటయు నది వివిధాయుధాకారంబునం గవిసి యయ్యురువురహస్త
మునకశకలంబులు ధరం దొరంగించి తడను పరులం బుచశతరథిఁ విరయోధుల
వధియించి చూపఱకు విన్మయం బాపాదింప నిలింపవతిసుతుండుదక్షిణిగొనిపోవు
తటి నయ్యుద్ధఱిగొడుకులు నియుతాయువు దీర్ఘాయువును ¹శోకవేగంబున
సరవాయి గొనక పయిం బసిన నుద్దపిడిఁ గవ్వడి వారలం దంశులం ²గూడ
ననిచి మహార్ణవంబు గలంచుమందరంబుచందంబున నీబలంబులం దిరుగుడువడం
జేయుచు నురివడించునమయంబున. 96

ఆ. కురునరేశ్వరుండు శ్రీ పురికొల్పఁ బ్రావ్యక, శింగదాక్షిణాత్య శ్రీ లంగబలము

- మేచ్ఛతతియబెరయ శ మెయికోని తాఁకిరి, కడుపుటాపవృద్ధి శ గారుకొనుచు.
 వ. అట్టియెడ గాంధీవము కమార్గణవర్గంబువేగింబున. 93
- క. చేతులు దొంగములు శిరో, చాతములు గుంభసములు శ పక్షి దొరకె ధరి
 త్రి తలమున నంకుశబహు, హేతిశకలనహితము మ్రహావరముఖ్య. 99
- తే. ఇవిధంబున నులుమాడ శ నీడఁబోక
 యవనపారదశకబర్హరాను లైన
 మేచ్ఛబలములు ధైర్యంబు శ మిక్కుటముగఁ
 జూడివి పోరెను గ్రీ డి యశ్శుభ్రము నొంద. 100
- క. తుంగమనువు జొచ్చినమా, తంగమునకు మిగిలి యశవి శ దరికొనుకార్చి
 చ్చుం గడచి యబ్బలంబుల, భంగించె నతండు ఘోర శ బహువిధగతులన్. 101
- వ. ఇట్లు నారాయణమూతులప్రేరితం బగునరజ్వలనంబు శరజ్వాలాజాలంబున భవ
 త్రేనాకాననంబు రూపుమాపె నప్పుడు. 102
- తే. అర్జునుం డనపర్జన్యనశ్రుప్తృష్టి, బల్లమును మిట్టు నని యేఱునఱుపరాక
 యుండ నెత్తు నెల్లు లొంగడొండి పెరిగె, నుబ్బి భూతవేతాళింబులోలలాడ. 103
- వ. ఇమ్మొయి నమ్మతవిక్ర మంబున నతిక్రమించి కిడంగుకవ్వడి నంబుననతి యగుశ్రు
 తాయువు మార్కొని నొగ నొగం దాక నరదంబు వజ్రప్రటయు. 104
- చ. అతనిశరాననంబును హయంబులఁ ద్రుంచిన నాశ్రుతాయువు
 ద్యతగద నొప్పుఁ బట్టి దనుకాంతకు వ్రేసె నరుండు దద్దరా
 హాని యొనరించె నొండుగద శ నాతండు వెండియు విక్ర మించినన్
 శతమృసూతి యారనిభుజంబులుఁ గంతముఁ ద్రుంచె వేల్మిడిన్. 105
- వ. ఇత్రైజంగున ద్రోణాచార్యుం గడచి కృతవర్ముని బెట్టువడిచి శ్రుతాయుసునిం
 గూల్చి కాంభోజవతిం బడవైచి శ్రుతాయుఃప్రభృతుల నులిపి తఱియి భవదీయ
 సైన్యంబు సొచ్చి బహువిధయోధప్రాణంబుల బాణనాళింబులం బీల్చికొనుచుం
 బెలుచ నడిరుఘలునుం గనుంగొని నికొడుకు దేరు దోలుకొని యొంటిమై న
 క్కుంభసంభవుకడకుం జని కటకటంబును నలిని కి ట్లనియె. 106
- ... దుశ్శోధనుడు ద్రోణుని దూఱ నాడుట. ...—
- చ. నిను నవలీల దాటి ప్రజ శ నేలకుఁ గోలకుఁ జెచ్చు చున్నరు
 ర్జునుఁ దల యెత్తి యైన నలు శ సూడవు పాండవపక్షపాతి ని
 మన మటు గాన యెప్పుడును శ మాదనఁ గప్పయెలుండుబామవె
 యునికి యెఱుంగ వచ్చె నటు శ లూటటగా వర మిచ్చిరాడవో. 107
- క. నిను నమ్మి యొండువలనికిఁ, జనక జయద్రథు. కు నిలిచి శ సైన్యములో నా
 తనిఁ జంపెనుఁ దేనియ పూ, సినక త్రివి గాక మూనినవె యూహంపన్. 108

- వ. అని నల్లికి కార్యచాహుంబునుజేసి తనరాజనం బడంచుకొని యతండు. 109
- తే. సైంధవున కడ్డ మున్న రాక్షసప్రజలబు, పార్థరాకకు వెలువెలుక యాటజొచ్చె
నార్చి బలుకునామాటల కళలుగ కకట, చావకుండంగ నాతనిక యావవచ్చు. 110
- వ. అనిన విని యాచార్యుం డతని కిట్లనియె. 111
- క. నీమాటకు మాయశ్శ్వాతామవచనములకు నేఁ బ్రదరుదునె విను మా
దామోదరుమతి ముంగలి, నా మాతతవేగఘోటకకస్పరణమెయిన్. 112
- క. చనునప్పు డతనియమ్ములు, వెనుకఁ బ్రబం. ¹ బాఁకుచుండు క వివృచ్చుని నేఁ
జననీక యాఁగువాడనె, కనికని యిటు లేల పలుకఁ క గౌరవనాథా. 113
- వ. అది యట్లుండె నొక్కహితంబు సెప్పెద నాకర్తింపుము సేనాముఖంబు విశిచి
యే నరునువెనుకం బోయినం బాండవబలంబు లురలం దోఁతెంచు మన
యొడ్డు గలంగిన సైంధవుం గామ తరిది యట్లుంక రాజమధ్యంబున ధర్మరాజుం
బట్టెన నని యాశననాకు నప్పుని యేనుటం దగునే యతనిన వేచి నిలిచెద విశే
షించి వృద్ధ నగుటంజేసి శీఘ్రమానం బశక్యం బు యుండు గాండీవియు
నీవును దుల్యవయోవ ర్తనులరు శంక లేక వానితో విరోధంబు గొన్నవాడవు
తగునహాయులం గూర్చికొని యడ్డపడుము చయ్యనం జను మని పలికిన నతండు. 114
- చ. నినుఁ గృతవర్త ² గెల్చి యవగ్రసీపవరప్రకరంబు నోర్చి వే
ర్చిననరు సేన కాదు సురసేనయు నిందుండు నైనఁ దాఁక నే
ర్చునె యది కార్యతంత్రముగఁ క జూచితయేని భవన్నియోగమున్
గొనకొని చేసెదన్ యశము క గోల్పడ కుండఁగఁ జూడు మెమ్మెయిన్. 115
- వ. అనుటయు నగుచుం డక్కురుపతిఁ గినుంగొని నీవు నిక్కంబ పలికితి కిరీటి యట్టి
వాడ నేఁడొక్కయద్భుతంబు సూపెద నిక్కవచధారణంబుచేత రక్షితుండవై
యతనింపలపడుము కృష్ణుండును సమ స్తజనంబులు వెలుగుపడందదీయశరంబులు
నీతనువు దాఁకకుండఁ గలయవి యని చెప్పి యొక్కపసింకిత త్రళంబునం దాశక్తి
యావహించి యిచ్చినం బుచ్చుకొని ప్రీతుం డగుచు నియతాత్మ్యం డై దానిం
దొమగునప్పు డాచార్యుం డిది దొల్లి దేవనంరక్షణార్థంబుగా నజుండు దేవేంద్రున
కిచ్చె నది యతం డంగిరసునకు నంగిరసుండు బృహస్పతికి బృహస్పతి యగ్నివై
శ్యునకు నగ్నివైశ్యుండు నాకును దీని నొసంగి రని యెఱింగించి సమంత్ర
కంబుగా ³ దొడిగి నానావిధవాక్యంబుల దీవన లిచ్చిపా మ్మని యనుజ్ఞ సేసిన న
మృతీపతి యుచ్చి యరదుంబు సత్వరంబు సేసి యనేకరథకరితురగనరనికరంబు
లు దన్నుంబరివేష్టించి వివిధతూర్యనిదానంబులు నింగిముట్ట వివృచ్చువెనుకొనియె
నట్టియొక నిక్కడ. 116

1. బాఁకుచుండు. 2. గెల్చుము నొసెఁపతిప్రకరంబు. 3. దేవనయొ సోమ్యప్రకరంబు_లీలనోర్చిన.

3. దొడివి_దొడివి.

చ. సరభసప్తత్తిఁ బాండుసుత్యసైన్యము లొక్కట నేచివం గడుం
దిర మయి నీబలంబులు నుగ్ధదీర్ఘత నూపిన బాహ్మవీనము
ద్ధురయనునాభిఘట్టనముగఁగో నెడ నచ్చె నజేండ్ల యుల్లునం
గర మతిఘోరమయ్యె నొక్కకాలము నట్టివి నూడ యెయ్యెదన్.

117

వ. అయ్యవసరంబున.

118

ఆ. నడుమ భానుఁదాల్చునభముఁ గనుంగొని, దాని మిగులుబుద్ధి యధరణి భాను
యొగముఁ దాల్చెననగ్రహస్థిరి తీవ్రతేజమున గురుఁడు స్రువద్రసంభవుండు.
వ. ఇట్లు ద్రోణశృష్టద్యుమ్నాదుల మెఱసి బోరి రమ్మ డప్పించాలవడుండు గురునిశర
వర్షంబులు వారించుచు మిగిలి మనవాహినిపై చడిరి నేల నెత్తుటం దోఁగిన
నతనికోల్లలకుంగాక యెడిఁగి యచ్చటివ్రజ సూచుగుంపు లయ్యె నప్పుడు
ద్రోణుండు గినిననం బాంచాలకేకచుక్రము ఖిలంబులు గలంగంబడిన మగుడ
నెన్నుతైన్యంబుపురికొనుటయు ధన్వనూమండుసోదరాదియోధవీరసహితంబుగా
నురవడించినం గని వికర్ణవివింశతిచిత్ర సేనులు భీమసేనుని బాహ్నికుండు ద్రావ
దేయులను దుశ్శాననుండు సాత్యకిని శకుని వకులనహజేంద్రులను సోమదత్తుండు
శిఖండిని నలంబునుండు ఘటోత్కచునిం దలవడిరి శల్యుండు సింధురాజుకడ
నుండియు నగ్గలిక నమ్మెగ్గరంబుమొగంబునకుం జనుచు మరలు చునికింజేసి
తత్కాలనన్నిహితం డయినయుధిష్ఠిరుం వాఁకె నివ్విధంబునం దాఁగొనినయ
ద్దొరలు నానాప్రకారదారుణవిచిత్రనంగరంబులు సేసి పల్ల వితాళోకపుష్పిత
కింశుకవనంబులం బోలి పొలిచి రాసమయంబున దున్నసేనుండు తై నేయుని
మూర్ఛితం జేసిన నాలోనన తెలిసి యతండు ప్రచండ భంగిం బెనంగె గవల
యమ్ముల కోహటించి గాంధారరాజు ద్రోణుడెనకుం జాతె నట్టియెడ.

120

క. మనమూఁక యెడిఁగి గుంపులు, గొని యెప్పటియట్లయగుదు య గురుఁ డతిరథనం
బున ధృష్టద్యుమ్నాని భీముని ధర్మజుఁ బొదివి యుగ్రముగ నేసె నృపా.

121

వ. అయ్యవసరంబున.

122

క. ఉభయబలంబులుఁ బురికొని, యుభతురగిన్యందనంబు య లిల బ్రోవులు గా
నభయాశ్చర్యాత్మకులై, నభశ్చరులు వొగడ నీసుకనం బోరాడెన్.

123

—.. ధృష్టద్యుమ్నద్రోణాచార్యులయుద్దహ. —

వ. అట్టిసంకులసమరంబున సుస్థిరోత్సాహుండై నిజపూర్ణహం బభేద్యం బగునట్లుగా
శుంభదవప్తంభంబునం బెచ్చి కుంభసంభవుండు ధృష్టద్యుమ్నా మిగిలి పాండవ
పై న్యంబు దై న్యంబు నొందించుచున్నవప్పించాలకుల ప్రదీపకుండుగోపోద్దీపితం
డయి పారావతవర్ణంబు లగుతనరథ్యంబుల నగురునరుణాశ్వంబులకా జెరయ
సరదంబు వజసించి పలుకయు వాలునుం గొని సాహసికత్వంబున నతనిలేరికడ
నొగఁద్రొక్కి యెక్కి కాఁడివయిం జిత్రగతులు మెఱసి తఱచై తొరంగుతదీయ

శరంబులు నిజశరీరంబుఁ జోఁకనీ కుండెడునాలోఁ జే యార్ప రాకుండియుఁ
దమకంబునం గృహంబు వినరినం దద్రథకురుగంబులయొగంబులు వెడవెడ
తాచుకొలది నయ్యూచార్యుండు రయంబున. 124

తే. లలుఁగు చెక్కలుగాఁ జేసి శ హరుల నూతుఁ

దునిమి నిడమును బలకఁయుఁ శ న్దుంచివైచి

మేను లక్షించి కులిశంబుఁబోనిదొడ్డ

నారసం బేయ సాత్యకి శ నడుమ నటక 125

వ. ఇట్లు శినివుంగవుండు సింగంబు వొదివినకురంగంబుఁ గాచుచందంబున భృష్ట
ద్యుమ్న యిచ్చి తొలంగం గొనిపోయె ననిన విని యాంబి కేయండు సంజ
యున కి ట్లనియె. 126

క. వులివ తికండఁ గొనుగతి, నలవ్రనఁ బాంచాలతనయు శ నయ్యెడనునకుం

దొలఁగించినసాత్యకిపై, నలుక వొడమ కుండు నెట్లు శ లాచార్యునకుక. 127

వ. అనుటయు నమ్మానవవతికి నూతనూనుం డి ట్లను నట్లు సేసి నం గినిసి గురుండు
తెక్కలు గలవెనుఁబాముకై వడి సాత్యకిపైఁ గవియుటయు నతండు నిజసారథి
నాలోకించి యివ్వవుండు ధర్మతనయభయంకరుం డితని మాఁకొన వలయు
నని పలికి దేరు నమ్ముఖంబు నేయించె నితైఱంగున. 128

క. తలవడి చాపరుచులు మెఱుఁగులగములఁగ గుణనితాంత్రఘోషంబులు గ

ర్జలుగా నారథికోత్తమఁజలదయుగము మెఱసి సాంద్ర శరవర్ష ములన్. 129

వ. అంతకంతకం గడిసి భల్లంబుల నే ట్లాడం దొడంగిన. 130

చ. గొడగులఁ గేతనంబులును శ గూలఁ దనూద్గతర క్తిధార లా

తెడుగజదానతోయములశ్రీల వహించె బుద్ధ్యయంబు న

ప్పుడు వెఱఁ గండె నచ్చెరువుఁ శ బొందె వియచ్చరణోటి యిట్లుపో

రెడునెడ ద్రోణువిల్లు వెన శ రెండుగ సాత్యకి ద్రుంఁడఁ ద్రుంచి నన్. 131

క. గురుఁ డొండొకవిల్లెత్తిన, సరభనముగ నదియుఁ దునిమె శ సాత్యకి మఱియుం

ద్వరితముగ నెక్కు వెట్టగ, శరాననము లెన్నియేనిఁ శ డక్కడిచె వడిన్. 132

వ. అట్టియెడ నాచార్యుం డాత్మగతంబున. 133

తే. రామునంకును గార్తవీర్యక్షీతీశు, నందు నరునందు భీష్మునియందుఁ దక్కఁ
గలుగునేయొందునీయస్త్రబలము వీని, యూషవిక్రమ మద్భుతంబయ్యెఁ జూడ.

వ. అని యగ్గించెఁజారణసిద్ధసాధ్యులు సంకీర్తనంబులుసేసిరి వెండియు నొండుకోదం
డంబుగొని యగ్గురుండుదొరంగించినశరంబులు తై నేయుండు దుత్తుమారుసేసిన.

క. ఏవీరున కై నను నిది, భావాదూఢంబు గానిశవనియే యనుచుక

మీవా రెల్లను బెలుచం, గై వారము సేసి రతనిఁ శ గౌరవనాథా. 136

వ. అప్పులకులు నహింపక.

137

- క. ఆగ్నేయాస్త్రము ద్రోణుఁ డేసిన నముగద్యజ్ఞాల్లికామాలిన్
ద్విగ్నం బయ్యె నభంబు వారుణశరావిర్భావముం జేసెఁ గ్ర
ధాగిన్నూర్తి వెలుంగ నాశినివరుం డ కబ్బాణముల్ వ్రాసని
గ్నిగ్నవ్యోమచరంబు లై తొడలి పోరకు జొచ్చి నొంకొంటిన్. 138
- క. ఘోరంబు గాంగ హాహా, కారము తెనంగంగ బలయ్యగంబును కయ్యం
బోరి పెడఁబాసి శాంతము, లై రెండును నిలిచె నన్యుహాస్త్రము లధిపా. 139
- వ. అనమయంబున ధర్మజభీమనకులనహదేవులు కైనేడుచుకు బాసలు యై తఱిమిన
భృష్టమృత్యుస్త్రముఖిరిధివరులుం దలకడచి భారవ్యాజుం గాఁకులయుదుశ్శాస
ను ము నిడికొని మనదిక్కు రాజకుమారవర్గంబు వారలతోఁ దలపడిన సుభయ
బలంబులుం బురికొని యోహరినాహరిం బెనంగు చుండె నప్పు డక్కడ. 140
- క. నరుండు దనతేరు వోయెను, తెరువున కైసంతసేనఁ డ దీప్రాస్త్రములక
ఫిరఁ గూర్చుంగ నయ్యెడ నయ్యరదముఁ గృష్ణంబు వజ్రపురబద్భుత బుయ్యెన్.
వ. క్వధంబున రాద్రరసంబు దళుకొత్త దర్పంబున సైంధవుండున్నదిక్కునకుం
బోవంబోన. 142

— విందానువిందు అర్జునచేత వృత్తి జొందుట. —

- క. విందానువిందు లేక, నృందనగతు లై కడంగి య సైన్యంబులుఁ దా
రుం దెప్పదెరల నానం, క్రందననందనునిమిందఁ డ గవిరి గడిమిన్. 143
- వ. ఇట్లవంతీశ్వరు లురవడించి. 144
- చ. హరులవముఁ మురారివయి య నాతనిమేనను బాణవగముల్
గురిసి రతిండు వారి సత్రిఘోరశరంబుల నొంప ధీరతో
దెరలక వారుఁ దద్రథముఁ డేల్పిరి తూవులవెల్లి నల్లి య
య్యరువురవిందులుం దునిమి యేవున మూకలపెల్లడంబుచుచున్. 145
- క. తోడన కడువేగంబునఁ, గ్రీడి తురంగముల నూతుఁ డ గేతనముచు చు
న్మామచ్చువిందునితల యిల, పై డొల్లగ నేసెఁ దీవ్రభల్లప్రహతిన్. 146
- వ. ఇట్లు దల దునుముటయు బలుగాలింగూ లుతరువుపోలికిం బడినయగ్రజ నాలో
కించి యనువిందు డబుకయు నుమ్మలికంబు నుల్లంబునం బెనంగొన గద గొని
సంరంభంబున. 147
- చ. అరదము డిగ్గి తీవ్రగమకూతిశయంబునఁ గిట్టి బాహుని
స్ఫురణ దలిర్ప దానవనిఘాతయఫాలము వ్రేసి యార్వ ను
ద్ధరభనం బెర్ప గదఁ డ చుంది పదంబులు బాహుకౌఖలుక
శిరముచు ద్రొంది వాని బలి య సేసె ధనంజయుఁ డాశిఘ్రికిన్. 148
- ఆ. దొరలు వడిన సేన య దూలక యవ్వీరుఁ, జట్టు ముట్టుటయును య బెట్టు గవియు

కాటుచిచ్చు దఱచు¹గానల సీటుగఁ, జేయవగిది దోడఁ ॥ జేసె నతఁడు.

వ. ఇచ్చిధంబున.

150

సీ. అచ్చోటు గడలి విరవ్వచ్చుండు ననఁజన, సతనిమైవాడును ॥ హయవయంబు
డప్పియె నతనికి ॥ నవ్వుడు సైంధవుఁ, యన్నెడ మార మై ॥ యుండుటయును
గని సుతనము నొంది ॥ కౌరవయోధులు, సింహనాదంబులు ॥ సేసి తఱును
నారథి² త్తముం ॥ డచ్చుతోఁ జూచి ర, ధ్వనుల మేనుల ॥ నలుంగు లుండ
తే. నురవడింపువీరి ॥ నరకు గొనక

వీని నిప్పుడ యఱులు ॥ విడిచి తడవు

మనుడు నలఁ డిది వోలున ॥ యనుచు దేస

డిగి సారింఁచె గ్రీడి గాంధీవగుణంబు

151

చ. ఎడ గని యబ్బలంబు గడు ॥ నేడైతి గిట్టి మహాశ్రుశత్రుము
ల్లడువడి గుప్పఁగూరగఁ జరలంబునఁ బైఁ దొరఁగింప నేచి క
వ్వడి వివిధోజ్జ్వలాశ్రుముల ॥ నాని వెనక మోడించి తాఁకు పె
ల్లడరంగఁ జేసె మింటికలయంతము. ³జట్టలు గట్టుమంటులన్.

152

వ. ఇతైఱంగన.

153

క. లావును వెరవును మెఱయఁగ, నీవీరులు పాండుపుత్రుని బాదివినచో
నావీరునియక్కజ మగు, లావు వెరవుఁ గరతలామృతక మై తోఁచెన్.

154

వ. అట్టియెడఁ జతురంగంబులు.

155

క. నొచ్చినఁ జచ్చినఁ దెరలిన, విచ్చిననయ్యెడు నూచి ॥ విసువక పైపైఁ
జొచ్చినఁ గడుఁ గ్రీడిఁజేసిన, నచ్చట మనసేనలోన ॥ నార్పులు వెడలెన్. 156
వ. అభలునుండు పాదచారి యై యునికిం దేకువ సెక్కియును గెలుపున కానపడి
యును నిట్లు గ్రమ్మినకౌరవసైన్యంబు పొంగిననముద్రంబుపోలిక యగుటకు
దగినతరంగంబులచందంబున నిగుడుశరపరంపరలవలనను ఘోషంబుచాప్పునం
జెలంగుతూర్వనాదంబులవలనను వివిధసత్త్వంబులవిధంబున నుల్లసిల్లుమాలంగ
తురంగసుభలస్యందననందోహంబులవలనను జలియింపక చెలియలికట్టయుం
బోలె నవి నిలువరించి యవ్వీక్రమకుతూహలి విభృంభించిన.

157

సీ. వటుభల్లనికరంబు ॥ వరఁగినఁ బఱియై, యజవతి లయ్యెడునరదములును
నానార్ధచంద్రభాణవ్రాత మహరినఁ, దురియై మేడినిఁ ॥ దొరఁగుకరులు
శాతనారాచపుంబంబులు నిగిడినఁ, గుడుడులై కూలెఁ ఘోషోటకములు
వివిధాశ్రుతతులు వర్షినిఁ గంఠ లై వంశఁ, దఱిగిన ఘ్లుంకుపరదాశిచ మును
తే. నగుచు బీభత్సకౌర్మ మహాద్భుతములు

1. గాన సీటుగఁ జేయు, పగిది దోడఁ జేసి * నిగిడె నకఁడు. 2. జట్టలు-జంబులు - గట్ట
మంటులన్. 3. ధియానములు.

మూర్తిమంతంబులుగ మనశ్శయింపలు రక్ష
మాంసమేదోఽపి మస్తిష్కమయతః జాడ
ఘోరరూపంబు లై పరిత్యజ మొందె.

158

వ. ఇవిధంబునఁ గురుసేనా గనువుకొట్టి నవ్వు చున్న కవ్వడి గనుంగొని కమల
నాభుండు.

159

క. పెరికితి నలుఁగులు మేనులు, నెఱిఁ బడ నెల్లెడలఁ గలయ న్ నివిరితి హరు లి
త్రుతి నీకులు ద్రావక తెప్పిట వెట్లాకొశ శ్రుపైవ్యభీకరమూర్తి.

160

క. వెన్న మనుఁగఁ దివియఁగ లేకన్నను ద్రావఁ దగునీకు న్ లొదవినహయమల్
నిన్ను గెలిపించు ననవుడు, గన్నుల నగి యుత్తునుండు న్ గల వివె యుచుచున్.

మ. ధర దివ్యాశ్రుహతిం బగిల్చి కొల నుత్పాదించి వేదానికి

స్మరజాలంబుల లెల్లు గట్ట మనసైన్యంబుల్ వెఱుం బొందె న

చ్చెరు వరిడె సురసంఘముల్ హరి నుతింపచె బొంగి యప్పాఘ భూ

వర మున్నిట్టివి నూడరుక విసరు నెవ్వారు ద్రిలోకంబులన్.

162

తే. హర్ష మందస్మితముతోడ న్ నమ్మరారి

యవుడ హయముల మెయి వెట్టునట్లు సేసి

తఱిమి నీకులు ద్రావించి న్ తడవి మగుడఁ

దెచ్చె మనయోధు లెల్లను న్ బిచ్చలింప.

163

వ. ఇట్లు సేద దేర్చి.

164

క. మును దివ్యాశ్రుబలంబున, జనియించిననీరితోన న్ సంతోషం బై

యొనరినఖాణము మేవెన్, దివివు ననం దురగములకు న్ దర్ప మెలర్పక.

165

వ. మేసి కట్టాయితం బయి మనమూఁడలనడుమం బశంతులపిడులోనం గ్రాలెడు

విలాసియుంజోలె విలసిల్లుచు నమ్మనానీయరభ్యంబులం బూన్చినఁ బొండవ

మధ్యముం డారథం బల్లన యెక్కనాలెడవున దుర్యోధనుం డనతిమారవర్తి యై

వారలం గని వేగంబున వచ్చుచుండె వార లక్కడ చూడ రయ్యవసరంబున

నచ్చటిభూవల్లభు లెల్ల వెల్ల నైన మొగంబులతోడ వెఱుం గంది డెందంబులు

గుండుచుండం దమలో నిట్లనిరి.

166

మ. చతురంగంబులు నొక్కపెట్ట వివిధాశ్రుజ్వాలలం గప్పగా

నతివేగంబున మ్రింగె గ్రోలె ఘనమాయక రూ పడంగించె నా

నితఁ డన్నింటిని రిత్ర వుచ్చుచు మదం న్ బేపార నిష్క్రే రణ

క్షీతియుం బీనుగుఁపెంటఁ జేసె జెనయం న్ జిట్టాడగా శక్యమే.

167

సీ. కురుసేన పైఁ బడ్డ న్ సరకు సేయక మంచు, పిరియించుభానునిరవెరవు మెఱసి

యిది నడుగల నని న్ యించుక గొంకక, తనఘోటకంబులఁ న్ దడవఁ బనిచి

- కొల నక్కజంబుగ న్నలుగులమొన ఘటి, యంచి యమ్ముల దానిన కిల్లు గట్టి
సారథి లీల నశ్వములకార్యము దీర్చునంతకు నవ్వచు న్నవుల నీలిచి
- ఆ. గారవమునఁ దాను న్ గానివాఁడునుజోలె, నరద మెక్కె నింక న్ నడ్డపడఁగ
నలవియే పురారి న్ కైవసు వీనిచేఁ, జచ్చువాఁడు గాక న్ సైంధవుండు. 168
- వ. అనుచు నీయోధవీరు లందఱును బెండవడి యుండిరి గాని యందు నొకం జేని
యు నుక్కున మాఁకొనువాఁడు లేడయ్యె నట్లు గోపాలదేవుండును గ్రీడియు
బాలక్రీడవిధంబుగా విహరించి యనాయానగమనవిలాసంబు మెఱయం జనిచని
ప్రాద్దు వాఱుట గనుంగొని పాంచజన్యదేవదత్తఁబు జ్ఞాత్తి రయంబు గైకొని
యరిగి రాచక్కటిం గొండఱు నరఙ్గతు లొండొరులం బురికొల్పికొని యడ్డపడి
1తవులు పెట్టి బెట్టు పెనంగి నమూద్రంబు సొచ్చినయేఱులంబోలె నడంగి రట్లు
సైన్యంబు గడచి బలితంపువల వచ్చికొని వెలువడినమహామత్స్యంబులును
రాహుముఖంబు వెడలిసచంద్రార్కులుంబోలెఁ బాలించి యట వోవు చుండ
నయ్యెడసైనికులు సింధురాజువని సాలించి తొలంగిరిత్రైఱంగున దు స్తరంబులగు
బహుశబలంబుల నిస్తరించి యయ్యిరువురుం దల తెత్తిచూచి తమలో నిట్లనిరి.
- ఆ. వీఁడెసైంధవుండు న్ వీనిచుట్లను నృప, శల్య గురుతనూజ న్ సామదత్తి
గర్జ కర్ణసుతులు గావలి యున్నారు, పోటుమగలు గాన న్ వూచి పట్టి. 170
- వ. అని పలికి వారలలో నాజయ ద్రథుం దప్పక చూచి వెండియు. 171
- క. వీ రేమి గ చెదరు తా, నేరూపున బ్రదుకు వీర న్ లేల సురలు జా
భారియుఁ గాచినఁ దన్నును, బాఁసమరి కాక నింగి న్ బడ నిచ్చెనమే. 172
- క. అనువలుకులు నీయోధులుఁ, దనయులు విను చుండ ఘోరరథరదుర్గము లె
ల్లను గడచి లాభదేశము, ననఁ జొచ్చినవణిజులట్ల న్ నమ్మదలీలన్. 173
- వ. ఒప్పినయవ్వరుషనత్తములం గనుంగొని యారథిజనంబులు విస్మయంబునం
దమలో నిట్లనిరి. 174
- తే. పెక్కునదు లీది వెడలుట న్ పేర్చుదావ, శిఖలు గడచుట వారుణాశీవిషముల
బారి దప్పట గాదె కుంభజముఖోగ్ర, శూరయోధుల మిగిలి వశచ్చుట దలంప.
- వ. అనుచు నాకృష్ణుల నువలఁజించి. 176
- క. గురుముఖబహురథిశశరో, త్కరములచే నై నక్రొత్తగంట్లను సుమనో
భరితనవకర్ణికార, స్ఫురితాచలయుగముభంగి న్ బాలించిరి చూడన్. 177
- క. అని యగ్గించుచు సింధువి, భునిదెన విగతాశు లైరి న్ భూవల్లభ య
వ్వనజాక్షు లెఱుసెర లా, వృ సతని వీఁజించి యార్చి న్ బరవస మలరన్. 178
- యి కవచధారణంబున దుర్యోధనుం డరుఱుతోఁ దలపడుట. యి—
- వ. కడంగి రంతఁ గురుపతి గూడ వచ్చి కుంభసంభవకృతం బగుకవచంబుకతంబున

భయంబు దక్కిబలంబుకుండలకడచి తనరథులు జయద్రథుండు మన్నచిక్కున
కడ్డంబుగాజొచ్చిన నతఃసూరై మన్నపీఠాశ్రయంబు ముదంబున సింహ
నాదంబులు సేయశంఖభరీస్వనంబులు సెలంగం దనుతేకిం గట్టెదురై నిలచినం
గని కృష్ణుండు గ్రీడి కిట్టనియె 179

క. ఆపద ముట్టినయెకని, స్నేహరంగ నలదె రథికుశ్చిరంబు శశ్వ
తోపొద్దీప్తుంబు మాదెనె, బాపశాపేదిదప్పునంపచ్చంబున్. 180

క. గోమున బెరిగినపాద, మహాసూనోదగ్రచిత్తు కడట్టుగుటకు నం
గ్రామంబున కలుకం మద్రామభుజావీర్యదుగ్ధుడనుచుండున్. 181

క. మనకును నితనికి సైంధవుఁ డనునొడ్డున నయ్యె బాదమరథికాద్ధత్యం
బున గెలుపుము చిరకాలము, మనముఁ గాఢజనలకృత్యుండెఱుఁ తగన్. 182

ఉ. ఈతఁడమీకునాపదల కెల్లను మూలము ధర్మపుత్రుడు
ద్వ్యుత్తమునం బరాభవము క నొందఁగ జేసినపాపచిక్తయుం
డాతరుణీలలామను న కమ్యై భంగ మొనర్చె వీడు నీ
చేతులలా వెలుంగఁడు విశ్వశుభం బిది నీకుఁబలునా. 183

క. ఎఱిగినఁ జేరఁడు చేరుట, యెఱుకువమై మనకు దైవ క మిచ్చినసిరి యి
ట్లతిమినయీలో గ్రక్కున, నజకు మితఁడు దెగిన మనమరసఁజేడ దెగున్. 184

మ. వెరవే నంపదఁ గొరి గాంశివగుణాశ్రవిర్భూతలాలి కి
ఘోర యై వచ్చుట యిమ్ముహూవతి కిరిం క జేలొక్కొ యత్యంతని
మరశోర్మన్నతి నెన్నుఁ దాఁడఁ దలఁపం క జోద్యంబు వీఁ డగ్గ మై
దొరగో లర్జున నీకుఁ దొంటినుకృతస్తోమంబుకిల్పిం జమీ. 185

క. ఇతఁడు వడినఁ బ్రజ విచ్చును, ధృతి సైంధవుఁ డతిమనోని క దెగు నాతం కు
ధృతి విడిచి పాటిపోయినఁ, బ్రతివ కడిము చాటుం గడిఁగు క బలుశోర్యనిధి. 186

వ. అని పెక్కుభంగులం జెప్పిన విని విఙ్విచ్చుం దచ్చుతు నాలోఁచి. 187

ఉ. ద్రావది వడ్డబన్నము లుడదగ్రత మేదిని బెద్దకాల మి
చ్చాపరతంత్రుఁ డై తనవశంబుగఁ జేసినవీనిగిడ్చుటం
గోవము వెంపదే మనము క గుండఁగఁ జేయదె యింత సెప్ప నే
లా పొరిగొందు నీతనిఁ జలంబు బలంబును నీవు మెచ్చఁగాన్. 188

ఆ. ఒరులదిక్కు ననక క యరదంబు నీతిని, యున్నయెడకు నడపు క మన్న నతఁడు
నట్ల చేయఁ దనకు క నభిముఖులై వచ్చు, వారిఁ జూచి మనుజునవల్ల భుండు. 189

క. మనమునఁ గొంకక యెదురుగఁ, జనియె నిజోద్ధతికి మెచ్చి క జనపాలకు లె
ల్లను బిచ్చలింప సేనా, నినదం బెనఁగంగ ఘోర్యనిఘ్నవృత్తిన్. 190

క. తముఁ బిలుచుచు నివ్వధమున, సమదాటోపగతి నడచుజనవతిఁ గని చి

- ప్రములలర నాన్పినిజశం, భము లొత్తిరిశార్జధరుడుగ గాంశివధరుడున్. 191
- చ. ఎలమిఁ జెలంగు కృష్ణులయ్యహీనసముఁ తిఁజూచి శోకవి
హ్వలు లయమానవేంద్రుడైన శ నానలుమానిమృగంబు భ్రాంతి ను
జ్వలదనలంబులో నుఱుకుకచందముగాఁగొని నీదుయోధవీ
రు లకట చచ్చె జచ్చెనని శ మ్రోయఁగనాతఁడు వారికిట్లనున్. 192
- క. భయ మేటికి వినుఁడు ధనం, జయునిం గేశవుని నాదుశరకీలాసం
చయమున నేర్చెదఁ బేర్చెద, నయనానందంబు మీకొననర్చెదఁ గడిమిన్. 193
- వ. అని పలికి పార్థుం గనుంగొని యవప్రపంచంబున. 194
- యి డుక్కొధనుఁ డబ్బనుం దలపడి యధిక్షేపించుట. యి—
- చ. వినము కిరీటి దివ్యశరవేడివి నాఁ జను దేను శేనినో
టను మును సెల్లె నీకు నిచరటం జననిత్తునె యిట్లు నీబలం
బును హరినేర్పుఁ జూచుటకుఁ శ బోరికి వచ్చితి నీవు పాంశురా
జునకు జనించితేనిఁ జెగి శ చూపుము శౌర్యము నత్రవీర్యమున్. 195
- వ. అనుచుఁ గూర్మంబు లగుముఁడునారాచంబుల నన్నరు నేసి శరచతుష్టయం
బున హయంబుల నొప్పించి పదిభాణంబులు వద్దనాభునురంబునం గ్రుచ్చి
మునికోల యొక్కకోలం దునిమి నగినిసి కీర్తి యాతనిపైఁ జతుర్దశనిశిత
ప్రదరంబులు వరఁగించిన నవి యమ్మహీపతిమైఁమఱువు దాఁకి మిట్టిపడుటయుం
జూచి తొమ్మిదిదూపులతోడఁ బంచాశుగంబులు నిగిడించిన నవియు నిష్ఫలంబు
లగుటయు నిరుపదెనిమిదిభాణంబు లడరించెనవ్వలములు నమ్మెయిన వమ్మైన
విషాదంబున వాసుదేవుండు వాసవి కి ట్లనియె. 196
- క. ము న్నెన్నఁడు నివ్వధ మే, గన్నది గా దమ్ము లెడలె శ గాండీవములా
వు న్నిభుజములశక్తియు, మిన్నక పో జిత్ర మిది యగ్రమిత్రధ్వంసీ 197
- ఆ. నీకుఁ జూడ ముష్టిరనెలవు నాకర్షణ, గాఢతయను బాణగతియుఁ దొంటి
యట్లా యెండుభంగి శ యై తోఁచెనో నాకు, నున్నరూపు సెప్పువన్నపార్థ. 198
- చ. పిడుగులయట్ల తాఁకి రిపురబృందములం దెగటార్చు నాజి నె
వ్వాడు భవదీయదివ్యశరవుంజము ¹లొక్కట నిష్ఠ పొల్లు వో
యెడు నిది నీవు నిమ్మతివిశ్రహీనపుజంతఃపు నేమిసేట్లకుం
జెడుటకు నొక్కొ విస్మయము శ సెందెడు డెంద మలంతఁ బొందెడున్. 199
- వ. అని యిట్లు దన్ను నిందించుకొనుచు గోవిందుం డడిగినం బురందరనందనుం
డతని కి ట్లనియె నిది యొక్కకవచధారణంబు మున్ను ద్రోణుఁ డొక్కరుండ
యెఱుంగుఁ బదంపడి నాకు నెఱింగించె నిప్పుడు సుయోధనుండును నెఱుంగు
తెఱంగు గావించెం గావలయు నిమ్మెయిమైఁమఱువు త్రి లోకంబుల కభేద్యంబగుట

యు నీవు నెఱుంగుదు వెఱింగియు న ప్పడుగ నేల భువనత్రయంబునందును
వస్తుప్రకారంబులు నీయెఱుంగనియవియుం గలవే యది యట్లుండె నితండు
దీని నగ్గురుకరుణం బశసినవాడై. 200

క. విను మాటదివోలె దన, జనువున కక్షయ గా. గం ౧ దనిచి కొన్నాఁ
డనఘ యిటులైన నెట్లగు, నని యెఱుంగఁడు ప్రివిధములన్నియుఁ దెలియన్. 201

క. నావింటిబలువుఁ జేతుల, లావును జూడు మీదె నీకలం కడుగఁగ నే
నీవిభునిఁ గవచరక్షితుఁ, డై విలసిల్లంగనీక ౧ యలఁచెడఁ గృష్ణా. 202

వ. అంగిరసుం డమరవతిఁ నొక్కమహాశ్రుం బిచ్చె డాసి నతుడు నాకొనంగె నది
నిఖలకవచనిర్భేదశీలం బై యుండుఁ జాన నిమ్మొండుమఱు వఱువుల్లు సేసెన. 203

క. అని వెన నావస్థశరం, బహునమంత్రప్రకాశ ౧ మఘనట్టులు గా
గొనయమునఁ బేర్చి తిగిచినఁ, గని యుశ్వత్థాదు బాహుశరవం బలరన్. 204

తే. అధిఁ సర్వాశ్రుఘాతి యై ౧ ముతీశయిల్లు
నశ్రుమునఁ జిత్రముగఁ దెగ్గయొక తునిమె
నమ్మహాశ్రుంబు నట్లది ౧ నమ్ము గాఁగ
నెఱిఁగి వెఱఁ గంది హరి కలఁ ౧ డిట్టు లనియె. 205

వ. ఆచార్యపుత్రునశ్రుప్రభావంబున నట్విశిఖంబు వినిహితం బయ్యెఁ బునఃప్రయో
గంబు సేసిన నది యొప్పుమి సేయు నని వింటి నావింటిబలిమిన సాధించెదం
జూడు మనునవనంబున నయ్యుచువురను దుర్యోధనుడు. 206

క. తొమ్మిదితొమ్మిదివాలిక, యమ్ముల ము న్నేసి పటుశరసారము పైఁ
గ్రమ్మించిన మనదెనఁ దూ, ర్యమ్ములునుం గీర్తనములు ౧ నార్పులుఁ జెలఁగెన్. 207

ఆ. అలిగి యవుడు గఱచి ౧ యన్నరుఁ డాస్పృశు, తురగములనుసూతుఁ గునిమివైచి
రథము నఱకి యధికీరయమునఁ దఱుచుగ, నాటె గరతలముల ౧ నారనములు. 208

వ. ఇట్లు విరఘండును వికలహస్తుండును నై విష్ణుం డగునన్నరనాథుండు వెడం
గగుటం గలకటంబసి యాకంకటంబు నిష్ఫలం బనుబుద్ధిం బుచ్చి వైచి యొం
డాకకవచంబు దొడిగె నయ్యొకడు గనుంగొని శీఘ్రంబునం దత్రైవికోత్తములు
చతురంగబహుబలంబులతోఁ గవిసి కవ్వడిం జట్టు ముట్టి యలుంగులసోనలు
గురిసిన నతండు సంరంభవిజృంభితుం డగుటయు. 209

చ. అఱిముఱిఁ ద్రల్లెఁ దేరులు గ్రహవళి గూలెఁ దురంగ మాంగము
ల్లిఱిఁగొనియెఁ మహిఁ భటులు ౧ లెక్కకు మిక్కిలి సేన పాడుగా
నఱు మయి రఘు కృష్ణుఁడు నిశనాదము భూగగనాంతరంబునం
దఱచుగ నొత్తై నిర్మథితశబానవసైన్యముఁ బొంచజన్యమున్. 210

తే. అట్లు భీమఁ మగునర్జునాశ్రమంబు, ఘోర మైనమురారిశంఖారవంబు
నధికభయసంభ్రమంబులనావహింప, నధివ నలుగడఁబఱచె సైన్యంబు గలఁగి. 211

- వ. ఇతైజంగున. 212
- క. మాయ నశటపడే మహాదేవుని విచ్ఛేదమున చిదవశ గాండివి మోక్షసంబాధునివడి యునికి తగు గాఢమైన మంత్రముతోనలంబురపొల్లి మహిళా. 213
- వ. అయ్యవనరంబున సింధురాజరక్షం బైనబంబు నంతోభనహితం బగునుత్సాహంబునం బాదలి శంఖభరితవాదక్యుగాన మేమరసిహనాదభరితరోదసీకుహరం బయ్యె నచ్చిగిముగివమట యవం కించి. 214
- క. మందస్మితసుందరవదనోదయ లగుచు హరియ నడుడు నేడైఱు బ్రయముల్ దెందములం బొంద భవన్నందతుపై సురవడించితకం గలి కడకన్. 215
- ... వృషసేనుండఁ లోనగునెనమంద్రా రథకు లొక్కపెట్ట యునుమైఁ గవియట. 216
- క. వారల బాధువ నడరుబులు, తేరు మొత్తముల మిలి న దీప్తకలురథోదారు లగుచు నెనమం దుగ్గురులు దఱిమిరి నితంత్రవేగోజ్వలు లై. 216
- వ. వా రెవ్వ రెవ్వ రంటిని. 217
- క. దండిమగ లైనవృషసేనుండు శయిండు సైంధవుండునం గృవుడును గర్జును గురునందనుడు శయ్యుండును భూరిశ్రవ్రాకు న మర్షినాథా. 218
- వ. అండలు నొక్కమొగం బై. 219
- క. తన దైనవ్రతిన నెఱువులకును ముఖ్యోపాయ మది యగ్రగుట నట్లు సుయోధనుఁ బరిమార్చు గడంగుఫల్గుఁ దలపడి రాత్మశంఖభూషణంబులతోన్. 220
- క. అట్టియొక దేవదత్తము, బట్టాత్మ నరుండు పెక్కురవిమగుబ్రాహ్మణ బెట్టు వలుచుతన్నినదము, వుట్టించెను దిగులు నీమరపుత్త్రునసేవన్. 221
- తే. చెవులు బీటలువాలుగఁ న జెలగునమ్మశరవమ్మన కులుకక న యతనిమీఁద విభుడుఁ గర్ణదులును శరవృష్టి గురిసి, రడరి సైంధవుదిక్కున న కడ్డవడుచు. 222
- వ. ఆనయంబున నశ్వత్థామ యుబ్బిడెబ్బదిమూఁడుమార్గణంబుల మురవైరిని భల్లత్రయంబునం బార్శ్వని నైదుశరంబులం దురంగంబులం గేతువు నేసిన నవ్వానవి యతని నూలుయాతీంటను గర్జునిఁ బడింటను వృషసేనుని మూఁటను నొప్పించి యొక్కక త్రివాతీయమున శత్రుచాపంబు ముప్పికిం ద్రుంచిన. 223
- సీ. వేగంబ వే తొక్కరవిలు గొని మద్రేకుఁ, డతనిపైఁ దొమ్మిదియమ్ము లేయ ముప్పదిరెంటును న మూట నేనింటను, బదియింట నలువదిబాణములను గర్ణభూరిశ్రవఃకర్ణనందనకృప,గురువుత్తు లేసి రరన్నరుని మఱియు నాతనిమీఁద దిగవ్యాత్రుంబు లైదు గోవిందుమై న ప్రతిగిశిఖములును 224
- తే. ద్రాణి నిగిడించె వట్టిసంకడి జయద్రుఘుడు వారలమఱువున న నుండి వఱపె సరభనముగఁ ద్రిన ప్రతిసాయకంబు, లమ్మహాబాహుడెనఁ గౌరవవాధినాథ. 225
- వ. ఇట్లు పెక్కం యొక్కపెట్ట పెల్లెసేవం గినుక నూనిననవ్వు రాద్రరనంబు నలంకరింప. 225

- క. వడి రాధేయుని నాతని, కొడుకును బండ్రింట మూటఁ గ గుదియించుచుఁ గ
వృషి యొకబుఁతూవున నెక్కుమరయమునఁ దునిమె శవ్యకోదండంబున్.
- ఆ. తునిమి తోన యతనిఁ గ దొమ్మదిమమ్ముల, స్రుక్కఁ జేసి మూట గ సోమదర్శ
తనయు నెనిమిదింట గ ద్రాణి నిరుపదే, పంటఁ గృపుని నొంచి గ నిలువరించె.
- వ. మఱి ము నిరుపదిమొలుగువాలమ్ము లశ్వత్థామమంబున నుచ్చే నిట్లవఱ
తోడను గ్రంధుకయ్యంబు నేయనచుండంబున నొక్కొక్కమరి వాఁపిలుంద
నోర వాఱం దోచుజయద్రథునేయం దీతకున్నం దమకంబున నెడనెడ నఱిము
ఱిం దద్రథంబుదెనకు నతఁడు వాఱ విడిచినవిశిఖంబులు నూలు గల పప్పుడు
భూరిశ్రవుండు వాసుదేవునిచేతిమీఁకొల నొకకోలు దునిమి కదిసి క్రీడిమనం
ద్ర ప్రవృత్తికరంబులు పరంగించె దక్కఁ నాగుచు నొక్కమొగి గ్రూరనారాచం
బులు గుప్పించి నొప్పించిన. 228
- శా. కోపాటోపమహోగ్ర మూర్తి యగుచుం గ గోవఁకటాకారల్లి
లాపూర్ణంబుగ భూనభోతర మతం గ డయ్యోధులక బాణజా
లాపాతంబునఁ మాల నేసి చటులకవ్యాపారఘోరానిలా
జేవతోభితవారివాహచయభంగిం జూపె నే పారఁగాన్. 229
- వ. అట్లు విచ్చియుం గూడికొని మూకలం గూర్చికొని యెండొరులంబురికొల్పికొని
- క. ఆరథికు లొక్క మొగిన, వీరునివైగవియుటయును గ విస్ఫురితశరా
సారమతఁడు నిగిడించిన, వారిబలము తెల్లరక్తవారిం దేలన్. 231
- వ. ఇత్రైఱుగునం దెరలుచుం బొదువుచు భవదీయసైనికలోకంబు వోక పెనంగె
ననిన విని యప్పుడేమేమియఁజియాలంబులతో నెవ్వరెవ్వనిడంబులు మెఱసి
యుండె నని యాంబికేయుం దడిగిన సంజయుం కిట్లనియె. 232
- సీ. ప్రస్ఫురద్వానరకవతియును సింహలాం గూలంబు చుజ్జ్వలగోవుపంబు
వారణశత్రుయు గ భూరిమయూరంబు, నీరయుఁ గంచనకసింధురంబు
రత్నయూపంబును గ రజతవరాహంబు, నుద్దీప్యమానమశ్రహారంబుః
గేతవంబుల నొప్పుఁ గ్రీడికి నాచార్య, సుతునకుఁ గృపునకు గ నూతజనకు
- తే. నతనిసందనునకును మరద్రావనీశ్వరునకు శబునకు భూరిశ్రవునకు సైధ
వునకు రారాజునకు నిట్లురదనరిమెరయుఁ, బదిసిడంబులునభమునభ్రబభలునిగుడ
- క. మనతోమ్మిదిసిడమలకం, పెను నుజ్జ్వల మగుచు నొక్కరటియ పెత్తె యెం
దును దాన తోచు నయ్య, దునుఁగిడమా మహోగ్రతం గురుక్షితిసాధా. 234
- తే. అనుడు నమ్మేదినీకుఁడి గట్లనియె నట్లు, గ్రీడి విస్మయావహరణకీర్తిసలువ
గురునిదర్పంబుచే నాఁకగొనినధర్మ, సూనుసైన్యంబు తెల్లయ్యెనూతతనయ.
- వ. అనుటయు సంజయుం దతని కిట్లనియె. 236

- క. అయ్యెడ భేచరులకు వెఱఁ, గయ్యెడుచందమున నట్టియవసరమున బ
లకయ్యము గురునిబలమతో, నయ్యె యుధిష్ఠిరబలోచ్చయంబున కధిపా. 237
- వ. ఆనంకులనమరంబున బృహత్తత్తుని తేజఃధూర్తియు ధృష్టకేతుని వీరధన్యుం
డును నకులుని వికర్ణుండును సహదేవుని దుర్ముఖుండును సాత్యకిని వ్యాఘ్ర
దత్తుండును దలవడిరి శల్యుండు సేనాముఖుంబునకు వచ్చుచుం బోవుచున్నవాఁ
డగుట నుచితంబుమెయి నచ్చటియనికిం జొచ్చి ద్రాపదేయులం దాఁక భీమ
సేనుని నలంబునుండును ధర్మనందను నాచార్యుండును మాక్కొని రప్పుడ
య్యుధిష్ఠిరుండు. 238

— భర్మరాజు ద్రోణునితో యుద్ధము చేసి యాడిపోవుట. —

- క. గురుమెయిఁ దొమ్మిది సునిశిత, శరముల నినుచుటయు నతఁడు య స్రోధుం డై
యిరువదియేనిట నాతని, యురన్ స్థలము నొంచి పొదివె య నుగ్రాస్త్రములక. 240
- క. రథమును నశ్వముల సా, రథిఁ దన్నును గప్పశరపరంపర లెల్లక
వృథ సేసెం గరలఘుతా, ప్రథితుం డగుధర్మసుతుండు య బాణోఘములన్. 240
- చ. అలిగి గురుండు ధర్మజాతరానన మేడ్తెఱఁ ద్రుంచి పెక్కు ల
ముల సతురంగనూతముగ య ముంచె రథం బది యెల్లఁ జూచి సే.
న లతఁడు వేర్చి నిమ్రునుజనాథుండు నచ్చునో యోడి పాటునో
బలిమిఁ దొఱంగి పట్టువడి య పా డటి పోవునో యంచు నున్నెడన్. 241
- క. ఒండొకవిలు గొని ధర్మసు, తుం డానిబిడాస్త్రసంతత్రులు రయముమెయి
ఖండించి తీవ్రరశ్మిల, మండెడుఘనశక్తి వైచె య మార్పురు దలకన్. 242
- సీ. శక్తి యాచార్యునిశక్తి మాయించుఁ బొమ్మని చూప తెల్లను య నట్టులెత్తి
రక్కుంభనంభవుఁ య డవుడు బ్రహ్మాస్త్రప్ర, యోగంబు సేసిన య నుగ్రభంగి
నయ్యుత్త్ర మాశక్తి య నద్భుతంబుగ నేలఁ, గలిపి యుధిష్ఠిరువలను నిగుడ
నమ్మిహివిభుండు బ్రహ్మాస్త్రంబునన యది, యడఁగునట్లుగఁ జేసి యతనిమేన
తే. నైదుదూవులు నాటిశరరాననంబు, దునుమ గద గొని వైచె నుద్ధరత నతఁడు
పతియు గద వైవఁ దత్సన్నిహితజాత, చటులపావకజ్వాలలు య చదల నిగుడ.
- వ. ద్రోణుండు గోపించి. 244
- తే. ధర్మతనయురధ్యంబుల య ధరణిగూల్చి
ధనువుఁ గేతువుఁదునుమాడి య తనువు నొంప
నాతఁడరడంబు డిగి నిరారాయణుండు
మార్ధ్వబాహుండు నై యూర య కుండె నధిప. 245
- క. కనుఁగొని గురుఁ డవ్విభు సే, యను బొడువను జేతులాడ య కట పార్శ్వములం
దనచూడ్కిఁ బడినవాయరథ, మనుజద్విపనముదయముల య మడియించె వెనన్.

క. పోనీండు పొడువుఁ గుంతి, నూనుని గురుఁ డనుచు నుండఁ శ్ర జూపఱగము; ల
మూనవపతి యతిరయమునఁ, దా నెక్కఁ బాటి పిన్నతమ్మునిరథమున్. 247

వ. ఇట్లు పాండవా గ్రజుండు సహదేవునిరథం బెక్కి తొలంగం దోలుకొని పోయె
నట్టియెడ. 248

తే. జేమధూర్తి బృహత్త్రు శ్ర శితశరముల
నొంచి విలు ద్రుంప నొండుధనవు రయంబు
వఱలఁ గొని హయసారధిధ్వజములముగ
నతనిమ స్తక మిలఁ గూల్చి శ్ర యార్చె నతఁడు. 249

చ. కడువడి వీరధన్యుడు ద్విగర్తులు పొంగఁగ ధృష్ట కేతువిల్
నడిమికిఁ ద్రుంచి నెక్ మొగమునం దభి కొత్తెడుకంపుసాంపుతోఁ
జసిముడిపాటు లేక యతిశీఘ్రమునఁ ఘనశక్తి నాతఁ డ
క్కుడుమద మొప్ప నాన్వపతిఁ శ్ర గూలఁగ వైచ సురల్ నుతింపఁగాన్. 250

వ. సహదేవుండును మగిడి వచ్చి దుర్ముఖుని దలపడి దోర్విలాసంబు మెఱయం
బోరిపోరి. 251

ఉ. కేతువుఁ గూల్చి రథ్యముల శ్ర గీటడఁగించి శరాననంబుతో
సూతునికంతముం దునిమి శ్ర స్రుక్కఁగ నంగము బాణవంచక
స్యాతము సేయ నీదుతనయం డరిగెన్ నిరమిత్తు తేరిపై
కాతితనంభముం డయి రయంబునఁ బాండవసైన్య ముబ్బఁగాన్. 252

వ. అంత నిలువక. 253

తే. తఱిమి సహదేవుఁ డాత్రిగర్తక్షేత్ర
తనయుఁ డగునిరమిత్తునిఁ శ్ర దునిమి యొప్పె
ఖరునితలఁ ద్రెవ్వ నేసి రాక్షసువుండు మెఱయ
తెఱఁగు దోఁప నీసేనకు శ్ర వెఱపు గదుర. 254

క. నకులునిఁ దాకి వికర్ణం, డొకవరి యైనను బెనంగ శ్ర నోవక తిరిగెన్
నకలబముఁ జూడఁగ రా,తికిఁబైకొని యడరి తగరు శ్ర డరలివమాడ్కిన్. 255

తే. వ్యాఘ్రునత్తుండు సాశ్వతీనత్రవృష్టి, ముంచె ముంచిన నతఁడుకోరిపించినూతుఁ
జదిపి హయములఁ బొరిగొనిరచలులవృత్తిఁ, జంపె నమ్మగధక్షిత్రిశ్వరకు హు. 256

వ. శల్యుండును ద్రావదీపుత్రుల నేవుర నైదైదు బాణంబు సేసి మఱియును మార్గణ
నికరంబులు నిగిసింపం జలింపక వా రాసామకత్తి నొక్కుమ్మడి జట్టుముట్టిన
నతం డందఱ కన్నిరూపు లై యేవునం బెనంగు చుండు. 257

చ. హరిసుతసూతి మావుల బ్రకాంతకనూనుండు చాపమున్ యుధి
ప్రిరతనయుండు గేతువుఁ గగడించుగంటిమిఁ ద్రుంప నూతునిం

బాణగోయెన్ వెనక చక్షుశక్త త్రకుఁ దీమ్యైఁ జిక్కు వడ్డఁ జె
చ్చు సహదేవనందనఁడ శ సేసె శిరంబును మేను శేఱునన్.

258

సీ. వెన మూడుకొలుఁ నలంబునుఁడును బోడుచో, నద్దానవేంద్రుఁ యంపబలువు
చేత నతండు మూర్ఖుల్లి యాలోనన, తెలిసి కాటుకకొండ్రవొలువు గెలును
నాతనిమేను వె శల్లలరిసమోదువు, తెఱఁగుగాఁ జేసిన శ నుఱక వాఁడు
మాయావిలాసో గ్రహాయుంబు గైకొని, యఖలదిక్కులఁ దోచి శ నిఖలబలము
తే. నాటివి నెత్తురులేరులు శ వఱపి భీమ, సేన మాయన్న బకుని శ నాలేనిచోట
నట్లు సేసితి గాక సీతయలవుఁ జలము, నింక మెఱయంగ వచ్చునె శ యేనుగలుగ.

తే. అసిన విని కంపు గనుఁగవ శ నడరఁ గినిసి

యజ్ఞులత్వప్త బాణ ప్రయోగమునఁ బ్ర
భంజనాత్మజఁ డమాయ శ వాయఁ జేసి

1. తఱిమి యేసి యారక్కనుఁ శ బఱపె శధివ.

260

వ. ఇవిధంబున మనదిక్కులఁ జేయఁ గలదొరలచావును నోటమియుం జూచి
మూఁకలు గలంగినం గుంభసంభవుండు రోషనంర క్తలోచనం డయి తలకడచి
సాత్యకి ప్రముఖపాండవపక్షవీరులఁ గ్రూరనారాచనిచయంబుల నిలువరించి నెఱ
యం బొలిచి నిలిచి మెఱయుటయును.

261

చ. తఱిమి ఘటోత్కచుం బలశరృము లేర్పడ ద్రోణుమీఁద సే
డైత నడతేరఁ గాంచి చనురదెంచి యలంబునుఁ డమ్మహాసురుం
గుఱియుగఁ జేసె శాతశరశ్రోటికి నడ్డము సొచ్చసాత్యకిం
బిఱిదికిఁ దోచి యద్దనజ శ భీమతనూజుఁడు ముంచె నమ్మాలన్.

262

— అలంబునుఁడు ఘటోత్కచునితో యద్దము సేసి చచ్చుట. ఇతి—

తే. భూరిచక్రంబు వెన నలంబునుఁడు వైవఁ
బెలుచ గడ వైచి పొడి సేసె శ భీమసుతుఁడు

కడుఁదురులు గవిసి కఱచుకరణి యయ్యె
మూఁక నత్తునియలు వెనఁ శ దాఁకునపుడు.

263

క. ఆచక్రం బట్లయిన ని, శాచరపతి వివిధశక్తిరజాలము వఱపం
జూచి ఘటోత్కచుఁ డది వ, మై చెడ నర్థేందుశరచక్రయం బడరించెన్.

264

వ. ఇట్లు దొడంగి యయ్యుచువును దానవేశ్వరులును.

265

మ. బహుహేతి ప్రకరంబులక బహువిధోపాయంబులక విస్ఫుర
ద్భహుమాయాకృతరూపజాలముల శుభద్యీరసంహృతి
మహి యల్లాడఁగఁ బోరఁ బాండుతనయుల్ శ మాతృవృధుర్యాత్ములై
సహితోద్యోగత నయ్యలంబును శరశ్చన్నాంగునిఁ జేసినన్.

266

సీ. అతఁడు మామూలబోధకత నాశరావలి, మొఱంగి బావానలకము క్త మైన
కరివిధంబున మ్రోంగి క్త మునునదోమ్ము, క్త మునునదోమ్ము, క్త మునునదోమ్ము
సహదేవు ద్రావనీశుంధపుటను హిశి, హిశి నైదేవశాసనము
నకులు డెబ్బదిమూఁటల క్త మునునదోమ్ము, నేసి యాద్యున నల్లయింతవట్టు

తే. రథివరులును క్త మునునదోమ్ము
లాక్కమొగి దొరంగింప వాఁ క్త మునునదోమ్ము
లాడఁ గదిసి ఘటోత్కచుఁ క్త మునునదోమ్ము
దుంచి యాద్యున రూ పకళింగిచె నధివ.

నరి7

వ. ఇట్లు విరథుం డయి యలంబునుం జిలకు లుఘింబి మాయ నైకొని సాయకా
సారంబు ఘోరంబుగాఁ గుంసిన నశాశ్రుతునుతుండును దేరు దిగ్గి యగ్గలం బగు
మాయాకృతమార్గజాలంబున నవి మాలించి గడవై చిన నక్కిమ్మిశానుజండు
వీడితుం డయి ఖడ్గంబు గొని గగనతలంబున కెగయుటయు హిశింబకొడుకును
గృహణపాణి యై తోడన యెగసె నయ్యుండువును సుశిగాక్షునం దొడరి తిరు
గుడువడు మొగిల్ల చాక్షున నొప్పి యెరకుఁ బెంపడే కలచందంబునఁ జిత్రగతుల
బోరివారి భూరిలగతులై యబ్బునం దలవసిన బెబ్బులులకరణి నొంపొరులమే
నులు నెత్తుట జొత్తులం జేసి పాసియొల్లకల్ల కంతంబులు లక్ష్మింబులుగాఁ గర
వాలంబులు వైవ నవి యొందొంటిం దాకి ముడుచు మహిం బసిన మల్లయ్యద
నన్నద్దు లై కిట్టుచుం బట్టుచుం బాయుచు వ్రేయుచు నొడుచుచుం బొడుచుచు
మఱియు ననేక ప్రకారంబుల వీరత్వంబును విశారదత్వంబును సేనలకు వెఱుగు
వుట్టింపం బోరాడి రట్టియెడక బకావరజండు డప్పినం బరమానపాత్రుండు పడ
వైచి తానుమీఁదై జనుకూర్పరముప్తిఘాతంబులు నిష్ఠాతపాతంబులుంబోలె
బ్రయోగించి నొప్పించి యతనితోడలు నెమ్ములు నొక్కుమ్ముకి బొడిపొడి సేసి
నుఱిపిడికిం జొచ్చిన ప్రబలహాలికునిలీల సేలం బెట్టి కాలం జమరి జుపి పొంపి
వోపుమగంటిమిం బేర్చియార్చినం బాంక్షవలంబుల సింహనాదంబులుఁ దూర్వ
నినదంబులుం జెలంగె నప్పు డాఘటోత్కచుండు ధర్మనందనున కభివందనంబు
సేసిన నతండు సంతృప్తాంతరంగుం డై యాలింగనంబును మూర్ధాఘ్రాణంబును
జేసి యగ్గించె ననిన విని యాంబికేయుండు సంజయున కిట్లనియె.

268

ఉ. అంతకు ముక్త ఘటోత్కచున క్త ము సాత్యకి సాచ్చి నంటి వాఁ
డంతకనన్నిభుండు గురుఁ క్త మునునదోమ్ము డిద్దెనక సము
ద్ధాంతరఁ బేర్చి వార లటు క్త మునునదోమ్ము దాక్కొని మిన్నక పోవ నేర్పురే
కొం తయినక రణంబు గలగగుం గలభంగి యెఱుంగఁ జెప్పుమా.

269

వ. అనవుడు నాసూతనందనుం డతని కిట్లను సాత్యకి దఱియి మనమొన నులుము
సేయం దొడంగిన దోఱుండు మూర్ఖుని యిరువదేనుకుప్పెకొలల నతనిచేత

నేటులు వశి మూడునారనంబుల నతని నొప్పించె నయ్యావవవీరుండు పంచాశి
బాణంబుల నొందిన ధనుర్గురుండు వొమ్మడియమ్ము లెమ్మలం గీలించి. 270
క. మఱియును శరశతము మొక్క, గిట్గొలిపిన వృష్టివరుండు శ గినియంగ లే కే
పఱి యున్నఁ జూచి యార్చుచు, మెఱసిరి నీతనయు లుబ్బు శ మిగిలి నరేంద్రా.
వ. అప్పుడు వినియును గనియును ధర్మతనయుండు ధృష్టద్యుమ్నాదియోధవరుల
నాలోకించి. 272

ఆ. పులుఁగఁ ద్రాటఁ బట్టి శ యలయించి యాడెడు, బాలునట్లపోలే శ బాణగురుండు
గడఁగి కృష్ణననుజుఁ శూరించుచున్నవాఁ, డతనిఁ బొదువుఁ డితని శ కడ్డపడుడు
వ. భీమసేనపురస్సరు లై కవియఁ డనఁడుం దానును దలుముటయు న్నాసెనికోత్త
ములు సాత్యకి గడచి యాచార్యుం గదిసిన. 274

క. విందులఁ గనిన ట్లాతఁడు, మందస్మితుఁ డై యెదిర్చి శ మార్గణజాల
స్పందితులఁ జేసె వారల, నందఱ కర్షిధము రోమకూర్పణమయ్యెన్. 275
వ. అట్టియెడ. 276

క. ఇరువదియేపురు పాంచా,లురు నూర్పురు కేకయులును శ లూనాంగకు లై
ధరఁ దొఱఁగిరి వెఱమొత్తము, కరినికరము కొంపిఁ బశిన్కగతి నుండె న్నపా.
వ. ఇట్లుద్రోణుండు బరవనంబుసేసినం బాండవయోధులు పైఁబెట్టం జాలక సాలసి
యున్ననమయంబునం బాంచజన్యధ్వని విని యుధిష్ఠిరుం డక్కడ నాలించి
గాండీపగుణభోవంబు గర్జనోచరంబుగామికి మనంబు గలంగ నెలుంగు గుత్తు
కం దగుల సాత్యకితో నిట్లనియె. 278

—ఐ ధర్మరాజ సాత్యకి సర్జనమున దోషుడిఁ బొమ్మరి ప్రార్థించుట. ఐ—

ఉ. ఒక్కడ చన్నవాఁడు విభ్రయుండు మహీరజ మెక్కు డయ్యె న
ద్దిక్కునఁ బాంచజన్యమ యురదీర్ఘత మ్రోక్షు దొడంగె నక్కటా
చిత్కనో కౌరవాధములచే నతఁ డియ్యెడ నీవ యొక్కఁడుం
దక్క నొరుండు దీర్ఘఁగ నురదగ్రుండు బంధుండు లేమి వేడెదన్. 279

క. త్వరితముగఁ జనుము నఖుడు, స్థురుఁడుఁ గదా నీకు నర్జునుం డువకృతిర
త్పరు లై నెగడెడుచుత్తమ, పురుషులు వేచుతఱి వచ్చె శ భుజవీర్వనిధీ 280

చ. దురమున బంధుమిత్రులకుఁ శ దోడ్పడు లేంపురు ధాత్రి యెల్ల భూ
నురులకు నర్థి నిచ్చులుయు శ సూరిజనుల్ సుకృతంబు నున్నచో
నరియుంగ జేసి చెప్పుదురు శ శాశ్వతకీర్తియు నిన్ను నొందు నా
హరి నను నాసుహృజులుల శ నందఱఁ గాచుటఁ గ్రీడిఁ గావవే 281

క. గురుపుత్రకర్ణమద్రే, శ్వరకృపభూరి శ్రవసులు శ శత్రుజనభయం
కరులు జయద్రథునకు నై, నరుఁ బొదివిన నతఁడు నొచ్చె శ నాకుం జూడన్. 282

క. ఆమోము నాభుజంబులు, నామేనుం గలదె కేశరవానుజ యెచ్చో

నేమగలకు నమ్మూర్తికి, నేమి దలంచునొకొడై వ యెయ్యది నుదియో. 283

ఉ. ద్వైతవనంబునందు గుణధన్యుడు గాండివి నాకు జెప్పె ని
రూతవిరోధి నత్యక్తుడు సహాయుడు గా జయింతుం బ్ర
ఖ్యాతిగ ధార్తరాష్ట్రబల యులయు నే నని దానికిం దగం
ప్రీతి యొనర్చవే సరవశేణ్య రయంబున బోలు వానికిన్. 284

క. హరి యొకడు నీ వొకండవు, బరమాపులు గలిమి నరుడు య భారవుఁబనికిం
జొర నలుకడు నీకూరిమి, పొరపొచ్చెను గాక యుండె య బోవగవలదే. 285

ఆ. పరమకరుణ నైన య బంధుభావంబున, నైన భుజులంబునతిశయమున
నైన నెల్లభంగి య నరును రక్షింపఁ, బోవఁ దగు మహాన్యభావ నీకు. 286

క. అతఁ డొకటి యైన నే నేగతి బోదుం జెప్పుమ యెల్లకార్యంబులలో
నతనికి దోడ్పడఁ బోవుట, యతిముఖ్యము దాని జేయు య ననుభవించారా.

క. అలఘుబలుడు నై నేయుడు, గలుగఁగఁ బాండవుల గెలువఁగా వచ్చునె వా
రల కతఁడు గోట యంపు రి,వులు దానికి దగఁగ నెఱపు య భుజగర్వంబున్. 287

క. హరి గురుడు నీకుఁ గ్రీడియు, గురుఁ డిరువురయెడరు దీర్చు య గోరి గురులకు
గురుడ నగునేన చేసెదఁ, బరమస్థానము దీని య బాటెంపు తగన్. 288

క. కురుబలము సొచ్చి నీ దగు, శరములదర్పంబు మాపి య చయ్యనఁ జని య
న్నరుఁ గై కొని నాయుల్లము, పరితాపము దీర్చవే నృపాలురు మెచ్చన్. 290

వ. అనిన విని సాత్త్విక ధర్మనందనున కిట్లను నీవననంబు లుచితంబు లేను నహ్నిధు
నకు రణంబునం బ్రాణంబులు దావ విశేషించి నీ వింత ప్రార్థించి వనువ నూర
కుండుదు నే యతండు సైంధవవధార్థంబుగా నట నను చుండి కృష్ణుడు విను
చుండ నాతో జెప్పిన తెఱంగు విన్నవించెన నవధరింపుము. 291

క. మనకు నిమిత్తము లెంతయు, ననుకూలములయ్యె గెలుతుమాహవమున 2 నే
జనియెదఁ బ్రతిజ్ఞ దీర్చుగ, ననఘా ధర్మసుతురక్ష య కరుగము నీవున్. 292

క. విను సింధురాజవధయును, మనుజాధిపరక్షణంబు య మనకు సరియ కా
వున నే నొకవని నీ వొక, పని మేకొని చేయు లరయఁ య బాడియ కాదే. 293

ఆ. ఏను నిలిచినట్ల య కా నూఱడిల్లు నీ, వున్న నన్న రేశ్వరోత్తముండు
నిర్భయండ వగుము య నీవు నాదన నాకు, హరి గలండు గలఁడె య చట నితఁడు.

వ. ఎల్లభంగుల రాజరక్షణార్థంబుగా నీకుం బోవ వలయు బరాక్రమధుర్యుం డగు
నాచార్యప్రతి నయొంగవె యని చెప్పిన నల్లకాకయని నిన్నతనిచే నిక్షేపంబు
గాఁగైకొని యేను నీకడకుం జనుదెంచితి గురుండు ప్రతి నెఱపునేని విజయుండు
జయద్రథుం జంపుట యప్రయోజనంబ కాదే యది యట్లుండనిమ్ము నీచిత్తమున
వలవనివెఱపు గట్టుకొనియెదవు కృష్ణసారథికం బగుజిష్ణురథం బప్రతిహతమనో

- రథం బగుట యెఱుంగ వలవదే యనుటయు నమ్మహిమతి యతని కిట్లనియె 295
- క. అది యగు నై నను ననుచె, పాదవంగఁ గాఁచి కొని యిచట శ్ర నుండుటకంటె
మది నధికం బై తోచిన, యది నీ వర్జునునిపాలి శ్ర కరుగుము నాకున్. 296
- క. కడువడి నీ వరుగఁగ వడ, చుడియును నీవెనుక శీఘ్రమున నెదురుం గ
వ్వడి కుళలి యైన విజయం, బొడఁగూడును మనకు దీని శ్ర కొడఁబడు మనఘా
చ. ద్రుపదవిరాటకేకయుఁ శ్ర దోర్బలధుర్యులు ద్రాపదేయులు
గ్రహబిరుదుల్ ఘటోత్కచుఁ డ్రరాతివిదారి శిఖండి ధైర్యసా
రచువమ్మాది సంగరధురనిధరు లిద్దెనఁ దక్కుఁగల్గువా
రవడితుల్ గొనండు ద్రుపదాత్మజుఁ డగురుఁ బోరఁ జేరికిన్. 298
- క. విను మాధృప్త్యమృదుం, డవలంబునఁ గుంభభవనధారముఁగాఁ బు
ట్టినవాఁడు గాఁడె నాదెన, ననమానం బేల యోర్పు శ్ర నాతం డతనిన్. 299
- వ. అనవుడు శినిపుంగవుం డొక్కింత చింతించి పార్థవజ్జం బోవుట బంటుతనంబున
కూనంబు గా దితండునం బెదయుం దఱిమి పలికెనుఁ బోదున కాక యని మనం
బున నిశ్చయించి యధిపతియాననం బాలోకించి. 300
- అంశ సాత్యకి ధర్మరాజు వేడినచొప్పున నర్జునుడకుఁ బోవ నమ్మతించుట. అంశ
- క. భవదీయఁడై యిమ్మొయి, సువిహిత మగునేని మేలు శ్ర సాచ్చద భేరి
రఁబృంహితిహేమాభై, రవకౌఠవసేనఁ గలఁగి శ్ర క్రందుకొనంగన్. 301
- కా. వైరం బాత్మల నిండి యుండు భుజగ్రర్వంబుల్ దలిర్పంగ దు
ర్వారోత్సాహులు వీరె కొంఁసలు నృపుల్ శ్ర రాజాజకార్యంబు వి
స్తారోదగ్రము సేయఁ బూని విలనశ్రాన్తిరంభు లై పన్ని యు
న్న రీదట్టపుఘాతక లెట్టు లగునో శ్ర నాకోలలం జూడుమీ. 302
- క. ఈసేనల భేదించి భుజానంపద వెలయు బారగసాహాయ్యం బే
జేసద నీపం పనియెడు, భాసురదీపమున కన్యబలతమ మెదురే. 303
- క. ద వ్వని చూడకు మార్తర, కొ వ్వడఁచెద సింధువిభుని. శ్ర గూల్పఁ గడఁగునా
వివ్వచ్చు మెచ్చు తెఱఁగున, నవ్వచఁ గవిసెద మరుద్గ్రణంబులు పొగడన్. 304
- వ. రథ్యంబులదగ యుండువను సారథిదప్పియుం దీర్చును రథంబు నవిశేషనన్నాహంబు
సేయను వలయు ననినం బ్రీతి నొంది యచ్చాండవాగ్రజుండు వనపం దద్ జ్ఞులైన
పరిచారకు లత్తురంగంబుల నీరికిం దిగిచి ఖాణం బెత్తితడవి దారుకానుజుం డగు
నానూతు నుండు క్షహరుం జేయుటయు వాఁడును విశిష్టాయుధసమేతంబుగా
నయ్యరదంబు ¹సుకల్పితంబు సేసి సింహధ్వజంబు గ్రాలం దెచ్చి సంతకు మున్ను

సాత్యకియుఁ గృతస్నానం డై యాప్యాయనమధుపానంబున నెలమి బొంది
యమృహిపతిపాదంబులకుం బ్రణతుం డైనం గొగిలింబికొని యతండుదీవించినం
బెండ్లికిఁ బోవులీలం దేరెక్కియెక్కినివల్లును మెచ్చువచ్చునమ్ములునుదొడలపైఁ
బెట్టికొని కదలి చనునమయంబున భీమసేనుండును నగ్రజునకుం బ్రణామంబు
సేసి తనతోడన గాఁ గదలినం గని యాశినిపుంగవుం డతని కిట్లునియె. 305

క. అక్కట రా వలవదు నా, ¹కక్కటి యీసేన దఱిసి క యేగుట భరమే
యిక్కడన నిలువు ద్రోణుని, యుక్కునఁ బతి కెడరు వుట్ట క కుండఁగవలయున్.

వ. అనవుడు నతం డట్లు కాక యేమ రాజరక్షణంబునకు నిలిచెద నీ వప్రమత్తుండ
వయి యరగు మనిన వడనంబు వికసింప నీయట్టిపెనుఁబ్రాపు గలుగ నా కెదు
రెవ్వరు సవ్యసాచి నైంధవుం దెగటాచ్చినం బేర్చినకొతుకంబున వచ్చి నిన్నును
మీయన్ననుం గొగిలిం చుకొనియెడ నని చలికి యవ్వీరుని నిలిపి లేళ్లగమఁగనుం
గొనుబెబ్బలియుంబోలె నీసేనం జూచుచు నడచె నని యిట్లు సౌజయుండు
సాత్యకిసంరంభంబు ధృతరాష్ట్రునకుం దెప్పె నని చెప్పిన వేళ్ల యుల్లంబున
నివ్వట్లెఱ బదంపడి చెల్లినభండనంబువిధంబు వినిపింపు మనుబయ. 307

ఉ. నిర్మలచిత్తభృంగరమ్రణీయవికస్వరపుండరీకతా
ధర్మనిరూఢ సంసరణ్యతావనిగాకరణప్రగాఢన
త్కర్మఫలాకృతీ భువన్యతా²విభవప్రకృతీ తపఃక్రియా
కర్మతసంయమీశ్వరస్యఖా సమతాసమవేతచిత్తుఖా. 308

క. పరిధానప్రావరణీ, కరణాదృతపీతవనస్యగజచర్య సము
ద్ధరవాహసీకృతోజ్జ్వల, గరుడవృషభ పరమమోక్షకర దురితహరా. 309

మాలిని. నిరుపమగుణరాశీ క సిద్ధుణత్వప్రకాశీ
భరితభువనకార్యా క భవ్యనైష్కర్మ్యధుర్యా
విరతనిరతభావ్యా క విశ్వలోకైకసేవ్యా
స్ఫురితబహుశరీరా క సుధనైరూప్యసారా. 310

గద్యము ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి
తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున దోణపర్వంబునందుఁ
దృతీయాశ్వాసము. 311

1. కక్కడియీసేన-కక్కడ నీసేన. 2. విభవత్కృతి.

హరిహరనాథాయ నమః.

శ్రీ మ దాంధ్ర మహా భా ర త ము

ద్రోణపర్వము - చతుర్థాశ్వాసము.

—ॐ—

మత్స్యాయు మృత్వసు
ధీమత్వప్రదకటాక్ష ౧ ¹దీపితభక్త
స్తోమారామవసంతా
వ్యామోహప్రశమకరణ ౧ హరిహరనాథా.

1

—ॐ సాత్యకి మొగ్గరంబు సారం దొడంగుట. ॐ—

- వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2
- తే. ధర్మపుత్రుండు వసుప సాత్యకి గడంగి, తనబలము దెస నడచుట ౧ వినినయాంచి
కేయుఁ డర్జునుఁ గలయ్యై ౧ నేయుఁ బోవ, విడిచిరే మనవారనియడుగుటయును.
- వ. సంజయుం డతని కిట్లను నట్లు మఱిందిం బనిచి యధిష్ఠిరుం డాచార్యువల నవ
లోకించి యాశినివరుపిటుండన తఱిమి నప్పుడు ధృష్టద్యుమ్నం డవప్తంభంబున
నెలుం గెత్తి పురికొల్పఁ బొండువపైనికులు గవినిన మనవారును మాకొనిరి
తదనంతరంబ. 4
- క. తలలను గరముల వక్షస్, నల్లముల జఘనములఁ దొడలఁ ౧ జరణంబుల న
య్యిలఁ గప్పెడుసాత్యకికో, లల కోర్వక నీబలము ²గల్గంగం బడియెన్. ౫
- క. విచ్చినమూఁకల కడ్డము, సొచ్చిన నేడ్వరు నృపాలశూరోత్తములం
బుచ్చె జముం గొలువఁగ వి, వ్యచ్చమఱిది పెఱి నృపాలశ్రవర్గము దెరలన్. 6
- సీ. ఆనమయంబున ౧ నతని మాకొని కుంభ, భవుఁ డేడుదూపులు ౧ వఱిపె మేన
నతఁ డత్రునప్తకృపాతుఁ జేసె నాతని, నగ్గురుఁ డాఱింట ౧ నశ్వములను
మాతు నాతని నొంచె ౧ నాతఁ డయ్యాచార్యు, నేవుమై బదియును నేడునాఱు
నెనిమిదియును బదుర నెనిమిదియును శాత, శరముల నొప్పించిరతురగచయము
- ఆ. నాల్గుసాయకముల ౧ నడికించి సారథి, నొక్కమార్గమున ౧ ను బృథంచి
యార్చుటయును దోమిఁగడలికి వాలమ్ముల, బొదివెఁ దద్రథంబుగమదమెలర్చ.
- వ. ఇట్లు బాణజాలంబులం గప్పి గురుండు సాత్యకి నువలయించి. 8

- క. నాచేతిబలువు గని నీ, యాచార్యుం డోడి తొలగి యిదిగెను నీవే
తొలిచి యట వోవువాడవు, నూచెదు గా కెల్లు నిన్ను యిచ్చించెనో. 9
- క. అనవుడు ధర్మాత్మజువను, వున నే గాండ్రివికడకుఁ య బోయెద న నిన్ను
తన నేటికిఁ దడ వయ్యెను, ననుగ్రహము నేయు మర్హు య మది పెద్దలకున్. 10
- క. అని పలికి తొలగి పోవుట, మనమున నూహించి దైత్యమర్దనుశ్రమ్ముం
డను నూతుతోడ దోడ్చుడు, మనలం బోనీక పెనఁగు య మాత్సర్యమునన్. 11
- వ. తడసినఁగర్జుంబు దప్పు నితనికి నోనరించి పోవలయు విను మిదియెబాహికబలం
బదె యంగసైన్యం బల్లదె దాక్షిణాత్యసేన వీనియం దొక్కసంఘన వెడలుద
మివి గడంగి యడ్డవడిన నొప్పించి చిక్కువడిచి పోద మనిన నట్ల కాక యని
యద్దారుకానుజుండు దోడ్చునకుం దొలంగించి తేను దోలం దీన బాణంబులు
గురియుచు నగురుండు వెనుతవుల సయ్యాదవసంహారు సీంహవిక్రమంబున
నంగచమూచ్చేదనంబు నేసి చనునడఁ గృతవర్మ యాతనిం దాకి. 12
- క. ఆఱమ్ము లతనిమేనం, దూఱంగా నేసి నాల్గు య తురగాంగముఁ
1 గీతించినఁ గని దోడ్చు, దూఱి ధర్మజునిదెనకు య ముక్కులుఁ డయ్యెన్. 13
- వ. అక్కడ మొగ మయ్యు నిక్కడ నేమిటక యుడె నప్పుడు. 14
- క. కృతవర్మయొడల సాత్యకి, శిరసాయకములు పదాఱు య సెరివినఁ గోపో
ద్ధతి మెఱయఁగ బలుదాపుల, నతఁ డాతని నుచ్చి పోవునట్లుగ నేసెన్. 15
- వ. వెండియు. 16
- చ. విలు దునుమాఱి వక్షమున య వే పదియమ్ములు నాట నాతఁ డు
జ్వలఘనశక్తి వైచి కృతవర్మవిభాహువు నొంది ధైర్యని
శ్చలమతి నొందువిల్లు గొని య సారథిః జంపిన సూతకృత్యమున్
వలనుగఁ బూని యారథిక్రవన్యుడు నిల్పె నితాంతధీరన్. 17
- వ. నిలిచియు సాత్యకిదెను దఱుమక భీమసేనపురస్కరం బైనబలంబున కడ్డవడ
నవ్విధంబున నతని బెట్టు వడిచి యాశై నేయుం డచులు గడచి చనియె ననిన
విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కి ట్లనియె. 18
- చ. గురుకృతవర్మముఖ్యు లతిభూరపరాక్రమశీలు రట్టియా
దొరలను సైన్యసాగరము య దోర్బలనంపద గాసి నేసి న
న్నరుఁ డది గాక క్రమ్ముట విధనం గడు విస్తరు మి ట్లజయ్యుఁ డై
వెరవున లావునం బరిభవించుచు సాత్యకి యేళు సూపెనే. 19
- మ. హరియుం బార్థుండు నట్లు నేర్పు గలబాహుశక్తిమైఁ జొచ్చుచో
దొరలున్ నేనలుఁ బెట్లు గూలుటకు నారదుర్యోధనుం డెంతయా
తురతం బొందెనో దంతిఘోటకవదాత్తున్ సాత్యకిస్సారదోన్

- స్ఫురణా మ్రగుట తెట్లు చాను ననుజుల్ శ్రీ శోకించిరో యుక్కటా. 20
- వ. అనవుడు సూతసూనుం డమూనవపతి కి ట్లనియె. 21
- క. నీయవినయంబు పెంపున, నీయాపద సంభవించె శ్రీ నింక వగచినం
తాయనె యితరులక్రియ శో, కాయత్తుడ వగుట నీకు శ్రీ నర్హమె యధిపా. 22
- వ. సుస్థిరుండ వై నమరప్రకారంబు వినుము సాత్యకి యత్యైతంగునం జని కాంభోజ
సేనఁ జొచ్చిన నందలి మేటిమగలు దలవడి రట్టియెడం గుంధసంభవుండు. 23
- క. కని కృతవర్మకు సారథి, నొనర్చి తనకృత్యమఁవకు శ్రీ మనిచి కడఁగి యా
శివవరు వెనుకొన ధర్మసు, తునిదొర లయ్యుత్త్రుగురునిఁ శ్రీ దొడర నడరినన్. 24
- క. వారిఁ గృతవర్మమార్కొని, దారుణశరశిఖల నేర్చి శ్రీ తల్లడవటుపం
గా రయము గుంది నిలిచిరి, వా రొండొరుఁ జూచుచును విప్రవర్ణాకృతు లై. 25
- వ. ఇట్లు హోర్దికృత్యబలువిడి కోహటించినరథికులం బురికొలిపికొని వృకోదరుండు
సోదరపుత్రమిత్ర సహితంబుగా నతనివైఁ గవిసె నట్టినమయంబున నయ్యనిల
జండును భృష్టద్యుమ్నుండును శరత్రయంబులను ధర్మనందనద్రుపదులు బాణ
పంచకంబులను హైహింబుం డేడమ్ములను మత్స్యపతి పదియేనింటను నహదేవుం
డిరువదేనింటను శిఖండి యిరువదింటను ద్రావదేయులు డెబ్బదిమాపులను నకు
లుండు సాయకశతంబునను నొక్కుమ్మడి నమ్మేటివిలుకానిం బొదివిన నతండు.
- సీ. ఐదైదుశరముల శ్రీ నందతి సుక్కించి, భీముని నేడింట శ్రీ బెట్టు వజచి
ధనువుఁగేతనమును శ్రీ దునిమి డెబ్బదిమాపు, లతెయంబున నుర్రమాడ నేయ
సోలినయమ్మరుత్తుతుఁ జూచి యందఱు, నాకృతవర్మవై శ్రీ నడరి రంతఁ
డెలిసి వృకోదరుం శ్రీ డలఘుదారుణసము, జ్వలశక్తి నాతని శ్రీ వైవ నతఁడు
- తే. ముత్తునియఁ జేయ దొడ్డవి శ్రీ లైతి యతని
యొడలు నెత్తురువట్టు సేయుటయు నాన
మీరనందసుఁ దక్కిటిరవారి నొంచె
మూఁడుమూఁడమ్ము లేసి యశ్రవాడిమగఁడు. 27
- తే. అందఱునుజుట్టుముట్టి తీరప్రాశ్రుజాల, కములఁ గృతవర్మనొంప శిరఖండి గదిసి
యాక్రమించిన విలుద్రుంచెనాతఁడప్ప, డతనిచాపంబు దునిమె నుర్రగ్రాసివైచి.
- క. ఆలోనన భోజపతిక, వాలమ్ములఁ బొదివి రెల్లరవారలు చానం
దూల కతఁడు బలువిలు గొని, క్రాలుచు నాభీమముఖ్యరథికుల నొంచెన్. 29
- వ. అప్పుడు. 80
- ఉ. ఒండొకచాప మెత్తికొని శ్రీ యుగ్రత శాంతనవాంతకుండు వే
దండమువోలెఁ గిట్టిన నురదగ్రత సింహానభోవమస్సుర
తొండములం దిదంగము రథంబుపయఁ బడ నేసె భోజనా

ధుం డది యాజకిం వొలంగెఁ శ్ర వోలె కయంబున నూతుఁ డార్తుఁ డై. 31

వ. ఇట్లు శిఖండి గం డడంగి పోయినం గని ముట్టెచ్చేది కేకయాదైనన్యంబులు బర
వసంబునేసి యురవడించిన నాకృతపర్వమర్మభేదసాసానాచవరంవరావ్రవా
హంబుల వాని నెల్లం గలంచెఁ దత్కలకలం బాలించి సాత్యకి యట్లుబ్బలుంబులు
వికలంబు లగుట యాలోకించి విజయునకుం దోడ్పడం బసంపడి పోచగు రాజు
వలనారయవలయు నని యూహించి తనకునడ్డపడినభారద్వాజునితోడినమరంబు
సాలించి మరలి యరడంబు దోలుకొని యరుగుడెంచి కృతపర్వునిం దాఁకి
యేసిన నతండుకుం బొగ లేనిమంటచందంబున నుద్దీపించి నాయకవ్వాసలు నిగి
డించిన నవి మగిడించి యీశై నేయుండు. 32

శా. భల్లం బొక్కట విల్లు ద్రుంచి రయ మొకప్పు ఛాల్చిబ్బ వాజులం
దెల్లె బెట్టుగ నేసి నూతులల నంద్రీపైక బాణాహతిఁ
డొల్లం జేసి యకల్పి యిట్లతనియ్యాటోపంబు మాన్పించి యు
త్పల్లాస్త్వం డయి పోవ నడ్డపడినం శ్ర ద్రుంచె ద్రిగర్వాళిన్. 33

వ. ఇట్లు కృతపర్వ పరధుం డైన రయంబునం బురికొని యురవడించినపాండవ
సైన్యంబులం గని కుంభసంభవు డాశించివరువిక్రమవిహారంబున కడ్డవడం
గడంగక యూసైన్యంబులనరంభంబు దనవిజృంభణమున వారించి నిలిచె ని
త్రైతంగునం ద్రిగర్తసేనఁ జిక్కువఱచితటిమిచనునయ్యాడవంత్సంబుప్రయత్నం
బునకు భంగంబు సేమ నుత్తుంగమాతంగంబును గొలిపి జలసంధుండు మదాం
ధుం డయి మార్కొనుటయు. 34

—ఇథి జలసంధుం డనరాజు సాత్యకితో యుద్ధంబు నేసి చచ్చుట. ఇథి—

క. ప్రదరప్రవాహమున న,మృతవద్విరదంబుపటుగ్రమన ముడిపి ముదం
బొదివిన సాత్యకి విలు బెట్టు దునిమి నమ్మగధనాథుఁడడు మహోగ్రుం డై. 35

తే. తునిమి నవ్వుచు నేబదిరూపు లురము,నందు నాటిన శై నేయుఁ శ్ర డలిగి బెట్టి
దంపువిలు గొని యాతనిగ్రధనువునఱకి, యుజక యుజువదియమ్ములుగ్రవఱపె మేన.

వ. దానికిం జలింపక జలసంధుండు. 37

చ. పటుగతి నాశినిప్రవరుగబాహువు దోమరకీలితంబు సే
యటయును గాక త్రుంచె ధను శ్ర వుగ్రకృపాణము వైచి యాతఁ డు
త్కట మగునల్క నొండువిలు శ్ర గైకొని వాని నికృతహస్తానిం
ద్రుతితశిరస్కునిం బ్రదరగ్రహాతమవావళుఁ జేసి యార్చివన్. 38

క. పెలుకుటి యచ్చట మూఁకలు, గలంగినఁ గని తనముఖంబుగ్రకయ్యంబునకుఁ
బలియురఁ గృతపర్వాదుల, నిలిపి గురుఁడు వచ్చి యాశీర్విప్రభుఁ డాఁకెన్. 39

వ. ఇవ్విధంబునం గడంగినకుంభసంభవుం జూచి యతనిప్రాపున దుర్మర్షణ దుస్సహ
వికర్ణ దుర్ముఖ దుశ్శాసన చిత్ర సేనప్రముఖు లగుకురుకుమారు లొక్కపెట్ట కవిసి

మిక్కుటం బగుతూర్వరవంబులతోఁ బెక్కుమ్ము సాత్వ్యకిం బొదువ నత్తుములం
బునకు పురోధనుం డే తెంచి తమ్ములంజలసేనం గనుంగొని గురుండు వారలతని
కోపుదు రనుబుద్ధి బాండవసేనాముఖంబునకుం జనుదెంచిన నయ్యచ్యుతానుజుం
డారథికు లందఱ కన్నిరూపు లయి వారలశరాసారంబులు నివారించుచు నొకని
నొకని ననేక బాణజాలంబుల నొప్పించు చుండ నక్కర వేళ్వరుం డుద్దామగతిని
గవిసి వాలమ్ము లాతనితనువునం జొనిపెన నతండు. 40

క. నగుచు విలు దునిమి తీవ్రాశుగముల నొంచుటయు నీదురసుతు తెల్లను నా
మృగవతివిక్రముపైఁ దఱచుగ నిగిడించిరి ప్రదీప్తరసునిశితశరముల్. 41

క. చిక్కువడక సాత్వ్యకే యొక్కొక్కని నయి దయిదు దృఢమృహాగ్రాస్త్రములకొ
న్సుక్కించి యెనిమిదిటఁ బేరుక్కున నక్కురునృపాలునొడల గుచ్చెన్. 42

ఉ. అంతటఁ బోక రక్షమయ శ మైనభుజంగపతాక సూల్పి య
త్యోతరయంబుమై ధనువు శ నశ్వచయంబును నూతుమేను నిం
తెంతలు వ్రయ్యలై పడఁగ శ నేసిన బెగ్గలి తేరు డిగ్గి భూ
కాంతుండు వాత సేన కల శ గం బడి మోము నతండు నవ్వఁగాన్. 43

వ. ఇట్లు వాటి చిత్రసేనుసరదం బెక్క నక్కొలాహలం బాలించి కృతవర్మ దన
రథంబు రయంబున నద్దెనకుం బఱవం బనిచి యురవడి నరుగుదెంచినం గని శిని
పుంగవుండును నిజస్యందనంబు నమ్ముఖంబు సేయించె నయ్యురువురుం గొఱవి
గొఱవిం దాఁకిన తెఱంగునం దలపడి యొండొరులపైఁ బ్రచండబాణంబులు వరఁ
గించుచు బోరునేడ జనార్దనానుజుండు హార్దిక్కు నతిక్రమించి. 44

తే. హయములను నూతు నొంచి శరరాసంబుఁ

ద్రుంచి మెఱుంగులు ¹వెరిగినదొడ్డనార

నంబు మే నుచ్చి పో నేయఁ శ జచ్చినట్ల

మూర్ఖు వోయి మోఁకాళులు శ మోవఁ బడియె. 45

వ. ఇత్రైఱుగునం దేరివయిఁ గూలినకృతవర్మం దెగియెనకాఁ దలంచి ధనంజయుం
గలయం దమకించి సాత్వ్యక యక్కడఁ బోవ నాభోదపతి దెప్పిటి సన్నద్ధుం డై
మరలి చని యెప్పటి నెలవున నిలిచి యనిలతనయప్రముఖుల కడ్డపడినం జూచి
యాచార్యుం డచ్చోటి కతనిం బాలించి శౌర్యధుర్యుం డగునాశినివరుం డట
ననుట సైరింపం బాలక రయంబున. 46

క. మగుడఁ జని యాఁగి నిశితము, లగునారాచములు మూట శ నతనినుడుట బె
ట్టుగ నాటినఁ ద్రిశిఖరయుత, నగముక్రియ బాలించె నతఁడు శ నరవరముఖ్య.

వ. ఆ రథికవరుండును గురునిపైఁ గూరనారాచంబులు నిగిడించె నిట్లు దొడంగి
యయ్యురువురు నొండొరులకరజాలంబులు వారించుచు దురంగంబులయంగం

- బుల రుధిరంబులు పూరించుచు సారథుల నొప్పించుచు మేనుల వాలమ్ములు గుప్పించుచు ననదృశంబు లగుకరలాఘవంబులు నదృశంబులుగాఁ బోరునవ్వును.
- మ. ధనురాచార్యుఁడు గేశవానుజుధనుర్దండంబు ద్రుంచె గదం గొని వైచిత్ర వడి నాతఁ డగురుఁ డెడం య్రూరంపుథల్లంబునం దునుమం గ్రక్కున నొండువిల్లు గొని యూదోద్ధర్పదుర్దాంతుమై ఘనబాణంబుల నొంచె నించె నతఁ డాకాశంబు గర్జాధ్వనిన్. 49
- ఆ. అలిగి గురుఁడు శక్తి యనడరింప నది విధి, ప్రేరణమానఁజేసి యతేరు దాఁకఁ గాని యతనిఁదాఁకఁ య గానద యతఁడు తద్యాహుశాఖనొంచెఁబలుకరమున. 51
- వ. నొంచినం గోపించి.
- క. చాపాచార్యుఁడు సాత్యకి, చాపము దునుమాడి సూతు య సమ్మూర్చితుఁగా నేపారి యేయ రథ్య, వ్యాపారము దాన నడపి యతఁ డని సేసెన్. 52
- వ. ఆలోన నతనిరథచోదకుండు దెలిసిన నెలమిం బొంది. 53
- క. బలువిడి బహుభంగుల నుజ్జ్వలశరములఁ బోరిపోరి యతై నేయుండు బెట్టిలఁ బడ సారథి నేసినఁ, దొలఁగంగాఁ బటచె ద్రోణుత్తురగములు వెనన్. 54
- ఆ. అచటిరాజలోక య మగ్గురునరదంబు, సనినదిక్కు ననుచు య సంభ్రమమున నాఁగికొనుండు పట్టుకడదలుపుండేయఁ డ, శ్వములననగఁ డెరలెనై న్యసమితి.
- వ. ఇవ్విధంబున నిజరథంబు విఫలమనోరథం బై పోయిన నదియ పోకగాఁ బోయి నన్నద్ధుం డై సమద్ధతం బై నపాంచాలబలంబుచేతం గలంగుతనమూఁకలం బురి కొలిపికొని కంఠసంభవుం డవప్తంభవిజృంభణమున సేనాముఖంబునం బొలిచి నిలిచె నితైఱంగున దోణకృతవర్మదుర్యోధనాదు లగుజెట్టిజోదుల బెట్టు వఱచి చిటున వొలయ సాత్యకి సారథితో ని ట్లనియె. 56
- క. ఇక్కడఁ గృష్ణులతేజము, నక్కడఁ బవమాననందగనాదిజనులపే రుక్కును గెలిపించె మనలఁ, జిక్కక వెడిలితిమి శత్రుసేనలచేతన్. 57
- వ. అని పలికి యర్జునుం డన్నదిక్కునకు రథంబు రయంబునం బటపం బంచిన వాఁడును నట్ల చేయ విమలాశ్వవేగంబునం జారుభీషణం బగునత్రేరు సేవారికి దుర్నిరీక్ష్యం బై నభంబున భానురథంబు సనుచందంబున. 58
- ఇతి శుదర్శనం డనురాజ సాత్యకితో యుద్ధంబు సేసి చచ్చుట. ఇతి —
- క. అరుగఁగ సుదర్శనుం డను, ధరణీపతి యడ్డపడియై య దర్ప మలర న య్యిరువురుఁ బెనంగుటయు న, చె్చురువుం గావించె నచటిసేనల కెల్లన్. 59
- వ. అట్టియెడ నమ్మహీనాథుండు. 60
- క. పలుదునియలు సేయుచు దూ, వులు దనదెనఁ జేరసీక య పోర శినివరుం డలిగి తురగముల సారథి, నిలఁ గూల్చి తదు త్తమాంగ య మేడ్డఱ నఱకన్. 61

- వ. నటకీ నిజసారథిం జూచి. 62
- క. గురుఁ డనుజలనిధి గడచితి, నొరులు దలంపంగ నాకు య నులిగాలువ లీ
నరవతుల నరకగౌన నీ, వరదము నననిమ్ము నేటికైయని కలయకుమీ 63
- వ. అనవుడు వాఁడు నగుచు నీవిక్రమంబునకు నావెరవు నంగడంబు గాదె సంగరం
బున నేమి నేయుదు నెవ్వనిపైఁ దేరు నడవుదు ననిన విని శినివరుండు వివ్వచ్చు
చేతం జచ్చినకరితుగగనరనిశాయంబులతిట్టలు నూపి యజ్ఞాడం దేరువఱపుచుదె
గాండీవగుణచండనాదంబు వీతెంచుచున్నయది నేడు పాండవమధ్యముం డిచ్చిన
ధనుర్విద్యావీలాసంబు మెఱయను బాండునూనల కేనుజేయుభక్తిసేహంబులు
నెఱవను వలయు నాకడంక గని కురువిభుం డిరువురుఫల్గును లనుబుద్ధిఁ గలంగు
నట్లు నేసెద నని వలుకునవనరంబున నదైసం గాంభోజయవనసైన్యంబు లతని క
డ్డపడం గడంగిన నవ్వీరుండుగుణంబుసారిఁచి యబ్బులంబువలనికే దేరువఱపించి
- క. నానాత్మంబులు మందర, వే నిగుడఁ బడలువడినరవీరభలులపై
నేనుంగుల గుఱ్ఱంబుల, సీనుంగులమీఁదఁ దేరు య పెలుచం బఱచెన్. 65
- వ. ఇవ్విధంబున వెండియుం గిరాతశకబర్బరపారదయవనప్రముఖమైచ్చుసేవల యా
వడంచి నీమూఁకలు గలఁగం దఱిసి చిత్రవర్మంబు మైచాయగా నారాచంబులు
నఖంబులును విల్లు బలుమొగంబును నై బెబ్బులివోలెం బోవం బోవ దు
ర్యోధన దుశ్శాసన చిత్రసేన వివింశతి శకుని దుస్సహ దుర్ధ్వణక్రథప్రభృతిరథిక
నికరంబు రభనంబునం బోకుపోకు మనునెలుంగులతోఁ బిఱిందిదెసం దఱిమినం
దత్కలకలంబు విని యతండు నూతు నాలోకించి. 66
- క. మందగతిఁ జనుము నావెనుకం దగిలెడుసైన్యజలధి య గ్రీక్కున శోషిం
పం దీప్రశరార్చుల నం,దంద వడిం బఱిసి నగుచు య నరుగుద మనినన్. 67
- క. అతఁ డట్లు చేయ నబ్బుల, మతిరయమున నెయిది పొదువ య నరిగి కరిచతు
శ్శత్రుయు హయత్రిశత్రుయు వను,మతిఁ గూల్చెను శినివరుండుకమద మెలరారన్. 68
- వ. అంత నిలువక చలంబున నాసేన కై నేయుపై బెట్టు గిట్టె నట్టియెడ. 69
- క. నరతురగద్విరదరథో,త్తరములలో నతనిశరము య దాఁకనియావుం
బరికించియుఁ గానం ద,త్వరితత్వంబునకు వేఱ య వర్ణన యేలా. 70
- క. నరుబాహుస్ఫురణమునకు, సరి యగు నెక్కు డగుఁ గాని య సాత్యకిభుజవి
స్ఫురణం బల్పము గాదని, సురనికురుంబంబు పొగడుకచుం జూచె నృపా. 71
- మ. కురుముఖ్యుండును దోడ్పై నికులుఁ బెక్కుల్ దూవు లొక్కుమ్మడిం
గురియం బిన్నటివత్సతో నతఁడు ద్రక్షోడండనూతాశ్వకే
తురథంబుల్ వికలత్వముం బొరయఁగా య దోర్దర్పదుర్దాంతుఁ డై
వెరవుం జేవయు లావునుం దెలిపె నుర్యోనాథ యాసేనకున్. 72

- క. కడిసి నరేంద్రుడుసూతుని, మదమును దురగములయుబ్బున మానిచినిశిత
ప్రదరముల నతనియంగము, పొదివె శకునిదోడువడిగ న భుజబల మలరన్. 78
- వ. పొదివిన నొదవినకోపంబునాటోపంబున. 74
- మ. ధరణీనాథ మురాంతకానుజుడు గాంధర్వాలోపచాపంబునుం
గురువంశాగ్రణిసూతుకంఠము నతిక్రూరాస్త్రపాతంబునం
గర మాశ్చర్యము గాంగ ద్రుంచినచురంగస్తామ మామేదిసి
శ్వరులే రచ్చటలు వాయు నీప్రకొని పెట్టు బాతెదుర్వార మై. 75
- వ. ఇత్యైతంగునం బాటిన. 76
- క. తమ్ములుదొరలును నేతటి, యమ్ముని జాధిపునిపజ్జన కరుగుటయును సై
న్యమ్ము వెఱచటచి విచ్చిన, నెమ్మది దనయరుగుదెన శినిప్రభుడరిగెన్ 77
- వ. అనిన విని యాంబికేయుండు సజయున కిట్లనియె. 78
- క. పులికి బనులు వాటిపక్రియ, నలవ్రంజలము సేగ్గువిడచి న యట్లాక్కనికో
ల్లలకోర్వక విడిగినపు, త్రులనే మనివిందు నేను న రోయకయింకన్. 79
- క. అనుమ నలె డవ్విభుని కి, ట్లనునీవును నగ్రసుతుడు నవివయములు నే
సినబాటిల్లినయాపద, వినకుండంగ వశమొమిదుర వినుతెలియంగాన్. 80
- వ. అట్లుగా సియైకోపించినోడుకు పురికొల్పు నంబవ్మటేంకణపారదప్రముఖదేశం
బులబలంబులు నుశ్వాసనపురస్సరంబుగా రయంబునంజనిసాత్యకింజాట్టుముట్టిన
నాజెట్టిమగండు నిజభుజవిక్రమాటోపంబునకుం బాటవంబు దలగొల్పిన. 81
- మ. విడిగెం బెక్కురథంబులొక్క మొగి నుగర్వింగూలె శుండాలముల్
డట చైరాలెదురంగమావయవనంతానంబు లింతింత లై
కుటుకుల్ గట్టెభటంగకంబులు రణక్షోణింబ్రవాహంబులై
వఱచెన్ నెత్తురుభూతకోటివిహరింపంబ్రస్తుతింపక సురల్. 82
- ఇతిచతుర్థాశ్వాసః సాత్యకితో యుద్ధంబు సేసి పారిపోవుట —
- క. రోషమున దుస్ససేనుడు, పాపాణ ప్రదరనిపుణాపార్వతికతలిక
భీషణముగంగవియింప జి, గీషంబొదుపుటయుఁజూడ్కినగెంపారంగాన్. 83
- క. శినివరుడారాలెల్లను, దునియలుగా నేయమగిడితొరంగుచునవ్వివై
చినవారిని నొప్పింపంగ, గనుకనినమూక విచ్చెనగౌరవనాథా. 84
- తే. విచ్చుటయు నంటదాకి యశ్వీరుడంప
వెల్లిఁ జేల్పిన వెగ డందిరపెల్లిగిల్లి
యధిప దుశ్వాసనుడు మొదల్లెనయోధ
గణము లెల్లను ద్రోణునిరకడకుఁబఱచె. 85
- వ. ఇవ్విధంబునఁ దనచేరువకుం జనినయాదుశ్వాసనునింగనుంగొని మున్నుతైనేయు
చన్నదెసం బుట్టినయగ్గోలాహలంబాకర్ణించు చున్నయగ్గురుం డిట్లనియె, 86

- క. ఏమి యువరాజ విభువకు, సేమమె సైంధవుని సేమి య సేసె నరుండు నీ
కేమిటి కి ట్టిరధిక, స్త్రీమముతో విటిగి తెందుఁ య జొచ్చెద వింకన్. 87
- క. అడుకులు దిన్న ట్లుగునే, కడుపునఁ గుట్టెత్తినపుడుఁ య గడుఁ బజచిలి నాఁ
డొడ లెఱుంగక పాండుసుతుల, నుడిగి మడుఁగవలసె నిప్పు య డొకసాత్యకిచేన్.
- వ. భీమార్జునులబారిం బడి యేమి గాఁ గలవాడ వని పలికి యలుక వొడమిన
సంత నిలువక. 88
- చ. మఱచితె యానభా భువనమా న్య గుణో త్తర యజ్ఞ సేని నీ
వఱచినపాటుఁ బాండవులఁ య బల్కినపల్కులు నాఁటికొవ్వు నే
డైఱయును నెందుఁ బోయె రణభీకుల వారల నల్లఁ జేసి నీ
గ్గటి తుది నిట్లు లైతి తగు య నక్కట తియ్యన గావె ప్రాణమల్. 90
- ఆ. బ్రదుకఁ దలఁచి తేనిఁ య బాండునందనులకు, వింక నై నఁ బుడమి య యిచ్చునట్లు
గాఁగ నన్నతోడఁ య గార్జుంబుఁ జెప్పు మ, వ్యేడఁగు భీష్ముబుద్ధి య వివక చెడియె.
- వ. ఇట్లు సేయఁ జాలవై తేని. 92
- క. ఎట వోవ వచ్చు నిను ముం, దట నిడుకొని పోర నున్నరగురాజుల నె
క్కటి దోలెడిసాత్యకి నీ, వట దఱుముడు గాక యొడుంగ య నగునే నీకున్. 93
- క. అనుటయు నతండు వినియును, విసనిచెవులు సేసి మగుడ య విక్రమమునకున్
గొనకొని యేమియుఁ బలుకక, చనియె శినిప్రవర¹వజ్జ య సమరంబునకున్. 94
- వ. తదనంతరంబ యాచార్యుం డవార్యదోర్వీర్యంబు మెఱయం దఱిమి మెఱుంగు
వాలమ్మలవేడిమి నూపిన. 95
- తా. పాండుయొవరసూనుసైన్యములు దర్పం బేడుకన్ వీరకే
తుం డుగ్రంబునఁ దాఁకి యగ్గురుని సూత్రు నొంచి యేనమ్ము లు
ద్దండుం డై తన వాడ నేయుటయు నాతం డల్లి దీప్తోజ్జ్వల
చ్చండాత్త్రంబునఁ గూల్చె నాద్రుపదసంభాతున్ మహోదగ్రతన్. 96
- వ. ఇట్లువీర కేతుండు వడినం గినిసి యతనియన్నలుం దమ్ములు నగుచిత్రకేతుం
డునుసుధన్వండును జిత్రవర్మయుఁజిత్రరథుండును ద్రోణురథంబు బాణ
మయంబుసేసిన నతండు. 97
- క. వారలరథ్యంబులద, త్సారథులం బొడవడంచి య ధరఁ దొరఁగించెన్
వారిశిరంబులు పువ్వు ల, వారణమెయి డుల్చుగంధ్రవహుఁడుంబోలెన్. 98
- వ. అప్పు డాలోకించి ధృష్టద్యుమ్నుండు గెంజాయ రంజిల్లుకన్నులం గన్నీ కొలుకఁ
గవిసి కుంభసంభవునురంబునం గూరనారాచంబులు సొనిపిన మనమూఁకలు
హాహాకారంబు లెనఁగ నతండు మూర్ఛిల్లిన నప్పాంచాలవరుండు. 99
- తే. పలకయును వాలునుం గొని య యలఘుజవము

మొదలు నేలకు లంఘించి య మొలుగు మొదలి

నట్లు నని తల గోయుట య కప్పించి

యెగిరె నగురు తేరిపై య కేపు మొదలు.

100

వ. అంతటం దెలిసి యాచార్యుండు దైత్యధురంధరుం డై యెదురు గదియం బడి నప్పటికి సాధనంబు లగుజేవకొలందితూపుల వలని నొప్పించినం గడుడురులు గఱచిన పెగడువడునట్లు మొగతిరిగి యాద్రుపదనందనుండు నిజస్వంజనంబునకు వచ్చి విల్లు గొని పెల్లెసిన.

101

క. గురుఁ డతనిసూతుఁ దునుముడుఁ, దురగములురథంబు ననికేరదొలంగున నా ధరణీసురో త్తముఁడు బం,ధురపాండవసైన్యసముతిఁ య దోలెం బెలుచన్.

102

క. కలశజానితెంపుఁ బెంపును, బలిమియునుం జూచి యపుడు య పాండవృషతనూ జలదెన సైనికు లెవ్వరు, నలపు మొఱసి కడఁగఁ జాలరైరి నరేంద్రు.

103

వ. అట్టియెడ.

104

ఆ. అన్విధమునఁ బల్కి యాచార్యుఁ డట పుచ్చు, నరిగి దున్నసేనుఁ య డాశినిప్ర వీరుఁ దాఁకుటయును య గౌరవపతి ద్రుగ, దునిబలంబుఁ బనిచెఁ య దోడువడఁగ.

వ. ఆనంత ప్రకులలో దంశిమగలు మూఁడువేరథంబులవారు బెట్టు గిట్టిన నావృష్టి వీరుకు పంచశతముఖ్యురధికులం బంచత్వంబునొందించి పెఱచతురంగబలంబుల నెత్తుట జొత్తిల్లం జేసిన నాత్రిగ ర్తసైన్యంబు దైన్యంబు నొంది ద్రోణుడెనకుం బఱచెం బఱచినం బోవక యువరాజు శైనేయుతోడ నానానిశితకరంబుల దురంబు సేయ నతండు.

106

— యిది చతుర్థాశ్వాసము సాత్యకితో యుద్ధంబు సేసి యాడుట —

క. ధనువు దునిమి నవ్విస నీ,తనయుండు పటుశక్తి వైచెఁ య దలఁకక యది ప ల్లునియలుగఁ జేసె సాత్యకి, విను మాతం డతని నొండుగ్రవిలు గొని నొంచెన్.

ఆ. అలిగి కృష్ణులమ్ముఁ య డతనిచాపంబును, సూతుఁ దురగములను య గేతనంబుఁ దునిమిసాగయ నేసిగయును¹ భీమసేను ప్రతిజ్ఞ దలఁచి చంపఁ య దెగక చనియె.

వ. అట ధన్వజభీమనకులసహదేవులు సాత్యకి సేనం దఱియం జొచ్చుట యెఱింగి సైన్యంబులం బురికొల్పికొని ధృష్టద్యుమ్నాదియోధుల మున్నిడికొని తఱిమిన మనవారును మార్కొని పెసంగి రాశైనేయుండును నీసేన బడలువడం జేయుచు మున్నీటం బెరుఁజొఱదఱిసి పోవు తేటంగునంబోవుచుండె నంత నక్కడఁ గవ్వడి యును యుగాంతకాలదుద్రునికై వడి రాద్రరసమును మూర్తి యై తనముచుము మొనల బారినమరు చుండె మోహరంబు మొగంబున గురుండునుం గొంతెను బలంబులం బొరిగొను చుండె నివ్వధంబున నమ్మువ్వరచేతను బ్రజాక్షయం బగు చుండం గురువతి భారద్వాజునాజి యరసిపోవ వచ్చి యచ్చటం బాండవసైనికుల.

1. భీమసేనుని ప్రతిదలఁచి చంపరాక చనియె.

సంరంభంబుఁ జూచి యేచి యొక్కరుండును వలకడచి యమ్మొన వనజవనంబు
సొమ్మువారణంబునుంబోలెఁ దఱియంజొచ్చి భీమసేనుఁ బది బాణంబులను నకుల
సహజేవన్రువదవిరాటద్రావదేయుల సాయకత్తయంబులను గేకయు లేవురను
శరద్వయంబులను ధృష్టద్యుమ్నుని నిరువదింటను శిఖండిని మూటను ధర్మ
నందనుని నైదుమాపులను నేసి మఱియు ననేకసరతురగద్విరదరథనికరంబులం
బలు ప్రదరశతంబుల నొప్పించె నవ్వుడు. 109

తే. అతనిచావంబుఁ గుంతీసుతాగ్రజండు, నఱకఁ బెటవారు వొడివినరనుఱక వారి
నల్లఁ గుంభజుఁ డమ్ములర నెల్లఁదేల్చి, యురవడించి యాసై న్యంబురను బృథంఁచె.
వ. కౌరవవతియు మగిడి యాసైంధవుకడకుం జనియెఁ దదనంతరంబ కేకయమహీ
నాథుండు మాఁకొని. 111

క. గురుఁ డెన్నిశరము లేసిన, వెరవున నన్నింటి నన్నిరవిశిఖంబులఁ దా
మరలిచి బ్రహ్మాస్త్రపరి, స్ఫురణము సూపినఁ దదస్త్రమునన యశంఁచెన్. 112

క. మఱియు నతనిమెయి బాణము, లఱువది గిటికొలుప నాబృహహతత్త్వం డే
డైట నూతు నొంప నాతం, డఱిముఱి నారాచతతుల శ నవ్యభుఁ బొదివెన్.

తే. చిక్కువడఁ జేసి చనుమర శ యొక్కదొడ్డ, నారసమ్మున బిట్టెను శ సరవరుండు
ద్రెల్మిశిశుపాలతనయుండు శ ధృష్టకేతుఁ, డమ్ముహావీరుపై వీక శ నడరి యవుడు

క. పెనుమంట నుఱుకుశలభం, బునుబోలెం గవిసి కోలువులిఁ గోలన్ వే
సినమాడ్కి నేనె నఱువది, సునిశిత బాణముల నశ్వసూతయుతముగన్. 115

తే. బాణుట్టున గటకటఁబడ గురుండు, విల్లు ద్రుచ్చిన నొండొక్కవింట నొంచె
నాతఁ డక్కుంభసంభవుఁ శ డతని విరథుఁ, జేసి యావిలు దునిమినఁజేవ సెవక.

క. గద వైచిన నది ద్రోణుని, ప్రదరంబుల నడఁగఁ దోమరము శక్తియు బె
ట్టిదముగ నతఁ డెరించిన, మదమున నయ్యోధవరుండు శ మడియించె నెవక.

వ. ఇల్లు వికలసాధనుం జేసి. 118

క. అలోనన మెఱుఁగారెడు, వాలికనారసము చేద్రవరుహృదయమునం
గీలించినఁ బొడి వెగయుచు, నేలం బడి తన్నికొని చరనియె జముకడకున్. 119

క. కని యాతనికొడు కడలుం, గనలుం బిరిగొనఁగఁ దన్నుఁ శ గవిసినఁ బొదివెన్
ధనురాచార్యుండు శీఘ్రిం, బున బెబ్బలికొదము లేసిఁ శ బొదివినమాడ్కిన్. 120

తే. పొదివి యవలీల నాతనిఁ శ బాలిముఁ జేయ
నమదగతి మాఱుకొని జర్రాసంధతనయుఁ
డస్త్రగురు నొంచుటయు నతఁ శ డల్లి యతనిఁ
గూల్చెఁ దత్తైనికులు గనుంగొనుచు నుండు. 121

వ. అట్టియెక వడముశి ధృష్టద్యుమ్నుండు విన నివ్వప్రవరుం డప్రతిహతతవ స్తీవుండు

గాకేమి చూపున దహించునట్ల తూపుల పేడిమిం బగట రూపదంచుచున్నవాఁడనిన నాద్రుపదవందనుం డతని చూర్కొనం గడంగునెడ నాతనిం దలకడచి.

ఆ. ఊత్రివర్మ గురునిశ్చాపంబు ద్రుచిన, నేట యొక్కదొడ్డరవిల్లు రయము మెఱయఁగొనియతండుఁ మెఱుఁగులు గిటిగొను, నారసమున వానినామముడఁచె.

ఉ. అప్పుడు చేకితానుఁడు శ్రతాశుగముల్ గురుమేన గ్రుచ్చి తే.
కొప్పుట నూతు నొంచి తురగోద్ధతి మాన్పు నతండు గన్నులకా
నిప్పులు రాలఁ దద్భుజము శ నిఘరబాణహతింబు సేసి వే
కప్పె శరాలి నూతుఁడు దెగక హరు లోబటి గ్రేళ్లువాఱఁగాన్.

124

వ. ఇట్లు విరఘ్నుడై చేకితానుం డోటమి కోర్చి యమ్మెయిన తొలంగె నితైఱంగున.
క. పెక్కండుదొరలు దనవే, రుక్కున రూపఁగ దోణుఁ శ దుద్ధతిఁ దోడ్దో
నెక్కఁగ సితఁడుకుమారుం, డొక్కొయనఁగ ముదుకఁడయ్యునగు తమెఱసెన్.

వ. ఆనమయంబునం బాంచాలపతి యీబ్రాహ్మణుండు వృషభంబులుంబోనిభూపాలుర నెల్లను సృగాలంబుల కాహారంబు సేయుచున్నవాఁడు వారింపవలదే యని కడంగి మొసలం బురికొటిపింనుచు నక్కడం బగుకయ్యంబు సేయుచుండం బాండవాగ్రజుం డాత్మగతంబున.

127

... ధర్మరాజు భీముని నర్జునునకుఁ దోప్పడఁ బుచ్చుట. ...

ఉ. అర్జునుఁ డొంటి వోయె నని శ యక్కడఁ బుచ్చితి బాహుసావి
స్ఫూర్జిత సాత్యకిం బెలుచఁ శ బోవుటయుం గనుఁగొంటి నిద్దఱుక
దుర్జయశత్రుసైన్యములదొందడి నే మయికొక్కొ వి క్రమా
వర్జితవైరి భీముఁడును శ వారికిఁ దోడుగ నేగు పెట్టాకో.

128

క. తమ్మునిఁ దలంచి కృష్ణుని, తమ్ముఁ బనిచె నాతనిం బ్రసంపత్తి తనచి
త్రమ్మునఁ దలఁపఁడ ధర్మజుఁ, డెమ్మెయివాఁ డొక్కొనారె యీయున్నజనుల్.
తే. పెక్కుచోటుల నెఱిగినశయుక్కు లాపు, గలుగునీతనిఁ బరుచుట శ కలుక నేల
యితఁడుగలయనయ్యరువురర కలమివచ్చు, బనుతు నేనలుశోకంబురవాయవలయు.

వ. అని బహువిధంబుల విచారించి నిశ్చయించి.

131

ఆ. భీముఁ జేర నరిగి శ బీభత్సు నీతమ్ము
నని యెలుంగు గళమునందుఁ దగుల
నశ్రు లాలుక మాట శ యట సెప్ప లే డతఁ
డాత్రి సూచి యిట్టు శ లనియె నతఁడు.

132

క. ఏము గలంగినయప్పుడు, నీమహిమయు మమ్ముఁ దేచ్చు శ నీకును గలఁగక
భూమీశ తగునె యివ్వధ, మేమిటఁ బాటిల్లె బుచ్చు శ మేపని కైనన్.

133

చ. అనవుడు నాతఁ డిట్లనియె శ నక్కడ నప్పుడు పాంచజన్యని
న్యనము వినంగ నైన నలు శ సాత్యకిఁ బుచ్చితి నేమి వ్రట్టెనో

- యను¹వెత నివృణ్దైవ భ్రయంబు² దిగంబు³ నీవు వోయి పా
రుని గని సింహనాదమున శ్ర లోదసి నింపుము మాకు నింపుగన్. 134
- క. నీతమ్మగొట్ట రూపసి, నీతివిడుండు సకలసుగుణసిధి మద్భక్తుం
డాని కెడ రగునో యను, చేతోగతి పల్లటిల్ల శ్ర జేయడ తాల్మిక. 135
- ఆ. అనిన భీముఁ డిట్లు శ్ర లనయెఁ దద్రథము ర, భ్యముల సారథిని శ్రరాననంబు
నెఱుంగువతినికొలది శ్ర యెఱిగివయదియ నీ, కేల వగన నిపుడ శ్ర యేను బోదు. 136
- వ. జేవరయాజ్ఞఁ దల నిడికొని చని యాత్మవృత్తులఁ గృష్ణానుజానిం గలసి యిక్కడ
కెఱుక నేయదు నని పలికి పొంచాలనందసుం గనుంగొని కుంభనంభవ్రబలిమియు
నతినిప్రతిష్ఠ తెఱుగును నెఱుగుదు జేమట కుండుము; నాకుం బోక గడ్డంబు
కాదు గా కున్న నేలినవానియాసతి నడవ వలయు ననవుడు నతండు. 137
- క. వినుము భవత్యేనావతి, తనువునఁ బ్రాణములు గలుగ శ్ర ధర్మజాడెనకుం
బనుడెంచువాడెదోబుం, డనఁమానము దక్కి యరుగు శ్ర మర్జునుకడకున్. 138
- వ. అనిన ధృష్టద్యుమ్నపటకుల కూటస్థి యనిలతనయుం డన్నచరణంబులకుం
బ్రణకుం డై యాలించనంబును నాశీర్వాదంబును బడసియున్నయప్పుడు శౌరి
శంఖవిరావంబు వీతెంచిన నవ్విధుం డవ్వయన కి ట్లనియె. 139
- క. విను పాంచజన్యపటుని, స్వన బుడె యిది మఱిది యెడను శ్ర సైరింపక కృ
ష్ణనిరణయు సేయరభనం, బని తలచెద నెయుమెయు శ్ర మధికరయమునన్. 140
- వ. అనవుడు నవిశేషకల్పితం బగురథంబురవంబును దూర్యవినదంబును దనసింహ
నాదంబును జెలంగ విశోకునిసారభ్యసామర్థ్యంబున రిభ్యంబులు నెఱయ మెఱ
యం గదలి గొనయంబు సారించి కురుబలంబు నవలోకించుడు నడరునవ్వడ
ముడిం దలపడి నీకొడుకులు మశ్వల చిత్ర సేన కుండఁగది వివింశతి దుర్ముఖ దున్న
హులును వికర్ణశలపిందానువిందసుముఖ దీర్ఘబాహుసుదర్శన బృందారకులును
సుహస్తసుపేణదీర్ఘలోచనాభయరాద్రకర్మసుశర్మదుర్విమోచనులును వివిధవి
శిఖంబులు వరంగించుటయు లేళ్ళమింజూచి పొంగుసింగంబుచందంబునంజెలంగి
యాశరంబులు వారించుదు వారిం గదిసి బృందారకుం డెగఁజూచి యభయ
రాద్రకర్మదుర్విమోచను లనుమువ్వరను మూడువెడందతూవులం దునిమిస. 141
- క. చలమునఁ బోవక పెనఁగిన, నల వేర్పడ నతండు విందు శ్ర ననువిందసుశ
క్తులఁ జంపి సుదర్శను బె, ట్టిలపైఁ బడి యవుడు సావ శ్ర నేసె నరేంద్రా. 142
- క. పెఱవారు వెఱచి నలుగడఁ, బఱచిన వాయుసుతుఁ డార్పి శ్ర పఱపె రథం బా
తెఱపిన యరుగుట గని గురుఁ, డుఱక యతనిఁ దాఁకి కప్పె శ్ర నుగ్రాశ్రములన్. 143
- వ. ఇట్లు నిలువరించి నిటలంబున నారాచంబు నాటించి యక్కుంభనంభవ్రండు
దనమనంబున వీడు వివృచ్చనల్ల న న్ననునరింపఁ గలవాఁ డని తలంచి య
ప్రవనతనయు నుద్దేశించి. 144

- క. నను గెలిచి కాక నీ కి, మొన నొకఁగా నెట్లు వచ్చు క మును నీతముం
డనుమతుఁ డై కాదేచోరఁ, గనియె ననుచు నచఁకు గన్పూర్వగఁగెంపారన్.
- క. నరుఁ డొకరథికునియనుమతిఁ, జొరఁ దలఁచునె ముఁజనన క సురబల మైనం
దెరలిచికోని విచ్చలవిడి, ననుగూ దనచలచిడఁకు క పది యుల్లుండెన్. 146
- చ. ప్రియములు పల్కి ని న్నననరంపఁగఁ బొందు గాఁడు సుము దు
ర్జయభుజశక్తినిర్మథితశత్రుఁడు భీముఁడు గాని నీవు దం
డ్రియు గురుఁడుం బ్రియఁడు నని క ప్రీతి యొనర్చెనఁ బూని నైరికి
జయ మొనరింతు గాక యని క సైతున దర్పము నూపకుండునె. 147
- వ. పని పలికి. 148
- మ గద సారింది చెలంగి వైచిన భుజాగర్వంబు సాలించి య
ముదుకం దుర్వికి దాటి పోయె నది రక్షుల్ మింటఁ జర్వంగ బె
ట్టద మై మోయుచు వచ్చి బల్బిడుగుహాశక్తిం దాఁకుడన్ గుట్టముల్
నదిసెన్ సారథి మ్రగ్గఁ దేరు వొలిసెన్ క సైన్యంబు భీతిల్లగాన్. 149
- వ. అప్పు డమ్రేటిమగండు. 150
- క. మనమూఁక దఱిసి యద్గతిఁ, జనఁజన నీవందనులు వెనఁ దాఁకియు ను
బ్బినయతఃపీఠ కోర్వక, కనుకని సిగ్గు సెడి పాఠ్యగా గురుఁ డంతన్. 151
- క. ఒండొక తే రెక్కి నముద్గండఁగ జరి భీమసేనుఁ క దాఁకి శరము లొం
డొండ నిగిడించి నొంచిన, గండడఁగక యతఁడు గనలరగదిరినమదితోన్. 152
- చ. అరదము డిగ్గి యప్పటుశ్రరావళి కోర్చి మొగంబు వాంచి న
త్వరుఁ డయి వాన పైఁ గురియ క పంచినమస్తక మొప్పు బోవునుం
దరవృషభంబులీలఁ జని క దర్ప మెలర్పఁగ నొక్కచే నొగల్
వెరవునఁ బట్టి తేరు ప్రజర విస్తయ మందఁగ వీచి వైచినన్. 153
- యి భీముఁడు ద్రోణాదిరథికుల సతిక్రమించి యర్జునుఁ జేరబోవుట. యి—
- ఆ. నుగ్గునూచ మైన క న్గురుఁ డొండొక యరద మెక్కి యల్ల క సరిగె నేన
మొగమునకు రయంబు క మిగుల విశోకుఁడఁ, దేరభీముఁ డెక్కఁడ దేరు ప్రీతి.
- వ. అవ్విధంబున ధనురాచార్యు బెట్టు వఱచి బిట్టు ననునాబెట్టిబిరుదున కెదుర్పం
జాలక భోజబలంబును గాంభోజానీకంబును యవనాదిమైచ్చసైన్యంబులునుం
బనులు వులికిం బాటుతెఱుగును గలంగి వఱచె నట్లప్రతిహతగతిం బోయి
సాత్యకినమరోల్లాసంబు గనుంగొనుచు నట్ల కడచి యవ్వడముడి దివ్యరథంబు
మెఱయఁగౌరవ్యయోధులతోడంబెనంగునవ్యసాచిం జూచిసింహనాదంబునీసిన
నతనిం గనుంగొని ప్రియంబున నయ్యురుకుండును హరియును గర్జరవంబుల
గగనంబు నినిచి రమ్మహారావంబు లొకర్ణించి యుధిష్ఠిరుండు భీమునంజ్ఞాపనం

బునకు సంతృప్తాంతరంగుం డై తనలోనన యతని నగ్గించి యన్నరనారాయణుల
యెలాంగులు విసంగనుటకుం బొంగుచు నప్పార్థుండు దనప్రతిష్ఠ నెఱసి వచ్చి
తన్నుం గొంగిలిండుకొనుటంగోరుచుం గౌరవపతి యిమ్మొయిందమ్ములుబంధులుం
దెగం బొలియుట దెలిసి యయినను దీరునకుం బుచ్చి యున్నవారి నైనం
గాచికొనునొకో యని యూహించుచు గయ్యంబు సేయు చుండె ననిన విని
ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కిట్లనియె. 155

అ. ఇట్లు సింహనాద శ్ర మిచ్చిన భీముని; మార్కొనంగ మగఁడు శ్ర మనబలమునఁ
గలిగెనే మదాత్మరజులఁ గాల్పఁ బుట్టిన, చిచ్చు వాఁడు వానిఁ శ్ర జెనయు టరిది.
చ. అనవుడు నాతఁ డిట్లు లను శనమ్మనుజేంద్రున కప్పు కర్ణుఁ డ
య్యనిలతనూజ మార్కొని రయంబున వింశతినాయకంబు లే
సిన నతఁ డేడతొమ్మిదులు శ్ర చెచ్చెర నేసి సిడం బొకంట నే
వునఁ గుదియించె నారథిక్రపుంగవు లట్లు దొడంగి యుద్ధతిన్. 157

వ. బెనంగునెడ భీమసేనుండు. 158

క. సూతసుతువిల్లు ద్రుంచిన, నాతఁడు బలువింట నొంచె శ్ర నతని వెన మరు
త్సూతి యదియుఁ ద్రుంచుచుఁ ద, త్సూతునిఁ దురగములఁ ద్రుంచెద్రుద్ధమలీలఁ.
అ. విరథుండు యతండుశ్రవృష్ణసురథ మెక్కఁ, బాటుటయును గలఁగఁగబాతె సేన
లట్టియెడ నృపాలుఁ శ్ర డాచార్యుపాలికిఁ, జనియెఁ దేరు దోలికొని రయమున.

— శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము ద్వాదశాధ్యాయము —

వ. చని యడిచిపాటు గదుర నతనితో ని ట్లనియె. 161

క. నరుండును సాత్యకియు వృకో, దరుండును మనసేనఁ గలఁచెదరు సైంధవుఁ జే
రిరి నీకుఁ దగునె నరునిం, జొరనిచ్చితయేని వారిఁ శ్ర జొరనీ ననఘా. 162

క. సమరంబున నీ వోడట, సముద్ర మింకట జయించె శ్ర సాత్యకి గురుఁ గ
య్యమున నని యెనఁగుజనవా, దమ మేలుగఁ దలఁచితొక్కొక్కధనురాచార్యా.

క. ఈభంగి నీ వడంగుట, మాభాగ్యము గాక యింక శ్ర మాటలు వల దీ
తోభం బెట్లు లుడుగుఁ జెవు, మా భవదీయబలశౌర్యమతులకుఁదగఁగాన్. 164

చ. అనవుడు నాతఁ డిట్లు లను శ్ర నక్కడ నిక్కడ నొక్కరూపునఁ
మన మొన కై నయాయెడరు శ్ర మాన్వగ నోపినయంత మాన్వద
న్వినుము విశిష్టశార్య మవశనీవర సైంధవుఁ గాచికోల య
ర్జునునకు నీకునుం గలిగె శ్ర జూదము నాఁ డధికంపుటాడ్డుగాన్. 165

క. మును శకునిబుద్ధిమై గెలి, చినయది యస్థిరపుగెలుపు శ్ర సెడ కీజూదం
బున వెడలఁబాటునూవే, మనవెరవును లావుకలిమి శ్ర మనుజాధీశా. 166

వ. కావున నీవు సుస్థిరోత్సాహుండ నై సాహాయ్యంబునకు నదైన సున్నకర్ణాదులం

- గొని కవ్వడి మొదలగునమ్మువ్వరకుంజాలి¹సింధురాజరక్షణంబు నిర్వహింపు మేను
సేనాముఖంబున నెలిచి తక్కినయందఱ నిలువరించుట మేలునీతో వచ్చుట కర్హం
బు గాదు పో మృనుటయు నతండు మరలి తన్నుం దాన పురికొలిపిగొనుచు నట
సనియె నప్పుడు యుధామన్యుండును సుత్రహాజుండును యున్ను పృతపర్మచేత
నివారితులై నరునితోడ నుటుమం జనక కెలని కుటికి యజీముటి మనమొన దె
రల్చికొని బయలికి వెడలి కపిధ్వజగాంధీవగుణరావంబులకతంబున నతనియున్న
యెడ యుపలక్షించి తిరిగి వచ్చి బలువున మనబలంబు వాయు బాపికొని చొచ్చి
వివ్వచ్చుం జేర వచ్చుచున్నం గని యక్కురుభిభండు వారల వారింపం గడంగిన.
- క. ఆయిరువురతో నజ్జన, నాయకునకు నయ్యె దారుణం బగురణ ము
దాయతనృపచాపము రో, నాయ త్రత సుత్రహాజు శ డార్పుచుఁ దునిమెన్. 168
- తే. తునిమి తోడన యుర మాడ శ సునిశితాశ్రు
చయము నిగిడింప రాజొండుశచాప మెత్తి
యతనిహాయముల సారథి శ నవనిఁ గూల్చె
నాతఁ డరిగె యుధామన్యునరదమునకు. 169
- క. అరిగి తురగముల నూతుం, భారిగొన విరథుఁ డయి నృపతి శ పాలివోవక యు
ద్ధురగతి గద గొని చని త, త్తురగంబుల సారథిని జిరదుర్బలు సేసెన్. 170
- తే. రథము డిగ్గి తొలంగి రారథికు లమ్మ, హీనుఁ డేతెంచి యెక్క ముద్రేషుతేరు
వారు సీయోధు లిరువుర శ బారిసమరి, మారథము లెక్కి యష్టనుఁడ జేరఁజనిరి.
- వ. అనుటయు నాంబికేయండు నంజయున కిట్లను మనవారెల్లం గర్హుండు గొంతే
యుల గెలుచు నని యానపడుదు రాధర్మతనముం డాతనిమాటోపంబు దలంచి
రే లెల్లను గన్ను మూయండు. 172
- ఆ. అట్టిజెట్టి యనిల్యపట్టిచే విరథుఁడై, పోయి పోయినట్ల శ పోయెఁ గాని
మరలి కయ్యమునకుఁ శ జొరఁ డెట్లు లాతని, లెజఁగు సెప్పునాకుఁడ దేటవడఁగ
- చ. అనవుడు నాతఁ డిట్లు లను శ నన్నరనాథున కట్లు నూతనం
దనుఁ బొరిపుచ్చి భీముండు మృదంబున నస్తునుదిక్కు వోవఁగాఁ
గని యతఁ డాయితం బయి త్రగం దనచే రెలుగెత్తి పిల్చె నా
ధ్వని విని యావృకోదరుఁ డురదగ్రగతిన్ మరలెన్ మహిశ్వరా. 174
- వ. అట్లు దాక్కొని యర్కప్రతాపు లగునయ్యురువురు నొంకొరుకరంబులు దూ
లించుచుఁ దురంగంబులయంగంబులం దూపులఁ గీలించుచు సారథుల జెట్లు
వజ్రచుచుఁ జాపంబులు విఱుచుచు మైముఱువు లఱువ్రస్క సేయుచు మేళులు
నెత్తుట జొత్తిల్లఁ జేయుచు నొంకొరులకు వేడిమి సూపి మేళునం బెనంగునెడ
నయ్యనిలతనయుండు. 175

- క. విలు దుమురు నేసి గుట్టంబుల సూతునిఁ బిలుకుమార్చి య భుజగనిభశేరం
బులఁ జేప్పటిచిన సి గ్గటి, కలఁగి పఱచి యొందురథముఁ య గర్జుం డెక్కన్. 176
- క. అన విని ధృతరాష్ట్రుం డి, ట్టను నమ్మినబంటు పిటికి యై యిటు పఱవం
గని మందబుద్ధి దుర్యోధనుఁ డే మని తలఁచెనొక్కొ య తనచి త్తమునన్. 177
- వ. అది య ట్లుండె నాకర్ణునిబింకంబు పిదప నె ట్లయ్యె ననవుడు సంజయుం డతని
కి ట్లనియె. 178
- తే. ఆననంబునఁ గ్రోధమృహానలంబు, భీమణముగ రాధేయుండు య భీముడెనకు
మరలియరవడిఁగ వియ నయ్యురువురకుమ, హాద్యుతంబగుసం గ్రామృమయ్యెనధివ.
- క. బలుడేగలకై వడి బె,బ్బులులపగిది మ త్తకరులకృపాలిక దర్ప
జ్వలసింహంబులచాడ్చిన, నలవుఁ జలము మెఱయఁ బెనఁగి య రారధికవరుల్.
- క. పెనఁగు నెడం గర్జునిది,క్కునఁ జతురంగములు బెట్టుగోల్తల నాభీ
మునిమీఁదఁ గవిసి మంత్రిం,చినయట్టులు గూలె నతనియేటిబలువునన్. 181
- వ. అనవుడు నాంబికేయుండు. 182
- క. తొడరెడుకొలఁదియె వానికి, వడముడేభుజవిక్రమంబు య వారల మన మె
వ్వుడు వినమొ కర్ణువినమే, యడిబీరపుఁదులువ గెలుచున తెసాండవులన్.
- ఉ. సూతసుతుండు పాండునృపవ్రసూనులఁ బోర జయించు నంచు గ
ర్వాతిశయంబునన్ మనమృదాంధుండు కృష్ణుఁ దృణీకరించి సం
ప్రీతిగ సంధి సేయఁడ యుగపేతకళంకులు వారు వారి కే
లా తగ వేది దైవము ద్రులంచు రణంబునఁ జేటు సంజయూ. 184
- వ. తానును దమ్ములం జెడుదు రింతియ 1 కాక (యొండు గలదే) యది య ట్లుండె
భండనంబుతెఱంగు పెప్పు మనిన నమ్మెనుజపతికి నాసూతసంభవుం డి ట్లనియె.
- చ. సమసినఁసేన జూచి రభయంబునఁ గర్ణుండు భీముఁ గిట్టి ద
ర్పము సిగ్గుకొత్త ముప్పదిశ్రరంబుల నొంచినఁ గెంపుసొంపు వ
క్రమునకు నొప్పు సేయఁగ న్యతండు వెనక్ విలుద్రుంచి సూతుప్రా
ణముఁ గొనినం జలం బెనఁ బెనంగొన వాహనచోదకుండు నై. 186
- వ. అతెండు శక్తి వైచిన. 187
- క. ఎనిమిదితునియలుగా నది, దునిమి మరున్నందనుండు య తొమ్మిదిశరముల్
తను వాడ నేయ బలువిలు, గొని యన్నియ కర్ణుఁ డేసె య గూర్జరాస్త్రంబుల్.
- క. వాని నెడ నఱికి యుప్పవ,మానతనూధవుండు నిశిత్రమార్గణములు పై
పై నిగిడింపఁగ రాధా,సూనుండును సాయకముల్యసోనలు గురిసెన్. 189
- క. చెలఁగుపటుసింహనాదం,బులు ఆంకెలు గాఁగ వారు య పొలిచిరి వృషభం
బులక్రియ నొండొరులకు మా, ర్మలయుచుఁ దాఁకుచు నుదా త్రరథసోజ్జ్వలులై.

- ఉ. అత్తటి గర్జవిల్లును హ్యయంబులు నుగ్గుగ నేసి నెత్తుబ్బ
జొత్తిల మేన బాణములు య సాన్ని మరుత్తుతుఁ డాచ్చెనార్చినం
జిత్తము దల్లడిల్లఁ గురుసంహుఁడు దుర్జయఁ బన్న నారఁ డ
త్యుత్తమసాహస ప్రకటితోద్ధతి నాజగజ్జెట్టి దాకినన్. 191
- తే. బలము లచ్చెరు వంద నట్లులవు మెఱుగు నీసుతుఁ డనిలసుతుఁడాఁకినశితసాము
కములనొప్పించిరథతుర్రాగములనొంచి, సూతునోనే మఁగ్రోధవిస్ఫూర్తినతఁడు.
- క. తురగములతలలు సూతుని, శిరము నతనిమ న్తకంబు య శితశరవట్టు
స్ఫురణమున ధరణిమి ఁదం, దొరఁగించెం గర్జుఁ డేమృత్యోఁ గనుఁగొనఁగాన్.
- వ. ఆలోనన సూతసూనుండు రథంబు నన్నద్ధంబునేసికొనినవాఁడగుట నప్పాంతున
యం దలవడియె నమ్మేటిమగలు కోపంబులు నాటోపాబులు బలంబులుఁ జలం
బులు శౌర్యంబులు ధైర్యంబులు మెఱయుతెఱఁగునఁ జెనంగి రట్టియెడ. 194
- మ. ఖరనారాచము భీమువడిమున నాకర్ణుండు లాహబలా
భరణుం డై నిగిడింప నుచ్చి చని భూభాగంబు నాటంగ నా
తురతం బొంద కతండు నిఘ్నరగదం య ద్రుంచెం దురంగంబులన్
ధరణిం గూల్చి ధనుర్విలాస మలరం య దత్తూతుసిం గేతువున్. 195
- మ. విరథుం డయ్యును రాధనందనుఁడు దోర్వీర్యం బవార్యంబుగా
శరజాలంబుల భీముఁ గప్పట మహాశ్చర్యంబు గావించె భూ
వరుఁ డంతం దనతమ్ము నారథికుఁ గావం బంచె నాదుర్ముఖుం
డు రయం బారఁగఁ దాఁకె భీమునకు నాటోపంబు వీపివఁగన్. 196
- క. అయ్యంగరాజుతోడం, గయ్యము సేయుచును దుర్మృఖప్రాణంబుల్
నయ్యనఁ దొమ్మిదియచుట్రుల, గ్రయ్యక డయ్యక యులేండు య గొనియె నరేంద్రా
- వ. ఇట్లు భవదాత్మజుండు పడుటయు. 198
- ఉ. ఆతనిఁ జూచి కన్నుగవ య నశ్రులు గ్రమ్మఁగ సూతసూతి శో
కాతురుఁ డై తదీయరథ య మల్లన యొక్కఁగ భీమసేనుఁ డు
ద్వ్యోతిత హేమభూషితచక్రతుర్దశమార్గణవిద్ధుఁ జేయుడు
స్థాతశరంబు లన్ని వెన య నాటె నతండును దద్యుజంబులన్. 199
- వ, దానం గనలి యనిలతనయుండు. 200
- ఆ. వాఁడినారసములు య మూఁడు కర్ణుతోమ్ము, గాఁడ నేయ నాన య గడచి నొప్పు
భయముఁగదురఁజేయరయమునవరదంబు, దోలికొనియతండుదొఁగఁబాటె.
- వ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కి ట్లనియె. 202
- క. విను పౌరవము నిరర్థక, మనుమానము లేదు డైవ య మధికంబు మరు
త్తనయునిచే నారాధా, తనయుం డి ట్లగుట నెవ్విధంబునఁ దలఁవన్. 203
- క. అ ట్లన నేల ఘోషాబు, పట్టికి సురఖచరదనుభవన్నగులును మా

204

ర్వెట్ట రనినఁ గర్ణాదుల, కెట్టు నిలువ వచ్చు వానిరయెదురం దిర మై.

క. పాండవుల గెలుచు నాజి నితం డని యగ్గించు నూతనతనయుని మత్పు
త్తుం డతఁడు భీమునేపున, గం డడఁగినఁ జూచి మనసు శ గండక యున్నే. 205

క. వినఁడె జరా సంధాదులఁ, దునుముట మనదుర్జయుండు శ దుర్మఖుండును భీ
మునితోడఁ బెనగువా రే, మని కర్ణునిఁ గావఁ బనిచె శ నబ్బలకులన్. 206

క. పవనజఁ డొక్కఁడె వెఱపాం,డవులును సాత్యకియు హరియు శ డాతురె యుగ్రా
హవమునఁ బ్రాణము లావున, నవిజయ్యలు వారిఁ దొడర శ నగునే తనకున్.

చ. అని పలుమాట లాడటయు శ నమ్మనుజేంద్రునితోడ నాతఁ డి
ట్లను విష మెత్తి క్రోలి యిది శ యంగము నారటపెట్ట నన్యులం
గినిసినయట్ల మీఁదు పరిశ్రమింపక యమ్మొయి నీవు పాండునం

దనులకుఁ జెట్టవై హృదయతాపము వచ్చినఁ బల్కె దొండులన్. 208

వ. ఊరక బనరంబు తెఱంగు వినుము నీతనయులు దుర్మర్షణుండును దుర్మదండును
దుస్సహుండును విజయుండును విచిత్రుండును గర్జనోటమి సయిరింపం జాలక
వడముడిం దొడరి తూపు లడరించినం జూచి యానూతనూనుండు దానును
నతనిపయిం గవిసి యేసినఁ దద్విశిఖంబుల వారించుచు మారుతనందనుండు.

ఆ. ఏచి కురుకుమారు శ లేవురఁ దురగసా,రభులతోడఁ గూడ శ రయము మెఱయ
వసుధఁ గూల్చి మెఱుంగువాలాచుతూపులా,తాఱునిగుడఁజేసియద్భుతముగ

క. అనిఁ బడినరాచకొడుకులఁ, గని కర్ణుం డేటిబ్రతుకు శ గా బ్రదికెద నే
నని యింక నెన్నఁటికి పలా, వని భీముని నొంపవలదె శ యని తెం పెనఁగన్. 211

ఆ. కదిసి డెబ్బదేనశ్రకాండంబు లాతని,మేనఁ బఱపి యుబ్బు శ మిగిలి నవ్వ
నతఁడు నూటయేనుశ్రవితవిశిఖంబుల, నతని నేసి చావ్రయప్పిఁ ద్రుంచె. 212

మ. రయ మారక బలువిల్లు వుచ్చుకొని యారాధాసుతుం డేయ దు
ర్జయుఁ డమ్మారుతి వొంగి నూతుని వెనం శ జానేసి విల్ ద్రుంచుచుక
హయసందోహము గూల్చి హాస్యమునకు శ హాసంబు సేయక గద
న్యాయదాకారత వైచె నాతఁ డది భగ్నం బయ్యె నాభీముచేన్. 213

వ. ఇట్లు గద ద్రుంచి పైపై నేయుపావనిబరవసంబునకుం దెరలక యొండుకొదం
డంబు గొని కర్ణుం డతనితనత్రాణంబు దునియలు నేసి పెల్లెసీన్ నతండును
దదీయకంకటంబును భుజంబును కేదించె నిప్పురుసునఁ బాదచారి యై పెనంగు
నయ్యోధవరుం జూచి భూవరుండు నత్వరుం డై పనుపం జిత్రవిచిత్రచిత్రాక్ష
చారుచిత్రులును జిత్రధ్వజచిత్రాయుధచిత్రకర్ములును ధర్మపుత్రానుజం దాఁకిన
నతండు మహావాతపతితభూరుహప్రతతిభంగి దోష నక్కుమారనప్తకంబును
రథనప్తిసారథినహితంబుగాఁ బొడవడంగం జేసె నానందునఁ గల్పితన్యందనుం

డై యానూతనందనుం డప్పాండునందనునిపై నురవడించిన. 214

క. అఱిమఱి నిరువురశరములు, తఱుచుగ నొండొరుల బెట్టు శ దాఁకిన నయ్యి
ద్దఱు నెత్తుటఁ దోఁగి కడుఁ, వఱలిరి కల్పాంతనవదిశ్చాకరులక్రియన్. 215

క. అరదములు చిత్రగతులం, జరియింపఁగ దైర్యములును శ శౌర్యంబులు ను
ద్ధరబాహావీర్యంబులు, సరి యై మెఱయంగ నధికశనంరంభములన్. 216

ఉ. ఒండొరుమీఁద సాయకము శ లొక్కమొగిం బరఁగింతు లేవుమై
నొండొరుబాణములే నఱకి శ యుద్విపయన్ నెఱయింతు రుగ్గులై
యొండొరుమేనులన్ శరము శ లుచ్చి చనన్ నిగిడింతు రిట్టులు
ద్దండతఁ బోరి రాఱనిమృదంబుల నొండొరు మీఱునానలన్. 217

క. మరుదాత్మజఁ డేచిన న,న్నరుఁడు హరియు సంతసంబునం బొదలుదు రు
ద్ధరతం గర్ణుఁడు మిగిలినఁ, గర ముబ్బు విభండు దమ్యశ్శగమియుం దానున్.

తే. నూతనందనునకు నెడ శ సొచ్చి చొచ్చి, సమదుఁ డగుభీమసేనుచేత జచ్చి చచ్చి
బలములఱుగనాకర్ణుండుదొలఁగిపోవఁ, ¹జూచుఁదెగిపోఁడువడిననీగ్రసుతులఁజూచి.

వ. శోకంబునం గోపంబునం గర్ణవిక్రమాటోపంబు దీపించిన. 220

క. గొడుగునను వింటిక్కమ్ముల, సిడమున నరదంబునందు శ సెల లవిసి జడుఁ
వడి నిగిడెడుచాడ్చున న,వృడముడిదెన నమ్మా లడరె శ వసుధాధీశా. 221

క. దానికి మనమున నించుక, యైనను దలఁకక నమీర్యణాత్మజఁ డవి పై
రానీక నిలిపి యతనిం, దా నిరువదినారనములఁ శ దలరఁగఁ జేసెన్. 222

వ. అప్పుడు. 223

క. మనవారు వారివారలు, ననిలతనయువిక్రమంబు శ నగ్గింప సుయో
ధనుఁడు దనయొద్దియోధుల, ననుజలనుం గర్ణుఁ గావుం శ డని పనుచుటయున్.

—→ భీమసేనుచేత శత్రుంజయూది కురుకుమారులు నమ్మట. ←

వ. అప్పుడు శత్రుంజయుండును శత్రునహుండును సుదేహుండును మదనుండును
ద్రుముండును జిత్రబాహుండును వికర్ణుండును గర్ణరక్షణావహులై కడిమి వెల
యఁ దలకడచి యొక్కట భీమసేనుం దాకి ²ధరాధరంబు సంబుధారలం గప్పు
జలధరంబులచందంబున నతని నతినిబిడశరవరంవరలం బొదివినం బెరిగిన
దర్పంబునం బొదలి యతండు దృఢైకముష్టినిర్మక్తమార్గణస్తకఙ్కెన వారిం
బిలుకుమార్చి యార్చిన నాసింహనాదంబు విని ధర్మతనయుం డది విజయాగ్ర
జండు నిజవిజయం బెఱింగించుటగా నెఱింగి మనంబునం బొంగి ద్రోణుడెనకుఁ
దఱిమి కయ్యంబు సేసె నట్లు పలువురుదమ్ములు మోలిన న దుర్యోధనుండు దన
మనంబున జూదంబునప్పుడు విదురుండు సెప్పినట్ల యగుచున్న దని విషాదంబు

నొంది యానభ నమ్మెయిఁ బొంకవులం బణించినపాపఫలం బనుభవించె ననవుడు
వై చిత్రవీర్యుండు. 225

క. గతవృత్తములకు వగవం, గత మేమి యతండు వెట్టి క కార్యము నాదు
ర్మతిఁ దప్పి నోర్చి కొడుకుల, కత వినియెడఁ జెప్పు చెప్పఁగలయది యెల్లన్.

వ. అనిన నతనికి నంజయుం డిట్లును నట్లనిలజం డార్చినం బేర్చి కర్ణుండతనివయింగవిసి
ఘోరసంగ్రామంబు నేయుచుండ నీసేన భీమసేనుఁ జాట్టుముట్టిన నతండు బెట్టి
దంబు లగుభల్ల ప్రముఖబాణంబులఁ గేతుచ్చత్రచామరంబులు సూరభరథరథ్య
రథికావయవంబులుఁ దురంగమాతంగసుభటాంగంబులుఁ దునియి లై తోరఁగి
పెరుంగఁ నెత్తురుటేటులవెంబడిం బాటం జేయుటయుఁ బతితశేషం బగునబ్బలం
బిరుగెలంకలం దొలంగి యుపపెట్టునేల కవుల నని చూచుచుండె వెండియు
రాధేయుండు రయంబున నతనిం దాఁకి పోరె నట్టియెడ నహ్మారుతనందనుండు.

క. ఆభీలఁ గర్ణునిక, గ్రాధరణము చుక్క వడినకయెట్లు వడఁగ నం
శోభితశరమున నేసి మ, హాభల్ల మురిసెన్ఫలముకై క నాడఁగ నేసెన్. 228

క. ఆలోనన యారధికుని, ఫాలనలి ²నోలి నెనయఁ క బదినారసములే
గీలించిన నవి యచ్చట, నీలోత్పలమాలవోలె క నెఱయం బాలించెన్. 229

తే. అలిగి బాణశతంబున క నాతఁ డతని, నొంచె నవ్వీరుచాపంబు క ద్రుంచె నతఁడ
వఱపెబలువంటఁగర్ణుండుకవలుశరములఁ, బట్టపవలింటినూర్చునిక ప్రభలువోలయ .

వ. ఇ ట్లేయ నాసూతనందనువిల్లు విదుర్పు దోపక గుడుసువడటఁ జక్రాకృతిం బా
లుచుననలశిఖలచెలుపు దాల్చె నట్టిరయంబునకు భయంబు గొనక భీముండు
నిగిడించు హేమలిప్తనారాచధారలు గగనలక్ష్మీకనకాభరణంబులచెన్ను చేకొ
నియె నవ్వుడు కోపంబు రూపంబు గైకొన్నకై వడి నుదీర్చుం డై యక్కర్ణుండు.

చ. పవనజాచాపముక హరులగ్రవగ్గములుం దునుమాడి కాఁడితో
నవి పెనఁగాడఁగా వెడఁదకయమునఁ గేతువుఁ గూల్చి సూతుమే
నవియఁగ నేసినం బఱచె క నాతఁడు ఫల్గునుచక్రరతులే
రివెనుక కుగ్రశక్తి యడఁగించెఁ జలింపక భీముఁ డ త్రవీన్. 232

క. అది సూతనందనుఁడు దొ, మ్మిదిశరములఁ దునుముటయు నకమీరసుతుండు బె
ట్టిదముగ వాలుఁ బలకయు, న్మదమునఁ గొన నతఁడు పలక క నఱకెనఱకినన్.

మ. కరవాలంబున వైచి యారధికునిల్ క ఖండింప నొండొక్కని
స్థురచాపం బతఁ డెత్తునంతకు జవాబోపంబుఁ గోపంబు మ
చ్చరముం దేటవడక వియచ్చరులు మెచ్చక భీముఁ డాసూతనూ
తిరథం బల్లలనాడ దానివయికిం క డెం పొప్ప లంఘించినన్. 234

వ. అతండు కేతనంబునకుం గుదురుగాఁ బెను పొనరం గావించినవీతంబు నడుగున

నొదింగినం దేరివయి నతనిం గానక భీమసేనుండు నలుదిక్కులుం బరికించి యతని
పాటుటయు లేకున్న నయ్యరజంబు క్రిందఁ మాత్రఁ నతనిం బట్టికొను
వాడై డగ్గ నులుకుటయొం దోకన తోచి రాధేయూడు రథచిత్ర గతులు మె
ఱయరయంబారఁ బెక్కునారాచంబు లొక్క మొగిం దనువునఁజూసువును నేచిన
నయ్యనిలతనయండు సాధనవైకల్యంబున వెడంగువడియును వెన్నీక మున్ను
వివ్వచ్చునిచేతం జచ్చినసామజంబుల హయంబులఁ బుచ్చికొనిడాచేతనొడ్డుకొనుచు
వలచేత వైచుచుఁ బెనంగె నవియునువివిధవిశిఖంబులఁ దునియలు సేయుచు
నెఱుకులునోనేయుచుఁగర్జుండు గదిసి లేఱుచుఁ దదీయస్యంవనంబునకు దుర్దమం
బగుననియతం డర్జునాశ్రుతీతంబులైన చతురంగంబులతీర్థలయోలంబునాచ్చిన.

తే. మొనలతోడను దనతోడ న మున్ను పెనంగి

శ్రమము వొందియు న ట్లరదమున కరిగి

వెండియును బోరి కడు డస్సి న బెండువడిన

యన్నిరాయధుఁ జూచి నూతాత్మజండు.

236

క. మనమునఁ గుంతీవాక్యంబును నొలసిన నేయు టుడిగి న పోయి కదిసి న

వ్యస మో మొప్ప నతిని కిట్లను వింటం గడుపు లీల న సల్ల బొడుచుచున్. 237

—కర్ణుడు భీమసేను నవమానించి నీచోక్తులు వలుకుట. ౨౩౭—

ఆ. తిండిపోత నీకు న భండవం బేటికిఁ, గడవఁ జేరి మనసుకాంక్ష దీఱ

నోపుకొలఁదిమ్రొంగి న యూరక నీ వింటి, కడన యుండు మింక న నడిచివడక. 238

వ. అని మఱియును.

239

క. ననమున ఫలమూలంబులు, దివి ముని వై యుండఁ గాక న ధీరోద్ధతిమై

నని సేయ నీకు వచ్చునె, చను మచటికి నుడిగి మడంగి న శాంతుండపోలెన్. 240

వ. అట్లు నీయొడ లుండ చేని.

241

క. చేయలఁతిం గని సమరము, సేయుము ననుబోఁటితోడఁ న జెనయకు నరనా

రాయలులువారె యచటికిఁ, బోయెవేఁ బోయి బ్రదుకురపొంక ముడుగుమీ.

క. అని వలికె నట్టియెడఁ గృష్ణునివనువున నర్జునుండు న సునిశితనారా

చనితాంతపాతములనా,తనిఁ బిఱుననఁ జేసి భీముడై న్యము వాపెన్. 243

క. మండెడుబలునారసముల, వెండియు నారజ్జులాని న వివ్వచ్చుండు

ద్దండత సేసినయెడ నవి, ఖండించెను గురుసుతుండు న గర్వం బలరన్. 244

వ. అప్పు డశ్వత్థామ యులువదినాల్గునారసంబు నొప్పించిన నన్నరుండు నిలు నిలు

మని యదలించిన దెరలి యతండు కరులగమిఁ జొచ్చె నాలోనన యమ్మారుతి

సారథి యగువిశోకుండుతే రాయితంబు సేసి తెచ్చిర నెక్కి యాతండు విన్నని

మొగంబుతోడఁ గవ్వకిడకుఁ జనియె నప్పుడు సాత్యకియు నద్దిక్కునకు సగర్వ

- గమనంబునం బోయె ననిన వినివైచిత్రవీర్యుండు సంజయునితోని ట్లనియె. 245
- క. బలియురతోఁ బగ గొనినం, గలుగునె మే తెల్లభంగిఁ శ గాంతేయులకుం
గలపాలిఁ దగుఁ దోడ్తోఁ, గలిమియుఁ గీర్తియును బాలియఁగ్రావిన వశమే. 246
- క. విను మడుగులపైఁ బడియె, నను నెంగిలి గుడిచి యైన శ నరులకుఁ బగ లోఁ
గొని యరుల¹కినువడఁచి బ్రదు, కనవలయునిహమ్ముఁబరమ్మఁగలుగునె చెడినన్. 247
- క. తా నెఱుంగఁ డొరులు నెప్పిన, నైనను విన నేరఁ డట్టియతిబాలిశు నిం
కే నే మందుఁ గొడఁకు దు, రాని గనునె బ్రదుకుపోకరరాకలు దెలియన్. 248
- వ. అది య ట్లుండె. 249
- ఆ. గురునిఁ గడచి నరుఁడుగరుసేన సొచ్చిన, యపుడ తెలియఁగార్వమవియుఁగాక
కలసి రట్టిబల్లిదూలు భీమసాత్యకు, లకట సైంధవుండు శ హతుఁడ కాఁడె. 250
- వ. సమరవిశేషంబుతెఱుం గెఱింగింపు మనిన నమ్మహీపతి కఠం డి ట్లను నట్లు తైనే
యుండు గాంతేయులం గూడం బోవ నలంబునుం డనురాజు బలంబు మెఱయ
నతని మాఱొనిన నయ్యిరువురకుఁ బరస్పరబాణభంజనంబును వర్మవివారణం
బును మర్మభేదనంబును ధనుర్దళనంబును భూచరభేదరవిస్తయకరంబును నగు
సంగరం బయ్యె నొక్కంత సేపునకు నాశినిపుంగవుండు. 251
- క. ²తురగములఁ జంపి సారథి, శిరము దునిమి కుండలములఁ శ జెలు వాఁడెను
న్నరపతితల యిలఁ బడ ను, దురభంగి వెడందవాత్రిమాపు నేసెన్. 252
- క. ఏసి యెలమి నరుగఁగ దు, శ్వాసనుండు మొగంబుగా వెనక నీకొడుకుల్
దాసిన నవ్వీరుఁ డనా, యానంబున దుస్సనేనుగ్రహములుఁ జంపెన్. 253
- వ. చంపి యతినిరభంబునకుఁ గవియుడుఁ ద్రిగర్తు లనేకు లడ్డంబు సొచ్చిన నతండు
నేయంగలవారిం బంచశతరథికులం³ (బంచత్వంబు నొందించి బలంబుల) బడలు
వడం జేయఁ జెఱవారు విఱిగిన నానత్యకసుతుండును మెఱసి చన శూరసేన
సైనికులు దొడరుటయు దోర్వలానంబు నెఱసి పఱసి కళింగులు గవినన్
గం డడంచి కడచి గాంఢీవి గనుంగొని జలాశయంబు⁴ వెలువడి నున్మ
లంబు సేరిన ట్టాశ్వాసించుచున్న నచ్యుతుం డయ్యోధవరు నాలోకించి నరు
నుడేశించి. 254
- మ. కృతవర్మాదులఁ జెప్ప నేల గురునరక్షణప్రభావంబుము
న్నితఁ డెబ్బంగి నడంచెనొక్క యొకరుం శ డి ట్లేపుమై రాకకుం
గత మాధర్మజువంపు నీదెన సమగ్రస్నేహముం జూపెఁ జూ
చితె నీశిష్యుని సాత్యకిం బటుభుజశ్రీగర్వనిర్వాహకున్. 255

1. పెను పడఁచి. 2. హయలఁ బడనేసి సారథి. 3. ఇది పెక్కిట లేదు. 4. నలువడి
సింధురంబు నున్మలంబు సేరిన ట్టాశ్వాసించుచు గా నచ్యుతుండు.

వ. మన కింత ప్రియం బగునే యనిన నతనికి నమ్ముండ నందనుం డిట్లును నితనిరాక
నా కప్రియంబైతోచె నెట్లంటే నిధర్మరాజరక్షణంబున కింపిం జాలించి వచ్చితి
మీరధికుం డచ్చట లేమి నతం డే మగునో యెఱుంగ మాభూపతియును భార
ద్వాజబారి నున్నవాడు సైంధవుండును నేలకు వ్రాలండు ప్రోద్దుడుం బెద్దయు
వ్రాతే నది యట్లుండె బలసారోదాచు ¹(లై నగుకుక్రుతవర్షాదు) లగుననేక యోధ
వీరులతోడం బోరి రథ్యసారథినహితంబుగా నిష్ఠురుమార్గపరుండు డప్పిం బడి
తెప్పిఱుం గాననియూలోనన కయ్యంబున డయ్యనివాడును నహాయనంపన్నుం
డును నగుభూరి శ్రవుం డెదె తలపడంగడంగెకు నక్కురుసింహుండు శక్తిచాతుర్య
శౌర్యధైర్యాస్త్రవీర్యసమగ్రుండునుం గావున నిది సాత్యకికే జాల డెప్పుకం బైన
తెఱుగు వాటిల్లె బాండవాగ్రజుం డీయన నిక్కడ కేట వుత్తెంచె గురుశామి
పంబునకు వేచుడేగచుదంబునకు దనకు వేచుట దలంపవలవడే యనుచున్ననకు
యంబున నాసోమద త్తనూనుండు శైనేయున కడ్డంబు వచ్చి నిలు నిలు మని
యదల్చి మెడియు.

256

—|| భూరిశ్రవుండు సాత్యకితో యుద్ధంబు చేసి మడియుట. ||—

సీ తేకువ లేక పురత్తెంచిన ²యప్పాండ, వజ్రేష్ఠునకుం దలవంపు గాంగ
వచ్చువో మార్కొని ³ర చచ్చినవారల, బంధులోకమునకుం క బ్రమద మెనంగ
నంతంతం జనుడేర క నాదల గనుంగొను, శౌరికే బ్రాణంబు క జల్ల నంగ
బెనగించి గెలిపింతు క నని యాన సేయు కి, రీటికి నాలావు క డేటవడంగ

తే. నాయుధంబులఁ దునిమి రథ్యములఁ గూల్చి

సూతుఁ డెగటార్చి తనువునశోణితంబు

వఱపి వఱువుదు నిలిదిన క నుఱుక పట్టి

వచ్చి పడవైతు నెందు వో క వచ్చు నీకు.

257

క. అనిన విని నవ్వి నాతో, నని సేతకుం బెంపు సేసి క యడరెసురధికుం

గనుట యది నాకుం బండువు, వినవే మీ కెల్ల వేరుకవిత్తని నన్నున్.

258

వ. ఁని పలికి సాత్యకి మఱియును.

259

ఆ. ఎదుర నుండ వెఱచి క మద మఱి దవ్వుగా, వచ్చి యొనిగి తేల క పెచ్చువెఱిగి
ప్రేరె దివుక పట్టి క నాఱుక గోసెద, మాను మాను రి త్తరమాట లేట.

260

వ. అనియె నట్లయ్యురువురు నొండొరులఁ బరుసంబులు వలుకుచుం దలవడి పలు
దెఱంగులమెఱుంగుటమ్ము లొండొరులపై నిగిడించుచు నొకళ్ళొకళ్ళమార్గణం
బులు మగిడించుచు వర్మంబులు వ్రయ్యనేయుచుం దనువులు నెత్తుట జొత్తిల్లం
జేయుచుం దమ్ము సేన లేనికపోరు సూచునట్లు సూడం బోరిపోరి పరస్పరతురంగ
దారణంబును మిథస్సూరమారణంబును నన్యోన్యధ్వజపాతనంబును నితరేతర

1. ఇది పెక్కిటలేదు. 2. పాండవాగ్రజునకుండుం యప్పాండవాగ్రజునకుం దలవంపు ప్రాపు గాంగ

ధనుశ్శాతనంబునుం జేసి యీనునం గరవాలంబులుఁ బలకలుం గొని పాదచా
రులై చేరి వివిధచిత్ర గతులంబెనంగి పాసి యించుక నేవు డప్పి దీర్చుకొని క్రమమృతిం
గదిసి పలకలు పటియలు గావించి యలుంగుల నొడ్డనంబుల నంగవంచనంబు
లను వేటటుపోటుల నవదరింప కుండం గాచికొనునోజ మెఱయు చుండి
వినూణంబులగులున మేనులు బెరసిన మల్లయుద్ధప్రకారం బగుపెనంకువకుఁ
జొచ్చి రప్పు డాభూరి శ్రవుండు ¹మేలుచే యు పొరుట గనుంగొని కృష్ణుండు
జన్మన కి ట్లనియె. 261

చ. పెనుమొనతోడ ముక్త పెనంగి య పెద్దయు డయ్యుటఁజేసి సోమద
త్తునిసుతుచేతఁ జిక్కి కడు య దుర్దశఁ బొందె శిని ప్రవీరుఁ డా
తనిఁ దగుఁ గావ నీకయి కరదా యిట రాక మృగేంద్రబారిఁ జొ
చ్చినకరివోలె నయ్యె వెనఁ య జేకొని కాపుము పాండవోత్తమా. 262

క. అనునెడ భూరి శ్రవసుం, డనూనబల మొప్ప దాననవాంతకుననుజ
స్మరిఁ బట్టి పుడమిపై వైరచినఁ గ్రిందై యోపినంత య సేయుచు నుండెన్.
వ. అమ్మరహరుండు మఱియుం దఱిమి ధనంజయుతో నీకుం దోడ్పడ వచ్చి నీ
శిష్యుం డొరులచేత దురవస్థం బొంద నూర కునికి యుచితం బగునే యనిన నతం
డతని కి ట్లనియె. 264

తే. ఒండుదెనఁజిక్కిఁజూడ రాకకుండునట్లు, గాఁగ రథములు పయిపయిఁగ గ్రమ్మెవార
లెక్కలెక్కటి పోరెద య రిపుడు నాకు, నేయఁగా దగ దీరెండు య నిట్టు లుండ.

వ. నెచ్చెలిచాపునుం జూడంజాల నీరథికులను వారిం చెద నయ్యోధవరునిం గాచెద
ననియె నప్పుడు సాత్యకి చాల డస్సిన సోమదత్తి యతి క్రమించి యెగసి (పడ
వైచి) వానివలచేయు నురంబును నిరుగాలం ద్రొక్కి యెక్కుడుమదంబున మణి
కంకణకిరణస్ఫురణసుందరం బగుకరంబు మెఱయం గృపాణం బెత్తి గళంబు
దునియ వ్రేయువాఁడై పూఁచిన నాభుజం బింద్రధ్వజంబునుంబోలఁ బొలిచి
నీసెనికులచూడ్కులకు వేడ్కలు సేయ వాసుదేవుండు వేగిరపడి యేయుమేయు
మని పలికినఁ బార్థుం డక్కొరవోత్తముం జిత్తంబున నగ్గించుచు వెడందవారి
యమ్ము గ్రక్కునం దొడిగి గాఢాకర్షణంబును దీవ్ర తేజంబును ²రయంబునుం
బరంగం జేసి యేసినం దునిసే పడి యబ్బాహువు మహాభుజంగంబుచందంబున
శోభిల్లె నిచ్చటిసేన లెల్ల దురపిల్లె నాభూరి శ్రవుండు దన్ను నఫలిత ప్రయత్నం
జేసినవాఁడు గాండీవి యగు తెఱింగి యాటనికోపంబున గర్వించుమనంబుతో
నతనిదిక్కు సూచి తగు నెలుంగున ని ట్లనియె. 266

ఉ. నీదెనఁ జూడ నొండొకరునిం దగ మార్కొని పొరుచుండఁ బెం,
వేది వినీచకర్మమున య కియ్యకొనం దగునే భవాదృశం

1. మేలుచేయి గైకొని కదియఁ జొ రుట. 2. రయంబునంజేసి యేసినం.

దీదురుపాయ మగ్గురుఁడొ శ యింద్రుఁడొ రుద్రుఁడొ నీకుఁ జెప్పి దా
మాదరుఁ డింతపాపమున శ కోర్వంగఁ జేయునె చిన్న నభునా. 267

వ. అనిన విని యతం డబ్బాహికపాత్రు నాలోకించి. 268

చ. నృపతులు సొచ్చి పోరునెడ శ నెయ్యరు బంధుఁడు దోడుపాటు నీ
చవుఁబనియే నినుం బగలు శ సంపంగఁ గావంగ లేనిమీబలా
ధిపతుల దూఱు సాత్యకి యశ్రతిశ్రమ మొందినచోటఁ దాఁకి క
ష్టపఱిచి చంపె దీ వతఁడు శ సచ్చునె యాటసి యేచు గల్లఁగాన్. 269

వ. మీ రండఱు నల్ల కాదే యధర్మపరు లయి యభిమన్యు సనుచితంపుఁజంపు చం
పితి రని నిరు త్తరుం జేసి యప్పుడు దన్ను నీకొడుకులుం గొండఱు రాజులును
నిందించిన నత్తైఱంగునన నలికి వారలవలుకుల నుడిసి గూఁసామద త్తి నువ
లయించి శోకించి యతనికుందు మాన్పం దలంచి. 270

తే. తుత్రధర్మంబుకీడునఁ శ గటకటా మ,హాత్మ నీయట్టివాని కి శ ట్లధికపీడ
నేయవలసెనా ప్రతినచక్రింపుమెల్ల, పనులకును మూలమాసు యోధనుడచూవె.

వ. అన్నరవతి నరకంబునం బడం గలవాఁడు నీవు నద్దతిం బొందు మనవుడు నతండు
తై నేయు విడిచి యవనవృక్షరంబున శరంబులు వఱుచుకొని ప్రాయోపవేశనమతి
నుండి ప్రాణాయామపరాయణుండై యోగయుక్తుం డయ్యె నంత నొడలి కుత్సా
హంబు వచ్చి లేచి సాత్యకి గరవాలం బమర్చికొని మాధవధనంజయభీమాశ్వ
తామకృపకర్ణులు వలదు వల దని యెలుంగెత్తి వారింపఁ గ్రోధోన్మాదంబున శిర
శ్చేదనంబు సేసిన భూరిశ్రవుండు సిద్ధచారణగణాభినందితుం డగుచుఁ బుణ్య
లోకంబున కరిగె నాశినివరుండు దన్ను వారించినవారల నుద్దేశించి యభిమన్యు
వధప్రకారం బుపన్యసించె నప్పుడు మనసైనికు లిట్లుదగునే యనువారును గోపం
బేమి సేయింప దనువారును నతనిచేతఁ బడినవాఁ డుచుగనే యనువారును నిది
విధివశంబు పొమ్మనువారును నై రనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయునకిట్లనియె.

క. గురుకృతవర్మాదిరథిక,వరులకు నవిజయ్యుఁ డై నశవాఁడు శినివరుం
డరయంగ మహాద్భుతం బ,క్కురువరుచే నాతఁ డి ట్లగుట మాతసుతా. 271

— యి సంజయుఁడు ధృతరాష్ట్రునకు సాత్యకిపరాభవకారణంబు చెప్పట. యి —

వ. అనవుడు నతఁ డమృహిపతి కి ట్లను దీనికిం గారణంబు గల దాకర్ణింపుము సోమ
వంశవరుం డగుయయాతినందనుం డయినయద్భునికులంబున జనియించిన దేవ
మీఢునకుఁ బుట్టినశూరునికొడుకు వసుదేవుండు రూపగుణంబులం బ్రసిద్ధుం
డై పెరుంగుచుండ దేవకుం డనుభూవల్లభుండు దనవుత్తికి దేవకికి స్వయంవరము
హోతృవం బాచరించిన నవ్వసుదేవునకై యయ్యాదవాన్వయబాతుండగుశిని య
వ్యనితఁ బరాక్రమంబునఁ దేరం గూడినరాజలోకంబుద్దరిపోరంజాలక నిలిచిన

సోమదత్తుం డొక్కరుండునుం బోక పెనంగె నయ్యరువురు నొండురులచేత
విరధులై కృపాణంబులు గొని ధరణికి లంఘించి పోరునెక నయ్యదువీరుం
డాక్రమించి బాహ్మికతనయుం గొప్ప వట్టి యొంటగం దిగిచి యనుకంపపెంపునం
జంప నొల్లక తన్ని విడిచినం బోయి సిగ్గునఁ దల యెత్తి తిరుగ నేరక వనంబున
కరిగి హరు నుద్దేశించి పెద్దకాలంబు దపంబుసేసిన పరమేశ్వరుండు ప్రత్యక్షం
బై వరంబు వేడు మనినఁ దత్కాలంబునకు శినియాను దదీయసుతుండును
గడచనుటంజేసి శినిమనుమని ననిం బడ వైచి తన్నుం జాలుతనయు నీ వలయు
నని యడిగిన నద్దేవుం డట్ల యగుంగాక యని యానతిచ్చి యంతర్హితుండయ్యె
దద్వరప్రభావంబున భూరిశ్రవుండు సాత్యకి నిట్లు సేసె నని చెప్పిన నాంబికే
యుండు గయ్యం బటుమీఁద నెట్లు సెల్లె ననుటయు సంజయం డతని కిట్లనియె.

- ఆ. సోమదత్తి యిట్లు శ్ర సచ్చినఁ దదనంతరంబ రథము సింధుర్రాజుడెనకు
నరుండు నడవఁ బంచె శ్ర నారాయణు నవుడు, గురుసుతాదిరథిక్రవరులునృపుడు.
- వ. బరవసంబు సేసి యడ్డపడి రట్టియెడఁ గర్ణసాత్యకులకుఁ గయ్యం బయ్యె నత్తై
ఱంగు వివరించెద వినుము కృష్ణుండు త్రికాలవేది యగుటఁ దనతమ్మునికి భూరి
శ్రవునివలనం బుట్టునెడరు తెఱం గెఱింగి తొలునాటిరాత్రి నిజసారథి యగు
దారుకునితోడఁ బార్థునిప్రతిన నెఱవం బూని పలుకునెవంబున మనయరదం
బాయితంబు సేసికొని యెల్లి గయ్యంబునకుం గొని రమ్మని చెప్పె నప్పుడెట్టియడి
యాలంబులతోఁ బాంచజన్యంబు పూరింపంగలవాఁ డై పలికె నా చందంబున
నంతకు మున్న యాసూతునకు నేతేరవలయుతడవు గనుంగొని శంఖంబు పూరిం
చిన వాఁడును శైబ్యసుగ్రీవమేఘపుష్పనలాహాకంబు లనువాహనంబుల వేగంబు
నెఱయ మెఱయం బాలుచుగరుడ కేతనంబు గ్రాలఁ దేరు తత్కాలంబున కొదవం
దెచ్చిన నయ్యచ్యుతుండు మెచ్చుచు నాశైవేయున కిచ్చినం జూచి కాంతేయుం
డచ్చెరు వందిన నతనికి నవ్విధంబు గొంత సూచించె నిట్లు సాత్యకి సన్నద్ధుండై.
- తే. ఏచి నరునకు సాహాయ్య శ్ర మాచరించు,కాతుకంబున నేతేరఁ శ్ర గర్జుఁ డతని
నధికసంరంభమునఁ దాకె శ్ర నక్కిరీటి, కని జనార్దనుతోడ ని శ్ర ట్లనియె నగుచు.
- క. భూరిశ్రవుండు సచ్చుట, సైరింపక సూతసుతుండు శ్ర సాత్యకితోడం
బోరం దొడంగె మనము వి,చారింపక యెయ్యవలయు శ్ర సరిగొనకుండన్. 278
- ఆ. అనుడు నతఁడు సాలు శ్ర నతనికి నాచక్ర,రక్షకులు గడంగి శ్ర రయము మెఱయఁ
గదిసి తోడుపడిరి శ్ర కావున నక్కడి,చింత వలన దని మురారంతకుండు. 279
- వ. తేరు సైంధవునిదెనకుం దఱిమి నప్పుడు శైవేయరాధేయులపో రెల్లవారును
వెఱంగువడి చూచుచుండి రత్తెఱంగునంగరంబు సురాసురగంధర్వులయందునుం
గలుగదు విను మట్లు పోరిపోరి యన్నారాయణానుజుండు, 280

అథ కర్ణః సాత్యకితో యుద్ధంబు సేసి యోడి పోవుట.

- చ. నిరుపమశక్తిఁ గర్ణమెయి శ నెత్తురు వట్టుగఁ జేసి సూతుని
దురగములకా సిదంబు వెనఁ శ ద్రుంచి రథంబును నాతపత్రముం
దర మిడి నుగ్గుసేసె వసుధావర తమ్ములు రాజుఁ జూడ న
పురుషత సూచి చేయఁ గలకపార్థివు లాతనిఁ జట్టు ముట్టినన్. 281
- క. శరవేగము రథగమన, స్ఫురణవిచిత్రతయు మెఱయఁ శ బోరి యతుం డ
య్యరదముఁగములు సుడివడఁ, డెరల మరలఁ బఱవఁ జేసి శ దీపించె నృపా. 282
- క. అనుటయు ధృతరాష్ట్రుఁడు గృష్ణునిరథమును రథ్యముఁబునసూతుఁడు నగుటకా
శివరునకు నుత్సాహం, బహున మును చూచె యంతశయధికుం డయ్యెన్.
- వ. అనిన విని సంజయుం డతని కిట్లను నట్టియెడ మున్ను బారుకుండు దేరు దెచ్చు
సంరంభంబు సూచి యడి కృష్ణునివను పని యెఱుంగనివాఁ డగుటఁ గయ్యంబు
గజబిజిగాఁ దలంచుచు వానిపిన్నతమ్ముండు మేలిమిరథంబునం దగుతురంగం
బులం బూన్చికొని వివిధాయుధంబు లమర్చికొని కేతనోద్వృత్తితంబు సేసి యార
థంబు వచ్చినజాడ నేతెంచి నన్నిహితుం డగుటయు సాత్యకి నముచితంబుగా
నయ్యరదం బెక్కి విక్రమాటోపము సూపుచుండ రథాంగధరునిసారథి రథ
సహితంబుగా సతనికడకుం జనియె నీకొడుకులు కర్ణుం గల్పితరథోదీప్తం గావించి
రసపుడు నాంచికేయం డట్లు కిరీటిం గలసి భీముం డేమి సేసె నని యడిగిన.
- తే. ఆతనికి సంజయుం డిట్టులనియెఁ గర్ణ, చేత నవమానితుం డయి శ చిన్నజోయి
పార్థసాలికి సరిగియుఁ శ బలుకకుండఁ, గినుక నెరియుమనంబుతో శ మనుజనాథ.
- వ. పదంపడి త న్నాసూతపత్రుండఁ పలికినపలుకు లాఫల్గునునితో నుగ్గడించి వానిం
దొడరి యే నెల్లభంగులం బరిమార్చు ననిన నాతం డవి నాచెవి సోక నాడుట
నన్నుఁ బలుకుట గాక నీకుం బని యేమి నీ వ టుండు మని రాధేయరథం
బున కభిముఖుం డై. 286
- ఉ. ఏమిర కర్ణ భీము నటు శ లేటికి దిట్టి తతండు దోల సి
గ్గేమియు లేక పాటునెడ శ నెవ్వరు దిట్టిరి నిన్ను గెల్పు నం
గ్రామములోనఁ దప్పిదము శ గల్గినయంతన యంతగర్వ మే
లా మును ని న్నెఱుంగ మె చ్చలంబున సాత్యకి యిట్లు గెల్వఁడే. 287
- క. గెలుపును నోటమియును నని, గలుగవె యెడ పెట్టి యెట్టిభునులకు నిమ్మై
బలుకుదురే తగువారిం, దులువా నీకులము గుణముఁ శ దోచెం బ్ర జకున్.
- వ. ఇంతపట్టును వెలారెంతు నీమాటలు మఱవకుండు మిదియునుం గాక నాయనన్నిధి
నధర్మంబున నభిమన్యువిల్లు దునిమితివి దానికి నీవు గనుంగొనుచుండ ధర్మ
ప్రకారంబున వృషసేనుతల దునుముదు మఱియు నీతోడం గూడ నప్పు డప్పు
నం బాచరించినవారిని నిన్నును నెట్లు సేసెదనో యటునూడు మని పలికి తేజిమి

మనసైన్యంబు లటిముటి నతనిపైఁ గవిసినఁ జత్సమరవిహారంబు దారుణప్రకారం బయ్యె మిహిరుండును మందరశ్చి యగుచువచ్చె నాసమయంబున సుయోధనుండు రాధేయున కిట్లనియె. 289

- సీ. తై నేయఁడును భీమశసేనుఁడు నిరుదెన, రా నరునుఁడు సింధురాజుదెనకు నేడైఁజ దటిమెడు శనిక నొక్కించుక, ప్రొద్దాఁగి పెనఁగినఁ శబ్రాదు దాను నస్తమించెడును నీరయట్టిజోడునకు శ,ల్యుండును గురునందనండుఁ గృపుఁడు దుశ్శాసనుఁడు నేనుఁ శ దోడ్పడ నతనికిఁ, జే యార్పవచ్చునె శ చేటుకాల
ఆ. మొనఁ బ్రతిన వట్టె శ నంతియ తనతోడి,వార సోదరులును శ వీరు ననిన నేల యెల్ల మనము శ యేలుద మిత్తటి, నలవుఁ జలముఁ జూవ శ వలయు నీవు.
వ. అనిన విని సూతనందనుం డమూలనవపతి నాలొకించి. 291

చ. అనిలతనూజబాణముల శ నంగము లెల్లను జాల నొచ్చె నై నను నను మీఱ వచ్చునె రక్షణంబునఁ గ్రీడికి మేదినిశుము న్నన గలమేటిబంటు ప్రథనంబున 1 వింతలు నేయ కున్న నొప్పునె యనిఁ బేర్చువాడ నట శ భూవర దైవము నేర్చు నావుడున్. 292

- వ. ఆతఁడు ప్రీతుం డయ్యె నయ్యవనరంబున భీమసాత్యకినహాయుం డగునానవ్యసాచి గాడ్పుతోడు గలయగ్ని దేవుండునుంబోలెం దేజరిల్లి భల్లాదిబాణంబులు నీబలంబులపై నిగిడింపఁజతురంగంబులయవయవంబులుఁ జామరచ్చత్ర కేతుశకలంబులుఁ గోదం 3 (డగదాదం) డాదిహేతిఖండంబులు 4 బెరసిపాటునెత్తురు లేఱులఁ దెట్టువలు గట్టె నట్టియెడ దుర్యోధనకర్ణవృషసేనశల్యకృపాశ్వత్థామలు గడంగి తమతోడన తఱుముజయ ద్రఘం బిఱిందికిఁ ద్రోచుకొని ప్రొద్దులావునం జేవ యెక్కి యెక్కిరీటిం దాకి తీవ్రశరంబులు వరంగించిన నవి యతండాకొక్కటిం బెక్కుతునియలు నేయం దటిమి యందఱు నొక్కుమ్మడి నొక్కక్కరుండు పెక్కుమ్మ లమ్మధునూదనధనంజయులతనువులం బఱపిన నన్నరుం డుఱక యొక్కొక్కరునిం బెక్కునారాచంబుల సుక్కించి. 293

—.. కర్ణాఘనలద్వంద్వయుద్ధము. —..

- క. సింధుపతిదెనకు మదవ,త్సింధురగతిఁ గవియఁ జూచి శ ధీరోద్ధతిఁ గోపాంధమతి నడ్డవడియె వ,సుంధర గ్రక్కదల సూత్రనూనుం డధిపా. 294
వ. అప్పుడు. 295
ఆ. పదియు నేను నిశిత్రబాణంబు లర్జునుఁ, డనిలనందనుండు శ శినివరుండు మూఁడుమూఁడుమొఱుఁగురవాఁడితూపులుమేను,గాఁడ నేయ నొచ్చి శ కర్ణుఁడలిగి.
క. అఱుపదియఱుపదియమ్మల, నెఱఁకులు నో నాడ నేసి శ నిలిపి తనరయం బెఱిఁగించె మువ్వరకు న,త్రైఱఁ గద్దుతరనమువెల్లి శ దేల్చె జనమాలన్.

- ఆ. నరుండు నూఱుతీ వ్రశకరముల నయ్యోధ, వరునితనువు రక్షకవారిఁ దోఁప
నాతఁ డట్టి నూఱు లై దడరించె న, వేగమునకు రోషభవశుఁ డగుచు. 293
- క. ఆవిజయుండు గర్జునివిలు, వావిరిఁ దునుమాసి విపులశవ్దము నవబా
ణావిధము సేసి యతని, జీవము గొనునట్టి ఘనవిశిఖ మేసె వడిన్. 299
- వ. అది యర్ధచంద్రసాయకంబున నశ్వత్థామత్రుంచె నంతం గాంచనభాసితం బగు
శరాసనంబు గొని రాధేయుండు రయంబునఁ దీవ్రశరంబులు వరంగింప నర్జు
నుండు నిలు నిలు కర్ణ యర్జును నెఱుంగ వే యనుచు ననేకచండకాండంబులం
గప్పినఁ గర్ణుండు నిలునిలు మర్జున కర్ణు నెఱుంగవే యనుచు నతని బహుపటు
ప్రదరంబులం బొదివె నట్లయ్యియువురు నొండొరుల కదృశ్యమూర్తులై సుర
లగ్గింపం బోరుచుండం గౌరవపతి తనవారి నెఱుంగె త్తి కర్ణునకుఁ దోడ్పడుం
డని పనిచె నక్కొలందికిం గిరీటి గోపాటోపంబున. 300
- మ. తురగవ్రాతముఁ గూల్చి నూతుతనువుం య దున్నాడి విద్వేషిభీ
కరనారాచపరంపరానిహతి సంరగం బూర్తి నొందింప నా
తురుఁ డై కర్ణుండు దర్పహీనుఁ డగుడున్ యద్రోణాత్మజుం డెఱ్ఱు యా
త్మరథసుండుగఁ జేసి యేసె విజయున్ య మద్రేకుండుం దోడ్పడన్. 301
- తే. కృపుండు పృషసేనుడును వారిగెడన కూడి, పార్థుతనువునఁదూపులునవఱిరట్లు
పొదువునలుపురపిఱుఁదనుశబొంచినొధు, వరుండు నిగిడించెనమ్ములునరునిమీఁద.
- క. గురుతనయ ప్రముఖరథిక, వరులభుజావిక్రమంబు య వారింఁచుచు ని
ర్భరరోషమునం బార్థుండు, శరంబు లఱిముఱి నిగిడ్చె య సైంధవుమీఁదన్. 303
- వ. ఆనయంబున సుయోధనుండు సేనలకుం జేయి వీచిన నొక్కయ్యడిం గవ్వడిఁ
గదిసి వివిధహేతివ్రాతంబులు మేన నించినఁ గలంక లేక కడంగి. 304
- శా. గాండీవంబుగుణంబుఘోరరవ మూకాశంబునం బర్వవే
దండన్యందనఘోటకంబులు మహాశ్రుక్రూరపాతంబుల
స్థండీభూతములున్ విదారితములు య స్ఫగ్నంబులుం గా నము
ద్దండుం డై యడరం గలంగి పఱచెం య దత్తైన్యసంతానముల్. 305
- వ. ఇట్లు ప్రచండమూర్తియై మధ్యందినమార్తాండునుంబోలెవెలింగి వివ్వచ్చుం
డు వియచ్చురుల కచ్చెరు వందించె వెండియుం దొర లందఱు నొక్కటఁ దఱుమ
నతం డదల్చి యమ్ములవెల్లిం దేల్చి తెరల్చి దీప్తబాణపాతపూర్వకంబుగా జయ
ద్రఘనకుం గవినిన నమ్మహాంధుండు. 306
- క. పోవక హయకేతనగాం, డీవములం బార్థమైఁ గరగించివడిన్ సై
న్యావళియు దేవతలు నా, నావిధములఁ బొగడ నాపెననారాచంబుల్. 307
- క. విజయుం డతనివరాహ, ధ్వజమును సారథిశిరంబు య ధర నొక్కట న

- క. జయగఁ బడ నేనిన నీ ప్రజ దామరపాకునీటిభంగిం దలఁకెన్. 308
- క. ప్రిణములు గలుగునంతకుఁ, ద్రాణద్రాయణత నీదురభివోత్తము ల
క్షీణజవమునఁ బ్రసరిత, బాణు లగుచు నతని కడ్డకపడిరి నరేంద్రా. 309
- వ. ఇవ్విధంబునం గృహశ్వత్వామశల్కవృషసేచులు దెవులసేసి సైంధవున కడ్డంబైనం
జూచి యానవ్యసాచి యతనిఁ దెగఁజూడ నెడ గానక యవును గఱచుచుఁ
బ్రొద్దుదిక్కు గనుంగొనఁ గేశవుం డిట్లనియె. 310
- ఆ. చక్కఁ జలము పెనఁగఁ ర జన దింక నినుఁడు ప, శ్చిమధరాధరంబున సేరఁబోయె
దీని కొకయుపాయ ర మేను గల్పించెద, దానఁజేసి కాని ర దాయ వడఁడు. 311
- వ. అది యెయ్యది యంటేని. 312
- క. ఇనమండలంబు మఱువడ, నొనరించెదఁ దమము పాండవోత్తమ యది గ్రుం
కినచంద మైన సైంధవుఁడును గౌరవయోధులఁ గరమంబ్ర మదమునన్. 313
- వ. ప్రతిజ్ఞాభంగం బయ్యె నని కయ్యంబుకడంక దక్కి విచ్చలవిడి నొండొరుల
మెచ్చుచుఁ బొంగి చెలంగుదు రిప్పుడు నీవున్కి దీర్పుకొమ్మని పలికినం బరా
క్రమంబు నవ్యాజం బయ్యె నని మనోవృథం జెందునవ్యసాచిం గనుంగొనుచు
సమ్రాధవుండు మాయాతిమిరంబునఁ దిమిరవైరిం గప్పిన. 314
- క. అది రవి గ్రంథటగాఁ గొని, మద మెనకం బెనఁగ నార్చి ర మనసైన్యంబుల్.
వొడలఁ దలయెత్తి హర్షాన్వదమతి సింధుపతి యవుడు ర వడమర నూచెన్. 315
- వ. లేదవనరంబున. 316
- ఆ. ఎలమిఁ దేరిమిఁద ర నిలుచుండి వడమర, త్రైత్తి చూచుచున్నయిద్దురాత్ము
మస్తకంబు దునుము ర మనలక యని యుజ్జ, నునకుఁ జూపెసైంధవుని మురారి.
- యి అర్జునుడు సైంధవునికల దునుముట, యి —
- క. అతఁడు గని గంధమాల్యార్చిత మై దొన మెఱయుచున్నశితశర ముగ్రో
ద్ధతి నేయ జేగ వులుఁగును, గతిఁగొనుక్రియ నది హరించె ర గ్రక్కున శిరమున్
- వ. అప్పుడు సత్వరుం డై. 319
- ఆ. శౌరి పార్థ పార్థ ర సైంధవులెల యిలఁ, బడిన నొప్పు దది సరభంబునంద
నిలువఁజేయఁ మేను ర నీ కెఱింగించెద, నత్రైతంగు దెలియ ర ననిన నతఁడు.
- క. పటుశరముల మీఁదికి దా, పటికా వలపటికి నవరభాగమునకు ముం
దటికిఁ జదల నడపె¹నము, త్కటరయమున శిరముఁ గంఠుకక్రిడగతిన్. 321
- వ. అట్టియెడ. 322
- క. మాయవుఁడేకటి విరియుడు, దోయజమిత్తుండు మగువఁ ర దోచె బ్రజకుఁ గో
పాయత్తు లై ²బలంబులఁ, జేయం గలవారు గడఁగి ర ³శితబాణములన్. 323
- క. నరుఁ బొదివి రతఁడు వారల, యురవడి వివిధాస్త్రతతుల ర నుడువుచునింగిం

దీరుగ మును నడపుచుండెను, శిరమును నేనుజకముండఁ గ జిత్రస్ఫురణన్.

వ. ఇట్లత్యాశ్చర్యకరణవరిణతబాహువీర్యం దై విక్రమవిహారంబు సలుపుచుండి.

ఆ. దనుజవైరి యోత్రదశ విక నిలువంగ, వలయు సింధు రాజ్యతల నభయున
నెచట వైదువాడ గ నేమిటి కివ్వెద, మాచరింపవలసె గ ననిన నతఁడు. 326

వ. వినుము వృద్ధక్షత్రుం డచుసింధుదేశాధీశుండు సంతానకరణతపోవిశేషంబున నీ
జయద్రథుం బడసె నితండు కుమారుం దై వర్తిలునమయంబున నొక్కనాఁ
డశరీరవాణి వీడు సంగ్రామంబున నేమిటి తల దుచుమంబడు నని యాదేశించిన
నతం డెల్లవారును విన వీనిమస్తకంబు మహిం బడ నెవ్వఁ డేసె వానిశిరంబు
శకలశతం బయ్యెడు మని తనతపంబుబలిమిం బలికి యతనిఁ బట్టంబు గట్టి
వనంబునకు నియతుం దై యరిగె నట్లు గావున. 327

క. ఈతల వుడమిం బడనీ, కాతనితోడమీఁద వైచురనని యాపని వి
ఖ్యాతం బగుపాశుపతము, చేతన యగుఁగాక యెంటఁ గ జెల్లునె మనకున్. 328

వ. ఆవృద్ధక్షత్రుండు శమంతపంచకసమీపంబున నుండు నీ చమ్మహనీయాత్రుంబు
నాశ్రయింపు మనవుడు నర్జునుం డట్ల కాక యని భక్తియుక్తంబుగా నియత
మతిం దత్ప్రయోగం బాచరించిన నద్దివ్యసాధనంబు సాయకపరంపరాకారం
బయి యాశిరం బట గొని చని తదాశ్రమస్వారంబు సామృత్యపూ డజ్జనపతి
జపయక్తుం దై యుండ నమ్మహాత్రుంబుమాహాత్మ్యంబున నమ్మస్తకం బతని
తోడమీఁద బడిన నతండు దదీయస్పర్శచంబున నెఱింగి దిగ్గనలేచుచుం ద్రోచిన
నది భూతలపతితం బగుటయు. 329

తే. వగిలి యాతనితలనూఱు¹పటియ లయ్యె, శౌరి విజయుని నగ్గించె గ నకలభూత
ములుమహాద్భుతరసమునశ్రమునిఁగెనపుడు, సహరించె నయ్యత్త్రుమూసవ్యసాది.

క. ఇవ్విధమున సైంధవుతలఁ, గవ్వడి యట నడపుశక్తి గ గనుఁగొని సేనల్
నివ్వెఱఁ గందె మనంబుల, క్రొవ్వడఁగెను దొరల కెల్లఁ గ గురువంశనిధి. 331

నీ. సైంధవుఘోరకర్మబంధంబు దల యిల, బడునంతకును దేర్చివైన నిలిచి
మఱికూలుటయును విశస్త్రయముగా విండెఁజూ, పట కట్లు పార్థుడుగ్రప్రతిన నెఱపె
నీతనూభవులు గగన్మీఁళ్లు దొరఁగ న, త్యంతశోకముఁ బొంది గ రచ్యుతుండు
నన్నరుండును బరమానందకందలి, తాత్మలై రత్తటి గ ననిఁసుతుండు

ఆ. నలిఁ జెలంగి సింహానాదంబు సేసిన, విని యుధిష్ఠిరుండు గ విజయువూనిఁ
నెఱయు పెఱింగి హర్షనిర్భరాకృతి యయ్యె, సుల్లసిల్లి రతనిగ్రయోధు లెల్ల.

వ. అచ్చట నార్కులుఁ దూర్వనినదంబులఁ జెలంగెఁ దద్బలంబులుఁ బరమప్రమా
దంబునం బొందె నని సంజయండు సైంధవవధప్రకారంబు ధృతరాష్ట్రుని కెఱిం

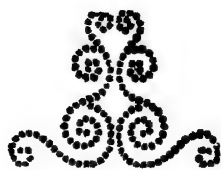
గీంచ నని చెప్పినఁ జిత్తంబు గొతు కాయ త్తం బగుచుండ నటమీఁదివృత్తాంతం
 1 బెఱిగింపు మనటయు. 333

ఉ. బిందుచిదాత్మనాదమయ్య² తచతుష్కలనద్విహార ని
 వ్యందిసుధాకృతీ పరమృసౌఖ్య³ విధాయక చిత్స్వరూప ని
 వ్వందనిరంజనాస్థితశ్శాశ్వతనిర్మలవైభవా మహా
 నందరసైక⁴ తాత్మలయ్యన క్రమ నిష్కల జోధపుష్కలా. 334

క. ఆ సిక చేతస్సహితా, కౌస్తుభరత్నాస్థిమాల్భికాశబలితవ
 త్తస్థల సుమహితనిగమ, ప్రస్తవనీయ ప్రకార శ పరమోదారా. 335

మాలిని. శుతిఫలరసభావస్తత్త్వమూర్తీ నతార్తి
 ప్రతిహానన నితాంత్రప్రౌఢ హేలావినోదా
 యితభవనవితానాహీన⁵ నిర్వాహమోహ
 వ్యతికరతిమిర ప్రధ్వంసనాదీవరూపా. 336

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి
 తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమదాంధ్రమహాభారతంబున ద్రోణపర్వం
 బునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము. 337

హరిహరనాథాయ నమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

ద్రోణపర్వము - పంచమాశ్వాసము.

ధామలనదపాంగ

వ్యాధూత ప్రణతదురితశవర్గ¹నిరోహ

ద్వోధాత్మక దేహ జగ

దాధారవిహరనిపుణ శ హరిహరనాథా.

1

... కృష్ణార్జునులు సల్లాపము లొనరించుచు ధర్మరాజుకడ కరుణించుట. ...

వ. దేవా వై శంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లదృష్టోదారం బగునర
నారాయణులవిక్రమవిహారంబు విని వెఱుగి గంది యాంబికేయుండు నంజయు
దిక్కు మొగం బై.

2

క. ఇవ్విధమున సైంధవుఁ డాకవ్యడిచే బడినపిదపఁ శౌరవు లెట్టై
రవ్వార్త సెప్పు మనవుడు, నవ్విభునకు నాతఁ డిట్టు శ లనియె నరేంద్రా.

3

వ. అట్లు పాండవబలంబులు పొంగి కడంగి కుంభసంభవుమీఁదం గవిసి కయ్యంబు
సేసె నానమయంబున నిక్కడ.

4

చ. కృపుఁడును ద్రాణియుం గడంగి శ్రీడిపయి శరవర్షముల్ మహా
గ్రపురభసంబునం గురియఁగ నవి మాన్చి యతండు వారలం
గుపితుఁడు గాకయు విశిఖ్రకోటుల నల్లన కప్పు పెల్లునం
గృపునిశరీర మొయ్య నొఱగె రుధిరద్యుతి మూర్ఖ వచ్చినన్.

5

వ. ఇట్లు కృపాచార్యుండు రథంబుమీఁదం బడినఁ దత్సారథి దేకు దొలంగం దోలు
కొని పోయె నశ్వత్థామయు నోహటించి తొలంగెఁ దక్కటిరథికులు పైఁ బెట్టం
జాలక యంతంత నిలిచి రంత శౌరద్వతుండు దనయముల మూర్ఖిల్లుట నూచి
నవ్వసాచి వగచె నప్పు డన్నరుని గొంగిలించుకొని నారాయణుం డిట్లనియె.

6

1. నిరోహద్వోధాత్మక-నిరాసోద్వోధాత్మక-నిరోధాబోధాత్మక.

- క. కురుబలముఁ దొడలి గెలువఁగ, సురగణముల కైన నరిది య హోత్రము నీ
పురవహ గెలిచితి భాగ్యస్ఫురణంబును బాహుబలముఁ య బొగడం దగడే. 7
- క. ఆవృద్ధుఁడై త్రుతవము, వావిరి నోర్వంగ నీకు య వచ్చినటుల వీ
రావహునిఁ గర్ణు నోర్వఁగా వచ్చినఁ గాదె నాకుఁ య గడుఁ బ్రీతి యగున్. 8
- చ. అశ్రువులు నాతఁ డిట్లును మ్రహాత్మ భవత్కరుణం బ్రతిజ్ఞయే
ను నెఱవఁగంటిఁ బాండవమృతనోరథసిద్ధి భ వద్దయానమ్మ
ద్ధి నగుట వింతయే భవద్రధీనులకుఁ విజయంబు బ్రాతే నీ
పను పొనరించువార మట య భారము నీకుది గాదె యెప్పుడున్. 9
- తే. అనుడు సుద్ధతమందస్మితాస్యఁ డగుచు, దనుజమర్దనుఁడతనితోఁ యధర్మతనయుఁ
గానఁ బోవంగవలయు భాగ్యస్ఫురుఁడు గ్రంథు, చున్నవాఁ డని పలికిననన్నరుండు. 10
- వ. అట్లు కాక యనుటయుఁ గదలి భీమసేనుండును సాత్యకియును యుధామన్యుం
డును నుత్తమాజుండును సముచితసల్లాపంబులు సేయుచుఁదో నేతేర సాంద్ర
కోణితపూరసేకంబున ఘోరం బైనసంగ్రామతలంబునం జని చని శౌరి సవ్య
సాచి నాలోకించి. 11
- చ. కరులు రథంబు లశ్వములు య గాలుబలంబు చమూపతుల్ మహీ
శ్వరు లఖిలాస్త్రశస్త్రములు య చామరముల్ గొడుగుల్ సింహంబు లా
భరణము లితైఱంగునను య బాఠ కడుం జెలు వొందెఁ జూడ సం
గరమహిఁ జిత్ర వస్త్రమునఁ య గప్పించవముఁ దోవఁ జేయుచున్. 12
- వ. భవదీమబాహువిహారంబునుదారత్వం బిట్లుండునే యని యగ్గించుచు నరిగి సమ
యోచితం బగుటను బ్రతియోధులు తీర్చవడి యునికింజేసియు సమరంబు సా
లించి తమరాక కెదురుచూచుచుం గూడికొని యున్నయుద్ధిష్ఠిరాదులసమీపం
బగుటయుం బాంచజన్యంబు పూరించినం బాండవాగ్రజండు. 13
- .. సైంధవుని సంహరించి కృష్ణారులు వచ్చి ధర్మజానకు సమస్కరించుట. —
- తే. రథము డిగ్గి హర్షాస్రబుగ్రమ్ముడేర, నెదురుకొనుటయునంభ్రమృమెనకమెనఁగ
బాఠుండును గేశవుండునుబాదచారు, లై రయంబునఁ జనిమొక్కిరవిభునకు. 14
- వ. ఇట్లు ప్రణమిల్లిన. 15
- క. నరపతి యానందాస్రలు, గరసరసిరుహముల నొత్తి య కను దనియఁగ న
య్యరువురఁ జూచుచు మేనుట, గరువాఱఁగ గుచ్చి యొక్కఁకొఁగిటఁజేర్చెన్. 16
- వ. ఇవ్విధంబున నాలింగనంబు సేసి యర్జునుతో నతం డిట్లనియె. 17
- క. చేనెత్తురు గా కుండం, గా నాసైంధవునిఁ జూపి య క్రమ్మట మీరల్
రా నోచితి నాభాగ్యం, బేన పొగడునట్టి దయ్యె య నీరనికరుణన్. 18

1. యెద్దొడిక. 2. మనము ధర్మ, తనయుఁ గానఁ బో వలవదేయినుండు గ్రంథు.
3. నేయ సాంద్ర... పూరికి కం బైనసంగ్రామ. 4. కతనన్.

- క. అని వాసుదేవుఁ జూపిన, విని యాతఁడు నీమకోవ్యవేగంబున దు
ర్జనుఁ డాజయద్రథుఁడు వొలిసిన నెవ్వరి కెట్లు సేయఁ శ జెల్లదె యునినన్. 19
- వ. అమ్మహీవతి యమ్మహాత్ము నుద్దేశించి. 20
- క. దేవాసురసంఘంబులు, నీ వలిగిన రూ పడంగు శ సీకూరిమి సా
ఖ్యావహ మఖిలజగములకు, దేవ భవభృక్తు లగులఁ శ దీక్షుట యగుదే. 21
- వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబులం బ్రస్తుతించి భీష్మాకు లతనికతన మడియుట
యుగ్గడించి నీవు కోపించినట్లు వ ర్తించుటఁ గౌరవులు సెషిర కాఁ దలంచెన నను
టయు నచ్యుతుం డాభూపాలు నాలోకించి ధర్మోత్కృష్టుండ వగునీకు నరిష్టం
బాచరించినవారికే జెడకుండ వచ్చునే యనునెడ ననిలసుతుండును సాత్వకియును
దనువుఁ గ్రొత్తగంటు గొమరార నద్ధరణీపతిచరణంబులకుఁ బ్రణతు లైన
నతం డెత్తి కోఁగిలించికొని వారలు కుంభసంభవకృతవర్మామలసంరంభంబు
మర్దించుట పేర్కొని యభినందించె యుధామయ్యుండును నుత్తమాజండును
దగిన తెఱుగునం గాంచిన వారి నుచితవచనంబుల సంభావించెదదీయసైన్యం
జెల్లను బ్రహ్మదభరితంబై కయ్యంబునకుం గాలుద్రవ్వచుండెనానయమంబున
శోకవిస్మయవివసం డగుచు దుర్యోధనుం డంతర్గతంబున. 22
- ఉ. ద్రోణుఁడు గర్జుండుం గృవుఁడు శ ద్రోణుతుండును సేల వాని గీ
ర్వాణు కై ననుం జెనయ శ వచ్చునె యెవ్వరు నాజి గౌరవ
త్రాణపరాయణత్వమున శ దర్పము నూపఁగ లేమి జెల్ల మ
క్షీణపరాక్రముం డయినక్రిడికి నిక్కపుటల్క వచ్చినన్. 23
- వ. అనుచు నుత్సాహహితం బైనచి త్తం బుత్తలవడఁ గుంభసంభవుకాలికిం బోయి
పరులజయంబును దమవారు సమయుటయు నుగ్గడించి మఱియును. 24
- సీ. బల్లిదుఁ డగుభీష్ము శ బడ వై చి సోదర,వర్గంబుఁ దాను నననర్గళముగఁ
గ్రాలెడు నేచి శిరఖంఠి యింతకు మున్న, పొలిసె నే డక్షోహీణులు గిరిటి
చేత సైంధవుపాటుశసెప్ప¹జట్టలు నాకుఁ, బూని యేతెంచి కాంక్షభోజవిభుఁడు
జలసంధుఁడును సుదర్శనుఁడునులోనుగాఁ, గలుగుభూపతులు పెక్కంప్రసేడు
- తే. గలనఁ గూలిరి వీరిలోకంబ యైన, నొండె బాంచాలబలమునుశబాంశవులను
దండి నై తెగఁజూచినననొండెగాక, యెట్లు వాయు నా కిందఱ్రముణముసేవును
- క. పరుఁ డనుఁగుబంటు గావునఁ, బొరిగొనఁజొర వీవు సూత్రపుత్తుఁ డొకఁడ మా
ర్దుర మార్కొనియెడు నతనికి, వెరవును ²గఱతలును లేవురవీకుం డగుటన్.
- వ. అతఁడునుం బోరి పోరి చేప్పడి సైంధవుం గోలుపోయె ననవుడు గటగటంబడి
యాచార్యుం డతని కిట్లనియె. 27
- చ. నను మది దూటువోవువచనంబుల నేటికి నిట్లు నొంప న

- ర్జునుని జయింప రామి పలుకచోలులఁ జెప్పనె డేవకోటి కై
నను నవిజయ్య భీష్ముఁ బ్రథమంబున నాతఁడు సంపఁ శౌరవుల్
మన రని తోఁచె నాకు నభిరమావముఁ గాచుట కై పెనంగెడన్. 28
- ఆ. శకునిచేలియడ్డరసాళ్లులు నేఁడు గాం, డీవము క్తబహుపరతిష్ఠాబాణ
మూర్తిఁ గవిసి నీకు య నార్తి యొనర్పంగ, 1 నాఁక గొనఁగ నెట్లు య లగుఁగుమార
- క. భూరమణ విదురుఁ డమ్రెయి, వారింపఁగ నతులపుణ్యవతిఁ గృష్ణను మీ
వారెల్లఁ జూడఁ బఱచిన, క్రూరపుఁబాపపుఫలంబు య గుడువక యున్నే. 31
- క. ఆనభ నీవును మీదు, శ్వాసనుఁడును గర్జునును బ్రశ శ్తచరితో
ద్భాసితు లగు పాండవులకుఁ, జేసివకీ డెల్లభంగిఁ య జెటుపదె మిమ్మున్. 31
- ఉ. అన్నివిధంబులం బఱచి యైనను నక్కటికంబు లేక నా
రి న్నెఱి మాలి కానలఁ జరరింపఁగఁ బఱచినఁ బోయి వచ్చి య
య్యన్నయఁ డమ్మఁజం దమకు య నయ్యనగం బిల వేఁడి కానకి
ట్లున్నను వారి మార్కొనుట య కోర్చితి నే నొక బ్రాహ్మణుండనే. 32
- క. నీవును నచ్చటఁ బన్నిన, నీవారును సైంధవుని నరనిం బడ కుండం
గావఁగఁ జాలర యేనును, నీవాడన కానె యేల య నిందింపంగన్. 32
- వ. అని వీడనాడి పెండ్లియు. 32
- క. పాంచాలురుఁ బాండవులు ను, దంచితగర్వమున ననికిఁ య దఱిమి యొడలు మం
డించుచు నుండఁగ ని ట్లుకీ, కించెద వొకవలన నీవుఁ య గీడుపలుకులన్. 32
- షా. ద్రోణుడు పాంచాలురఁ జంపక కవచంబు విడువ నని ప్రతిజ్ఞ సేయుట. ఉత్తం
- వ. అని వగతురయుత్సాహం బుపన్యసించి. 32
- క. పలుకులఁ బని లే దీరే, తలపెట్టక పోరువా రుదగ్రత నేనుం
జలము మెఱయఁ బాంచాలురఁ, బాలియింపక క త్రళంబు య పుచ్చ నరేంద్రా.
- క. కావున మనసై న్యంబులు, నేవ సెడక సంగరంబు య నేయునటులుగా
నీ వ్రతసహించి నిజబా, హావిభవము సూపు శక్తి య కనురూపముగాన్. 32
- వ. అని తెంపు నేసి. 32
- క. భూసురభక్తియు వృద్ధో, పాననముం గలిగి ధర్మ్యవధవ ర్జనని
త్యైసక్తుడ వగు మనఘా, నాసుతు బోధింపు వగపురనకుఁ జొర కుండన్. 34
- వ. నాచేతఁ దెగనిపాంచాలురు గలిగి రేనియు వారిం బోసక పొదివి తెగఁజూచు
నది యని చెప్పుము. 4
- క. అనిపలికి గాఢనిశ్చయ, మున వదనం బెలమిఁ బొంద య మును 2 కలఁగిననీ
మొన లెల్ల నొక్క మొగముగ, నొనరిచి తలకొలిపె భూసురరోత్రముఁడనికిన్.

1. నాఁక గొలుప, మాపు నెట్లు లగుఁ గుమార నాకు. 2. కలగి కలం, గని. మొనలొక్క మొగంబున.

- వ. అట్లాచార్యుండు పురికొల్పినం గౌరవపతి సమరనముత్సాహరహితం బగును
నంబుతో నూతనందనుఁ జేర నరిగి యిట్లనియె. 48
- క. అరుల కళేద్యం బగున, పురుసున బలుమోహరంబు శ్ర వన్నించి తుదిం
జొర విడిచె గాని గురుఁ డ, న్నరు నాఁగఁడ యశఁకు గీడు శ్ర నాకుంజూడన్. 44
- క. ఒకఁ డట్లు సొచ్చి భూప, ప్రకరంబులఁ గూల్చి సింధుర్రాజుఁ దునిమె నె
ట్లాకొ యతనికిడిమి కుంభజు,నికి వారింపంగ రామి శ్ర నిక్కం బరయన్. 45
- క. తనమాట నమ్మి సైంధవు, మొనకుం దెచ్చితిమి గాక శ్ర ము న్నిడిగిన నా
తని నింటఁ బెట్టి వత్తుము, యననేనయు నివ్వధమున శ్ర మఃకియక యుండున్. 46
- క. మన మెంతసెట్టలమొ ఫల్లుచుపై నాతనికి నంతశూన్యి గలిగె నే
మనఁ గల దింక నతనిఁ గొని, యని సేయువ ముట కార్యమగునే మనకుఁ.
- చ. అన విని కర్ణుఁ డిట్లనియె శ్ర నగ్గురు దూఱఁగ నేల యుతఁ డో
పినటులు పోయఁగాక నరుభీరము లావును నెక్కు దైవ వా
ని నుడువ వచ్చునే విధియు శ్ర నేర్చు విమం బిడి యిల్లు గాల్చి కా
వనమున కేఁగఁ జేసి యొక్కనాశముఁ గంటిమె గొంతినంతటిన్. 48
- క. కావున మనసైంధవుని, దైవము తెగటాల్చె వంకఁ శ్ర దలరి మనమునం
జేవ సెడ నేల పోరం,గా విధి పంచినటు లయ్యె శ్ర గడఁగన వలయున్. 49
- క. అనునెడఁ బాండవసేనలు, మొనసి కదియ నడచె నీదుర్మొనలుం దగ మా
క్కొనియె నిటు లుభయబలములు, ననిమిషులకు వేడఁ పుట్టునట్లుగఁ దాకెన్.
- క. తురగము తురగముఁ గరి కరి, నరుఁడు నరుఁడుఁ దేరు తేరు శ్ర నలిఁ దాఱినయ
పురుసఁడన మేమి సెప్పఁడుఁ, బొరి మిడుఁగోటు లెగసి కైదువులపొడి రాలెన్.
- వ. అట్టియెడ నీకొడుకు సైంధవునిచావునకు దుఃఖతుం డగుటఁ బ్రాణంబులదన
నిరవేక్షుం డయి కడంగినం గని ద్రోణకృపకర్ణులు వారింపం దోచి తలకడచి
దర్పప్రచండగతిం బాండవసైన్యంబుసొచ్చి నిశితవివిధవిశిఖవరంపరలు వరంగించి
నఁ జతురంగంబులయంగంబులు ధరం దొరంగి చిక్కువడి మదకలమాతంగంబు
గలంచినకమలాకరంబుచందం బయ్యె నప్పు డందుఁ జేయం గలబలుమగ లెల్ల
నొక్క మొగింగవిసి యమ్మహిపతిం బొదివిన నతండుభీమసేనుఁ బదిప్రాణంబులను
నకులనహదేవద్రుపదవిరాటద్రావదేయుల మూఁడుమూఁడుమార్గణంబులను శిఖం
డిని నూటను ధృష్టమృము డెబ్బదింటను ధర్మపుత్రసాత్యకుల నైదెదమ్మలను
ఘటోత్కచు నలువదినాలుగింటను నొప్పించి కేకయచేది ప్రముఖయోధవరుల
ననేక సాయకంబుల బెట్టు పఱిచి సింహనాదంబు సేసిన. 52
- క. ఆధర్మనందనుఁడు సక్రొధాత్ముం డగుచు నేసె శ్ర గోదండము నుగ్
గై ధరఁ దొరఁగఁగ నాతఁ డ, బోధంబునఁ దేరి మీఁదఁ శ్ర బాలు పఱి వ్రాలెన్. 53

తే. ఇట్లు మూర్ఖిల్లుటయుఁ గౌరవవేత్వరుండు, నచ్చెననియెడు నెలుఁగులు శంఖకాహ
భారవంబులు సెలఁగఁ బ్రియంబు నొందె, వారిబలములు ద్రోణుఁ డేరపారికదినె.

వ. అంత.

55

క. తెలి వొంది యుధిష్ఠిర నిలు, నిలు మని రథనమునఁ దాఁకునీసుతుఁ గని యా
బల మేచిన నీబలముం, బెలుచ నిగుడ నవుడు రణము శ్ర భీషణ మయ్యెన్. 56

వ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రుం డట్టియెడ నాచార్యుం డెవ్విధంబున నరివధంబు సేసె
నింపలియందలిచేయంగలసైనికోత్తము లెత్తెఱంగునం బెసంగిరి చెప్పు మన
వుడు సంజయుం డిట్లు నట్లుభయబలంబులుఁ బురికొని పోరుచుండ నుద్దండ
రయంబు మెఱసి యుధిష్ఠిర ప్రముఖపాండవులును శై నేయూదియూదవులును ద్రు
పదప్రభృతిపాంచాలురును విరాటపురస్సరమా త్స్యులును గుమారవర్గంబును
మఱియు నకేకదండనాయకులును సాయకాసారంబు వరంగించుచు భారద్వాజా
పై నడరిన నతం డత్కృద్దీర్ఘం డయి కర్ణుండు మొదలుగాఁ గలబలుమగ లిరు
గెలంకుల సంరంభంబునం దఱుమ విజృంభించె నయ్యవనరంబున నెగసినధరణీ
వరాగంబు జనంబులచూపులు నిగుడనీక యుండె నాలోనన శుండాలసుభట
ఘోటకంబులయంగంబులఁ గ్రమ్ముడెంచురుధిరం బది యడంచిన నమ్మొనల
కడంక రెట్టించె నప్పుడు కౌరవులదిక్కున ఘూకన్యగాలరవంబులు సెలంగ వా
రది సరకుసేయక నమరొన్మత్తులై నెత్తురుటేఱులు వాఱఁ గేలి నలిపి రానమ
యంబునఁ గేయరథికులును ధృష్టద్యుమ్నతనయులును లోనగువారిం బెక్కం
డ నక్కుంభసంభవుండు నుఱిపియు మఱియుఁ బలువురఁ బఱిపియుఁ గడిమి నె
ఱపం బ్రతాపశీలుం డగుశిబి సాహసరసికుం డై.

57

క. ఉరవడిఁ దాఁకుటయును బది, శరము లతనిమేన గ్రుచ్చె శ్ర సాయకగురుఁ డ
చ్చెరు వగుచుగఁటిమి నతఁ డుద్ధరుండు తత్సూతుశిరము శ్ర ద్రుంచెం బెలుచన్.

తే. త్రుంచి తోడన ముప్పదిరతూపు లరిని
యొడల నాటుడు హయములకమెడలు సూతు

గళము నజ్జనపతికుత్తుకయును దునిమె
ఘోరభల్లమట్కమ్మనఁ శ్ర గుంభ భవుండు.

59

వ. అప్పుడు.

60

తే. భానుమంతునిఁ జంపినకవగ మనమునఁ, బెట్టికొని యుండి యాతనికవట్టి భీమ
సేనువై వడిఁ గాళింగశ్రసేనతోడఁ, గవిసి నారాచధారలఁ శ్ర గప్పియొప్పె. 61

క. కిసిసి బకమర్దనుండు వెనఁ, దనయరదము వానితేరు శ్ర దాఁకఁ బఱిపి యా
తనిమీఁద నుఱికి క్రుమ్మెం, గనుకని నెంపపొడి నెదరఁ శ్ర గాలం గేలన్. 62

—... భీమపేనుడు దుర్బదదుష్కర్ణులం జంపుట. ...—

వ. అమ్మహో గ్రసముద్ధతిం జూచి పాంచాలసైనికులును సింహస్రాదంబులు సేసిన్

సహింపక నూతనుతుండును దత్తోదరులును నవ్వీరుం బొదివిన నతం డద్భుతం బుగా ¹ధృవునరదంబుమీఁదికి లంఘించి వానిఁ బిడికిటిపోటునఁ జావం బొడిచి జయరాతునిపైఁ గవిసి యాతని నాతనినూతునిఁ గాళ్ళు లిరుగేలంబట్టి ²బెట్టిలపై వేసి గతానులం జేసిన నలిగి కర్ణుండు శక్తివైవ మలంగి వెరవున నొడిసికొని దానిన యవ్వడముడి యతనిపై వైచినం గని గాంధారమహివల్లభుండు భల్లం బున నడుమన నఱకె నంతఁ గురుకుమారు లమ్మారుతిం జుట్టు ముట్టి ³విశిఖం బులు నిగిడించినం గోపించి దుర్మదునితేరి కరవడించి తురంగంబులం బొరివుచ్చి సారథిం జదిపిన నాతండు దుష్కర్మస్యందనం బెక్క నయ్యెరువురు నస్పాండు తనయతనువున మెఱుంగుటమ్ములు గిటికొలుపం గిట్టి యారభంబు గూల నవ లీలం దన్ని దుర్యోధనద్రాణికృపకృతవర్మకర్ణశల్యబాహ్లికులు నూచుచుండ నక్కుమారుల నిద్దఱం గాల నొక్కనిం గేల నొక్కనింగా నమయించె నివ్వీధం బునం జిత్రవధవిహారంబున విజృంభించునాభీమసేనుం జూచి రుద్రుండురథసోద్రే కంబునం బాండవేయులకుఁ దోడ్పడం జనుదెంచెం గాక మానవు లిట్టివారునుం గలరే యనుచు నీవారెల్లను వెఱచఱచి యిద్దఱొక్కతెరువునం బోక పఱచి రక్కుమారకంఠీరవుం డుక్కునం దమసేనదిక్కు నూచి యెఱ్ఱవిరిదామరలం దెగడకన్నులం గాంతేహుగ్రజ నువలఁగించి కేలు మొగిచి ఫాలంబునం జేర్చు నప్పుడు తన్నూర్తి నతండును నకులసహదేవద్రుపదవిరాటులును దేటి చూడ శంకించి మాఱుమొగంబులతో నగ్గించి రాసమయంబున.

63

- క. కడువడి గురుఁ డనిలజుపై, నడరిన రాధాతనూభ్రవాదులు దోడై
కడఁగుటయుఁ గనుంగొని నీ, కొడుకుగమియుఁ గదిసె నునిత్రకోపస్ఫురణన్. 64
- తే. వారు దలవడి పోరిరి య దారుణముగ, ధర్మసుతుండును గవలు నుగ్రద్దండవృత్తిఁ
దఱుమద్రుపదవిరాటసాత్యకులుమఱియుఁ, జేయఁగలయట్టి మేదిన్సేనాయకులును.
- వ. అయ్యవనరంబున సోమదత్తుండు దనకు సాత్యకి నన్నిహితుం డగుటయు నతని
తో నిట్లనుఁ బ్రాయోపవిష్టుం డగుభూరిశ్రవుఁ జంపి తది బోయచందంబు గాక
రాజధర్మం బగునే యీరయిన నాచేత బ్రదికిపోవువాడవే యని పలికి సింహ
నాదంబు సేసి శంఖంబు పూరించిన నాశైవేయుండు భూరిశ్రవుండు చచ్చుట
యొప్పుదేని ని నొప్పెడునట్లు నంచెద నిట్లు రమ్ము శలునిచా వొప్పు నొప్పు దని
యగ్గడింప వది యేమి నీ కెట్లునునంగాని కా దని భంగించె నిత్రైటంగున నొం
డొరుల నోనాడి యేటు లాడం దొడంగి రప్పుడు నీకొడుకు ఘోటకస్యందనసందో
హసమేతంబుగా నక్కొరవునకుం దోడ్పడియె శకునియుండనబలంబునుం దానును
నాతనిం గూడకొనియె నవ్వీధంబునం బలువు రొక్కనిపైఁ గవిసినం గని ధృష్ట
ద్యుమ్నుండు భూరిసైన్యసమేతుం డై వారల నెదుర్కొనినం బోరు ఘోరం

1. 'ద్రుమునరదంబు' అని వ్రా. ప్ర. 2. బెట్టిలతో కేసి. 3. విశిఖిఖిలం గుప్పిత గదియించిన.

బయ్యె నట్టియెడ.

66

తే. సోమదత్తుండు దొమ్మిది శ సునిశితాస్త్రముల శినిప్రభు నేసిన శ నలిగి యతఁడు నతని ¹నన్నియమ్ములనమూర్చితునిఁజేయ, రథముదొలగంగఁజొలెసారథిగలంగి.

మ. కని ద్రోణాత్మజుఁ డేచి సాత్వకిభుజాగర్వంబు మాన్పింతుఁ బొమ్మని పోబో నడుమఁ ఘటోత్కచుండు ఘోరరాకారదైత్యవ్రజంబును దానుం బటుభంగిఁ దాఁకుటయు నీరపుత్తుండుఁ గరుండుఁ దక్కినవారు ²వెఱ వానితోడియనికిం శ గ్రేడించి రువ్వీశ్వరా.

68

వ. ఇట్లు సంధ్యాసమయనంవర్ధితబలుండగునప్పుర్వగీర్వాణునికోల్ల కోర్వక మేటి మగ లెల్లం దొలంగిన.

69

క. గురుసుతుఁ డొక్కరుఁడును సుస్థిరుఁ డై తద్బాణనిహతిఁ శ డెరలక యతిని మృరనారాచంబులు వది, యురమున నాటింప దానశ్రవోత్తముఁ డయికన్.

70

క. వడిఁ జక్రంబున వైచిన, నడుమన గురునందనుండు శ నటకం బుణ్యం బెడలిన నరునంకల్పము, వడుపున నది వమ్ము గాఁగ శ వసుధాధీశా.

71

—అంజనపర్వం డశ్వతాపతో యుద్ధంబునేసి చమ్మట అంజన—

వ. అప్పు డద్దనుజునితనయుం డంజనపర్వం డశ్వతామం దలవడి బలుతూవులం బొదివిన బెదరక యతం డయ్యసురవీరునివిల్లు ద్రుంచి విరథుం జేయుటయు వాఁడు కరవాలంబు గొనినం దునిమె గద వైచినం దుమురు సేసె నింగి కెగసి మ్రోఁగుచుం బాపాణవర్షంబు గురియ నదియును వారించి యమ్మాయావిమేన మేఘంబున గిటికొనుతరణికిరణంబులం గ్రేణిసేయుపటుబాణంబుల నిగిడించె మగిడి యొండురథంబున నరుదెంచినఁ దల ద్రెంచె నిట్లు గురుపుత్తుండు వానిం బరిమార్చి పేర్చి పాండవబలంబులఁ బరిమార్చుం దొడంగినం గని కడంగి హిడిం బానందనుండు నిలు నిలు నాబారిం బడి యెందుఁ బో వచ్చు ననవుడు నారథికుం డతని నవలోకించి,

72

అ. వలదు రన్న పిన్ననవాడవు దండ్రీ నే, నకట నిన్నుఁ జూచి శ ³యలుగ రాదు పెనఁగు మొరులతోడ శ ననవుడుఁ బుత్రశో, కాభితవుఁ డైనయతఁడు గవలి.

క. ఎక్కడితండ్రీవి నీ వే, నక్కొలేయులకుఁ గొడుక శ నై వగతుర పేరుక్కు నహింతునె తనయం, గ్రక్కించెద నిపుడ పట్టి శ కండలు దిందున్.

74

క. ⁴అని పలికి యిరుసులంతలు, సునిశితబాణయు రేయశ్రుచం దఱిమిన ద్రోణునికొడుకు వాని నన్నిటిఁ, దునుమ నసుర మాయఁ బెరిగి శ దుర్ధాంతగతిన్.

క. గిరి యై వఱతేర నశనిశరమును మేఘుల్వ ముంది శ సాయకవృష్టిం గురిసినఁ బవనాస్త్రంబును, బరువడి నిగిడించి గురునిరపట్టి డెరల్చెన్.

76

సీ. హైదింబుఁ డల్లి యుగ్రాకృతిఁ గవిసిన, దనుజగణంబు మూశ్రంకతురగ

రథనివహంబుతో రారాజుమొన నెల్ల, నొక్కత్తుగాఁ బ్రేల్పి యురవడింప
నన్నరసాధుండు య విన్నవోయిన గురు, తనయుండు నీకు స్వీకరికి నేమి
పని నీవు సంభ్రమింపకుము దానవుల న, క్కడిమానవులను వేర్వేర్పిడి నగంతు

- ఆ. వనిన సంతసీల్పి యతఁడు సౌబలుఁ జూచి, వీరె ద్రాణిజాణ బాధితాఁగు
లైరి పాండుసుతులు య దేరిగములతోడ, నవ్వరముగ నరిగిరజముము గొనుము.
వ. అని యవ్వలను నూపి కృపకృతవర్మకర్ణవృషసేనులను దుశ్శాననప్రముఖు లైన
కొందఱు దమ్ములను నిరూపించి వీరును నీవును గూడుకొని కవియుం డనిపనిచిన
సతండును బింకంబుతోడం బోయె నశ్వత్థామభీమనందనులసంగ్రామంబు భీమ
బయ్యె నట్టియెడ నాఘటోత్కచుండు. 78

- మ. పటుబాణాహతి ద్రాణియంగము చలింపవంజేసి తచ్చాప ము
త్కటవేగంబునఁ ద్రుంచిసం గినిసి యాతం డొందువలెల్లెత్తి యు
ద్భటబాహోబలశౌర్యముల్ నెఱపె నానదై త్యుండు సైన్యంబు నొ
చ్చుటయుం జచ్చుటయున్ మహిపతికి మోచ్చుం బ్రీతియుం జేయఁగాన్. 79

- వ. ఇట్లనురబలంబు నశ్వత్థామ సించి చెండాడం బాండవబలంబులు దర్పం జేది
మూర్ఛెట్ట లేక చూచుచుండ నుద్దండవరాక్రముం డగునాఘటోత్కచుండు ద
ర్పంబున నెక్కటెక్కటి తలవడి పరిఘంబున వై డినఁ బట్టుకొని యతండుదానిన
యద్దానవుపై వైచుటయు వాడు దొలంగ నుఱికిద్రుపదనందనస్యందనంబునకుం
బోయె నయ్యుగ్రసాధనం బతనితురంగసారథిరథంబుల రూ పడంచిన. 80

- ఆ. ఒక్కతేరిమిఁద్రనుండి ధృష్టద్యుమ్ను, భీమసేనసుతులు య వెనఁగి రత్తు
గురుతనూజ వీరకఁ యెరలక యంత నుద్దామసేనతోడ య భీముఁ డడరె. 81

- వ. అప్పు డశ్వత్థామ నవుచు నమ్మువ్వరం గ్రొవ్వఱ నేసి భానమానమార్గణంబులు
నిగిడించిన. 82

- మ. భటగాత్రంబుల ఘోటకాంగముల శుంభత్కంభికాయంబులం
జలులస్యందనఖండనంచయములక య సంగ్రామరంగంబు గ
ప్పుట చూడక వెఱఁ గయ్యె నబ్బలములుం య బోకేది క్రమ్మంగ నె
త్తుటఁ దేల్చెం బారిమూర్చె నాతఁ డడరం య ద్రుంచె మథిం దెం గడుక. 83

- వ. ఇట్లేకాఠోహణీబలక్షయం బాపాదించి యాతవత్ర శతవత్త్రంబును హమరమరా
ళంబును గేశశై వాలంబును నాయుధమీనంబును మాంసమేదోమ స్తిష్కవంకం
బునుర క్తజలోద్రిక్తంబును నగునదీప్ర వాహంబు నుత్పాదించెనప్పుడు దర్పంబున
సురధుండును శత్రుంజయుండును బలానీకుండును జమానీకుండును జయుండును
బృహధుగ్గిండును జంద్ర సేనుండును జండరయంబునం గదిసి బాణంబులు వరంగిం
చిన నప్పించాలకుమారుల నమానుషవిక్రమంబున నమయించినం గోపించి

కుంభిభోజతనూజ లొక్కపెట్ట పదుమువ్వు రతనిం బొదివినఁ బదుమూడుమేటి తూపులం గీటడంచి కెరలి జముచందంబున గర్జిల్లి ఘటోత్కచుం గాలదండం బుఁబోనికోలం దేరివైఁ ద్రెల్చి మూర్ఖిల్ల నేసిన నోనరిల నయ్యరదంబుఁ దోడన ధృష్టద్యుమ్నుండు గొనిపోవుటయుఁ బొంగి సింగంబుచాడ్చున గర్జిల్లిన నిజ్జరు లగురునందను నగ్గించి రంతయుం గనుంగొని. 84

- ఆ. పాండవాగ్రజుండు శ్ర పవనాత్మజునిఁ గూడి, తటిమి సాత్యకియునుదాను గవిసె నంత మూర్ఖ జేటి శ్ర హైసింబుఁ డొక్కతే, రనువుగాఁగఁ జేసికొని కడంగె.
వ. తోడన ధృష్టద్యుమ్నుండును బరవసంబు నేసినం దత్తైన్యంబు లొక్క మొగిన మొనయుటయును మనమూఁకలును సోమద త్తబాహ్లికపురస్సరంబుగానురవడించిన నందడికయ్యం బయ్యె నందు సంజచీకటి చూపునకుఁ జొరవ యీకున్నను సైనికనికరవివిధాభరణమణికిరణకలాపంబులుఁ జర్మపర్రాతపత్ర కేతుకీలితరత్న రశ్మిజాలంబులు నాలోకనంబు నాపాదించె నట్లరువాఁగును గలయ బెరసి బోరునప్పుడు. 86

—.. భీమసేనుచేత బాహ్లికుడు సచ్చుట. —

- క. శినివరుండు సోమదత్తుఁడు, బెనఁగఁగఁ దోడ్పడియె వచ్చి శ్ర భీముండు గడఁకం దనమఱిదికి నక్కొరవుఁ, డెనయే యని బిరుదు ¹వాడి శ్ర యేడ్డెట నొంచెన్. 88
- వ. అట్టియెడ.
క. అనలశిఖివోనినారన,మున సాత్యకి యేయునెడను శ్ర ముద్గరమున భీ మునికొడుకు వైచె రెంటం, దనువున నొ వ్విడరి సోమదత్తుండు సోలన్. 89
- చ. తనయుండు మూర్ఖువోయిన నుదగ్రత బాహ్లికు డచ్యుతానుజ ²న్మిని దలపడ్డ నాతనికి శ్ర మించి వృకోదరుఁ డన్నరేంద్ర నే సిన నతఁ డుగ్రశక్తి ³వయ్యచెక్ మెయి నాటుడు సోలి యంతలో నన తెలి వొంది ముద్గరమునం బవనాత్మజుఁ డేచి వైచినన్. 90
- క. తల వ్రయ్యలై న నిష్ఠుర,కులిశగతిం బగిలి కూలుకులపర్వతముం దలఁపించుచుఁ గురువృద్ధుం, డిలఁ గూలెం బ్రతిబలంబు శ్ర లేపారంగాన్. 91
- వ. అయ్యవనరంబునదశరథసుతనన్నిభం బగుభవత్కుమారదశకం బాకిమీరవైరిం బొదుపుటయు దశనిశితబాణంబులం బ్రాణంబులు గొనియెఁ గర్ణానుజుండగువృక రథుండు గడంగి వచ్చినం బొరిపుచ్చె సౌబలసోదరులు పన్నిరువురు బరవసంబు నేసినం బడనేసె నిట్లు వరాక్రమంబునం బేర్చినభీమసేనుమీదహూసేనవసాతి మాళవత్రిగర్త బాహ్లికప్రముఖంబు లగు దేశంబులబలంబులుబలువిడిం గవినెనం గని కొంతేమాగ్రజుండు సైన్యసంతాననమీతంబుగానురవడించి భుజాటోపంబు నూపిన నవి మడిసియుఁ జడిసియుఁ జిక్కువడియు నుక్కుమడిఁగియు వెఱఁగువడి

1. లాడి...కొచ్చెన్. 2. న్మిని...మంచి వృకో. 3. కొనించచ్చెర మెయిచేగొని.

చూచుచుండ నాచార్యుని దుర్యోధనుండు పురికొల్పిన నతం దుత్సాహదీప్తుండై
యా ధర్మతనయుఁదాఁకివాయవ్యయామ్యవారుణాగ్నేయ తావృషాపిత్రంబులగు
సాయకంబులు వరుస నేయ నయ్యైయత్త్రంబుల నవ్వీభుండు ప్రత్యత్త్రంబుల
వారిందిన నతండైంద్రాత్త్రంబుల నిజప్రతిజ్ఞ నెఱపఁ జూచిన నదియు నట్లయడం
గుటయుం గోపించి సకలభూతభయంకరం బగు బ్రహ్మాత్త్రంబు ప్రయోగించిన
సమృహీపతియు సమృహానీయాత్త్రంబునన సమయించె నంత ధృవద్వయముండతని
కడ్డవడిన నారధికుతోడి యనికిం గ్రేడించి కుంభసంభవుండు. 92

చ. ద్రువమనిసేనవై నడరి య తోలి నఁ జూచి వృకోదరుండు దే
వపతిసుతుండుఁ దాఁకి యని య వారణ నగ్గురు నొంప నేచి యు
గ్రపువడి మాత్యన్యకేకయముఖం బగుపాండవనైస్య మొక్కపె
ట్ట పరఁగి నీబలంబులకడంక యడంచి మదించి పేర్చినన్. 93

వ. కనుంగొని కౌరవేశ్వరుండు కర్ణుని కి ట్లనియె. 94

క. పాండవపాచాలాదులు, గండు మిగిలి బెట్టు దఱుమఁ య గౌరవబల మొం
డొండ కలంగెడు నీ దగు,దండితనము సూపి కావర దగుతటి వచ్చెన్. 95

వ. అనవుడు. 96

శా. చంపం జాలుదు నే నొకండన భుజాశక్తి నరుణ వెండి మ
ర్దింపం జల్కన భీమముఖ్యుల భవత్రేజంబు రాజ్యంబుఁ బా
లింపం బూనినయేను గల్లఁగ రిపు యల్పంభింతురే చూడు నా
తెంపుం బెంపును నంచుఁ గర్ణుండు మహోద్దీర్ణాకృతిం బొల్పినన్. 97

శ్లోకృపాచార్యుండు గర్జ నపాఠించుట.

వ. కనుంగొని కృపాచార్యుం డలంతినవ్వుతో నతని కి ట్లనియె. 98

చ. అగు నగు మేలు మేలు మనుజాధిపుండు మహి యేలుమాటల
నన్మగఁటిమి యిమ్మొయిన్ నెఱపిరనం జెడు బాండుతనూజకోటియుం.
దగు మును ఘోషయాత్రను బ్రదంపసి గోగ్రహణంబునందుఁ బే
రు గొనిననీకు నిట్లనుట య క్రొవ్వులు దక్కుము సాలు నిన్నియున్. 99

వ. అని వెండియు. 100

క. నిన్నును బాండుతనూజల, నెన్నండును బోరఁ జూచి యెఱుంగనివారిం
గన్నట్లు వలుక నేటికి, నిన్ని పెనఁటిరజ్జు లనికి య నివి దోడ్పడునే. 101

క. క్రీడికిమును మన మందఱు, నోడుటెఱుంగు దన్నలును ఘటోత్కచుండు దగం
దోడువడ బంధునృపతులు, గూడి నడవ మనకుఁగెలుపుగన నెట్లు లగున్. 102

చ. అనవుడు గర్జు డి ట్లనియె య నాసినమంతయుఁ జేయఁ జాలుబం
టున కెటు లన్న నేమగుఁ గరమం బెరుచన్ మును మ్రోసి కాదె వృ

- స్త్రి నిగుడఁజేయు నంబుదముః శ సెల్లదు నీవలు కింతవట్టు సై
వన తగు నింక నే మనినఁ శ బాటుండ నాలుక గోయుదుం జూమీ. 108
- వ. అని పలికే మఱియును. 104
- క. నదు నద్దెనఁ గలవారిని, గురుబల ముబ్బునెడఁ బొగడి శ కొఱకొఱ గాఁగన్
గురుని గురుతనయు మద్రేశ్వరు నను నేమిటికే గాని శ వారిం జేయన్. 105
- క. అని మామఁ బలుకువలుకుట, విని యశ్వత్థామ కోధధ్రువివశం డయిగ్ర
క్కున వాలు వెఱికికొని కర్ణునిదనకుం గవియ భూవరకుం డెడ సొచ్చెన్. 106
- అ. నృపతితోడఁ గూడి శ కృపుఁడును నెడసొచ్చె, వార లతనిఁ బట్టి వలదు రోష
ముడగ వలయు ననిన శ సుగ్రత నాతఁడు, పెనఁగ గర్జుఁ డిట్టులనియెం గవలి. 107
- క. విడు విసు మాతం డిమ్మెయి, నడిచివడఁగ నేల వట్టె శ దవనీశ్వర నీ
పుడిపెడుతెఱఁగున నాలికు, దుడుగున నాచేయి దాఁకి శయుడిగినభంగిన్ 108
- క. అనుడుఁ గృపాచార్యుం డ్విజ్ఞనపతికిం గాఁగ నేను శ సైరించిన నే
మని పలికేనేని నీకుం, జనియెం బొమ్మింక వలదు శ సంభ్రమ మనియెన్. 109
- వ. అప్పు డక్కురుపతి గురువుత్త్రు నుద్దేశించి. 110
- క. గురుఁడును నీవునుమద్రేశ్వరుఁడును గర్జుండు గృపుఁడు శ సౌబలుఁడు ననున్
ధర యేలింపఁగ నున్నారట మీకుం దగునె సంగరములోఁ గలఁగన్. 111
- క. ఊమియింపు మనుడు నతఁ డువ,శమ మొందినఁ గర్జుఁడుం బ్రశాంతుండై వి
క్రమకేలి నలువఁ బ్రతిసై, న్యముదెన మొగ మయ్యెఁ బలు గుణధ్వవి సెలఁగన్. 112
- వ. ఇట్లు గడంగినం బ్రత్యర్థిపార్థివు లయ్యోధవరు నాలోకించి పాండవులకు బాటి
ల్లినయనర్థంబుల కెల్లను మూలంబు వీడ శాడే వీనిం బొదువుఁడు పోనీకుఁడు
వడవైపుం డనుచుఁ దలపడిన నానూతనూనుండు నిజనామాంకితంబు లగునా
రాచంబుల నన్నరపతులఁ గరుల నరులఁ దురంగంబుల నరదంబుల రూపు మాపి
యేవునఁ దదీయాంగంబులు రుధిరంబున మునుంగునట్లు సేసినం జూచి నవ్యసాచి
సాయకజాలంబులు నిగిడించుచుం గవిసిన నతండు మూఁడుమార్గణంబులు దన
తనువునఁ జొనుపుటయుం గినిసి యక్కిరీటి ముప్పదిశరంబుల నొప్పించి భుజశిఖరం
బున బలునారసంబులు నాటించినం జేతివిల్లు వడియెం బడుటకుఁదలంకక యక్క
ర్ణుం డాక్షణంబ విల్లు పుచ్చుకొని వివ్వచ్చుండు వెకంగువడునట్టివేగంబున వివిధ
విశిఖంబులు నిగిడించిన. 113
- మ. కడక న్నెఱ్ఱనిచెల్వఁ దాల్పనతఁ డుశ్రగ్నస్ఫూర్తి విల్ ద్రుంచి యె
క్కుడు వేగంబునసూతుమస్తకముతోఁ శ గూడం దురంగంగముల్
గడికండంబులు సేసి యారథికుమై శ గాఁడంగ బెక్కుమ్ము లే
యుదు నొవ్వారిం బాటి యెక్కెఁ గృపుతే శ రుర్విశ నిరజ్జఁ డై. 114

- వ. ఇవ్విధంబున రాధేయుం డోడి పాణిన నీడం బోవు మన సైనికలం గనుంగొని కురువిభుండు. 115
- క. నిలువుండు వెఱ పేటికి నేఁ, గలుగఁగఁగండినిఁ నక్కుఁగలపాండవులకా
గెలిచెద నిదె చూడుండునా,యలవుఁ జలము ననుచు నడచె నన్నరుమీఁదన్. 116
- వ. అప్పుడు కృపాచార్యుం డాచార్యనందనున కి ట్లనియె. 117
- చ. శలభము పహ్నిమీఁదఁ జనుకచందము గాదె నృపాలుఁ డర్జునుం
దలపడఁ బోక యాతనిశీత ప్రదరంబులబారి కగ్గ మై
యెలసినఁ గావఁగా వశమే న యాతని నీవును నేను నుండి మొ
క్కలమునఁ బోవనీఁ దగదు న గ్రమ్మన నెయుము నిల్పు మవ్విభున్. 118
- క. అనుటయు గురునందనుఁ డ,మ్మనుజాధిపు నెముడి యేను న మాన్పెద బీభ
త్సునికడఁక యేమి మూఁడినఁ జనియెను తలకదచి పాహాసక్రియ ననుచున్. 119
- ఆ. గురుండు పాండవులకుఁ న గూర్పు నీవును దాని, నెఱిఁగి బవరముననుకపేషసేయు
దిది మదీయభాగ్యహీనత గాక నీ, వేచితేని నెవ్వ న రెదురు సెవుము. 120
- క. పలువురు బంధులు నాకై, పాలిసిరి మీ రింకఁ బాండుకృపుత్రులడన రా
వలనదు పాంచాలాదుల,వలన నిలిచి గెలువుఁ డేను న వారలఁ దీర్తున్. 121
- వ. అనిన విని యశ్వత్థామ భూమిశ్వరున కి ట్లనియె. 122
- క. గురునకు నాకును బాండవు, లరయఁగఁ గూరిమికిఁ బాత్ర న మగుదుర యెనా
దురమునఁ జుట్టఱికం బను,గరు సిడికొను లేల కలుగుఁ న గౌరవనాథా. 123
- ఉ. పెక్కురణంబులం గనియుఁ న బెద్దయు నమ్మవు నన్ను మద్గురుం
దక్కినవారు మేము విను న దాఁపము ప్రాణము లోపినట్లు పే
రుక్కునఁ బోర దైవగతి న యున్నటు లుండెడుఁ గాక పాండవుల్
మిక్కిలివారు నీతలపురమే గెలువకా వశమే మహీశ్వరా. 124
- వ. మా కిరువురకుం దోడు కృపకర్ణ కృతవర్మ మద్ర పతులు గల రెల్లును బాండవ
సైన్యంబు సమయింతు మూఱుడు మని వెండియు. 125
- తే. మమ్మ కాదు నీ నెవ్వరి న నమ్మ వెల్లు, నమ్మ కున్నను నేమగు న నరవరోగ్య
ప్రతిబలంబులలోనికిఁ న బసులనడుము, సొచ్చుపులివోలెఁజొచ్చెడఁగజాడునన్ను. 126
- వ. నీచెప్పినపాంచాలురం బజపెదఁ దక్కినజాంబులం గలంచెదం గాంతేయులు
దాఁగొనినను మాఁగొని నిలువరించెద నని పలికి తలకడచి నకచె నప్పుడుకడం
గినకవ్వడికి మించి పాంచాలకేకయప్రభృతినేన లొక్క వెట్లు కవియుటయు నా
జెట్టిబిరుదు వివిధవిశిఖవరంవరలు వరంగించినకా బడలువడియును బలుడెనలంబా
తీయు నబ్బలంబులు వికలంబు లైనఁ బదుండ్రరాజులు నిలు నిలు మనుచుబరవసం
బుసేసిన వారల జమునివశంబు సేసి యేచినయయ్యాచార్యసుతుం జూచి రోషా

విష్టుం డై ధృష్టద్యుమ్నుండు దాకి నీవు గొండఱ నిర్జించితి నని దుర్జయత్వం
బెక్కించుకొనకు మేనుజమ్ము వచ్చినవాడ ననుటయు నతండు నిన్నకాదె వెద
శెద మద్బాణంబులకుఁ బ్రాణంబు లిత్తుగా కనవుడు నస్పాంచాలవరుం డతని
నువలక్షించి.

127

క. మీతండ్రికి నే మృత్యువ, నై తోచినవాడ నగుట య ట్లుండె నినుం
జాత మట ననక డగ్గఱు, మా తలకక వలదు రి త్తమాటలు మనకున్.

128

వ. అనియె న ట్లయ్యిరువురు నొండొరులం బరునంబులు వలుకుడుం బలుదెలుంగుల
మెలుంగుటమ్ముల నేల్లాడి రట్టియెడ.

129

మ. ధనువుం గేతువుం ద్రుంచి సారధిని రథధ్యవ్రాతముం గూల్చి యే
పునఁ బాంచాలతనూజు వెల్లొడుగుసాంధ్రపుం జంపి గావించి యా
తనిపార్శ్వంబులయోధవీరశతముం య దన్మాన్యుల మువ్వరం
దునిమో ద్రోణసుతుండు రాజు పొగడక య దోర్గర్వదుర్వారుఁ డై.

130

వ. ఇవిధంబున వైరివధం బాపాడించి సింహనాదంబు సేసినయశ్వత్థామ కట్టెదుర
నిలువలేక పాండవపాంచాలసైనికులు సెల్లాచెడరైనం గని ధర్మజనమీరసూను
లు ససైన్యంబుగా నతనిం బొదివినం గురువతియును గురుసమేతుం డయి సేనల
తోడ నడరినక బలుకయ్యం బయ్యె నప్పుడు విజయుండును మనప్రజమీఁదఁ
గవిసె నానమయంబున సంబవ్తశిబివంగాదిదేశంబులబలంబులు భీమసేనుచేత
మగ్గె నానమయంబున మగధమద్రవంగాంబసాదిదేశంబులబలంబుల సవ్యసాచి
సమయించినం గని కినిసి ద్రోణుండు వాయవ్యపాణంబునఁ గాంతేయులమొనలఁ
బొక్కాకులచందంబునం దూలం జేసిన.

131

— ధీ సోమదత్తుడు సాత్యకితో యుద్ధంబు సేసి చచ్చుట —

క. అలిగి నరుండు భీముండు నిరు, గెలకుల నయ్యత్తు గురునిఁ య గిట్టి శరణుం
బులఁ దేల్చిన మగుడ ననికి, డలకొని వడి నురవడించె య దత్తైన్యంబుల్.

తే. అధివతియు నత్రుగురుండుఁ బేరగగ్గలికలఁ
దటుమఁ జతురంగములుఁ బేర్చి యుటక వారి
మొనలతోఁ దాకి గాండివము క్తవిశిఖ
శిఖిలవేడిమి కోటఱి య చెదరి వఱచె.

133

వ. అట్టియెడ సోమదత్తుండు సమరోల్లాసంబునం బాండవసైనికుల నిలునిలుమనియద
ల్చుచు నిల్చినం గనుంగొని సాత్యకి యతనితోడం డలవడినం దత్సంగ్రామంబు
భీమం బయ్యె నందు.

134

నీ. సాత్యకివి లగ్ధరచంద్ర పాణంబున, నఱికి య బాహ్నికశ్రవందనుండు
ముప్పదేనమ్ముల య నొప్పింప నతఁ డొందు, విలు గొని యాతని య నలంకుటమ్ము

లైదింట నేసి మ్రహరజతధ్వజం, బిలఁ గూల్చి ధనువు నెక్కలుఁ జేసెఁ
జిలునవ్వుతో నాతఁ యడుక వేటొకవింట, నేట్లాడఁగా భీముఁ యడసె నపుడు
తే. దాఁకి మీరండ్రిపై ఘటోత్కచుఁడు వైచె
బరిఘమును నది దునిమె నక్కరువరేఁబ్బు
డపుడు హయసారధులఁ జంపి యతనియునుఁ
గొనియె బలునారసమున నాశ్రయివరుండు 185

క. మారుతి ముమ్మెయి నక్కురు, వీరునిఁ జంపించి మోము యవికసిల్లఁగఁ దాఁ
జోరెడు నెప్పటిమునుమును, హీరమణులమీఁదఁ దఱిమె యనిభవురనాథా. 186

ఉ. చచ్చినసోమదత్తుఁ గని యసాత్యకిపై మనవారు గ్రమ్మినం
జెచ్చెర ధర్మజం డతనిఁ యజేకొని వారలఁ దూలఁ దోలుట
వచ్చి గుఱుండు విల్ నజిక్రవైచి సిడంబును డొల్లఁ జేసి మే
నుచ్చి చనంగ నేయ నతఁ యడుగ్బట రోష మహోగ్రమూర్తియై. 187

క. వేటొకవిలు గొని యెమ్ముల, గీట మెఱుంగఁనారసములు యిరికొలిపిన నో
బాటి మియుం గొన్నెత్తురు, వాఱ నతఁడు దేరిమీఁదఁ యబి మూర్ఖిలైన్.

వ. కొండొక సేపునకు సేద దేటి యక్కుంభనంభవుండు విజృంభించి వాయుడైవత్సం
బగుళరం బేయుటయు నాభూవిభుండుఁ దద్దేవతాకం బగుసాయకంబున శమి
యింపంజేసి పెల్లెసినం గని కృష్ణుం డతని కిట్లనియె. 139

క. నినుఁ బట్టఁ గుంభజండు ప్రతివ సేయు మెఱుంగు దతనిఁ యదేకువ సెడి మా
ర్కొనఁ దగదు నీకు భీముం, డని సేయు మొగమునఁ బొదువు యక్కురుసేనన్.

తే. ఇతని వధియించుటకు జనియించె నెవ్వఁ
డతఁడ యీతనితోడఁ జోరరాడుఁ గాక
యనుడు నొక్కింత యూహించి యాన్మపాలుఁ
డరిగె ద్రోణుండు ద్రుపదుసైన్యమున కడరె. 141

వ. ఇట్లు సని యుధిష్ఠినుండు దనతమ్మునకుఁ బెరుఁబ్రా వయ్యె నయ్యనిలనుతుండును
సాత్యకియు ధృష్టద్యుమ్నుండును బరవసంబు సేసినఁ గృపకర్ణ కలశభవులుగడంగి
రయ్యుభయసైనికోత్తములు సంరంభంబునం బెచ్చినసైన్యద్యుమంబును రయం
బునం గలయక బెరసినం బెంచుఁ యెగసి తఱితోఁ గవియుదెంచుతమంబు
నకుం దోడుపడి చూడ్కులు నిగుడ నీ కున్నను దమకంబునం దమతమపేర్పు
బిరుదులు నుగ్గడించుడు నగ్గలికసాంపునను నన్నుల నుద్దేశంబుల నదైన నిదైన
వీరులు వోరుచుండ సంధికారం బతిసాంద్రంబై చిక్కువఱిచె నట్టియెక బిట్టడరి
పాండవు లుద్గండ బాహుసంపదలు సూపిన నే పటి కౌరవబలంబులు గలంగి చీకా
కుపగి చీకటికలంబునం గూడుకొనం గానక పలుడెనలఁ దొలంగి పొలు పఱిన
నయ్యాచార్యుండు ధైర్యంబు మిశయ ధుర్యోధనుం గూర్చికొని యుద్దామ

సామర్థ్యంబున సకలచతురంగంబులం ¹బూ: మన ట్లానర్పి యొక్క మోహరంబు
గా నమర్పి యుం దగ్గ భాగంబునం దాను నిలిచి యిరుగెలంకుల నశ్వత్థామసాబ
లుల నునిచి ²నక్షకొన శత్రు నిలిపి యన్నరేంద్రుండు వెన్నుదన్ని నిలుచునట్లు
సేసి ననుటయు ధృతరాష్ట్రుండు సంజయునితో నిత్రైఱుండునం బన్ని బహుశతమి
రంబున సమరం బెటు సేసి రని యడిగిన నతం డతని కి ట్లను నానమయంబున
నక్కురుభూపాలుండు దమకాలుబలంబుల నెల్ల నాయుధంబులు వెట్టి దివియులు
వట్ట నియోగించిన.

142

క. మున్నావనిమానుసులం, గ్రన్నన పతి సంగుటింపఁగఁ బనిచిన సం
పన్నంబుగ నొడఁగూర్చిన, నున్నతకరదీపనికర శ్ర ముజ్జ్వలితముగాన్. 143

వ. చేసికొని యప్పదాతివర్గంబులు దివియులు దెచ్చిన నద్ధరణీవరుండు రథంబున కై
దును గరికి మూడును దురంగంబున కొండును నియతంబుగాఁ బట్టించి మఱియు
వానికెలంకులకును గేతనంబులకును దగం బట్టునట్లు సేసి వెండియు మోహ
రంబు ముండటను బార్శ్వంబులను బిఱుందను బ్రభలు నిగుడం బొడవుగా నెత్తి
వట్టం బనిచిన నవ్వెలుంగు నింగికి నేలరుం జాలి పొలిచె నట్టియెడ మణిసూచణం
బులను రత్న కేతనంబులను వివిధాయుధంబులను బ్రతిప్రభలు ప్రజ్వరిల్లశోభిల్లి
నీసైన్యం బొప్పె నప్పుడు పాండవబలంబునను ³(రథంబునకుం బదియును గరి
కేడును దురంగంబునకు రెండునుగా) దత్ప్రకారంబునం గరదీపికాలోకం బాలో
కనీయం బయ్యె నయ్యవసరంబున నమృత్యుగురుండు మధ్యందినమార్తాండు
పగిదిం బ్రదీప్తమూర్తియై వెలుంగ నమ్మనుజపతి యనుజచ్ఛులతో ని ట్లనియె.

తే శత్రుకృతవర్మముఖయోధాధ్రనమితిఁ గూర్చి
కొని మహాద్యోగమున మీరు శ్ర కుంభజన్ము
చెంత కాద్రుపదాత్మజఁ శ్ర జేర కుండ
నాఁగుఁ డొరు లెల్ల వారల శ్ర నతఁడు గెలుచు.

145

—ఐ పాండవ కారపవీరులద్వంద్వయుద్ధము. ఐ—

వ. పదంపశి యాధృష్టద్యుమ్ముం బరిమార్చు గిరిటిం గర్లుండును భీమసేనుని నేనును
గెలుతుమని పలికి బలంబులకుఁ జేయి వీచి కడంగిన నెదిరిసేనయు నురవడింప
నెన్నుండును జూడ వినంబడనియట్టిబవరం బయ్యె బాండవాగ్రజుండుఁ దనదొరల
ద్రోణమూఁదం గవియుండని పనిచి తానును దఱిమిన నమ్మనుజపతిం గృతవర్మయు
సాత్యకిని భూరియు సహదేవు రాధేయుండును వాయుసూను సుయోధనుండును
నకులుని శకునియు శిఖండిఁ గృపాచార్యుండును బ్రతివింధ్యుని దుశ్శాననుండును
ఘటోత్కచునిగురువుత్త్రుండును బాంచాలవిభునివృషసేనుండును మత్స్యరాజును
మద్రేశ్వరుండును శతానీకునిఁ జిత్ర సేనుండును నర్జునుని ⁴హలాముఘండునుం

దలపడి రిట్లు గురుని నొంపను రిట్లంపను బూని మఱియు ననేకు లనేకులందా
క్కొనిరి సోమక సైవ్యంబు నమ్ముచు నక్కొభసంధవుని ధృష్టద్యుమ్నుండు
మాక్కొనియె నట్టియెడ. 146

సీ. పాండవాగ్రజనిచార్యము ద్రుంచెగృతవర్మ

యతఁడొండువిలు గొవిశ్రయతని నొంచె

ధనువును దునుమి హస్తంబుచ్చి పోశక్తి

యడరింప వేఱ శరరాసనంబు

గొని హయనూతులఁ గోదండమును బాడి

నేసి హార్దిక్కుండు శసెలఁగి యేసె

వరనాయకుండు గృహారణము గొన్న నఱకెందో

మరముఁబూనిన రూపుమాపి మఱువు:

తే. బఱియలుగఁ జేసి తనువునఁ గ బఱపె నార, నూలు లిట్లమ్మహాబలుఁచటలవిక్ర
మంబుదున్నహమగుడు నశమ్మానవేంద్రుడనికొదొలగినఁగురుబలఁమల రెనధిప.

క. భూరియు శినివరుండు శరా, సారము లొండొరులమీఁదఁ గ నరిఁబఱపి వడిం
బోరునెడ భల్లమున నా, కౌరవువిలు ద్రుంచె సత్యకసుతుం డధిపా.

ల. త్రుంచి మేను గాఁడఁ గూపులు నిగిడింప, నాత డొండువింటనతనినొంచి
ధనువు దునుమఁ గోపకమనుమడియైశక్తి, ద్రెళ్లవైచె శినివరఁజ్యేషధిప.

వ. ఇట్లు సాత్యకిచేతం జచ్చినభూరింజూచిభారద్వాజపుత్రుండతనిపయిం గవియు
టయు ఘటాత్కచుండు నిలునిలు మనియెలుంగు సూపి దొడ్డతూపు లడరించిన
నతం డవి మగిడించి పెల్లెసిన నేడు వెఱిగిన ట్లయ్యసురవరుండు దశవిశిఖంబులు
రయంబున నురంబున గ్రచ్చిన మూర్ఖవచ్చి యమ్మేటిజోడు కేతుదండం బవ
లంబించి. 150

క. ఆలోచన తెలిసి మెఱుంగు, వాలిక నారనము ¹దైత్యునవక్షమున వెనం
గీలించిన నరదముపై, సోలివడుడుఁ దేరుదొలఁగఁ గ సూతుండు చూలెన్. 151

క. భీముఁడుగురుపతియు శర, స్తోమము లొండొరులమీఁదఁ గ దొరఁగించుచు ను
ద్దామాంభోదపిహితరవి, సోములచందమున నొప్పుచుంబోరు నెడన్. 152

చ. ధనువు సిడంబుఁ ద్రుంచి నముగదగ్రత భీముండు మేనునొంప న
మ్మనుజవిభుండు వేటొకనశమగ్రబలంబగుచావ మెత్తియా
యనమెయిఁగాఁడ విల్ విఱుంగునట్లుగ నేసిన నొండువింట న
య్యనిలజఁడేడునారనము శ లానృపుగాత్రమునందు ²గ్రచ్చియున్. 153

చ. విలు దునుమాడి వెండియాను శ విండులు నా ల్గతఁ డెత్త నెత్తను
త్తలముగఁ ద్రుంచివైచె గదఁ గ దత్తురగంబుల సూతుఁజావ న

- గల మగుభీతి రాజు దొలగఁగ వెన దాటుడుఁగాన కారణం
బొలిసెనకాఁ దలంచి మదిఁ గ బొంగి వృకోదరుఁ డార్చె నార్చినన్. 154
- వ. మనమూఁకలు నట్లకాఁదలంచి హాహాకారంబులతో నాకులతం బొందె నంపలి
జనంబులు ప్రమదంబునం జెలంగి రిక్కారవేంద్రుండువేటొక్క తే రెక్కి తోఁ
చినం గని యెల్లవారును డిందువడిరి కర్ణ సహదేవులు సముదీర్ణ విక్రమంబు వెల
యి బెనంగునప్పుడు. 155
- క. అమ్మాద్రీసుతుఁ డేవునఁ,దొమ్మదిపాలమ్ము లొడలఁ గ దూర్చిన నతిరో
మమ్మునఁ గర్ణుండు దదం,గమ్ములు నొప్పించె దీ వ్రకాండశతమునన్. 156
- వ. ఇట్లు సహదేవుం బొడివి రాధేయండు. 157
- చ. రయమున విల్లు ద్రుంచి నఁ బరరాక్రమ మొండొకవింటఁ జేయఁగా
హయముల నూతుఁ జంపుటయు గ సారఁడు ఖడ్గము ఘటకంబు ని
ర్భయముగఁ బుచ్చుకొన్న బహుభాణములం దునుమాడె నన్యదు
ర్జయ మగులావునం గడు వెనక గద వైవ నడంచె నవ్వచున్. 158
- వ. దానం బెండువడక యప్పాండునందనుండు. 159

— యి కర్ణుండు సహదేవుని వింటికోపునం బొడుచుచు నవమానించుట. యి —

- అ. శక్తి వైవ నిశిత్రచక్రంబు నిగిడింప, వరుస నదియు నదియు వ్రయ్యలయ్యుఁ
దునియ లయ్య సేలఁ గ దొరఁగంగఁ జేసి పె,ల్లెసి తెరలుటయునునెద్దయె నతఁడు
వ. ఇత్రైంకునఁ గర్ణుండు గడిసి నిశ్చేష్టితుం డగునహదేవు నాలోకించి కుంతిమా
టలు దలంచి యొండు సేయనొల్లక యల్లన వింటికోపునం గడువు వొడిచి నవ్వచు
నెక్కు డైనపగఱ సుక్కునం దలపడకు మల్లవాడె నరుండు గురుసేనతోడ
బిరుదై పెనంగెడు సతనికడకుం బొమ్మని పలికి పోయె నక్కు మారుండును నట్లు
గర్జనీటులను మాటలను గడు నొచ్చి తన బ్రదుకునకు రోయుచుం బోయి వేటొ
క్కరథం బెక్క మత్స్యమద్రేశ్వరులు జంభవానపులచందంబున సమరంబు
సేయసమయంబున నాశయ్యుండు. 161
- క. హరులను నూతుని జంపిన, విరటుండు పొలివోక వివిధవిశిఖచయంబుల్
గురియ శతాసీకుండు శ,ల్క్యరథం బత్రములఁ బొడివె గ నుద్ధతథంగిన్. 162
- వ. ఇట్లు మత్స్యనుజుండు దాఁకిన. 163
- తే. అతనిఁ గూల్చె మద్రేసుఁ డరయ్యరద మెక్కి
విరటుఁ డడలును గినుకయుఁ గ బిరిగొనంగ
ముట్టె నాతని నాతండు గ మూర్ఖ వోవ
నేయ సారథిదొలఁగంగ గ నెగచె రథము. 164
- వ. ఇవిధంబున విరటుండు వికలుం డగుటయు నాదక్కటి సైన్యంబులు శల్క్యునర

- వడికింగాక తెరిలినందఱిమి ధనంజయుండఁ నిలువరించిన బలాధ్యుం ¹డగుహలూ
యుధుం డతనిమేన మార్గణంబులు గ్రచ్చి కేర్చిన శపాండవమధ్యముండు. 165
- ఉ. చాపముఁ గేతువుం దునిమి శ సారథి నశ్యములఁ వధింప ను
తోపవికారుఁ డై యాసుర శ క్రూరకృపణము గొన్న నేసె ను
గై పృథివీస్థలిం దొరఁగునట్లయింది చతుశ్శతీఁ నమా
టోపము నూప నాతఁడు గగఁగు వెనఁ బాతె భయా ర్థమూర్తి యై 166
- సీ. నకులనందనుండు సీనందనుతోఁ బోరు, నెక నాశతానీకుఁ శ డేచి యతని
కంకట మంగంబు శ గ్రక్కునఁ బాసి పోఁ, బడ నేసి విల్లును శ సిడముఁద్రుంపఁ
దలకఁక యొండుకోడండంబు గొని నీడు, పుత్తుఁడు నొంప నాశచిత్రసేను
శరములతోర్చిత్రత్తురంగంబులను సూతు, ధరఁ గూర్చె వెనభవత్రైత్తుఁడెపుడు
- తే. గలఁక లేక యతండు శ్రీఘ్నమున నిరువ, జేనుమాపుల నొంచిన శ నెనఁ మెనఁగ
గినుక నాతఁ డాధనువును శ దునుమ సక్కు, మారుఁ డేగె హర్ది క్యునిశ తేరిపైకి.
- క. ద్రుపదుండు వృషసేనుండును, నుపమానాతీతఘోరయద్ధంబున బా
ణవరీతశోణితపుత్ర, వపురుజ్జ్వలు లైరి కౌరవక్షితినాథా. 168
- వ. అట్టియెడ నాకర్ణుపట్టిజేయి బెట్టిదం బయి వచ్చినం బాంచాలబలంబు నిజవతికిం
దలకడచి యతనిం బొదవి యాసెనితోత్రమునంపసోన కోటటి పటచినం బ్రదీ
వుం డై యతండు మెఱసె దుశ్శాసనుండును ధర్మనందననందనుండునుబోరు
నెడ నప్పాండపౌత్తుండతనిఫాలంబున వాలికనారసంబులు మూఁడు నాటించినం
ద్రి శిఖరయతలై లంబులీల నయ్యువరా జొప్పి యవ్వీరుం గ్రూరశరంబులం గప్పి
కేతుసారథిరథంబులఁ దిలప్రమాణశకలంబులు సేసెను. 169
- క. వింధ్యాద్రివోలె నాప్రతి, వింధ్యుఁ డచలితో గ్రమూర్తి శ వెలయ నిలిచి డ
రాంధ్యమతి నడరి దీప్తా, వంధ్యాత్త్రము లక్కు, హారవరువైఁ బటవెన్. 170
- అ. అలిగి వెడఁదహిత్రయమున నాతని, ధనువుఁ దునియ సేసి శ తనువునందు
నిశితవిశిఖచయము శ నిగిడించె నీకొడు, కంఠఁ దత్సహోద్యరాళి గదిసి. 171
- వ. కయ్యంబు సేయ నందు భీమసేననందనుం డగుశ్రుతసోమునరదం బయ్యుధిష్ఠిర
తనయం డెక్కి యొక్క సముద్దండం బగుకోదండంబు వుచ్చికోని భండనంబు
సేసె మనవారు నయ్యువరాజునకడ్డంబు సొచ్చి పెనంగిరి నకులుండును శకునియు
సమానవిక్రమంబుల సమరంబు సేయునెడ నాసౌఁబండు. 172
- చ. ఒకబలుతూ పురంబు గొని శ యుచ్చి చనం గర మల్లి యేయుడఁ
నకులుండు మూర్ఖు వోవుటయు శ నాడము రోడసి నిండ నార్చె నం
తకుఁ డెలివొంది చాపముఁ బ్రతాకయుఁ ద్రుంచి యతండు సీమఱం
- డికి నరసా వొనర్చె ఘనశత్రుసముజ్జ్వలమార్గణంబులన్. 173

వ. ఇట్లు గాంధారపతి వడుటయుఁ దత్సారథి దేరు దొలంగఁ దోలుకొని పోయె
గృహచార్యతోడఁ రణక్రిడఁ జలుపుచుండ శిఖండికోదండంబు చినకాండంబుగా
ఖండించి యతండు శక్తివైవ నదియును దునిమిన ఘనంబగుధనువు గొని తోరం
పు నాఁనంబున కలసిం దేరిపై సాగయసేసి యగ్రతమండు గోపంబునం బంపఁ
దలం పెత్తి వెండియు నేయ. నిగుడునర్తకు నదైనయోధులు పలువురొక్కట
నుక్కున నురవడించిన మనదిక్కుపైనికులు శారద్యతుం గడచి కడిమి నెఱయఁ
బోరిరి మఱియు ననేకద్వంద్వయుద్ధంబులు సెలుచుండ సంకులనమరం బయ్యె
నయ్యవనరంబున. 174

సీ. ఏచి ధృష్టద్యుమ్నఁ శ డాచార్యునరమున, వెన నాటె నైదునారసము లాతఁ
డాతని నిరువదేనమ్ముల నొంచి విల్, దునిమిన నొండువిల్ శ గొని యతండు
మంటలు గ్రమ్మెచుకమహితాశ్రు మేయుండు, గాలంబు గాకిది శ కలశజనకు
ననుచు నీవారు భ్రయం బంద నేకాద, శాశ్రుంబు లొకచుష్టి శ నలవరించి

తే. యేసికర్ణండు దునియలరసే సెనడుచు, నంతఁ గురురాజయువరాజ్యనడరగురుసు
తుండు శకునియు శల్యుండుదోడువడిరి, వార లేడ్వరతాకు నవీర్యుఁ డోర్చె.

క. ద్రుమసేనుఁ డడరి పటుబా,ణము లుద్ధతిఁ బటపె సూత్రనందనుపైఁ గో
పము గదిరి యతండు వానిశి,రము గుండలదీప్త మై ధరరం బడ నేసెన్. 176

వ. ఇట్లు ద్రుమసేనుండు నచ్చినం బేర్చినకోపంబునం గర్జనకోదండంబు దునిమి
ధృష్టద్యుమ్నుండు నఱిమిన నొండుబలువంటం బెనంగునతనిం గూఢుకొని కురు
రాజు మొదలగు నేగురురథికులు వెలుచ నేసి రాసమయంబున సాత్యకి నమద
గతిం గవిసి నిలు నిలు మని యదల్పి రాధేయుం దలపడియె నయ్యిరువుర
యక్కును నొక్కరూపున నక్కజం బై యుండె నట్టియెడ వృషసేనుండు వచ్చి
శై నేయు నేయుటయు నతండు వాలమ్ములు నిగిడించి వానిం దేరివయిం దెల్లి
మూర్ఖిల్లం జేసినం బుత్త్రకోకపీడితుం డగునాసూతపుత్తుం డచ్యుతానుజు నా
నాశ్రుపీడితుం గావించె నంతకుం దెలిసి తనయుండునుం దోడువడియె నట్లడరు
నయ్యదట నాశినివరుండు గినుక యెక్కినయేడ్డఱం జిక్కువఱిచె నప్పు డంగ
రాజు రారాజున కిట్లనియె. 177

— యి కర్ణదుశ్శోధనులు దురాలోచన నేసి సాత్యకిం దలపడుట. యి—

క. అదె సార్థండు దనమునుమునర కొదవినసేనలఁ గలంచుకనులి వతఁ డితనిం
గదియంగ రాకుండక మును, పొదువుదమే సాత్యకిం బ్రభూతబలముతోన్. 178

వ. అట్లయిన వీడభిమన్యుపోయినపోకం బోవు నది నీకు విజయంబునకుఁ గార
ణం బగు వీనిం బలువురు సుట్టు ముట్టుట యెఱింగేనేని వివ్వచ్చుండు వచ్చు నతం
డెఱుంగ కుండ నక్కడ నిలువరించి పోకం జాలుబల్లిదుల నట పుచ్చువలయు

ననుటయు నమ్మనుజవిభుం డిది లెస్స¹కర్జుం బని గాంధారవతిం గనుంగొని నీవు
వదివేలేనుంగులు నన్నియరదంబులుం గొని దుశ్శాసనసుఖాహుదుష్పథర్షణ
దుర్విషహులు దోడుగాఁ గ్రీడిపై నడచి కయ్యంబు సేయు మద్దిక్కునం దక్కిన
పాండవులు నున్నవా రమృతవదమ్ములం బొదిపి గెలుపు మనిన నతం డమ్మొయి
కిం జనియెఁ దదనంతరంబ. 179

క. చేయఁ గలరథికులును రా,ధేయుఁడు బలయుతముగాఁగఁ శ దెప్పుడెరల తై
నేయుండుఁ గవిసి బహువిధ,సాయకములు గురిసి రథికితనంరంభమునన్. 180

వ. అతండునుం గోపాటోపంబున. 181

క. కరులకరంబులు హయముల,శిరములు రథనంచయంబుర చక్కలును సమి
ద్ధరఁ గప్పి క్రమ్ముటఁగ నెత్తురు పేటలు వఱపి వానిఁ శ దొలఁగం ద్రోచెన్. 182

క. శీనివరునద్భుతవిక్రమ,మున కోర్వక కలఁగఁబడినశ్రమొనఁ గనుంగొని నీ
తనయుఁడు దనయరదము నా,తనియరదముమీఁద నత్యురదగ్రతఁ బఱపెన్. 183

వ. అయ్యురువురు నక్కజం బగుకయ్యంబు సేయునెడ నాతై నేయుండు. 184

క. తురగముల సూతుఁ జంపినఁ, గురువతి పాలివోక యతని శ²గురుసున నేయం
గర మల్గి ధనువు దునుముడు, బరవన మఱి యొరుని జేర్చిపెకిం బోయెన్ 185

వ. ఇవిధంబున. 186

తే. పతి గలంగ తై నేయుఁ డభిజ్ఞులము బాణ,నిహతిఁ దూలించె నక్కడ శ నీమఱుది
యడరియరుసుతోవిస్మయవాహముగ,నాహవము సేసెఁదగునహోయంబుకలిమి.

చ. అతనినుతం దులూకుఁడు నురదగ్రతఁ గృష్ణునిమేనఁ బార్థుపె
శితశరకోటి నించి విలసిల్లఁగ సాబలుసూతుఁ జంపి యు
ద్ధతిఁ దురగంబులం దునిమి శ తద్దనచాపము ద్రుంచె నన్నరుం
డతఁడు దనూజు లేరివయి శ కాత్మ చలింపఁగఁ బోయి వెండియున్. 188

తే. వాఁడుఁదోడ్పడఁగడఁగి విశ్వచ్చు నేసి, నతఁడు వారలు సేష్పడుశనట్లు గాఁగఁ
గడఁకగలయోధవీరులురబడలువడఁగ, బలము సెడిపాఱఁదనవించి శ బలువుసూపె.

వ. ఇట్లు విశ్వచ్చుండు పేర్చిన యానమయంబున ధృష్టద్యుమ్నుండు. 190

క. తఱిమి గురువించిగొనయం, బఱిముఱిఁ దునియంగ నేయ శ నతఁ డాతని నే
డైట నొండువింట నేసిన, నుఱక తునిమె నాతఁ డమృతహోగ్రశరంబుల్. 191

వ. వెండియు నాచార్యుం డేయు సాయకంబులు ద్రుంచుచు నంగంబులునొంచుచు
మిగిలిమార్గణజాలంబుల సైన్యంబుదైన్యంబునొండంచె నట్లు సాత్మకినవ్యసాచిధృష్ట
ద్యుమ్నులచేతం గలయం గలంగి కౌరవానీకంబు గాంధీశీకంబగుటయుఁ బాంచ
జన్యదేవదత్తాదిశంఖరవంబులు సెలంగం బాండవబలంబులు గూడికొని వెన్నడిం
గవినెనం గని భీషణరోపాతి రేకవిధేయం డయి రాధేయండు. 192

- మ. తలలుం శేతుఁడు గాన్లుడు గనవులున్ ధాత్రీ సలిం బెక్కుతి
ట్టలు గానించి రథప్రతాపములు ఘోరబ్రశ్మలున్ పారణా
వలులుం ¹జేష్ఠుడఁ బైవయి దటిడి దుర్వారైకదరోద్ధతిం
జలముం జేవయఁ జూచె నుద్భృత భుజానందంభరాద్రంబుగన్. 198
- వ. ఇద్విధంబున విజృంభించి నొందినం బటివటి యై పఱచునవ్యాహినులవెనుకొను
నానూతనందనుం జూచి తలంకి ధర్మతనయుం డర్జునునితో నిట్లనియె. 194
- క. నడురేయి తీవ్ర భానుఁడు, ప్తడమి వెలసె ననుతలంపు య పుట్టించుచు ను
గ్గడు వగుతేజంబున వెలిఁగెనుఁ గర్ణుడు బాణరుచులు య గిటికొన దెసలన్.
- ఆ. ఇట్లు దటిమేనేని య నిష్ఠుడ యీతఁ డి, ద్విక్కువారి నెల్ల య నొక్కయెత్తు
గాఁగఁబిలుకుమార్పుం య గావున నెమ్మయి, నైనఁ బ్రతివిధాన య మాచరింపు.
- వ. అనిన విని యతం డచ్యుతు నాలోకించి రాధేయరథసంబున కిమ్మాహరం బోహ
టించిన భూపతి భీతుం డయ్యె భారద్వాజుండును బైకొని యొక్కవలన మొనలఁ
దెరల్పెడి నే నడల్పి యిక్కర్లు నుక్కడించి యక్కుంభసంభవు సంరంభంబు
వారించెదఁ దేర్పు నడపు మనుటయు నద్దనుజమర్దనుం డతని కిట్లనియె. 197
- క. వినుము నిశాసమయంబున, దనుజులకుం బేర్పు బాహుదర్పము శౌర్యం
బును గావున హైడింబు, డనిఁ గర్ణుని నోర్చు బనుత య మతని నతనికిన్. 198
- వ. అని వెండియు. 199
- క. మన మంతకు వేటొకడి, క్కున నడతము భీమసుతునర్మకును మాయలుఁ బెం
పొనరినదివ్యాత్రుంబులు, ననేకములు గలవు వలవ య దనుమానింపన్. 200
- వ. అని చెప్పి ఘటోత్కచుం బిలిచిన నతండు సన్నాహసంరంభమూర్తిస్ఫూర్తి
మెఱయం జనుడెంచి పని యేమి యనుటయు. 201
- ఉ. పాండవసైన్యముల్ సెదరి య పాతెనుఁ గర్ణునిచేత నొచ్చి యు
ద్గండత సీమశౌర్యమును య దర్పము నేర్పక నిల్వరింపు మీ
తం డని రాత్రి సీకుఁ గడుఁ య దక్కువ దండులకుఁ జయంబు పు
త్రుం డొనఁగంగఁ గాన్పు మహి య రూఢికి నెక్కడె గెల్పు మీతనిన్. 202
- య అలంబునుడు ఘటోత్కచునిచేతఁ జచ్చుట. —
- వ. అనియె ధనంజయుండును దదనురూపంబు లైనయాలూపంబుల ననుమతిసేసినం
గడంగి ఘటోత్కచుండు గర్ణుడెనకుం గవిసె నట్టియెడ జటాసురసుతుం డగు
నలంబునుం డేతెంచి కురువతిం గాంచి నాకుఁ బొండవులదెనం బూర్వవైరంబు
గలదు సీకును బ్రయంబుగా వారిని వారివారిని వధియించెద నని పలికి యతండు
ప్రీతుండై యభినందింప నానూతనందనుం గలసి తలకడది హింసానందనుం
దాడిన దారుణరాం బయ్యె నయ్యిరువురును వివిధవిశిష్టస్ఫురణంబుల్ నొందొ

1. గీష్వర పైగీష్వర పైగీష్వర చెంగీష్వర సైవహం దటిమి.

కులం దెరల్పు జాలక రథికు లగుట యుడిగి మాయలకుం జొచ్చి యహారగగరు
దాకారంబులను వారణకంతీరవరూపంబులను రవ్విసైహి కేయాకృతులను మేఘు
మారుతమూర్తులను మఱియు బహువిధవికారాకారంబులను జూచుచుబోరి యే
వునం గదిసి బాహాబాహిం బెనంగునపుడు మేనులు బెరసిన నాభీమనందనుండు.

- క. పట్టి బలువుగ జూచును, పట్టిం బడవైచి యురము శ పాదమునఁ గడుకా
బిట్టుగఁ ద్రొక్కి యతనితల, యట్టుకుఁ బాయుగఁ జేసి శ యార్చెం బెలుచున్.
- ఆ. ఆర్చి నెత్తు రుట్టు శ నమ్మ స్తకము పట్టి, కొని యతం డుదాత్తశ్రుంగరభంగి
బ్రమరివాఱి కురుస్త్రిపాలకునరదంబు, నందు వైచి యిట్టు శ లనియె నధిప.
- క. కొను మిదె నీవుత్తునితల, విను మిట్టుల మాటు లేనిశ్రవీక్రమమునఁ గ
ర్ణునిఁ ద్రుంచెద వరునం బారి, గొనియెద నిను భీమసేచుకొడుక నెఱుంగవే 206
- వ. అని పలికి యనురవరుం డరుణం బగుతనయరదం బెక్కి గృహ్రకేతనంబు గ్రాల
నీలాన్నతం బయినతనరూపంబున కనురూపం బైన దంష్ట్రయుగళంబును మీగళో
¹ద్బద్ధజటాకేశకలాపంబును భీషణంబులుగాఁగనకభూషణంబులకతంబునఁ జటిల్ల
తావికటం బగునంబుదంబుకై వడిఁ గర్ణుపయిం గవిసి ఘనశరంబు లేయ నతం
డును జండభంగి నెరుక్కొని నిశితనారాచంబులఁ గప్పె నిప్పుడనునం దలపడి
యమ్మనుజదనుజులు మహామృతకరంబగునంగరంబు సేయునెడ వివిధాయుధవ్యా
పారఘోరవిచేష్టితవిగళితరక్తసీక్తంబు లగునంగంబుల యచలత్వంబున గైరిక
గిరిద్వయంబుచందంబున నొప్పి రట్లెక్కువదక్కువలు లేక పోరి పోరి రాధేయుం
డొక్కదివ్యాస్త్రంబు ప్రయోగించిన నది భైమసేని ప్రత్యస్త్రంబున నడచి
²మాయసైన్యం బడరించిన సమాయూసైన్యంబు సాయకశూలముద్గరాదిహేతి
వ్రాతంబులును ³బలవర్షంబులునుం గురియం గురువాహిని గలంగి పాటిన నా
సూతనూనండ్లొక్కరుండును నవవృంధవిజృంభణంబు మెఱయనిలిచిమహానీయా
స్త్రబలంబున సమాయూ మాయించుటయు హైసింబుండు చక్రంబు వైచినం
జక్కడిచె గద నిగిడించిన మగిడించె గగనంబున కరిగి తరుసామావటలంబులు
వరంగించినం దునిమిథరందొరంగించె మఱియు రథికత్వంబునం గడంగిననయ్యో
ధవరుండు దురగసారథిసహితంబుగా రథంబు శకలంబులు సేసి యతనితను వేడు
వెఱిగిన తెఱంగుగా మెఱుంగుటమ్ములుగిరికొల్పినంగెరలి యన్నిశాచరనాథుండు.
- సీ. మాయాముఖంబున శ మార్గణజాలంబు, ద్రావఁ గర్ణుం డది శ వ్రయ్య సేసి
చెలంగినఁ గడుఁబెక్కుశ్రీరములతోడిమ, హాకృతి గైకొన శ నదియుఁ దునుముఁ
జచ్చె వీఁ డని మనశ్సైన్యంబు లుబ్బంగఁ, బడియుండి వివిధరూపములు దాల్చి
⁴భంగించె నవియును శ ద్రుంగఁగ నేసిన, శైల మై తద్వజ్రసాయకమున

1. ద్యుత్కేశజటాకలాపంబును. 2. మాయాసైన్యంబున శామక. 3. సుపలవర్ష, 4. భంగించి
యనియును + ద్రుంగంగఁ జేసిన అనియే పెక్కుప్రతులు.

తే. నమసి రథికుఁ డై తన చుట్టఁ గ్రహతులంగ, మైనబల మేచి తఱుమంగ్రసడరిదీ ప్తి
భూరిశరముల నానూత్రపుత్తు నొంచి, యెక్కు డైత్తుంచెనతని వి రల్లక్కజముగ
వ. ఆనమయించున బకునితోడంబుట్టు వగునలాయుధుం డను ననురేంద్రుండు వడ
ముడివలనిపై రంబు పెద్దకాలం జేనియు మనం జెరియింపం దఱి వేచికొని
యొండి యన్నిశాసంగ్రామంబునకు న్నైన్యంబుగాఁ జనుదెంచి దుర్యోధనుం గని
త న్నెఱింగించుకొని యతనితో ని ట్లనియె. 209

— యి అలయుధానుడు ఖటోత్కచునితో యుద్ధంబునెసే చచ్చుట. యి—

క. భీమునిఁ దత్సోదరులను, భూమిశ్వర యిపుడ వట్టి ర పారివుచ్చెద ను
ద్దామట మింగెదఁ గృష్ణునితో మిత్రగణంబుతో సురతులతోఁ గూడన్. 210
వ. నీకును నీవారికిం గయ్యంపుటలజసి గా కుండునట్లుగా నరిసేన నమయించెద నని
యె నప్పుడుద్రోణద్రాణికృపకృతవర్మమద్రపతి ప్రముఖయోధవీరులు వెఱఁగువడి
చూచుచుండం జేర్చి హైహింబుండు గవినినం గర్జుడైన నఖిలజనంబులును
నిరాశు లైరి సుయోధనుం డలాయుధు నాలోకించి. 211

తే. భీమతనయుండుమాయపుఁబ్రవచకువలను, గర్జునొప్పించుచున్నాఁడుగడఁగివానిఁ
దాఁకి గెలుపు నీ వనవుడు ర దైత్యవిభుఁడు, దగ్రగతిఁ జని తాఁకెనార్దైత్యవిభుని

క. అరదము మొదలైన నకల, పరికరములు రూపు నేవుఁ ర బ్రాయంబును న
య్యిరువురుదనుజాధిపులకు, నరి యై యొప్పారెఁ జూడ ర జగతీనాథా. 213

వ. ఇట్లేపు మెఱయ నీరువుతుం దలపడి 1 పోరువారలం జూచి నూతనూనుండు మరు
త్సూనువయిం గవినిన నతండు దనసుతుం డలాయుధుచేత నొచ్చుకో యను
తలంపునఁ గర్జునిం గ్రేడించి యమ్మేటిరక్కసునిమీఁద నాటోవంబున నడరు
టయొడదనుచరు లగునిశాచరు లనేకు లొక్కమొగి నతనిం బొదివిన నొద
వినకినుక నమ్రులగములు వఱ పియవ్వీరుండు వారిం బఱపిన. 214

తే. పోక నిలిచియమ్మారుత్రపుత్తుఁడయ్య

సాయకంబులఁగొన్నింటిఁ ర జంచదత్తు

కుంతితంబులఁ గావించి ర కొన్ని యరము

నందు డిందంగ మెఱసె స్రయ్యసురవరుఁడు. 215

క. భీముఁడు గద వైచిన ను, ద్దామగదాప్రహతి నది 2 యురతండు నదిపి యు
గ్రామేయవివిధవిశిఖ, స్తోమంబుల నతని నొంచె ర దుర్జయశీలన్. 216

వ. నీజబలంబులం బురికొల్పిన నవి పాంచాలసైన్యంబుల బడలువఱిచె నప్పుడు శౌరి
సవ్యసాచిం జూచి రాత్రియుద్ధంబున రాక్షసులు వేచ్చిరివీరిమరల్ప నకులనహదేవ
సాత్యకిప్రభృతుల నియోగించుము కర్ణుడెనకు శిఖండిధృష్టమ్యము ప్రముఖులం
బనువుము గురునిప్రాపున నురవడించునరవతుల నీవు నిలువరింపు మనునెడ నలా

యథుం డనిలతనయుధనువు దునిమి యతండు వే తొక్కవెల్లెత్తికొనునందున సారథి రథ్యంబుల సోలసేసిపం బాలివోవక యబ్బులుమగండు గదాహస్తండు గొడకొన వాడును గద గొని మాక్కొని ఘోరంబుగా జోర గడలు దుము రగుటయు రథావయవంబులు గరిదంతంబులు లోనుగా ¹దొరకొన్నవియ సాధ వంబులుగా నొంజొరుల నొప్పింపం దొడంగిన.

217

క. కని హరి గర్జునితోడం, బెనఁగుఘటోత్కచుని ²బిలిచి ౧ భీముండు వల ది ద్దనుజుని మర్దింపుము నీ, ³వన నాతం డతని విడిచి ౧ యతనికిఁ గవిసెక.

218

క. నకులాదులు నాదైత్య, ప్రకరంబుఁ దెరల్చి రేచి ౧ రాధేయుడు నే లకుఁ గోలకుఁదెచ్చెను సో, మకుల శిఖిండ్వాదిరథిక్రమర్దనం డగుచున్.

219

వ. ఆవిక్రమంబువీడించి సన్నద్ధుం డయి సహారనందనుం డానూతనందనుం డల పడినం దోడ్పడినకులాదులు నానాస్త్రుంబులుగురిసిరి కిరీటి పాంచాలురం గూర్చి కొని కుంభసంభవసైన్యంబుఁ బొదివి సమయించుచుండె నలాముధుండు ఘటో త్కచునిం బరిఘపాతనంబున సోలం జేసిన నాలోచన తెలిసి యతండు.

220

క. గద ద్రిప్పి బెట్టు వైచిన, నది రథ్యంబులను సూతు ౧ నరదము సిదముం జిదురుపలు సేయ నరఁ డం, బుద మై గర్జిల్లె నభము ౧ బూరటిలంగాన్.

221

వ. ఇట్లు మాయ గైకొని నెత్తురుసోనతోఁ బిడుగులు వడం జేయ వాయుతనయ తనయుండును దివి కెగసి తనమాయ నమ్మాయ మాయించినఁ గ్రమ్మజి బక భ్రాత భూచారి, యయినఁ దోడన హైశింబుండును డిగిన నయ్యరువురకుం దరు వులఁ బామాణంబుల భీషణం బగురణంబు వాలిసుగ్రీవసమరనమం బై చెల్లె మగుడ వివిధాయుధంబుల నాయోధు లాయోధనంబునేసి రట్టియెడఁగరవాంబు గొని మదంబునఁ గవిననచో ఘటోత్కచుం డలాముధుం దలవట్టి బలువిడినిలం బడఁ దిగిచి మెడ దెగవ్రేసి యార్చిరం బేర్చినపాండవబలంబులఁ దూర్యనినదం బులు సింహనాదంబులుం జెలంగె నప్పుడు.

222

క. పటుగతిఁ జని కురుపతిముం,దట వైచెం జేత నున్నతల రాద్రం బు ద్భటముగ ఘటోత్కచుం డు,త్కటశోకము వొంది రతఁడుఁ ౧ దత్తైసికులున్.

క. మును బకుననుజునివలనం, దనతమ్ములు దాను బ్రదుకఁ ౧ దలంచి యతఁడు స చ్చిన విభుండు భీమసేనుప్ర,తివ పారం బెయు నని మరదిం దలంచె నృపా.

224

వ. అట్టియెడఁ గర్జుండు కౌంతేయసైన్యసంతానంబు నానాస్త్రుఘట్టనంబుల ⁴విఘటి తంబు సేయుచున్న నవ్వాయనందననందనుండు నిదన్యందనం బెక్కి యొక్కు మెఱయం దలపడియె నయ్యద్దఱుం బెద్దసేపు శరవరంపరల సరియై సంగరంబు సేసిరి పదంపడి రాధేయుండు రథ్యంబులం జంపిన రథసమేతంబుగా నాఘటో త్కచుం డదృశ్యుండై న సీసైసికులు దల్లడిల్లి యొక్కడవచ్చి యెవ్వరి నేమిసేయు

- నో యనుచు మేనులు వడంక నలుగడలుం గనుంగొనుచుండిరి హై డింబుండును మహాంబుదంబుచందంబునఁ జదలం దోచి మెఱుముచునుఱుముచుబాణకృపాణ మునల ముద్గరకుంతక్షురికాదిహేతివ్రాతంబులు వర్షోపలపటలంబులుం దొరం గింపం దోడిదానవులు మొగిల్పయి యొక్క మొగి నట్ల చేయ నానూతనుతునకుం బ్రతివిధానం బాచరింప నలవి గామిఁ గౌరవబలంబున రథంబులు గజంబులుఁ దురంగంబులుఁ ద్రైశ్వును గూలను డొల్లను దోడంగె ¹నొండుగడకుం గడంగు తలంపులు దక్కి తలలు ²గుట్టికొనియుండి యోధులు భగ్నావరభాగులై వడం జొచ్చి రప్పు డిద్దెనవా రెల్ల నాఖండలప్రముఖబృందారకులు పాండునందనుల కుం దోడ్పడి యిట్లు సేసెద రనువగ వెగ డంది కలంగంబడి రయ్యవసరంబున.
- శా. ధీరత్వం బొకఁడన్ సహాయముగ రాధేయుండు దివ్యాస్త్రునం
చారోల్లాసము నూపెఁ జావుటయు రక్షన్సంచయానేకమా
యారూపావలి భాస్కరాంశుల నదృశ్యకార మైపోవు నీ
హారంబుం దలపించుచున్ విరిసెనే ³ నాశ్చర్యముం బొందితిన్. 226
- చ. మగుడఁగ దానవప్రవరుకమాయ సమంచితదివ్యబాణశ్
క్తి గుడియఁ జేసి తొంటితనశ్రీవ్రత నైకొని నీమపై న్యముల్
బెగడు వడన్ మసించి యతిభీమనముద్ధతి నింక నెమ్మొయిం
దగఁ డనుభీతి యోధులమృదన్ జనియింపఁగ నాక్రమించినన్. 227
- వ. వార లందఱు నూతనందనుం జూచి యాతండు గలంగమికి నచ్చెను వండుచు నగ్గించి యతనినుద్దేశించి యిన్నిశాచరుం డిందఱసమయింపకుండంగాచుకొనుము నీవును బ్రదుకు మాఖండలుండు గవచకుండలంబులు గొనునప్పుడు నీకు నొసం గిన మహాశక్తి యింక నెన్నఁటికి భీమార్జునులు నిన్నేమి సేసెద రిప్పుడు బ్రదికిన మఱి చూచుకొంద మప్పురమ సాధనంబు వీనిమీఁదం బ్రయోగింపు మనునెడ నాగక్కసుం డామేటిమగని గీటడంచువాఁ డై యాటోపంబునం గదిసి తదీయ రథ్యంబులఁ బటుగదాపాతంబునం బొలియించె నట్లవ్వీరుండు విరథుం డగుట యుం దఱిమి యద్దనుజుండు గదాంతరపాతాభితాడితుం జేసిన ⁴నోసరిలి యతం డాసైనికులయాలాపంబులు నాలించి తనకుఁ జావు దప్పించుకొన నది దప్పు నొం డుపాయంబు లేమింజేసి. 228

—.. కర్ణుఁ డింద్రద త్తంబైన శక్తి చేత ఘటోత్కచునిం జంపుట...—

- ఉ. వైరివినాశనక్రియకు ¹ వానవుఁ డిచ్చిన నుంచి యున్నయా
ఘోరపుశక్తి నాలుకలు ² గ్రోయ మెఱుంగులు ప్రజ్వరిల్ల ఘం
టారవ మభ్రవీధి నిగుడం దగఁ గేల నభర్చి పేర్చి య
వైర్వికిఁ బూచినం దలఁకి ³ వాఁడు మహాన్నతఘూర్ణ తాకృత్రిన్. 229

¹. నొండుగడంకలు. ². గట్టికొని. ³. సత్యాశ్చర్యముం బొందఁగాన్. ⁴. నోసరి; నోఫి.

తే. తెరలిపాటంగదలంచుచోదృష్టితోడఁ గూడికొనుముష్టిమృత్యువు యోడఁబుట్టు
పడఁగఁజాలునదివ్వసా యధనమువైచె, గగనతలమున భూతసంఘములుమ్రోయ.

వ. ఇవ్విధంబున రాధేయండు మహోగ్రంబుగా నైచివ. 231

క. మును మాయ మ్రింగి దనుజేంద్రునియరము వగిల్చికొనుచు యదుర్భగతి వీఁ
పున వెడలి శక్తి యెగసెను, ¹ వినువీధికి నుడుగణంబు యెలుకం బాటన్. 232

వ. అప్పుడు. 233

క. సోలుచు బోరగిలం బడి, నాలుక వెడలంగఁ జెట్టి యదుము గఱచుచున్
లాలలు గ్రమ్మగ రక్షః, పాలుఁడు వికృతాస్థుఁ డగుచుఁ బ్రాణము విడిచెన్.

వ. ఇట్లు ఘటోత్కచుండు వడిన మన సైన్యంబున శంఖభరీన్యనసహితంబులగుసింహ
నాదంబులు సెలంగె నీవుత్త్రుండు బంధుమిత్ర సమేతంబుగాఁబ్ర మోదంబు నొంది
నూతనందనుం గొంగిలించి తనయరదం బెక్కించుకొని యుల్లసితై నవిన విని ధృత
రాష్ట్రుండు సంజయున కిట్లనియె. 235

క. ² బలుమాయాబలబాహు, బలములు గలవాఁడు భీమకృపట్టి వడిన న
గ్గల మగశోకముఁ గోపము, ³ నలఁచుం బాండవుల నెట్టులైకొకొ వారల్.

వ. అని యడిగిన నమ్మహీపతికి నతం డిట్లను నట్లు మృతుం డైనహిడింబాసుతుం
జూచి కొంతయు లత్యంతదీనమానసు లై కన్నీరు గడలుకొన నడలునఁ గుందిరి
గోవిందుండు ప్రమోదంబు నొంది సింహనాదంబు సేసి శంఖంబు పూరించి పగ్గం
బులు నొగఁముడిచి మండమారుతాందోళితం బగుమంచారంబుచందంబు దోవ
నర్తించుచు నరదంబు నడి కరిగి కిరీటీం గొంగిలించి వానివీఁ పవ్వలించి వెండియు
నార్చిన నాతం డయ్యుపేంద్ర సుపలయించి. 237

ఉ. చచ్చె ఘటోత్కచుండు మనశ్సైన్యము లెల్లఁ గలంగి నల్లడ
న్విచ్చుటఁ జూచి యేము వగ యెక్కొన వందెద మిప్పు డెమ్మెయిన్
వచ్చెఁ బ్రమోద మెట్లు గరువంపుఁజరిత్రము దక్కి లాఘవం
బచ్చువడం జెలంగెడు మహాపురుషు యిది యేమి సెప్పవే. 238

—* కృష్ణుండు ఘటోత్కచుండు పడఁ దాను సంతసించుటకు నిమిత్తం బరునుతోఁ జెప్పుట *

వ. అనుటయు నయ్యుచ్చుతుం డతని కిట్లను నిందుండు గుండలంబులు గొనుచుండి
కర్ణుని కిచ్చినశక్తి యతనికడ నున్నంతకాలంబును నిన్ను బ్రదికించుట దుష్కరం
బని తలంచుచుండుదు నేడు హిడింబానందనుమీఁద నది వోయినం బ్రమో
దంబు నొందితి నానూతనందనుం డది సేత నుండెనేనిఁ జక్ర గాండీవధరుల మై
మన మిరువురముం గవిసితి మేనియు జయించు నతండు దేవనన్నిభుండు దివిజ
పతి వేడినఁ గవచకుండలంబులు వికృతంబులు సేసి యిచ్చుట వైకర్తనం

1. వినువీధికి నుడుగణంబు - వినువీధి నమర్తగణము - వెలువెలఁబాటన్ - వెలుకంబాటన్.
2. బలమాయాబలబాహు. 3. నలఁచుఁగ బాండునుట లెట్లు.

- డనం బరఁగె నీకై మీతండ్రి యిట్లు నేయడయ్యెనేని వానికెదు రెవ్వరు కవచ కుండలవిహీనుండై మానవసామాన్యంబు నొందుటనుకేకద్రస్తసాధనంబులేమిం జేసియు నింక నీకు గెలువ వచ్చు నిట్ల యేకలవ్వశిశుపాలజరాసంధాదుల నీక కా నొక్కొక్క తెఱంగునం 'బిలుకుమార్చితి నిత్రటి వార బున్నఁ గౌరవపతి వార లం దెచ్చుకొను నమ్మువ్వరుఁ గూడిన నెవ్వరికి నోర్వ రాకుండు ఘటోత్కచుం డును గిమ్మారబకహింబులతోడివాడ ధర్మద్యేవంబును రోషంబును గలిమిం జేసి యొకప్పు డొప్పుమి వచ్చుం గావున నద్దానవులయట్ల వీరిపాలిసిపోకయు నా కభిమతంబు వీఁడు రావణునట్టివాఁ డగుట నిపుడు సావ కుండనేనిఁ బదంపసి నాకుం జంపవలయు నిది సంతోషకాలంబు గాని శోకసమయంబు గాదు మన మొనలు గలంగెఁ గురుబలంబు మెకొనియెడు నీవుఁ దెలిసి యుత్సాహంబువాటిం పు మనియె నని చెప్పిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయుదిక్కు మొగం బై. 239
- చ. ఒకనిని జంపి యిట్లు ననుగ్రనుజ్జ్వలశక్తి నెఱింగి కర్ణుఁ డే టికి నరుమీఁద దాని నిగ్గడింపక యిన్నిదినంబు లప్రయో జకముగఁ జేసెఁ గయ్యము భుజబలశాలి నరుండు వడ్డఁ బో రిక మఱి యుత్సహింపఁ గలరే పెఱవారలు సూతసందనా. 240
- క. పిలిచికొని యెనఁ బాఠం, బాలియింపఁ డశక్తి నతఁడు ౩ పోరికి నెవ్వ రలు ర మ్మన్నను వ్రత మయి, తలకొని చనుఁ గర్ణుఁ డేల ౩ తప్పం జేసెన్. 241
- చ. అని వెండియు. 242
- తే. నా తనూజులు దుర్బుధు ౩ లీ తెఱంగు, నీవుఁ దలఁపవ యాశక్తి ౩ నీరజాక్షుఁ డొడిదికొనియెనె మొఱకుచేరచున్నతియ్యవండువెననాచికొనిన నేర్పరియూఁబోలె. 243
- చ. అనిన నమ్మహిపతికి సంజయుం డి ట్లనియె. 244
- తే. రాత్రులీపని కర్ణుతోరరాజు ననుజ,నమిలియును నేనుఁ దగఁ జెప్పగదుము న రేంద్ర 4 యతఁడులెన్నగవినియెల్లియొక్కిరిటి,నచ్చుబటుశక్తి నని బాసగయిచ్చు మాకు. 245
- చ. ఏము వెండియు నాఁర్జునితో ని ట్లందుము వివ్వచ్చుండు సచ్చివం దక్కటిపాండ వులం దొక్కనిఁ బడనాభుండు వట్టంబు గట్టుం గావున నవధములం బగు నమ్మాధవుండు డెగిన జగతిరాజ్యంబు మనకు దక్కు నింద్రదత్తం బయినశక్తి నతని సమయించుట గార్యంబు. 246
- క. అని చెప్పినయమ్మాటలు, విని యెల్లవిధములఁ గృష్ణవిజయులలో నొ క్కనిఁబొరిపుచ్చెదఁ జూడుం,డనుచుఁజనుక సూతసుతుఁ డ్రహంకారముతోన్. 247
- తే. వినుము వేసిన సంగ్రామ్యమునకుఁ బోయి,నప్పుడక్కర్ణునకు మాకుగ్రసందఱకును దోచదాబుద్ధి వెండియుఁదోచుమిడి, వచ్చి శిబిరంబు సొరఁగ ద్రైవంబుకతన. 248
- చ. దైవం బన వేటొకండు గలదె కృష్ణుండ యది యెట్లనిన నట్లగునుని పోధించు

నప్పుడు సాత్యకి శౌరితో నానూతనుతుం డీశక్తి యన్నిదీనంబులు ధనంజయు
మీఁదఁ బ్రయోగింపమికిఁ గారణం బేమి యని యపిగ నరెండు. 249

తే. వానివారెల్లనీవనినానికెప్పుడు, గజపుడుకు వాఁడుబుద్ధిమైఁగడఁగిన ముఁ
దాఁకుదల నేను వార లందఱును మఱియు, నన్ని సేమియు నిట్లనకునై కుమార.

వ. అని పలికి ధృష్టమృత్యుమాదులం బేక్షించి యాతనిం గలపిక్షించి సాత్యకినుద్దేశించి.

క. మీకును బ్రాణములు ద్రిలో, కీరాజ్యము, నాదుబుద్ధికిం బార్థక్రియం
గూరిమికిం బాత్రంబులె, యీరేయి గదా సుఖించి యేవిద్రింతున్. 252

వ. అని చెప్పెనట్లుగావున మనకుఁ బశ్చాత్తాపంబు వలన దనుటయు ధృతశాస్త్రము
మీరు దైవోపహతుల రమ్యహాశక్తి దృఢభూతుం డగుఁటతోత్కచనకుంగా
వమ్మయ్యె నింక మీవా రెవ్వరు ¹ నెవ్వరునున బ్రదికెదరు చేయునది లేదట
మీఁదివృత్తాంతంబు నెప్పు మనవుడు నజ్జనవతికి సంజయు డిట్లనియె. 253

తే. భీమనందను వావునఁ గ బ్రేముఁగించి, ధర్మతనయుండు బాహ్మిబుధధార లడర
మేళు డిల్లంబుగాఁ దేరిమీఁద వివశుఁ, డగుచుఁజదికిఁబడుటయునచ్యుతుండు.

వ. రయంబునం జని కరంబులం బొదివి యరని నాలోకించి. 255

క. ప్రకృతిజనునట్టు లిమ్మెయి, వికృతిం బొందంగఁ దగునె గ విను మిట్లయినం
జకతం బగు నీసైన్యము, సకలములె ముత్తేహింపు గ నమరంబునకున్. 256

వ. నీవు వహించుగురుభారంబు దలంపక యింతయలంత నొందిన జయంబు సేకు
ఱునే యనిన నరెండు గన్నీరు కరతలంబున నొత్తికొని మెత్తనిమాటల ఘటో
త్కచుగుణంబులు గణుతించి కామృతవనంబునను గంధమాదనయాత్ర ను దమ
కుం జేసినసాహాయ్యం బుగ్గడించి వాఁడు నాకు భక్తుం డేనును సహదేవుకం
టెను వానికిం గూర్తు నట్టిపట్టి లేకున్న నాకు శోకంబు గా కుండునే యని
తత్ప్రతిపీరుని దెనకు నెలసినయంతరంగంబు రోహక్రాంతం బగుటయు నిక్కు
మారు నిట్లు సేసినయాదుర్ఘాతుండ కాఁడె మున్ను నభిమత్యవిల్లు నఱికి చిక్కు
వఱిచి యబ్బెలునిం బలుపురచేతఁ జుపించె నప్పుడు దవ్వుల నున్నసైంధవుని
సవ్యసాచి నమయించె నది దానికి మాటుగా దీరెడుకూరకర్మంబులకుఁ గర్ణ
నిఁ గడికండలు సేయక శాంతిం బొందనేర్తునే యని బిగువుటలుంగునం బలికి
దిగ్గన లేచి యాద్రోహికి నిన్నయు నేడును దోడ్పడినద్రోఁడు దెగటార్చవలయు
నప్పనికిఁ బావని వోవు నే నానూతనూనుం డున్నెడకుం బోయెద నని శంఖం
బొత్తిచాపంబు పుచ్చికొని రథంబు నడవ నూతు నియమించి చనుచుండె నప్పు
డచ్యుతుండు దమ లేచివైకి వచ్చి వివృచ్చు నీడించి. 257

క. తనచేతన సూతనుతుం, దునుమును గా కనుడు నలుకతోడ రయమునం
జనియెడు ధర్మనుతుం డీ,తని నూరక చూచు చునికి గ దగునే మనకున్. 258

ఆ. అని రథంబు వెలుచఁ య జన సచ్చె నట్లు కోఁగి, ధాంధవృత్తి నరుగునవ్వభునకు
సమ్మాఖంబు గాఁగ య సత్యవతీసుతుఁ, డరుగుదెంచి కరుణ య నాదరించి. 259

వ. అతండు ప్రణతుం డైన దీవించి యి ట్లనియె. 260

సీ. అనిమిషనాథుఁ డీరచ్చినశక్తి యర్జునుఁ, సమయింపఁ గర్జుడు య సంగ్రహించె
నది యున్న దాన నరయ్యావత వాటిల్లె, నేని నయ్యలత స్రహింప వశమె
యీఘటోత్కచునకు య నింతియకాల మై, యానెవంబునఁ దెగ్రబాటెఁ జూపె
యిట్లు మే లిది దైవ య మిచ్చినదురితని, స్తారంబు ¹సీ కింత య దలంచి నీవు

ఆ. సంభ్రమంబు దక్కి సైన్యంబు దోడ్పడ, మనుజుపతులఁ దమ్ములను సుహృద్ద
నములఁ గూర్చికొని రథణంబునేయుము కురు, ప్రతీతితోడ నీదురబలము మెలయ.

క. కలక యుడిపి చిత్తము నిర్మలధర్మోదాత్తముగ నశమచ్చి నెగడు మె
వ్వలవఁ గలుగు ధర్మం బ, వ్వలనికి జయమంగళము లభవశ్యముఁ గలుగున్.

వ. అని హితోపదేశంబు సేసి. 263

క. విను మే నగుదివసంబున, నినుఁ బొందు ననూనమేదిగనీరాజ్యశ్రీ
యశుమాన మేమియును లే, దని గ్రక్కున నమ్మునీంద్రుఁ య డరిగె నరేంద్రా.

వ. ఇ ట్లమ్మహాముని సనుటయు సావధానం డై పాండవా గ్రజుండు ధృష్టద్యుముం
గనుంగొని గురునిపురోభాగంబునఁ గౌరవసేన భీమసేనుండు దాఁకి తెరల్పు
చున్నవాఁడు నీ వక్కుంభసంభవుసంరంభంబు మాన్పుము తద్విनाశం బాచరిం
చుటకయి యనలంబున జనియించినవాడవు శిఖండిప్రముఖ పాంచాలకుమార
ులం గొని యరవాయి గొనక యడరు మని పలికి కెలంకుల నున్న నకులనహ
దేవద్రుపదవిరాటద్రావడేయలై నేను కీకయుల నాలోకించి మీరును ఖల్లునపుర
స్సరంబుగా ద్రోణవధంబునకుం గడంగుఁ డనుటయు. 265

క. వారలు దమతమబలములు, దారును గవియుటయు నత్యుదగ్రత గురుఁ డ
వీరరాసీకము మార్కొని, పోరికిఁ దనసైన్యసమితిఁ య బురికొల్పి తగన్. 266

వ. బరవసంబు వాటించెఁ గురువిభుండును గోల్తలసేసె నప్పడిరుదెఱంగులవాహి
నులును దగ యెత్తి తూలం జొచ్చె నీసైనికులు డప్పియు నిదురయుంగడిరి మేను
లలయం ²గొండలంపడి రెల్లవారికి నాత్రియామ సహస్రయామ యయి తోఁచె
నట్లైనను నిజధర్మంబు ³ప్రతిపాలింప నడరి పెనంగుచుండిరి నిద్రాపరవశత్వం
బున దివియలవారును హీనప్రయత్ను లైనది దమంబు గవియం దొడంగె నట్టి
యెడం ⁴గునికి కునికి యాయుధంబులు వడ విడుచువారును వాహనంబులు

1. మీఁ దింత. 2. 'మడందపడి' అనియే వ్రాతప్రతులు. 3. ప్రతి పాలించునట్టి పెనయనం
దెవలగుచుండిరి. 4. గూరికి యాయుధంబులు.

పోయినట్లు పోవం దెరులువారును జొక్కువం దమవారిం చాకు యెదిరి పోయి
వారును మఱియు ననేక ప్రకారంబు లగువికలనంచాంబుల గాసి జగువారును
నగుటయు గని గాండీవి యిరువారును నుద్దేశించి యెఱుంగెట్ల. 287

క. అడరెనునిద్రాభరమునఁ, గడు డస్మితి రెల్ల వారుఁ గలదను జాడ్యుఁ
బెడలఁగఁ జొక్కుమడుఁపుండి, వృష చంద్రుఁడవొడుచువెంగిపోయితిమివృషే.

వ. అనెన విని మనవార లందఱు నట్ల మేలని కర్ణకుశ్మాననులయనుమతి వడసి
విశ్రమించిరి పాండవసైన్యంబును విశ్రామంబు నొందె గగనంబున దేవగణంబు
ధనంజయుధర్మజ్ఞత్వాలు ప్రస్తుతించె నయ్యవనరంబున. 289

అ. కరుణ గలవు మమ్మా గారవంబున సుఖా,న్వితులఁ జేసి తనకు గ నకు సురలు
వరము లెపుడు నిచ్చువారు గావుత మనో,రథముఁ బొందు మమరరాజతనయ.

క. అని యక్కొరవసైన్యము,జనములు సంప్రీతి నవ్వసాచికె బలుదీ
వన లిచ్చుచు నాతనిఁ గీ, ర్తన సేయుచు నిద్ర వొందె గ ధర్మశూభా. 271

వ. ఆనమయంబున నుభయబలంబులయందును. 272

క. తరుణులకుచములపై రతి,వరవశు లై యొకగుపతులప్రవీది సమరసం
భరిత శ్రమమున నిద్రించిరి కరికుంభములఁ జెంది గ చెన్నుగ జోడుల్. 273

క. తురగంబులపై నాశ్వికు,లరసంబులమీఁద రథకు గలప్పుడు నిద్రం
బొరసిరి కొందఱు భూస్థలి, నిరవుగ సుఖనిద్ర సేసి గ రిట్లున్నంతిన్. 274

సీ. నలువ చెందొవలత్రేకులకు 2నన్నువు వెట్టఁ, గోరి కావించినగుళిక యనఁగ
నఖలద్విజక్రేష్ట గ మగుచకోరచయంబు,తవమునముల్ల స్రగ్ధృల మనంగఁ
జగురుజొంపమునుసృజియొప్పుచుదయాద్రి,బొలుపారునవకల్పభూజమనంగఁ
బూర్వపయోరాశిపొంతఁ గెంజాయచె, నొడవినవవడంపుఁగోబాద యనంగ

తే. సరుణుచిందనమండల గ మతిశయిల్లఁ, బొడిచి దివిఁ బ్రాకిదీధితులడరఁజేసి
యంత కంతకు నెక్కుచు గ సంతమనముఁ, గాలుకొననీక చంద్రుడుగ్రాతనధివ.

వ. ఇట్లు ప్రేథుం డె కామినీగండపాండుచ్చవిం దొట్టికుముదంబులకు జగన్నేత్రంబు
లకు నానందం బాపాదించుచుఁ జుద్దుడు మహేంద్రప్రముఖవిష్ణుఖంబు లలంక
రింపఁ గౌరవపాండవబలంబులు మేలుకని యాలంబునకుఁ దొడంగెనప్పుడు కురు
రాజు గురునికడకుం జని యతనియత్రవీర్యశౌర్యంబులగ్గించి యిట్టివాడవు నీకు
సరిగానివారిం బాండవులఁ బెద్దసేనీకొని శిష్యత్వంబు వాటించి పోయినకుం జొరక
తిరుగుట నాభాగ్యంబుచందంబుగాక నేనేమి సేయనచ్చు ననవుడు నతండు గవలి
యరునుండు శిష్యుండని మన్నించియకాదె ఖాండవం బాఖండలుండు గోయిపోయె
ఘోషయాత్రఁ జిత్రసేనాదిగంధర్వులు నిన్ను విడిచి వలియం బాటిరి నివార
కవచకాలకేయాదులు వొలిసి రిది యేల వలననిదురు క్తు లనుటయు నమ్మనుజవతి

గోపించి సంచరంభంబుగా నక్కుంభసంభవుతోసీవు సవ్యసాదికిఁ జాలవేనింజాలవ
కాక నిలువుము కొంతసైన్యంబు గొని నీయోసినవారితోడం బెనంగు మేనును
దుశ్శాసనశకునికర్ణులు నాకవ్వడిం గూల్చెద మనిన నవ్వి యవ్వీరుం డట్ల చేయుం
డిది గర్జం బిత్రైఱంగునన గెలుతురుగాని పొం డని పలికి వెండియు. 276

- క. కుడిచితిఁ కట్టితి పెట్టితి, పుడమి సమ స్తంబు నఖిలభోగంబుల నె
క్కుడుపేర్చి ననుభవించితి, తోడరుము వెఱ పుడిగి పార్థుతోడఁ గుమారా.
వ. అని యుష్పాంచాలబలంబుదిక్కుఁ బేరుక్కున నడచెఁ గౌరవపతియును బాండ
వులపలనికి నురవడించె నిట్లు వేకుపజామున నంగ్రామంబు సెల్లెఁ బదంపడి
తూర్పు నెఱు నగుచు వచ్చె వప్పు డచ్యుతుండర్జును నాలోకించి ¹రెండుమైల
గండు మిగిలినచ్చి పోరెడునిమ్మాకల నన్నింటిని దాపట నిడి తఱుమ వలయు
నని యతం డోడంబడ నమ్మెయి నరదంబు నడపె భీముండును బరవసంపుమా
టల బీభత్సునిం బురికొలిపె నివ్విధంబునం గడంగినగాండివిం బాదివి దుర్యోధన
దుశ్శాసనశకునికర్ణులు పె లేసిన నయ్యోధవరుం డందఱ కన్నిరూపులై యే
ట్లాడ నిరువాఁగును బెరసి ²తలలు వట్టికొని పోట్లాడె దదనంతరంబ. 278

- క. మొనలో నిలువక యుత్తర,మునకై చని యేకతంబు శ మొనసినగురునిం
గని పాండవసైన్యము పులిఁ గనినహరిణకులమునట్లు శ కంపము నొందెన్.
వ. ఇత్రైఱంగున నెఱి గలిగి యద్దెసవారిం బిలిచిన నాసైనికు లచ్చెరువడువారును
గోపించువారును గడంకలు దెచ్చుకొనువారును నివ్వెఱఁ గందువారును నయి
రందు విరాటద్రుపదులును ద్రుపదు³మనుమలతోన మువ్వరను గేకయవతులును
సబలంబుగా బలువిడిం గవిసి యుక్కుంభసంభవుం జట్టు ముట్టిన నతండు. 280
మ. ప్రజ నెల్లం దునుమాడి యుగ్రముఖుఁ డై శ పాంచాల⁴పౌత్రైత్రయం
బు జముం జేరఁగఁ బుచ్చి కేకయుల కేరపుం జేవముం జూపి యం
బుజముల్ గోసినకై వడిం దలలు సంరపుల్లాస్యభల్లంబు ల
క్కజమై యుండ నిగిడ్చి త్రుంచె బటుదోర్గర్గం బఖర్వంబుగాన్. 281

— విరాటద్రుపదులు ద్రోణునిచేత జచ్చుట. —

- వ. వెండియు. 282
శా. చంచద్వాణపరంపరా ప్రహతులకా శ సైన్యంబుఁ గూర్చోద్ధరిం
జించెం జించిన వింక నెన్నఁటికి నిశ్శస్త్రి భూరిబాహాబలం
బంచుం గూడి కడంగి నొంపఁ గుపితుం శ డై మత్స్యభూవల్లభుం
బాంచాలక్షితి⁵నాధునిం దునిమె దర్శనస్ఫూర్తి శోభిల్లఁగన్. 283

- వ. ఇవ్విధంబున విరాటద్రుపదులు వడినం జూచి ధృష్టద్యుమ్నుండు ద్రోణుం జంప
నయితినేనిం గులాచారధర్మంబులకుం దప్పినవాడనగుదు నని పలువురువిన బాస

1. రెండు మైలపాత్రయేనా. ప్ర. 2. యనితలందలకొని పోట్లాడె. 3. కొనుకులతో, 4. పుత్రైత్రయం.

యిచ్చి పాంచాలసేనాసమన్వితం దైయతనివయం గవిననం గురువతి గర్జాదులుం
దానును నక్షపడి పెనంగెఁ జెనంగినం దవులబడినయాద్రుపదనందనుం గనుంగొని
యనిలతనయం డడల్చి నన్నుఁ జూచు మనుచు నడరిన నప్పుర్వ తుండును గూడి
కొనిన నక్కార వేశ్యకుండును బరవనంబు సేయుటయు సుభయబలంబులుం బురి
కొని తలపడిన సంకులనమరం బయ్యె నంత. 284

క. విరియించి తామరలలో, నడఁజాంశులు సొచ్చి సుభగ ౩ మగుసౌందర్య
స్ఫురణము నొందఁగఁ దోఁచెం, దరణి యుదయశిఖరిమీఁద ౩ ధరణీనాథా. 285
వ. అప్పుడు రెండుతెఱంగులజనంబులుం గాలోచితకృత్యంబులు సలిపి క్రమ్మఱఁ
గయ్యెంబు సేయం దొడంగిరి పౌద్గక్కిన నెండకాఁకును రేయింటియలజడియు
నప్పటియాఁకలియు నొడఱ్ఱు డిల్లవడం జేసినను మొగంబులు వెడంగుపఱపినను
బొలివోనిపొరువంబుల నయ్యిరువాఁగునుం గడంగి కలయకా బెరసి పెనంగెనా
రభనంబునం బెల్లెనఁగుధూళితంబునం బోయినరాత్రి మగుడ వచ్చె ననుబుద్ధి
యెల్లవారికిం బుట్టె నట్టియెడ ద్రోణధనంజయులు మిసిమింతులుగాక సేనలంజీకా
కువడసీక పొదవి పోరిందిరి బెట్టిదంబు లగువివిధాస్త్రశస్త్రపాఠంబులం గరితురగ
వవాతివ్రాతంబుల శరీరంబులం దొరంగురుధిరంబాఁరేమప్రసడంచినకొలఁదినిలువక
బహుళప్రవాహంబుల నుత్పాదించె నార్పులు బొబ్బలుంబోట్ల నొఱలుచప్పళ్ళును
జిందంబులమోఁతయు బెరసి పరఁగి నలుదిక్కులుం చిక్కటిల్లె నానమయంబున
తే. పతియు యువరాజుఁ గవలనుఁబార్థగురుఁడు, భీముఁ గర్ణుండుఁ దాఁకిరుద్దామలీల
వారిరధపహుగతులు దుర్రావరవిశేష, విసరణంబులు నడ్కుతరవిధము లయ్యె.

క. నకులుండు నృపతియు నొక్కఁ, డొకనిం జుట్టుకొని వచ్చునొప్పను బలువుం
1 బ్రకటికృతశౌర్యమృనుఁ నకలజనముఁ బ్రస్తుతించె ౩ జగతీనాథా. 288

క. విను సహదేవుండు దుశ్శా, ననునూతునిఁ దునుమ నతఁడు ౩ సారథికృత్యం
బును జలుపుచు సేయుచుఁ 2 గవినన నాతఁడు నొంపఁ బఱచెఁజెఱితురగంబులే

ఉ. భీముండు గర్జుండుం గదిసి ౩ భీమసముద్ధతి నేటు లాడిరు
ద్దామగదానిపాతనవిధంబులు నప్పుడు గల్లె నయ్యెడకా
భీమునివాఙ్మూల రయముఁ పెంపునఁ గర్ణుండు గూల్చె మార్గణ
స్తోమమునం గురుప్రతీతమాడ్కులకుం బ్రమదం బొనర్చుచున్. 290

—|| ద్రోణార్జునులద్వంద్వయుద్ధము. ||—

వ. వవననందనుండు నకులన్యందనం బెక్కె గురుండును గిరిటియు వివిధబాణాసారం
బుల నంబరంబు గప్పుచు సమరవిహారంబు సలిపి రట్టియెడ. 291

క. గురుఁ డేయ నరుండు దుగ్గింపఁగ, నరుఁ డేయఁగ గురుండు దుగ్గింప ౩ నానావిశిఖ

1. బ్రకటికృతశౌర్యముఁ గనుగొని. 2. గది, యను... సత్తురగంబుల్. 3. నిపాతములదల్పులుఁజప్పుడుగల్గె.

- స్ఫురణవరిహరణముల క, చ్చెరు వండుచు నుండి తుభయశేనలజనముల్. 292
- చ. దోర్లకొని దివ్యబాణములు శ్రద్ధోణుడు బల్విడి నైంద్ర మాసిగా
నరుడయి నేడు నాతడు మరనంబునఁ గొంకక తత్తదస్త్రము
త్వరప్రస నేసియేసి యుభరీకరణం బొనరించి పేర్పుఁ ద
ద్వరశరశాలమున్ గురునిశ్వాదిత మై యడఁగుం బొరింబొరిన్. 293
- వ. ఇట్లు నదృశంబు లగుశస్త్రబలబాహువీర్యశౌర్యంబు లనదృశంబుగాఁ బోరు
నగురుశిష్యుల నుపలక్షించి సురభిచరవిద్యాధరులు దమలోన, 294
- క. హరుఁడు వినోదార్థముగా, నిరుమే నయి రణ మొనర్చె న్నిలియ కా కి
పురుసున నక్కజ మగునం,గర మొనరింపంగ నొరులఁ గ గంటిపా మెందున్. 295
- వ. అను చుండి రవ్వఱు. 296
- మ. ఊలియుఁ బర్యతకోటియున్ వడఁకె నగ్నిచ్చాయ లయ్యెన్ విశ
ల్పతురంభోనిధులుం గలంగె భయలోలం బయ్యె దేవ ప్రజం
బతినంతోభము నొందె నొక్క మొగి సైశ్వర్యద్వంద్వమున్ ద్రోణుఁ డు
ద్ధతి బ్రహ్మాస్త్రము మార్చితో నియతమంత్ర న్నూర్తి సంధించినన్. 297
- వ. ఇట్లు సునిహితసంధానుం డై యతం డమ్మహాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన, 298
- తే. అంతరంగంబునం దొకరయింతయేని, యలుకు లేక తనర్చి బ్రహ్మాస్త్రమునన
వేడుకకు సురలించినశ్రవిధము దోవ, నదృశంబుగ వారించె న్నద్రుచుండు. 299
- వ. ఇతైఱంగున గెలు పోలమియు లేక యయ్యిరువురుఁ బోరుటయు నత్రతీం గెరలిన
నందడికయ్యంబుకలంబున మాని యుగ్గురుపార్థులు పాంచాలకౌరవబలంబులపైఁ
దటిమి రానంకులనమరంబున దుశ్శాసనుండు ధృష్టద్యుమునుం దాకి యోర్వక
తోలంగె నతండు ద్రోణమీఁదం గవిసినఁ గవలును దోడ్పడం గృతవర్తయడ్డపడి
పెనంగె సుయోధనుండును సాత్యకియుఁ దాల్కొని తమవైశవక్రీడలు దలంచి
యుగ్గడంచి రాజధర్మం బిట్టిద కాక యనితలంచి పోరంజొచ్చి రట్టియొక నాశినివ
రుండు భూవరువిల్లు ద్రుంచి మేనునొందిన నోహటించియొనరించి డప్పిసీర్చుకొని
మగడ నమ్మాధవానుజుం దలవడి యెప్పటియట్ల కలంగం జొచ్చినం జూచి రాధే
యుఁ డయ్యోధవరుడెనకు నడరినం గని వడముడి యతనిమూర్కొని తూపులునిగి
డించిన నవి నిలువరించి నవ్వుచు నాతండవ్విరుసారథిసాగయను శరాసనంబుదుని
య లై తొరఁగను జేసిన నాబల్లిదుండు బలుగద ద్రిప్పి బిట్టు వైచిన సూతుండు
రథంబును బొడియైననుండెరలక నూతసుతుండు శరవ్రాతంబునిగిడించె నవ్వుడనే
కచతురంగంబు తెడసొచ్చెధర్మతనయుండు మాత్యాదిబలంబులం బురికిల్పు
కొని కుంభనంభవుదిక్కున కురవడించె నంతమధ్యాహ్నం బగుచు వచ్చె నాసమ
యంబున నకులనహ దేవసమీరనందను లరును నుద్దేశించి యెలుంగె త్తి. 300

తే. కోలుమనఁగి గురుండు పాంశచాలనేన, నేలకును గోలకునుదెచ్చె నీవు గడఁగి
కొరవులఁ బాయవలపు మేకతమయైన, నతనిఁబడినూర్పు జేసొనియబ్బలంబు.

వ. అనుచు నయ్యాచామ్యవైఁ గవిసి రిట్లు పెక్కుబలంబులు గ్రవ్వినఁ బట్టువదర
జాలంబులు వఱపి పొడినేయనమ్మహాత్మునాటొలిచి ధర్మశ్రేయభీమనేఁమాద్రీ
తనయులు గూడికొని తహలోన. 302

మ. కరులం గూల్చుచుఁ దేకుల నఱకుచుఁ న గజ్జల్లి ఘోటచ్యులఁ
నరులఁ నెత్తుటఁ దేల్పుచుఁ దొరల నానానూపఖండంబు లై
తొరఁగం జేయుచుఁ గుంభజండు విలసత్సోద్యంధశండాకృతిం
దెరలం బైఁ జనుదెంచునేవు మనలం న దీర్పంగ నోవుం దుదన్. 303

వ. ఎవ్వరికేని నిలువరింప నలవి గాదు నరుండును ధర్మపరుం డై యూరకున్న¹వాఁ
డు దెగువకుఁ జొరం డనుచుఁ దలంకిరి వారి తెఱంగు గనుంగొనికమలనా భుండు
దమతేరు వారలకడకుం గొనిపోయి కిరీటితో నిట్లనియె. 304

చ. అనిమొన దేవదానవుల న కైవసు గెల్వ నశక్య మిమ్మహా
త్ముని నొకమందు సెప్పెద సుకర్త హతుఁ డయ్యె ననంగ విన్నయం
తన యితఁ డాయుధంబు దిగఁద్రావి యచ్చేష్టతఁ బొందు నప్పు డీ
తనిఁ బరిహార్ప వచ్చు నిది న దప్ప నుపాయము గల్గ దెమ్మయన్. 305

వ. కావున నశ్వత్థామ నచ్చె నని యొక్కరుం డతనికిఁ జెప్పట గర్హం బనిన విని
యచ్చటియందఱు నిదియ మే లని రజ్జునుండు వాని కొడంబడక యుండఁ జాం
డవాగ్రజండు విషాదంబుతో విచారించె దదనంతరంబ. 306

క. భీమునిచే నని నశ్వత్థామ యనం బరఁగభద్రదంతి వడిన ను
ద్దామగతి నన్నెవమ్మగ, నామాదుతపత్రుఁ డేగి న యగ్గురుతోడన్. 307

వ. ఆశ్వత్థామ నచ్చె నని చెప్పటయుఁ జిత్తంబు జల్లని చెడర బెడరియు నతండు
దనకొడుకునత్రువీర్యాదిగుణంబులు గణుకొని యప్పులుకులు పెడచెవులం బెట్టి
కలంక లేక ధృష్టద్యుమ్నవైఁ గవిసి వెల్లెసి యితని కడ్డపడినపాంచాలిధికుల
నిరువదినేవుర వధించి మాతృబలంబున కుఱికి యేనూఱురథంబులఁబదివేలు
మాతంగంబుల నన్నియ తురంగంబులం బొరిగొని తేజరిల్లి రాజులగఁబులకు
నాది గొనునప్పుడు విశ్వమిత్ర జమదగ్ని భరద్వాజ గౌతమ కశ్యప వసిష్ఠాత్రి
ప్రభృతిమునివరప్రకరం బాఠినిపాలి కేతెంచి భూపిత్వాజా నీవు బ్రాహ్మణుండవు
వేదవేదాంగవిదుండవు నీకు సంగ్రామంబు నేను ధర్మం బగునే యింతకు
మున్న చేసి తేనియుఁ జేసితి గాని కాలంబు పూర్ణం బయ్యె గాన యింక
నుడుగుట మేలు మామాటలు వట్టి యాయుధంబులు వెట్టి శాంతిఁ బొందు మని
చెప్పి యంతర్ధానంబు నేసిన నవ్వీప్రవరుండు వారలవలుకు లూహించి భీమ

సేనువచనంబులం దలంచి యగ్రభాగంబునకు వచ్చి యున్నధృష్టద్యుమ్నముం గనుంగొని వికలచిత్తుండను శోకాయత్తుండను సగుచు నిజపుత్తుండు సచ్చుట బ్రతుకుట యజాతశత్రువలన నున్నరూపు దెలియువాఁ డై యతని నడిగె నయ్యవనరంబున వాసుదేవుం డవ్వసుమతీవతి కిట్లనియె. ౩౦౮

తే. అడరి యాదివనమున¹ పరరాష్ట్రమునను, ద్రోణు డని సేసిన టైనఁ శ్రుంగిపోక యుండ నేర్తురె యిక్కడిరయోధు లెవ్వరైన విను నుతి గాదునశ్రత్యమునుముక్తి.

క. మము సీతని కొప్పింపక, నముచితముగఁ గాచుకొను మననశ్రవచనదో మము లేదు పాణిరక్షణ, నమయంబున నతనికొడుకు శ్ర సచ్చినయనుమీ. ౩౧౦

వ. అని పనిచె నట్టియెడ నయ్యుధిష్ఠిరుతో భీమసేనుం డే నప్పుడు కృష్ణుండు నెప్ప నయోధ్యవరు వధియించునుపాయంబు విని యదియ మనంబున నుండ మాళ వేంద్రుం డగునింద్రవగ్రవారణం బశ్వత్థామ యనుపేరిటిది నాచేతఁ జచ్చె నది నెవంబుగ నతనికి నశ్వత్థామ సచ్చె నని చెప్పితిఁ జెప్పిన నొక్కంత విచారించి యఃస్మాటదెన ననాదరంబు సేసి నీకు విజయంబు గోరి హితం బుపదేశించునీ గోవిందునివాక్యం బుల్లంఘింపక నీవు నట్ల చెప్పుము నీవచనము నమ్ము నమ్మి యెళుండు గయ్యంబు సేయఁ జే యాడక చెడు నని యొత్తి చెప్పుటయు. ౩౧౧

—ఁకఁ భర్జుడు ద్రోణునితో నశ్వత్థామ సచ్చెనని యెనుంగునెవంబునఁ జెప్పట. ఁకఁ—

క. మది నయ్యురువురమాటలుఁ, బదిలంబుగఁ బట్టికొనుటఁ శ్ర బట్టియు నెట్లుం దుది నది యట్టుల కాఁగల, యది యె యుండుటను దాని శకతఁ డొడఁబడియెన్.

వ. ఇట్లు నమ్మితించి. ౩౧౩

క. ²అన్యతేభయము నాజిజయముఁ గొనియెడుతనుకంబు పెంపుగుదియింపఁగఁబాం డునరేంద్రునగ్రతనయుం, డనుమానము వాయఁ బెట్టి శ్ర యత్తగురునితోన్.

తే. వలయుకొలది నెలుంగెత్తి శ్ర వర్ణసమితి, యచ్చువడఁగనశ్వత్థామశ్రసచ్చెననియె నని పదంపడి యల్లన శ్ర యతనిచెవికి, వినఁగ రాకుండఁ గుంజరశ్రమనియె నధివ.

వ. ఇవ్విధంబునం బలుకుటయు. ౩౧౬

క. సేలకు నల్లెడుపొడువునఁ, గ్రాలుచు మును మెఱయుగురునిశ్రోరథచక్రముల క్కాలంబున నమరజయ, శ్రీలోపము దెలియ నంట్రసిలఁబడియె వృషా. ౩౧౭

వ. అప్పుడు ౩౧౮

క. తనుఁ బాండుతనయులకు ద్రోహునిఁ గా నక్కుంభజన్ముఁ శ్ర డూహించుచు న మ్ముచు లట్లు సెప్పిరటు గా,వునఁ గా కేమి యిది దగ వశవుంబొమ్మునుచున్. ౩౧౯

శా. ధృష్టద్యుమ్నునిఁ జూచుచుఁ రణనమ్రద్రేకంబు బాహుబలా వష్టంభంబును శౌర్యనిర్వహణగర్వస్ఫూర్తియుం దొంటియు తృప్తవత్సంబును దక్కి నుక్కి వగ బుద్ధిం బిఁకువీఁ కాడఁగాఁ

జేష్ఠాహీనతః బాంధి యగ్గురుండు సంక్రమిస్తాఁడుఁ డై యున్నాడనె. 320

వ. అతనివధంబునకై పాంచాలవిభునివేలిమిం బుట్టినవాఁ డగుట నప్పార్వతుండు దత్తమయజునితోత్సాహతోవవిశేషా యత్తచిత్తుండగు మనమృహీనునివరునిఁ దం గవిసి యేసిన ననికి నొల్లనియుల్లంబునం బకునియుల్లాసంబు నహింప లేనితేజంబునం బురికొని యతండు వోరం వొడంగిన దివ్యాత్మంబులు ప్రతిభాసింపక యుండె నట్లును మనసుబలిమికలిమిం బ్రకృతిబాణంబుల నాతనిబాణబాణాననరధరభ్యనూతకేతనంబులు వొడి సేసె నాదృష్టద్యుమ్నుండు గద గొనినం దునియు గావించెఁబలకయు వాఁడునుం గొనివచ్చియప్పీరుండు సారథికుఁగంబులయంగంబుల ప్రయ్య సేయఁ దత్కరవాలభేటపాలనంబు సేసి తనువునంజండ కాండంబులు నించె నట్లు నించి నొందినం గని శినివరుండు గృవకర్ణకృతవర్ణులతోడం బెనంగు చుండుముఁ గూరనారాచదశకం బయ్యాచార్యమేన నిగిడించె నంత నత్యంతరయంబునం జనుడెంచి యనిలనందనుండు ద్రుపదనందనుఁ గుంభసంభవుఁడారికిం దప్పించుకొని పోయినం బో పొమ్మని పలికి డెందం బెప్పటిచందం బగుటయు నిశ్చలభావం బొందెనివ్విధంబున నాలుగుదివసంబులు నొక్కరాత్రియు నేనగుదివసంబులోనిరువదిగడియలు¹ నిరువదివేలట్ట లాచ భండనంబుసేసిపాండవ బలంబుల నుఱుమాడి పేరడవిగొని కాలిపానుంగువడినకార్చిచ్చుకైవడిం గుదిసి యమృహాత్ముండు. 321

సీ. సంగరంబునఁ దన్ని ౧ నని శాంతిఁ బొందిన, చిత్తంబుతోఁ దమకసేనదిక్కుగనుఁగొని వెలుచ నోరకర్ణయోక్తవయోసు, యోధన² పోరనన్న త్తియెపుడుఁ జెప్పుదు రేను నారచే నయినంతయుఁ, జేసితి నింక నిశ్శింతవృత్తి సుగతికిఁ జనఁ గోరి ౧ తగ నుజ్జగించెద, బాణానసంబును ౧ బాణములును

తే. డెలివి గలిగి మనుం డనిరవలికి శరశ, రాసనము లూర్చి తేరివై ౧ ననఘమూర్తి యొప్పుఁగూర్చుండినంభృత్రయోగనిష్ఠ, నొందితేజోమయాత్ముడై ౧యుండెనధిప.

వ. అట్టియొడ ధృష్టద్యుమ్నుండు గృపాణపాణియుఁ బాదచారియు నై భారద్వాజు దెనకుం గవియుటయు నుభయ సైన్యంబుల హాహాకారంబు లెనఁగెనంతం దనువు విడిచి యప్పుణ్యపురుషుండు ప్రకటజ్యోతీరూపంబున నెగసి పరమస్థానంబునకుం జనియెఁ దతేజోమూర్తి యేను గంటిఁ గృష్ణార్జునధర్మనందనకృపాచార్యులునుం గనిరి దక్కటిమానవులు గావరు సురలు నూచి సంతసంబునం బొదలి రట్లడరిన యాద్రుపదనందనుండు. 322

—౧— ధృష్టద్యుమ్నుడు మృతుం డైన ద్రోణునికంఠంబు దునుముట. —౨—

చ. అరదముపైకి దాఁటి కుపితాత్మత ద్రోణుశవంబు కేశముల్ గరమున బెట్టమర్చికొని ౧ ఖడ్గహతికా మెడఁ ద్రుంచివైచె న

1. నిరువదియొక్క వే యట్ట లాచ. 2. విజయము వా ౧ కొక్కసాహసము, నిష్ఠుర సేను.

త్వరముగ మాను మాను యెసుకవాక్యముతో నను డేగఁ 1దప్పు ను
ముర యని ధర్మజుండు దివి క చుట్టునెలుంగున బిట్టకల్పగన్.

324

వ. ఇతైఃపంగునందునిమి యరిం డయ్యట్టయుం దలయును ధరణీతలగతంబుసేసె నట్లు
శతపృథ్వుం డగునయ్యత్తగురుండు సిదుర్మంత్రంబునఁ ద్రుంగి పోయినం బొంగి
పాండవానీకంబు వైకొనిజేసిన మనమొనలు వెఱచఱచి కనుక నింబఱచెం బఱ
చిన మనంబు గలంగి యప్పుడు నీకొడుకు లేటమొగంబులు వడుదొరలపోడం
కూడఁ దిరిగెనట్టియెడఁజుర్యోధవమహానకృపవర్ణ కృతవర్జమద్యోశ్వరులుమాతం
గంబులం దురంగంబుల యుండఱ పెట్టికొని కటకటా యనుచు నింత పుట్టునే
యనుచు నింక నేమి గల దనుచు నెట్లునేయంగలవార మనుచు నేసిదునియనుచు
మరలి మరలి చూచుచుం జనుచుండఁ దక్కినయెలంతిచూచును లెల్లను దల
చీర వాటించుతలంపు లేక యెండ్లొరుల నిలు నిలు మని పలుకుచుం గాలు
నిలువక పలుచిక్కులకుం డాటి ర త్తటి నశ్వత్థామమున్నొక్కకలనం గయ్యంబు
నేయు చుండి నీసేస యట్లగుటఁ గనుంగొని యుక్కురుపరికడకుం జని యరిని
కిట్టనియె.

325

తే. బలము లిది యేమి నబుధధర్మ బాఱఁజొచ్చెఁగర్ణక ప్రపముఖ్యలేటికిఁగలంగి లేట
మొగము వడి లేల సీవును క మున్నువోలే, నిలువరింపంగఁదగి యెడునెలుపులేవ.
వ. అని యడిగిన నతం డతనిమొంగంబు సూచి యాచార్యులెగుట సెప్పుం బోయి
డగ్గరికి వడి యూరకుండె శారద్యతుండు వెలువెలం బాటుచు నెట్టకేలకు నెలుం
గు చెచ్చికొని.

327

సీ. పాంచాలపాండవకప్రముఖునైస్యంబుల, ద్రోణుండు బలువిడిఁ క ద్రుంచు చుండ
నుక్కటి పాండవు క లొక్కచోటికి వచ్చి, నిలువరింపంగ లేక క తలఁకుటయును
వాయుతనూజఁ డశ్వత్థామ నచ్చెఁ జ, మృని కుంభజనితోడ క నాడుటయును
నమ్మాట గొనక ధర్మరాత్రిజు నవ్వార్త, యాచార్యుఁ డేర్పడ క నడుగుటయును

తే. భీముచేత నశ్వత్థామకనామగజము
మున్ను చచ్చుటకలమున క నన్నరాధి
వతియు నది నెవముగ నట్ల క పలుకఁ బాల
నడలి యతఁ డాయుధంబులు క విడుచుటయును.

328

వ. అప్పుడు.

329

క. గురుఁ డమలయోగనిష్ఠం, దిర మై యుండంగ వచ్చి క ధృష్టమ్యముం
డరదముమీఁది కరిగి తిచ్చిరోజములు వట్టికొని యశసిం దునుముటయున్.

330

వ. చెప్పి యప్పుడు ధర్మనందనధనంజయులు వారింప నతం దుడుగక యట్లు సేసె
ననియు నెఱింగించి యిట్లు భారద్వాజుండు వడిన బలంబులు విడిగె నేమును

1. 'పల్ల సుమ్మర' అని యచ్చుప్రతులు. ఇది వాతప్రకృతిం గనుపట్టదు.

నిరుత్సాహుల మయితి మేనుంగువేరినెపంబుగా నట్టిమాట వుట్టుట కృష్ణకృతం బయినకపటోపాయంబు కానోవు నని యంతయు నేర్పడం బలికె ననుటయు ధృత రాష్ట్రుండు సంజయుదిక్కు మొగంబై. 330

మ. వరదివ్యాత్మవిదుండు బాహుళునుఁ డశశ్వత్థామ శ్రురాముతో నరి సేయం దగువాఁడు దం డితల పాంశచాలాత్మజుం డట్లు ని యురుఁ డై వట్టె ననంగఁ ద్రుంచె నన వింశయక వారితోఁ గూడ నా తురుఁ డై పోయెనో పోక నిల్చి యలుకక శ ద్దోర్ధ్వముం జూపెనో. 331

క. తను నాశృష్టమృత్యుండు. దునుముటకై కోరి కనియె శ ద్రోణుండు పరమా త్మనిరూఢిఁ బరశురాముఁ డ, తని కిచ్చినయంతవట్లు శ దన కతఁ డిచ్చెన్. 332

వ. అట్టిజనకు నాద్రుపదనందనుం డట్లు సేసిన నక్కొడు కెల్లు సేసెనో విన వలతుఁ డెప్పు మనవుడు నమ్మహిపతి కతం డి ట్లనియె. 333

తే. కృపునివలుకులు వినిదట్టకంపు గడురు. కన్నుఁగవ నశుజలములు శ గ్రమ్ముదేరఁ బాణితలమున నొత్తిరూ శ ద్రోణతనయుఁ, డిట్టులనుఁ దగఁ గౌరవాధీశుతోడ. 334

ఉ. చావులు లేవె యొరు ననిఁ శ జచ్చుట యొప్పదె యిట్లు లోకసం భావితు నమృతాత్మఁ దల శ వట్టె నొకం డనువాఁడిమాట య మ్మై వడిఁ దాకి చిత్తమున శ కార్తి యొనర్ప సహింప రాదు గా కే విన నున్ని వాఁ డెఱుంగఁడే నను నిమ్మియి భంగపెట్టునే. 335

క. నాదివ్యాత్మంబులు బాహుదర్పము నింకఁ గాల్పనా గురుఁ డాజిం దా దిక్కుమాలి వగతుని, చే దైన్యముఁ బొందె నటె యిశసీ యే మందున్. 336

క. దీనికి మూలము ధర్మజుఁ, డా నిక్కము గల్గురాజు శ నని దంకితుఁ గా నే నెట్లు సేసి వుత్తునో, కో నాచిత్తముకలంకశయును నెవ్వగయున్. 337

ఆ. పుత్రుఁ గనుట యెల్ల శ తత్తునిచే దల, వట్టి తాను దునుమఁగబడుటకయ్యె. నత్తుగురున కింక శ నననేమి గలదు నా, యిచ్చుబాస కౌరవేంద్ర విచుము. 338

మ. హరియు బాండవులు మహిమవటుబాహుశక్తివివ్యాత్మని ర్భరసంతాపవరీతులె యొరుంఁగ ఘోరస్ఫారసంక్రీడఁద త్తురగస్యందనవారణప్రకరముల్ శ ద్రుంగక విభ్రంభించెద న్సురసంఘుంబులు వచ్చి యడ్డవకిన శ స్తుర్వారవరోన్మతిన్. 339

క. తను దాన చెప్పికొను టా, ప్పనిపని యగు నైనఁ దం డ్రిశ్వరభవమునకుం గనలు గదిరి యె ట్లంటిని, విను మీ నే మనిన నేమి శ వృశ 2వో దధిపా. 340

—.. ఆశ్వత్థామపూర్వవలన గౌరవయోధులు మరల ననికి గడుగుట. —

వ. అని పలికి మఱియు ని ట్లను మారుం డ్రి నారాయణు నారాధించి యొక్కమహా త్మంబు వడసె నది నాను నిచ్చె నద్వివృతాధరము నస్మృ లవస్మృ లకుబిభౌగంబు

లేక విరోధివిధ్వంసనంబు సేయుఁ దత్ప్రయోగంబున జయంబు సేకొనియెడం
జూడు మనుటయు నమ్మహీపతియు ననుజాలు సేనాపతులునుశంఖంబులువూరించి
సింహనాదంబులుసేసి మరలిన భీరిమ్మదంగాదితూర్వధ్వనులు నింగిముట్టఁదురంగ
రింఖారధనేమిగజపదఘట్టనంబుల నిల గ్రక్కదల మనసైన్యంబులు మరలి యుర
వడించె ననిన విని ధృతరాష్ట్రుండు. 341

- ఆ. అట్లు గడఁగుకొరకవాసీకములఁగని, పాండుపుత్రు లేమిరభంగివార
లై రెఱుంగఁ జెప్పు శ్రమనవుడు నమ్మహీ, శ్వరుని కిట్లు లనియె శ్రంజయుండు.
వ. ఇత్రైఱంగునం గురుబలంబులు పురికొనినం గొంతేయులుం గూడుకొని సైన్యంబు
సునంగతంబుసేసికొని సంగర క్రీడకమరి రప్పుడుగ్రీడినాలోకించిధర్మతనయుండు.
క. గురుఁడు వడిన నవ్విధమునఁ, బరమభయాకులతఁ బొంది శ్ర పఱచియు నట వే
తిరిగి కురుబలము పోరికీ, గర ముద్ధతి నగ్గలింపఁ శ్ర గత మెఱుదయో. 344
క. ఇలయును నింగియు నద్రువం, జెలఁగె మహారవము వారిశనల గురుచా
వలుక నొనర్చిన నక్కడ బలరిపుఁ డేతెంచి తోడురవసి నడచెనొకో. 345
వ. అనిన విని యమ్మునుజపతికి నతం డిట్లనియె. 346

- ఆ. న్యస్తశస్త్రుఁడైనయాచార్యుఁ జంపిన, నెవ్వకొక్క వారి శ్ర కివ్విధంబు
బలిమి గలుగఁజేసిర్రలుకమై ననుచు సం,దియమునడఁగ నేల శ్ర తెలియవినుము.
చ. జనకు నధర్మవృత్తిమెయిఁ శ్ర జంపుటకై తల వట్టె నొక్కరుం
డన విని రిత్త వోవునె మ్రహాద్భుతశౌర్యము నస్త్రువీర్యము
మనము జగంబుఁ గన్నయత్రిమానుషవిక్రమశాలి వీని నె
వ్వని కెదురంగ రా దనఁగ శ్ర వ్రాలినద్రోణసుతుండు భూవరా. 348
తే. జన్మవేళన యాతఁడుశ్రచ్చైశ్శ్రీవంబు, భంగి హేషించె బృథివి గంధవంబునొంద
నప్పు డతని కశ్వత్థామరయని యొనర్చె, బేరు జనములు విన నశ్రరీరవాణి. 349
వ. అతండు సూవె కొరవసైన్యంబునిప్పటిసంరంభంబునకుం గారణం బని చెప్పి
వెండియు. 350

- ఆ. అనఘ నిన్ను శిష్యుఁడనుధార్మికుండు స,త్యవ్రతుండు నని మ్రహాదరమున
నడిగె నీవు ధర్మహానికి నోర్చిన, గురుఁడు నిశ్చయించె శ్ర గొడుకుచావు. 351
క. చలముకొని యిట్లు వడయఁగ, వలయునె రాజ్యంబు దీన శ్ర వచ్చినకలిమిం
గలుగునె పెంపుం బేరును, వెలి యెతిమి లోకమునకు శ్ర పేయును నేలా. 352
వ. అదియునుం గాక, 353

మ. వలది ట్లే లని యేను బేరెలుఁగునాశ్రవారించుచుం బాఱఁగాఁ
దల యిట్లేటికీ బట్టి త్రెవ్వ నడిచెనాధర్మప్రణాశం బెదం

- దలఁపం డాగ్రహవృత్తి బార్హతుఁడు దద్ ధైన్యంబునం గొంభవి
హ్వలుఁ డై యీతనిపై వడిం బడక యశ్వత్థామ సైరించునే. 354
- క. మనసేనల నొక్కొత్తునఁ, గొనఁ దలఁచి కడంగి వచ్చుగురువుత్తని మా
కొన ధృష్టద్యుమునిఁ గా,వను శక్యమి నీకు ని చటిరవారికి నధిపా. 355
- ప. అనినం గోపించి యనిలనందనుం డానక్రందన నందనున కి ట్లనియె. 356
- చ. అడవుల నుండుతాపసులయట్టులు వల్కెడు రాజసిఠి యి
ట్లాడఁబడి చేయ వచ్చి వధ య కొల్లమి యొప్పున ధర్మనిష్ఠ యె
క్కడఁ గల దానభక్ ద్రువదశకన్యకపాటున కిట్టి వెన్నియొం
గడుకొని చేసినకా మనలఁ య గల్గవ మొందఁగ నేర దర్జునా. 357
- తే. అరులు మనమీఁద నురవడి య నడుగుదేర, నేము సిడిముడివడుచుండునట్టి లనుట
యొప్పు దురిసినపుండుల య నుప్పు వెట్టి, దరయ దీనికి నిన్ను నే యందుఁ బాఱ.
క. కురువీరు లెఱుంగుదురు ననుఁ, గురువీరుల తెఱుగు నేచు య గొంత యెఱుంగుదుకా
శరవరిపు ప్రహరణములఁ, బొరిగొనియెడఁ గాక వారిఁ య బో నిచ్చెదనే. 359
- ప. అని వలిక నప్పుడు ధృష్టద్యుముండు బీభత్సున కి ట్లనియె. 360
- చ. వెరవును లావు లేని ప్రజ య వేమువిధంబుల దివ్యబాణవి
స్ఫురణము సూపిచూపి పొరిపుచ్చె మహాగ్రత భార్మికుండె య
గ్గురుఁ డది గాక యే నతనిఁ య గూల్పన పుట్టినవాడ నింతవ
ట్టరయక నన్ను నిట్లు నెడ య నాకుట పాడియె నీకు వానవీ. 361
- క. పితృసఖుఁ డగుభగదత్తునిఁ, బితాక్షహుం డైనవృద్ధు య భీష్ముని నీ పు
ద్ధతిఁ జంపుట పుణ్యంబే, ప్రతిపీరునిఁ జంపు టేల య పాపం బయ్యెన్. 362
- క. భూనాథుఁడు బొంకఁడు విను, మేచును ధర్మంబు దప్ప య నిది యేటికి మి
థ్యానింద శిష్యవంచకుఁ, డైనగురుఁడు నచ్చె గెలుపు య మరిసైన్యంబున్. 363
- ఆ. అనియె ననుడు సంజయున కాంబికేయుఁ డిట్లును మునీంద్రజాత్యుడైనద్రోణు
నట్లు నేసి యద్దురరాత్ముఁ డమ్మొయి బల్క, వినుచు నచటివారు య గనల రెట్లు.
అథా ద్రోణపరిభవంబునకఁగోపించి సాత్యకి ధృష్టద్యుము నాక్షేపించుట. అథా-
- సీ. అనుటయు నానూత్రతనయుఁ డవ్వీభునకు, ని ట్లను నతని రూక్షక్షేణముల
నరుఁ డుపలక్షించి య తొరఁగుకన్నీరితో, నిట్టూర్పు నిగిడించి య యిట్టిరోత
మాట లేటికి నన య మాటు నల్కక మారి,ధర్మపుత్రానులు య దలలు వంప
నలిగి సాత్యకి ద్రువదాతృజుఁ గనుఁగొని, నీజిహ్వా దునియడు య నీశిరంబు
తే.వగుల దమ్మొయి గురునకుఁబరిభవంబు,సేసి యమ్మొయి బలుకంగఁగజేయునదియుఁ
గలదె యీరాజనన్నిధిఁ య గాన బ్రదికి, తింకఁ బలికిన నోరు ప్రేయింతుఁ జమ్ము.

- క. తనమాటే యని గంగా, తనయు శిఖండియ వధించెఁ గ దత్కార్యం బా
తనికెఁ బ్రియ మైనఁ బనిచెం, దనమనుమనిఁ బనువు సేత గ దగదె నరునకున్.
- వ. ఆశిఖండియు నీవు నుద్భవించి పాంచాలకులంబు గీర్తికిం బుణ్యలోకంబునకుం
బాపితి రనిన ధృష్టద్యుమ్నుండు నవ్వుచు నతని నవలోకించి. 367
- క. సైరించిన నెఱుంగవు నీ, చారిత్రము దలప నన్యశరకృత్తకరుణ
భూరి శ్రవుఁ జంపి తదియు, వీరవ్యవహారమే విగ్రహకవిహీనా. 368
- తే. అతఁడు నీటొమ్ముద్రొక్కినయపుడొకండుఁ, జేయఁజాలవ యగ్గురుసాయకములఁ
బాండవానీకములు విచ్చిరపాటనెన్ని, యెడలమార్కొంటివాతని గ నెఱుంగ వెట్లు.
- క. వలపనిప్రేరిమాటల, నలిగింపకు నన్ను నేమి గ యాడిన నింకం
దల ద్రెవ్వ నేయఁడుం గురు, బల మదె పురణించె బడలురవఱుతము రమ్మా. 370
- వ. అని పలికిన శినివరుండు రోహరుణితలోచనుం డై కోదండంబు రథంబున నిడి
గద వుచ్చికోని మాటల పలిగెదేని నేటున శిఱింపద ననుచు ధరణికి లంఘించి
కవిసినం గని కేశవుండు వసువం బవనతనయుండు రథంబు డిగ్గి రయంబునం
జని పట్టి యాటడుగులకొలది నిలువరించె నట్టియెడ నవాదేవుం డా నై నేయు
నుద్దేశించి మిమ్మును బాంచాలురం గడచినబంధువులు మాకును మమ్మును
మిమ్మును మిగిలినబాంధవు లాపాంచాలురకును వారలకంటె మాకంటె నెక్కుడు
సుహృజ్ఞులు మీకును లే కునికి డెల్లం బిట్టిమీలో మీ రెరవునడం దగునే
యలుక దక్కు. మనునెడ నాధృష్టద్యుమ్నుండు వడముడితో నతనిం బట్టుక
విడువుము నాచేతం గాని నీచేత నిలువండు నే నొక్క చేతిభూరిశ్రవుండనే యే
యడిచివడియెడు ననవుడు నాభీమనేనుబాహువులలోనం దిరుగుచువడుచు నుర
గంబుచందంబున సాత్యకి రోజుచున్నం గృష్ణయథిష్ఠిరు లయ్యిరువురం బ్రయ
త్నంబున వారింపిరి తదనంతరంబ. 371
- క. శరీమృదంగశంఖమ, హరవములు నెలఁగఁ బాండరవానీకంబుం
గౌరవసైన్యము దాఁకెను, వారిధు లొండొంటిఁ దాఁకురవడు వమరంగన్. 372
- క. మును ద్రోణుని బొలియించితి, మని పాండవబలము బలియు గ సత్వతామం
గొని కురుసేనయు నత్తటి, ననూనగర్వమున నుద్భ్రటాటోపమునన్. 373
- వ. పెనంగం దొడంగె నప్పుడు ద్రాణి దుర్యోధనుఁ గనుంగొని. 374
- క. అనృతంబు పలికి బ్రదికెద, మని చూచినరాజుమూఁక గ లన్నియు నె టై
యనిఁ బడియెడునో యెమ్మెయిఁ, గనుకనిఁ బటచెడునో చూడు గ కన్నారంగన్,
- వ. అని పలికి నియతుం డయి యతండు నారాయణాస్త్రంబు ప్రయోగించిన. 376
- మ. ధరణీచక్రము దిద్దిరం దిరిగె మార్కరాండుండు గుంతీధవ
త్కిరణుం డయ్యె దిశావితానము వడంకకా మి న్నుదిర్చె మహీ

ధరసంతానము లోలి గ్రక్కదలె నురద్యాంతంబు లై యంబుధు
ల్వారలెం గట్టలమీఁద బిట్టు పిడుగు య లోత్రినో మహాదగ్రతన్.

377

ప. ఇట్లు భీకరాకారం బై దుర్వారం బయినయద్దివ్యసాధనంబు మండలాధ్యచంద్ర
భల్ల నారాచ తుర ప్రమఖంబులు నలమయంబులు నగు ననేక దేదీప్యమాన
మార్గణమూర్తులు గైకొని కాంతేయసైన్యసంతానం బంతయు నొక్క పా
యగాఁ గవిసిం గని తెంపుపెంపునం దత్సైనికనికరంబులు వివిధవిభింబుల
నయ్య యినుఖంబుల మిడించుచు బలువునం బొంగుచు నింగిని నేలను నడు
మును నాభీలజ్వాలాజటిలంబుగాఁ బైవయి నడరి యమ్మహాత్రంబు చతురంగం
బులం ద్రుంగించుచు నెదు రెంతెంత పెనంగె నంతంతయ పేర్చి యేర్పుచుం
బటవం దొడంగిన నమ్మొనలు వటవం దొడంగె నప్పుడు నరుం డూర కునికి
నూచి నారాయణుండును నతండును విను చుండ ధర్మనూనుండు సాత్యకిధృష్ట
ద్యుమ్నుల నాలోకించి యిట్లనియె.

377

సీ. ఆనభఁ బాంచాలి య గాసిసేయఁగ నుపేక్షకుఁ డేయి చూడఁ బెక్కండ్రగూర్చి
కొని బాలు నభిమన్యుఁ య గూర్చె నించుకవడి, యాఁగిన నర్జునుఁ డగ్నిఁ జొచ్చు
ననువగ మనల నాశ్రయికిఁ దోడ్పడఁ బోవ, నీ కాఁగెనమ్మొయి య నిట్టిధర్మ
పరుఁ డై నకలశసంభవుతోడ నరివచ్చు, టుచితంబె యీవచ్చునమ్మొలగి
తే. వలని కరిగెద మీరుమీఠావాహినులును, బాటిపొం డెక్కడేని నశ్చార్మకకోరి
యంత సఫలతఁ బొందెమనచ్యుతుండు, ¹ నెట్లువనకు రుచించె దా య నెట్లుసేయు.

ప. అనిన విని జనార్దనుండు నత్వరుం డై పెద్దయెలుంగున నెల్ల వారును విస సైనికు
లారా సామజహయరథంబులు డిగ్గి యాయుధంబులు పెట్టి నిలువుండు భూమి
గతు లగునిరాయుధుల నిమ్మహాత్రం బేమియుం జేయ దది యెట్లనిన నిట్లగుట
దీనికిఁ బ్రతివిధానంబు గా దీని నొసంగినమహాత్ముండు విధియించె ననుటయు
నకలజనంబులు నమ్మాట కియ్యకొని యట్లు సేయం జూచినసమయంబున సమీర
నందనుండు.

380

చ. డిగకుండు వాహనంబులు గ్రహించిమగంటిమి గోలుపోవ మీ
రు గడఁక దక్కి పెట్టకుండు య రూ పట నాయుధముల్ మహాత్రుశ
క్తి గెలుతు గోత్ర భిక్కులిశ్రవ శరంబులవై భవంబు భూ
రిగదవిహారభంగియు నశరిప్రకరంబులు పిచ్చిలింపఁగన్.

381

ప. అని బరవసంబు నేరి శంఖం బొత్తి మల్ల చటిది సింహనాదంబు సెలంగ నశ్వ
తామ కు మార్కొనుటయునవ్వీరుండదల్పుతో నన్నారాయణాత్రంబు నిగుడం
జేసిన.

382

క. అనలశిఖానదృశము లగు, ననేక బాణములు భీమునరదము వొడువం

గని యమ్మొనయోధులు వా, హాసములు వెన డిగ్గి బెట్టి య రాయుధము లిలన్.

వ. పదాతిజనంబులుం గైదువులు వెట్టి రమ్మ డద్దివ్యసాధనం బెవ్వరికి బాధకంబు గాక యాభీమసేనుడెనకు మొగం బగుటయు. 384

క. నరుండు గని సత్వరంబుగ, వరుణాశ్రుం బేయుటయును య వావిరి నది త త్పరువత మానెడునట్లుగఁ, బరఁగిన గురుసుతుండు పెద్ద య ప్రబలం జేసెన్.

— య. వారాయణాశ్రుపీడితుఁ డగుభీమఁ గృపారునులు రథంబు డిగ్గఁ జేయుట. యథా—

వ. ఇవ్విధంబున నశ్వత్థామ యమ్మహాశ్రుంబు దీపింపం జేసిన నది పేర్చి కార్పిచ్చు వోడువుచందంబున సమీరనందనుం జుట్టు ముట్టె నట్లు సమరవిరుఃఖు లై యేమియుం గా కున్నధర్మనందనాదులను బలిమి వడలనిచలంబున ననలంబు చేతం బొదువం బడిన వృకోదరునిం గని కృష్ణార్జునులు దేరు డిగ్గి రిత్తచేతులం బాటి వారుణాశ్రుంబుకతంబునం బెద్ద గాలక యున్నయాభీముని రథంబు డిగ్గఁ ద్రోవ డిగక బిగిసిన నచ్యుతుం డతని కి ట్లనియె. 386

తే. ఇమ్మహాశ్రుంబుఁ గడిమిమైఁగ్రమ్మఱింప, నెవ్వరికి రామఁజేసికా య కేము శక్య మైన నూరకయుండుదురమయ్య వలవ, దుడుగు నాబుద్ధి విని డిగ్గనములుకు తేరు

వ. అనుచు నతని నిరాయుధుం జేసి యరుసుండును దోడ్పడ నరదంబు డిగ్గఁ ద్రోచె ని తైఱంగునఁ బాండవసైన్యం బంతయుదైన్యంబు నొందుటయు నారా యణాశ్రుంబు ప్రశాంతిం బొందె దదనంతరంబ. 388

క. హరి వనుప వారిబలములు, పురికొని వాహసవితానములు శస్త్రాస్త్రా ధ్వరభంగి నొప్ప వడరెం, గురుసేనలమీఁదఁ దూర్యభ్రోవము సెలఁగన్. 389

వ. ఆసంరంభంబు నూచి సుయోధనుం డశ్వత్థామతో నింకను నమ్మహాశ్రుంబు ప్రయోగింపు మనుటయు నతం డది పునఃప్రయోగంబున కర్హంబు గా దట్లయి నం బ్రయోగించినవారిన వధియించు ని ట్లగుట గురునకు వరదానకాలంబునం గేశవుం డానతిచ్చెఁ జావోటములు రెండును నొక్కరూప కావున నమ్మహాసీ యాశ్రుంబు పగతుర నోడించి యంతటితోడఁ దెగియెఁ గృష్ణఁ డీయుపాయం బున నప్పరమసాధనంబు గడవిపుచ్చె మన మేమి సేయుద మనుచు నిట్టూర్పు నిగిడించె ననవుడు నాంబికేయండు సంజయున కి ట్లనియె. 390

క. నారాయణాశ్రు మిమ్మొయి, వైరిచమూనంచయంబు య వధియింపక పో రారాజును ద్రోణియుఁ దా, రేరూపున నంచరించి య టెగింపు తగన్. 391

వ. అని యడిగిన నమ్మనుజుపతికి సూతసూనుం డి ట్లనియె, 392

క. ఆమనుజుపతికి నశ్వత్థామ యటులు సెప్పటయు నతం డన్యాశ్రు స్తోమంబునఁ బాండవసేనామర్దన మాచరింపు య నావుడు గడిమిన్. 393

తే. ద్రాణి గొంతేయసేనపై య బాణవిలతిఁ, బరఁగఁజేయుచునాచార్యమరణ మంత రంగనంతాపమొనరింపనక్కఱముగఁ, దఱిమి పాంచాలతనయునిఁదాఁకనధిప.

తే. తాఁకి యిరువదేనమ్ము లుదగ్రవృత్తి, నతనితఁగునఁ బఱపి ర్యయంబు మెఱయ
మఱియు నిరువదిమూఁడు గ్రహమార్గణములు, నిగుడఁజేసిననాతండుర వెగడుపడక.

వ. నిశితనారాచంబుల నొప్పించినం గోపించి. 396

మ. గురుపుత్త్రుండు గడంగి నూతు హరులం య గోదండముం గేతువుక
ధరణిం గూల్చినఁ జూచి సాత్యకి మద్యాధ్యత్వంబునం దాఁకుడక
శర మొక్కంటల మూర్ఖు పుచ్చి వెన ధృష్టద్యుమ్నుఘాలంబు ని
ష్ఠురనారాచహతంబు సేయుటయు వాఁడుం దేవుఁడై సోలినన్. 397

వ. కనుంగొని రోషవిషాదంబులు మనంబునం బెనంగొనం గిరిటియు భీమసేనుండు
సుం గవిసినక బాసట యై శిశుపాలపౌత్త్రుం డగుయవరాజును మాశవుం డగు
సుదర్శనుండును పొరవుం డగువృద్ధతృత్తుండునుం గూడికొని యయ్యేవురు నయి
దయిదుసాయకంబు లేయ నక్కుంభసంభవసంభవుండు వానిం బంచనింశతికాం
డంబుల ఖండించె నిట్లు దొడంగి యందఱకు నన్నిరూపు లై యేవునం బోరు
చుండి ప్రచండభల్లత్రయంబున భుజంబులు శిరంబునుం దునిమి సుదర్శనుం గృ
తాంతదర్శనంబున కనిచి పొరవుతేరునుం దలయును నఱకి విశిఖశిఖలం జేది
కుమారు మ్రందించి మదంబున సింహనాదంబు సేసి శంఖం బొత్తివం జిత్తంబులు
గలంగి పాంచాలరుం ¹ బాండవబలంబులు జలం బెడలి పాతీనం బోక నిలిచి
భీమాష్టను లమ్మైన మరల్చి రప్పుడు పాక శాసనతనయుం డతని నిలు నిలు మని
యడల్చి సంరంభవిజృంభితుం డై. 398

క. గురుసుత సీదుభుజావి, స్ఫురణము దివ్యాత్మవీర్యమును గురుధరణీ
వరుడెనకూర్మియుఁ జూపితి, దేరలకుమీ యనుడు నతఁడు య దీప్తాకృతి యై.

మ. నియతిం బావకబాణ మేయుడు మహాగ్నిజ్వాలికామాలిక
ల్లయనందోహరథ ప్రజద్విరదమాత్రలానదృఢశ్రేణికా
తయముం జేయుచు సర్వభూతభయదాకారంబునం బేర్చి య
త్యయకాలజ్వలనోద్ధతిం గివిసి యేకాక్షపాణిం ద్రుంపంగన్. 400

క. కురుసేన యుద్ధి యార్పుచు, వారియు నరుండు మసియుదురు శరరాసలశిఖలక
నరి గలచే త్రిభువనముల, గురుసుతునకు ననంగఁ దూర్యఘోషము లెనంగన్.

తే. ఎల్ల దివ్యబాణంబులుఁ య బొల్ల వోవఁ, జేయునట్లుగ బ్రహ్మ సృజించినట్టి
కీర్తనీయమహాత్ముండు య గ్రీడిమంత్ర, నిష్ఠ యొప్పు బ్రయోగించె య నృపవ ర్ణ్య.

వ. ఆ బ్రహ్మాత్ముండుచేత నద్భుతం బగునశ్వేతామ యాగ్నేయాత్ములంబు సంక్షీణం
బగుటయుఁ గైటభాంతకుండును గిరిటియుల బాంచజన్యదేవత్రంబులు పూ
రించినఁ బాండవసైన్యంబునందు సింహనాదశంఖఘోషారావంబులు సెలంగె

1. పంచామనూనుండు లోనగాఁ గలపాండవబలంబులు పూరి బెడలి పాతీనం బోకనిలచి
యపాక శాసనతనయుం డమ్మైన మరల్చియతని నిలు నిలు మనిష్ఠావ్ర.

గౌరవసేన లేట మొగంబు వడియె నవ్వు డగ్గురునందనుండు.

403

ఆ. తెల్ల మయ్యె నాకు య దివ్యాస్త్రబలము లే, కునికి సిగ్గు మాలి య నికి నింకఁ
గడఁగ నేల దీని య నుడిగెడఁ గా కని, యల్లమునఁ దలంచి య విల్లు వైచి.

404

వ. అరదంబు డిగ్గి తొలంగి పోవంబోవ.

405

క. జగి దొలఁకాడఁగ నేలకు, ముగి లేలాకొ డిగ్గె ననఁగ య ముందటఁ దోచెన్
విగతదురితత్వభాసుం, డగువేదవ్యాసుఁ డమృతహాపురుషునకున్.

406

—యి అశ్వత్థామకు వ్యాసుడు గృష్ణార్జునులమహిమ చెప్పుట. యి—

వ. తోచిన వినయనంభ్రమంబులతోడ వినతుం డై గద్గదకంఠం డగుచు మునీంద్రా
మదీయం బగునాగ్నేయాస్త్రంబు వృథయయ్యె నిదియేమిమాయయో యెఱుంగ
సురాసురగంధర్వాదిజాతులకును దుస్సహం బునునయద్దివ్యసాధనంబు మనుష్యు
లగు కృష్ణార్జునుల దహింపఁ జాలదయ్యె ననవును నా తపోధనవర్యుండు వినుము
నీసంశయంబు వాపెద నని యతని కిట్లనియె.

407

ఆ. ఆదిదేవుఁ డై న్యయవ్విష్ణుఁ డఖిలలో, కాభిరక్షణార్థ య మై జనించి
మహిత తపము సేసె య మైనాక శైలంబు, నందుఁ బెద్దకాల య మభవుగుటిచి.

408

సీ. పవనాశనుడు సూర్యబాహుండు నగుచు న, న్నారాయణుం డతిఘోరనిష్ఠఁ
జలుపునాతపమున య సంతృప్తుఁ డై బాల, శశిరేఖ నొప్పారుజడముడియును
శూలపినాకాదిసుమహదాయుధముల, వెలిఁగెనుజేతులు య విలసదురగ
యజ్ఞోపవీతస్రవంచితవక్షంబు, శోభిల్లఁగాఁ బొడ్యనూపె శంభుః

తే. డవుడు పద్మాక్షుఁ డవిరూపాక్షునకు ధ, రాతలము జానుపాశ్రయిరంబు లొంద
మ్రొక్కినిలుచుండి నుదిటివై య మోడుంగేలు, భక్తిగదియించి యిట్లనినప్రస్తుతిం చె.

క. సావరములు జంగమములు, నీవలనం గలిగెఁ దద్విరనిర్మలరక్షా
ప్రావీణ్యము దగఁ బ్రభువుల, కేవాల కై న నీవ యిత్తు మహేశా.

410

క. సుర లాదిగఁ గలజేవులు, పురుషార్థచతుష్టయంబుఁ య బొంది సుఖత్వ
స్ఫురణము నొందుట నీ దగుకరుణాతిశయంబు వడసి య కాదె కవర్దీ.

411

క. వేదములు ధర్మవాచక, వాదంబులుఁ దద్విలాసస్రవంతం బగుధా
శ్రీ దేవోత్తరము భవ, త్పాదుర్భావములు గావె య బాలేందుధరా.

412

క. నినుఁ దనుఁగా నతిని ర్మల, మనస్సమాధి ప్రకర్షమగ్నతలనం
గనుఁగొని తమాపభజన, మొనరించుమహాత్ముఁ డమృత మొందుఁ బునపతి.

వ. అని మఱియు ననేకభంగులం బ్రస్తుతిచి దేవా నిన్నుభక్తిభజింపుచున్నాను
ననవ్యసులభప్రభావం బొనంగు మని యభ్యర్థించుటయు దేవముఖ్యంకగువిష్ణు
దేవుం బ్రసన్నదృష్టి నొనరించి యపురమేష్వరుండు నీవు నరసురగంధర్వ
కిన్నరగరుడోరగాదిభూతంబుల నవలీల గెలిచి పరమతేజోవిరాజమానుండవై

వర్తింపుము నీకు నశ్రుంబుల శశ్రుంబు నగ్నిజలంబుల నశని నార్ద్రంబునను
శుష్కంబునను స్థావరంబునను జంగమంబునను జావునొప్పులు లేకుండం గల
యవి దొడరిన నన్నైన జయింపు మని వరం బిచ్చెం గావున నన్నారాయణుం
డవిజయ్యుండై నెగడె నతనిమంద జయించిననరుండును నట్టివాడై కూడి
సంచరించుచు నరసఖుం డగునద్రేవుండు నిజమాయావికేషంబులజగన్మోహనుండై
విహరించు నమృతాత్మ్య లిరువురును దానవుల వధియించుటకును ధర్మసంస్థాప
నంబు సేయుటకు నై వలసినయప్పుడు డెల్లను జననాదికృత్యంబులు గైకొని వినో
దింతురు వారలు గదా యీకృష్ణార్జును లని చెప్పి కృష్ణుడైవాయనండు
వెండియు నిట్లనియె.

414

క. నీవుఁ దపస్తేజోవిద్యావిభవనమగ్రమూర్తి యగు దైవము నీ
కే వినిపించెదఁ డెలియం,గా విను వారలకు నీకుఁ య గలయంతరముల్.

415

తే. శుభమగునర్విమృత్తికస్మరుచిరంపుఁ బ్రతిమగావించికొనియందుఁబరమునావ
హించి పూజావికేషంబు యెల్లఁ జేసి, నీవు దోలుమేనఁ గొలిచితి యనివత్తోడ.

క. వారలు లింగాధిపా,నారూఢుం గా నొనర్చి యర్పించిరి భ
వ్యారాధనవరులై మును, గౌరీపతి నతులనియమృకల్పన వెలయన్.

417

ప. ఎత్తెఱంగునం జేసినను బరమేశ్వరారాధనంబు సర్వార్థసాధనం బగు నందును
లింగంబునందుఁ బూజించుట యర్థయం దారాధించుకంటె ననేక గుణంబులులెక్కు
డుగావున లింగార్చనవరు లగువారల సర్పారాధకుండ వగునీకు నెట్లు జయింప
వచ్చు మీమీపూర్వజన్మంబులయర్చనంబులఫలంబులు దారతమ్యంబులతో
ననుభవింపవలదే యని తెలియం బలుకుటయు నశ్వత్థామ పులకితాంగుడును
సమాహితాంతరంగుండునై రుద్రునిం దలంచి నమస్కరించి కేశవుం గొనియాడి
పరాశరసందనున కభివందనంబు సేసిన సమృతాముని యంతరానంబు సేయఁదా
నును మరలవచ్చి నిజరథారూఢుండై యరుణగభ స్తియ స్తగిరిసమీపంబున కరు
గుటఁగనుంగొనుచుఁ గురుపతిపాలికింజని యతనికిం గొల్పించితం బెఱిగించినవా
డై బలంబులఁ దీవీయ నియమించె నట్లుదిరిగి దీనంబు లగునాననంబులతోడం
గౌరవులు విడిదలకుం జోయిరి పాండవులు బహుతూర్యనినదంబులు సింహ
నాదంబులుం జెలంగం బొంగారినసముద్రంబుచందంబున నుల్లసిల్లునెస్వంబు
మగిడించుకొని నిశ్చింతంబు లగునంతఃకరణంబులతోఁ గృష్ణ వలాలితు లగుచు
నిజశిబిరంబులకుం జనిరి తదనంతరంబ ధనంజయుండు.

418

—... వేదవ్యాసమునిండ్రుఁ డర్జునునకుఁ బరమేశ్వరమహిమ నెఱుట ...—

మ. మహానీయాకృతి సంయమిప్రవరు ధర్మస్ఫూర్తిసంకీర్తనీ
యు హుతాగ్నిప్రతిమానలేజాఁ గరుణాశ్రయకుం బ్రతీపాస్వయో
ద్వహు నాశ్చర్యకరప్రబోధనిధి వేదవ్యాసుఁ బూర్వ జయో.

- వహుఁ డై వచ్చినవాని నాగమనుఖ్యావాసాననాంభోరుహున్. 419
- వ. అంతంతం గనుఁగొని యత్యంతవిషయసంభ్రమంబులతో దండ ప్రణామంబు
సేసి యాననార్హ్యపాద్యాడిపూజనంబుల నారాధించి సమీపభూమిం గూర్చుండి
కృతాంజలి యై సుప్రసన్నం బగునమ్మహామునివదనంబు వీక్షించి. 420
- తే. అవధరింపు మహాత్మకత్యయ్యముననేను, శాత్రుల నేయఁబూనుచోనరభసముగ
నడరిమఁదలనొకరుఁడుపుడమినడుగు, లిడక పావక నిభమ్మా ర్థయెనక మెనఁగ.
- చ. కిరణము లుల్లసీల్లఁ దనకేల నుదగ్ర పుశూల ముండఁగాఁ
బారిఁబారి నందు ఘోరముగఁ శ్ర బుట్టినశూలపరంపరల్ గరం
బరుదుగ వారి నెల్లఁ దెగఁబూర్పుగ నే వెనుకకా శరంబులం
గురియుఁచుఁ జంపినాఁడ ¹ననికొందు జయంబు సముద్భటంబుగన్. 422
- క. అప్పుడఁచుఁ డెవ్వఁడో యని, యెప్పుడు మదిఁ దలఁతు నతని శ్ర నేర్పడ నాకుం
జెప్పవలయు నని యడిగిన, నప్పార్థన కిట్లు లనియె శ్ర నమ్ముని ప్రితిన్. 423
- వ. నీయడిగినయతండు. 424
- ఉ. ఆదికి నాది లోకముల శ్ర కన్నిటికిం బ్రభుఁ డవ్యయుండు నే
దాదివచిత్ర వాచకస్య²హస్తపరిస్ఫుటవాక్యరూపుఁ డం
హోదళనప్రకారకశ్రుభోదయకారణదివ్యనాముఁ డం
బాదయితుండు దృఙ్మహిత్రఫాలుఁడు లోలుఁడు భక్తియుక్తికిన్. 425
- క. యోగీంద్రచిత్తకమలా, భోగమధుపవిభుఁడు ప్రకృతిశ్రురుసాత్ముఁడు ని
ర్భోగస్వరూపుఁ డవ్యక్తాగోచరుఁ డధికసులభుఁ శ్ర డమలాత్ములకున్. 426
- ఉ. నీలగళుండు శంకరుఁడు శ్ర నిత్యుండు సత్యసురూపుఁ డజ్జ్వల
త్కాలమహానలప్రళయక ప్రచురామృతవృష్టివిస్ఫుర
ద్బాలమృగాంక శేఖరుఁడు శ్ర దైత్యకుల ప్రవిచారణక్రియా
లోలపరశ్వధుండు ¹నకశ్రలుం డమలుండు ప్రియుండు శౌంతికిన్. 427
- వ. అని ప్రశంసించి కవ్వడి గనినవాఁడు రుద్రుం డగుటఁ దేటపఱిచి దక్షమఖమధన
త్రిపురమర్దనాదు లగునదేవునిదివ్యలీల లువన్యసించి మహాదేవపశుపతిశివప్ర
ముఖంబు లగుతదీయభవ్యనామంబులకుం బ్రవృత్తినిమిత్తంబు లగునర్థంబులు
దెలియ నిర్వచనంబు సేసి యట్టిపరమేశ్వరుండు నీకు వరదుం డయి నన్నిధిసేసె
నతనిం గని పెన్నిధిఁ గన్న పేదవోలెం గృతార్థుండ వై తయ్యంధకాసురభంజను
కతంబునం గడిందివగ ఆడంగుదు రయ్యాదిమధనుర్ధరుం డివిధంబున వైరివధం
బాపాదించ నీకు గెలుపు గొనుట సుకరం బయ్యె నీతపంబుపెంపునం దొల్ల
నన్నిహితుం డై నీకుం బ్రియంబుగా దివ్యాస్త్రంబు లొసంగె నంతటం దనివి
సనక యిత్రెఱంగున భక్తపరాధీనత్వంబు ప్రకటించె నీవు పుణాత్ముండ వప్పుర

మాత్మ నాత్మ నిలిపి నమస్కరింపు మానర్యలోకశరణుని శరణంబు సార
మక్కరుణాకరుండు శరణాగతులకు నామురారోన్మేషశ్వర్యాదిసకలాభిమతంబులు
నిత్యంబులుగాఁ బ్రసాదించు నని నిర్దేశించిన నయ్యుండును దండప్రణామ
పూర్వకంబుగా భక్తిరసామృతం బగుచిత్తంబునం జంద్రధరు నెలకొలిపి
సాంద్రానందం బనుభవించి సాత్త్వికతేయుచరణంబుల కెఱంగిన నమ్మునీంద్రుం
డయ్యింద్రనందను నభినందించి సుఖవి గ మ్మని దీవించి ¹విజయంచేసె నని
యిట్లు సంజయుండు ధృతరాష్ట్రున కెఱింగించె నని జనమేజయునకు వైశంపాయ
నుండు సెప్పటయు.

428

క. మానివర ద్రోణనివృత్తము, విని సంతృప్తుండ నైతి శ వినువేళక నా
మనమునఁ దోడ్తో నొడవెడు, వినిపింపు దగంగ మీఁద్రవృత్తాంతంబున్.

429

ప. అని యడుగుటయు.

430

చ. అమరకిరీటకోటికల్రితారణరత్నమరీచివీచికా
సముదయభేలనోల్లసనశచారుపదాంబుజకాంతిపూర డు
ర్దమ²దనునూనుసంచయవిరదారణ³చి త్తవిహార ⁴భవభనా
గమహితవాదనిర్వహణకౌతుకమిశ్రిత రక్షితాశ్రితా.

431

క. జనవినుతబాదరాయణ,మునీంద్రవాగమృతనిధిసముమ్భా తాహ్లా
దవకీర్తిసుధాకిరణ, వినతాఖిలభద్రకరణవిశ్రుతచరణా.

432

మాలిని. అమృతమయవిలాసా శ యాగభోగోద్విశాసా
విమలహృదయరమ్యా శ పీతరాగాదిగమ్యా
కమలభవనమస్యా శ గౌరవాధిక్యశస్యా
⁵శమదమవరివర్తీ శ శాశ్వతానందమూర్తి.

433

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయక విమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజ
తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమదాంధ్రమహాభారతంబున ద్రోణపర్వంబు
నందు సర్వంబును బంచమశాసనము.

434

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునందలి
ద్రోణపర్వము సంపూర్ణము.

1. నిజేచ్ఛం జనియె. 2. దనుజానుకాసవిధానత చిత్తవిహార. 3. శివత. 4. భూరసంగమ...
నాగమయాగమహితనాగనిర్భయకౌతుక. 5. సుమదమవరివర్తీ శ శాశ్వతానందమూర్తి.

